

ΝΕΑ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΓΓΕΚΡΙΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΒΤΓ' ΝΟΜΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ Α', Β'
ΚΑΙ
Γ' ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ
ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΚΑΙ
ΠΑΡΕΝΑΤΩΓΕΙΩΝ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΥ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΗΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΕΑΣΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ ΒΕΛΤΙΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΣΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

44 - ΕΝ ΣΑΛΩ ΣΤΑΔΙΟΥ - 44

ΛΙΘΗΤΗΣ ΑΥΛΗΣ
Γ. ΣΤΑΓΓΕΛΛΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

1910

Χορηγοί: Ν. Γεωργιάδης.

Ν. Τριβιζάς

Ν. Αρμενιάδης

Ν. Καραγιάννης

} τα δύο πρώτα το ένα άνωθεν
} μεθ' ήν προέβλεπε να τα
} διακρίνει.

Η συνδρομή: Ν. Διακογιάννης

Ν. Καρανός

Ν. Βασιλείου

Ν. Σπυρίδης

Ν. Γεωργιάδης

Ν. Αρμενιάδης. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος.

Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος.

Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος.

Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος.

Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος.

Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος.

Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος.

Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος.

Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος. Ν. Νικόλαος.

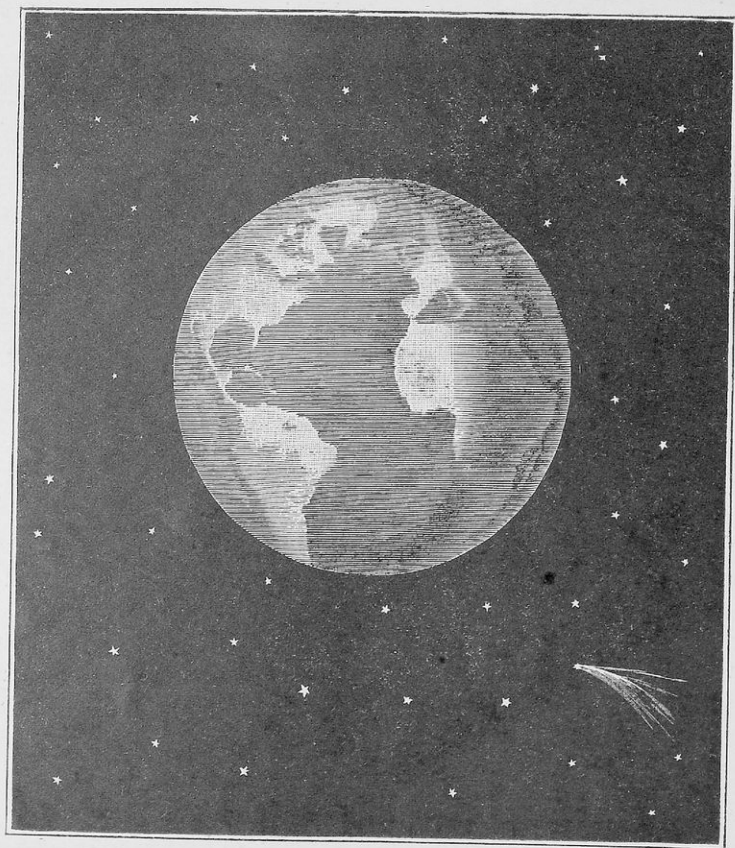
Εκδόσις 14

16 Παλαιά Εκδόσις

33 Νομ. 1

ΝΕΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

17.920

Η ΓΗ ΕΝ ΤΩ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΙ

Ἡ Γῆ εἶναι πλανήτης, ἔχει σχῆμα σφαιρικὸν περίπου καὶ εὐρίσκεται μεμονωμένη πανταχόθεν εἰς τὸ διάστημα.

Ἡ Γῆ δεχομένη τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας, στρέφεται περὶ ἑαυτὴν εἰς χρονικὸν διάστημα μιᾶς ἡμέρας, ἥτοι 24 ὥρων περίπου.

Ἡ περιστροφή αὕτη τῆς Γῆς γίνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ παράγει τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα.

Ὑπὸ ἢ Γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἑαυτὸν τῆς περιφέρεται καὶ περὶ τὸν ἥλιον, ἐκτελοῦσα ὁλόκληρον περὶ αὐτὸν περιφορὰν ἐν διαστήματι ἔτους (365 ἡμερῶν καὶ 6 ὥρων περίπου).

Ἡ Γῆ ἐκτελεῖ τὴν κίνησιν ταύτην μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος (30 χιλιομέτρων κατὰ δεύτερον λεπτόν), ἥτοι 60 φορές ταχύτερον σφαίρας τηλεβόλου ἢ 2,000 φορές ταχύτερον ταχείας (express) ἀτμαμάξης.

ΝΕΑ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΤΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ, ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ 4ο ΤΕΛΕΙΟΤΑΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΑΡΤΩΝ

(ΣΥΜΦΩΝΩΣ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ)

ΕΠΕΚΕΦΡΙΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΒΕΤΤ' ΝΟΜΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

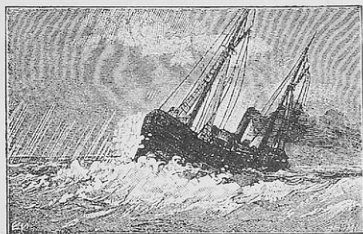
ΤΗΣ Δ', Ε' ΚΑΙ Σ' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ, ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

Διδάκτορος τῆς Νομικῆς, ἀριστοβαθμίτου δημοδιδασκάλου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ ΒΕΛΤΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Εκδότης Ιωάννης Δ. Κολλαρος

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

44— ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ — 44

1910

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. **Νικόλαον Μεταξῆν**

Ἀριστοθέλειον δημοδιδάσκαλον καὶ διδάκτορα τῆς Νομικῆς

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου καὶ τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 27ης Ὀκτωβρίου 1895, τὰς προκηρῦξεις περὶ διαγωνισμοῦ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς Στοιχειώδους ἐκπαίδευσος καὶ τὴν ἐκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν ὅτι *ἐγκρίνομεν*, τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν **ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ** ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ *πενταετία* ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Δ' Ε' καὶ Σ' τάξεως τῶν πλήρων δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρητῶν καὶ ιδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργὸς
ΚΥΡ. Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

ΣΤΕΦ. Μ. ΠΑΡΙΣΗΣ

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσι τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλιοποιείου τῆς «Ἑστίας».

Μεταξῆς

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.—Πρὸς πλήρη καὶ τελείαν κατανόησιν μερῶν τινῶν ἐκ τε τῆς Κοσμογραφίας καὶ τῆς Μαθηματικῆς Γεωγραφίας ἀνάγκη οἱ μαθηταὶ νὰ διδασχθῶσιν ἢ ἐπαναλάβωσιν ἐκ τῆς γεωμετρίας τὰ περὶ κύκλου, περιφερείας, καμπυλῶν καὶ εὐθειῶν γραμμῶν, κέντρου, ἀκτίνος, διαμέτρου, ἡμικυκλίου, ἡμιπεριφερείας καὶ τόξου.

Πρὸς τοῦτοις συνιδεσθῶμεν ὅπως τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας διδάσκηται, εἰ δυνατόν, κατὰ τὸ β' ἐξάμηνον.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΔΕΛΩΝΗ

ΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΑΓΛΗΣ Γ. ΣΤΑΓΓΕΛ ΚΑΙ Σα

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Γεωγραφία εἶναι ἐπιστήμη, ἥ ὁποία γενικῶς ἐξετάζει καὶ περιγράφει τὴν γῆν.

α'. Ὄταν ἐξετάξῃ τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα, δηλ. τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὰ κινήσεις καὶ τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ λοιπὰ οὐράνια σώματα, τότε λέγεται **μαθηματικὴ γεωγραφία**.

β'. Ὄταν ἐξετάξῃ τὰ ὕδατα, τὴν ξηράν, τὰς καταστάσεις τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ τὰ προϊόντα τῆς γῆς, τότε λέγεται **φυσικὴ γεωγραφία**.

γ'. Ὄταν ἐξετάξῃ τὰ διάφορα κράτη τῆς γῆς, τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν, τὴν φυλὴν, τὴν θρησκείαν, τὸν πολιτισμὸν, τὰ πολιτεύματα, τὴν δύναμιν, τὰ ἐμπορίου, τὴν βιομηχανίαν τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν ἐκάστης χώρας, τότε λέγεται **πολιτικὴ γεωγραφία**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΚΟΣΜΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΨΙΣ

1. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων οἱ Σῖναι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Χалдαιοὶ κατέγιναν εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν ἀστέρων.

2. Ἐκ τῶν Αἰγυπτίων παρέλαβον οἱ ἄρχαιοι Ἑλληνες τὰς ἀρχὰς τῆς ἀστρονομίας, τὴν ὁποίαν μετέπειτα ἀνέψωσαν διὰ τῶν ἀρχαίων ρυσικῶν λεγομένων φιλοσόφων καὶ διὰ τῶν μεγάλων ἀστρονόμων καὶ γεωγράφων Ἰππάρχου, βραδύτερον δὲ τοῦ Πτολεμαίου καὶ πολλῶν ἄλλων εἰς ἀληθὴ ἐπιστήμην.

3. Κατὰ τὸν 16ον μ. Χ. αἰῶνα οἱ μεγάλοι ἀστρονόμοι Κοπέρνικος, Κέπλερος καὶ ὁ μέγας ρυσιόφθης Γαλιλαῖος, μετὰ τούτους κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ κατὰ τὸν 18ον ὁ Νεύτων, ὁ Λαπλῆς καὶ πολλοὶ ἄλλοι προήγαγον τὴν ἐπιστήμην μεταρρυθμίσαντες τὰς ἀρχὰς καὶ τὸ σύστημα τοῦ Πτολεμαίου καὶ διευτύπωσαν τὸν νόμον ὅτι ὁ ἥλιος ἀποτελεῖ τὸ κέντρον, περὶ τὸ ὁποῖον στρέφεται ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ πλανῆται.

ΣΗΜ. Ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ τηλεσκοπίου (1606) ἄρχεται νέα ἐποχὴ ἐρευνῶν μέχρις οὗτο ἐμβριθεῖς μελέται καὶ θεωρίαι μαθηματικαὶ ἡρηγήνευσαν καὶ ὑπελόγησαν τὰς κινήσεις τῶν οὐρανίων σωματίων, αἵτινες διέκονται ὑπὸ θαυμασίων μηχανικῶν νόμων.

Ἀστέρες.

4. **Ἀστέρες** λέγονται τὰ φωτεινὰ σώματα, τὰ ὁποῖα παρατηροῦμεν τὴν νύκτα¹ εἰς τὸν οὐρανόν. Οἱ ἀστέρες διακρίνονται εἰς ἀπλανεῖς καὶ εἰς πλανήτας.

5. **Ἀπλανεῖς** λέγονται οἱ ἀστέρες ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἔνεκα τῆς μεγάλης ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως φαίνονται εἰς ἡμᾶς ὅτι οὐδέποτε μεταβάλλουσι θέσιν, ἐνῷ πράγματι κινούνται μετὰ μεγίστης ταχύτητος καὶ ἔχουσιν ἴδιον ὄριον.

6. Οἱ ἀπλανεῖς κεῖνται τίσον μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ὥστε ἀπαιτοῦνται 3 ἔτη καὶ 8 μῆνες, ἵνα φθάσῃ τὸ φῶς εἰς τὴν γῆν τοῦ πλησιεστέρου εἰς ἡμᾶς ἀπλανοῦς, ἐν ᾧ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου φθάνει ἐντὸς 8 λεπτῶν καὶ 16 δευτερολέπτων.

7. **Διαφορεῖς ἀπλανῶν ἀστέρων.** Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες διακρίνονται εἰς ἐπτὰ τάξεις ἢ μεγέθη, ἀνολόγως τῆς λαμπρότητος ἐκάστου αὐτῶν. Οἱ ἀποτελοῦντες τὰς πρώτας ἐξ τάξεις εἶναι 6,000 περίπου, ὁρατοὶ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ· τῆς δὲ ἐβδόμης τάξεως ἀριθμοῦνται εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια καὶ εἶναι ὁρατοὶ μόνον διὰ τηλεσκοπίου.

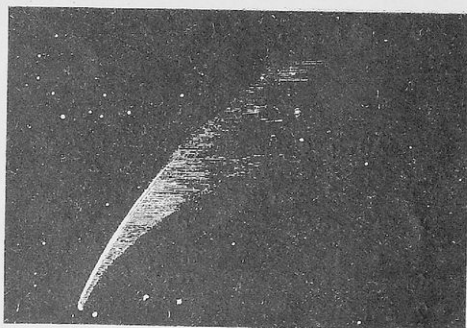
8. **Ἀστεριδιοί.** Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, ἐπειδὴ τηροῦσι πάντοτε τὴν αὐτὴν πρὸς ἀλλήλους σχετικὴν θέσιν, ἀποτελοῦσι πάντοτε τὸ αὐτὸ σχῆμα. Τὰ τοιαῦτα ἀθροίσματα ἀστέρων τὰ ἀποτελοῦντα ὠριμένον σχῆμα ὀνομάζονται ἀστερισμοί.

9. Οἱ κυριώτατοι τῶν ἀστερισμῶν εἶναι ἡ μεγάλη Ἄρκτος, ἡ μικρὰ Ἄρκτος, ὁ Ταῦρος, αἱ Πλειάδες (Πούλια), ὁ Ὀρίων καὶ οἱ δώδεκα τῶν ζῳδίων. Ὁ λαμπρότερος ἐκ τῶν ἐπτὰ ἀστέρων τῶν ἀποτελούντων τὴν μικρὰν Ἄρκτον ὀνομάζεται **βόρειος πολικὸς ἀστήρ**, διότι κεῖται πλησιέστατα τοῦ βορείου πόλου καὶ τοῦ ὁποίου τὸ φῶς, διὰ τὴν φθῆσιν εἰς τὴν γῆν, χρειάζεται 50 ἔτη.

10. Ἀναρίθμητοι ἀστέρες συμπυκνούμενοι φαίνονται ἀπὸ τῆς γῆς ὡς νεφέλη φωτεινὴ, ἐκτετατομένη ἀπὸ Ν. πρὸς Β., αὕτη δὲ καλεῖται **Γαλαξίας**.

11. **Πλανῆται** λέγονται οἱ ἀστέρες ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι διαρκῶς μεταβάλλουσι θέσιν ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους ἀστέρας. Ἡ κίνησις δὲ αὕτη καθίσταται αἰσθητὴ εἰς ἡμᾶς λόγῳ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς.

¹ Διότι τὴν ἡμέραν ἐμποδίζει ἡμᾶς νὰ βλέπωμεν τὰ σώματα ταῦτα ἢ λάμψις τοῦ ἡλίου.

Σχ. 1. Κομήτης.

12. Ἡ κίνησις τῶν πλανητῶν ὁφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι οὗτοι κείμενοι ἀναγκρῆτως πλησιέστερον πρὸς τὸν ἥλιον ἢ οἱ ἀπλανεῖς ἔλκονται ἰσχυρῶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ οὕτως εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ κινῶνται ὡς καὶ ἡ γῆ περὶ τὸν ἥλιον, ἐν ᾧ συγχρόνως στρέφονται καὶ περὶ τὸν ἐαυτῶν ἄξονα.

ΣΗΜ. Τοὺς πλανήτας παρατηρῶν τις διὰ τηλεσκοπίου βλέπει αὐτοὺς μεγεθυνομένους, ἐν ᾧ οἱ ἀπλανεῖς παραμένουσιν ὡς ἀπλῶς φωτεινὰ σημεῖα.

13. Οἱ πλανῆται δὲ ἔχουσιν ἴδιον φῶς, εἶναι ἐτεροφῶτοι, τὸ δὲ φῶς, τὸ ὅποσον πέμπουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν νύκτα, δέχονται ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ἐν ᾧ οἱ ἀπλανεῖς, ὡς εἴπομεν, ἔχουσιν ἴδιον φῶς, εἶναι αὐτόφωτοι.

ΣΗΜ. Ὅταν ὁ οὐρανὸς τὴν νύκτα εἶναι αἰθέριος, δυνάμεθα προχεῖρος νὰ διακρίνωμεν τοὺς πλανήτας ἀπὸ τῶν ἀπλανῶν, καθόσον τῶν μὲν πλανητῶν τὸ φῶς εἶναι σταθερὸν καὶ ἡρεμιον, τῶν δὲ ἀπλανῶν μαρμαίρει (τρεμοσβήνει). Ἀσφαλέστερον ὅμως διακρίνομεν ἀστέρα τινὰ ἂν εἶναι πλανήτης, παρατηροῦντες ἂν μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας μεταβάλλεται ἡ σχετικὴ ἀπόστασις αὐτοῦ πρὸς ἕτερον ἀπλανῆ ἀστέρα.

14. **Δορυφόροι** λέγονται οἱ μικρότεροι ἀστέρες τῶν πλανητῶν, οἱ ὅποιοι περιφέρονται κανονικῶς περὶ πλανήτην τινὸς καὶ στρέφονται μετ' αὐτοῦ ταυτοχρόνως περὶ τὸν ἥλιον. Ἡ γῆ ἔχει δορυφῶρον τὴν σελήνην.

15. **Διάττοντες** ἀστέρες λέγοντες τὰ φωτεινὰ ἐκεῖνα σώματα, τὰ ὅποια βλέπομεν τὴν νύκτα νὰ διασχίζωσι τὸν οὐρανὸν ὡς πύραυλοι (βοκέτται).

Γίνονται δὲ ταῦτα διάχυρα, διότι προστρέβονται ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαιρῆς τῆς γῆς.

16. **Κομήται** λέγονται τὰ παράδοξα ἐκεῖνα οὐράνια σώματα, τὰ ὅποια ἐμφανίζονται ἐπὶ ἁπλῶς ἐν

τῷ οὐρανῷ, φέρουσι κόμην (οὐράν), ἀλλὰ μικρὰν καὶ ἄλλα μεγάλην φωτοβόλον, εἶναι δ' ὁρατὰ ἐπὶ τινὰ χρόνον καὶ εἴτα ἐξαφανίζονται ἄλλα μὲν διὰ παντός, ἄλλα δὲ ἐπανέρχονται κατὰ μικροχρονίους καὶ ἄλλα κατὰ πολυχρονίους περιόδους.

Ὁ ἥλιος.

17. Ὁ ἥλιος εἶναι ὁ πλησιέστερος εἰς τὴν σφαῖραν ἡμῶν ἐκ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, εἶναι δὲ σφαῖρα οὐχὶ στερεά, ὡς ἡ γῆ, ἀλλὰ βευστὴ καὶ διάπυρος, μεγαλύτερα τῆς γῆς· ἐπειδὴ δὲ ἀπέχει πολὺ ἀπ' ἡμῶν, φάνεται εἰς ἡμᾶς ὡς λαμπρὸς μικρὸς δίσκος.

ΣΗΜ. Ἡ ἐν τῷ ἡλίῳ θερμότης εἶναι πολὺ μεγάλην τέρα τοῦ τετηκίωτος αἰθέρος, τὸ δὲ φῶς αὐτοῦ εἶναι τόσον λαμπρὸν, ὥστε οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν δὲν δύνανται ἀπορροφᾶν αὐτὸ νὰ ἀνέσιωσιν ἐπὶ πολὺ πρὸς αὐτόν.

18. Ὁ ἥλιος δύναιται νὰ περιλάβῃ 1,310,000 σφαῖρας μεγάλας ὡς τὴν γῆν, ἥτοι εἶναι 1,310,000 φορές μεγαλύτερος τῆς γῆς· ἡ δὲ διάμετρος αὐτοῦ εἶναι 1,394,000 χιλιομέτρων.

19. Ὁ ἥλιος ἀπέχει τῆς γῆς 149,501,000 χιλιομέτρων, ἥτοι σφαῖρα τηλεβόλου διανύουσα 500 μέτρα τὸ δευτερόλεπτον θὰ ἔχρειάζετο τρία ἔτη, ἵνα φθάσῃ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν ἥλιον. Ἐκ τοῦ ἡλίου, ὡς εἴπομεν, μεταδίδεται τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης εἰς τὴν γῆν καὶ τοὺς λοιποὺς πλανήτας.

Ἡλιακὸν ἢ πλανητικὸν σύστημα.

20. Ἡ γῆ, ὡς εἴπομεν, ἡ σελήνη καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πλανῆται μετὰ τῶν δορυφῶρων αὐτῶν, κομῆται τινες καὶ ἡπειροὶ διάττοντες ἀστέρες περιφέρονται κανονικῶς περὶ τὸν ἥλιον.

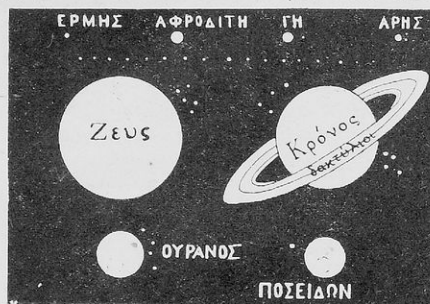
Σχ. 2. Ἡ γῆ καὶ ἡ σελήνη ἐν τῷ κενῷ.

νικῶς περὶ τὸν ἥλιον, ὁ ὅποιος πάλιν κινεῖται μετὰ μεγάλης ταχύτητος εἰς τὸ διάστημα. Πάντες δὲ οὗτοι συναποτελοῦσι τὸ ἡλιακὸν ἢ πλανητικὸν λεγόμενον σύστημα.

21. Οἱ πλανῆται μετὰ τῶν δορυφῶρων αὐτῶν κατὰ σφαῖραν ἀπιστάσεως ἀπὸ τοῦ ἡλίου εἶναι οἱ ἐξῆς:

1) Ὁ Ἐρμῆς, 2) ἡ Ἀφροδίτη, 3) ἡ Γῆ μετὰ τοῦ

δορυφόρου αυτής, της Σελήνης, 4) ο Άρης μετά δύο δορυφόρων, 5) ο Ζεύς μετά πέντε δορυφόρων (οὗτος είναι ο μέγιστος πάντων), 6) ο Κρόνος μετά 8 δορυφόρων και τριῶν δακτυλίων, ἐγκλειόντων αὐτὸν

Σχ. 3. Οἱ πλανῆται

κατὰ τὸ μέσον περίπου, 7) ὁ Οὐρανὸς μετά τεσσάρων δορυφόρων και 8) ὁ Ποσειδῶν μετ' ἑνὸς δορυφόρου.

Περὶ τοῦ σύμπαντος γενικῶς.

Τὰς στοιχειώδεις γνώσεις τῆς ἀστρονομίας δύναμεθα νὰ συνοψίσωμεν εἰς τὰ ἑξῆς :

22. Ὁ ἥλιος, ἡ καρδιὰ τοῦ σύμπαντος, εἶναι τὸ κέντρον τοῦ φωτός, τῆς θερμότητος και ἐν γένει τῆς ζωῆς. Περὶ τὸν ἥλιον περιφέρονται οἱ πλανῆται, μεταξὺ τῶν ὁποίων, ὡς εἴπομεν, εὐρίσκεται και ἡ γῆ. Περὶ τοὺς πλανῆτας περιφέρονται εἰς ἡ περισσότεροι δορυφόροι, ὡς ἡ σελήνη περὶ τὴν γῆν. Πάντες δὲ οἱ ἄλλοι ἀστέρες εἶναι ἥλιοι ἡμοιοὶ ὅπως δῆποτε πρὸς τὸν ἡμέτερον ἥλιον, λίαν ἀπομακρυσμένοι ἡμῶν ἔλκονται δὲ ἀμοιβαίως πάντα ταῦτα τὰ σώματα και κινούνται μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἐν τῷ διαστήματι.

Τὸ σφαιροειδὲς τῆς γῆς.

23. Ἡ γῆ ἔχει σχῆμα σφαιροειδὲς και στρέφεται διαρκῶς εἰς τὸ διάστημα.

24. Τὴν σφαιρικότητα τῆς γῆς ἡ τὸ σφαιροειδὲς

Σχ. 4. Τὸ σφαιροειδὲς τῆς γῆς.

σχῆμα αὐτῆς δύναμεθα νὰ ἀποδείξωμεν διὰ τῶν ἑξῆς :

α'. Ἐὰν ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τινος μέρους, ἀκολουθῶντες πάντοτε τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, θὰ ἐπικλῶμεν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος.

β'. Ἐὰν ἰσάμεθα ἐπὶ παραλίας και ἴδωμεν πλοῖον

τι ἀναχωροῦν, καθ' ὅσον τὸ πλοῖον ἀπομακρύνεται, παρατηροῦμεν ὅτι κατὰ πρῶτον ἐξαφανίζεται τὸ σκάφος και φαίνονται μόνον οἱ ἱστοί, μετ' ὀλίγον δὲ και οὗτοι ἐξαφανίζονται.

Και πάλιν, ὅταν τὸ πλοῖον πλησιάζῃ εἰς τὸν λιμένα, μακρὺθεν φαίνονται μόνον τὰ ἄνω μέρη τῶν ἱστῶν, βαθμυδὸν ὀλόκληροι οἱ ἱστοί, μετὰ ταῦτα τὸ ἄνω μέρος τοῦ σκάφους και, καθ' ὅσον τὸ πλοῖον θρᾶνει, ὀλόκληρον τὸ σκάφος. Ἐὰν ἡ γῆ ἦτο ἐπίπεδος, θὰ συνέβαινε τὸ ἐναντίον· θὰ ἐξηφανίζοντο ἀπὸ τῶν ὀρθολογῶν ἡμῶν, καθ' ὅσον τὸ πλοῖον ἀπομακρύνετο, πρῶτον οἱ ἱστοί ὡς λεπτότεροι και τελευταῖον τὸ σκάφος.

Ἐπίσης, ὅταν παρατηρῶμεν ὑψηλὰ ἀντικείμενα, πύργους καίμενα, δηλ. βουνὰ ἢ ὑψηλὰ δένδρα, βλέπομεν κατὰ πρῶτον τὰς κορυφὰς και ἔπειτα, καθ' ὅσον προσεγγίζομεν, τὰ κάτω αὐτῶν μέρη.

γ'. Ἀποδείξεις τοῦ σφαιρικοῦ σχήματος τῆς γῆς εἶναι ἡ σκιά αὐτῆς, ἥτις πίπτει ἐπὶ τῆς σελήνης και ἐπιφέρει τὴν ἐπισκῆτισιν (ἐκλειψιν) αὐτῆς, ἡ ὁποία εἶναι πάντοτε κυκλική· μόνον δὲ τὰ σφαιροειδῆ σώματα ῥίπτουσι παρομοίαν σκιάν.

ΣΗΜ. Ὅσον μεγάλα και ὑψηλὰ και ἂν εἶναι τὰ ὄρη τῆς γῆς, δὲν δύνανται νὰ μεταβάλλωσι τὸ σφαιροειδὲς σχῆμα αὐτῆς, διότι τὸ ὕψος αὐτῶν, παρὰβαλλόμενον πρὸς τὴν διάμετρον τῆς γῆς, εἶναι τόσον μικρὸν, ὅσον αἱ μικρότεραι τῶν ἑξοχῶν τοῦ πορτοκαλλίου, ἐὰν ἡ γῆ εἴη τὸ μέγεθος αὐτοῦ.

25. Τὸ σχῆμα τῆς γῆς δὲν εἶναι ἀκριβέστατα σφαιρικόν, ἀλλὰ μᾶλλον σφαιροειδὲς, διὸ λέγομεν ὅτι ἡ γῆ εἶναι σφαῖρα συμπεπλεγμένη μὲν περὶ τοὺς πόλους, ἐξωγκωμένη δὲ περὶ τὸν ἰσημερινόν.

26. Ἡ πίεσις ὅμως αὕτη και ἡ ἐξώγκωσις εἶναι ἐλάχισται σχετικῶς πρὸς τὴν διάμετρον τῆς γῆς.

Περὶ κύκλων ἐν γένει.

Κύκλος καλεῖται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια, τῆς ὁποίας ἐν σημείον κέντρον καλούμενον ἀπέχει ἕξ ἴσου ἀπὸ πάντων τῶν σημείων τῆς γραμμῆς, εἰς τὴν ὁποίαν παρταύεται. Ὅσκις σφαῖρά τις τέμνεται ὑπὸ ἐπιπέδου, ἡ τομὴ ἔχει σχῆμα κύκλου. Ὁ κύκλος οὗτος εἶναι τόσῳ μεγαλύτερος, ὅσῳ πλησιέστερος εἶναι πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας, εἶναι δὲ ὁ μέγιστος, ὅταν διέρχεται ἀκριβῶς διὰ τοῦ κέντρον.

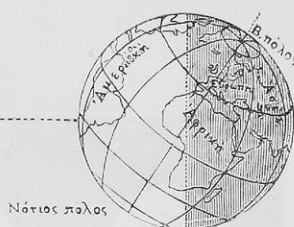
Ἐκάστον κύκλον ἡ περιφέρεια διαιρεῖται εἰς 360 μέρη ἴσα, τὰ ὁποῖα καλοῦνται μοῖραι και σημειοῦνται ὡς ἑξῆς 360°. ἐπομένως ἡ ἡμιπεριφέρεια ἔχει 180° και τὸ τέταρτον τῆς περιφερείας 90°.

Ἡ γῆ κατὰ τὸ θέρος.

Σχ. 5.

Ἡ γῆ κατὰ τὸν χειμῶνα.

Κινήσεις τῆς γῆς.

27. α') Ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἐαυτῆς ἄξονα ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἰς μίαν ἡμέραν ἀποτελουμένην ἐξ 24 ὥρων, καὶ ἡ κίνησις αὕτη ὀνομάζεται **ἡμεροσφαῖρα**¹· στρέφεται δὲ πάντοτε περὶ ἐαυτῆν, καθ' ὃν τρόπον ἡ κινουμένη βέμβις (σφοδρα).

Ἐκ τῆς ἡμεροσφαίρας κινήσεως τῆς γῆς परिζύμεθα τὸ μέτρον τοῦ χρόνου· διότι τὴν διάρκειαν τῆς περιστροφῆς ταύτης διήρσαν οἱ ἄνθρωποι εἰς 24 ὥρας, ἐκάστην ὥραν εἰς 60' πρῶτα λεπτὰ καὶ ἕκαστον πρῶτον λεπτὸν εἰς 60' δευτέρω.

Ἐκ τῆς ἡμεροσφαίρας προσέτι κινήσεως τῆς γῆς παράγεται ἡ **ἡμέρα** καὶ ἡ **νύξ**, διότι τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὸ ὅποιον εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον, ἔχει ἡμέραν· τὸ δὲ ἄλλο, τὸ ὅποιον κρύπτεται ἀπ' αὐτοῦ, ἔχει νύκτα.

28. β') Ἡ γῆ, ἐν ᾧ στρέφεται περὶ τὸν ἐαυτῆς ἄξονα, κινεῖται ἐν τῷ διαστήματι συγχρόνως καὶ περὶ τὸν ἥλιον. Ἡ κίνησις αὕτη λέγεται περιφορὰ τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον, γίνεται δὲ ἐν διαστήματι 365 ἡμερῶν καὶ 6 ὥρων περίπου (κυρίως 5 ὥρ. 48', 49' λεπτὰ) καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζεται **ἐνιαυσία**.

29. γ) Ἡ γῆ δὲν στρέφεται ὀρθῇ σχετικῶς πρὸς τὸ ἐπίπεδον τῆς τροχίως τῆς περὶ τὸν ἥλιον, ἀλλὰ κεκλιμένη, διότι, ἐὰν ἐστρέφετο ὀρθῇ, οἱ τόποι θὰ εἶχον πάντοτε δωδεκάωρον ἡμέραν καὶ δωδεκάωρον νύκτα. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι κεκλιμένη ἡ γῆ, οἱ τόποι ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι περιστρεφόμενοι ἔχουν γὰρ διαγράφουσι μεγαλύτερον κυκλικὸν τόξον ἔμπροσθεν τοῦ ἡλίου, ἔχουσιν ἡμέρας μεγαλύτερας, ἐκείνοι δὲ, οἱ ὅποιοι διαγράφουσι μικρότερον τόξον, ἔχουσιν ἡμέρας μικρότερας. Ἐκ τῆς κλίσεως ταύτης τοῦ ἄξονος τῆς γῆς προκύπτει ὅτι οἱ τόποι οἱ ἔχοντες τὰς μεγαλύτερας ἡμέρας κατὰ τινὰ ὥραν τοῦ ἔτους εὐρίσκονται μετὰ ἐξ μῆνας εἰς τὴν ἀντίθετον θέσιν καὶ τότε ἔχουσι τὰς μικρότερας.

30. **Ἄξων, πόλοι.** Ἐὰν διαπεράσωμεν σφαῖραν διὰ βελόνης κατὰ μῆκος αὐτῆς, οὕτως ὥστε νὰ διέρχεται αὕτη διὰ τοῦ κέντρου, στρέψωμεν δὲ τὴν σφαῖραν ταύτην περὶ τὴν βελόνην, ἡ βελὼν θὰ παριστᾷ τὸν ἄξονα, αἱ δὲ δύο ὀπαί, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται, τοὺς πόλους· καὶ ὁ μὲν πρὸς τὰ ἄνω λέγεται **βόρειος** ἢ **ἀρκτικός** πόλος, ὁ δὲ πρὸς τὰ κάτω νότιος ἢ **ἀνταρκτικός** πόλος.

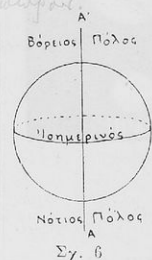
31. **Ἄξων** λοιπὸν λέγεται ἡ νοητὴ γραμμὴ, περὶ τὴν ὅποιαν στρέφεται ἡ γῆ ἐντός 24 ὥρων. Ὁ ἄξων διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς καὶ ἔχει μῆκος 12.712 χιλιομέτρων.

32. **Κλίσις τοῦ ἄξονος τῆς γῆς.** Ἡ γῆ τὴν ἐτησίαν αὐτῆς περὶ τὸν ἥλιον περιφορὰν ἐκτελεῖ κατὰ καμπύλην γραμμὴν σχεδὸν κυκλικὴν ὀνομαζομένην ἐκλειπτικὴν (ἰδὲ § 50).

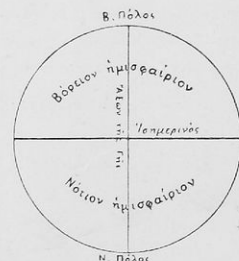
Ἐπὶ τὸ ἐπίπεδον τοῦτο τῆς ἐκλειπτικῆς ὁ ἄξων τῆς γῆς εἶναι κεκλιμένος καὶ κατὰ τὴν ἐτησίαν αὐτῆς περιφορὰν μένει οὕτως πάντοτε ἀκίνητος παράλληλος πρὸς ἐαυτόν.

33. **Πόλοι** λέγονται τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἄξονος τῆς γῆς, τὰ ὅποια δὲν περιστρέφονται.

34. **Ἰσημερινός.** Ἐὰν κόψωμεν τὴν σφαῖραν καθέτως πρὸς τὴν βελόνην εἰς δύο ἴσα μέρη, ἡ

Σχ. 6.

Σχ. 7.

¹ Σχ. 6. Ὅπότεν ὁ Β. πόλος εὐρίσκεται κεκλιμένος πρὸς τὸν ἥλιον, ἔχομεν τὴν μεγαλύτεραν θερμότητα ἐν τῷ Β. ἡμισφαίριῳ (ἀνοιξίς, θέρος). Ὅπότεν πάλιν ὁ Β. πόλος εὐρίσκεται κεκλιμένος ἀντιθέτως πρὸς τὸν ἥλιον, τότε ἔχομεν τὴν μεγαλύτερον ψύχος (φθινόπωρον, χειμῶν).

ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας προκύπτουσα γραμμὴ ὀνομάζεται **ἰσημερινός**.

Καὶ ἄλλως **ἰσημερινός** λέγεται ἡ μεγίστη περὶ τὴν γῆν νοτιῇ κυκλικὴ γραμμὴ, ἥς τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσάκις ἀπὸ τῶν δύο πόλων.

35. Ὁ ἰσημερινός διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἴσα μέρη, ἐξ ὧν τὸ ἐν ὀνομάζεται **Βόρειον ἡμισφαίριον**, τὸ δ' ἕτερον **νότιον ἡμισφαίριον**, ἀπέχει δέ, ὡς εἵπομεν, ὁ ἰσημερινός ἰσάκις τῶν δύο πόλων. Πάντα τὰ μέρη τῆς γῆς, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται, ἔχουσι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἡμέραν ἴσην πρὸς τὴν νύκτα.

ΣΗΜ. Εἰς τὸν τόπον ἡμῶν συμβαίνει τοῦτο δις τοῦ ἔτους, τὴν 21ην Μαρτίου καὶ τὴν 21ην Σεπτεμβρίου· καὶ ἡ μὲν λέγεται ἰσημερία **εαρινή**, ἡ δὲ **φθινοπωρινή**.

(Ἡ διάμετρος τοῦ κύκλου τοῦ ἰσημερινοῦ ἔχει μήκος 12756 περίπου χιλιομέτρων, ἥτοι εἶναι 14 χιλιομέτρα μεγαλύτερα τοῦ ἄξονος τῆς γῆς.)

36. **Μεσημβρινός**. Ἐὰν κύβωμεν τὴν σφαῖραν εἰς δύο ἴσα μέρη, οὕτως ὥστε ἡ τομὴ νὰ διέρχεται διὰ τῆς βελόνης, ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας προκύπτουσα γραμμὴ ὀνομάζεται **μεσημβρινός**.

37. Ἀκριβέστερον δὲ τὸ ἡμισυ τῆς τοιαύτης γραμμῆς τὸ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πόλου εἰς τὸν ἕτερον λέγεται **μεσημβρινός**, τὸ δὲ ἕτερον ἡμισυ λέγεται **ἀντιμεσημβρινός**.

Μεσημβρινοὶ λοιπὸν λέγονται οἱ μέγιστοι κύκλοι τῆς γῆς, οἱ ὅποιοι διέρχονται διὰ τῶν πόλων καὶ τέμνονται τὴν ἰσημερινὴν καθεύοντες.

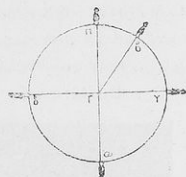
38. Οἱ μεσημβρινοὶ ὀνομάζονται οὕτω, διότι, ὅταν κατὰ τὴν ἡμερησίαν κίνησιν τῆς γῆς ἕκαστος τῶν κύκλων τοῦτων εὐρεθῇ ἀπέναντι τοῦ ἡλίου, οἱ τύποι, οἱ ὅποιοι κεῖνται ἐπὶ τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ μεσημβρι-

39. Οἱ μεσημβρινοὶ τέμνονται ὑπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ εἰς δύο ἴσα μέρη.

40. Ἡ περιφέρεια τῆς γῆς μετρουμένη ἐπὶ ἑνὸς οἰονδήποτε **μεσημβρινοῦ** εἶναι 40,008,000 μέτρα, ἥτοι 40,008 χιλιομέτρα. Ἡ δὲ περιφέρεια τοῦ **ἰσημερινοῦ** εἶναι 40,076 χιλιομέτρα (ἐπὶ πλεόν 68 χιλιομέτρα).

(Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ γῆ δὲν εἶναι **τελειὰ σφαῖρα**, ἀλλ' ἔχει σχῆμα σφαιροειδὲς προσεγγίζον πολὺ πρὸς τὴν σφαῖραν, διότι, ἐὰν κύβωμεν τὴν γῆν κατὰ ἕνα οἰονδήποτε μεσημβρινόν, ἡ τομὴ δὲν εἶναι κύκλος ἀλλὰ **ἐλλειψις**.

41. **Ἀντίποδες** ὀνομάζομεν τὰ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα σημεῖα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς τὰ κείμενα ἐπὶ ἀντιθέτων μεσημβρινῶν· π.χ. τὸ α εἶναι ἀντίπους τοῦ Π, καὶ ἐν ᾧ φαίνεται ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ σημείου α ἔχουσι τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ τοὺς πόδας πρὸς τὰ ἄνω, δὲν συμβαίνει ἀληθινῶς τοῦτο, διότι δι' ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς γῆς τὸ κάτω θεωρεῖται ἡ διεύθυνσις πρὸς τὸ κέντρον αὐτῆς Γ, τὸ δὲ ἄνω ἔχει τὴν διεύθυνσιν πρὸς τὸν οὐρανόν.

Σχ. 10. Ἀντίποδες.

(Ἡ σελήνη.

42. Ἡ **σελήνη**, ὁ ὥρτιος καὶ λαμπρὸς ἀστὴρ ὁ φωτίζειν ἡμᾶς τὴν νύκτα, ὅστις εἶναι, ὡς εἵπομεν, ὁ δορυφόρος τῆς γῆς, εἶναι σφαῖρα· φαίνεται δὲ εἰς ἡμᾶς κατὰ περιόδους ὑπὸ διαφόρους μορφαὶ καὶ εἶναι 50 περίπου φορές μικροτέρα τῆς γῆς.

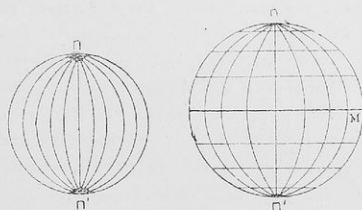
43. Ἡ σελήνη φαίνεται εἰς ἡμᾶς πολλὰκις μεγαλύτερα τοῦ ἡλίου, διότι εὐρίσκεται 384 φορές πλησιέστερον πρὸς ἡμᾶς.

44. Σφαῖρα τηλεδύλου θὰ ἔχρειάζετο 9 ἡμέρας, ὅπως θύσῃ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὴν σελήνην.

Ἀτμάμαζα τρέχουσα μετὰ μεγίστης ταχύτητος 60 χιλιομέτρων καθ' ὅραν ἤθελε διανύσει τὴν ἀπόστασιν ταύτην εἰς διάστημα ἑννέα τοῦλάχιστον μηνῶν.

45. Ἡ σελήνη στρέφεται περὶ τὴν γῆν εἰς διάστημα 27 ἡμερῶν καὶ 8 περίπου ὥρων· στρέφεται δὲ συγχρόνως καὶ περὶ ἑαυτὴν εἰς ἴσον ἀκριβῶς χρονικὴν διάστημα.

46. Ἐνεκα λοιπὸν τῆς περιφορᾶς τῆς σελήνης περὶ τὴν γῆν, ἐν ᾧ συγχρόνως αὕτη στρέφεται, ὡς εἵπομεν, καὶ περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα εἰς ἴσον χρονικὸν διάστημα, **βλέπομεν ἀπὸ τῆς γῆς πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον τῆς σελήνης**.

Σχ. 8. Μεσημβρινοί. Σχ. 9. Παράλληλοι καὶ μεσημβρινοί.

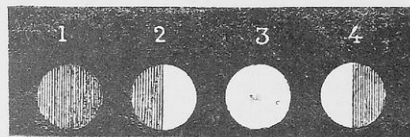
νοῦ τούτου τῆς ἐστραμμένης πρὸς τὸν ἥλιον, ἔχουσι μεσημβριαν, ἐν ᾧ οἱ τόποι, οἵτινες εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς ἄλλης ἡμιπεριφερείας τοῦ ἰδίου μεσημβρινοῦ, ἔχουσιν κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν στιγμὴν μεσονύκτιον.

ΣΗΜ. Ἡ σελήνη, ὅπως καὶ ἡ γῆ, δὲν εἶναι σῶμα αὐτόφωτον, τὸ δὲ φῶς τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἐν καιρῷ νυκτὸς ἀνακλᾷ πρὸς ἡμᾶς, εἶναι αὐτὸ τὸ ἥλιακὸν φῶς, τὸ ὁποῖον καὶ ἡ σελήνη, ὡς καὶ ἡ γῆ, δέχεται παρὰ τοῦ ἡλίου.

Ἐὰν παραστήσωμεν τὴν γῆν δι' ἐνὸς κύκλου ἔχοντος διάμετρον πέντε χιλιοστών τοῦ μέτρου, ὡς ἐν τῷ κατωτέρῳ σχήματι (11), ἡ σελήνη θὰ παρίσταται δι' ἐνὸς μικροτάτου κύκλου ἔχοντος διάμετρον ἐνὸς καὶ ἡμίσεος χιλιοστομέτρου, ἡ δὲ ἀπόστασις τῆς σελήνης ἀπὸ τῆς γῆς θὰ παρίσταται διὰ γραμμῆς 15 ἑκατοστών τοῦ μέτρου.

Ἐὰν δὲ ἠθέλομεν νὰ παραστήσωμεν τὸν ἥλιον εἰς τὰς αὐτὰς ἀναλογίας, ἔπρεπε νὰ χαράξωμεν κύκλον ἔχοντα διάμετρον πενήνκοντα ἔξ ἑκατοστομέτρων καὶ νὰ θέσωμεν αὐτὸν εἰς ἀπόστασιν ἑξήκοντα μέτρων ἀπὸ τοῦ κύκλου τοῦ παριστάντος τὴν γῆν.

47. **Φάσεις τῆς σελήνης.** Ὀνομάζουμεν φά-

Σχ. 11. 1 Νέα σελήνη. 2. 1ον τέταρτον. 3. Πανσέληνος. 4. Τελευταῖον τέταρτον.

σεις τῆς σελήνης τὰς μορφάς, τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἡ ὕψις αὐτῆς κατὰ τὴν μηνιαίαν πορείαν περὶ τὴν γῆν ἀναλόγως τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν γῆν καὶ τὸν ἥλιον.

Αἱ φάσεις τῆς σελήνης εἰσὶν αἱ ἑξῆς:

Νέα σελήνη, πρῶτον τέταρτον, πανσέληνος καὶ τελευταῖον τέταρτον.

ΣΗΜ. Ἡ γῆ κατὰ τὴν περιφορὰν αὐτῆς περὶ τὸν ἥλιον παρουσιάζει μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὴν σελήνην. Κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἐκτοπίσεως ταύτης τῆς σελήνης ἡ μηνιαία χρονικὴ περίοδος τῶν φάσεων εἶναι μεγαλύτερα κατὰ δύο ἡμέρας περίπου τῆς περιφορᾶς τῆς σελήνης περὶ τὴν γῆν.

Πέλαρα α'. Ἐὰν παραστήσωμεν τὸν ἥλιον δι' ἀνημμένου κηρίου καὶ τὴν σελήνην διὰ σφαίρας λευκῆς, ἑξαετομένης ἔκ τινος νήματος, δυνάμεθα νὰ

ἀναπτύξωμεν εἰς τοὺς μαθητὰς τὰς **φάσεις** τῆς σελήνης, περιφέροντες τὴν σφαῖραν ταύτην περὶ τινὰ μαθητὴν (ἢ ομάδα μαθητῶν) παριστάντα τὴν γῆν.

Καταδεικνύεται δὲ διὰ τοῦ πειράματος τούτου ὅτι αἱ φάσεις τῆς σελήνης ἔχουσι διάφορον μορφήν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει πρὸς ἡμᾶς τὸ φωτιζόμενον ἡμισφαίριον τῆς σελήνης, τοῦ ὁποῖου παρατηροῦμεν **μέρος** κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μέγα ἀναλόγως τῆς σχετικῆς θέσεως τῆς σελήνης, τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

ΣΗΜ. α'. **Νέαν σελήνην** ἔχομεν, ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται μετὰ τὸν ἥλιον καὶ τῆς γῆς, δὲν εἶναι δὲ εἰς ἡμᾶς ὁρατὴ κατὰ τὴν νύκτα, διότι εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν τὸ ἀφώτιστον αὐτῆς ἡμισφαίριον.

β'. **Πρῶτον τέταρτον** τῆς σελήνης ἔχομεν, ὅταν αὐτὴ αὐξανομένη φθάσῃ μέχρι τοῦ ἡμίσεος τοῦ φωτιζομένου δίσκου.

γ'. **Πανσέληνον** ἔχομεν, ὅταν βλέπωμεν ὁλόκληρον τὸν φωτιζόμενον δίσκον· συμβαίνει δὲ κατὰ τὰς ἰσημερίας, ἐν ᾗ δύει ὁ ἥλιος, νὰ ἀνατέλλῃ ἡ σελήνη.

δ'. **Τελευταῖον τέταρτον** τῆς σελήνης ἔχομεν, ὅταν αὐτὴ ἐλαττουμένη κατατήσῃ εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ φωτιζομένου δίσκου.

Τέλος μετὰ 29 1/2 ἡμέρας ἐπανέρχεται ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου ἀνατέλλουσα καὶ δύουσα συγχρόνως μετὰ τοῦ ἡλίου.

48. **Ἐκλειψις** καλεῖται ἡ ἀπόκρυψις οὐρανίου τινὸς σώματος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἕνεκα τῆς παρεμβολῆς ἄλλου οὐρανίου σώματος μετὰ τὸν ἀποκρυπτομένον καὶ ἡμῶν.

49. **Ἐκλειψις ἡλίου** συμβαίνει, ὅταν ἡ σελήνη παρεντίθεται μετὰ τὸν ἥλιον καὶ τῆς γῆς, δηλ. συμπίπτῃ ὥστε τὰ κέντρα τῶν τριῶν αὐτῶν ἀστέρων νὰ εὐρίσκωνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας γραμμῆς. Τότε ἡ σελήνη ἀποκρύπτουσα ἀπὸ τῆς γῆς τὸν ἥλιον προβάλλει τὴν σκιάν αὐτῆς ἐπὶ τῆς γῆλης ἐπιφανείας, ἥτις σκιά εἶναι πολὺ περιορισμένη, καθόσον ἡ σελήνη εἶναι μικροτέρα, ὡς εἵπομεν, τῆς γῆς.

50. **Ἐκλειψις σελήνης** συμβαίνει, ὅταν ἡ γῆ παρεντίθεται μετὰ τὸν ἥλιον καὶ τῆς σελήνης· συμπίπτει δὲ ὥστε ἡ σκιά τῆς γῆς πίπτουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σελήνης νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νὰ λαμβάνῃ ἐκ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός.

Αἱ ἐκλείψεις τῆς σελήνης γίνονται ὁραταὶ δι' ὅλον τὸ γήινον ἡμισφαίριον, τὸ ὅποιον ἔχει ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα τὴν σελήνην.

Πείραμα β'. Ἐπαναλαμβάνων ὁ διδάσκαλος τὸ πρῶτον πείραμα δεικνύει πρὸς τοὺς μαθητὰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν παράγονται αἱ ἐκλείψεις. Ἀποδεικνύει δὲ οὕτως, ὅτι αἱ ἐκλείψεις δὲν συμβαίνουναι συγχρόνως· καὶ πράγματι πολλὸν σπανίως οἱ τρεῖς οὗτοι ἀστέρες εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας, διότι ἡ σελήνη κατὰ τὴν περιφορὰν αὐτῆς περὶ τὴν γῆν δὲν κινεῖται ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐκλειπτικῆς, ἀλλὰ δις μόνον καθ' ἑκάστην περιφορὰν αὐτῆς τέμνει τὸ ἐπίπεδον τοῦτο.

51. **Ἐκλειπτική.** Ἡ τροχιά τῆς γῆς ὡς καὶ ἡ τῶν πλανητῶν ἔχει σχῆμα ἐλλείψεως καὶ καλεῖται ἐκλειπτική, διότι, ἔταν ἐπ' αὐτῆς εὐρεθῇ ὁ ἥλιος, ἡ γῆ καὶ ἡ σελήνη, συμβαίνουναι αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης.

Μίαν τῶν ἐστιῶν τῆς ἐλλείψεως ταύτης κατέχει ὁ ἥλιος.

Ἡ ἐκλειπτικὴ εἶναι μέγιστος κύκλος καὶ διακρίνεται εἰς δώδεκα ἴσα τόξα ἐκ 30° ἑκάστων, ἅτινα καλοῦνται ζῳδία τοῦ κύκλου· ἑκάστων τούτων φέρει ἴδιον ὄνομα, ὅλα δὲ ὁμοῦ ἀποτελοῦσι τὸν ζῳδιακὸν λεγόμενον κύκλον. Ταῦτα δὲ εἶναι :

Ζῳδία τοῦ ἔαρος Κριός, Ταῦρος, Δίδυμοι.

» » θέρους Καρκίνος, Λέων, Παρθένος.

» » θέρους Καρκίνος, Λέων, Παρθένος.

» » φθινοπώρου Ζυγός, Σκορπίος, Τοξότης.

» » χειμῶνος Αἰγόκερος, Ὑδροχόος, Ἰχθύες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΤΟΙΧΕΙΑΣΤΕ ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

(Ὁρίζων καὶ σημεῖα αὐτοῦ.

52. Ἡ κυκλικὴ περιφέρεια, τὴν ὁποίαν σχηματίζει ὁ οὐρανὸς πέριξ ἡμῶν, ὅταν ἰσάμεθα ἐπὶ ἀναπεπταμένους μέρους καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὅτι στηρίζεται ὁ οὐράνιος θάλας, ὀνομάζεται **ὀρίζων**.

ΣΗΜ. Ἡ κυκλικὴ γραμμὴ εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον μεγαλύτερα, ὅσον ὑψηλότερον εἶναι τὸ μέρος, ὅπου ἰστάμεθα.

Τὸ κέντρον τοῦ κύκλου, εἰς τὸν ὁποῖον περατοῦται ἡ κυκλικὴ αὐτὴ γραμμὴ, κατέχει ὁ παρατηρητής.

53. Τέσσαρα εἶναι τὰ κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, ἡ ἀνατολή, ἡ δύσις, ὁ βορρᾶς καὶ ἡ μεσημβρία.

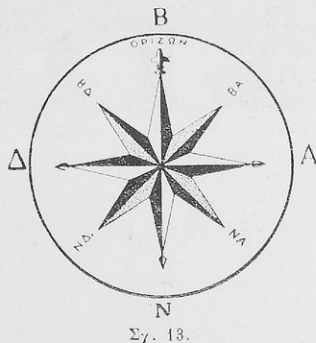
54. **Ἀνατολή** ὀνομάζεται τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ, ἐκ τοῦ ὁποῦ ὁ ἥλιος ἀνατέλλει, ἥτοι ἀρχίζει νὰ φαίνεται.

55. **Δύσις** ὀνομάζεται τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ, εἰς τὸ ὁποῦ ὁ ἥλιος δύει, ἥτοι ἐξαφανίζεται.

56. Ὅταν ἔχωμεν τὴν ἀνατολὴν πρὸς τὰ δεξιὰ ἡμῶν καὶ τὴν δύσιν πρὸς τὰ ἀριστερά, τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ὁποῦν ἔχωμεν ἐνώπιον ἡμῶν, ὀνομάζεται **βορρᾶς**· τὸ μέρος δὲ τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ὁποῦν ἔχωμεν ὀπίσθεν ἡμῶν, ὀνομάζεται **νότος** ἢ **μεσημβρία**.

57. Οὕτως ἡ δύσις εἶναι τὸ ἀντίθετον σημείον τῆς ἀνατολῆς, ὁ δὲ νότος εἶναι τὸ ἀντίθετον σημείον τοῦ βορρᾶ.

58. Ἐκτὸς τῶν κυρίων σημείων τοῦ ὀρίζοντος διακρίνομεν καὶ τέσσαρα ἄλλα σημεῖα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται **δευτερεύοντα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος**. Ταῦτα κεῖνται μεταξὺ τῶν κυρίων σημείων καὶ εἶναι τὸ **βορειοανατολικὸν** (BA) μεταξὺ βορρᾶ καὶ

ἀνατολῆς, τὸ **βορειοδυτικὸν** (ΒΔ) μεταξὺ βορρᾶ καὶ δύσεως, τὸ **νοτιοανατολικὸν** (ΝΑ) μεταξὺ νότου καὶ ἀνατολῆς καὶ τὸ **νοτιοδυτικὸν** (ΝΔ) μεταξὺ νότου καὶ δύσεως.

Παρὰ τοῖς κυντικοῖς ἰδίως γίνεται χρῆσις καὶ ἐτέρων ἐνδιακρίσεων σημείων εὐρισκομένων μεταξὺ τῶν κυρίων καὶ τῶν δευτερευόντων σημείων.

59. Τρεῖς εἶναι οἱ μᾶλλον ἐν χρήσει τρόποι, ὡς θὰ ἴδωμεν, πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν 4 σημείων τοῦ ὀρίζοντος·

α') Διὰ τοῦ ἡλίου κατὰ τὴν ἡμέραν.

β') Διὰ τοῦ πολικοῦ ἀστέρος κατὰ τὴν νύκτα· καὶ

γ') Διὰ τῆς μαγνητικῆς βελόνης (πυξίδος).

Διὰ τοῦ ἡλίου. Ἐὰν εἰς τὴν χώραν ἡμῶν κατὰ τὴν ἀληθῆ μεσημβρίαν στρέψωμεν τὰ νῶτα ἡμῶν πρὸς τὸν ἥλιον, τότε παρατηροῦμεν τὴν

Σχ. 14. Προσανατολισμός κατά την μεσημβρίαν.

σιαν του σώματος ήμων εμπροσθεν να κατευθύνεται προς βορράν, ὅπισθεν δὲ ἡμῶν καὶ κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν εἶναι ὁ νότος· ἐὰν δ' ἐκτείνωμεν καὶ τὰς χεῖρας ἡμῶν, ἔχουμεν πρὸς τὴν διεύθυνσιν μὲν τῆς δεξιᾶς τὴν **ἀνατολήν**, πρὸς τὴν διεύθυνσιν δὲ τῆς ἀριστερᾶς τὴν **δύσιν**.

ΣΗΜ. α'. Ἡ χρονικὴ στιγμή τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ σιὰ ὁράδου κατακόρυφος ἐπὶ ὁρίζοντι εὐρέως εἶναι βραχυτάτη, καλεῖται **ἀληθὴς μεσημβρία**.

Ἡ διεύθυνσις τῆς σιᾶς δεικνύει ἐπ' ἀκριβὲς κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην τὸν βορρᾶν.

ΣΗΜ. β'. Ὁφείλομεν νὰ γνωρίζωμεν ὅτι μόνον κατὰ τὰς ἰσημερίας, δηλαδὴ τὴν 21ην Μαρτίου καὶ τὴν 21ην Σεπτεμβρίου ὁ ἥλιος ἀνατέλλει τὴν ἡμέραν πρῶτον ὥραν καὶ δύει ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν ἑσπερινήν, καθόσον ἡ ὥρα τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ποικίλλει κατ' ἀναλογίαν τῆς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τοῦ πλάτους τοῦ τόπου. Ἐπομένως ἡ εὐρεσις τῶν σημείων τοῦ ὁρίζοντος διὰ τοῦ τρόπου τούτου κατὰ τὰ τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα διὰ ἥτο ἐσφαλμένη, ἐὰν ἐδεχόμεθα ὡς σημεῖον ἀνατολῆς τὸ σημεῖον τοῦ ὁρίζοντος, ἐκ τοῦ οὐοῦ ἀνατέλλει ὁ ἥλιος κατὰ τὰς ἐποχὰς ταύτας.

Διὰ τῆς βοήθειας τοῦ ὠρολογίου καὶ τοῦ ἡλίου δυνατόν ἐστὶ νὰ εὕρωμεν μετὰ μεγάλῃς προσεγγίσεως τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος.

Τοποθετοῦμεν τὸ ὠρολόγιον ἡμῶν ὁριζοντίως καὶ στρέφωμεν αὐτὸ οὕτως, ὥστε ὁ ὠροδείκτης ΟΗ νὰ διευθύνεται πρὸς τὸν ἥλιον.

Σχ. 15.

Διὰ νὰ προσδιορίσωμεν δ' εὐκολώτερον τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὠροδείκτη πρὸς τὸν ἥλιον, τοποθετοῦμεν κατακόρυφος ἐπὶ τοῦ κέντρου τοῦ ὠρολογίου μίαν βελόνην ἢ λεπτὸν ζυλᾶριον καὶ στρέφωμεν τὸ ὠρολόγιον οὕτως, ὥστε ὁ ὠροδείκτης νὰ εὐρίσκηται εἰς τὴν προέκτασιν τῆς

σιᾶς, τὴν ὁποίαν ῥίπτει ἡ βελόνη ἢ τὸ ζυλᾶριον.

Τότε λαμβάνομεν τὸ μέσον τοῦ τόξου ΑΗ, ὅπερ περιλαμβάνεται μεταξύ τοῦ ὠροδείκτη καὶ τῆς 12ης ὥρας τοῦ ὠρολογίου, δηλ. τὴν εὐθείαν, ἥτις διχοτομεῖ τὴν γωνίαν ΟΑΗ, καὶ διεύθυνεται πρὸς Ν, οὗτω δὲ προσδιορίζομεν καὶ τὰ λοιπὰ σημεῖα.

Διὰ τοῦ πολιτικοῦ ἀστέρος. Ὅταν ἡ νύξ εἶναι ἀνέφελος καὶ ἀστροεγγής, δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος, ἐὰν ζητήσωμεν ἐν τῇ οὐρανῇ τὸν πολιτικὸν ἀστὲρα, ὁ ὁποῖος δεικνύει πάντοτε τὸ μέρος τοῦ βορρᾶ.

Δυνάμεθα δ' εὐκόλως νὰ εὕρωμεν τὸν πολιτικόν, ἐὰν ζητήσωμεν ἐν τῇ οὐρανῇ τὸν ἀστερισμὸν τῆς **μεγάλου**

Ἰνους "Ἀρκτου", ὅστις

ἐνεκα τῶν ἐπτά λαμ-

πρῶν ἀστέρων, ἐξ ὧν

ἀποτελεῖται, εἶναι

ἀξιοσημειώτης.

Ἐκ τῶν ἐπτά τούτων

ἀστέρων οἱ μὲν τέσσα-

ρες ἀποτελοῦσιν ἐπι-

μυκας τραπεζοειδῆς, οἱ

δὲ λοιποὶ τρεῖς τὴν

οὐρὰν αὐτοῦ. Ἐὰν ἐκ

τῶν δύο ἀστέρων τοῦ

τραπεζοειδοῦς, τὸν μᾶλλον τῆς οὐρᾶς ἀπομακρυ-

σμένον, φέρωμεν νοτιὴν εὐθείαν καὶ προεκτείνωμεν

αὐτήν, θέλωμεν συναντῆσαι τὸν **πολιτικόν** ἐν τῇ

ἀστερισμῇ τῆς **μικροῦς** "Ἀρκτου".

ΣΗΜ. Ἐπίσης δυνάμεθα τῇ βοήθειᾳ τοῦ πολιτικοῦ

ἀστέρος νὰ διαγράφωμεν **μεσημβρινόν**.

Ὁ πολιτικὸς ἀστὴρ εἶναι γνωστὸν ὅτι δὲν δεικνύει

ἐπ' ἀκριβὲς τὴν διεύθυνσιν τοῦ βορείου πόλου, καθό-

σον ἀπέχει ἀπ' αὐτοῦ 1ο 3/4 περίπου· ὁ δὲ πόλος

εὐρίσκεται αἰσθητῶς ἐπὶ τῆς διεύθυνσεως ΠΕ (Σχ. 17).

τοῦ πολιτικοῦ ἀστέρος παρὰ τὸν πρῶτον ἀστὲρα

τῆς οὐρᾶς τῆς μεγάλης "Ἀρκτου. Οὕτως εἰς τὰς ἐπο-

χὰς, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ γραμμὴ αὕτη καθίσταται

κατακόρυφος κατὰ μίαν τῆς νυκτὸς στιγμήν, τὸ διά-

γραμμα τοῦ μεσημβρινοῦ καθίσταται εὐκόλον ἐκτε-

λούμενον, ὡς ἑξῆς :

Ἐμπηγνύομεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κάθετον πάσσαλον

ΓΜ, κατόπιν εὐθυγραμμοῦμεν τοῦτον διὰ τοῦ νήμα-

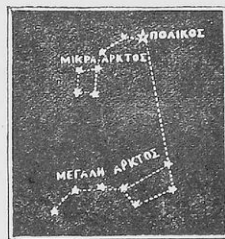
τος τῆς στάθμης πρὸς τοὺς ἀστέρας ΠΕ, συμφώνως

τῷ ἀνωτέρῳ σχήματι. Ὅταν δὲ τοῦτο γίνη, ἡ προέκ-

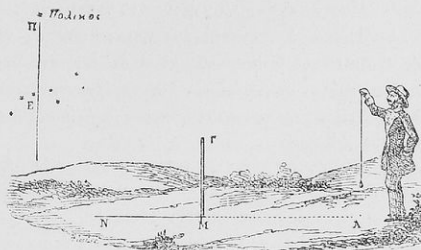
τασις Α τοῦ νήματος τῆς στάθμης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους

προσδιορίζει τὴν εὐθείαν ΑΜΝ, ἥτις εἶναι καὶ ὁ

ζητούμενος **μεσημβρινός**.

Σχ. 16. Μικρὰ καὶ μεγ. "Ἀρκτος.

Σχ. 17.

60. Όταν δεν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν οὕτε τὸν ἥλιον οὕτε τοὺς ἀστέρας, εὐρίσκουμεν τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος διὰ τῆς **ναυτικῆς πυξίδος**.

61. Ἡ ναυτικὴ πυξίς εἶναι πλῆθ' φέρουσα βελόνην ἐκ χάλυβος μεμαγνητισμένην, ἥτις κινεῖται ἐρ' ἐνὸς στρωφῆως καὶ διευθύνει πάντοτε τὴν μίαν ἄκρην αὐτῆς πρὸς βορρᾶν, ἥ ὁποία εἶναι βεβαχυμένη με κύκλῳ ἐκ χρῶμα χάριν ἀμέσου ἀναγνωρίσεως.

62. **Παράλληλοι κύκλοι.** Παράλληλοι ὀνομάζονται οἱ κύκλοι τοῦ αὐτοῦ πλάτους, δηλ. κύκλοι νοητοὶ ἐπὶ τῆς γῆνης σφαίρας καὶ παράλληλοι πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Τέσσαρες τούτων εἶναι οἱ κυριώτεροι, ὁ βόρειος πολικὸς κύκλος, ὁ τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, ὁ τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω καὶ ὁ νότιος πολικὸς κύκλος.

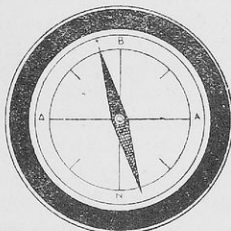
Ὅσον δὲ πλησιάζουσιν οἱ παράλληλοι κύκλοι πρὸς τοὺς πόλους, ἐπὶ τοσούτων εἶναι μικρότεροι.

ΣΗΜ. Οἱ παράλληλοι κύκλοι ὡς καὶ οἱ μεσημβρινοὶ ἔξευρέθησαν, ἵνα προσδιορίζηται ἐπ' ἀκριβῆς πᾶν σημεῖον ἐπὶ τῆς γῆνης σφαίρας, διότι οὕτω πως ἔκαστον σημεῖον ἐπ' αὐτῆς ἔχει τὸν μεσημβρινόν καὶ τὸν παράλληλον αὐτοῦ καὶ εὐρίσκεται εἰς τὴν τομὴν τούτων.

Αἱ πόλεις π. χ. αἱ κείμεναι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ, ὡς εἵπομεν, ἔχουσι μεσημβρίαν τὴν αὐτὴν χρονικὴν στιγμήν. Αἱ πόλεις δὲ αἱ κείμεναι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παράλληλου κύκλου ἀπέχουσιν ἐξ ἴσου ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ ἔχουσι τὰς αὐτὰς ὥρας τοῦ ἔτους.

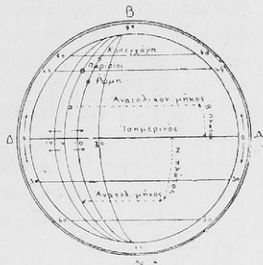
Γεωγραφικὸν πλάτος.

63. Γεωγραφικὸν πλάτος ὀνομάζεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ,

Σχ. 18. Πυξίς.

μετρούμενη διάμορφῶν ἐπιτόξου μεσημβρινοῦ, εἶναι δὲ ἡ μοῖρα, ὡς εἵπομεν, $1/360$ τῆς περιφερείας παντὸς κύκλου εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ· καὶ ὅσαι μὲν χωρὶς εἶναι πρὸς Β. τοῦ ἰσημερινοῦ, ἔχουσι βόρειον πλάτος, ὅσαι δὲ πρὸς Ν. νότιον.

Σχ. 19. Παράλληλοι, μεσημβρινοὶ Γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος.

64. Τὰ μέρη τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὰ ὅποια κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ἐπομένως δὲν ἀπέχουσιν ποσὸς ἀπ' αὐτοῦ, δὲν ἔχουσι πλάτος ἢ, ὡς συνήθως λέγουσιν, ἔχουσι πλάτος μηδέν, τὰ δὲ μέρη, τὰ ὅποια κεῖνται ἀκριβῶς εἰς τοὺς πόλους, ἔχουσι πλάτος 90 μοιρῶν· ὥστε τὸ ἐλάχιστον πλάτος εἶναι μηδέν καὶ τὸ μέγιστον εἶναι 90°.

Ἐπομένως αἱ χωραὶ, αἵτινες κεῖνται μεταξὺ τῶν πόλων καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἔχουσι πλάτος μεγαλύτερον τοῦ μηδενὸς καὶ μικρότερον τῶν 90°, καὶ ὅσαι μὲν ἐκ τούτων πλησιάζουσι πρὸς τὸν ἰσημερινόν, ἔχουσι πλάτος μικρόν, ὅσαι δὲ πλησιάζουσι πρὸς τοὺς πόλους, ἔχουσι πλάτος μεγαλύτερον¹.

ΣΗΜ. Μία μοῖρα 1° πλάτους μετρούμενη, ὡς εἵπομεν, ἐπὶ τούτου μεσημβρινοῦ ἰσοῦται πρὸς 111,132 μέτρα.

65. Τὸ μεταξὺ δύο μεσημβρινῶν διάστημα μετρεῖται ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ ἢ ἐπὶ οὐδὲν ἄλλῳ παραλλήλῳ κύκλῳ.

66. **Ναυτικὴ λεῖγα.**—Ἡ ναυτικὴ λεῖγα εἶναι τὸ 20ον μίαις μοῖρας μεσημβρινοῦ, ἥτοι 5557 μέτρα περίπου.

67. **Ναυτικὸν μίλιον.**—Τὸ ναυτικὸν μίλιον εἶναι τὸ $1/3$ τῆς ναυτικῆς λεύγης καὶ ἰσοῦται πρὸς 1852 μέτρα.

Γεωγραφικὸν μῆκος.

68. Γεωγραφικὸν μῆκος ὀνομάζεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς πρὸς Α. ἢ πρὸς Δ. ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ, μετρούμενη εἰς μοῖρας ἐπὶ τόξου τοῦ ἰσημερινοῦ.

Ὡς πρῶτον μεσημβρινόν ἐλάβανον οἱ ἀρχαιότεροι

¹ Τὸ μέσον τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ἔχει περίπου βόρειον πλάτος 38 μοιρῶν, ὅπερ γράφεται Β. Π. 38' καὶ σημαίνει ὅτι τὸ μέσον τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου κεῖται πρὸς Β. τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ ἀπέχει ἀπ' αὐτοῦ 38 μοῖρας.

γεωγράφοι τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρρου, ἀνηκούσης εἰς τὴν συστάδα τῶν Καναρίων νήσων, κειμένου πρὸς Δ. τῆς Ἀφρικῆς ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ. Οἱ Γάλλοι λαμβάνουσιν ὡς τοιοῦτον τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ ἀστεροσκοπείου τῶν Παρίσιων, καὶ οἱ Ἀγγλοὶ τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ παρὰ τὸ Λονδίνον κειμένου ἀστεροσκοπείου Γρήνουιτς.

69. Ὁ πρῶτος λοιπὸν μεσημβρινὸς διακρίει τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, εἰς **ἀνατολικὸν καὶ δυτικόν**.

70. Καὶ ὅσαι μὲν χῶραι κεῖνται ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἡμισφαίριῳ, ἔχουσιν ἀνατολικὸν μῆκος, ὅσαι δὲ ἐν τῷ δυτικῷ, δυτικόν.

71. Οἱ τόποι λοιπὸν, οἱ ὁποῖοι κεῖνται ἐπὶ τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς διερχομένης διὰ τῆς νήσου Φέρρου, δὲν ἔχουσιν μῆκος ἢ, ὡς λέγουσιν, ἔχουσιν μῆκος μηδέν, οἱ δὲ τόποι, οἵτινες κεῖνται ἐπὶ τῆς ἄλλης ἡμιπεριφερείας τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ, ἔχουσιν μῆκος 180° μοιρῶν.

72. Ὡστε τὸ ἐλάχιστον μῆκος εἶναι 0° καὶ τὸ μέγιστον 180°, πᾶσι δὲ αἱ χῶραι, αἵτινες κεῖνται μεταξὺ τῶν δύο ἡμισφαιρίων, ἔχουσιν μῆκος μεγαλύτερον τῶν 0° καὶ μικρότερον τῶν 180°. Καὶ ὅσαι μὲν πλησιάζουσι πρὸς τὴν ἡμιπεριφέρειαν τὴν διερχομένην διὰ τῆς νήσου Φέρρου, ἔχουσιν μῆκος μικρόν, ὅσαι δὲ πλησιάζουσι πρὸς τὴν ἀντίθετον ἡμιπεριφέρειαν, ἔχουσιν μῆκος μεγαλύτερον.

ΣΗΜ. Τὸ μέσον τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου ἔχει περίπου 40 μοιρῶν ἀνατολ. μῆκος, ὅπερ γράφεται Α. Μ. 40', καὶ σημαίνει ὅτι τὸ μέσον τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου κεῖται πρὸς Α. τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ τῆς διερχομένης διὰ τῆς νήσου Φέρρου καὶ ἀπέχει ἀπ' αὐτοῦ 40 μοίρας.

Διαφορὰ τῆς ὥρας κατὰ τὴν διάφορα μῆχη.

73. Ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις εἶδομεν, πάντες οἱ κείμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ γήινου μεσημβρινοῦ ἔχουσιν κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν στιγμήν μεσημβρίαν, ὡς καὶ πάντες οἱ κείμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντιμεσημβρινοῦ ἔχουσιν μεσονύκτιον. Ὅταν λοιπὸν ἐν Ἀθήναις ἔχομεν μεσημβρίαν, πάντες οἱ τόποι οἱ κείμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἔχουσιν μεσημβρίαν, οἱ δὲ ἄλλοι τόποι ἔχουσιν ὥρας ἀναλόγως τοῦ μήκους τοῦ μεσημβρινοῦ αὐτῶν.

Ἐπομένως ἡ διαφορὰ τῆς ὥρας τόπου τινὸς κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν στιγμήν, ὡς πρὸς τὴν ὥραν ἐτέρου

* Εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς πίνακας τοῦ αἰνεσθέντος Λαφειροπούλου, τοὺς ὁποῖους ἔχουσιν ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν, ὡς πρῶτος μεσημβρινὸς θεωρεῖται ὁ διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρρου.

τόπου, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μήκους τοῦ τόπου τούτου.

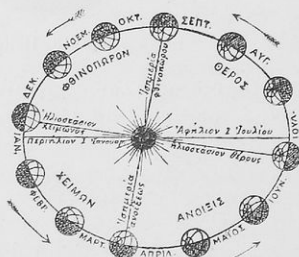
74. Ἐνεκα λοιπὸν τῆς ἡμερησίας κινήσεως τῆς γῆς αἱ 360° τοῦ ἡμερησιοῦ καὶ οἱ δι' ἐκάστης μοίρας διερχόμενοι μεσημβρινοὶ ἀντιπαρέρχονται κανονικῶς, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, πρὸ τοῦ ἡλίου ἐν διαστήματι 24 ὥρῶν.

Ἐκ τούτου λοιπὸν συμπεραίνομεν ὅτι, ὅταν δύο τόποι ἀπέχον 150° ἀπ' ἀλλήλων, ἡ μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ εἶναι μία ὥρα (360° : 24 = 15°), καὶ ὅταν πάλιν ἡ διαφορὰ εἶναι 10° μόνον μοίρα, τότε ἡ διαφορὰ εἶναι 4 πρῶτα λεπτὰ τῆς ὥρας, ἥτοι 1/15 τῆς ὥρας.

75. Ὁ ἥλιος, ὡς εἵπομεν, φαίνεται ὅτι κινεῖται ἐξ Α. πρὸς Δ. κατ' ἀκολουθίαν πρῶτον διέρχεται διὰ τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν τόπων τῶν κειμένων πρὸς Α. πολὺ πρὶν ἢ φθάσῃ τὸν μεσημβρινὸν τῶν Ἀθηνῶν κατέπομένως ἡ ὥρα τῶν τόπων ἐκείνων εἶναι μάλλον προκεχωρηκυῖα. Τὰνάπαλιν δὲ συμβαίνει διὰ τοὺς τόπους τοὺς κειμένους πρὸς δυσμὰς τῶν Ἀθηνῶν π. γ. ὅταν ἐν Ἀθήναις εἶναι μεσημβρία, εἰς τόπον ἀπέχοντα τῶν Ἀθηνῶν 150° ἀνατολικῷ μήκους εἶναι 1 μ. μ., 11 δὲ π. μ. μόνον εἰς τόπον ἔχοντα δυτικὸν μῆκος 150°.

Ῥωμαί τοῦ ἔτους.

76. Ἐκ τῆς ἐνιαυσίας κινήσεως τῆς γῆς προκύπτουσιν εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους, διότι αἱ μεταβολαὶ τῆς διαρκείας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς θέσεως τῆς γῆς ὡς πρὸς τὸν ἥλιον

Σχ. 20. Ἡ τροχία τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον.

μεταβάλλουσι τὴν θερμοκρασίαν ἐκάστου τόπου καὶ προσενοῦσι τὰς ὥρας τοῦ ἔτους.

Ἐκάστη ὥρα τοῦ ἔτους διαρκεῖ 3 μῆνας περίπου· τὸ ἔαρ ἄρχεται τὴν 8ην Μαρτίου, τὸ θέρος τὴν 8ην Ἰουνίου, τὸ θύρινόπωρον τὴν 9ην Σεπτεμβρίου καὶ ὁ χειμὼν τὴν 8ην Δεκεμβρίου.

ΣΗΜ. Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶναι ἀντίθετοι εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια· ὅταν π. γ. οἱ κάτοικοι τοῦ Β. ἡμισφαίου ἔχουσιν θέρος, οἱ τοῦ Ν. ἔχουσιν χειμῶνα, καὶ τὰνάπαλιν.

77. Ἡ κλίσις τοῦ ἄξονος τῆς γῆς ἐπὶ τὸ ἐπίπεδον

τῆς τροχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ αἰτία τῶν ὥρων τοῦ ἔτους. Εὐκόλως δὲ δυνάμεθα νὰ ἀντιληφθῶμεν τοῦτου διὰ τῶν ἐξῆς πειραμάτων, δι' ὧν ἐννοοῦμεν ὡσαύτως καὶ τὴν **ἀνιδρότητα** τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν.

Πείραμα α'. Ἐντὸς σκοτεινοῦ θαλάμου τοποθετοῦμεν ἐπὶ τραπέζης λαμπάδα ἀνημμένην παριστώσαν τὸν ἥλιον. Ἐπειτα κρατοῦντες ὑδρόγειον σφαῖραν, ἧς ὁ ἄξων νὰ εἶναι κατακόρυφος καὶ τὸ κέντρον αὐτῆς εἰς τὸ αὐτὸ μὲ τὴν φλόγα ὕψος, διαγράφομεν ὀριζοντίως κύκλον περὶ κέντρον τὴν λαμπάδα, ὅστις θὰ εἶναι ἡ ἐκλειπτικὴ, καὶ συγχρόνως περιστρέφομεν τὴν σφαῖραν. Τότε παρατηροῦμεν τὰ ἐξῆς :

1) Ὅτι φωτίζεται μόνον τὸ ἥμισυ τῆς σφαίρας σταθερῶς, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ μένει εἰς τὸ σκότος.

2) Ὅτι ἡ κατακόρυφος περιφέρεια, ἡ ἀποτελοῦσα τὸ ὄριον μεταξὺ φωτός καὶ σκότους κατὰ τὴν ἐκτέλεισιν τοῦ πειράματος τούτου διέρχεται διὰ τῶν δύο πόλων.

3) Ἐάν ἡ γῆ ἐστρέφετο οὕτω πὺς περὶ τὸν ἥλιον, ἕκαστον σημεῖον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς θὰ ἦτο καθ' ἑκάστην σχετικῶς πρὸς τὸν ἥλιον εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν· αἱ ἡμέραι θ' ἀπετελοῦντο ἐκ δώδεκα ὥρων καὶ αἱ νύκτες ἐπίσης· ἐπομένως δὲν θὰ διεκρίνοντο αἱ ὥραι τοῦ ἔτους.

Ἀλλὰ τοιοῦτό τι δὲν συμβαίνει· ὁ ἄξων ἄρα τῆς γῆς δὲν φέρεται ἐπὶ τὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκλειπτικῆς καθέτως κατὰ τὴν περιφορὰν αὐτῆς περὶ τὸν ἥλιον.

Πείραμα β'. Ἐπαναλαμβάνομεν τὸ αὐτὸ πείραμα, ἀλλὰ τῶρα κλίνομεν ὀλίγον τὸν ἄξωνα τῆς σφαίρας καὶ περιγράφομεν αὐτὴν περὶ τῆς ἀνημμένης λαμπάδος διαγράφοντες ὀριζόντιον κύκλον, ὅστις παριστᾷ τὴν ἐκλειπτικὴν, φροντίζοντες ὅμως νὰ τῇρωμεν τὸν ἄξωνα τῆς σφαίρας κεκλιμένον $1/4$ περιπου ὀρθῆς γωνίας καὶ παράλληλον πρὸς ἑαυτὸν.

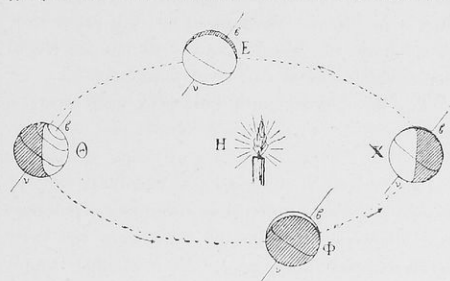
Τότε παρατηροῦμεν·

1) Ὅτι εἰς τὸ σημεῖον Θ (δηλ. τὴν 8 Ἰουνίου) ἡ κλίσις τοῦ ἄξονος παρουσιάζει πρὸς τὸν ἥλιον τὸν Β. πόλον, ἐνῷ ὁ Ν. εὐρίσκεται καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν σκιάν. Ἄν καὶ εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς εὐρίσκεται εἰς τὸ φῶς, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ εἰς τὴν σκιάν, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ Β. ἡμισφαίριον ἔχει τὸ πλείστον μέρος αὐτοῦ εἰς τὸ φῶς καὶ ἐλάχιστον μόνον εἰς τὸ σκότος. Πλὴν τούτου ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἡμισφαρίου αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πίπτουσι καθέτως καὶ προσδίδουσιν οὕτως εἰς αὐτὸ μεγαλυτέραν θερμότητα.

Ἐπομένως οἱ κάτοικοι τοῦ Β. ἡμισφαρίου, εἰς οὓς περιλαμβανόμεθα καὶ ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι, κατὰ

τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔχουσι **θέρος**, οἱ δὲ τοῦ Ν. ἔχουσι **χειμῶνα**.

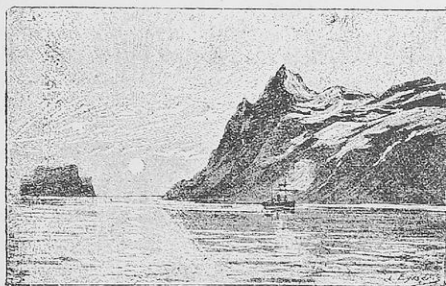
Εἰς τὴν θέσιν ταύτην τῆς γῆς, δηλ. εἰς τὸ σημεῖον Θ, εὐκόλως δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι οἱ παράλληλοι τέμνονται ἀνίσως ὑπὸ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, τοῦτο δὲ ἀκριβῶς εἶναι ἡ αἰτία **τῆς ἀνισότητος τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν**. Ἐπειτα παρατηροῦμεν

Σχ. 21. Ὁραὶ τοῦ ἔτους.

πῶς οἱ παράλληλοι τοῦ Β. ἡμισφαρίου ἔχουσι μεγαλύτερον ἀριθμὸν μοιρῶν εἰς τὸ φωτιζόμενον μέρος ἢ εἰς τὴν σκιάν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν **αἱ ἡμέραι εἶναι μεγαλύτεραι τῶν νυκτῶν**. Ἐφ' ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὸν Β. πόλον, αἱ ἡμέραι γίνονται μεγαλύτεραι· ἐν ᾧ εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον· αἱ νύκτες εἶναι μεγαλύτεραι τῶν ἡμερῶν καὶ βαίνουνσιν αὐξανόμεναι καθ' ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸν Ν. πόλον.

2) Πρὸς τούτοις παρατηροῦμεν ὅτι, ἐν ὅσῳ ἡ γῆ εὐρίσκεται ἐν τῇ θέσει ταύτῃ (Θ), πᾶσαι αἱ πρὸς τὸν Β. πόλον γειτονικαὶ χῶραι μένουσι σταθερῶς εἰς τὸ

Σχ. 22. Πολικὴ ἡμέρα.

Ὁ ἥλιος ἐν μεσονυκτίῳ περὶ τὸ Β. ἀκρωτήριον.

φῶς καθ' ὅλην τὴν περιστροφὴν τῆς γῆινος σφαίρας, τότε δὲ ἀκριβῶς ἔχομεν τὴν **πολικὴν** καλουμένην **ἡμέραν**, ἡ ὁποία διαρκεῖ **ἐξ ὁλοκλήρους μῆνας** εἰς τὸν πόλον.

“Ὅλος τὸ ἐγαντίον συμβαίνει εἰς τὸν Ν. πόλον, ὁ ὁποῖος **ἐπὶ ἑξ μῆνας** κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν εὐρίσκεται εἰς τὸ σκότος, δηλ. εἰς πλήρη **πολικὴν νύκτα**.”

3) Τελευταῖον παρατηροῦμεν ὅτι καὶ ἐν τῇ παραγράφῳ περὶ ἰσημερινοῦ εἵπομεν, ὅτι δηλ., οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ θέσις τῆς γῆς ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, ὁ ἰσημερινὸς τέμνεται εἰς δύο ἴσα μέρη. Κατ’ ἀκολουθίαν εἰς τὸν ἰσημερινὸν αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες καθ’ ὅλον τὸ ἔτος εἶναι ἴσες διαρκείας.

Τὴν 9ην Σεπτεμβρίου, ἥτοι μετὰ τρεῖς μῆνας, ἡ γῆ φθάνει εἰς τὸ σημεῖον Φ, ὁπότε μετ’ ὅλην τὴν κλίσιν τοῦ ἄξονος ἀμφότεροι οἱ πόλοι φωτίζονται ἕξ ἡσού, πάντες δὲ οἱ παρὰλληλοι τέμνονται ὑπὸ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός εἰς δύο ἴσα μέρη καὶ τότε ἔχομεν καθ’ ὅλην τὴν γῆν ἡμέραν ἴσην πρὸς τὴν νύκτα (**φθινοπωρινὴ ἰσημερία**). Ἀπὸ τῆς 9ης λοιπὸν Σεπτεμβρίου ἐν τῷ Β. ἡμισφαίριῳ ἄρχεται τὸ **φθινόπωρον**.

Τὴν 8ην Δεκεμβρίου, ἥτοι τρεῖς μῆνας μετέπειτα, ἡ γῆ φθάνει εἰς τὸ σημεῖον Χ, ὅτε πᾶσα ἡ περὶ τὸν Β. πόλον χώρα εὐρίσκεται εἰς παντελὴ σκιάν, ἐν ᾧ ὁ Ν. πόλος εὐρίσκεται εἰς τὸ φῶς. Τότε διὰ τὸ Β. ἡμισφαίριον (δι’ ἡμᾶς) ἄρχεται ὁ **χειμὼν**, διὰ δὲ τὸ Ν. ἡμισφαίριον τὸ **θέρους**.

Τὴν 8ην Μαρτίου, τρεῖς μῆνας κατόπιν, ἡ γῆ φθάνει εἰς τὸ σημεῖον Ε, ὅτε οἱ δύο πόλοι αὐτῆς φωτίζονται πᾶν ἕξ ἡσού, ἡ ἡμέρα εἶναι ἴση πρὸς τὴν νύκτα καθ’ ὅλην τὴν γῆν (**ἐαρινὴ ἰσημερία**). Ἀπὸ τῆς ἡμέρας λοιπὸν ταύτης ἄρχεται ἐν τῷ Βορρεῖῳ ἡμισφαίριῳ τὸ **ἔαρ**.

ΣΗΜ. α’. **Ἐαρινὴν** λοιπὸν **ἰσημερίαν** καλοῦμεν τὴν χρονικὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἄρχεται τὸ ἔαρ, καὶ **φθινοπωρινὴν** τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἄρχεται τὸ φθινόπωρον. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐποχὰς ταύτας τοῦ ἔτους καθ’ ἅπασαν τὴν γῆν ἡ διάρκεια τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός εἶναι ἴση.

ΣΗΜ. β’. Τὴν μεγαλυτέραν ἡμέραν ἐν τῷ Β. ἡμισφαίριῳ ἔχομεν τὴν 8ην Ἰουνίου, καθ’ ἣν ἄρχεται τὸ θέρους, τότε δὲ ἐν τῷ Νοτίῳ ἔχουσι τὴν μικροτέραν. Τὴν δὲ 8ην Δεκεμβρίου, ὅτε εἰς ἡμᾶς ἄρχεται ὁ χειμὼν, εἰς μὲν τὸ Ν. ἡμισφαίριον ἔχουσι τὴν μεγαλυτέραν ἡμέραν, εἰς δὲ τὸ Β. ἔχομεν τὴν μικροτέραν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ἔχομεν τὸ **θερινὸν** λεγόμενον **ἡλιοστάσιον**, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν τὸ **χειμερινόν**.

Ἀνισότης τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν.

78. Εἰς τὰς χώρας τὰς κειμένους εἰς τὸν ἰσημερι-

νὸν εἶδμεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ ἡμέρα εἶναι ἴση πρὸς τὴν νύκτα καθ’ ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἀλλ’ ἐφ’ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς γραμμῆς τοῦ ἰσημερινοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον γίνονται πλεονεκτήματα αἱ διαφοραὶ τῆς διάρκειας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός.

ΣΗΜ. α’. Τὸ γεωγραφικὸν πλάτος π.χ. τῶν Ἀθηνῶν εἶναι 37° 58’, οὗτο δὲ ἡ μεγαλυτέρα ἡμέρα τοῦ ἔτους (κατὰ τὸ θέρους) διαρκεῖ 14 ὥρας καὶ 40’ λεπ., (ἡ νῦξ μόνον 9 ὥρας καὶ 20’ λ.). ἐν δὲ κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ μικροτέρα ἡμέρα διαρκεῖ 9 ὥρας καὶ 20’ λ.

ΣΗΜ. β’. Ἡ Πετρούπολις κεῖται εἰς πλάτος Β. 60°. ἐνταῦθα ἡ μεγαλυτέρα ἡμέρα διαρκεῖ 18 ὥρας καὶ 30’ λ., ἡ δὲ μικροτέρα 5 ὥρας καὶ 30’ λ. Προχωροῦντες εἰς πλάτος 66° 33’ εὐρίσκομεν ὅτι ἡ μεγαλυτέρα ἡμέρα κατὰ τὸ θέρους εἶναι 24 ὥραι, διότι ὁ ἥλιος μένει καθ’ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα καὶ κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀκρόμῃ, ἡ δὲ ἐλαχίστη ἡμέρα εἶναι μηδὲν ὥραι, διότι ὁ ἥλιος κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου δὲν ἀνατέλλει.

ΣΗΜ. γ’. Εἰς τὰς χώρας παρὰ τοὺς πόλους ὁ ἥλιος μένει ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα ἐπὶ πολλοὺς μῆνας καθ’ ἕκαστον ἔτος. Εἰς πλάτος π.χ. 73°40’ ἐπὶ τρεῖς μῆνας εἶναι μία συνεχὴς ἡμέρα· εἰς πλάτος δὲ 48°5’ ὁ ἥλιος λάμπει διαρκῶς ἐπὶ πέντε μῆνας· ἐν τέλει δὲ εἰς τοὺς πόλους μία ἡμέρα διαρκεῖ ἕξ ὁλοκλήρους μῆνας καὶ μία νύξ ἐτέρους ἕξ.

Τίνας ὀνομάζομεν τροπικοὺς κύκλους.

79. Ὁ ἥλιος ἔνεκα τῆς κλίσεως τοῦ γήινου ἄξονος δὲν ἴππει πάντοτε κατακρύφως τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ. Διότι κατὰ τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον ἀπομακρύνεται τοῦ ἰσημερινοῦ 23° 27’ πρὸς Β. κατὰ δὲ τὸ χειμερινὸν 23° 27’ πρὸς Ν.

80. Οἱ παρὰλληλοι πρὸς τὸν ἰσημερινὸν οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀπ’ αὐτοῦ ἀπόστασιν λέγονται **Τροπικοὶ κύκλοι**. Καὶ ὁ μὲν ἐν τῷ Β. ἡμισφαίριῳ εὐρισκόμενος λέγεται **Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου**, ὁ δὲ ἐν τῷ Ν. **Τροπικὸς τοῦ Αἰγίουρω**.

ΣΗΜ. Ἀμφότεροι οἱ παρὰλληλοι οὗτοι δεινύουσιν τὸ μέγιστον ὕψος τῆς κατὰ τὸ φαινόμενον ἀτομακρύνσεως τοῦ ἡλίου ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ.

Τίνας ὀνομάζομεν πολικοὺς κύκλους.

81. Πολικοὺς κύκλους ὀνομάζομεν τοὺς κύκλους ἐκείνους, οἵτινες ἀπέχουσιν ἀπ’ ἐκάστου τῶν πόλων 23° 27’ λ., καὶ ὁ μὲν πρὸς Β. κείμενος λέγεται βόρειος ἢ ἀρκτικός πολικὸς κύκλος, ὁ δὲ πρὸς Ν. νότιος ἢ ἀνταρκτικός πολικὸς κύκλος.

ΣΗΜ. Οἱ πολικοὶ κύκλοι δεικνύουσιν τὸ ὅριον, ἐνθα ὁ ἥλιος ἐπὶ 24 ὥρας φαίνεται χωρὶς νὰ δύσῃ, καὶ τὰν ἀπάλιν χωρὶς νὰ ἀνατείλῃ. Εἶναι οἱ τόποι, ὅπου ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ διαρκεῖ ἐπὶ 24 ὥρας, κατὰ τὴν μεγίστην φαινομενικὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἡλίου ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ.

Ζώναι,

82. Τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς οἱ τροπικοὶ καὶ οἱ πολικοὶ κύκλοι διαιροῦσιν εἰς πέντε μεγάλας ζώνας, τὰς ἐξῆς:

α') Εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, περνομένην ὑπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ εἰς δύο ἴσα μέρη καὶ ἐκτετατομένην ἑκατέρωθεν μέχρι τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου πρὸς Β. καὶ τοῦ Αἰγίου πρὸς Ν. Ἐν αὐτῇ επικρατεῖ μεγίστη θερμότης, διότι, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες πίπτουσιν ἐπ' αὐτῆς καθέτως.

Τὸ πλάτος τῆς ζώνης ταύτης εἶναι περίπου 5,000 χιλιομέτρων.

β') Εἰς τὴν βόρειον εὐκρατον ζώνην, κειμένην ἐν τῷ Β. ἡμισφαίριῳ καὶ ἐκτετατομένην ἀπὸ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου μέχρι τοῦ Β. πολικοῦ κύκλου.

γ') Εἰς τὴν νότιον εὐκρατον ζώνην, κειμένην ἐν τῷ Ν. ἡμισφαίριῳ καὶ ἐκτετατομένην ἀπὸ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγίου μέχρι τοῦ Ν. πολικοῦ κύκλου.

Τὸ πλάτος ἑκατέρης τούτων εἶναι ὡσαύτως 5,000 χιλιομέτρων.

Ἡ θερμότης καὶ τὸ ψυχρὸν συμβαίνει νὰ εἶναι εἰς τὰς ζώνας αὐτὰς συγκεκρισμένα, διότι αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου προσπίπτουσιν πλάγιως.

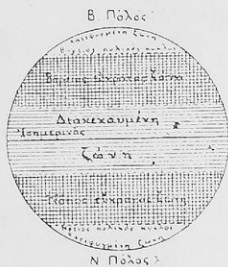
δ') Εἰς τὰς δύο κατεψυγμένας ζώνας, ἑκατέρωθεν τῶν ὁποίων περιορίζεται ὑπὸ τῶν δύο πολικῶν κύκλων.

Ἐκαστὴ τούτων ἔχει πλάτος μόνον 2,500 χιλιομέτρων. Καλοῦνται δὲ κατεψυγμέναι, διότι ἐν αὐταῖς ἐπικρατεῖ μεγίστος ψυχρὸς, καθόσον αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες προσπίπτουσιν πολὺ πλάγιώτερον ἢ εἰς τὰς δύο εὐκράτους ζώνας.

Πὼς διανέμεται ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

83. Οἱ τόποι οἱ καίμενοι μετὰ τῶν δύο τροπικῶν κύκλων ἔχουσιν τὴν μεγαλύτεραν θερμότητα, διότι δέχονται κατακόρυφως τὰς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

84. Ἐρ' ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὸν Β. ἢ Ν.

Σχ. 23.

πὸλον καὶ ἀπομακρυνόμεθα τῶν τροπικῶν, ἐπὶ τοσούτον εἰσθάνομεθα ὀλιγοτέραν θερμότητα, διότι εἰς τοὺς τόπους τούτους αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες προσπίπτουσιν πλάγιως.

85. Γενικῶς δὲ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, ἐρ' ὅσον προχωροῦμεν ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους, ἡ ὑπὸ τοῦ ἡλίου παρεχόμενη θερμότης εἰς τὴν γῆν ἐλαττοῦται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΗΠΕΙΡΟΙ, ΩΚΕΑΝΟΙ

86. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία, ὡς ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, ἐξετάζει τὰ ὕδατα, τὴν ξηράν, τὰ προϊόντα καὶ ἐν γένει ἀπασας τὰς φυσικὰς ἀνωμαλίας τῆς γῆινης σφαίρας.

87. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι πολὺ ἀνώμαλος καὶ παρουσιάζει κοιλώματα, τὰ ὅποια κατὰ μέρος κατέχονται ὑπὸ ὕδατων.

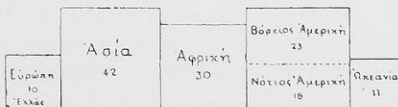
Σχ. 24.

96. Τὸ ὕδωρ κατέχει τὰ τρία τέταρτα τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας, τὸ δὲ ἕτερον τέταρτον εἶναι ἡ ξηρά.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς ἔχει ἑκτασιν 131 ἑκατομμ. τετραγ. χιλιομ., ἡ δὲ τῆς θαλάσσης 373.

88. Ἡ ξηρὰ σύγκειται ἐκ 5 μεγάλων μερῶν, τὰ ὅποια ὀνομάζονται ἡπείροι, καὶ ἐξ ἀκριβοτήτων μικρῶν καὶ μεγάλων νήσων· εἶναι δὲ αἱ ἡπείροι ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Ὠκεανία.

89. Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική ὀνομά-

Σχ. 25.

Σχετικὰ μεγέθη τῶν ἐπιφανειῶν τῶν πέντε ἡπείρων. Οἱ ἀριθμοὶ παριστῶσι τὰ τετραγ. χιλιομέτρα εἰς ἑκατομύρια. Ἔχονται παλαιὸς κόσμος, διότι ἦσαν γνωστὰ ἐκ παλαισσοτάτων χρόνων.

90. Ἡ Ἀμερικὴ, ἡ ὅποια διαιρεῖται εἰς Βόρειον καὶ εἰς Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ἡ Ὠκεανία ὀνομάζεται νέος κόσμος, διότι μόλις τῷ 1492 ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου.

91. Ἡ **ᾠκεανία** ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς μεγάλης ζήρας, τῆς Αὐστραλίας, καὶ ἐκ πολυαριθμῶν νήσων διασπαρμένων εἰς τὸν ὠκεανόν.

Οἱ πάντε ὠκεανοί.

92. Ἡ μεγάλη καὶ ἀχανὴς ἔκτασις τῶν ὑδάτων, ἣ ὅποια περιβάλλει πανταχῶθεν τὰς ἡπείρους, ὀνομάζεται **Θαλάσσα ἢ ὠκεανός**.

Ὁ ὠκεανός κατὰ τοὺς διαφόρους τόπους λαμβάνει καὶ διάφορα ὀνόματα, τὰ ἐξῆς :

93. Ὁ **Ἀτλαντικός ὠκεανός** μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἀφ' ἑτέρου, εἶναι βαθυκαλύπτερος καὶ γνωστότατος πάντων· συνδέει τὰ μέρη τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου κόσμου.

94. Ὁ **Εἰρηνικός ἢ Μέγας ὠκεανός** μεταξὺ τῆς Ἀσίας, Αὐστραλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ὁ μεγαλύτερος τῶν ὠκεανῶν κατὰ τὴν ἔκτασιν, ὀνομάσθη δὲ Εἰρηνικός ὑπὸ τοῦ θαλασσοπόρου Μαγγελάνου, ὅστις πλεῖστας αὐτὸν ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας οὐδὲμίαν τρικυμίαν ὑπέστη.

95. Ὁ **Ἰνδικός ὠκεανός** μεταξὺ τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας.

96. Ὁ **Βόρειος ἢ Ἀρκτικός παγωμένος ὠκεανός** πρὸς Β. τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ

97. Ὁ **Νότιος ἢ Ἀνταρκτικός παγωμένος ὠκεανός** πρὸς Ν. τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Οἱ ὠκεανοὶ οὗτοι ἐνόουνται πρὸς ἀλλήλους διὰ θαλάσσων καὶ πορθμῶν.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΣΧΕΣΙΝ ΕΧΟΝΤΕΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

98. **Θαλάσσας** ὀνομάζομεν τὰ μικρότερα τμήματα τοῦ ὠκεανοῦ, τὰ ὅποια σχηματίζονται κατὰ μήκος τῶν ἡπείρων ἢ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν (Μεσσηνίος θάλασσα, Βαλτικὴ θάλασσα).

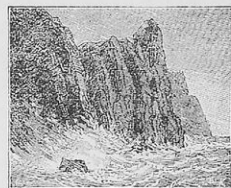
99. **Πελάγη** ὀνομάζονται τὰ μικρότερα τμή-

Σχ. 26. Αἰγιαλός (ἀμμουῆς παραλία).

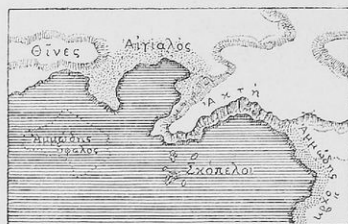
ματα τῆς θαλάσσης, τὰ ὅποια χωρίζουσι συνήθως δύο στερεὰς (Ἰόνιον πέλαγος, Αἰγαῖον πέλαγος).

100. **Παραλία** καλεῖται ἡ ἄκρη τῆς ζήρας, ἣ

Σχ. 27. Ἀκτή (βραχώδης παραλία).

ὅποια βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης. Ὅταν ἡ παραλία αὕτη εἶναι χαμηλὴ καὶ ἀμμοώδης, λέγεται **αἰγιαλός**, ὅταν δὲ εἶναι βραχώδης, ὑψηλὴ καὶ ἀπότομος, λέγεται **ἀκτή**.

Σχ. 28. Ἀκτή, σκόπελοι κλπ.

101. **Κόλπος** ὀνομάζεται μέρος θαλάσσης, τὸ ὅποσον εἰσχωρεῖ πολὺ βαθύς εἰς τὴν ζήραν.

Σχ. 29. Κόλπος, λιμὴν, ὅρμος. Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

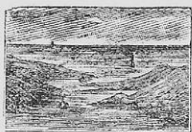
102. Ὁ μικρὸς κόλπος ὀνομάζεται **ὅρμος**.

103. Ὁ ὅρμος, ὅστις εἴτε φύσει εἴτε τέχνῃ εἶναι κατὰλληλος, ὅπως δέχεται καὶ προσωλάττη τὰ πλοῖα ἀπὸ τῶν ἀνέμων, ὀνομάζεται **λιμὴν**.

Σχ. 30. Λιμὴν.

104. **Βυθός** τῆς θαλάσσης καλεῖται τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὸ ὅποσον καλύπτεται ὑπὸ ὠκεανῶν καὶ θαλάσσων, ἀποτελεῖται δὲ ἐξ ὀρέων, ὄροπεδίων καὶ χθαρμῶν πεδιάδων.

Σχ. 31. Πορθμός.

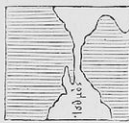
'Επί του Χάρτου.

105. **Πορθμός** ονομάζεται στενόν μέρος θαλάσσης, τὸ ὅποτον χωρίζει δύο ξηράς καὶ ἐνώνει δύο θαλάσσας, ὡς ὁ πορθμὸς τοῦ Πίου καὶ Ἀντιπρίου, ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐρέπου.

106. **Ἰσθμός** λέγεται στενόν μέρος ξηρᾶς (ταῖν γῆς), τὸ ὅποτον συνδέει δύο στερεὰς καὶ χωρίζει

Σχ. 32. Ἰσθμός.

'Επί του Χάρτου.

δύο θαλάσσας (π. γ. ὁ Κορινθιακὸς ἰσθμός).

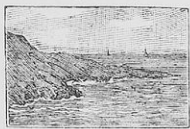
Σχ. 33. Χερσόνησος.

'Επί του Χάρτου.

107. **Χερσόνησος** ονομάζεται ἡ ξηρά, ἥτις καθ' ἑν μόνον μέρος συνέχεται μετὰ τῆς ἡπείρου καὶ εἶναι ὁμοία πρὸς νήσον.

108. **Ἀκρωτήριο** ονομάζεται ἄκρα γῆς βρα-

Σχ. 34. Ἀκρωτήριο.

'Επί του Χάρτου.

χώδης ἡ ὁποία εἰσχωρεῖ εἰς τὴν θάλασσαν· ὅταν δὲ εἶναι ὀκλή καὶ ἀλιτενής, λέγεται γῶσσο.

109. **Διόρυξ** ονομάζεται ἡ τοχνητὴ ἀλάξ, ἥτις ἐνοῖ δύο θαλάσσας ἢ θάλασσαν μετὰ ποταμοῦ ἢ δύο ποταμούς, ὡς ἡ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, διὰ τῆς ὁποίας ἐνοῦται ὁ Σαρωνικὸς κόλπος μετὰ τοῦ Κορινθιακοῦ, ἢ ἡ τοῦ Σουέξ, δι' ἧς συγκοινωνεῖ ἡ Μεσόγειος θάλασσα μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς.

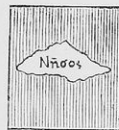
110. **Νῆσος** ονομάζεται μέρος ξηρᾶς, τὸ ὅποτον περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης.

ΣΗΜ. Αἱ μεγαλύτεραι νῆσοι τοῦ κόσμου εἶναι ἡ **Βόρνεος**, ἡ **Νέα Γουίνεα** ἢ **Σουμάτρα**, πρὸς Ν. τῆς Ἀσίας, ἡ **Μαδαγασκάρη** πρὸς Α. τῆς Ἀφρικῆς

ἡ νῆσος **Νιπὼν** ἐν Ἰαπωνίᾳ, ἡ **Κούβα** εὐρισκομένη μεταξὺ τῶν Ἀντλλῶν ἐν τῷ Μεξικανικῷ κόλπῳ καὶ ἡ **Μεγάλη Βρετανία** ἐν Εὐρώπῃ.

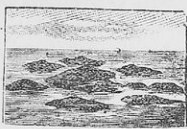
Σχ. 35. Νῆσος.

'Επί του Χάρτου.

Συνήθως αἱ μικραὶ νῆσοι ὀφείλονται εἰς ἑξαρσιν ἡφαιστειογενῇ, καὶ τοιαῦται εἶναι αἱ νῆσοι τῆς **Ἀγίας Ἑλένης** καὶ τῆς **Ἀναλήψεως** ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ. Ἐνίστε δὲ καὶ κοραλλιογενεῖς σχηματισθεῖσαι ἐκ κοραλλίων.

111. **Ἀρχιπέλαγος** λέγεται ἄθροισμα ἢ συστάς νήσων.

Σχ. 36. Ἀρχιπέλαγος.

'Επί του Χάρτου.

112. **Σκόπελος** καλεῖται ὁ ὀλίγον ἐξέχων τῆς θαλάσσης βράχος.

113. **Υῤῥαλος** δὲ ὁ ὀλίγον κλυπυτόμενος ὑπὸ τῆς θαλάσσης βράχος, λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους.

114. **Τένακος** καλεῖται μέρος θαλάσσης ἀθάβης.

115. **Σύρτις** λέγεται ἡ ἀμυώδης καὶ ἀβλήης θάλασσα, τῆς ὁποίας ἡ ἄμμος μετακινεῖται κατὰ τὰς τρικυμίας καὶ παλινροίας.

ΚΥΜΑΤΑ, ΠΑΛΙΡΡΟΙΑ, ΒΑΘΗ, ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ

Κύματα ονομάζονται οἱ παραγόμενοι ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἐπιμύκεις ταλαντώσεις τῶν ὑδάτων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Τὰ κύματα φθάνουσιν εἰς ὕψος 13—15 μέτρων ἐν καιρῷ τῶν θυελλῶν.

Παλίρροια λέγονται αἱ κανονικαὶ ταλαντώσεις τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, συμβαίνουσι δὲ κατὰ χρονικὴν περιόδον 6 ὥρων καὶ 15' λ. περίπου, ὅπου ἡ ἐπιφάνεια τῶν ὑδάτων ὑψοῦται καὶ ἡ θάλασσα βαίνει πρὸς τὴν παραλίαν. Ἡ τοιαυτὴ κίνησις ονομάζεται **πλημμυρὴς** ἢ **ἀνοίουσα παλίρροια**. Ἀφοῦ δὲ ἐπὶ τινα χρόνον ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς τῶν ὑδάτων διατηρηθῇ ἡρεμῶς, ἀρχίζει κατόπιν νὰ ταπεινῶται καὶ νὰ ἀπομακρύνηται τῆς παραλίας, καὶ ἡ δευτέρα δὲ αὕτη κίνησις διαρκεῖ πάλιν 6 ὥρας καὶ 15' λ., καλεῖται δὲ **ἄμψωσις** ἢ **κατιοῦσα παλίρροια**.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται διαρκῶς. Αἰτία τῶν παλαιοῶν εἶναι ἡ ἔλξις, τὴν ὁποίαν ἐξασκοῦσιν ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐπὶ τῆς μᾶζης τῶν ὑδάτων τῶν θαλασσῶν. Ἡ ἔντασις τῶν παλαιοῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς σχετικῆς θέσεως τῆς γῆς καὶ τῶν δύο τούτων ἀστρον.

Βάθος τῶν θαλασσῶν. Ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ εὐρέθῃ τὸ μέγιστον βάθος τῆς θαλάσσης (8,500 μ.), κατόπιν ὅμοις πολλῶν παρατηρήσεων ἀνεβίβασθι τοῦτο εἰς 9,416 μέτρα, δηλαδὴ περισσώτερον 576 μέτρα τοῦ ὑψηλότερου ὄρους τῆς γῆς Καουριζαγκά (Ἰμαλαία).

Περὶ θαλασσίων ρευμάτων.

116. Τὰ θαλάσσια ρεύματα εἶναι μετατοπίσεις κανονικῆς πελωρίων ὑγρῶν μαζῶν, αἱ ὁποῖαι σχηματίζονται διὰ μέσου τῶν ὠκεανῶν ἐν εἶδος ἀπεράντων ποταμῶν ἁλμυροῦ ὕδατος.

117. Δύο εἶδη ρευμάτων διακρίνομεν, τὰ **θερμὰ**, ἅτινα ἐκινῶσιν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους, καὶ τὰ **ψυχρὰ**, ἅτινα κινῶνται ἐκ τῶν πόλων πρὸς τὰς χώρας τῶν τροπικῶν.

118. Τὸ φαινόμενον τῶν ρευμάτων εἶναι πολὺ-πλοῦτον, διότι ἐξαρτᾶται ἀπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων αἰτίων, ὧν σπουδαιότερα εἶναι ἡ ἐνέργεια τῶν ἀνέμων, ἡ διαφορά τῆς πυκνότητος τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, ἡ ἀνισότης τῆς θερμικρασίας καὶ ἡ ἀλμυρότης τῶν ὑδάτων.

119. Ἔτερα αἷτια εἶναι αἱ ἀνομοκλίαι τοῦ πυθμένος τῶν θαλασσῶν, ἡ περὶ τὸν ἐκτενῆς ἄξονα περιστροφῆς τῆς γῆς κλπ.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω τὰ μέγιστα ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τὴν κατεύθυνσιν τῶν ρευμάτων.

120. **Θερμὰ ρεύματα.** Τὸ σπουδαιότερον καὶ μεγαλύτερον τῶν θερμῶν ρευμάτων εἶναι τὸ σχηματιζόμενον εἰς τὴν κόλπον τοῦ Μεξικῶ ἐν Ἀμερικῇ, ἐπονομάζεται δὲ **ρεύμα τοῦ κόλπου**. Ἔτερον δὲ ρεύμα εἶναι τὸ Κόρο-Σίβο μέλαν ρεύμα ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ.

121. **Ψυχρὰ ρεύματα.** Μεταξὺ τῶν πολλῶν ψυχρῶν ρευμάτων κυριώτερον εἶναι τὸ πολικὸν ρεύμα, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ ψυχρύτερον τὸ κλίμα τῶν Β.Α. παραλίων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἐνεκα τούτου πόλεις τινές, καίπερ κείμεναι εἰς τὸ αὐτὸ, μὲ τὰς Ἀθήνας π. χ., πλάτους, ἔχουσιν ἐν τούτοις κλίμα πολὺ ψυχρύτερον.

122. Ἡ θερμικρασία τοῦ ὕδατος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους· ὁ ἥλιος θερμαίνει μόνον τὰ ἀνώτερα

στρώματα αὐτῶν, ἐν ᾧ τὸ βάθος πανταχοῦ ἔχει ὕδωρ κατὰψυχρον· συμβαίνει δὲ τοῦτο ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ θερμὰς θαλάσσας.)

(ΣΗΜ. α'. "Ὅταν δύο ρεύματα συμπλέκονται, σχηματίζουσι **δίνην** (δηλ. βλαίαν συστροφῆν τοῦ ὕδατος)· περίφημοι τοιαῦται συμβαίνουσι περὶ τῆς νήσου Μολταίης Β.Δ. τῆς Νορβηγίας καὶ μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας (Χάρυβδις).

(ΣΗΜ. β'. **Γεῖοις, ἁλμυρότης θαλασσῶν.** Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ἔχει γεῖον ἁλμυρὸν καὶ ὑπόπικρον κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ γλυκὺ ὕδωρ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν. Ἐν ἀνάγκῃ ὅμως καθίσταται πόσιμον δι' ἀποστάσεως, ὥς τοῦτο συμβαίνει κατὰ τοὺς μακροὺς πλοῦς τῶν πλοίων.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΣΧΕΣΙΝ ΕΧΟΝΤΕΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΞΗΡΑΝ

123. Τὰ μικρὰ ὑψώματα (ἐξογκώματα) τῆς ξηρᾶς, ὅταν τὸ ὕψος αὐτῶν δὲν υπερβαίνει τὰ 500 μέτρα, ὀνομάζονται **λοφοί**, καὶ, ὅταν μὲν ὁ λόφος συνίσταται ἐκ χόματος, λέγεται γήλοφος, ὅταν δὲ ἐκ πετρῶν, καλεῖται πάγος, ἂν δὲ ἔχη τὴν κορυφὴν ὀξεῖαν καὶ τραχεῖαν, ὀρθόπαιρος.

124. Τὰ μεγάλᾳ ὑψώματα (ἐξογκώματα τῆς ξηρᾶς) ὀνομάζονται **ὄρη**.

125. Πολλὰ ὄρη ἐκτείνονται καὶ συνεχόμενα πρὸς ἄλληλα κατὰ μίαν διεύθυνσιν ὀνομάζονται **ὄροσειρὰ ἢ ὄροστοχιὰ**.

126. **Κορυφὴ** ὀνομάζεται τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ ὄρους, **πρόποδες** δὲ ἡ ὑπόκειται τὰ κάτω μέρος αὐτοῦ.

127. **Κλιτύς ἢ κατωφύρεια** ὀνομάζονται αἱ πλευραὶ τοῦ βουνοῦ, ἧτοι τὰ μέρη, τὰ ὁποῖον βαίνει ἐκ τῆς βάσεως πρὸς τὴν κορυφὴν.

128. **Χαράδρα** εἶναι χάσμα στενὸν καὶ κρημνῶδες ὑπὸ ὁρέων ἢ ὄροπεδιον σχηματιζόμενον.

Φάραγξ ὀνομάζεται βράχος μετὰ χαράδρας.

ΣΗΜ. α'. Τὸ ὕψος τῶν ὁρέων ὀρίζεται κατὰ τὴν κλίσην αὐτῶν ἀνύψωσιν, ἧτοι ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, καὶ τότε ἔχομεν **ἀπόλυτον ὕψος**, εἴτε ὑπὲρ τὴν περίξ πεδιάδα ἢ ὑπὲρ γειτονικὴν λίμνην κλ. καὶ τότε ἔχομεν **σχετικὸν ὕψος**.

Τὰ ὄρη ἀναλόγως τοῦ ἀπολύτου ὕψους αὐτῶν (δηλ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης) διαιροῦνται εἰς **ὕψηλὰ** ἀπὸ 2000 μέτρων καὶ ἄνω, εἰς **μέτρια** ἀπὸ 1300 μέτρων καὶ ἄνω καὶ εἰς **χαμαλὰ** κάτω τῶν 1300.

ΣΗΜ. β'. Τὸ ὑψηλότερον τῶν ὁρέων τῆς γῆς εἶναι ἡ κορυφὴ Καουριζαγκά (Ἐβρεστον) τῶν Ἰμαλαῶν, ἧτις ἔχει ὕψος 8,840 μέτρων.

ΣΗΜ. γ'. Διὰ τὰ ἐννοήσωμεν λοιπὸν κατὰ πόσον τὸ ὕψος τῶν ὀρέων ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὴν σφαιρικότητα τῆς γῆς, φέρομεν τὸ ἑξῆς παραδείγμα : Παριστώμεν τὴν γῆν διὰ σφαίρας, ἡ ὁποία νὰ ἔχῃ διάμετρον 1 μ. 30. Τὸ ὑψηλότερον τῶν ὀρέων τῆς γῆς δέον νὰ παρίσταται ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ σφαίρας διὰ προσέ-
χῃς ἔχουσας ὕψος 1 χιλιοστοῦ τοῦ μέτρου. Κατ' ἀ-
κολουθίαν οὐδόλως παραβλάπτεται ὑπὸ τῶν ὀρέων ἡ σφαιρικότης τῆς γῆς.

129. **Ὀροπέδιον** ὀνομάζεται ἡ ἐπὶ τῶν ὀρέων εὐρισκόμενη πεδιάς.

Σχ. 37. Ὀροπέδιον

Ἐπὶ τοῦ χάρτου.

Αἱ μᾶλλον ὀρεῖναι χώραι τῆς γῆνης σφαίρας εἶναι ἐν Εὐρώπῃ αἱ **Ἀλπεις**, ἐν Ἀσίᾳ τὰ **Ἑμαλάια**. Ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ τὰ **Βραχώδη ὄρη**. Ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ αἱ **Κορδιλλέρας** τῶν Ἀνδεων. Ἐν Ἀφρικῇ δὲ τὰ ὕψηλὰ ὄρη τῶν Α. παραλίων αὐτῆς. Ἐν Ὠκεανίᾳ δὲ τὰ ἐπὶ τῶν νήσων Ἰαυὰς καὶ Χαβαί ἡράϊστεια.

130. **Λεπτὴ** λωρὶς ξηρὰς μεταξὺ δύο ὀρέων ὀνομάζεται **στενόν**.

131. **Ἠφαίστειον** ὀνομάζεται τὸ ὄρος, τὸ ὅπῃ διὰ μιᾶς ἢ πολλῶν ὀπῶν, ὀνομαζομένων κρατήρων, ἐκπέμπει ἐκ τῶν ἐγκαίων τῆς γῆς κατὰ κυρίους καπνὸν, φλόγας, τέφραν, μύδρους καὶ ἐν εἰ-
δος τετηγμένης ὕλης, ὥςτις ὀνομάζεται λάβα.

Σχ. 38. Ἠφαίστειον

Ἐπὶ τοῦ Χάρτου

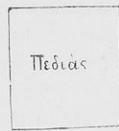
132. Τὰ ἡράϊστεια, τὰ ὅποια πρὸ πολλοῦ ἔπαυσαν νὰ ἐκπέμπωσιν ὕλην, λέγονται **ἐσθεσμένα**. ὅσα δὲ τοῦναντίον ἐξακολουθοῦσι νὰ ἐκπέμπωσι τοιαύτας, λέγονται **ἐνεργά**.

ΣΗΜ. Αἱ κορυφαὶ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἡφαιστίων ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σχῆμα **κώνου**, **κολοβοῦ** δὲ **κώνου** τὰ ἐσθεσμένα τοιαῦτα.

133. **Πεδιάς** ἢ **πεδίον** ὀνομάζεται μεγάλη

Σχ. 39. Πεδιάς.

Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

ἐκταταί ξηρὰς ὁμαλῆς καὶ, ὅταν μὲν αὕτη ἐξέχῃ μικρὸν τῆς θαλάσσης, λέγεται βαθυπέδον, ὅταν δὲ πλέον τῶν 300 μ., ὑψίπεδον.

134. **Κοιλίς** λέγεται στενὴ πεδιάς, ἡ ὁποία εὐρίσκεται μεταξύ δύο ὀρέων.

Σχ. 40. Ὅρος καὶ κοιλίς.

Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

135. **Ἐρημος** ὀνομάζεται μεγάλη ἐκταταί ξηρὰς ἄγονος, ἀμυδάης, ἀνυδρὸς καὶ ἀκατοίκητος, ὥς ἡ ἔρημος Σαχάρα ἐν Ἀφρικῇ καὶ ἡ ἔρημος Γόβη ἐν Ἀσίᾳ.

Σχ. 41. Ἐρημος.

Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

136. **Ὅασις** λέγεται ὁ τόπος τῆς ἐρήμου, εἰς τὸν ὅποιον ὑπάρχει ὕδωρ καὶ γῆ γόνιμος.

137. **Στέππαι** λέγονται ἔρημοί τινες, αἱ ὅποια ἔχουσι πυκνὸν χόρτον, εἰς ὠριμένην ἐποχὴν τοῦ ἔτους καὶ ἐπὶ εὐλαχιστὸν χρονικὸν διάστημα διατηρούμενον.

ΠΗΓΗ, ΡΥΑΞ, ΠΟΤΑΜΟΣ, ΛΙΜΝΗ, ΛΕΚΑΚΟΠΕΔΙΟΝ

138. Τὸ ἐκ τῶν βροχῶν ἢ ἐκ τῆς τήξεως τῶν χιόνων ἢ τῶν πάγων προερχόμενον ὕδωρ ἀναβλίζει εἰς γαβακλώτερα μέρη καὶ παράγει τὰς πηγὰς.

139. **Πηγὴ** ὀνομάζεται τὸ μέρος τοῦ ἐδάφους, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξέρχεται τὸ ὕδωρ καὶ ἀρχίζει νὰ ῥέῃ.

ΣΗΜ. α'. Λέγονται δὲ **μεταλλικαὶ πηγαί**, ὅταν τὸ ἐν αὐταῖς ὕδωρ περιέχῃ μεταλλικὰ συστατικά. **Θέρμαι** δὲ, ὅταν κολλάζωσιν, ἥτοι εἶναι θερμαί, καὶ χρησιμεύουσι πρὸς θεραπείαν διαφόρων νοσημάτων (Αἰδηνφός, Ἰπάτη, Μέθανα κλπ.).

ΣΗΜ. β'. **Ἀρτεσιαναὶ πηγαί** ἢ καλύτερον **αρτεσιανὰ φρέατα** ὀνομάζονται αἱ γενόμενα ὅπαι ἐκ λίαν βαθείας διατορῆσεως τοῦ ἐδάφους, ἔξ ὧν ἀναπηδᾷ τὸ ὕδωρ μετ' ὀσμῆς ἐκ τοῦ ἐνδοτέρου τῆς γῆς ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς.

Τὸ πετρέλαιον βεύεται διὰ τοιούτων ἀρτεσιανῶν φρεάτων.

140. **Ρύαξ** καλεῖται ἡ συρροή τῶν ὑδάτων τῶν πηγῶν.

141. **Ποτάμιον** ὀνομάζεται ἡ ἐνωσις πολλῶν ρυάκων.

142. **Ποταμὸς** λέγεται ἡ ἐνωσις τῶν ὑδάτων πολλῶν ποταμίων.

143. Ὁ ποταμὸς, ὅστις σχηματίζεται ἐκ τῶν ὑδάτων τῶν βροχῶν ἢ τῶν τηρομένων χιόνων καὶ ῥέει ὀρηκτικῶς μόνον κατὰ τὴν χειμῶνα, τὸ δὲ θέρος ξηραίνεται, ὀνομάζεται **χειμαρὸς** ἢ **ξηροπόταμος**.

144. **Κοίτη** ὀνομάζεται ἡ μεγάλη αὐλάξ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ῥέει τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ.

145. Ὁ ποταμὸς, ὁ ὅποιος χύνεται εἰς ἄλλον μείζονα ποταμόν, ὀνομάζεται **παραπόταμος** ἢ **ἐπιρροτος**.

Σχ. 42. Ποταμὸς καὶ παραπόταμος.

Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

146. **Ὀχθαί** καλοῦνται τὰ χεῖλη τοῦ ποταμοῦ, τὰ ὅπου ἐκτίθενται ἐκατέρωθεν τῆς κοίτης.

147. **Καταροάκτης** σχηματίζεται, ὅταν ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἀνόμαλος καὶ βραχύδης καὶ τὸ ὕδωρ κατακορηνίζεται ὀρηκτικῶς ἀπὸ τινος ὕψους. Ὁ μέγιστος καταροάκτης εἶναι ὁ τοῦ Νιαγάρα ἐν τῇ βορείᾳ Ἀμερικῇ.

148. **Συμβολὴ** ὀνομάζεται τὸ μέρος, ὅπου δύο ποταμοὶ ἐνοῦνται καὶ σχηματίζουν ἓνα μεγαλύτερον.

149. **Ἐκβολὴ** ὀνομάζεται τὸ μέρος, ἐνθὺς ὁ

Σχ. 43.

Σχ. 44.

ποταμὸς χύνεται ἢ εἰς λίμνην ἢ εἰς θάλασσαν.

150. Τινὲς τῶν ποταμῶν ἕνεκα διαφόρων ἐμποδίων πρὸ τῶν ἐκβολῶν διαχωρίζονται εἰς δύο ἢ καὶ περισσοτέρας βραχίονας, ὁ δὲ τύπος ὁ περιλειψόμενος μεταξὺ τῶν βραχίωνων τούτων λέγεται **δέλτα**, διότι ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ γράμμα Δ.

151. Ὅταν ἐν πλείον προχωρῇ πρὸς τὸ βεῦμα τοῦ

ποταμοῦ, λέγουμεν ὅτι **κατέρχεται**, ὅταν δὲ προχωρῇ ἀντιθέτως πρὸς τὸ βεῦμα, λέγουμεν ὅτι **ἀνέρχεται**.

152. Ὀνομάζουμεν **δεξιὰν ὀχθὴν** τοῦ ποταμοῦ τὸ μέρος, τὸ ὅπου ἐρχομεν πρὸς τὰ δεξιὰ ἡμῶν, ὅταν κατερχόμεθα ἀπὸ τῶν πηγῶν πρὸς τὰς ἐκβολάς· ὀνομάζουμεν δὲ **ἀριστερὰν ὀχθὴν** τὸ μέρος, τὸ ὅπου ἐρχομεν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἡμῶν.

153. **Λίμνη** ὀνομάζεται ἡ συναγωγὴ πολλοῦ ὕδατος, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γλυκέος, περιβλαλλομένου πανταχόθεν ὑπὸ ξηρᾶς.

Σχ. 45. Λίμνη.

Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

Αἱ λίμναι ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ ὕδατος διακρίνονται εἰς λίμνας γλυκείας καὶ ἁλμυράς.

Ἡ μέγιστη λίμνη ἁλμυροῦ ὕδατος εἶναι ἡ Κασπία θάλασσα.

154. Ὀνομάζουμεν **λακανοπέδιον** τὸ σύνολον τῶν ὑψηλῶν ἢ χαμηλῶν γαιῶν, αἵτινες ἀρδεύονται ὑπὸ ποταμοῦ ἢ παραποτάμων.

155. **Ἔλν** ἢ **ἐδέματα** ὀνομάζονται τὰ ἀβαθῆ καὶ στάσιμα ὕδατα, ἐντὸς τῶν ὁποίων φύονται ὀρόβια φυτὰ (χόρτα καὶ κάλαμοι) καὶ ἀναπτύσσονται μύσμηκτα πυρετῶν καὶ ἄλλων νοσημάτων. Ἡ διαμονὴ εἰς τὰ τοιαῦτα μέρη εἶναι ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν υἱεῖαν ἡμῶν.

156. **Καταδόθρα** λέγεται χάσμα γῆς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου καταπίπτει τὸ ὕδωρ ποταμοῦ τινος ἢ λίμνης.

Περὶ θερμοκρασίας.

157. Ὁ ἀήρ εἶναι θερμὸς ἢ ψυχρὸς· ἡ θερμοκρασία αὐτοῦ ἐξαρτᾶται κατὰ τὸ μέλλον ἢ ἦτον ἐκ τῆς πτώσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων (καθέτως, πλαγίως), ἦτοι ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους. Τὸ ὕψος, ὁ προσανατολισμός, ἡ γειτονία τῶν θαλασσῶν ἢ ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτῶν σχετικῶς πρὸς τὴν ξηρὰν τροποποιεῖ τὴν θερμοκρασίαν τοῦ τόπου.

158. Τὸ θερμόμετρον εἶναι τὸ ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου προσδιορίζεται ἡ θερμοκρασίαν.

Ἀτμόσφαιρα, ἄνεμοι.

159. Ὁ ἀήρ, ὁ ὅποιος περιβάλλει τὴν γῆν πανταχόθεν καὶ χρησιμεύει εἰς τὴν ζωὴν τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, ὀνομάζεται **ἀτμόσφαιρα**.

ΣΗΜ. α'. Ὁ ἀήρ εἶναι μίγμα δευγόνου $\frac{1}{5}$ κατὰ

τὸν ὄγκον καὶ ἀζώτου $\frac{4}{5}$ περίπου. Περιέχει πρὸς τούτοις καὶ μικρὰν ποσότητα ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ἰδρατμίου.

ΣΗΜ. β'. Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι μᾶζα ἀερώδης καὶ διαφανής, ἀπαραίτητον στοιχεῖον εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, προφυλάττει τοῦτον ἀπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ τοῦ ψύχους, ἔχει δὲ ὕψος (πάχος) περὶ τὰ 80,000 μέτρα. Εἰς ὕψος χιλίων μέτρων ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ὁ ἀἰρ εἶναι τόσον ἀραιός, ὥστε δὲν εἶναι ἀναπνεύσιμος.

160. **Ἄνεμος** ὀνομάζεται ἡ ἰσχυρὰ κίνησις (ρεῦμα) τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ αἵρος.

Ἐρχομεν πρὸς τούτους καὶ ἀνέμους μεταβλητοὺς· οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἄνεμοι πνέουσι κατὰ τὰ εὐκριντα ἰδίως μέρη καὶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. Οἱ κυριώτεροι τούτων εἶναι:

Ἁ **Ἀπιδιώτης** (κοινῶς Λεβάντες), πνέων ἀπὸ ἀνατολῶν.

Ἁ **Ζέφυρος** (Πονέντες), πνέων ἀπὸ δυσμῶν.

Ἁ **Βορρᾶς** (κοινῶς Βοριζῆς ἢ Τραχυμάντα), πνέων ἀπὸ βορρᾶ.

Ἁ **Νότος** (κοινῶς Νοτιζῆς), πνέων ἀπὸ νότου.

Ἁ **Σκίρων** ἢ Ἀργέστης (κοινῶς Μελίστερ), πνέων ἀπὸ ΒΔ.

Ἁ **Εὖρος** ἢ Σύρος (κοινῶς Συρόκος) ἀπὸ ΝΑ.

Ἁ **Αἰψ** (κοινῶς Αἰβας) ἀπὸ ΝΔ., ψυχρότατος μὲν τῶν χειμῶνα, θερμώτατος δὲ καὶ καυστικὸς τὸ θέρος· καὶ

Ἁ **Καυκίας** (κοινῶς Γράγιος), πνέων ἀπὸ ΒΑ.

161. **Κυκλώνες**. Οἱ κυκλώνες εἶναι λαίλαπες, αἵτινες ἐπέρχονται μετὰ καταπληκτικῆς ὀρμητικότητος καὶ κινεῖνται ἐν εἰδει στροβίλου· ὅπθεν ἂν διέλθωσιν οὗτοι, ἐγείρουσι τρομερὰς τρικυμίας καὶ προενοῦσιν ἀνυπολόγιστους καταστροφὰς. Σχηματίζονται κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τῶν ὁρῶν τοῦ ἔτους ἐν τῷ Ἰνδικῷ καὶ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ περὶ τὰς νήσους τῶν Ἀντιλλῶν (Ἀμερικῆς), ὅπθεν κατεσθύνονται καὶ εἰς τὴν Εὐρώπῃν ἐξήσθημένοι.

162. **Σιδῶνες**. Πολλὰκις πληθῶρα ὕδρατμων συμπεπυκνωμένων κατέρχεται ἐκ τῶν νεφῶν πρὸς τὴν ἑρῆαν ἢ τὴν θάλασσαν ἐν εἰδει στήλης καὶ κινεῖται περιστροφικῶς. Τὸ μετέωρον τοῦτο, λίαν ἐπικίνδυνον ὀνομάζεται **οἰδῶν**.

Περὶ τῶν βροχῶν.

163. Ἡ βροχὴ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τῶν φυσικῶν φαινομένων, τῆς ἐξαιτίας αἰτίας, τοῦ κορεσμοῦ καὶ τῆς συμπυκνώσεως τῶν ἀτμῶν· ἡ συμπύκνωσις τῶν ἀτμῶν κατὰ τοὺς νόμους τῆς ψύξεως

μεταβάλλεται ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς βροχῆς, τῆς χαλᾶς καὶ τῆς χιόνος.

164. Ἡ διανομὴ τῆς βροχῆς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θερμοκρασίας τῶν ἀνέμων, οἵτινες εἶναι ἑρῆοι ἢ ὑγροί, ἐκ τῆς γειννιάσεως τῶν θαλασσῶν καὶ ἐκ τοῦ ἐδάφους.)

ΣΗΜ. α'. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν θαλασσῶν θερμαινόμενη ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων εἶναι πηγὴ ἀπώτατος ὕδρατμων.

Οἱ ὕδρατμοι οὗτοι ὑψοῦνται ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ καὶ συμπυκνούμενοι μεταβάλλονται εἰς νέφη, ἅτινα παρασπόμενα ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ συμπυκνούμενα ἐπὶ μᾶλλον μεταβάλλονται, ὡς εἰκομεν ἀνωτέρω, εἰς βροχήν, εἰς χιόνα καὶ ἐνίοτε εἰς χάλαζαν.

Περὶ κλίματος καὶ τῆς διατάξεως τῶν κλιμάτων.

165. Ὁ συνδυασμὸς τῆς θερμοκρασίας, τῶν ἀνέμων καὶ τῆς βροχῆς προσδιορίζει τὸ λεγόμενον **κλίμα** τόπου τινὸς καὶ ἐντέθεν, ἐπεὶδὴ διάφοροι συνδυασμοὶ δύνανται νὰ γίνωσιν τῶν ἀνωτέρω τριῶν φαινομένων, διὰ τοῦτο καὶ διάφορα εἶναι τὰ κλίματα ἐπὶ τῆς γῆς. Κυρίως διακρίνουμεν πέντε κυρίας κλιματικὰς ζώνας, ὡς εἶδομεν ἐν τῇ περὶ ζωνῶν παραγράφῳ.

1) **λίαν ζῶνην** διακεκαυμένην, λίαν θερμὴν καὶ λίαν ὑγρὰν·

2) **δύο ζώνας** εὐκρατάς, μετρίως θερμὰς καὶ κατὰ τὸ μέλλον ἢ ἥττον ὑγρὰς, καὶ ὅσον πρόκειται περὶ τόπων εὐρισκόμενων ὑπὸ τὴν ἐπιδόρσιν τῶν θαλασσῶν ἢ περὶ τόπων μεσογείων·

3) **δύο ζώνας** κατεψυγμένας κατὰ τοὺς δύο πόλους, ὅπου ἐπικρατεῖ ὀλίγη ὑγρασία ἐλλείπει θερμότητος, χειμῶν λίαν δριμύς καὶ θέρος σχεδὸν ψυχρὸν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπὶ τὸ κλίμα ἐνὸς τόπου ἐπιδόρασις τῆς θαλάσσης. — Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ θάλασσα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας θερμαίνεται βραδύτερον τῆς ἑρῆας καὶ ψύχεται ὁσαύτως βραδύτερον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός. Ἐπὶ πλεόν καὶ οἱ ὕδρατμοι, τοὺς ὁποίους παρέχει διαρκῶς εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἐπαυξάνονται σημαντικῶς τὴν θερμοκρασίαν ἐνέργειαν αὐτῆς.

Ἐν περιλήψει, δυνατόν νὰ εἰπομεν ὅτι, ἐνῷ ἡ ἑρῆα ἐπαυξάνει τὰς παραγομένας διαφορὰς τῆς θερμοκρασίας ὑπὸ τῶν ὁρῶν τοῦ ἔτους, ἀπ' ἑτέρου ἡ θάλασσα τὰς μετριάζει καθιστῶσα ταύτας μικροτέρας.

Πῶς ἐπιδρᾷ τὸ ὕψος ἐπὶ τὸ κλίμα. — Γενικῶς ἐφ' ὅσον ὑψομεθεῖται πρὸς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἡ θερμοκρασία κατέρχεται (ἀνάβασις π. χ. 200 μέτρων ἐπιφέρει πτώσιν θερμοκρασίας 1° περίπου). Τὸ ὕψος

λοιπόν δημιουργεί τὰ **τοπικά** λεγόμενα κλίματα· καταφανέστερον δὲ γίνεται τοῦτο εἰς τὰς περὶ τὸν Ἰσημερινὸν θερμὰς χώρας, ὅπου τὰ ὑψηλὰ αὐτῶν μέρη ἔχουσι κλίμα **εὐκρατον**, τὰ ὑψηλότερα δὲ τῶν ὁρέων εἰς μὲν τὰς ὑπορείας καλύπτονται ὑπὸ τροπικῶν διασῶν, ἐπὶ δὲ τῶν κορυφῶν αὐτῶν φέρουσιν αἰωνίους χιόνας.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΦΥΤΩΝ

Πῶς ἔχει διανεμηθῇ ἡ βλάστησις ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

166. Ἀναριθμητὰ εἶναι τὰ φυτὰ, τὰ ὅποια καλύπτουσι τὴν γῆν· περισσότερα τῶν 500,000 εἰδῶν εἶναι γνωστά, διατεταγμένα ἀναλόγως τοῦ κλίματος, τῆς φύσεως τοῦ ὁδάφους, τοῦ ὕψους, τῶν βροχῶν καὶ ἐν γένει τῆς θερμοκρασίας.

167. Ἡ βλάστησις αὐξάνεται ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν ἀπὸ τῶν πόλεων πρὸς τὴν Ἰσημερινὴν ¹.

168. Περὶ τὸν Β. πόλον, ἐνθα εὐρίσκεται ἡ κατεψυγμένη ζώνη, οὐδὲν φυτὸν ἀναπτύσσεται, καὶ μόνον βρύα καὶ λειχῆνες εὐδοκιμοῦσιν ἐκεῖ.

169. Προχωροῦντες κατωτέρω εἰς τὰς ὀλιγώτερον κατεψυγμένας χώρας ἀπαντῶμεν δάση ἐκτεταμένα ἀπὸ ἐλάτας, λίνων καὶ σημύδας (Σιβηρία, Σκανδιναβία, Καναδάς).

170. Προχωροῦντες ἔτι νοτιώτερον πρὸς τὸ ψυχρὸν μέρος τῆς εὐκράτου ζώνης εὐρίσκομεν ἀπεράντους πεδιάδας καταψύτους ἐκ φυλλοβόλων δένδρων καὶ ἀρχομένην τὴν καλλιερρίαν τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς καὶ τῶν καρποφόρων δένδρων· ἔτι δὲ νοτιώτερον εὐδοκιμοῦσιν ἐν τῇ θερμῇ εὐκράτῳ ζώνῃ ὁ σίτος, ἡ κριθή, ἡ ῥυζι, ἡ καστανέα, ἡ φηγός, ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλιά κλπ.

171. Χαρακτηριστικὸν τῆς θερμῆς ζώνης εἶναι ἡ ἐλιά καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ, οἱ φοίνικες (παράλια τῆς Μεσογείου) κ.λ.

172. Πλουσιωτάτη ἐν τούτοις ἀποβαίνει ἡ βλάστησις εἰς τὴν ζώνην τοῦ Ἰσημερινοῦ (χώραν τῶν τροπικῶν). Ἐκεῖ ἀναπτύσσεται κατὰ μήκους τῶν ποταμῶν ἀπειρία φοινίκων, βανανῶν, κακοφοινίγων, δεινδροειδῶν πετρίδων κλπ.

Εἰς τὴν ζώνην ταύτην εὐρίσκονται τὰ παρθένα λεγόμενα δάση, ἔχοντα δένδρα γιγαντιαία, ἅτινα συνδέονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς ἄλληλα διὰ κληματίδων καὶ ἄλλων παρασίτων φυτῶν.

173. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν ὁρέων

¹ Π. γ. ἐν Σπιτοβέργῃ διακρίνομεν 90 εἶδη φυτῶν, ἐν Ἐλβετίᾳ 2,000 καὶ εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ Ἀλμλζονεῖου ὑπὲρ τὰς 13,000.

τῶν τῆς θερμῆς ζώνης, ἐπεὶδὴ τὸ ὕψος ἔχει, ὥς εἴπομεν, μεγίστην ἐπίδρασιν ἐπὶ τὸ κλίμα, κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἐπὶ τὴν βλάστησιν, ἀνευρίσκουμεν φυτὰ τινὰ, ἅτινα μόνον εἰς τοὺς πόλους φύονται, ὡσαύτως δὲ καὶ δάση ἐκ φηγῶν, ἅτινα εὐρίσκονται εἰς τὰς βορείους χώρας.

Ὀλίγα περὶ τῶν θαλασσίων φυτῶν.

174. Ἡ θάλασσα τρέφει ἀπειρίαν φυτῶν, τῶν ὁποίων τὰ σπουδαιότερα εἶναι τὰ φύκη.

175. Μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου ἐν τῇ Β. Ἀτλαντικῇ ὠκεανῶ καὶ τοῦ βόρεια τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου ὑπάρχει πλῆθος ἐπιπλεόντων φυτῶν, καλυπτόντων ἑκασιν ὑπὲρ τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια τετραγωνικῶν χιλιομέτρων. Ταῦτα ἀποτελοῦσι τὴν καλυμμένην **θάλασσαν τῶν Σαργασσῶν**.

Υπάρχουσι πρὸς τούτους καὶ ἄλλαι θαλάσσιαι ἐκτάσεις πλήρεις ἐπιπλεόντων θαλασσίων φυτῶν ἐν τῇ τῷ μεσημβρινῷ Ἀτλαντικῷ καὶ τῇ Βορηνικῇ ὠκεανῶ.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Πῶς διανεμονται τὰ ζῷα τῆς γῆς.

176. Τὰ ζῷα τῶν χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας διαιτῶνται τὰ διαφόρα γένη καὶ εἶδη τῶν ζῶων, δὲν εἶναι δυνατόν ἀπολύτως νὰ ὁρισθῶσι, διότι μεταφερόμενα ταῦτα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἐγκλιματίζονται εὐκόλως.

Αἱ χῶραι, εἰς τὰς ὁποίας ζῶσι τὰ διαφόρα ζῷα, δύνανται νὰ διακριθῶσιν ὡς ἑξῆς :

α') Εἰς τὰς περὶ τὸν Β. πόλον χώρας εὐρίσκονται ὁ τάρανδος, ἡ λευκὴ ἢ πολικὴ ἀρκτος καὶ πολλὰ ἄλλα ζῷα **πυκνότορα** μετὰ πολυτίμων δερμάτων (διφθερῶν), ἐπίσης δὲ καὶ πτηνὰ **πυκνότορα**.

β') Εἰς τὰς περὶ τὴν εὐκράτην ζώνην χώρας καὶ ἰδίως ἐν Εὐρώπῃ, Β. Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ ἀναπτύσσεται πλῆθος κατοικιδίων ζῶων (ἄπλος, βοῦς, πρόβατον, χοῖρος, κύνες, γαίη κλπ.), καὶ πτηνῶν ὡσαύτως κατοικιδίων (ὄρνις, νήσσα κλπ.)· εὐρίσκονται δ' ἀρκτὶ καὶ ἀρκτοὶ, λύκοι, ἀλώπεκες καὶ ἄλλα.

γ') Ἐν τῇ Β. εὐκράτῳ ζώνῃ τῆς Ἀμερικῆς εὐρίσκονται ζῷα ἀνάλογα πρὸς τὰς ἀντιστοίχους χώρας τῶν ἄλλων ἡπείρων, ἐπὶ πλείον δὲ καὶ βίσσωνες, μεγάλα ἐλαφία καὶ φαίαι ἀρκτοὶ.

δ') Εἰς τὴν περὶ τὸν Ἰσημερινὸν Ἀφρικανικὴν χώραν διαιτῶνται λέοντες, ῥινοκέρωτες, ἵπποπόταμοι, ἐλέφαντες, ἀντιλόποι, σφουδοκύνες, γορίλλαι κλπ.

Ἐν τῇ νήσῳ τῆς Μαδαγασκάρης ὑπάρχει πλῆθος κατωτέρου γένους πιθήκων.

ε') Εἰς τὰς χώρας τοῦ Ἰνδοστᾶν καὶ τῆς Ἰνδοκίνας, εἰς τὰς νήσους τῆς Σούδας καὶ τὴν Βόρην

εύρίσκονται ή τίγρις, ό Ινδικός λεγόμενος έλέφας, οί Ιοβόλοι όφεις και οί μεγάλοι πίθηκοι. Ένεκλιματίσθησαν δέ ό βοΐς, ό ίππος, τό πρόβατον και πάντα σχεδόν τά εΐδη των ζώων των ευκράτων ζωνών.

ς') Είς την τροπικήν ζώνην, ή οποία περιλαμβάνει σχεδόν όλόκληρον την Ν. Αμερικήν, απαντώνσιν ό τέλειρος, ό Ιαγουάρος, ή λίμα και διάφοροι Ιοβόλοι όφεις.

ζ') Είς την Αυστραλίαν και Νέαν Ζηλανδίαν ως και εις τās λοιπάς νήσους της Αυστραλικής χώρας ανευρίσκονται λίαν παράδοξα ζώα, ό Όρνιθόρουγχος, ό Καγκουρά και άλλα.

Ζωή της θαλάσσης. — Φωσφορισμός.

177. Και τὰ απειράριθμα ζώα τὰ δικιτώμενα έν τη θαλάσση είναι άντίως διανεμημένα. Έκ των μυριάδων θαλασσιών ζώων τὰ σπουδαιότερα είναι τὰ κητώδη, ψάλλια, καρχαρίες κλπ., άφρονι δέ έκ τούτων εύρίσκονται εις τās πολικάς θαλάσσας οί ιχθύες, των οποίων υπάρχουν πλείστα έσα εΐδη. Τά μαλάκια, τὰ άρθρόποδα, τὰ κοιλέντερα, εΐδη τινά των οποίων κατασκευάζουσι νήσους ολοκλήρους (κοράλλια), και οί μικροσκοπικοί λεγόμενοι όργανισμοί, τινές των οποίων παράγουσι τόν επί της θαλάσσης παρατηρούμενον φωσφορισμόν.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ

178. **Όρυκτα.**—Όχι μόνον ή επιφάνεια της γης άλλα και τὰ ένδότερα αυτής, έσα είναι προσετα εις τόν άνθρωπον, περιέχουσι θησαυρούς χρησιμωτάτους διά την έμπορίαν.

Όρυκτα λέγονται τὰ άψυχ φυσικά σώματα, έτινα είναι άνόργανα και υγρά ή στερεά, διεσπαρμένα καθ' όλην την έκτασιν της γης άκανόνιστως και άσχετως πρós τās μεταβολάς του κλίματος. Τοιαύτα είναι ό άδάμας, τό μόρφασον, τό μαγειρικόν άλας, τό ύδωρ και έν γενεί οί λίθοι. Η ύπαρξις τούτου ή έκείνου του ορυκτου έν τινι τόπω έπιδοχ πολύ επί των καθόλου βίων των κατοίκων του τόπου τούτου, επί την έμπορίαν, την βιομηχανίαν.

Σφαίρα και χάρτα.

179. Όπως μελετήσωμεν την επιφάνειαν της γης, μεταχειρίζεμεθ σφαίρας και χάρτας γεωγραφικούς.

180. **Χάρτης** ή πινάξ γεωγραφικός είναι τεμάχιον χάρτου, επί του οποίου παριστώμεν είτε όλόκληρον την επιφάνειαν της γης είτε μέρος μόνον αυτής εις μικρόν σχήμα, ως έν παρατηρούμεν αυτήν εξ άπειρου ύψους.

181. **Υδρογείος σφαίρα** ονομάζεται ή σφαίρα, ήτις έν σμικρῷ παριστῇ όλόκληρον την γην.

182. Έπί των γεωγραφικῶν χαρτῶν ό Βορρᾶς

σημειούται πρós τὰ άνω, ό Νότος πρós τὰ κάτω, ή Ανατολή πρós τὰ δεξιά και ή Δύσις πρós τὰ άριστερά.

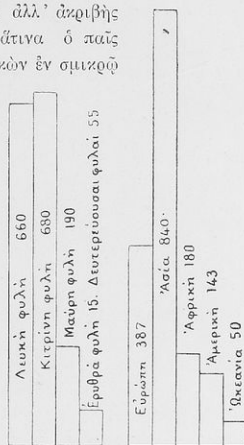
ΣΗΜ. Πλήν των επιπέδων γεωγραφικῶν χαρτῶν και των υδρογειῶν σφαιρῶν γίνεται χρῆσις έν τη διδασκαλίᾳ του μαθήματος της Γεωγραφίας και χαρτῶν μετ' αναγλύφων (έκτύπων).

Τί είναι χάρτης μετ' αναγλύφων;

Μικρά παράστασις άλλ' άκριβής

των άντικειμένων, άτινα ό παις βλέπει και έγγίζει, εΐων έν σμικρῷ των φυσικῶν άνωμαλιῶν του έδάφους, των άγρῶν, των δασῶν, των λιβαδίων, των πεδιάδων, των όρέων, της ροῆς των υδάτων των ποταμῶν και έν γενεί ολοκληρῶν της φύσεως.

Μεταξύ της ύπαρχούσης πραγματικότητος και τῶν καθάρως γεωμετρικῶν γραμμῶν τῶν γεω-

Σχ. 46.

Κλίμαξ. Έν χιλιοστῶν ύψους παριστῇ 10 έκταμ. κατοίκων.

διέμεσον ανατόφρευτον. Ούτος δεικνύει πῶς δυνάμεθα νά παραστήσωμεν τῶνον τινά διὰ του όμοιωτικότητος του και νά μεταβῶμεν από της άπ' εὐθείας ύψους των πραγμάτων εις τόν άπλοῦν γεωγραφικόν χάρτην.

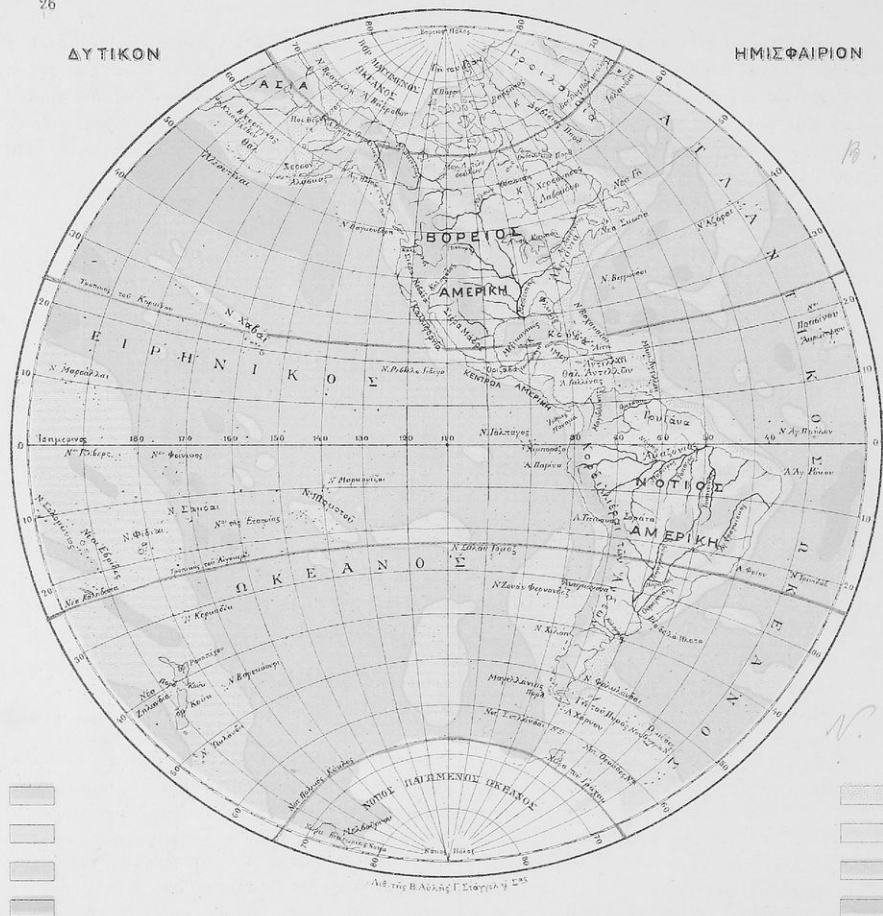
Ό πρώτος χάρτης μετ' αναγλύφων, τόν οποίον πρέπει νά δείξωμεν εις τούς παῖδας, είναι ό της κοινοτύτης, του χωρίου, της κομποπόλεως, της πόλεως, ένθα ό μαθητής κατοικεῖ, διότι τούτον εύκόλως δύναται νά αντιληφθῶσιν οί μαθηταί και βοηθηθῶσιν οὕτως εις την κατανόησιν του επιπέδου χάρτου.

Γενικῶς όμως δυνάμεθα νά εἰπωμεν, ότι ό χάρτης μετ' αναγλύφων δέν είναι εύκολον και κατορθωτόν νά περιλαμβάνη άπεράντους έκτάσεις, διότι δυσκόλως κατασκευάζονται πάντως δέ ήθέλωμεν ύποπέσει, έπιχειρῶντες τούτο, εις πολλὰς ανακριβείας. Δέον λοιπόν νά περιορίζηται ή κατασκευή τοιούτων χαρτῶν εις την χόραν της πατρίδος, ήτις τυγχάνει περισσότερο γνωστή, και εις την σπουδὴν αυτής πρέπει νά εραριμώσωμεν, εἰ δυνατόν, την μετ' αναγλύφων χαρτῶν διδασκαλίαν λόγω **πατριωτικοῦ διαφροντος.**

183. **Ατλας** λέγεται ή έν τῷ αὐτῷ συλλογῇ

ΔΥΤΙΚΟΝ

ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΟΝ

γεωγραφικῶν πινάκων τῆς γῆς, τοῦ αὐτοῦ ὅμως σχήματος καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς συνήθως ὕψους ἐξεργασμένων.

184. **Κλίμαξ.** Οἱ χάρται, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, δὲν παριστῶσι τὴν χώραν, τὴν ὅποιαν ἀπεικονίζουσιν, εἰς τὸ φυσικὸν αὐτῆς μέγεθος, ἀλλ' εἰς σχῆμα πολὺ μικρότερον ἀναλόγως πρὸς τὴν πραγματικὴν αὐτῆς ἔκτασιν. Ὁ ἀριθμὸς ὁ δηλῶν τὴν μεταξὺ τοῦ χάρτου καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἀπεικονιζομένης χώρας σχέσιν καλεῖται κλίμαξ. Διὰ τῆς κλίμακας, ἥτις σημαίνεται παρὰ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ χάρτου, δυνάμεθα νὰ ὑπολογίζωμεν τὴν μεταξὺ δύο χωρῶν, πόλεων κλπ. ἀπόστασιν εἰς χιλιόμετρα ἢ γεωγραφικὰ μίλια.

φθαλμῶν, τῆς μικρᾶς ῥινὸς καὶ ἐκ τῆς μελάνης καὶ σκληρᾶς τριχὸς.

188. 3) Ἡ Αἰθιοπικὴ ἢ μαύρη φυλὴ, κατοικοῦσα ἰδίως τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὸ δυτικὴν τῆς Ὠκεανίας.

Αὕτη χαρακτηρίζεται ἐκ τοῦ μέλανος δερμάτος, τῆς σιμῆς ῥινός, τῆς προτεταμένης σαγόνης, τῶν πλατέων χειλέων, τοῦ πεπιεσμένου προσώπου καὶ τῶν ὀσίων τριχῶν.

189. 4) Ἡ Ἑυρώπῃ ἢ Ἀμερικανικὴ φυλὴ, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνήκονται οἱ αὐτόχθονες τῆς Ἀμερικῆς.

Χαρακτηρίζεται ἐκ τοῦ χαλκίχρου δερμάτος, ἔχει μέτωπον γλαυκόν, γνάθους προεχρούσας, ῥίνα μακρὰν καὶ γρυπὴν καὶ τρίχωμα εὐθὺ καὶ τεταμένον. Ἡ φυλὴ αὕτη ὡς ἐκ τῆς ἐπιμειζίας μετὰ τῶν ἀποίκων Ἑυρωπαίων ἀρχίζει νὰ ἐκλείπῃ.

190. 5) Ἡ Μαλαϊκὴ φυλὴ, ἥτις χαρακτηρίζεται ἐκ τοῦ πρόεχοντος μετώπου, ἀπὸ τῶν ἐκτεταμένων χειλέων, ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ (σκούρου χρώματος) δερμάτος καὶ τοῦ μέλανος καὶ ὀσίου τρίχωματος, περιλαμβάνει κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτόχθονες τῆς Ὠκεανίας καὶ Αὐστραλίας, τοὺς κατοικοῦντας τῆς χερσονήσου Μαλάκκας, τῶν Ἰνδιῶν νήσων καὶ τῆς Μαδαγασκάρης.

191. Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἀναρχόμενος εἰς 1,600 ἑκατομμύρια περίπου κατοίκων ἔχει λίαν ἀνίσωτος διασπαρξὴ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆνης σφαίρας. Ἐκτάσεις ἀχανεῖς, ὡς ἡ ἔρημος Σαχάρα, τὰ ἐνδόσπερα τῆς Αὐστραλίας, εἰναι ἐντελὲς ἀκατοίκητοι. ἐν ᾧ τούτωντιν εἰς τινὰς χώρας, οἷον ἡ Ἀνατολικὴ Σινικὴ, αἱ περὶ τὸν Γάγγην χώραι, τὸ Δεκάον (Ἰνδοστάν). αἱ ἐν Ἑυρώπῃ Κάτω γῶραι, ἡ κυρίως Ἀγγλία, ἀναλυροῦσιν ὑπὲρ τοὺς 200 κατοικοῦς κατὰ τετραγ. χιλιομέτρον, ὡς καὶ εἰς τὰς ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ Ἀνατολικὰς συμπολιτεῖας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἐν Ἑλλάδι ἀναλυοῦσιν 42 κάτοικοι κατὰ τετραγωνικὸν χιλόμετρο.

192. **Θρησκεία.**—Οὐδεὶς λαὸς ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς μὴ ἔχων θρησκείαν, ἥτοι λαρεῖαν ἀποδιδωμένην εἰς τὸ θεῖον. Ἐπειδὴ δὲ πάντες οἱ λαοὶ δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν θρησκείαν, διὰ τοῦτο αἱ θρησκεῖαι εἰναι πολλαὶ καὶ διάφοροι καὶ διακροῦνται εἰς δύο μεγάλαις τάξεσι, εἰς τὴν

πολυθεϊσμόν καὶ εἰς τὸν μονοθεϊσμόν. Εἰς τὸν πολυθεϊσμόν ἀνήκουν οἱ Γραχμανισταί, οἱ Βουδδισταί καὶ οἱ Φετιχισταί.

ΣΗΜ. Ὁ Γραχμανισμὸς εἶναι θρησκεία τοῦ Βράχμα πρεσβευομένη ὑπὸ 200 ἑκατομ. Ἰνδῶν.

Ὁ Βουδδισμὸς εἶναι θρησκεία γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Βραχμανισμοῦ, παράδεχεται τὴν μετεμψύχωσιν καὶ παρέχει πολλὰ ὑψηλὰ ἠθικὰ διδάγματα, πρεσβεύεται δὲ ὑπὸ 500 ἑκατομ. ἀνθρώπων κατοικοῦντων ἐν **Κίτῃ, Ἰαπωνίᾳ καὶ Ἰνδοκίτῃ.**

Ὁ Φετιχισμὸς, ἡ χονδροειδέστερα καὶ εὐτελεστέρα τῶν θρησκείων συνισταμένη εἰς τὴν λατρείαν ἀντικειμένων ἐμφύχων καὶ ἀψύχων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσημάτων, πρεσβεύεται ὑπὸ 200 ἑκατομμυρίων περίπου ἀνθρώπων ἐσπαρμένων εἰς τὴν κεντρικὴν **Ἀφρικὴν**, βόρειον **Ἀσίαν** καὶ **Ὠκεανίαν.**

193. Εἰς τὸν μονοθεϊσμόν ἀνήκουν οἱ Χριστιανοί, οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Μωαμεθανοί, οἱ ὁποῖοι παραδέχονται ἓνα μόνον Θεόν.

194. Ἡ τελευταίη τῶν θρησκείων εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς, τὸν ὅπου πρεσβεύουσι πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη.

195. Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἦτο κατ' ἀρχὰς μία· ταύτης ἀπεσχίσθησαν οἱ Καθολικοί, ἀπὸ τούτους δὲ οἱ Διαμαρτυρόμενοι (Προτεστάνται) κλπ.

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες πρεσβεύομεν τὴν ἀρχαίαν ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, τὴν καὶ Ἑλληνικὴν καλουμένην.

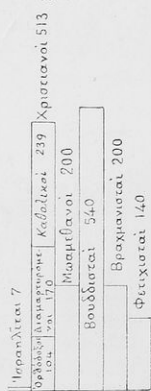
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ὅταν ἡ Γεωγραφία ἐξετάξῃ τὰ διάφορα κράτη τῆς γῆς, τὴν φυλὴν, τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν, τὴν θρησκείαν, τὸν πολιτισμὸν, τὰ πολιτεύματα, τὴν δύναμιν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν συγκοινωνίαν ἐκείτης χώρας, λέγεται **πολιτικὴ γεωγραφία.**

196. **Περὶ πολιτισμοῦ ἐν γένει.**—Τὸ κλίμα, ἡ διακρόσσις καὶ ἡ φύσις τοῦ εἰσφοῦς ἐπιδρῶσι σπουδαίως καὶ τροποποιεῖσιν ἀναλόγως τὴν χαρακτῆρα καὶ τὰ ἔθνη τῶν φυλῶν.

197. Ὡς περὶ τὸν πολιτισμὸν, ὁ πολιτισμὸς ἀνεπτύχθη ἐν τῇ εὐκράτῃ ζώνῃ· οἱ κάτοικοι τῶν πεδίων εὐκόλως γίνονται γεωργοὶ καὶ βιομήχανοι, οἱ δὲ τῶν παραλίων ναυτικοὶ καὶ ἔμποροι.

198. Οἱ ἄνθρωποι διὰ τῆς ἐργασίας τῶν βελτιώ-
νουν τὸ ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα (ἀνακατασκευαί, λιπα-

Σχ. 47.
Κλίμα· Ἐν χιλιόστον
παιστῇ 10 ἑκ. κατ.

ημάτων κλπ.). Μεταφέρουσι και εγγιματίζουσι φυλάς, γένη και διάφορα είδη ζώων οικιακών και φυτών ωφελίμων. Διά τῆς ἀποξήρανσεως τῶν ἑλῶν ἐξυμιάζουσι τοὺς ὑγροὺς τόπους.

199. Ἐν τέλει οἱ πεπολιτισμένοι λαοὶ ἀνέπτυξαν θαυμασιῶς τὰς μεταξύ αὐτῶν σχέσεις διὰ τῆς ἀδικαίου κατασκευῆς ὁδῶν, σιδηροδρόμων, διωρύχων, ἀτμοπλοίων γραμμῶν, τηλεγράφων κλπ.

200. Δυστυχῶς ὑπάρχουσιν εἰστέ ἐν τῇ κόσμῳ καὶ λαοὶ τινες εὐρισκόμενοι ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει, τρεφόμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν προϊόντων τῆς θήρας καὶ τῆς ἀλίαιας. Ἐκ τούτων τινὲς εἶναι καὶ ἀνθρωποφάγοι, οἵτινες ὅμως εὐτυχῶς ὁσμήμεροι ἐλαττοῦνται.

201. Ἐχουσι δὲ περιορισθῆ σήμερον ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀφρικῇ, ἐν τῇ νοτίῳ Ἀμερικῇ καὶ ἐν τισὶ νήσοις τῆς Ὠκεανίας.

202. Ἄλλα πόλιν μεγὰλα σχετικῶς πλήθη ἀνθρώπων ζῶσι βίον ποιμενικὸν καὶ νομαδικόν. Οὗτοι κατοικοῦσιν ὑπὸ σκηνῆς καὶ τρέφουσιν ἀγέλας καὶ ποίμνια, ἀναλόγως δὲ τῶν ὠρῶν τοῦ ἔτους καὶ τῆς ἐξαντλήσεως τῆς νομῆς ἐκτοπίζονται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον.

203. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἔχουσι βαθμὸν τινα πολιτισμοῦ.

204. Εὐτυχῶς οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἔχουσι φθάσει εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ.

Καλλιεργοῦσι τὸ ἔδαφος, κατοικοῦσιν ἐντὸς μονίμων οἰκίων καὶ ἀναπτύσσουσι τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν κλπ.

205. Λαοὶ τινες ἔφθασαν (Σῖναι, Ἰνδοὶ) εἰς βαθμὸν τινα ἀναπτύξεως καὶ πολιτισμοῦ καὶ ἐσταμάτησαν ἔκτοτε ἐκεῖ.

206. Ἄλλοι δ' ὅμως λαοὶ περισσύτερον ὑπὸ τῆς φύσεως προικισθέντες προώδευσαν τεραστίως.

207. Τὰ σκῆπτρα τοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ κόσμῳ κρατοῦσι σήμερον οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ ἐν Ἀμερικῇ καὶ Αὐστραλίᾳ ἄποικοι αὐτῶν.

Κράτος καὶ πολιτεύματα.

208. **Κράτος** ὀνομάζεται ἡ χώρα, ἡ ὁποία ἔχει ὁρισμένα ὅρια καὶ κατοικεῖται ὑπὸ ἑνὸς ἢ πολλῶν ἔθνων, καὶ ἧς οἱ κάτοικοι ὑπακούουσιν εἰς τὴν ἰδίαν Κυβέρνησιν. Οἱ κάτοικοι τοῦ κράτους ὀνομάζονται λαός.

209. **Ἔθνος** ὀνομάζεται τὸ σύνολον ἀνθρώπων ἔχοντων τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, τὴν αὐτὴν συνήθειαν θρησκείαν καὶ τὴν αὐτὴν καταγωγὴν.

Ἔθνος τι δύναται ν' ἀποτελῇ διάφορα κράτη, ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων, ὥπως τὸ Γερμανικόν.

Ἐπεὶ δὲ διάφορα ἔθνη δύνανται ν' ἀποτελῶσιν ἐν κράτος. Τοιοῦτον εἶναι ἡ Τουρκία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τοῦ Ἀλβανικοῦ καὶ τοῦ Τουρκικοῦ κλπ.

210. **Πατρις** λέγεται ἡ χώρα, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγεννήθη ἡ οἰκογένεια. ἔθνα εὐρίσκειται ὁ πατρικὸς οἶκος, ἔθνα ἀνεπτύχθησαν ἡ στοργὴ καὶ τὰ κοινὰ πρὸς ὅλους τοὺς πολίτας συμφέροντα. Ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη εἶναι ἡ ἐπέντασις τῆς οἰκονομικῆς ἀγάπης. Πάντες οἱ πολῖται ἔχουσι καθήκοντα πρὸς τὴν πατρίδα, ὀφείλουσι νὰ ἀγαπῶσιν αὐτὴν καὶ νὰ υπερασμίνωνται τῆς ἀκεραιότητος, τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς τιμῆς αὐτῆς.

211. **Σημαία**.—Ἡ κυανόλευκος σημαία, τὴν ὁποίαν ἐπιστῆφει ὁ τίμιος Σταυρός, εἶναι τὸ ἱερὸν σύμβολον τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

212. **Ἡρωτεύουσα** ὀνομάζεται ἡ πόλις, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐδρεύει ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις.

213. **Πολίτευμα** ὀνομάζεται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον κυβερνᾶται κράτος τι.

Ἰσχύουσιν κυρίως δύο εἶδη πολιτευμάτων, τὸ μοναρχικὸν καὶ τὸ δημοκρατικόν.

214. **Μοναρχία** ὀνομάζεται, ὅταν τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν τοῦ κράτους ἔχῃ ἰσθίος καὶ κληρονομικὸς ἀρχὸν φέρων τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τοῦ ἡγεμόνος. Καὶ ὅταν μὲν οὗτος ἔχῃ ὀλίγον τὴν ἐξουσίαν εἰς χειρὰς του, τότε τὸ πολίτευμα λέγεται ἀπόλυτος μοναρχία, ὡς μέχρι τοῦδε ἦσαν ἡ Ρωσία, ἡ Τουρκία. Ὅταν ὅμως κυβερνᾷ ἐπὶ τῇ βάσει θεμελιώδους τινὸς νόμου, ὅστις λέγεται σύνταγμα, κανονίζοντας τὰ δικαιώματα τοῦ τε ἀρχόντος καὶ τοῦ λαοῦ, τότε τὸ πολίτευμα καλεῖται συνταγματικὴ μοναρχία (Ἑλλὰς καὶ αἱ πλεῖστοι ἤδη Εὐρωπαϊκαὶ χώραι). Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ λαὸς ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ Βουλῆς αἰρετῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ ἡ ὁποία ψηφίζει τοὺς νόμους, οἱ ὁποῖοι γίνονται νόμοι τοῦ Κράτους μετὰ τὴν κύρωσιν ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἀρχόντος.

215. **Δημοκρατία** ὀνομάζεται τὸ Κράτος, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ ἔθνος ὁλόκληρον ἀκθεῖ τὴν ἐξουσίαν διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ (Γαλλία) καὶ τοῦ ὑποῦ οἱ ἀρχὸν ἐκλέγεται δι' ὁρισμένην χρονικὴν περίοδον.

216. Πολλὰ κράτη ἢ πολιτεῖαι ἡνωμένοι μετ' ἀλλήλων ὑπὸ κοινὴν τινα Κυβέρνησιν μοναρχικὴν ἢ δημοκρατικὴν ἀποτελοῦσιν ὁμοσπονδίαν ἢ συμπολιτείαν (Ἡνωμένοι πολιτεῖαι, Ἑλβετικά) ἢ αὐτοκρατορίαν (ὡς ἡ Γερμανία).

217. **Κράτος οὐδέτερον** λέγεται μικρὸν κράτος, τοῦ ὁποῖου τὴν ἀνεξαρτησίαν ἡγγυώθησαν τὰ

μεγάλα κράτη διά μεταξύ των συνθήκης. Ουδέτερον κράτος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κηρύξῃ πόλεμον. Ἐὰν δὲ προσβληθῇ, ὑποχρεοῦνται τὰ κράτη τὰ ἐγγυηθέντα τὴν οὐδετερότητα αὐτοῦ νὰ ὑπερασπίσωσιν αὐτό. Ἡ Ἑλβετία, τὸ Βέλγιον εἶναι οὐδέτερα κράτη.

218. **Σύνορα** λέγονται τὰ ὅρια τὰ χωρίζοντα δύο κράτη. Φυσικὰ σύνορα καλοῦνται, ὅταν ταῦτα ὀρίζονται ὑπὸ φυσικῶν ἐμποδίων, δηλ. ὀρέων ἢ ποταμῶν.

219. **Διοικητικὰ διαφορέεις.** Αἱ μεγάλοι διοικητικαὶ διαφορές τῶν κρατῶν ἔχουσι διαφορὰς ὀνομασίας ἀναλόγως τῶν κρατῶν. Ἐν Ῥωσίᾳ ὀνομαζόνται κυβερνεῖα, ἐν Πρωσσίᾳ ἐπαρχίαι, ἐν Ἀγγλίᾳ κομητεῖαι, ἐν Ἑλλάδι καὶ Γαλλίᾳ νομοί, ἐν Ἑλβετίᾳ καντόνια, ἐν Τουρκίᾳ βιλαετία.

ΕΥΡΩΠΗ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΟΨΙΣ

220. Ἡ Εὐρώπη ἔχει 10,337,460 τετραγ. χιλιομέτρων **ἑκταὶν**.

Εἶναι ἡ σημαντικωτέρα ἐκ τῶν πέντε ἡπείρων, καίτοι δὲ σχεδὸν ὀλίγηρος ἐν τῇ Βορείῳ ἡμικρανίᾳ. Ὑπάρχει δ' ἔκτοτε ἡ ἑστία τῶν ἐπιστημῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει, εἶναι δὲ τρεῖς φορὰς μικροτέρα τῆς Ἀφρικῆς, τέσσαρας φορὰς μικροτέρα τῆς Ἀσίας, ἀρ' ἥς χωρίζεται διὰ τῶν Οὐράλιων ὀρέων, τοῦ ποταμοῦ Οὐράλη καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, τέσσαρας φορὰς μικροτέρα τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὀλίγον μεγαλυτέρα τῆς Αὐστραλίας.

221. Τὸ σῆμα τῆς Εὐρώπης εἶναι τριγωνικόν, ἡ ἀπόστασις δ' αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Βορείου ἀρκτοῦρου μέχρι τοῦ Τινάρου εἶναι 3850 χιλιόμετρα καὶ ἀπὸ τοῦ ἀρκτοῦρου τοῦ Ἀγίου Βικεντίου (Πορτογαλία) μέχρι τῶν Οὐράλιων ὀρέων εἶναι 5,500 χιλιόμετρα.

222. **Ὅρια.** Ἡ Εὐρώπη περιόριζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὁκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Κανκασίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης, τοῦ Οὐράλη ποταμοῦ καὶ τῶν Οὐράλιων ὀρέων καὶ πρὸς Δ. ὁλόκληρον ἑαυτὴν.

223. **Ὁμόταστα.** Ὁ Βόρειος παγωμένος ὁκεανός, ὁ Ἀτλαντικός ὁκεανός καὶ ἡ Μεσόγειος θάλασσα συναπτεμένη διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ (Ἡρακλείων στεγλῶν) μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰσδύουσι πολὺ βαθύως εἰς τὴν ἑξῆρσιν καὶ σχηματίζουν πλείστα πελάγη καὶ κόλπους μετ' ἀσφαλεστάτων λιμένων.

Αἱ σχηματιζόμεναι θάλασσα εἶναι αἱ ἑξῆς:

224. Ἡ τοῦ Καρὰ καὶ ἡ Λευκὴ θάλασσα ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὁκεανοῦ. — Ἡ Βαλτικὴ θάλασσα περιλαμβανομένη μετὰ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης σχηματίζει πολλοὺς κόλπους καὶ πηγνυται ἐν μέρει κατὰ τὸν χειμῶνα, ἡ κατὰ τὸ πλείστον ἀεθλῆς Γερμανικὴ θάλασσα, ἡ θάλασσα τῆς Μάγχης, ἡ χωρίζουσα τὴν Μεγάλαν Βρετανίαν ἀπὸ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, ἡ Ἰρλανδικὴ μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἰρλανδίας καὶ ἡ Βισκαϊκὴ, σχηματίζονται πᾶσαι ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὁκεανοῦ. Τὸ Ἰσπανικὸν πέλαγος, τὸ Λιγυστικόν, τὸ Τυρρηρικόν καὶ τὸ Ἀδριατικόν καὶ τὰ πελάγη Ἰόνιον καὶ Αἰγαῖον, ἡ Προποντίς, ὁ Εὐξείνου πόντος καὶ ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα σχηματίζονται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

225. Ἡ Κασπίθ θάλασσα εἶναι λίμνη λέγεται δὲ θάλασσα ἕνεκα τῆς ἀπεράντου ἐκτάσεως καὶ τοῦ ἄλμυρῳ αὐτῆς ὕδατος.

226. **Κόλποι.** Οἱ κυριώτεροι κόλποι τῆς Εὐρώπης εἶναι ὁ Βοθνικός, ὁ Φιννικός καὶ ὁ Ρίγαϊος παρὰ τὰς ἀπὸ τῆς Ῥωσίας ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσσῃ, ὁ τῆς Ζουδέρσσης σχηματισθεὶς ἐξ ἀποτόμου εἰσχωρήσεως τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης τῷ 1287 εἰς τὰ παράλια τῆς Ὀλλανδίας. — Ὁ Γασιονικός (Βισκαϊκὴ θάλασσα) καὶ ὁ κόλπος τῶν Γαδιέρων (Κάδικος) ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὁκεανῷ. — Ὁ κόλπος τοῦ Λέοντος ἐν τῇ Μεσογείᾳ πρὸς Ν. τῆς Γαλλίας. — Ὁ τῆς Γενούης, ὁ τῆς Κεάτης (νῦν Γεάτης), τῆς Νεαπόλεως, τοῦ Σαϊέρνου, τοῦ Πολινάστρου, τοῦ Τάραντος καὶ τῆς Ἐνέτιας ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰταλίας, ὁ τῆς Τεργέστης ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Αὐστρίας, ὁ Κορινθιακός καὶ ὁ Σαρωνικός, ὁ Εὐβοϊκός, ὁ Παγαστικὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι, οὓς θὰ ἴδωμεν ἐν Ἑλλάδι, ὁ Θερμαϊκός, ὁ Στρυμονικός ἐν Τουρκίᾳ.

227. **Πορθμοί.** — Οἱ κυριώτεροι πορθμοὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι ὁ Σμαγερράκης, ὁ Κατπεγάτης καὶ ὁ τῆς Σουΐδης, διὰ τῶν ὁποίων συγκοινωνοῦν ἡ Γερμανικὴ θάλασσα μετὰ τῆς Βαλτικῆς, ὁ πορθμὸς τοῦ Καλαί, ὁ πορθμὸς τοῦ Γιβραλτάρ, στενὴ διόδος μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου, ὁ πορθμὸς τοῦ Ἀγ. Βονιφατίου μετὰ τῆς Σαρδηνίας καὶ Κορκυκῆς, ὁ Σικελικὸς πορθμὸς, ὁ πορθμὸς τοῦ Ὑδρουίνου (Ὁτρεντου) ἐνάντων τῷ Ἀδριατικῷ μετὰ τοῦ Ἰονίου πελάγους, ὁ Ἑλλήσποντος ἐνάντων τῷ Αἰγαίῳ μετὰ τῆς Προποντίδος καὶ ὁ Βόσπορος ἐνάντων τὴν Προποντίδα μετὰ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

228. **Νῆσοι.** Αἱ κυριώτεροι νῆσοι τῆς Εὐρώπης εἶναι ἐν τῷ Βορείῳ παγωμένῳ ὁκεανῷ ἡ Νέα Ζέμ-

βλα καὶ ἡ Καλογυνέβη ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ῥωτίαν, ἐν τῇ Βαλτικῇ ἡ Ὀζέλη, ἡ Δαγόη, ἡ Ἀλάνδη ἐπίσης εἰς τὴν Ῥωτίαν, ἡ Γουτλάνδη καὶ ἡ Ὀλάνδη εἰς τὴν Σουηδίαν, ἡ Ρυγένη εἰς τὴν Πρωσσίαν καὶ ἡ Σηλανδία μετὰ τινων ἄλλων μικροτέρων εἰς τὴν Δανίαν, εἰς ἣν ἀνήκει ὡσαύτως ἡ κατόψφωρος καὶ ἡ ραισιτεϊώδης νῆσος τῆς Ἰσλανδίας καὶ αἱ πρὸς Β. τῆς Μεγ. Βρεταννίας κείμεναι νῆσοι Φερόαι.

Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ ἡ Μεγάλῃ Βρεταννία καὶ ἡ Ἰρλανδία χωρίζονται ὑπὸ τῆς διώρυγος τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, μετὰ τῶν πρὸς Β. δὲ κειμένων νήσων Ἐρβίδων καὶ Ὀρκάδων ἀποτελοῦσαι τὸ ἠνωμένον Βασίλειον τῆς Μεγ. Βρεταννίας.

Ἐν τῇ Μεσογείῳ κεῖνται αἱ Βαλεαρίδες νῆσοι (Μαγιόρκα καὶ Μινόρκα κλπ.) ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ Κορσικὴ καὶ ἡ Ἐλβα εἰς τὴν Γαλλίαν, αἱ μεγάλας νῆσοι Σαρδὼ καὶ Σικελία, ἡ συστάς τῶν Λιπαρίων νήσων εἰς τὴν Ἱταλίαν, ἡ Μελίτη εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ Κρήτη ἀποτελοῦσα αὐτόνομον πολιτείαν, αἱ ἐν τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει εὐρισκόμεναι μικραὶ νῆσοι τῆς Δαλματίας καὶ Ἰλλυρίας. Αἱ Ἰόνιοι νῆσοι, αἱ ἐν τῷ Αἰγαιῷ πελάγει Κυκλάδες, ἡ Εὐβοία καὶ αἱ Β. Σποράδες ἀνήκουσαι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον.

229. **Αἱ κυριώτεροι χερσόνησοι** τῆς Εὐρώπης εἰνε ἡ ὑψηλὴ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος διαμελίζομένη πολυχῶς ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἡ Γιουτλανδικὴ ἔχουσα βραχὺν καὶ ἀπότομον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παράλιον, ἡ βθηρικὴ ἀποτελοῦμένη ἐκ τῆς Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλλίας, ἡ Ἱταλικὴ ἡ Ἀσεννικὴ, ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος διεσχισμένη πυκνότερα κατὰ τὰ παράλια αὐτῆς καὶ ἡ Ταυρικὴ (Κριμαίικη) ἐν τῷ Εὐξεινῳ πόντῳ.

230. **Ἰσθμοὶ** κυριώτεροι εἰναι ὁ τῆς Κορίνθου ἐνῶνων τὴν Πελοπόννησον μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ διατεμνόμενος νῦν ὑπὸ θαλασσίας διώρυγος καὶ ὁ Περσικὸς, ὅστις ἐνώνει τὴν χερσόνησον τῆς Κριμαίας μετὰ τῆς μεσημβρινῆς Ῥωσίας.

231. **Ἀκρωτήρια.** Τὰ κυριώτερα ἀκρωτήρια εἰναι τὸ Βόρειον κείμενον ἐν τῇ Β. ἄκρῃ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσόνησος, τὸ Φινίστεरण πρὸς Δ. τῆς Ἰσπανίας, τὸ τοῦ Ἀγ. Βικεντίου πρὸς ΝΔ. τῆς Πορτογαλλίας, τὸ τῆς Ταυρίδας παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτῶρ καὶ τὸ Ταίναρον καὶ ἡ Μαλέα πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου.

232. **Τὸ ἔδαφος** τῆς Εὐρώπης διαμελίζεται εἰς δύο μεγάλας ζώνας, εἰς τὴν βόρειον, ἥτις εἰναι κατ' ἐξοχὴν πεδινὴ καὶ ἐν ᾗ εὐρίσκονται μεμονωμέναι τινὲς ὄροστοιχίαι, καὶ εἰς τὴν νότιον περιλαμβανούσαν τρεῖς διακεκομμένας μεγάλας ὄροστοιχίας.

Τὰ πλεῖστα τῶν ὄρεων τούτων διατέμνονται ὑπὸ πολλῶν κοιλάδων καὶ περιβάλλονται ὑπὸ ἐκτεταμένων πεδιάδων, αἵτινες διευκολύνουσι σπουδαίως τὴν συγκοινωνίαν.

233. **Ὄρη.** Τὰ κυριώτερα καὶ ὑψηλότερα τῆς Εὐρώπης ὄρη εἰναι αἱ ὄροστοιχίαι τῶν Ἀλπεων (δυτικαί, κεντρικαί, ἀνατολικαί), ἡ ὑψηλότερα δὲ κορυφὴ αὐτῶν εἰναι τὸ Λευκὸν ὄρος, τὸ ὅποτον κεῖται εἰς τὰς δυτικὰς Ἀλπεὶς καὶ ὑπερβαίνει τὰ 4,810 μέτρα.

234. Ἐκ τῶν ὄροστοιχῶν τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης κυριώτεροι εἰναι αἱ Κιβήνναι, ὁ Ἰόρας (Γαλλία), τὰ Πυρηναῖα μετὰ τῶν Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας, ἐν τῇ Ἰβηρικῇ χερσονήσῳ ἡ Σιέρρα Μορένα καὶ ἡ Σιέρρα Νεβάντα, ἐν τῇ Ἱταλικῇ τὰ Ἀβρούτζια καὶ τὰ Ἀπέννινα.

Ἐτετρα μεγάλας ὄροστοιχίας εἰναι τὰ Βόσγια, τὰ Σουδηττα, τὰ Καρπάθια καὶ ὁ Καύκασος.

Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χερσονήσῳ εὐρίσκονται πολλαὶ καὶ πολὺπλοκοὶ ὄρειαι, σπουδαιότεραι τῶν ὁποίων εἰναι αἱ Δυναρικαὶ Ἀλπεὶς, ὁ Ἄλιμος (τὰ Βαλκάνια), ὁ Ὀλύμπος, ἡ ὄροστοιχία τῆς Πίνδου μέχρι τῆς Πελοποννήσου προεκτεταμένη.

Ἐτετρα δὲ ὄρειαι μεμονωμέναι εἰναι τὰ Οὐράλια μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσίας καὶ Σιβηρίας, τὰ Σκανδιναυικὰ ἐν τῇ βρωνύμῳ χερσονήσῳ καὶ τὰ Γρομπιανὰ ἐν Ἀγγλίᾳ.

235. **Ἠφαίστεια.** — Τὰ κυριώτερα ἡφαίστεια τῆς Εὐρώπης εἰναι ἡ Ἐκλα ἐν Ἰσλανδίᾳ, ὁ Βεσούβιος ἐν Ἱταλίᾳ, ἡ Ἄιτνα ἐν Σικελίᾳ καὶ τὸ ἡραστειν τοῦ Γεωργίου παρὰ τὴν νῆσον Θήραν ἐν Ἑλλάδι.

236. **Ὅροπέδια.** Τὰ ὀροπέδια τῆς Εὐρώπης τὰ μὲν ποικίλλουσι θαλαροὶ λόφοι καὶ διατέμνουσιν ὁραταὶ κοιλάδες καὶ γραφικαὶ φράκτες, ὡς τὰ τῆς Λορραίνης, Βοημίας, Σουαβίας, Φραγκονίας, Τρανσυλβανίας καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, τὰ δὲ εἰναι μενόμενα ὡς πεδιάδες, ὥσπερ τὰ τῆς Βαυαρίας καὶ Καστίλιας.

237. **Πεδιάδες.** Μεγάλα καὶ ἐκτεταμένα πεδιάδες ἐν Εὐρώπῃ εἰναι ἡ τοῦ Ῥήνου, ἡ τῆς Ἀνδαλουσίας ἐν Ἰσπανίᾳ, ἡ ἀπέραντος πεδὶς τῆς Οὐγγαρίας διασχιζομένη ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως, ἡ τῆς Βαλτικῆς, ἡ Ῥωσικὴ ἡ Σαρματικὴ καὶ ἡ τῆς Ρουμανίας.

238. **Ποταμοί.** — Οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης ἐκβάλλουσιν ἄλλοι εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ἄλλοι εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ ἄλλοι εἰς τὸν Βόρειον παγομένον ὠκεανόν.

Ἐκ τῶν μεγάλων ποταμῶν τῆς Εὐρώπης ἄλλοι μὲν πηγάζουσιν ἐξ ὑψηλῶν ὄρεων, ἄλλοι δὲ ἐκ πεδιάδων, ὡς συμβαίνει ἐν Ῥωσίᾳ.

239. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι ὁ Βόλγας, ὁ μέγιστος τῆς Εὐρώπης, χυνόμενος μετὰ τοῦ Οὐράλ ἐπὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ὁ Δούναβις, ὁ ὑποκάθετος βίον, ὅστις διέρχεται τὴν Γερμανίαν, τὴν Αὐστρουγγαρίαν, χωρίζει τὴν Σερβίαν ἀπὸ τῆς Οὐγγαρίας καὶ τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ὁ Πεκχόρας καὶ ὁ Δούναβις χυνόμενοι εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν, ὁ Νεῦας, ὁ Δύναις, ὁ "Οδερὸς καὶ ὁ Οὐτσοῦλας εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

240. Ὁ Ῥήνος, ὁ Ἐλβας, ὁ Μείσης καὶ ὁ Τάμεσις εἰς τὴν Β. Γερμανικὴν θάλασσαν, ὁ Σηκουάνας ἐν τῇ θαλάσῃ τῆς Μάγχης, ὁ Σχινόνιον καὶ ὁ Σαβέρνιος τῆς Ἀγγλίας, ὁ Λίγηρ καὶ ὁ Γαρόννας τῆς Γαλλίας, ὁ Δούρος, ὁ Τάγος, ὁ Γουαδιανός καὶ ὁ Γουαδουάβιος τῆς Ἰσπανικῆς χερσονήσου, πάντες ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὀκεανόν· ὁ Ἑβρὸς τῆς Ἰσπανίας, ὁ Ῥοδανὸς τῆς Γαλλίας, ὁ Ἄρνος καὶ ὁ Τίβερις τῆς Ἰταλικῆς χυνόμενοι εἰς τὴν Μεσογείον θάλασσαν· ὁ Ἀδελφίης, ὁ Πάδος, ὁ Ἀρνίος καὶ ὁ Ἀφὸς εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ὁ Ἀρελφὸς καὶ ὁ Ἀλφειὸς εἰς τὸ Ἴόνιον, ὁ Πηνειὸς, ὁ Αἰλιάκιον, ὁ Αἰεῖος, ὁ Στυμφών καὶ ὁ Ἑβρὸς εἰς τὸ Αἰγαῖον, ὁ Δνειστέρος καὶ ὁ Δνειπέρος πηγάζοντες ἐκ τῆς μεσημβρινῆς Ῥωσίας καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ ὁ Δὸν ἐν τῇ Ἀζοφικῇ.

241. **Λίμναι.** Τέσσαρες εἶναι ἐν Εὐρώπῃ τὰ σπουδαιότερα συμπλέγματα τῶν λίμνων. Αἱ Σουηδικαὶ λίμναι, ἡ Βένερν, ἡ Βέτερον καὶ ἡ Μαϊλάρη. Αἱ βορειοδυτικαὶ λίμναι, τῆς Ῥωσίας ἡ Λαδόγα, ἡ Ὀνέγα, ἡ Πείτος καὶ ἡ Ἰλμενος. Αἱ Ἑλβετικαὶ λίμναι, ἡ τῆς Γενεύης καὶ ἡ τῆς Κωνσταντίας, καὶ αἱ Ἰταλικαὶ λίμναι, ἡ Μείζων, ἡ Κόμος καὶ ἡ Γάρδα.

242. **Τὸ κλίμα** τῆς Εὐρώπης εἶναι καθόλου εὐκρατές καὶ ὑγιεινόν· ἐν τούτοις τὰ Ν. ἄκρα μετέχουσι τῆς θερμοκρασίας τῶν τροπικῶν, τὰ δὲ Β. τῆς θερμοκρασίας τῶν πολικῶν χωρῶν.

Ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς παραλλήλους ἡ θερμότης αὐξάνεται καθ' ὅσον χωροῦμεν πρὸς Δ. Οὕτως αἱ ἀρκταὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ψυχρότεροι τῶν τῆς Ἰταλίας καὶ αὐταὶ πάλιν ψυχρότεροι τῶν τῆς Ἰσπανίας.

Ἐν Εὐρώπῃ διακρίνομεν 4 ὄρες τοῦ ἔτους, ἀλλ' εἰς τὰ Β. καὶ Ν. ἄκρα ἕω καὶ φθινόπωρον σχεδὸν δὲν ὑπάρχει, διότι τὸ θέρος διεκδέχεται εὐθὺς ὁ χειμὼν.

243. **Οἱ ἄνεμοι** οἱ ἐπικρατοῦντες ἐν Εὐρώπῃ εἶναι οἱ ΝΔ. καὶ οἱ ΒΑ. Οὗτοι ἐρχόμενοι εἰς πεδιάδων ξηρῶν καὶ ψυχρῶν τῆς Α. Εὐρώπης εἶναι ψυχροὶ καὶ ξηροὶ καὶ φέρουσιν εὐδίαν (καλὸν καιρὸν), οἱ δὲ ΝΔ. ἐρχόμενοι ἐκ τῆς Ἀρκτικής, τῆς Μεσογείου καὶ

τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι ὑγροὶ καὶ θερμοὶ καὶ φέρουσιν τὴν βροχὴν. Ὁ Ν. ἄνεμος ἐρχόμενος ἐκ τῆς Ἀρκτικής εἶναι σφοδρὸς καὶ φλογερός.

244. Ἡ ἐτησίως πίπτουσα ποσότης τῆς **βοροχῆς** εἶναι μείζων εἰς τὰ Ν. ἢ εἰς τὰ Β. Πλησίον τῆς θαλάσσης ἡ βορρὴ πίπτει τὸ θέρος εἰς μείζονα ποσότητα. Ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ Α. Εὐρώπῃ ἡ βορρὴ πίπτει πρὸ πάντων κατὰ τὸ θέρος.

245. **Προϊόντα.** Ἡ Εὐρώπη ἔχουσα κλίμα εὐκρατές παράγει τὰ ἀναγκασιότερα εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου προϊόντα, ὡς ἐξῆς·

α') Πρὸς Ν. ἐν τῇ ζώνῃ τῆς Μεσογείου εὐδοκίμουσιν ἡ ἐλαιὰ, ἡ ἄμπελος, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, ὁ σίτος, ἡ ὄρυζα, ὁ ἀραβόσιτος κλ.

β') Ἐν τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ καὶ ταῖς Α. χώραις, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον καὶ ἡ θερμοκρασία καὶ αἱ βοραὶ διανεμόνται καλῶς, παράγονται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ὀπωρία.

Ἡ ἄμπελος καὶ ὁ κηπνὸς εὐδοκίμουσι καὶ μέχρι τῶν Β. μερῶν τῆς Γαλλίας καὶ ἐν τῇ μέσῃ Γερμανίᾳ καὶ ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ.

γ') Τέλος ἐν τῇ Β. καὶ τῇ ΒΑ. Εὐρώπῃ παράγονται πολλὰ γεωμικτὰ, λίνον, κάνναβης καὶ τεύτλα ὡς καὶ μείζονα ποσότητες δημητριακῶν καρπῶν.

246. **Ζῶα.** Ἡ Εὐρώπη τρέφει πανταχόρ ζῶα οἰκιακὰ ἀρίστου φωνῶν καὶ γενῶν, πρόβατα, αἰγας, βοῦς, ἵππους κλπ. καὶ διάφορα γένη πτηνῶν. Καὶ ἡ ἀλιεῖα εἶναι πολύτιμος πηγὴ πλούτου.

Τὰ ἐπικινδύνα ἄγρια ζῶα πλὴν τῶν ἄρκτων καὶ τῶν λύκων σχεδὸν ἐξέλειπον ἐκ τῆς Εὐρώπης.

247. **Δάση.** Ἡ Εὐρώπη ἔχει πολλὰ δάση δρυῶν, φηγῶν, πευκῶν, ἐλατῶν καὶ ἄλλων ἀγρίων δένδρων, ἐκ τῶν ὁποίων προμηθεύμεθα ζυλείαν διὰ τὴν κατασκευὴν ἐπίπλων, οἰκίδων, διὰ τὴν ναυπηγίαν καὶ διὰ πολλὰς ἄλλας χρεῖας τοῦ ἀνθρώπου.

248. **"Ορυκτά.** Ἡ ἕπειρος αὕτη περιέχει καὶ πολλὰ ὀρυκτά, καθὼς γαλιάνθρακας, χρυσόν, λευκόχρυσον, ἄργυρον, σίδηρον, χαλκόν, μόλυβδον, ψευδάργυρον, κασίτερον, ὑδράργυρον καὶ πολλὰ ἄλλα χρησιμώτατα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ λιθάνθραξ καὶ ὁ σίδηρος ἀποτελοῦσι τὰ δύο οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς μεγάλης βιομηχανικῆς δυναμικῆς ἐν τῇ ΒΑ. Εὐρώπῃ.

Ἀρσένον θεῖον ἐξάγεται ἐν ταῖς νήσοις Μάλτῃ καὶ Σικελίᾳ.

ΣΗΜ. Γενικῶς ἡ ἔκτασις τῆς Εὐρώπης, ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους αὐτῆς, τὸ κλίμα καὶ ἡ διανομὴ τῶν ὑδάτων κλπ. παρουσιάζουσιν ἑξαιρετικὴν ποικίλιαν μορφῶν ἄνευ ἀποτόμων ἀντιθέσεων. Πάντα ταῦτα εἶναι γεωγραφικοὶ ὅροι εἰνδικάτοι εἰς τὴν

ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει.

249. **Πληθυσμός.** — Ἡ Εὐρώπη εἶναι πολὺ πυκνὸς κατοικημένη· ἡ μέση πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ, ὡς εἴπομεν, εἶναι 39 κάτοικοι κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον· εἰς δὲ σχεδὸν οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνήκουσι κυρίως εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν καὶ ἀνέχονται εἰς 387 ἑκατομμύρια, ἤτοι εἰς τὸ $\frac{1}{4}$ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς γῆς.

Καυκασία φυλὴ (Λευκή).

250. Οἱ Εὐρωπαῖοι διακρίνονται σύμφωνα εἰς **τρεῖς μεγάλας ὁμοειδήσας**·

α') Τὴν Ἑλληνολατινικὴν, κατέχουσιν τὰς χειρσονήσους τῆς Μεσογείου.

β') Τὴν Γερμανικὴν, κατοικοῦσιν μέρος τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

γ') Τὴν Σλαβικὴν, εἰς ἣν ἀνήκουσιν οἱ κάτοικοι τῆς Α. Εὐρώπης.

251. **Γλώσσαι.** — Αἱ ἐν Εὐρώπῃ λαλούμεναι γλώσσαι διακρίνονται εἰς 5 κυρίως ὁμάδας·

1) Τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν συγγενῆ ταύτης εἰς τὰς Ἰαπετικές γλώσσας ἀνήκουσαν Ἀλβανικὴν·

2) Τὴν Λατινικὴν, περιλαμβάνουσιν τὴν Γαλλικὴν, τὴν Ἰταλικὴν, τὴν Ἰσπανικὴν, τὴν Πορτογαλικὴν καὶ τὴν Ρουμανικὴν·

3) Τὴν Γερμανικὴν, περιλαμβάνουσιν τὴν Ἀγγλικὴν, τὴν τῶν Σκανδιναυῶν, τὴν κυρίως Γερμανικὴν, τὴν Ὀλλανδικὴν καὶ τὴν Δανικὴν·

4) Τὴν Σλαβικὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ περισσότερον διαδεδομένη εἶναι ἡ Ρωσικὴ·

5) Τὴν Τουρκικὴν, ἡ ὁποία εἶναι γλώσσα Τουρκανικὴ.

252. **Θρησκείαι.** — Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν ἑκατομμυρίων Μοαμεθανῶν καὶ Ἰουδαίων, εἶναι Χριστιανοὶ διαιρούμενοι εἰς τρεῖς Ἐκκλησίας τὴν Ὀρθόδοξον, τὴν Δυτικὴν καὶ τὴν τῶν Διαμαρτυρουμένων.

253. **Κράτη τῆς Εὐρώπης.** — Ἡ Εὐρώπη διακρίνεται εἰς 21 κράτη. Τὰ κράτη, τὰ ὁποῖα κενῶνται πρὸς Β. τῆς Εὐρώπης, εἶναι·

Ἡ Ἀγγλία, πρωτ. Λονδίνον. — Ἡ Δανία, πρωτ. Κοπεγχάγη. — Ἡ Σουηδία, πρωτ. Στοκχόλμη. — Ἡ Νορβηγία, πρωτ. Χριστιανία.

254. Τὸ πρὸς Α. κράτος τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Ρωσία, πρωτ. Πετροῦπολις.

255. Τὰ κράτη, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται περὶ τὸ μέσον τῆς Εὐρώπης, εἶναι·

Ἡ Γαλλία, πρωτ. Παρίσι. — Τὸ Βέλγιον, πρωτ.

Βρυξέλλαι. — Ἡ Ὀλλανδία, πρωτ. Χάγη. — Ἡ Γερμανία (Πρωσία καὶ ἄλλα κράτη), πρωτ. Βερολίνον. — Ἡ Αὐστρουγγαρία, πρωτ. Βιέννη. — Ἡ Ἑλβετία, πρωτ. Βέρνη.

256. Τὰ πρὸς Ν. κείμενα κράτη εἶναι· Πορτογαλία, πρωτ. Λισαβών. — Ἰσπανία, πρωτ. Μαδρίτη. — Ἰταλία, πρωτ. Ρώμη. — Τουρκία, πρωτ. Κωνσταντινούπολις. — Ρουμανία, πρωτ. Βουκουρεστίον. — Σερβία, πρωτ. Βελιγράδιον. — Μοναρχοβούνιον, πρωτ. Κεττίγγα. — Βουλγαρία, πρωτ. Σόφια. — Ἑλλάς, πρωτ. Ἀθήναι.

Ἰσχύουσιν πρὸς τοὺς καὶ αἱ ἐξῆς ἀνεξάρτητοι ἡγεμονίαι. Τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου, ἡ ἡγεμονία τοῦ Λιχτενστάιν, ἡ δημοκρατία τῆς Ἀνδόρρας, ἡ ἡγεμονία τοῦ Μονακοῦ καὶ ἡ δημοκρατία τοῦ Ἀγίου Μαρίνου.

Ἐκ τούτων τὰ μεγαλύτερα καὶ ισχυρότερα κράτη εἶναι, ἡ Ἀγγλία, ἡ Ρωσία, ἡ Γαλλία, ἡ Γερμανία, ἡ Αὐστρουγγαρία καὶ ἡ Ἰταλία, καὶ λέγονται **μεγάλαι Δυνάμεις**, καθόσον ὑπερέχουσι τῶν ἄλλων κατὰ τὸν πληθυσμὸν καὶ διαθέτουσι τὰς μεγαλύτερας κατὰ ζῆλον καὶ θάλασσαν δυνάμεις.

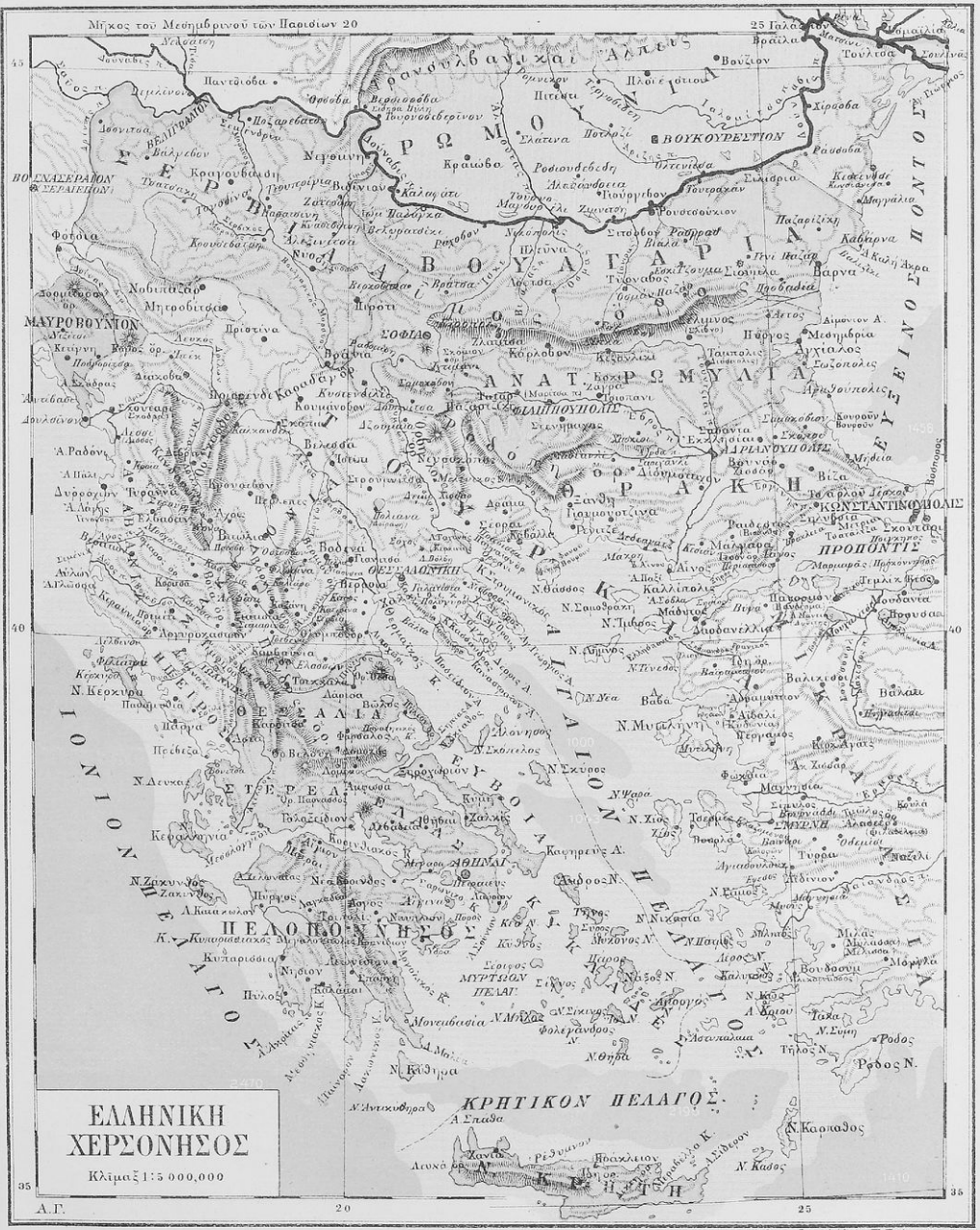
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ἢ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΤΟΥ ΑἴΜΟΥ

257. Ἡ Ἑλληνικὴ χερσονήσος κεῖται πρὸς τὸ ΝΑ. τῆς Εὐρώπης, ἔχει δὲ σχῆμα **τριγωνικόν** καὶ γειτνιάζει μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπ' ἧς χωρίζεται διὰ δύο πορθμῶν, τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, οἵτινες περικυκλοῦνται διὰ πολλῶν νησιῶν καλλωνῶν. Εἶναι ἡ ἀνατολικωτέρα τῶν τριῶν μεγάλων χερσονήσων, τὰς ὁποίας ἔχει πρὸς Ν. αὐτῆς ἡ Εὐρώπη.

258. **Ἀρταί.** — Ἡ παρχία τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ἐν μὲν τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει καὶ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μονότονος καὶ ἀπώκρημνος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους κατατέμνεται ὑπὸ πολλῶν κόλπων καὶ περιστρέφεται ὑπὸ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

259. **Κόλποι.** — Οἱ κυριότεροι κόλποι τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου εἶναι ὁ Στρυμονικός, ὁ Θερμαϊκός, ὁ Εἰβοϊκός, ὁ Σαρωνικός, ὁ Κορινθιακός, ὁ τοῦ Αἰλῶνος, ὁ Ἀμφρακικός καὶ ἄλλοι, οὓς δὲ ἴδωμεν ἐν Ἑλλάδι.

260. **ὄρη.** — Πλὴν τοῦ Β. μέρους τῆς χερσονήσου, τὸ ὅσον εἶναι πεδινόν, ὁλόκληρος ἡ ἑλληνικὴ χώρα κατατέμνεται ὑπὸ πολλῶν καὶ πολυπλόκων ὄρεσταιχίων, ὧν κυριότερα εἶναι·

πρός Δ. μὲν

Αἱ Διναρικοί "Αλπει, ἐκπέμπουσαι κλάδους εἰς ἕλας τὰς χώρας τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων Τζινάρου καὶ Μαλέα (Ν. τῆς Πελοποννήσου),

Πρὸς Α. δὲ

Ἡ ὁροστοιχία τοῦ Αἰμου, ἥτις χωρίζει τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας καὶ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς ὁροστοιχίας ταύτης ὀνομάσθη ἡ Ἑλληνικὴ χερσονήσος καὶ Χερσονήσος τοῦ Αἰμου.

261. Ποταμοί.—Μεταξὺ τῶν πολλῶν ποταμῶν τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Δούναβις ("Ιστρος) πλωτὸς ὑπὸ μεγάλῳ πλύνῳ, ὁ Ἐβρος ἐν μέρει πλωτός, ὁ Ἀξιός, ὁ Στρυμών, ὁ Δοϊρών, ὁ Ἄψος, ὁ Ἀῶς, ὁ Πηνειός (Θεσσαλίας), ὁ Ἀχελῷος καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

262. Κλίμα, ἔδαφος.—Τὸ κλίμα τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, κειμένης ἐν τῷ μέσῳ περιπῶν τῆς εὐδαρτοῦ ζώνης, εἶναι γλυκύτατον, ψυχρὸν δὲ πρὸς Β., τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς κατὰ τὸ πλεῖστον εὐφρον, παράγον διάφορα ἐκλεκτὰ προϊόντα.

263. Κάτοικοι.—Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου (20 ἑκατομμύρια περίπου) εἶναι Ἕλληνας, Τούρκου, Ῥουμῶν, Σέρβου, Βούλγαροι, Ἀλβανοὶ καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί.

264. Πολιτικὴ διαίρεσις.—Ἡ Ἑλληνικὴ χερσονήσος περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς κράτη·

Τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, ἥτοι τὴν Θράκην, τὴν Μακεδονίαν, τὸ Νότιον Παζάρ, τὴν Ἡπειρον, τὴν Ἀλβανίαν καὶ μικρὸν μέρος τῆς Θεσσαλίας, τὴν αὐτόνομον Κρητικὴν πολιτείαν, τὸ Βασίλειον τῆς Βουλγαρίας, τὸ Βασίλειον τῆς Σερβίας, τὸ βασίλειον τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τὴν Βοσνίαν καὶ Ἑρζεγοβίνην προσαρτηθείσας ὁριστικῶς τελευταίον εἰς τὴν Αὐστρουγγαρίαν.

265. Ἰστορικὴ ἐποχή.—Ἀπασα σχεδὸν ἡ Ἑλληνικὴ χερσονήσος, αἱ ἐν τῇ Αἰγαίῳ πελάγει ἐγκατεσπαρμέναι νῆσοι καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία ἀπετέλουν ἄλλοτε τὸ μέγα Ἑλληνικὸν Κράτος, μετὰ πρωτεύουσας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διάφοροι ἔθνη λαοὶ ἐπέδραμον κατὰ τοῦ κράτους τούτου καὶ ἐπήνεγκον διαφόρους καταστροφάς, ὅτε τέλος οἱ Τούρκοι προσλθόντες ἐκ τῆς Ἀσίας κατέστρεψαν καὶ ὑπεδούλωσαν κατὰ μικρὸν ὅλῃν τὴν Ἑλληνικὴν γῆν, σφάζοντες ἀνηλεῶς τοὺς πατέρας ἡμῶν καὶ ἐκδιώξαντες αὐτοὺς νὰ ἀποσπῶσιν τὸν μαωμεθανισμὸν.

Ἐπὶ τετρακίστια καὶ πλέον ἔτη οἱ ἀντιχῆς ἡμῶν πρόγονοι κατεβασανίζοντο ποικιλοτρόπως ὑπὸ τῶν Τούρκων. Πολλοὶ δὲ μὴ ὑποφέροντες τὰ σκληρὰ μαρτύρια τῆς τουρκικῆς τυραννίας ἐπεχείρησαν ν' ἀποτινίσκωσι τὸν βάρυν τοῦτον ζυγόν, ἀλλὰ πάντοτε ἀπέτυχον· τῷ 1821 ὅμως, ἐπαναστατή-

σαντες, κατόρθωσαν νὰ ἐλευθερώσωσι μετὰ ἐπταετῇ ἔνδοξον καὶ κρατερῶν ἀγῶνι καὶ σὺν τῇ βοήθειᾳ τῶν χριστιανικῶν Δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσίας μικρὸν μέρος τῆς μεγάλῃς ἡμῶν πατρίδος, τὴν Σπερεῶν Ἑλλάδα, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς Κυκλάδας νήσους· βραδύτερον δὲ, ὅτε ὁ Δαυὶς πρίγκιψ Γεώργιος ἀνηγόρευθη βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, παρεχωρήθη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας ἡ Ἑπτανήσος (τῷ 1864), καὶ τέλος διὰ τῆς Βερολινίου συνθήκης τῷ 1881 ἔδωκε εἰς ἡμᾶς ἄσασα σχεδὸν ἡ Θεσσαλία καὶ μικρὸν μέρος τῆς Ἡπείρου.

Ἐν τούτοις τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, ἥτις ἡ Ἡπειρος, ἡ Μακεδονία, ἡ Θράκη, αἱ περὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν νῆσοι καὶ αἱ πλείστοι πόλεις αὐτῆς στενάζουσιν ὑπὸ τὸν βάρυν καὶ ἀφόρητον ζυγὸν τῶν ἀλλοφύλων· εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας ἐναπόκειται νὰ ἐλευθερώσωμεν ταύτας καὶ νὰ παραδώσωμεν τὴν ἀγαπητὴν ἡμῶν πατρίδα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους μεγαλοτέρων καὶ εὐτυχιστέρων, καταδεικνύοντες οὕτως ὅτι εἰμὲν γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΛΛΑΣ

"Η ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ

266. Τὸ νέον Ἑλληνικὸν βασίλειον ἰδρῦθη τῷ 1830 καὶ περιλαμβάνει τὸ νοτιώτατον μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, ἥτοι τὴν Θεσσαλίαν μετὰ μικροῦ μέρους τῆς Ἡπείρου, τὴν Σπερεῶν Ἑλλάδα, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

267. Ὅρια.—Ἡ Ἑλλὰς ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης (Κρητικὸν πέλαγος), πρὸς Α. ἔχει τὸ Αἶγατον πέλαγος καὶ πρὸς Δ. τὸ Ἰόνιον πέλαγος καὶ μέρος τῆς Ἡπείρου.

268. Ἐκταδὶς, πληθυμὸς.—Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἔκαστον 63,119 τετρ. χίλιον. καὶ πληθυσμὸν 2,632,000 κατοίκων (42 κάτοικοι ἀναλογοῦσιν εἰς ἕκαστον τετραγ. χιλιόμετρον), καὶ ταῦτα μετὰ τῆς 36^{ης} καὶ τῆς 40^{ης} βορείου πλάτους περίπου καὶ τῆς 17^{ης} καὶ 25^{ης} σχεδὸν ἀνατολικοῦ μήκους τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν Παρισίων.

Θαλάσσιος διαμελισμὸς καὶ περιγραφή τῶν αὐτῶν τῆς Ἑλλάδος.

269. Πλὴν τῆς Β. ὁροστικῆς γραμμῆς τὸ ἔσπερον μέρος τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος διαμελίζεται πολλὰ καὶ ὑπὸ τῆς θαλάσσης σχηματίζει πολλοὺς κόλπους καὶ χερσονήσους καὶ ὁμοιάζει μάλλον πρὸς σύμπλεγμα νήσων.

270. Κόλποι.—Πρὸς Α. τὸ Αἶγατον πέλαγος εἰσχωροῦν πολὺ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν σχηματίζει

τὸν Παγασιακὸν κόλπον πρὸς Ν. τῆς Μαγνησίας, τὸν Εὐβοϊκόν, ὅστις χωρίζει τὴν νῆσον Εὐβοίαν ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τὸν μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων κόλπον σχηματίζουσαν κατὰ τὸ πλεῖστον τεναγρῶδη Μαλιακὸν κόλπον, τὸν Σαφονικὸν¹ πρὸς ΝΑ. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τὸν Ἀργολικὸν καὶ τὸν Λακωνικὸν πρὸς ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου· πρὸς Δ. δὲ τὸ Ἴόνιον πέλαγος σχηματίζει τὸν Μεσσηνιακὸν πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου, τὸν Κυπαρισσιακὸν πρὸς Δ. τῆς Πελοποννήσου, τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν καὶ τὸν Κορινθιακὸν πρὸς Β. τῆς Πελοποννήσου καὶ τὸν Ἀμφικαικὸν πρὸς ΒΔ. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

271. Χερσόνησοι.—Διὰ τῶν πολλῶν τούτων κόλπων ἀποχωρίζονται διάφοροι χερσόνησοι, τῶν ὁποίων σημαντικώτεροι εἶναι ἡ τῆς Μαγνησίας πρὸς Α. τῆς Θεσσαλίας, ἡ τῆς Ἀττικῆς, ἡ Ἀργολικῆ, ἡ τῆς Ἐπιδάουρου Λιμνηδῆς, ἡ Λακωνικὴ καὶ ἡ Μεσσηνιακῇ.

272. Ἀκρωτήρια.—Ἐκ τῶν διαφόρων χερσονήσων σχηματίζονται καὶ πολλὰ ἀκρωτήρια, τῶν ὁποίων κυριώτερα εἶναι τὸ Ἄκτιον παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Ἀμφικαικοῦ κόλπου, τὸ Ῥίον καὶ Ἀντίρριον, τὰ ὅποια σχηματίζουσι τὸ μεταξὺ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν στενὸν, ὁ Ἄραξος (κοινῶς Πάπας), ὁποῦθεν ἄρχεται ὁ κόλπος τῶν Πατρῶν, ὁ Χελονάτας (κοιν. Γλαρέντζας) νοτιοδυτικῶς τοῦ Ἀράξου καὶ ἀπέναντι τῆς Ζακύνθου, ὁ Ἰχθὺς ἡ Κατάκωλον νοτιώτερον τοῦ προηγουμένου, ὁ Ἀκρίτας (κάθω Γάλλο), πρὸ τοῦ ὁποίου κείνεται αἱ νῆσοι Οἰνούσσαι, τὸ Ταΐναρον (Ματαπάζ), ἡ νοτιωτέρα ἄκρη τῆς Μάνης, ἡ Μαλέα (κάθω Μελιές) ἡ νοτιωτάτη ἄκρη τῆς Πελοποννήσου, τὸ Σκόλλαιον ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἄκρας τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, τὸ Σούνιον (κάθω-κολώνες) ἡ νοτιωτάτη ἄκρη τῆς Ἀττικῆς, ὁ Καρφερεὺς (κάθω-ντ' ὄρο) πρὸς Ν. τῆς Εὐβοίας, τὸ Ἀρτεμίσιον ΒΔ. τῆς Εὐβοίας, πρὸ τοῦ ὁποίου τῷ 470 π. Χ. ἐγένετο ἡ πρώτη μεταξὺ τοῦ στόλου τοῦ Ξέρξεω καὶ τῶν Ἑλλήνων ναυμαχία, τὸ Κήφαιον ἐνοσηνόμενον βελῶδες εἰς τὴν Μαλιακὸν κόλπον· ἡ Σηπιὰς ΝΑ. τῆς Μαγνησίας καὶ ἄλλα.

273. Πορθμοί.—Οἱ κυριώτεροι πορθμοὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου (πλάτους 40 μέτρων), ὅστις χωρίζει τὴν Εὐβοίαν ἀπὸ τῆς Βοιωτίας, ὁ πορθμὸς τοῦ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου (3000 μ.) πλάτους, ὅστις ἐνώνει τὸν Κορινθιακὸν κόλπον μετὰ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν, καὶ ὁ τοῦ Ἀμφικαι-

κοῦ (ὅστις ἔχει 1000 μέτρων περίπου πλάτος). Περιγραφή τῶν ὁρέων, πεδιάδων, ποταμῶν καὶ λιμνῶν τῆς Ἑλλάδος.

274. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος παρουσιάζει πολλὰς καὶ διαφόρους ἀνυψώσεις, αἷτινες ὑπάρχονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν μέσων ὁρέων, αἱ δὲ κορυφαὶ τῶν ὑψηλότερων ὁρέων σπανίως υπερβαίνουν τὰ 2,000 μ. ἀπολύτου ὕψους.

275. Ἡ Πίνδος, ἐξ ἧς πᾶσαι αἱ ὄρεστοὶ αἰετοὶ τὴν ἀρχὴν τῶν, εἶναι συνέχεια τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων, ἃς εἶδομεν εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ Β. πρὸς Ν., χωρίζει τὴν Ἡπειρὸν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐκπέμπει διαφόρους κλάδους πρὸς Α., πρὸς Δ. καὶ πρὸς Ν.

276. Εἰς τὸν ἀνατολικὸν κλάδον ἀνήκει ὁ Ὀλύμπος, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλλάδος (2,985 μ.), ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο κατὰ τὴν μυθολογίαν ἡ κατοικία τῶν 12 μεγάλων θεῶν τῶν ἀρχαίων, ἐξ οὗ καὶ Ὀλύμπιοι ἐκαλοῦντο. Κλάδοι τοῦ Ὀλύμπου εἶναι ἡ διὰ τῆς τερπνοτάτης κοιλάδος τῶν Τερπῶν συναπτεμένη μετ' αὐτοῦ Ὅσσα (Κίσαβος 2,000 μ.) συνδεομένη διὰ τοῦ Μαυροβουνίου (1,080 μ.) μετὰ τοῦ Πηλίου (1,618 μ.).

277. Εἰς τὸν Δ. κλάδον τῆς Πίνδου ἀνήκουν τὰ Τζουμέρα (2,330 μ.) καὶ τὰ ἐν τῇ Δ. Ἑλλάδι ἑνὴ καὶ ἄνδρα Ἀχαρνατικὰ (κορυφαὶ ἡ Ὑψηλὴ κορυφὴ 1,590 μ., Βούμσιος 1,581 μ.) καὶ τὰ Αἰτωλικὰ ὄρη, κορυφαὶ τῶν ὁποίων εἶναι ὁ Τυφρηστός, (κοινῶς Βελούχι 2,319 μ.), ὁ Στρογγυλός (2,366 μ.), ἡ Κάλιακούδα (2,104 μ.), ὁ Κόραξ (Βαρδούσια 2,495 μ.), ἡ Γαῖωνα (2,512 μ.) καὶ τὸ Παγατωλικὸν ἢ Ἀραποκέφαλον (1,610 μ.), Ἀράκωνθος (Ζυγός 955 μ.).

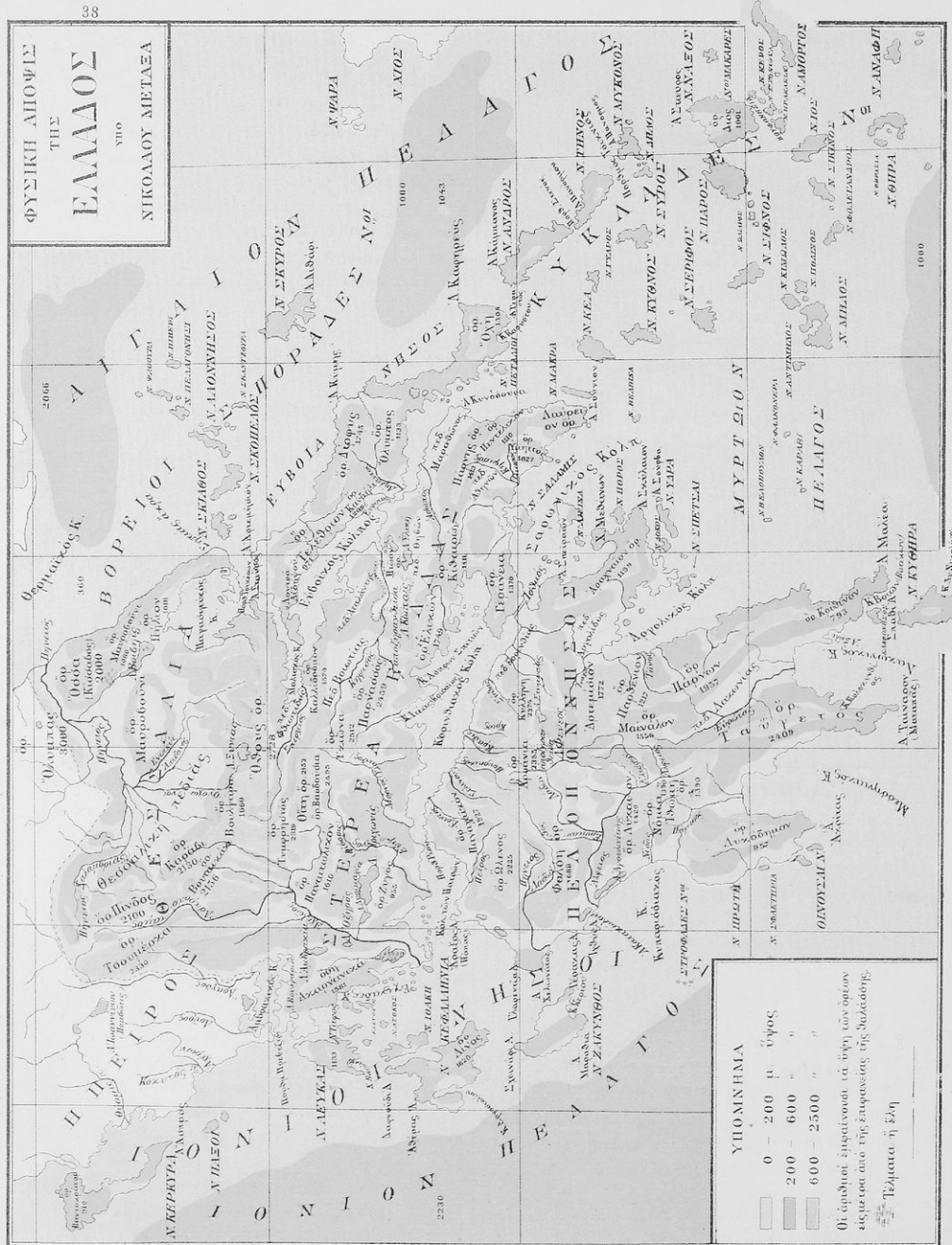
278. Εἰς τὸν Ν. κλάδον τῆς Πίνδου ἀνήκουν ἡ Ὀρεὺς (1,728 μ.), ἥτις χωρίζει τὴν Θεσσαλίαν ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἡ Οἶτη (Καταβόθρα 2,151 μ.), ὁ Παρνασσός (κορυφαὶ Γεροντόβραχος 2,435 μ. καὶ Λύκαρι, κοινῶς Λυκάουρα 1,459 μ.).

279. Μεμονωμέναι δὲ ὄρεσειρὰς ἀποτελοῦσιν ὁ Ἐλικὸν (Παχρόβουν 1,749 μ.), ἐν ᾧ κατέκειτο τὸ πάλαι αἱ Μυῖσαι, ὁ κατὰ φύτον Κιθαῖον (1,411 μ.), ἡ Πάργης (1,313 μ.), τὸ Πεντελικὸν (1,110 μ.), ὁ Ὑμητός (1,027 μ.), ΝΑ. τοῦ ὁποίου ἐκτείνεται ἡ λοφώδης καὶ μεταλλοφόρος Λαυραωτικὴ χώρα, ἥς ὑψηλότερα κορυφὴ εἶναι ὁ Ὀλύμπος (Πλειύτερα βλέπε ἐν χάρτῃ ρωσικῆς Ἑλλάδος σελ. 38).

280. Πεδιάδες καὶ ποταμοὶ Θεσσαλίας καὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος.—Μεταξὺ τῶν ὁρέων τούτων δια-

¹ Σαρωνικῆς ἀνωρίστη ἐκ τοῦ Σίρωνος ἀρχαίου βασιλέως τῆς Τροιζίνος, ὅστις ἐπινόη ἐν αὐτῇ.

ΦΥΣΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ
ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

νοίγονται πολλὰι πεδιάδες διαρρέουσαι ὑπὸ μικρῶν καὶ μεγάλων ποταμῶν. Τούτων αἱ σημαντικώτεραι εἶναι αἱ ἑξῆς:

281. Ἡ Θεσσαλικὴ πεδιάς, ἡ μεγίστη τῶν πεδιάδων τῆς Ἑλλάδος (Λαρίσης, Φαρσάλων, Καρδίτσης καὶ Τρικυλῶν), ἣν διαρρέει ὁ Πηνεῖς, ὅστις πηγάζει ἐν τῇ Πίνδῳ χύνεται εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

282. Ἡ τῆς Φθιώτιδος, ἣν διαρρέει ὁ Σπερχειὺς ἢ Ἀλφειὺς, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Τυφρηστοῦ χύνεται εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, καὶ ἡ μικρὰ πεδιάς τῆς Ἀταλάντης.

283. Ἡ τῆς Ἰσθμίας (Ξηροχωρίου), καὶ ὁ τῆς Χαλκίδος (Λήλαντον πεδίον).

284. Ἡ τῆς Βοιωτίας (Θηβῶν, Πλατειῶν καὶ Λεβαδείας, τῆς τελευταίας ἐπεκταθείσης διὰ τῆς ἀποξηράνσεως τῆς λίμνης Κωπαΐδος), ἣν διαρρέει ὁ Βοιωτικὸς Κηφισός.

285. Ἡ τῶν Ἀθηνῶν, ἣν διαρρέουσιν οἱ χεῖμας-ροι Ἀττικῆς, Κηφισὸς καὶ Ἰλισός, ἡ τῶν Μεσσηνίων, ἡ τοῦ Μαραθῶνος, ἡ τῆς Ἐλευσίνος (Θριάσιον πεδίον) καὶ ἡ τῶν Μεγάρων.

286. Ἡ τῆς Αἰτωλοακαρνανίας (Μεσολογγίου, Ἀγρινίου), τὰς ὁποίας διαρρέει ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος Ἀχελῷος ἢ Ἀσπρὸς ποταμός, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου χύνεται εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος (παρὰ τὰς Ἐγινάδας νήσους).

287. Πρὸς Α. τοῦ Ἀχελῷου ὑπάρχουσι καὶ δύο ἄλλοι ἄριστοι λόγῳ ποταμοί, ὁ Εὐφύης καὶ ὁ Μόρνος, ἐκβάλλοντες ὁ μὲν εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν, ὁ δὲ εἰς τὸν Κορινθιακόν, καὶ ὁ Ἀραχθός, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

288. Ὅσον τῆς Πελοποννήσου.—Τὸ ἔδαφος τῆς Πελοποννήσου εἶναι μὲν ὀρεινότερον, ἀλλὰ παρουσιάζει περισσοτέρας πεδιάδας ἢ ἡ ἡπειρωτικὴ Ἑλλάς.

289. Εἰς τὸ Β. τῆς Πελοποννήσου ἐκτείνονται ἐκ Δ. πρὸς Α. τὰ Παναγαϊκὸν (Βοιδίης 1,927 μ.), ὁ Ἐράμμανθος (κον. Ψωνός 2,228 μ.), ἡ χημακλήσειρ τῆς Φολόης (690 μ.), τὰ Ἀροάνια (Χελμός 2,355 μ.) καὶ ἡ Κυλλήνη (Ζίρις 2,374 μ.).

290. Πρὸς Α. τῆς Πελοποννήσου ἐκτείνονται τὸ Ἀρτεμίσιον (1,672 μ.), τὸ Παρθένιον (1,217 μ.), ὁ Πάριον (Μαλεβός 1,958 μ.), καταλήγων εἰς τὴν Μελέαν θάραν καὶ τὸ Ἀραχναῖον (1,199 μ.) καὶ τὸ Λύρακιον ἐν τῇ Ἀργολίδι.

291. Εἰς τὸ κέντρον τῆς Πελοποννήσου ἀπλοῦται τὸ ὠρεῖον καὶ εὐρὺ Ἀρκαδικὸν ὄροπέδιον (περιλαμβάνον τὰ ὕψιπα Μαντινείας καὶ Μεγαλοπόλεως).

εἰς τοῦτο ἀνήκουσι μὲν τὸ Μαίναλον (1,825 μ.) καὶ τὸ Λύκαιον, ἔρχεται δὲ ὁ Ταΐγετος ἢ Πενταδάκτυλος (χορυφὴ Προφ. Ήλιος 2,409 μ.), ὅπερ καταλήγει εἰς τὴν νοτιωτάτην θάραν, τὸ Ταΐναρον.

Πρὸς Δ. τῆς Πελοποννήσου ἐκτείνονται τὸ Λύκαιον (Διόρφυς 1,420 μ.), τὰ Νόμια ὄρη, ὧν ὕψι-λοτέρα κορυφὴ Τετράχι (1,588 μ.), τὸ Ψυχρὸν (1,115 μ.) παρὰ τὴν Κυπαρισσίαν, ἡ Ἰθώμη (1,390 μ.) ἐν Μεσσηνίᾳ, ἡ Μαθία (Λυκοδόμος 957 μ.) καὶ τὸ Αἰγαλεὼν ἐν Πυλίᾳ.

292. Ἐπὶ δὲ τῶν Ἑλληνικῶν νήσων ὅσα ὀνομα-σθὰ εἶναι: τὸ Τελεθρίον (Γαλτσάδες 970 μ.), ὁ Μάιστος (Κυνδῆλιον 1,210 μ.), ἡ Δίρφος (1,845 μ.) καὶ ἡ Ὀχη (1,450 μ.) ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, τὸ Δορίον (Ζεὺς 1,003 μ.) καὶ τὸ Κόρωνον (999 μ.) ἐπὶ τῆς Νάξου, ἡ Ἰσθίον ἐν Κερκύρα (910 μ.) καὶ ὁ Αἶνος (1,620 μ.) ἐπὶ τῆς Κεφαλληνίας.

293. **Πεδιάδες καὶ ποταμοὶ τῆς Πελοποννήσου.**—Αἱ κυριώτεραι πεδιάδες τῆς Πελοποννήσου εἶναι ἡ τῆς Κορινθίας, ἡ τῆς Ἀργολίδος, ἡ τῆς Λακεδαιμόνους, ἡ τῆς Μεσσηνίας, ἡ τῆς Ἠλείας, ἡ τῶν Πατρῶν καὶ ἡ τοῦ Αἰγίου.

Οἱ διαρρέοντες δὲ αὐτάς ποταμοί, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χειμαρρῶδες, εἶναι ὁ Κορινθιακὸς Ἀσωπός, πηγάζων ἐκ τῆς Κυλλήνης, ὁ Σελαινὸς ἐκ τοῦ Ἐρμάνθου, ὁ Κραθὺς ἐκ τῶν Ἀρακίων, ἐκβάλλοντες καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ὁ Ἀλφειὺς ἢ Ῥουφιὰς, ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Πελοποννήσου, ὅστις κατερχόμενος ἐκ τῶν νοτίων ὀρέων τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄροπέδιου ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον, ἡ Νέδα, πηγάζουσα ἐκ τοῦ Λυκαίου ἐκβάλλει εἰς τὸν Κυπαριστιακὸν κόλπον, ὁ Πάμισος πηγάζων ἐκ τῶν Νοτίων ὀρέων χύνεται εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον, ὁ Νέδων πηγάζων ἐκ τοῦ Ταυ-ρέτου ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον, καὶ ὁ Εὐρώ-τας πηγάζων ἐκ τῶν νοτίων ὀρέων τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄροπέδιου καὶ διατρέχων κατὰ μήκος τὴν πεδιάδα τῆς Λακεδαιμόνους χύνεται εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

294. **Λίμναι.**—Αἱ λίμναι τῆς Ἑλλάδος παρα-βαλλόμεναι πρὸς ἄλλας λίμνας τῆς Ἑλληνικῆς γε-ρσονήσου εἶναι μικραὶ καὶ ἀσήμεναι. Αἱ κυριώτεραι τούτων εἶναι αἱ Βοιβηῖς ἐν Θεσσαλίᾳ, ἡ Τριχωνίς, ἡ Λυσιμάχεια, ἡ Ἀμβρακία, ἡ Ὀζηρὸς καὶ αἱ ἰχθυοτρόφοι λιμνοθάλασσαι τοῦ Μεσολογγίου ἐν Αἰτωλοακαρνανίᾳ, ἡ ἐν Βοιωτίᾳ Κωπαῖς, ἥτις μέχρι μὲν τινος ἦτο ἡ μεγίστη τῶν ἐν Ἑλλάδι λι-μνῶν, νῦν δὲ ἀποξηρανθεῖσα διὰ τῆς διχοτετυσεως τῶν ὁδῶν αὐτῆς εἰς τὴν ὕλην λίμνην καὶ ἐκεί-θεν πάλιν δι' ὕπονομον εἰς τὴν Παρταλίμνην (Τρεψίαν)

και εκ ταύτης δι' ὑπόνημον και τάφρον εις τὸν Εὐδοικὸν κόλπον μετεβλήθη εις ἑδαφος κατάλληλον πρὸς καλλιέργειαν.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ ὑπάρχουσιν ἡ τῆς Φενεοῦ και ἡ Στυμφαλίδς, ὧν τὰ ὕδατα διὰ καταβοθρῶν χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν, και ἡ Λέωνη, ἐν ᾗ ὁ Πρακλῆς ἐφένυσσε τὴν Λαοναίαν Ὑδραν, μεταβληθεῖσα εἰς ἑλος, τὰ ὕδατα δὲ ταύτης μετὰ βραχύτατον βροχὴν χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν.

Πλὴν τῶν λιμνῶν τούτων ὑπάρχουσι και διάφοροι ἄλλαι μικραὶ και ἀθαβεῖς παρὰ τὴν θάλασσαν, ἃς χρησιμοποιοῦσι μᾶλλον πρὸς πῆξιν ἁλματος, διὰ τοῦτο δὲ και αἰνικαὶ ὀνομάζονται.

295. Ἱαματικαὶ πηγαί.— Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσιν ἐπίσης πηγαὶ θερμῶν ὑδάτων, αἵτινες θεραπεύουσι διαφόρους ἀσθενείας, διὰ τοῦτο δὲ και ὀνομάζονται ἱαματικαὶ πηγαί.

Τοιαῦται εἰναι ἡ τῆς Αἰδηψοῦ, τῆς Ὑπάτης, τῶν Θερμοπυλῶν, τοῦ Σμικροῦ (Καρδίτσας), τῶν Μεθάνων, τοῦ Λουτρακίου, τῆς Κυλλήνης (Αἰνιτζί), τοῦ Καΐδαφα, τῆς νήσου Κύθου και ἄλλαι.

296. Ὑδαίστεια και διευρύσις τοῦ ποταμοῦ.— Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι πολλὰ ἡφίσταται ἐσβεσμένα και δύο ἐνεργά, τὸ τῆς Θήρας και τῶν Μεθάνων· συγκαίως δὲ πάσχουσιν ὑπὸ σεισμῶν, ἡ Θεσσαλία, ἡ Λοκρίς, ἡ Βοιωτία και τὰ ΒΔ. παράλια τῆς Πελοποννήσου (Τριφυλία), ἡ Ζάκυνθος και τὰ Κύθηρα.

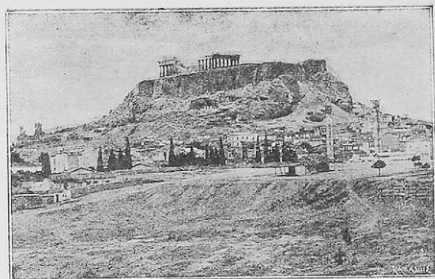
ΣΗΜ. Περί κλίματος ἐν γένει, περί τοῦ ποιοῦ τοῦ ἐδάφους, περί φυτῶν, ζώων πτηνῶν και ἰχθύων, βλέπε ἐν τῷ κεφ. Ἐπισκόπησις τῆς Ἑλλάδος (φυσικὴ ἔποψις αὐτῆς), καθὼς και περί τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας, τῆς κτηνοτροφίας και τῆς βιομηχανίας, πρὸς τούτους δὲ και περί συγκοινωνίας, ναυτιλίας, ἐμπορίου κλπ. ἐν τοῖς μετέπειτα ἰδιοῖς κεφαλαίοις.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἑλλὰς πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 16 νομούς, 3 μὲν ἐν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι, 5 δὲ ἐν Πελοποννήσῳ, 3 ἐν Θεσσαλίᾳ και Ἡπείρῳ, 2 ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου πελάγους και 3 ἐν ταῖς τοῦ Ἰονίου. Οἱ νομοὶ οὗτοι διαιροῦνται εἰς 69 ἐπαρχίας και αἱ ἐπαρχίαι εἰς 455 δήμους.

Α'. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

297. Στερεὰ Ἑλλὰς καλεῖται τὸ μέρος, τὸ ὅποιον εὐρίσκεται μεταξύ τῆς Ἡπείρου και Θεσσαλίας πρὸς Β. και τῆς Πελοποννήσου πρὸς Ν., ἃρ' ἥς χωρίζε-

Σχ. 48. Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν.

ται διὰ τῆς Κορινθιακῆς διώρυγος και τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Ἡ στερεὰ Ἑλλὰς ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες, διήκει δὲ ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους πρὸς Α. μέχρι τοῦ Ἰονίου πρὸς Δ. και διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς τρεῖς νομούς· 1) Ἀττικῆς και Βοιωτίας, 2) Φθιώτιδος και Φωκίδος, 3) Ἀκαρναντίας και Αἰτωλίας.

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

298. Ὁ νομὸς Ἀττικῆς και Βοιωτίας ἔχων σχῆμα ἐπίμηκες κατέχει τὸ Α. μέρος τῆς Στερεῆς Ἑλλάδος και σχηματίζει τὴν μικρὰν τριγωνικὴν χερσόνησον τῆς Ἀττικῆς.

299. Ὅρια.— Ὁ νομὸς Ἀττικῆς και Βοιωτίας συνορεύει πρὸς Α. μετὰ τοῦ Εὐδοικοῦ κόλπου σχηματίζων μετὰ τῆς νήσου Εὐβοίας τὸν στενὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου, πρὸς Δ. μετὰ τοῦ νομοῦ Κορινθίας και ἐν μέρει τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, πρὸς Β. μετὰ τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος και Φωκίδος και πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου και τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

300. Ἐκτασίς.— 6,306 τετραγ. χιλιομέτρ.

301. Πληθυσμός.— 407,000 κάτ.

302. Κλίμα.— Τὸ κλίμα τῆς Ἀττικῆς εἰναι ἐκ τῶν ὠρειότερων και γλυκυτέρων τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν, ὁ ὠρανὸς αὐτῆς εἰναι σχεδὸν πάντοτε ἀνέμελος και ἐρημίζεται διὰ τὴν χάριν αὐτοῦ και τὴν λαμπρότητα.

Ἡ ἰδιότης αὐτῆς τοῦ κλίματος ἐπέδρασε ποτε μεγάλως ἐπὶ τῶν κατοίκων τῆς Ἀττικῆς και παρέσχεν ἰδίᾳ εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν ἀναρχμίαν ἐκείνην ζωηρότητα και εὐκνησίαν πνεύματος και τὴν ἀνέμελον νῦν καλλιτεχνίαν και καλλιτεχνίαν. Δυστυχῶς ὅμως πρὸς τὸ Β. Δ. μέρος τῆς Βοιωτίας εἰναι ὑγρὸν και νοσηρὸν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὸ θέρος ἐνεκα τῶν πολλῶν λιμναζόντων ὑδάτων περί τὴν πεδιάδα, ὅπου ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἡ νῦν ἀποξηρανθεῖσα λίμνη Κωπαΐς.

303. **Ἐδαφος.**—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς εἶναι λεπτογύειον καὶ ὄχι πολὺ εὐφορον. Εὐδοκιμαεῖ κυρίως ἡ ἀμπέλος καὶ ἡ ἐλιά, ἐν ᾧ τὸ τῆς Βοιωτίας εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πεδινὸν καὶ εὐφορον ὑποβοηθουμένης τῆς καλλιεργίας αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀφθονίας τῶν ὕδατων.

304. **Ἡροῖόντα.**—Ἡ Ἀττικὴ παράγει δημοτικὰς καρποὺς, οἶνον (ῥητινίτην), ἔλαιον, μέλι, τρέφει διάφορα κτήνη καὶ ἐξάγει μάρμαρα καὶ τινα μέταλλα, ἡ δὲ Βοιωτία δημοτικὰς καρποὺς ἐν ἀφθονίᾳ, βάμβακα, καπνόν, διάφορα ὄσπρια καὶ διατρέφει πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων.

305. **Ὅρη.**—Ὁ ὕμνητος ὀνομαστός διὰ τὸ μέλι του καὶ τὸν λαμπρὸν χρωματισμὸν, τὸν οὖτον λαμβάνει κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Πρὸς Α. τοῦ ὕμνητος, μετὰ τὴν οἰνοφόρον πεδιάδα τῶν Μεσογείων, ἐκτείνεται ἡ πολυδιάδελος λοφώδης χώρα τοῦ Ακταίου, ἔχουσα ὑψηλότεραν κορυφὴν τὸν Ὀλυμπον, περιέχουσα μεταλλεῖα μολύβδου, σιδήρου, ψευδαργύρου καὶ μαγγανίου, τὸ Πεντελικόν, ἐκ τοῦ ὁποῦν ὀρέσσονται λευκάτατα μάρμαρα, ἐξ ὧν ἐκτίσθησαν τὰ πάλαι καὶ νῦν μεγάλοπρεπῆ καὶ καλλιτεχνικὰ κτίρια τῶν Ἀθηνῶν, ἡ Πάρης χωρίζουσα τὴν Ἀττικὴν ἀπὸ τῆς Βοιωτίας, ὁ Αἰγῶλος πρὸς Δ. τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ὁ Ξεφῆς ὄρεσσα τὸν θρόνον τῆς, θεώμενος καὶ ἀνιχνεύων μετ' ἀγωνίας τὸ τέλος τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας.

Ὁ Κιθαῖρῶν, ὅρος ἀπὸ τομον καὶ δασώδες, χωρίζον καὶ τοῦτο τὴν Ἀττικὴν καὶ Μεγαρίδα ἀπὸ τῆς Βοιωτίας· ἐπὶ τοῦ Κιθαῖρῶνος τρέφονται ἔλαροι καὶ ἀγριόχοιροι—καὶ ἡ Γεράνεια (κορυφὴ Μαχρὺ-Πλάγι), ἥτις ἄρχειται ἀπὸ τῆς Μεγαρίδος καὶ καταλήγει νοτιοδυτικῶς πρὸς τὸν κόλπον τῆς Κορίνθου.

Ὁ Ἐλικὸν, ἐν ἐκ τῶν ὄρειστέων ὄρεων τῆς Ἐλλάδος καταφύτον ἐξ ἐλαττων, ἐφ' οὗ ἐπίστευον οἱ ἀρχαῖοι ὅτι κατέφικον αἱ Μούσαι, τὸ Πέφον, ὕπερ ἧτο καθεστῆμενον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, ὁ Παρνασσός, οὗ τὰ ὑψηλότερα μέρη εἰναι γυμνὰ ἔνεκα τοῦ πολλοῦ ψύχους καὶ τῶν πολλῶν χιόνων, τὰ δὲ χαμηλότερα λίαν δασώδη. Ἐπ' αὐτοῦ τρέφονται πολλὰ ποίμνια ἐξ αἰγῶν καὶ προβάτων, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων κατασκευάζουσιν ἐξάίρετον τυρὸν καὶ βούτυρον. Ἐκ τῶν πολλῶν κορυφῶν τοῦ Παρνασοῦ αἱ ὑψηλότεραι εἰναι ἡ Λυαύουρα (Λύκερι) καὶ ὁ Γεροντόβραχος¹.

Ἡ ἀπὸ τῶν κορυφῶν τούτων θέα τῶν πέριξ εἶναι

μαγευτικὴ καὶ διὰ τοῦτο πολλοὶ καὶ μάλιστα ξένοι περιηγηταὶ ἀνέρχονται εἰς αὐτάς, ὥπως ἐκεῖθεν θαυμάσωσι τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ ἀπολαύσωσι τοῦ λαμπροῦ θεάματος, τὸ ὁποῖον ἡ ἀποψὶς τῶν πέριξ παρουσιάζει. Ὁ Παρνασσός ἐθεωρεῖτο ἱερὸν ὄρος τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος· εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ ὑπῆρχε τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν καὶ ἡ Κασταλία πηγὴ, ἐκ τῆς ὕδατος τῆς ὁποίας ὅστις ἔπιεν ἐφίετο ποιητής, ὡς ἐπίστευον οἱ ἀρχαῖοι· ἡ πηγὴ αὕτη ὀνομάζεται σήμερον βρύσις τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Εἰς τὸν Παρνασσὸν ὑπῆρχεν ἐπίσης τὸ Κορύκειον ἄντρον· τοῦτο ὀνομάζεται σήμερον σπηλιον τοῦ Ὀδυσσεως, διότι κατὰ τὴν ἐπανάστασιν εἰς τὰς μεγάλας καὶ βαθεῖας αὐτοῦ ὅπας ὁ Ὀδυσσεὺς διεφύλαξε τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ.

306. **Πεδιάδες.**—Ἡ Ἀττικὴ κατατέμεται εἰς 4 πεδιάδας· τὴν κατὰ τὴν ἀρχαῖότητα ἐνδοξὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος πρὸς Β. τῆς Πάρνης καὶ τοῦ Πεντελικοῦ, τὴν τῶν Μεσογείων πρὸς Α. τοῦ ὕμνητος, τὴν Θριασίαν πεδίον (Ἐλευσίνας) πρὸς Δ. καὶ εἰς τὴν πλήρη ἐλαιοδένδρων πεδιάδα τῶν Ἀθηνῶν τὴν σημερινικωτέραν ὄλων, περιλειομένην ὑπὸ τῆς Πάρνης, τοῦ Πεντελικοῦ, τοῦ ὕμνητος καὶ τοῦ Αἰγῶλος, καὶ εἰς τὴν ἐκτεινομένην μεταξὺ τῶν ὄρεων Κιθαῖρῶνος, Ἐλικῶνος καὶ Πτόφου μεγάλην πεδιάδα τῆς Βοιωτίας ὑποδηλημένην εἰς τὰς πεδιάδας Θηβῶν, Πλαταιῶν καὶ Λεβαδείας.

307. **Ποταμοί.**—Οἱ διαρρέοντες τὴν Ἀττικὴν ποταμοὶ (χειμάρροι σχεδὸν ξηροὶ) εἰναι ἀσκήμαντοι, πολλάκις ἐκλείποντες ἐν καιρῷ ἀνομβρίας. Ὀνομαστότεροι εἰναι ὁ Κηφισὸς καὶ ὁ Ἥλιος. Ὁ Ἀσωπός, πηγάζων ἐκ τοῦ Κιθαῖρῶνος καὶ διαρρέων τὴν Θηβαϊκὴν πεδιάδα ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, ὁ Βοιωτικὸς Κηφισὸς πηγάζων ἐκ τῶν ὑπερείων τῆς Οἰτῆς ἐκβάλλει διὰ διωρύχων εἰς τὴν Ὑλίκην λίμνην.

308. **Λίμναι.**—Ἡ Κοπαῖς, ἥτις ἀπέχεράνηθη καὶ οὕτω τὸ μὲν κλίμα τῆς Βοιωτίας σημαντικῶς ἐβελιτώθη, οἱ δὲ γεωργικοὶ πληθυσμοὶ ἀπέκρησαν ἔδαφος γονιμώτατον 240.000 περίπου στρεμμάτων πρὸς καλλιεργίαν. Ἡ Ὑλίκη καὶ ἡ Παράλιμη (Τρεφία) ἄλλοτε, εἰς ἀς διαχετεύονται τὰ ὕδατα τῆς Κοπαίδος καὶ ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον.

309. **Νῆσοι.**—Ἐν τῷ νομῷ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας περιλαμβάνονται αἱ νῆσοι Σαλαμίς, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐνδοξὴν ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν δοξάσασα τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος, παρ' αὐτῇ δὲ καίτιι ἡ Ψυττάλεια, ἡ Αἴγινα, τὸ Ἀγκίστριον (Κεκουφάλεια) καὶ τινες ἄλλαι μικραὶ καὶ ἀκατοίκητοι νῆσοι, ὡς ἡ τοῦ Πατρόκλου παρὰ τὸ Σαῦνιον καὶ

¹ Τὰ ὕψη τῶν ὄρεων δὲν σημειῶνται ἐνταῦθα, διότι ἐν λεπτομερείᾳ ἀναγράφονται ἐν τῷ εἰδικῷ περὶ τούτων κειμ. σελ. 44-46 καὶ ἐν τῇ φυσικῇ χάρτῃ τῆς Ἑλλάδος σελ. 38.

ἡ τῆς Μακρονήσου (Ἐλένης) ἐναντί τοῦ Λαυρείου.

310. Συγκοινωνία.—Ὁ νομός Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ἔχει πολλές καὶ καλῶς ὕπως δῆποτε συντηρουμένας ὁδοὺς, δι' ὧν συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν γειτονικῶν νομῶν Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, κυριώτεροι δὲ τούτων εἶναι ἡ Ἀθηνῶν-Θηβῶν-Λεσβείδας, ἡ Ἀθηνῶν-Λαυρείου, ἡ Ἀθηνῶν-Μεγάρων-Κορίνθου, ἡ Θηβῶν-Χαλκίδος κλπ. Πρὸς τούτους εἶναι τὸ κέντρον (ὀρμητήριον) τῶν Ἑλληνικῶν σιδηροδρόμων, διότι ἐκ Πειραιῶς καὶ Ἀθηνῶν ἀναχωροῦσι πᾶσαι αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, ὡς ἡλεκτροκίνητος Ἀθηνῶν-Πειραιῶς, Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου, Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Συνόρων (Τάγρεσι), Ἀθηνῶν-Κηφισίας, Ἀθηνῶν-Λαυρείου ὡς καὶ τοῦ ἡλεκτρικοῦ προχυοδρόμου Ἀθηνῶν-Φαλήρου-Πειραιῶς.

311. Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.—Οἱ κάτοικοι τῶν περιχώρων τῆς Ἀττικῆς ὀμιλοῦσι σχεδὸν πάντες καὶ τὴν Ἀλβανικὴν καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, ἀμπελοποιίαν καὶ κτηνοτροφίαν, ἐνῶ οἱ τῶν πόλεων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς εἰς τὰς ἐπιστήμας, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Οἱ δὲ τῆς Βοιωτίας ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

312. Διοικητικὰ διαίρεσις.—Ὁ νομός Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας διαιρεῖται εἰς πέντε ἐπαρχίας· 1) Ἀττικῆς 2) Μεγαρίδας, 3) Αἰγίνης, 4) Θηβῶν καὶ 5) Λεσβείδας, ὑποδικαζομένας εἰς 29 δήμους.

313. Ἡ ἐπαρχία Ἀττικῆς, ἀρχμένῃ ἀπὸ τῆς Πάρνηθος, καταλήγει εἰς τὸ Σούνιον ἀκρωτήριον, ἐνθα ὑπῆρχεν ἄλλοτε ὁ μεγαλοπρεπὲς ναὸς τῆς Σουινιδόος Ἀθηνᾶς ἡ κατὰ νεωτέρας ἐκκακεῖσας ἐπιγραφὰς ναὸς τοῦ Σουνιαράτου Ποσειδῶνος· τοῦ ναοῦ τούτου σφάζονται ἀκόμη 12 στυλοὶ ἐκ τούτου καὶ τὸ ἀκρωτήριον ὀνομάζεται Ἰταλιστὶ κάρβο-κολώνες.

314. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ βασιλείου εἶναι αἱ Ἀθῆναι, αἱ ὅσαι κεῖνται μεταξὺ τῶν ποταμῶν Κηφισοῦ καὶ Ἰλισοῦ.

Αἱ Ἀθῆναι εἶναι ἡ ἀρχαιστάτη πόλις τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐλευθερίας, συνίστατο δὲ τὸ πάλαι ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἐκ τῆς Κάτω πόλεως, ἥτις ὀνομάζεται καὶ Ἀστὺ, καὶ ἐκ τῶν λιμένων Πειραιῶς καὶ Παλαιῶν Φαλήρου, οἱ ὅσοι συνεδέοντο μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν. Ὁλόκληρος ἡ πόλις κατεσκομεῖτο ὑπὸ θαυμασίῳ οἰκοδομῶν, ὧν τὰ ἐπιστήμια τελεῖσθαι εἶναι τὰ ἀκούοντα·

Ἐν μὲν τῇ Ἀκροπόλει τὰ Προπύλαια μετὰ τῆς Πινακοθήκης, δεξιόθεν τῶν ὁπίων κεῖται ὁ κομψὸς ναὸς τῆς Ἀπτερίου Νίκης, τὸ ἀνοικοδομηθὲν καὶ

συμπληρωθὲν τελευταῖον διὰ τοῦ σφζομένου ὀλοκοῦ Ἐρέθθειον, ὕπερ προσέλαβεν ἤδη ἱκανὸν μέρος τῆς πλκαῖς αὐτοῦ αἰγίλης, τὸ κύριον ἱερὸν τῆς πολιοῦχου θεᾶς· καὶ ὁ Παρθενῶν, ὁ περίφημος καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ναοὺς τῆς ἀρχαιότητος ὥραιος καὶ πολυτελής ναὸς τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς, ἐντός τοῦ ὁποῦ ἴστατο τὸ ἐξαισιώτερον τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Φειδίου χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς θεᾶς. Τὸ ἀθάνατον τοῦτο ἀριστούργημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς ὠκοδομήθη ἐπὶ Περικλέους ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων Ἰκτίων καὶ Καλλικράτους καὶ διεσώθη ὀλόκληρον μέχρι τοῦ 1687 μ. Χ., διότι εἶχε μεταβληθῇ εἰς ναὸν τῆς Θεοτόκου καὶ τελευταῖον ἐπὶ τουρκοκρατίας εἰς τζαμίον.

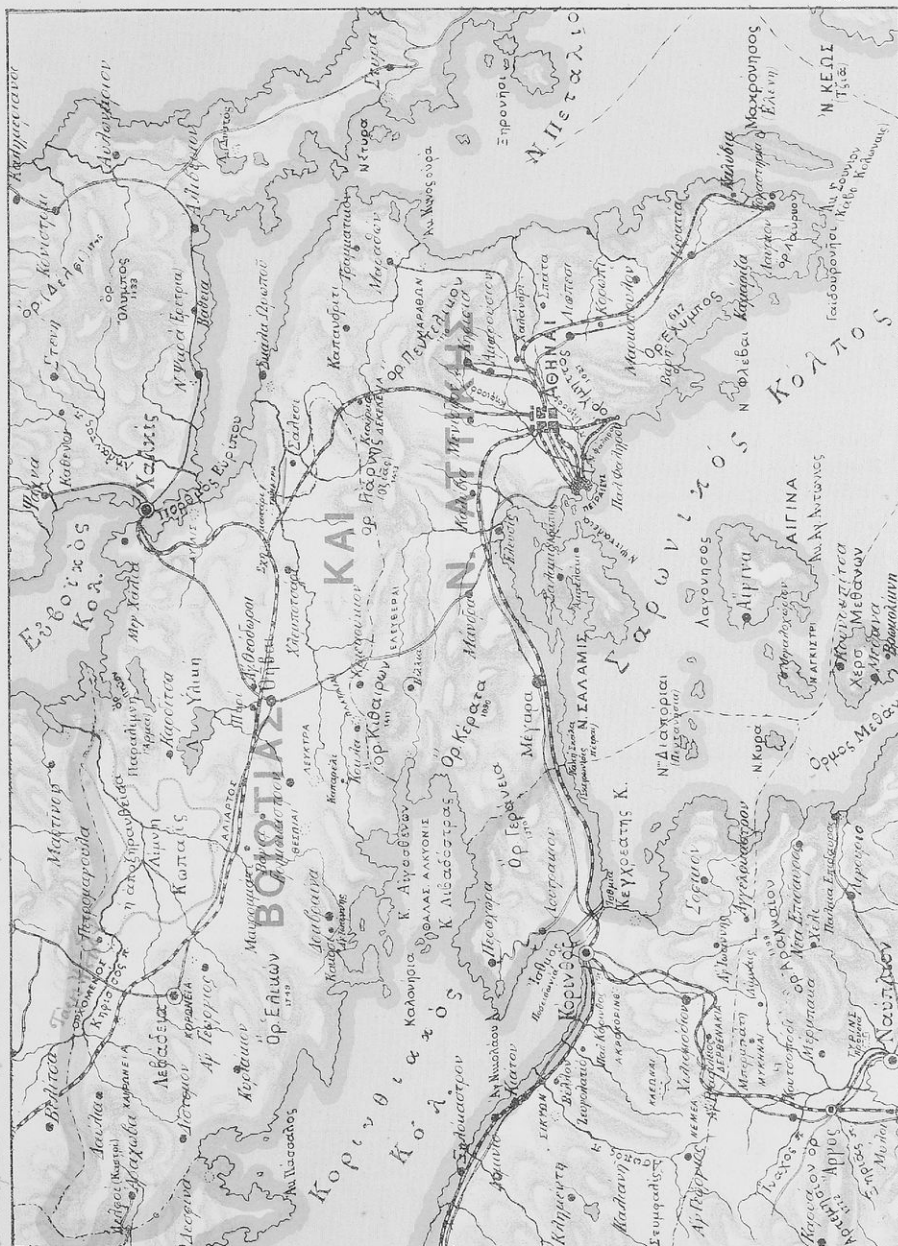
Κατὰ τὸ ἔτος ἡμῶς τοῦτο οἱ Ἐνετοὶ πολιορκοῦντες τοὺς Τούρκους ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐξερψαν οὐδένα ἐπὶ τοῦ Παρθενῶνος, ὅστις ἐχρησίμευεν ὡς πυριτιδαποθήκη, καὶ ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα μέγα μέρος αὐτοῦ.

Ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὠκοδομήθη τελευταῖον καὶ μοναδικὸν μνημεῖον, ὕπερ περιέλαβε τὰ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἀνευρεθέντα ἐκ τῆς ἐνεργηθείσης μέχρι τοῦ ἀρχικοῦ ἐδάφους ἐκκακῆς διάφορα μαρμάρινα ἀγάλματα καὶ λοιπὰ πολύτιμα εὐρήματα πλουτίσαντα σημαντικῶς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας τέχνης.

Εἰς δὲ τὸ Ἀστὺ, ὕπερ ἦτο πλήρης δημοσίῳ οἰκοδομῶν, σφάζοντα τὰ ἐρείπια τοῦ μερίστου ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, οὗ ὑπολείπονται εἰσὶν εὐχρῶς 16 τεράστια κίονες, ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ, ὁ ναὸς τοῦ Θησέως σχεδὸν ἀκέραιος, κοινῶς καλούμενος Θησείον, κατ' ἄλλους δὲ Ναὸς τοῦ Ἡρακλίου καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸ Ὑδαῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, τὸ Ἀσκληπιεῖον, τὸ Θέατρον τοῦ Διονύσου, ἡ Πνύξ, ὁ λόφος τῶν Νυμφῶν, ἐφ' οὗ νῦν τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάτου, ὁ λόφος ἐφ' οὗ συνεδρίαζεν ὁ Ἄγριος Πάγος, τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσιστρατεύου, τὸ Ὁρολόγιον τοῦ Κυρρήστου (κοινὸς ναὸς τοῦ Αἰόλου), ἡ Πύλη τῆς Ἀγορᾶς καὶ ἡ ἐν αὐτῇ βιβλιοθήκη τοῦ Ἀδριανοῦ, ἡ στοὰ τοῦ Ἀττάλου καὶ αἱ τῶν Γυγάντων (περὶ τῆς Ἀκροπόλεως κείμενα), τὸ Δίπυλον, αἱ τάφαι τοῦ Κεραμικοῦ καὶ ἄλλα.

Πάντα ταῦτα τὰ μνημεῖα τῆς προγονικῆς ἡμῶν εὐκλείας καὶ οὕτως ἔχοντα (καταλειπωμένα τὸ πλεῖστον) ἐπισφύρουσι τὸν θαυμασμὸν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ τὰ προσελκύουσιν πάντοτε πλείστους περιηγητὰς ἐκ τε τῆς Ἑπείρου, Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, ἔτι δὲ περισσοτέρους, ὅταν καταρθῶν ἢ συνδεθῇ σιδηροδρομικῶς ἡ Ἑλλὰς μετὰ τῆς Εὐρώπης.

Οὕτως αἱ Ἀθῆναι θὰ εἶναι κέντρον ἐστὶα φω-

τισμού του κόσμου και ἀλλήλως «αἰώνια πόλις»¹.

Αἱ νέαι Ἀθήναι ἐκτισμέναι μετὰ εὐθείων και κα-
νόνων ὁδῶν συγκαταλέγονται μεταξύ τῶν πρώτων
πόλεων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν δευτερευουσῶν τῆς
Εὐρώπης. Εἶναι ἡ μεγαλύτερα καὶ ὠραιότερα πόλις
τοῦ βασιλείου, ἔχουσα περὶ τὰς 168 χιλ. κατοίκους.
Ἐνταῦθα κατοικεῖ ὁ βασιλεὺς, ἐδρεῖται ἡ Κυβέρνησις
καὶ συνέρχεται ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος. Τὰ
σημαντικώτερα, λαμπρότερα καὶ μεγαλοπρεπέστερα
τῶν ἐν αὐτῇ δημοσίων οἰκοδομῶν εἶναι ἡ Μη-
τρόπολις, τὰ Ἀνάκτορα, τὸ Ἀνάκτορον τοῦ Διαδό-
χου, τὸ Βουλευτήριον, τὸ Δημαρχεῖον, ἡ Σιναιὰ Ἀ-
καδημία, τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ Ἀστεροσκοπεῖον,
ἡ Βαλλιάνειος Βιβλιοθήκη, τὸ Μετσόβιον Πολυτε-
χνεῖον, τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον, τὸ Ἀρσάκειον, τὸ
Βαρβάκειον, τὸ Πρακτικὸν Λύκειον, τὸ Μαρσάλειον
Διδασκαλεῖον, ἡ Ριζάρειος σχολή, τὸ μέγαρον τῶν
Ταχυδρομείων καὶ Τηλεγράφων, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα
τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἀβερῶφειος στρατιωτικὴ σχολὴ τῶν
Εὐέλπιδων, Ὀρφανοτροφεῖα ἀρρένων Χατζῆ-Κώστα
καὶ θήλειον Ἀμαλίσκειον, τὸ Νοσοκομεῖον ἡ Ἑλπίς, ὁ
Εὐαγγελισμὸς, τὸ Ἀρεταῖσιον, τὸ Αἰγινεῖσιον, τὸ τῶν
Παιδῶν, τὸ μέγα Δημοτικὸν Θέατρον, τὸ περίκομφον
Βασιλικὸν Θέατρον, τὸ Ὑδρεῖον, τὸ Ζάππειον μέ-
γαρον μεθ' ὠραίων καὶ εὐθαλῶν κήπων καὶ τὸ ὀλίγον
περικείμενον ἀνακαισθεὶν ὑπὸ τοῦ αἰθιρῶν Ἀβέρωφ
παλαιῶν Παναθηναϊκῶν Στάδιον καὶ πολλὰ ἄλλα.

315. Ἐξοχαί τῶν Ἀθηνῶν.—Αἱ Ἀθήναι ἔχουσι
πολλὰς καὶ ὠραίας ἐξοχάς, μεθ' ὧν συγκοινωνοῦσι
διὰ σιδηροδρόμων καὶ τροχιοδρόμων. Τισαὶ αὐτῶν δὲ
ἐξοχαί εἶναι τὰ Πατήσια καὶ ἡ Κολοκυνθοῦ μετ'
εὐθαλῶν κήπων καὶ λαμπρῶν οἰκοδομῶν, ἡ κατὰ-
φρικτὸς καὶ κατάρρυτος Κηφισὸς μετὰ περικαλλῶν
ἐπαύλειον καὶ ὠραίου παραδείσου (πάρκου) εἶναι ἡ
μαγευτικώτερα καὶ θελκτικώτερα ἐξοχαί τῶν Ἀθη-
νῶν καὶ τὸ θερινὸν ἐνδιαιτήριον τῶν πλουσίων, τὸ
Ἀμαρούσιον, (2,200 κατ.) ἔχον πολλὰς ρυτικὰς
καλλογὰς καὶ ὀνομαστὴν ὕδωρ, ἀμφοτέραι αἱ ἐξοχαί
αὐταὶ κινεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Πενταλικοῦ.

Τὸ Παλαιὸν Φάληρον, ἐνθα ἰδρύθη ὁ Ζωολογικὸς
κήπος καὶ τὸ Μακράσειον Ἐνυδρεῖον, παρὰ τοὺς ἐξοχαί
ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ, ἔχουσα θαλάσσια λουτρά καὶ

ἐστιατόρια. Δεκλεία (Τατόιον), εἰς τὰς ὑπορείας τῆς
Πάρνηθος τερπνοτάτης καὶ δροσισύστατος βασιλικῆς
ἐπαύλει, ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα καὶ ἐκτε-
ταμένους καὶ ὠραίους ρυτικὰς.

Ἐτεροι πόλεις εἶναι ὁ Πειραιεὺς (74,000 κατ.),
τὸ ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ ἐμπορικώτατη πό-
λις τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα πολλὰ καὶ ποικίλα βιο-
μηχανικὰ ἐργαστήσια, οἶον ὑφαντουργεῖα, μηχανορ-
γεῖα, ναυπηγεῖα, ἀτμομύλους κλπ.

Ἐμπορικὴν ναυτικὴν σχολὴν, Δημοτικὸν Θέατρον,
φιλοζωρικὰ καταστήματα (Ζάννειον νοσοκομεῖον,
Ῥωσικὸν νοσοκομεῖον, Χατζηκυριάκειον ὀρφανοτρο-
φεῖον θηλέων), γυμνάσιον, ἀνώτερον παρθεναγω-
γεῖον, τὴν Βασάνειον σχολὴν τῶν ναυτικῶν Δοκί-
μων καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ ἰδιωτικὰ τε
καὶ δημόσια. Ἐντὸς ὀλίγου δὲ περατοῦται ἡ κατα-
σκευὴ ἄριστορρῶ τῶ εἰσπλέοντι εἰς τὴν λιμέναν δύο
μονίμων (κτιστῶν) δεξαμενῶν πρὸς ἐπισκευὴν καὶ
καθαρισμὸν μικρῶν τε καὶ μεγάλων πλοίων.

Ὁ Πειραιεὺς συνδέεται μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ
τριῶν σιδηροδρόμων καὶ ἐνὸς ἡλεκτρικοῦ τροχιοδρό-
μου, ἔχει δὲ συνεχῆ ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν μεθ'
ὧλων τῶν παραλίων πόλεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ
Ἐξωτερικοῦ. Καὶ εἶναι, ὡς εἴπομεν, καὶ τὸ ὀρμη-
τήριον πάντων τῶν Ἑλληνικῶν σιδηροδρόμων.

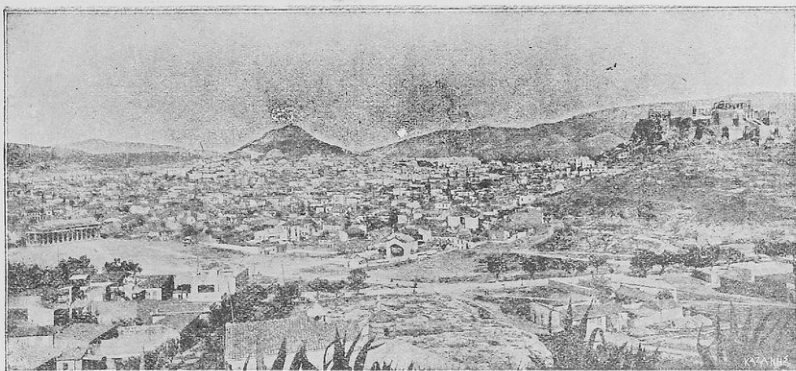
Εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ λιμένος Πειραιῶς εὐρίσκεται
ὁ τάφος τοῦ Ἀνδρέου Μιαούλη τοῦ μεγάλου ναυα-
ρχοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ὁ ἀνδρὶς τοῦ
στρατάρχου τῆς Σπέρης Ἑλλάδος Καραϊσκάκης ἐν
τῇ ὁμώνυμῳ πλατείᾳ.

ΣΗΜ. Πλὴν τοῦ μεγάλου λιμένος Πειραιῶς ἡ πα-
λαιὰ πόλις εἶχε καὶ δύο ἄλλους μικροτέρους λιμένας
τὸν τῆς Ζέας, ἐκβαθυνηθέντα καὶ ἐνωθέντα ἰθὺ μετὸν
τοῦ Πειραιῶς, καὶ πρὸς τὸ ΝΑ. μέρος τὸν τῆς **Μου-
νιχίας** πλησίον τοῦ τελευταίου καὶ παρὰ τὸν λόφον
εὐρίσκοντο τὰ ἐκ Πειραικοῦ λίθου ἐρείπια τῶν δύο
ἀρχαίων θεατρῶν, ὅπου νῦν τὸ Γυμναστήριον.

Τὸ Νέον Φάληρον, ἐνθα ὁ τάφος τοῦ Καρυσιακοῦ
καὶ τὸ πρὶν τινος χρόνου ἀποπερατωθὲν μέγα ἡλεκτρικὸν
ἐργαστήσιον (Ἠλεκτρικὸς σταθμὸς τοῦ Φαλήρου),
προσориζόμενον νὰ προμηθεύῃ εἰς ἀμφοτέρους τὰς πόλεις
Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἡλεκτρικὸν ρῶς καὶ κινητήριον
δύναμιν σιδηροδρόμων καὶ διαφόρων μηχανημάτων¹.

¹ Πάντο δὲ δικαίως γράφει Ἕλληες τις συγγραφεὺς περὶ
τῶν Ἀθηνῶν. «Αἱ Ἀθήναι ὑπῆρξαν ἡ παιδείας τῆς Ἑλ-
λάδος, εἶναι δὲ ἀκύνη δια τῆς ιστορίας καὶ τῶν παραδει-
γματῶν τῆς τοῦ σχολείου οὐλοῦ τοῦ κόσμου. Μετὰ εἰκοσιν αἰώ-
νας δὲν ἔπυος νὰ φωτίξῃ ἡμεῖς, ὥσπερ οἱ ἐσθλοὶ μὲν ἦσαν
ἀστέρες, ὧν αἱ ἀστὲς ἐξακολουθοῦσιν ἐτι νὰ φωτίζωσι
τὴν γῆν».

¹ Τὸ Νέον Φάληρον περικοσμοῦσιν εὐθαλεῖς κήποι καὶ
περικαλλεῖς ἐπαύλεις καὶ οἰκοδομαί, ὡς τὸ μέγα ἐστιατόριον
«**Ἀκατεῖον**», τὸ θερινὸν θέατρον, τὰ διάφορα τεχνικὰ ἔργα
τοῦ ἡλεκτροκινητοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Πειραιῶς, θαλάσ-
σια λουτρά κλπ. Ἐν τῇ ὠραίᾳ παραλίᾳ τοῦ Π. καὶ Ν.
Φαλήρου ζῆτοισιν οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς
ἀναψυχὴν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θερος.

ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Λαύρειον ἢ Ἐργαστήρια (10,000 κάτ.), πόλις παράλιος κατοικημένη ὑπὸ τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ μεταλλεῖα καὶ ἐν ἧ εὐρίσκονται πολλὰ μεταλλευτικά καί κείμενα καὶ ὀνομαστὴν πλυντήριον, ἐν ᾧ καθαρίζονται τὰ ἐκ μολύβδου καὶ ψευδαργύρου μεταλλεύματα τῆς Ἑλλ. καὶ Γαλλ. Ἐταιρείας, Καμάριζα (1,600 κ.). Πλάκα καὶ Δασκαλιό, συναιτισμοί· ἐν οἷς ἐξορύσσονται πλούσια μεταλλεῖα, μολύβδου, ψευδαργύρου, σιδήρου καὶ μαγγανίου. Θορικὸν, κόμη μετ' ἀσφαλεστάτου ἔρμου, εἰς ὃν καταφεύγουσι τὰ πλοῖα ἐν ὄρᾳ τρικυμίας μὴ δυνάμενα νὰ διαπλεύσωσι τὸν Καφηρέα. Μαραθῶν (1,000 κ.), κορυφοῦς πρὸς Β. τοῦ Πεντελικοῦ ἀπέχουσα 7 ὥρας τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὴν ὀνομαστὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μιλτιάδου μετὰ 1,000 Πλαταιῶν ἐνίκησαν περιφανῶς 110 χιλ. Πέρσας· ἐν τῇ ὁμώνυμῃ πεδιάδι σώζεται εἰσέτι ὁ τύμβος τῶν πεσόντων 192 Μαραθωνομάχων. Πλησίον τοῦ Μαραθῶνος εἶναι τὸ χωρίον Γραμματικόν, ἐνθα ὑπάρχουσι πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου. Ὠρωπός (800 κατ.).

Λιόπαι (Παλαιὰ 2,600 κ.). Κορωπὶ 4,300 κ.). Μορζιόπουλον (2,600 κ.) καὶ Κερατὰ (3,500 κ.), κομσπύλεις ἀγροτικά κείμεναι πρὸς Δ. τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐν τῇ πεδιάδι τῶν Μεσογείων καὶ συγκοινωνοῦσαι μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Λαυρείου. Σπάτα (2,000 κ.)· παρὰ τῇ κόμῃ ταύτῃ ἀνευρέθησαν πανάρχαια τάφοι μετὰ πολυτίμων ἀρχαίων ἀντικειμένων. Πικέρμι, μικρὸν χωρίον ἀνῆκον μετὰ τοῦ προηγουμένου εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ δήμου Κρωτίας· ἐνταυθα ἀνευρέθησαν περίφημα

ἀπολιθώματα ζῶων προϊστορικῆς ἐποχῆς. Μενίδιον (Ἀρχαῖα 3,500 κ.). Καλύβια Χασσιᾶς (Ἀσπρό-πυργος) παρὰ τὴν ἀρχαίαν Θρῖαν 2,300 κατ.).

316. Ἡ ἐπαρχία Μεγαρίδος ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες, καίται δὲ πρὸς Δ. τῆς Ἀττικῆς καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Αἰγιάλειο μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ πρὸς Δ. καὶ τοῦ ἔρους Κιθαιρώνας, ὑπερχωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Βοιωτίας μέχρι τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου πρὸς Ν.

Πρὸς Ν. τῆς Μεγαρίδος τὸ ὄρος Γεράνεια καταλήγει εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ σχηματίζει μέρος κρημνώδες, διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ὁ σιδηροδρόμος Πελοποννήσου. Τὸ μέρος τοῦτο ὀνομάζεται Κανὴ Σάλλα (πάλαι Σκιρωνίδες πέτραι), ἐνθα ὁ κοκοῦργος Σκίριον παρεμύενε τοὺς διαβάτας, οὗς, ἀποῦ ἐλήστανε, κατακρήμνιζεν εἰς τὴν θάλασσαν.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὰ Μέγαρα (8,000 κ.), κείμενα κατὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς ἐξ ἐλαιῶνων καὶ ἀμπελώνων κατεχομένης Μεγαρικῆς πεδιάδος, συνδεόμενα μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου. Ἐλευσίς (2,400 κ.), κόμη μικρὰ κειμένη πρὸς Δ. τῶν Ἀθηνῶν ὀνομαστὴ τὸ πάλαι διὰ τὸν περιώ-νυμον καὶ τῆς Δήμητρος, ἧς τὸ ὄρατον ἀγάλμα ἐκομίσθη τῷ 1801 εἰς Ἀγγλίαν. Ἐν τῷ κατ' οὗτῳ, οὕτως σώζονται ἔτι τὰ ἐρείπια, ἐτελοῦντο τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια. Μάνδρα (3,700 κ.), κόμη παρὰ τὴν Ἐλευσίνα. Ἐτεροι κόμαι Βύβια (Εἰδυλλία) 2,700 κ. καὶ Κρικεοῦσιον (Ἐρυθρά) 3,100 κάτ.

317. Εἰς τὴν Μεγαρίδα ὑπάρχει ἡ νῆσος Σαλαμίς (κοινῶς Κούλλουρη), ἔχουσα σχῆμα πετάλου ἢ κουλλουρίου· αὕτη ὑπῆρξε πατρὶς τοῦ νομοθέτου Σό-

Σχ. 51. Ο Παρθενών.

Κορινθιακών κώλων κομμόπολις Δομβραΐνα (1,700 κ.), απέχουσα 1 1/2 ώραν της Θηλάσσης, ἐπίνειον τῆς ὁποίας εἶναι ὁ Ἀγ. Ἰωάννης, δι' οὗ ἐξάγονται πολλὰ προϊόντα τῆς γῶρας.

320. Ἡ ἐπαρχία Λεβαδείας περιλαμβάνει τὸ ΒΔ. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Λεβάνεια (7,000 κ.), κειμένη ἐπὶ τερπνοτάτης τοποθεσίας· οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν βαμβακοφυτίαν καὶ τὴν νηματοουργίαν.

Πλησίον αὐτῆς ἔκειτο εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὸ περίφημον μαντεῖον τοῦ Τροφονίου, ὅστις, ὡς λέγεται, ἔκτισε τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δελφοῖς.

Δαύλεια (2,000 κ.), μικρὰ κώμη πρὸς Β. τῆς Λεβαδείας. Κάπραινα, μικρὸν χωρίον κειμένον ἐπὶ τῶν ἐρείπειν τῆς ἀρχαίας Χαιρωνείας τῆς πατρίδος τοῦ Πλουτάρχου, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Κορινθίους, αἵτινες πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων κατὰ τὴν μάχην ἱερυλογιτῶν ἀνῆγειραν τύμβον ὁραϊστάτων καὶ ἔστησαν ἐπ' αὐτοῦ μεγάλωσπρην μαρμάρινον λέοντα σφάζοντα ἔτι καὶ σήμεραν.

ΣΗΜ. Κατὰ τὸ ἔτος 1905 ἐπερατώθη τελείως χάρις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιολογικὴν ἑταιρείαν ἡ ἀναστήλωσις τοῦ λέοντος τῆς Χαιρωνείας.

Δίστομον (1,500.), κομμόπολις κειμένη πρὸς Δ. τῆς Λεβαδείας, γενομένη ὀνομαστὴ διὰ τὴν πλησίον αὐτῆς καταστροφὴν τῶν Τούρκων ὑπὸ τῶν Σουλιωτῶν. Ἀράχθωβα (3,500 κ.) ἐπὶ τῶν νοτίων ὑπορείων τοῦ Παρνασσοῦ· ταῦτες οἱ μὲν ἄνδρες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀμπελοφυτίαν καὶ κτηνοτροφίαν, αἱ δὲ γυναῖκες ὑφαινοῦσιν ὀνομαστοὺς τάπητας. Ἐν αὐτῇ ὁ Καραϊσκάκης κατετρόπως τοὺς Τούρκους τῷ 1826 καὶ ἔστησε τρόπκιον εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐνδοξοῦ νίκης κατὰ τὸν ἐχθρὸν τῆς πατρίδος. Ἅγιος Γεώργιος (1,500 κ.), πλησίον τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ Κορώνεια

(νῦν τὸ χωρίον Λουτρό), ἔθθα συνεκροτήθη μάχην μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων (447 π. Χ.), καὶ μεταξὺ Ἀγησίδου καὶ Βοιωτῶν (394 π. Χ.). Μάξι, μικρὸν χωρίον παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Ἀλιάρτου, ἔθθα οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας· πλησίον τῆς κώμης ταύτης εἶναι ἡ θέσις Πέτρα, ὅπου ὁ Ὑψηλάντης τῷ 1829 ἐνίκησε τοὺς Τούρκους. Σκριτοῦ κώμη μικρὰ παρὰ τὰ ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου Ὀρχομενοῦ.

Περίληψις:

Ὄρη.—Τμήττος, Πεντελικόν, Πάρνης, Αἰγάλεως, Κιθιρῶν, Γεράνεια (Μακροπλάγι), Ἑλικὸν, Πύφον καὶ Παρνασσός.

Πεδιάδες.—Μαραθῶνας, Μεσσηγεῖον, Ἀθῶν, Θριάσιον πεδῖον (Ἐλευσίς), Μεγαρίδος, Θηβῶν, Πλαταιῶν καὶ Λεβαδείας.

Ποταμοί.—Κηφισός, Ἰλισὸς χερμαρρόδεις, Ἀσωπός, Βοιωτικὸς Κηφισός.

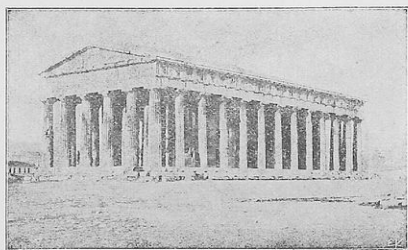
Αἶναι.—Ἡ ἀποξηρανθεῖσα Κωπιάς, Ὑλική, Τρεφία, Ἑπαρχία.—Ἀττικῆς, Αἰγίνης, Μεγαρίδος, Θηβῶν καὶ Λεβαδείας.

Πόλεις καὶ πόλιναι.—Ἀθῆναι, Παιραεὺς, Π. καὶ Ν. Φάληρον, Κηφισία, Ἐργαστήρια (Λαύρειον), Κικυρία, Κερατεία, Μακρόπουλον, Κορωπία, Λιόπαι, Σπάτα, Μενίδιον (Ἀχαρναί), Καλύβεια, Ἐλευσίς, Μίγαρα, Σαλαμίς, Αἶγινα, Θῆβαι, Ἐρμιόναστον (Θεσπία), Βάγια, Δομβραΐνα, Λεβάνεια, Δίστομον, Ἀράχθωβα, Κάπραινα.

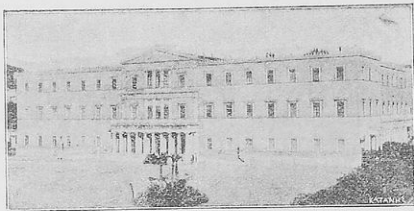
Ἱστορικαὶ πόλεις καὶ τοποθεσίαι.—Ἀθῆναι, Μαραθῶν, Ἐλευσίς, Σαλαμίς, Αἶγινα, Σκιρωνίδες πέτραι, Θῆβαι, Πλαταιαί, Λεδκτρα, Λύλις, Θεσπία, Χαϊρώνεια, Δίστομον, Κασταλία πηγὴ καὶ Κωρύκειον ἄντρον.

ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΩΚΙΔΟΣ

321. **Ὄρια.**—Ὁ νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος καίττα πρὸς Β. τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τῆς Βοιωτίας, τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, μέχρι τοῦ νομοῦ Λαρίσης πρὸς Β. καὶ ἀπὸ τοῦ νομοῦ Αἰτωλοακαρνανίας μέχρι τοῦ Εὐβοϊκοῦ καὶ Παγασητικοῦ κόλπου πρὸς Α. Μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων κόλπων ἐκτείνεται ὁ πενταγώνος Μαλιακὸς κόλπος, ὅστις εἰσχωρὼν βαθύως εἰς τὴν ξηρὰν διαιρεῖ

Σχ. 52. Τὸ Θρησείον.

Σχ. 53. Τὰ Ἀνάκτορα τῶν Ἀθηνῶν.

τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τοῦ νομοῦ εἰς δύο ἄνωγα μέρη, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνσφηνοῦνται ἡ ΒΑ. ἄκρα τῆς Εὐβοίας (Κήνιαον ἀρωατήριον).

322. **Ἑκταθες.**—6660 τετραγων. χιλιόμετρα.

323. **Πληθυσμός.**—174,500 κάτοικοι.

324. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος εἶναι ψυχρὸν καὶ ὕμεινόν, ἀλλὰ κατὰ τὸ θερος εἰς τινὰ ἀνατολικὰ παράλια αὐτῆς εἶναι νοσώδες.

325. **Ἐδαφός καὶ προϊόντα.**—Τὸ ἔδαφος τῆς Φθιώτιδος εἶναι πολλὴ εὐφορία εἰς τὰ πεδινὰ, παράγων δημοτικακοὺς καρπούς, ἐλάϊας (Ἀμφίρσσης), ἐλεγκτὸν καπνὸν (Βελίτης), βάμβακα, σίτον, πέποινας, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ μεταλλεύματα σιδήρου, χαλκοῦ καὶ χρυμοῦ.

326. **Ὅρη.**—Ἡ Ὄθρυς, ὄρος κεκαλυμμένον ἰδίως πρὸς τὰς κλιτύς ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν καὶ ἐγκλείον ὀρυκτὰ χαλκοῦ. Τὸ ὄρος τοῦτο χωρίζει τὴν Θεσσαλίαν ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἡ Οἶτη, ὄρος ὕψηλόν καὶ δασώδες. Ὁ Τυφροστός, ὄρος ὕψηλόν καὶ ἀπόκρημνον κατάρυτον ἐν δρυὶν καὶ καστανεῶν, χωρίζον πρὸς Δ. τὴν ἐπαρχίαν Εὐρυτανίας ἀπὸ τὴν τῆς Φθιώτιδος, ὁ διὰρρυφός Παρνασσός, ἡ Γνωῖνα τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος κατάρυτον καὶ ὁ Κόραξ.

Κλάδος τῆς Οἶτης εἶναι τὸ Καλλιδρόμον καταλήγον ἀποτόμος πρὸς τὸν Μαλιακὸν κόλπον καὶ σχηματίζον τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν ταῦτα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐνδόξου βασιλέως τῆς Σπάρτης Λεωνίδου εἶχον 20 μέτρων πλάτος, διότι ὁ Μαλιακὸς κόλπος εἰσέρχεται βαθύτερον εἰς τὴν ξηράν, ἐν ᾧ σήμερον τὰ ὕδατα τοῦ Σπερχειοῦ προσέχουσιν διὰ τῆς ἰλὸς αὐτῶν τὸν κόλπον καὶ μετέβαλον τὰ ἀνεμαστὰ ταῦτα στενὰ εἰς ἀνεταχμένον χιλιπῶν.

327. **Πεδιάδες.**—Ἡ τῆς Λαμίας μεταξὺ Οἶτης καὶ Ὄθρυς, μεγάλη καὶ εὐφορος ἐκτεινομένη μέχρι τοῦ Μαλιακοῦ, ἡ τῆς Λοκρίδος, ἐκτεινομένη μεταξὺ Καλλιδρόμου καὶ Παρνασσοῦ. Καὶ ἡ πλήρης ἐλαιοδένδρων εὐφορος πεδιάς τῆς Ἀμφίρσσης.

328. **Ποταμοί.**—Ὁ Σπερχεῖος (Ἀλαμάν),

πηγάζων ἐκ τοῦ Τυφροστοῦ διαρρέει τὴν Λαμιακὴν πεδιάδα· ὁ ποταμὸς οὗτος πλημμυρῶν κατὰ τὴν χειμῶνα ἐπιφέρει πολλὰς ζημίας εἰς τοὺς πέριξ ἄγρους. Παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Σπερχειοῦ ὁ Ἀθανάσιος Διάκος τὸ ἥρωικόν παράδειγμα τοῦ Λεωνίδου μιμούμενος ἠγωνίσθη ὡς λέων ἐναντίον πολλῶν χιλιῶδων Τούρκων τῷ 1821, προτιμήσας νὰ θυσίῃ τὴν ζωὴν του (νὰ σουβελισθῇ ζῶν) παρὰ νὰ κατασχύνη διὰ τῆς φυγῆς του τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον τόπον, ὃν ἐδόξεσε καὶ ἐλάμπρυνεν ὁ Λεωνίδας διὰ τοῦ αἵματός του.

Ὁ Βοιωτικὸς Κηφισὸς πηγάζων ἐκ τῶν ὑπορείων τοῦ Παρνασσοῦ καὶ διαρρέων τὴν πεδιάδα τῆς Λοκρίδος εἰσέρχεται εἰς τὴν Βοιωτίαν. Ὁ Μόρνος (Δάφνος) πηγάζων ἐκ τῆς Οἶτης ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ ὁ Ὑλαιοθς (Κατσοικονίχτης) πηγάζων ἐκ τῆς Γνωῖνας καὶ διαρρέων τὴν κοιλίαν τῆς Ἀμφίρσσης χύνεται εἰς τὸν Κρισαῖον κόλπον.

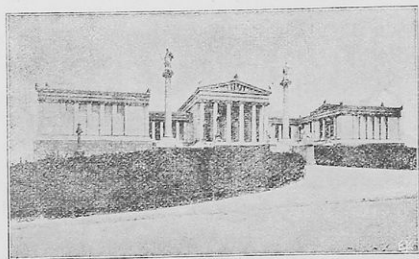
329. **Συγκοινωνία.**—Αἱ κυριώτεραι ἡμιζήτοι ὁδοὶ εἶναι ἡ τῆς Λεβαδείας-Ἀταλάντης, Λαμίας-Δομοκοῦ, Λαμίας-Ὑπάτης, Λαμίας-Ἀμφίρσσης, Ἀμφίρσσης-Δελφῶν-Ἀραχωῆς καὶ Ἀμφίρσσης-Ἰτέας.

Ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ νομοῦ τούτου διέρχεται ἀπὸ Ν. πρὸς Β. καὶ σχεδὸν διὰ μέσου ὁ σιδηρόδρομος Π.-Α.-Συνόρων (Θεσσαλίας).

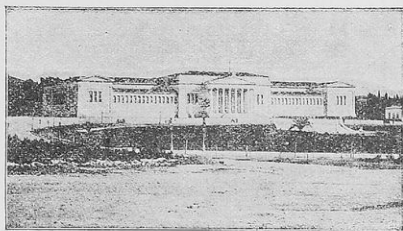
330. **Βίος καὶ δίαιτα τῶν κατοίκων.**

Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινόν, οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ζῶσι κατὰ μικρὰς κόμας ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν κυρίως, πλὴν τῶν κατοίκων τοῦ Γαλαξειδίου, οἵτινες ὄντες ἐπιτηδεύει ναυτικοὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυπηγικὴν καὶ τὴν ναυτιλίαν καὶ εἶναι ἰδιοκτῆται πολλῶν ἀτμοπλοίων καὶ ἱστιοφόρων.

331. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Ὁ νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας: 1) Φθιώτιδος, 2) Λοκρίδος, 3) Παρνασσίδος καὶ 4) Δωρίδος ὑποδιαιρουμένης εἰς 36 δήμους.

Σχ. 54. Ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν.

Σχ. 55. Το ἐν Ἀθήναις Ζάππειον μέγαρον.

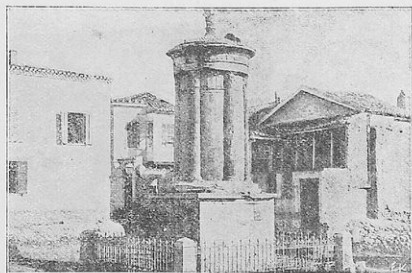
332. 1) Ἡ ἐπαρχία Φθιώτιδος, περιλαμβάνει ἅπασαν τὴν κοιλίαν τοῦ Σπερχεῖου, τὴν μεταξὺ Ὁθρύου καὶ Οἰτης καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Τυφρηστοῦ μέχρι τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου. Πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Λαμία (9,500 κ.), κειμένη μεταξὺ δύο λόφων, τῶν ὁποίων ὁ εἰς πρὸς Δ. καλεῖται Ἀκρολαμία καὶ φέρει ἐπ' αὐτοῦ φρούριον· ἔχει Πρωτοδικεῖον καὶ Γυμνάσιον, ἐν τῇ πεδιάδι αὐτῆς παράγεται ἐξαίρετος καπνός. Ἐπίνειον τῆς Λαμίας εἶναι ἡ Στυλὶς (2,000 κατ.) ἐπὶ τῆς περὶ τῆς Μαλιακοῦ, συνδεομένη μετ' αὐτῆς δι' ἀμυγδαλινοῦ ὁδοῦ καὶ σιδηροδρόμου καὶ ἔχουσα ἀτμόμυλον καὶ νηματοποιεῖον. Ὑπάτη (1,500 κ.), κομποπολις παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Οἰτης· παρ' αὐτὴν ὑπάρχουσι θειοῦχα θερμὰ ὕδατα, ἅτινα φημίζονται διὰ τὰς λαμπτικὰς αὐτῶν ιδιότητας. Νέα Μίτση ἢ Ἀμαλιάπολις (1,000 κ.), Σούριον (1,700 κ.), κειμένη, ὡς καὶ ἡ προηγούμενη, παρὰ τὸν Παγασιτικὸν κόλπον, Γαρδίκιον (πρωτ. τοῦ δήμου (Κρεμ. Λαρίσης 1,200 κ.), Γαρδίκιον (1400 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Ὀμικλίων. Πτελεὸς (1,100 κ.) καὶ ἑτεροι κῶμαι.

333. 2) Ἡ ἐπαρχία Λοκρίδος περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτ. αὐτῆς ἡ Ἀταλάντη, πόλις μικρὰ (1,900 κ.), παράγουσα σίτον, οἶνον καὶ ἔλαιον. Κάτω Πέλλα (Σαχά) ἐπίνειον αὐτῆς. Μετὰ τῆς Ἀταλάντης συνέχεται ἡ Νέα ἢ Ἄνω Πέλλα (900 κ.), συνοικισθεῖσα ὑπὸ Μακεδόνων ἀγωνισθέντων ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπανάστασιν. Πρὸς Β. αὐτῆς εἶναι ἡ κομποπολις Λειβαίναις (1,500 κ.), καταστραφείσα ὑπὸ σεισμῶν τῇ 1894, πατρὶς τοῦ ἥρωος Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουτσου. Δοραμάνιον (1,300 κ.), παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάειαν, ἥτις ἐθεωρεῖτο τὸ πάλαι ὡς ἡ κλιεῖς τῆς Στερεῆς Ἑλλάδος, καὶ Δαδῖον (4,000 κ.), ἡ μεγαλύντερη κομποπολις τῆς ἐπαρχίας συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Ἀταλάντης δι' ἀμυγδαλινοῦ ὁδοῦ· εἰς ἀπόστασιν 20 λ. περίπου τῆς ὥρας ἀπὸ τοῦ Δαδίου διέρχεται ὁ σιδηροδρόμος.

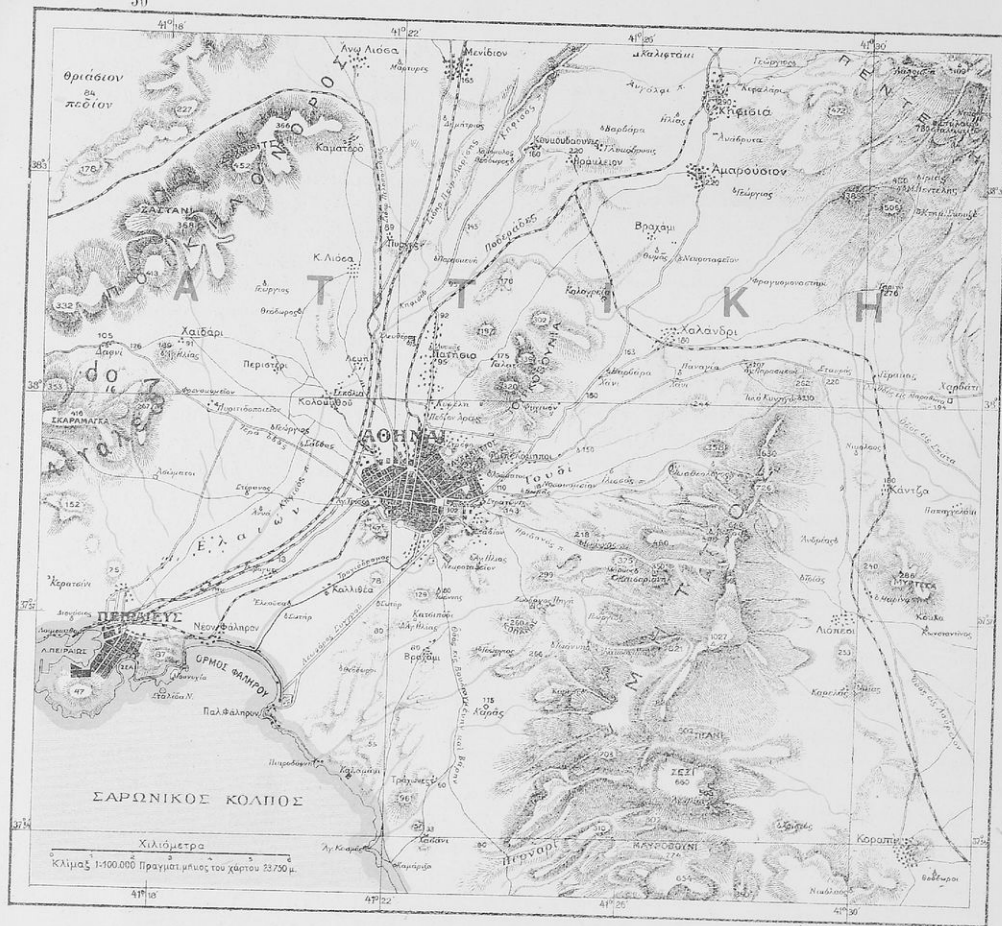
334. 3) Ἡ ἐπαρχία Παρνασσίδος κεῖται πρὸς Δ. τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, σχηματίζοντας πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τὸν μικρὸν κόλπον Κρισταῖον. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Ἀμφισσα (Σάλων) (5,500 κ.), κειμένη ἐπὶ λαμπρῆς θέσεως καὶ ἐν μέσῳ εὐθαλοῦς ἐλαιῶνος, ἔχουσα δὲ πολλὰ ἀγροικίητα ἐλαιοτριβεῖα.

Ἐπίνειον τῆς Ἀμφισσῆς εἶναι ἡ Ἰτέα, ἀπέχουσα ἀπ' αὐτῆς 2 1/2 ὥρας περίπου καὶ συνδεομένη δι' ἀμυγδαλινοῦ ὁδοῦ. ΒΑ. τῆς Ἰτέας καὶ παρὰ τὰς ὑπορείας τοῦ Παρνασσοῦ κεῖται ἡ κώμη Καστρί πλησίεστατα τὸν ἑρειπῶν τῶν ἀρχαίων Δελφῶν, ἐνθα ὑπῆρχε τὸ περιώνυμον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μνητεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος. Συνήχετο δὲ αὐτοῖς κατὰ τὸ ἕκρ ἐκάστου ἔτους καὶ τὸ Ἀμφικτιονικὸν συνέδριον. Ὅλος ὁ χώρος οὗτος ἀνεσκήρηθαι δαπάναις τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως πρὸ ὀλίγου χρόνου καὶ ἔφερον εἰς φῶς σπουδαιότητας ἀρχαιότητος. ΝΔ. τῆς Ἰτέας κεῖται τὸ Γαλαξιδιον (πάλαι Οἰάνθεια) (3,600 κ.), παράλιος πόλις ἔχουσα ναυπηγεῖα μικρῶν ἱστιοφόρων πλοίων καὶ ὠρεῖον καὶ αἰσθητὴν λιμένα.

Πρὸς Β. τῆς Ἀμφισσῆς κεῖται τὸ χωρίον Γραβία, πρωτ. τῶν Δωριέων ἐπὶ τῆς παλαιᾶς Δωριδος· τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι ὀνομαστὸν διὰ τὸ πλησίον αὐτοῦ πλυνθῶντιστον γάνιν, ἐνθα ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουττος μετὰ 120 παλληκῶν ἀντέστησαν κατὰ τῆς στρατιᾶς τοῦ Ὁμήρ Βριώνη τῇ 6ῃ Μαΐου 1821, πολέμῳ μόνον ἐπὶ ὁλόκληρον ἡμέραν κατὰ πολυαριθμῶν Τούρκων. Πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀδυσσεὺς καὶ τῶν συντρόφων του οἱ Ἕλληνες ἐθελονταῖοι ἐπτήσαν μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον φέρων τὴν προτομὴν τοῦ Ὀδυσσεὺς. Ἑτεροι κῶμαι εἶναι τὸ Χρισόν (Κρίσα) (1,400 κ.), παρὰ τὸν Κρισταῖον κόλπον, ἐν τῷ πεδίῳ δὲ τοῦ χωρίου τοῦτου ἐτελοῦντο τὰ πάλαι οἱ ἀγῶνες τὰ Πύθια. Ἡ Ἀμψιανή (Ἰάμπολις), παρὰ τὰς ΒΔ. ὑπορείας τοῦ Παρνασσοῦ, ἐνθα οἱ Ἕλληνες

Σχ. 56. Το ἐν Ἀθήναις μνημεῖον τοῦ Λουσιάρχους.

κατέστρεψαν υπό τὴν Κίτσον Τζαβέλλαν τὸν ὑπὸ τὸν Δερβίς πατὰν τουρκικὴν στρατὸν. Ἡ Μουσούντσα, πατοῖς τοῦ ἤρωος Ἀθ. Διάκου, ἡ Τοπόλια, ἡ Δεσφίνα (2,700 κ.) καὶ ἄλλαι.

335. 4) Ἡ ἐπαρχία Δωριδὸς ἐκτείνεται πρὸς Δ. τῆς Παρνασσίδος. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ἡ συγκοινωνία εἶναι πολὺ δύσκολος ἕνεκα τῆς ὀρεῖνης φύσεως τοῦ ἐδάφους. Πρωτ. εἶναι τὸ Λιδωρικίον (Δωρίς) μετὰ (1,100 κ.) ἀγρολουμενων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ἀρτοτῖνα (1,500 κ.), κωμὴ παρὰ τῆς ὑπορείας τοῦ Κόρκου. Γρανίτσα (1,200 κ.), Βιτρινίτσα (900 κ.) παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Ἄνω καὶ Κάτω Παλαιοζόφειον καὶ ἄλλαι. Πρὸς Δ. αὐτῆς καὶ παρὰ τὴν παραλίαν κείνται τὰ νησίδα Τριζόνια, ἅτινα χρησιμεύουσιν ἐνίοτε ὡς λοιμοκαθαρτήριον.

Περὶλήψεις :

Ὅρη.—Ὄθρυς, Ὄττη, Καλλίδρομον, Τυφρηστὴς, Παρνασσός, Γκιωνά καὶ Κόραξ.

Πεδιάδες.—Ἡ τῆς Λαμίας, ἡ τῆς Λοκρίδος καὶ ἡ τῆς Ἀμφισσης.

Ποταμοί.—Ὁ Σπερχεῖος, ὁ Βοιωτικὸς Κηφισὸς, ὁ Μορνος καὶ ὁ Ἰλῆιθος.

Ἐπαρχία 4.—Φθιώτιδος, Λοκρίδος, Παρνασσίδος καὶ Δωριδὸς.

Πόλεις καὶ κώμαι.—Λαμία, Στυλὶς, Ἀγαλιόπολις, Σούρπη, Ἀταλάντη, Νέα Πέλλα, Λειβανάντες, Δραχμάνιον, Δαδίον, Ἀμφισσα, Ἰτιά, Γαλαξείδιον, Λιδωρικίον, Ἀρτοτῖνα Βιτρινίτσα.

Ἱστορικαὶ πόλεις καὶ τοποθεσίαι.—Θερμοπύλαι, Ἀλαμάνια, Λειβανάντες, Δραχμάνιον (Ἐλάτειν), Καστρί, Γραβιά, Μουσούντσα, Ἀμψιανή.

ΝΟΜΟΣ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙΤΩΛΙΑΣ

336. **Όρια.**—Ό νομός ούτος ἔχει σχῆμα σχεδόν κυκλικόν καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους πρὸς Δ. καὶ ἀπὸ τῆς Ἠπείρου μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς Ν., πλησιάζει δὲ πολὺ πρὸς τὴν Πελοπόννησον καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς τὸν στενὸν πορθμὸν τοῦ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου.

337. **Πληθυσμός.**—188,000 κάτοικοι.

338. **Ἐκτασίς.**—7,488 τετραγ. χιλιόμετρα.

339. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ ἰδίως εἰς τὰ ΒΑ. εἶναι ψυχρὸν ἄλλ' ὑγίαινον, εἰς δὲ τὰ ΒΔ. νοσθεὶς ἔνεκα τῶν ἐλῶν.

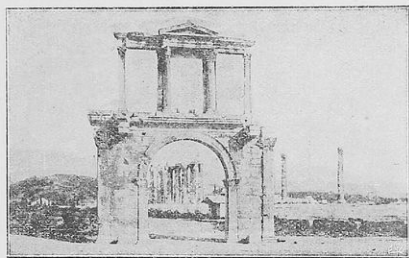
340. **Ἐδαφός καὶ προϊόντα.**—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ὄρεινόν, καλυπτόμενον ὑπὸ πυκνατάων καὶ ὠραίων δασῶν, παράγει δὲ δημοτικαὺς καρπούς, βαλάνidia, πολὺν καὶ ἐλεγκτὸν καπνὸν (Βραχῶρι), ὀλίγην σταφίδα, ὄϊνον, ἔλαιον καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Παρέχει ἐπίσης ξυλείαν οἰκοδομικὴν καὶ ναυπηγέσιμον, ἐν δὲ ταῖς λιμνοthalάσσαις Κυνία καὶ Οὐρία ἄλιεύονται ἰχθύες (κέφαλοι). ἐν τῶν ὧν τῶν ὁσίων παρασκευάζεται τὸ ἐξαιρετὸν κύστωρραχον (τοῦ Μεσολογγίου).

341. **Όροι.**—Τὸ Παναγιωτικὸν (Ἀρακοκέφαλον) ἐκτείνετο ΒΑ. τοῦ νομοῦ, ὁ Ἀράκωνθος (Ζυγός), ἄρος χαμηλόν, τὰ Ἀκαρνανικά, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνδρὰ καὶ ξηρά, ἔχοντα δάση ξυλοκερατῶν καὶ δρυὼν μόνον κατὰ τὰς ὑπώρειας, τὸ Μακρινόρος, κατάρφτον ἐκ δρυὼν, αἱ διακλαδώσεις τῆς Πίνδου πρὸς Β., αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ὄρεινὴν χώραν τῶν Ἀγρῶων, ἱστορικῶν ἐνδιαιτημάτων τῶν κλεφτῶν καὶ ἀρματολῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ κατ' αὐτήν.

Τὰ ὅρη ταῦτα εἶναι ὑψηλά, διασχίζονται δὲ ὑπὸ βαθυτάτων ραράγγων καὶ καλύπτονται ὑπὸ πυκνατάων δασῶν. Ἡ Δ. ὄψις τοῦ Τυφρηστοῦ (Βελούχι) καὶ ἡ Ὄθια.

342. **Πεδιάδες.**—Ἡ τοῦ Ἀγρινίου, παράγουσα ἐξαιρετὸν καπνὸν, ἡ μικρὰ τῆς Ναυπάκτου καὶ ἡ τῆς Λ. οὔτις.

343. **Ποταμοί.**—Ό Ἀχελῷος, ὁ καὶ Ἀσπροπόταμος καλούμενος ἔνεκα τῆς ἀργυροῦδος ὕλης του, διαιρεῖ τὴν χώραν εἰς δύο μέρη, τὴν Αἰτωλίαν πρὸς Α. καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν πρὸς Δ. Ό Ἀχελῷος εἶναι ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος· κατερχόμενος δὲ οὗτος ἀπὸ τῆς Πίνδου δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, τὴν Μεγδοβαν, τὸν Ἀγαφιῶτην, τὸν Κρικελιώτην καὶ διερχόμενος διὰ μέσου δασῶν καὶ κοιλάδων ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος παρὰ τὰς Ἐγι-

Σχ. 57. Ἡ ἐν Ἀθήναις Πύλη τοῦ Ἀδριανου.

νάδας νήσου. Ό Ἀχελῷος προσχώνει πάντοτε τὴν θάλασσαν, διότι, ἔταν πλημμυρῇ, συμπαρασύρει λίθους, δένδρα καὶ χώματα, τὰ ὅσους ἐναποθέτει εἰς τὰς ἐκβολὰς του. Ό Εὐῆνος ἡ Φιδάρης πηγάζων ἐκ τῶν ὑπωρείων τοῦ Κόρκακος ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν.

344. **Αἵμα.**—Ἡ Ἀμβρακία, ἡ Ὁζηρός, ἡ Αὐσιμαχεια (κοινῶς Ἀγγελολάστρου) συγκοινωνοῦσα μετ' ἄλλης μεγαλυτέρας λίμνης, τῆς Τριχωνίδος, ἀμφότεραι δὲ μετὰ τοῦ Ἀχελῷου διὰ φυσικῆς αἰτίας.

345. **Συγκοινωνία.**—Ό νομός οὗτος ἔχει πολλὰς ἀμείνους ὁδοὺς καὶ τὸν σιδηροδρόμον Κρουνηρίου-Μεσολογγίου-Ἀγρινίου, δι' ὧν δὲ τούτων ἐξυπηρετεῖται ἡ συγκοινωνία τῶν διαφόρων πόλεων καὶ χωρῶν τοῦ νομοῦ. Αἱ κυριώτεραι ὁδοὶ εἶναι ἡ Ἀγρινίου-Ἀμφιλοχίας-Ἀρτης, ἡ Μεσολογγίου-Ναυπάκτου καὶ ἡ Καρπενισίου-Λαμίας.

346. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν, διεσπαρμένοι κατὰ μικρὰς κομάς.

347. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ό νομός Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας διαιρεῖται εἰς 6 ἐπαρχίας: 1) Μεσολογγίου, 2) Ναυπακτίας, 3) Τριχωνίας, 4) Βάλτου, 5) Βονίτσης καὶ Σηρομέρου καὶ 6) Εὐρυτανίας ἀποτελουμένης εἰς 34 δήμους.

348. 1) Ἡ ἐπαρχία Μεσολογγίου ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐῆνου μέχρι τοῦ Ἀχελῷου πρὸς Δ. καὶ ἀπὸ τῆς λίμνης Τριχωνίδος μέχρι τοῦ κόλπου Μεσολογγίου πρὸς Ν. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ Μεσολόγγιον (8,000 κ.), πόλις κτισθεῖσα κατὰ τοὺς νεώτερους χρόνους ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, οὕτως τὰ ὕδατα εἶναι ἀβαθῆ (τενγῶδη) ἔχει Πρωτοδικεῖον καὶ Γυμνάσιον.

Τὸ Μεσολόγγιον συγκοινωνεῖ διὰ σιδηροδρόμου

μετὰ τοῦ Ἀγρινίου, τοῦ Αἰτωλικοῦ καὶ τοῦ ἐπίνειου αὐτοῦ Κρουνηρίου. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ὑπῆρξεν ὀνομασθὲν διὰ τὰς τρεῖς ἐνδόξους πολιορκίας, τὰς ὁποίας ὑπέστη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ διὰ τὴν ἡρωικὴν ἐξοδὸν τῆς φρουρᾶς, ἥτις ἐξήγειρε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν συμπάθειαν συμπάσης τῆς Εὐρώπης ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων πατέρων ἡμῶν, οἵτινες χεῖμαρρους αἱμάτων ἔρυσαν, ὥπως ἐλευθερώσῃ τὴν μικρὰν ταύτην γωνίαν τῆς Ἑλληνικῆς χώρας.

Οἱ ἐναπομεινάντες μετὰ τὴν ἡρωικὴν ἐξοδὸν ἐν τῇ πόλει ὀλίγοι Ἕλληνες, οἱ πλεῖστοι γέροντες καὶ γυναικες στερούμενοι ἄλλου μέσου ὑπερασπίσεως ἀνέφελεσαν τὴν πυρίτιδαν καὶ ἀντετάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα μετὰ τῶν εἰσπελόντων Τούρκων.

Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ ἐντὸς κατὰφύτου κήπου κεινται ὡς μαρτύρια τῶν ἐνδόξων ταύτων γεγονότων τὸ κενोटάριον (Ἡρώον) τῶν κατὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς φρουρᾶς ἡρωικῶς πεσόντων, οἱ τάφοι τῶν μεγάλων τέκνων τῆς Ἑλλάδος Μάρκου Βότσαρη καὶ Κυριακούλη Μαυρομμάλη καὶ τοῦ μεγάλου Ἀγγλοῦ ποιητοῦ καὶ φιλέλληνος λόρδου Βύρωνα, ὅστις τύσαν ἀγάπησε τὴν Ἑλλάδα, ὥστε ἤλθε καὶ ἐπολέμησε μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς. Τὸ Αἰτωλικόν (3,800 κ.), πόλις κειμένη ἐν τῷ μυχῷ τῆς λυμνοχολόσεως καὶ ἐκτισμένη ἐπὶ νησιδίου συνδεομένου μετὰ τῆς στερεᾶς διὰ δύο ξυλίων γεφυρώσιν. Τὸ Αἰτωλικὸν ὑπῆρξεν ἐνδόξως διὰ τὰς κατὰ τῶν Τούρκων ἀντιστάσεις αὐτοῦ ὡς καὶ τὰ νησιδία Κίεϊσοβα καὶ Βασιλάδι. Ἐτεροι κῶμοι εἰναι τὸ Νεοχώριον (1,800 κ.), Σταμνὰ (1,100 κ.) καὶ Γαβαλὸν (900 κ.).

349. 2) Ἡ ἐπαρχία Ναυπακτίας περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτ. αὐτῆς εἰναι ἡ Ναύπακτος (3,300 κ.), ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Ἡ Ναύπακτος ἦτο ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὴν μεγάλην αὐτῆς ναυτιλίαν καὶ διὰ τὴν ἀνάδοξον τῶν Ἑρκλησιδῶν, οἵτινες ἐκείθεν διεπεριωρίσθησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ διὰ τὴν γενομένην τῷ 1571 κατακουμάχῃσιν τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Αὐστριακοῦ (Δὺν-Ζουάν) ἔτεροι κῶμοι εἰναι ὁ Πλάτανος (1,300 κ.), πρωτ. τοῦ δήμου Προσγίου ἡ Βετολίαντα (600 κ.) καὶ ἄλλαι.

350. 3) Ἡ ἐπαρχία Τριχωνίας κείται ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τοῦ νομοῦ μεταξύ Εὐθύνων καὶ Ἀχελφῶν. Πρωτ. Ἀγρινίου (Βραχῶρι 8,000 κ.), πόλις κειμένη ἐν τῷ μέσῳ εὐφορωτάτης πεδιάδος, παράγουσα ἐξάφρετον καπνὸν καὶ συνδεομένη μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου. Κεφαλόβυρσον (800 κ.), κωμὴ ἐμπορικὴ παρ' αὐτῷ ἐκεῖτο τὸ πάλαι ἡ ἱερὰ πόλις Θέρμιον, ἐν ᾧ ἀνευρέθησαν ἐρείπια ναυῶν

τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἔνθα συνήρχετο τὸ Αἰτωλικὸν συνέδριον.

351. 4) Ἡ ἐπαρχία Βάλτου ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀχελφῶς μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, πλὴν δὲ στενῆς τινος πεδιάδος εἶναι ὀρεινὴ καὶ δύσβατος. Πρωτ. Ἀμφιλοχία (Καρβασσαρᾶς) (3,000 κ.), συγκοινωνῶν μετὰ τοῦ Ἀγρινίου δι' ἀμυγδαλίτου ὁδοῦ, ἐξ οὗ ἐξάγονται ἄρθρα βαλανιδία, καπνὸς καὶ ξυλάνθρακες. ἔτεροι κῶμοι εἰναι τὸ Σύντεκνον ἢ Πατιόπουλον (1,400 κ.) καὶ ἡ Λεπενού (1,300 κ.).

352. 5) Ἡ ἐπαρχία Βονιτίσσης καὶ Ξηρομέρου κατέχει τὸ Δ. μέρος τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Βάλτου καὶ Τριχωνίας μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους. Πρωτ. εἶναι ἡ Βόνιτσα (1,500 κ.), ἐπὶ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, πλησίον τῶν ἐρείπων τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀνακτορίου. Ἡ Βόνιτσα ἔχει φρούριον ὀχυρὸν καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἦτο ἔδρα τῶν κλεφτῶν. Ἀσταῖος (3,000 κ.), κείμενος ἐντὸς κοιτίσκου τοῦ Ἰονίου πελάγους· ἐκ τῆς κομποπώλεως ταύτης ἐξάγονται τὰ προϊόντα τῆς χώρας καὶ ἰδίως ξυλοκάρατα καὶ βαλανιδία. Ἐτεροι κῶμοι εἰναι ἡ Ζαβερόδα (1,700 κ.), ἡ Κατοχή (1,400 κ.) καὶ ἡ Κατοῦνα (Μεδῶν) (2,000 κ.).

353. Ἡ ἐπαρχία Εὐρυτανίας εἶναι ὀρεινὴ καὶ δύσβατος, ἥ δὲ ἐν αὐτῇ συγκοινωνία λίαν δυσκόλος· ἔχει πρωτεύουσιν τὸ Καρπενίσσιον (3,000 κ.), κείμενον εἰς τὰς δυτικὰς ὑπορείας τοῦ Τυφρηστοῦ καὶ συνδεομένου δι' ἀμυγδαλίτου ὁδοῦ μετὰ τῆς Ἀκαμίας. Παρὰ τὸ Καρπενίσσιον ἐν ἡρωικωτάτῃ νυκτερινῇ ἐφρόδῳ ἔπεσε μαχόμενος τῷ 1823 ἐναντίον πολυαρίθμων Τούρκων ὁ ἥρως Μάρκος Βότσαρης· ἔτεροι κῶμοι εἰναι ὁ Προυσός (1,200 κ.), τὸ Κεράσοβον (1,000 κ.), ἡ Γρανίτσα (1,000 κ.), τὸ Κρικέλλον (1,000 κ.) καὶ ἄλλαι.

Παρίληψις :

Ἄρνη. — Πανατωλικόν, Ἀράκυνθος, Ἀκαρνανικὰ ὄρη, Ἀγαρα, Τυφρηστὴς καὶ Ὄζυζ.

Ποταμοί. — Ἀχελφός, Εὐθύνος, Ἀγραφιώτης, Μένδρος καὶ Κρικελιώτης (παράπτομαι Ἀχελφῶ).

Λίμναι. — Ἀμβρακία, Ὄζερος, Λουμαγία, Τριχωνίας.

Ἐπαρχίαι. 6 Μεσολογγίου, Ναυπακτίας, Τριχωνίας, Βάλτου, Βονιτίσσης καὶ Ξηρομέρου καὶ Εὐρυτανίας.

Πόλεις καὶ κῶμοι. — Μεσολογγίον, Αἰτωλικόν, Σταμνὰ, Νεοχώριον, Ναύπακτος, Κρουνηρίον, Ἀγρινίον, Κεφαλόβρυσον, Ἀμφιλοχία, Βόνιτσα, Ἀσταῖος, Κατοῦνα, Καρπενίσσιον, Κεράσοβον, Προυσός, Γρανίτσα, Κρικέλλον.

Ἱστορικά πόλεις καὶ κῶμοι. — Μεσολογγίον, Αἰτωλικόν, Κλεῖσοβα, Βασιλάδι (νησιδία), Ναύπακτος, Καρπενίσσιον.

Β'. ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΗΠΕΙΡΟΣ

Η χώρα, ή οποία εκτείνεται ΒΔ. του νομού Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, ὀνομάζεται Ἕπειρος καὶ οἰκεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων· δυστυχῶς ὅμως κατέχεται ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ μόνον ἓν μικρὸν μέρος, ὁ νομὸς Ἄρτης, παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1881 διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου.

ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ

354. **Ὅρια.** — Ὁ νομὸς Ἄρτης περιλαμβάνει ὅλην σχεδὸν τὴν μικρὰν λαοίδα τῆς Ἕπειρου, ἥτις

παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔχει σχῆμα τριγωνικὸν καὶ χωρίζεται ἀπὸ τοῦ νομοῦ Τρικυλίων διὰ τοῦ Ἀχελώου, ἀπὸ δὲ τῆς ἄλλης Ἕπειρου διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀράχθου.

355. **Ἐκτασίς.** — 1,390 τετραγ. χιλιόμετρα.

356. **Πληθυσμός.** — 41,000 κάτοικοι.

357. **Κλίμα.** — Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὕψι-
νὸν καὶ ψυχρὸν εἰς τὰ βόρεια, εἰς δὲ τὰ νότια ὑγρὸν
καὶ νοσώδες ἐνεκα τῶν ἐλῶν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀράχθου
σχηματιζομένων.

358. **"Ορη.**—Τὰ Τζουμέρκα, ἅτινα εἶναι κατὰ-
φωτα ἐξ ἐλατῶν καὶ διασχίζουσι τὸν νομὸν ἀπὸ
βορρὰ πρὸς νότον.

359. **Πεδίαι καὶ προϊόντα.**—Ἡ τῆς "Αρ-
της, ἡ ὅποια εἶναι ἐλώδης κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ
παράγει ἰδίως ἀραβόσιτον, ἔλαιον, καπνὸν καὶ ἐσπε-
ριδοειδῆ.

360. **Ποταμός.**—Ὁ "Αραχθός, παγάζων ἐκ
τοῦ Δοκιμίου καὶ τοῦ Ζυγού ἐκβάλλει εἰς τὸν "Αμ-
βρακικὸν κόλπον, χωρίζων τὴν ἐλευθέραν ἀπὸ τῆς
δούλης Ἡπείρου.

361. **Συγκοινωνία.**—Ἡ συγκοινωνία εἰς τὸν
νομὸν τοῦτον εἶναι λίαν δύσκολος, διότι μία μόνη
ἀμαξιτὸς ὁδὸς ὑπάρχει, ἡ "Αρτης-Ἀμφιλοχίας.

362. **Βίος καὶ δίαιτα τῶν κατοίκων.**—
Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κυ-
ρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

363. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς οὗ-
τος περιλαμβάνει μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τὴν τῆς "Αρ-
της, ὑποδιαιρουμένην εἰς 8 δήμους.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ "Αρτα (πάλαι Ἀμβρα-
κία), κειμένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ "Αράχθου
καὶ ἔχουσα 7,000 κ., μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι
καὶ τινες Ἰουδαῖοι καὶ Τούρκοι. Κατὰ τὸν 13ον
αἰῶνα διετέλεσεν ἑδρὰ τῶν δεσποτῶν αὐτῆς Κομνη-
νῶν. Τινὲς τῶν κατοίκων τῆς "Αρτης ἔχουσι κτή-
ματα ἀπέναντι ἐπὶ τῆς δούλης Ἡπείρου, εἰς τὰ ὅποια
μεταβαίνουσι διὰ παλαιὰς λιθίνης γεφύρας κειμένης
ἐπὶ τοῦ "Αράχθου ποταμοῦ. Ἐπὶ νοτίᾳ τῆς "Αρτης
εἶναι τὸ χωρίον Κόπρανα συνδεδεμένον μετ' αὐτῆς
δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ τελευταίον συνεστῆθη ἐν "Αρτῇ
καὶ Ἱεραικῇ Σχολῇ. Πρὸς Α. τῆς "Αρτης κεῖται
τὸ μικρὸν χωρίον Σκουληκαριά, πατρὶς τοῦ ἀρχιστρα-
τήγου τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος Καραϊσκάκη. Πέτα
(1,700 κ.), ΒΑ. τῆς "Αρτης, ἐπίσημος, διότι τῷ
1822 πλεῖστοι φιλέλληνες καὶ Σουλῶται εὗρον τὸν
θάνατον μαχόμενοι ἡρώϊκῶς κατὰ τῶν Τούρκων. Κα-
λαρρούται, κομποπολις κειμένη εἰς τὰ βορειότατα τοῦ
νομοῦ. "Αγναντα (1,200 κ.), κομποπολις ὀρεινῇ, τῆς
ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀποζῶσιν ἐξ ὀλίγων αἰγοπροβά-
των καὶ ἐκ μικρῶν ἀμπελῶν, Πράμαντα (2,400 κ.).

Ἡρώληψις:

"Ορη.—Περιστέρη, Τζουμέρκα.

Ποταμός.—"Αραχθός.

Πεδία.—Ἡ τῆς "Αρτης.

Πόλεις καὶ κῶμαι.—"Αρτα, Σκουληκαριά, Πέτα,
Καλαρρούται, "Αγναντα, Πράμαντα, Βουλγαρόλεον.
Ἰδιορική κῶμη.—Πέτα, Σκουληκαριά.

Γ'. ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Ἡ πρὸς Β. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐκτεινομένη
χώρα μέχρι τῆς Μακεδονίας καὶ ἀπὸ τῆς Ἡπείρου

μέχρι τοῦ Αἰγαίου πελάγους καλεῖται Θεσσαλία. Καὶ
τὸ μὲν πλεῖστον αὐτῆς μέρος παρεχωρήθη εἰς τὴν
Ἑλλάδα τῷ 1881 δυνάμει τῆς Βερολινέου συνθήκης,
ἐλάχιστον δὲ μέρος, τὸ διαμέρισμα τῆς Ἑλασσόνας,
διατελεῖ εἰσέτι ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν.

Ἡ Θεσσαλία εἶναι χώρα πεδινὴ καὶ δυνατόν νὰ
χρησιμεύσῃ, ἐπιμελῶς καλλιεργουμένη, ὡς ὁ αυτο-
βλὸν τῆς ἕλης Ἑλλάδος, διατέμνεται δὲ πού καὶ
πού ὑπὸ μικρῶν βουνῶν καὶ χαμηλῶν λορσιερῶν καὶ
περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ μεγάλων ὀρέων, τὰ
ὅποια καλύπτονται ὑπὸ μεγάλων καὶ ὠραϊοτάτων πυ-
κνῶν δασῶν. Τὰ ὄρη ταῦτα, τὰ ὅποια ἐπὶ Τουρκο-
κρατίας ἐχρησίμευον ὡς κρησφύγετα τῆς ἐλευθερίας
(τῶν κλεφτῶν), συνεχόμενα σχηματίζουν εἰς τεῖχος φυσικόν,
τὸ ὅπουτον περιβάσσει πανταχόθεν τὴν χώραν
διαρρηγνύμενον μόνον ὑπὸ τοῦ Παγκατακτοῦ κόλπου
καὶ τῆς περικαλλοῦς καὶ τερπνοτάτης κοιλάδος τῶν
Τερμῶν, μεταξὺ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσσας.

Ἡ Θεσσαλία ἔχει ἔκτασιν 11,814 τετραγ. χι-
λιόμετρον. Πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 2 νομοὺς: 1)
Τρικαλῶν καὶ 2) Λαρίσης.

ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

364. **"Ορια.**—Ὁ νομὸς Τρικαλῶν περιλαμβάνει
ὁλόκληρον τὸ Δ. τμήμα τῆς Θεσσαλίας καὶ μέρη
τινὰ τῆς Ἡπείρου ἐπέκεινα τῆς Πίνδου κείμενα καὶ
ἐκτείνεται πρὸς Ν. μέχρι τῆς ἐπαρχίας Εὐρυτανίας,
πρὸς Β. χωρίζεται ἀπὸ τῆς Μακεδονίας διὰ τῶν
Καμβουνίων ὀρέων (Χασιώτικα), πρὸς Α. ἀπὸ τοῦ
νομοῦ Λαρίσης καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τοῦ νομοῦ "Αρτης
καὶ τῆς Ἡπείρου.

365. **Ἐκτασις.**—5,590 τετραγ. χιλιόμετρα.

366. **Πληθυσμός.**—183,000 κάτοικοι.

367. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ψυ-
χρὸν μὲν εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, ὑγρὸν δὲ εἰς τὴν πε-
διάδα τὴν χειμῶνα καὶ θερμότερον τὸ θέρος.

368. **Ἐδαφὸς καὶ προϊόντα.**—Τὸ ἔδαφος
τοῦ νομοῦ, πρὸς μὲν τὰ ΒΔ. μέρη εἶναι ὀρεινόν,
πρὸς δὲ τὰ Α. καὶ Ν. πεδινόν παράγον δημοτικα-
κοὺς καρπούς, ἄρζαν, σῆσαμον, καπνόν, μέταξαν
καὶ τεύτλα (κοκκινογοβύλια), ἐκ τῶν ὁποίων κατα-
σκευάζεται ἡ ζάχαρις, τρέφει δὲ καὶ διάφορα κτήνη.

369. **"Ορη.**—Ἡ Πίνδος, ἡ ὅποια ἔχει πολλὰς
κορυφὰς χιονοσκεπείς, ἐξ ὧν καὶ αἱ ἄνω ὄροι τοῦ τε
Ἀγελφίου καὶ Πηνειοῦ, καὶ ἐπέμπει κλάδους καθ'
ὅλην τὴν Ἡπειρον καὶ Στερεάν Ἑλλάδα. Ἐπ' αὐ-
τῆς ὑπάρχουσι πολλὰ δάση καὶ ζῶσι δορκάδες,
ἀγριχοῖροι, λύκοι καὶ ἔλαφοι. Τὰ Χάσια (Καμβού-
νια) καὶ ὁ Ζυγὸς (Λαζμῶν), ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ δὲ Καρ-

δίττης ύψονται τὰ ὄρη Τζουράτα (2,168 μ.) Βουλγάρικα καὶ ἄγιοι Ἡλίας.

370. **Ποταμοί.**—Ὁ περιγραφεῖς Πηνειὸς καὶ οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ Ληθαῖος (Τρικαλινός), Ἀπιδανός (Φαραλίτικος), Ἑνιπεύς (Τσαναρχής) καὶ Καλέντζης. *Ὁ ποταμός*

371. **Πεδιάδες.**—Ἡ πεδιάς τῶν Τρικάλων, τῆς Καλαμπάκας καὶ ἡ τῆς Καρδίτσας ἀποτελοῦσαι μέρος τῆς μεγάλης Θεσσαλικῆς πεδιάδος.

372. **Συγκοινωνία.**—Εἰς τὸν νομὸν τούτων ἡ συγκοινωνία εἶναι ἐπαρκὴς ἀνεπτυγμένη. πλὴν τοῦ σιδηροδρόμου, ὅστις διασχίζει τὸν νομὸν ἀπὸ Ν. πρὸς Β. μέχρι τῆς Καλαμπάκας· ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ ἄλλα ὁδοί, ὧν αἱ σπουδαιότεραι ἡ Τρικάλων-Λαρίσης, ἡ Τρικάλων-Καλαμπάκας, ἡ Τρικάλων-Καρδίτσας καὶ τινες ἄλλαι, συνδέουσαι τὰς διαφόρους πόλεις καὶ κόμας ὑπηρετοῦσαι τὴν μεταφορὰν τῶν ποικίλων προϊόντων.

373. **Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

374. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς αὐτὸς διαίρεται εἰς 3 ἐπαρχίας: 1) Τρικάλων, 2) Καλαμπάκας, 3) Καρδίτσας ὑποδιαιρουμένας εἰς 27 δήμους.

375. 1) Ἡ **ἐπαρχία Τρικάλων** καίται μεταξύ τοῦ νομοῦ Καρδίτσας καὶ τῆς ἐπαρχίας Καλαμπάκας. Πρωτ. Τρίκαλα (ἡ ἀρχαία Τρίκη) (18,000 κ.), πόλις κειμένη ἐπὶ τοῦ Ληθαίου παραποτάμου τοῦ Πηνειοῦ καὶ διεξάγουσα σημαντικὸν ἐμπόριον σιτηρῶν καὶ κτηνῶν ἔχει Πρωτοδικεῖον καὶ Γυμνάσιον. Ἡ πόλις αὕτη συνδέεται μετὰ τοῦ Βόλου διὰ σιδηροδρόμου, μεταξύ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῆς ὑπάρχουσι πολλοὶ Ὀθωμανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι. Ἐτερεὶ κόμαι εἰναι τὰ Μεγάλα Καλύβια, τὸ Γαρδίκιον (Ἀθαρμάν), τὸ Ταῖτιον, τὸ Ζάφρον (1,300 κ.) καὶ ἄλλα.

376. 2) Ἡ **ἐπαρχία Καλαμπάκας** καίται πρὸς Β. τῆς ἐπαρχίας Τρικάλων καὶ περικυλοῦται ὑπὸ τῶν Χασίων καὶ τῆς Πίνδου. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Καλαμπάκα (Σταγροί, 2,300 κ.), συγκοινοῦσα μετὰ τῶν Τρικάλων διὰ σιδηροδρόμου γνωστὴ διὰ τὴν ἐν ἔτει 1854 νέαν τὸν ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων ΒΔ. τῆς Καλαμπάκας κείνται τὰ Μετόωρα, ὕψηλοί καὶ ἀπύρτοι βράχοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦσαν ἐκτισμένα ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν διάφορα μοναστήρια.

Ἐκ τῶν μοναστηρίων τούτων σφάζονται 4 μόνον, κατοικούμενα ὑπὸ 60 περίπου μοναχῶν. Ἡ ἀνάβας εἰς αὐτὰ γίνεται διὰ κρεμαστῶν κλιμάκων ἢ διὰ καναβίου δικτύου συρμένου ἄνωθεν διὰ τροχαλίας.

Καστανιά (1,200 κ.), Μαλακάσιον (1,100 κ.), κόμη ὄρεινή, παρὰ τὴν ὁποίαν κείται ἡ νέα Κουτσούφλιανη, κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς παλαιοῦς Κουτσούφλιανης, αἵτινες μετὰ τὸν ἀτυχῆ ἥρῳν πόλεμον, ὅτε ἔμεινον ἐπὶ τὸ χωρίον αὐτῶν παραχωρεῖται εἰς τοὺς Τούρκους, παρέλαβον τὰ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ὅσα τῶν γυναικῶν τῶν καὶ ἀπετέρωσαν ἐλπίληρον τὸ χωρίον αὐτῶν.

377. 3) Ἡ **ἐπαρχία Καρδίτσας** κατέχει τὸ ἥμισυ τοῦ Δ. μέρους τῆς Θεσσαλίας καὶ περιλαμβάνει τὴν ὄρεινὴν χώραν τῶν Θεσσαλικῶν.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Καρδίτσα (9,500 κ.), ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν ὄρεων τοῦ παραποτάμου τοῦ Πηνειοῦ Καλέντζης· ἔχει Πρωτοδικεῖον καὶ Γυμνάσιον. Φανάριον (1,900 κ.), κόμη πρὸς Β. τῆς Καρδίτσας. Σοφάδες (2,400 κ.) καὶ Παλαμὸς (3,800 κ.), κομποῖς γεωργικαί, συγκοινοῦσαι ἄσπαι μετὰ τῆς Καρδίτσας διὰ σιδηροδρόμου. Μεσενικόλας (1,300 κ.), Μουζάκιον (1,800 κ.), Ῥεντίνα, κόμαι ὁσαύτως γεωργικαί. Ματαράγκα· πλησίον τοῦ χωρίου τούτου τῷ 1878 ἐνικήθησαν οἱ Τούρκοι ὑπὸ τῶν ἐπαναστατησάντων κατοίκων. Σμόκοβον, πλησίον τῆς Ῥεντίνης, κόμη μετὰ θειοῦχων ἱαματικῶν θερμῶν πηγῶν. Λαζοῖνα μικρὸν χωρίον τοῦ δήμου Γόμφων· ἐνταῦθα ἰδρύθη καὶ λειτουργεῖ μέγα ἐργοστάσιον ζαχαροποιίας. Καῖτσα (1100 κ.). κομποῖς τοῦ δήμου Ταμπάου, ἔχουσα ἱαματικὰς πηγὰς καὶ ἐργοστάσια καπνοῦ.

Περὶλήψις:

Ὄρη.—Ἡ Πίνδος, τὰ Χάσια, ὁ Ζυγός, Ἅγιος Ἡλίας Τζουράτα.

Ποταμοί.—Ὁ Πηνειός, καὶ οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ Ληθαῖος, Ἀπιδανός, Ἑνιπεύς.

Πεδιάδες.—Τρικάλων, Καλαμπάκας καὶ Καρδίτσης. **Πόλεις καὶ κόμαι.**—Τρίκαλα. Μεγάλα Καλύβια, Γαρδίκιον, Ζάφρον, Καλαμπάκα, Μαλακάσιον, Καρδίτσα, Φανάριον, Σοφάδες, Παλαμὸς, Μεσενικόλας, Ῥεντίνα.

Ἰσχυρικαὶ πόλεις.—Κουτσούφλιανη, Ματαράγκα.

ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ

378. **Ὄρια.**—Ὁ νομὸς Λαρίσης κατέχει τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς Θεσσαλίας καὶ τὴν χειρὸν τῆς Μακρονήσιας. Πρὸς Β. χωρίζεται ἀπὸ τῆς Μακεδονίας διὰ τοῦ μεγαλοσπεπιῶς Ὀλύμπου. ἐκτείνεται δὲ πρὸς Ν. μέχρι τῆς Ὀθρυς, πρὸς Α. δὲ περιβρέχεται ὑπὸ τοῦ Θεσμικτοῦ καὶ Παγασιτικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Τρικάλων.

379. **Ἐκτασίς.**—6,222. τετραγ. χιλιόμετρα. 380. **Πληθυσμός.**—(186,000 κάτοικοι).

381. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ πρὸς μὲν τὰ Δ. μέρη εἶναι ὑγρὸν τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ

θέρος, πρὸς δὲ τὰ Α. εἶναι ὑγιεινὸν καὶ δροσερὸν.

382. **Ἐδαφὸς καὶ προϊόντα.**—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ πρὸς μὲν τὰ Β. καὶ Α. εἶναι ὄρεόν, πρὸς δὲ τὰ Δ. πεδινόν· παράγει δημητριακοὺς καρπούς, βαμβάκι, σῆσαμον, γέωμηλα, ὑσπρια, ὑπόφας, εἰςάρετον καπνόν, ἔλαιον, πορτοκάλια, μήλα. κάστανα, μέταξαν καὶ αἰγιοτροφικὰ προϊόντα.

383. **Ὄρη.**—Ὁ Ὄλυμπος, ὡς εἶπομεν, εἶναι τὸ ὑψηλότεον ὄρος τῆς Ἑλλάδος (2985 μ.), τοῦ ὁποίου μόνον αἱ νότιαι διακλαδώσεις ἀνέχουσιν εἰς

τὴν Ἑλλάδα. Τοῦ ὄρους τούτου αἱ μὲν κλιτύες εἶναι κεκαλυμμέναι ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν, αἱ δὲ ὑψηλότεραι κορυφαὶ εἶναι πάντοτε χιονοσκεπεῖς καὶ νεφροσκεπεῖς κατὰ τὴν χειμῶνα.

Ἐπ' αὐτοῦ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληες ἔλεγαν ὅτι κατοικοῦν οἱ δώδεκα μεγάλοι θεοί, οἵτινες καὶ Ὀλύμπιοι ἐκαλοῦντο.

Ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου ζῶσιν ἀγριοὶ κύνες, δορκάδες, λύκοι καὶ ἄλλα ἄγρια ζῷα. Κατὰ τοὺς πικροὺς χρόνους τῆς Τουρκικῆς τυραννίας ἐχρησίμευσεν ὡς καταφυγίου τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ ἀπὸ τῶν πέριξ πεδιάδων καὶ τοῦ Θερμικίου κόλπου θάλα αὐτοῦ εἶναι θυμωσία καὶ μαγευτική.

Πρὸς τὰ ΝΑ. τοῦ Ὀλύμπου ἀπλοῦται ἡ Ὅσσα (Κίρσαβος), ὅρος χαμηλότερον τοῦ Ὀλύμπου κοινωίδες, μεταξύ δὲ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσσης διακονοῦται βαθυτάτη καὶ στενωπάτη κοιλάς, διὰ τῆς ὁποίας ἐκβάλλει ὁ Πηνειὸς εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡ κατὰ φύσιν αὕτη ἐκ πλατάνων, δαρῶν καὶ ποικίλων ἄλλων εὐκαλῶν δένδρων κοιλὰς εἶναι τὰ **περιώνυμα Θεσσαλικά Τέμπη**, ὧν ἡ δροσερότης, ἡ χάρις καὶ ἡ γεραιωτάτη καλλογὴ ἐθνομόζετο καὶ ὡς θαυμάζεται πάντοτε.

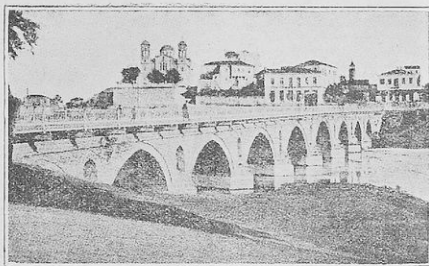
Τὸ ἀπαρχμύλλον κήλος τῶν Τεμπῶν συνίσταται εἰς τὸ ὅτι τερπνὸν ἔχει ἡ φύσις ἀφ' ἑνὸς κρημνώδεις καὶ ἀπτόμου βράχιοι ὑπερῷηλοι καὶ κατεσχημένοι καὶ ἀφ' ἑτέρου ὠρειώτατος ποταμοῦ κρυπτόμενος ὑπὸ τὴν σκιὰν βαθυσκότων πλατάνων καὶ περιεβλήμενος ὑπὸ δροσερωτάτης ἀμάραντου γλῆσῃ. Τὸ κατὰ φύσιν καὶ περιεβλήμενος ὅρος Πήλιον, τὸ ὅποιον διευθυνόμενον πρὸς Ν. καὶ ἀπολήγον εἰς τὴν θάλασσαν σχηματίζει τὴν Σηπιᾶδα ἄκρην. Ἐπειτα καμπτόμενον πρὸς Δ. ἀποτελεῖται εἰς τὸ ἀνωτέρω Αἰάντειον (Τρίκερι) καὶ οὕτω σχηματίζει τὸν Παγχαϊτικὸν κόλπον, ὅστις εἶναι ἐκ τῶν ὠρειοτέρων κόλπων τοῦ κράτους. Τὸ ὅρος τοῦτο ὡς ἐκ τῶν ἀφθόνων ὑδάτων εἶναι κατὰ φύσιν ἐκ διαφόρων ὑπεροφύων δένδρων.

384. Ποταμοί.— Ὁ Πηνειὸς ἢ Σαλαμβριῶς πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους ἐκβάλλει διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

385. Πεδιάδες.— Ἡ μεγίστη Θεσσαλικὴ πεδιάς, ἥτις κατὰ τοὺς γεωλόγους ἦτο εἰς προϊστορικοὺς χρόνους ἀπέραντος λίμνη, καὶ ἡ τοῦ Ἄλμυρου.

386. Αἶμνοι.— Ἡ Βοιθίς (Κάρλα), ἡ Νεσσωνίς, ἥτις εἶναι ἐλώδης, καὶ ἡ Ἀσκουρίς (Νεζερός), περιβαλλομένη πανταχόθεν ὑπὸ λόφων, καὶ ἡ Ξυνίς (Δουκλῆ).

387. Συγκοινωνία.— Ἡ συγκοινωνία τοῦ νομοῦ τούτου ἐνεργεῖται ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Βόλου-Λαρίσης καὶ τοῦ διασχίζοντος αὐτὸν σιδηροδρόμου Π. Α. Λαρίσης-συνόρων, μετὰ τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Θεσσαλίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ πληθὺς ἀμειψίτων ὁδῶν, τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Λαρίσης-Βόλου, Λαρίσης-Τυρνάβου, Λαρίσης-Τριφυλίων, Λαρίσης-Ἀγρινεῖς, Λαρίσης-Τεμπῶν, Λαρίσης-Φαρσάλων καὶ τοῦ σιδηροδρόμου Βόλου-Λαριών-Μηλεῶν. Πικρὴ δὲ εἶναι καὶ ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία τοῦ Βόλου μετὰ τὸν λιμένα τοῦ Κράτους.

Σχ. 58. Ἡ Λάρισα.

388. Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.—

Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ Λαρίσης ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν ἱστομίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἰδίᾳ οἱ κάτοικοι Βόλου καὶ Λαρίσης. Πολλοὶ δὲ τῶν κατοίκων τοῦ Πηλίου ἀποδηροῦσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν (Αἴγυπτον) χάριν ἐμπορίας.

389. Διοικητικὴ διαίρεσις.— Ὁ νομὸς Λαρίσης διαιρεῖται εἰς 7 ἐπαρχίας: 1) Λαρίσης, 2) Τυρνάβου, 3) Ἀγρινεῖς, 4) Βόλου, 5) Ἄλμυρου, 6) Φαρσάλων καὶ 7) Δομοκοῦ ὑποδικαιούμενας εἰς 38 δήμους.

390. 1) Ἡ ἐπαρχία Λαριῶν ἐκτείνεται πρὸς Α. μέχρι τῶν Τεμπῶν. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Λάρισα (18,400 κ.), ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Πηνειοῦ, ἔχουσα σπουδαιότατον ἐμπόριον καὶ συνδεομένη διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τοῦ Βόλου καὶ ἐδρὰ Ἐφεσίου, Πρωτοδικείου καὶ Διδακταλίου θηλέων (Ἀρσάκειον).

Ἡ Λάρισα εἶναι πανάρχαια πολιστική πόλις καὶ εἰς αὐτὴν ἐξῆλθε καὶ ἀπέθανεν ὁ διάσημος ἱατρός Ἱπποκράτης. Μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Λαρίσης ὑπάρχουσιν καὶ τινες Ὀθωμανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι. Ἐπὶ τῶν ὕψωματων τῆς Ὀσσης καὶ παρὰ τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν κεῖται ἡ κώμη Ἀμπελιᾶνα, (1,500 κ.), ὀνομαστὴ ἄλλοτε διὰ τὰ σχολεῖα καὶ νηματοργεῖά της. Μετὰ Κεσερλί (Καισάρεια), Νεμπερλί (Φάκιον), 1,300 κ. Μαῖμουλῆ (Πηλιοῦσσα), κώμη γεωργική.

391. 2) Ἡ ἐπαρχία Τυρνάβου ἐκτείνεται μέχρι τὴν συνόρων καὶ περιλαμβάνει τὸ πρὸς Β. μέρος τοῦ ποταμοῦ Πηνειοῦ. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι ὁ Τύρναβος (6,300 κ.), παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ παραποτάμου τοῦ Πηνειοῦ Τιταρησίου ἢ Ξηριά, ὅστις εἶναι ὀρεινιώτατος. Πρὸς Α. τοῦ Τυρνάβου ἐν μέσῳ δάσους ἀγρίων καὶ ὑπεροφύων δένδρων κεῖται ἡ κομφοπλις Καϊακιά (Φάλαινα), (2,600 κ.). Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου κεῖται ἡ

κοιμώσονται 'Ραφάνη (2,100 κ.) παράγουσα άφθονον όϊνον. Έσχατον δε χωρίον παρά την Άσκουρίδα λίμνην είναι ο Νεξερός (1,100 κ.).

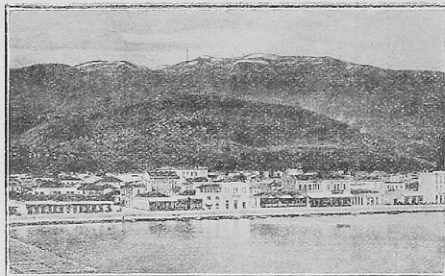
392. 3) Η Έπαρχία Άγυιάς κείται προς Β. της χερσονήσου Μαγνησίας, πρωτ. δ' αυτής είναι ή Άγυιά (2,800 κ.), επίσης προς της επαναστάσεως διά τή ύφάρμακά της. Τσάφει, κόμη ναυτική, παρά της έκβολής του Πηνειού, και τέρμα του σιδηροδρόμου Πειραιώς-συνόρων είναι τή έπίνειον της έπαρχίας, Κεραμίδι (1,200 κ.), κόμη εύφορος και υπό κιστανέων κατάφυτος, και Άθανάτη (1,600 κ.) πρωτ. του δήμου Δωτίου. Η έπαρχία αυτή έδοκιμάσθη τελευταίον υπό σεισμικών.

393. 4) Η Έπαρχία Βόλου κείται προς Ν. της λίμνης Βαιθίδας, περιλαμβάνει δε τή Πήλιον και την χερσονήσον της Μαγνησίας. Πρωτ. της έπαρχίας είναι ο Βόλος (23,300 κ.), πόλις έμπορική, έχουσα άσφαλίη και εύρύχωρον λιμένα, διά του οποίου εξάγονται έλα τή προϊόντα της Θεσσαλίας, έδους εύρείας και κανονικής και οικίας μεγαλοπρεπείς.

Ο Βόλος συγκοινωνεί διά σιδηροδρόμων μετά της Λαρίσης και άλλων Θεσσαλικών πόλεων και τινων κομών του Πηλίου. Προς Ν. και έναντι του Βόλου κειται ή παρχίλιος πόλις Παγασαί, έν της οποίας όνομάσθη και ο κόλπος Παγασατικός. ΝΑ. του Βόλου κεινται ή Δημητριάς και ή Ίωλκός, έν της οποίας εξέπλευσεν ο Ίάσον εις την Κολχίδα, διά να λάξη τή χρυσόμυλλον δέρας. Προς Δ. του Βόλου κεινται αι Φεραί (Βελεστίον) (2,200 κ.), πατρίς του πρωτομάρτυρος του Ίερου ήμυν άγώνος Ρήγα του Φεραίου.

Προς Α. του Βόλου επί του Πηλίου κεινται 24 πόλεις και μαγνητικώταται κομπούλεις, λουκάζουσαι και άδχμαντες έν μέσφ δασών εξ όπωροφόρων και άρίων δένδρων, τών οποίων έπισπορεύεται είναι ο άνω Βόλος (Άνακασιά), ή Μαχρινάστα (3,300 κ.), ή μεγίστη πικσών, ή Πορτιριά (2,000 κ.), κόμη όνομαστή διά τήν φυσικήν αυτής καλλογήν συνδεομένη μετά του Βόλου δι' άμυξίτου όδου, ο Άγιος Γεώργιος (2,000 κ.), ο Άγιος Λαυρέντιος (2,000 κ.), τή Λαγόνια, αι Μηλεία (2,000 κ.), πατρίς του αιδίμου Ραζή, Άργαλαστή (2,200 κ.), ο Λαυκος, (1,800 κ.), ο Κισσός, ή Ζαγορά (3,200 κ.), ή Τσαγκαράδα (2,000 κ.), τή Προμούριον και Άλλαι.

394. 5) Η Έπαρχία Άλμυρού κείται προς Δ. του Παγασιτικού και έντείνεται προς Ν. μέχρι της Όθρυς. Πρωτ. αυτής είναι ο Άλμυρός (6,400 κ.), παράγων βελανιδία, δημοτικάς καρπούς και έλεκτεόν καπνόν.

Σχ. 59. Ο Βόλος.

Πλησίον του Άλμυρου εύρίσκεται ή κόμη Αιδίνιον, έν τή οποία υπάρχει ή έν τούς Κασσαβετείους κτήμασι Τριανταφυλλίδειος Γεωργική σχολή. Πλάτανος, κόμη μικρά. Πλησίον της πόλεως Άλμυρου συνγκρίσθησαν αι μικραί κομπούλεις Ν. Άγχιώου και Εδέιανπόλεως άποτελεσθίεναι έν προσφύγων καταφυγόντων έν Βουλγαρίας.

395. 6) Η έπαρχία Φαρσάλων κείται προς Ν. του νομού. Πρωτ. Φάρσαλα (2,400 κ.), επί ώραίς τοποθεσίας, τή κλήμα έμους κτών δεν είναι πολύ ύγεινόν ένεναι τών περίξ έλών. Προς Β. τών Φαρσάλων διέρχεται ο σιδηροδρόμος Βόλου-Τρικάλων. Παρά τήν πόλιν τών Φαρσάλων (τφ 48 π. Χ.) ο Κάστωρ ένίκησε τόν Πομπήιον. Προς Α. τών Φαρσάλων ύφεται ή λωροειφής Κυνός κεφαλαί, ένθα ο Θηβίτιος Πελοπίδας έπεσε μαχόμενος κατή του Άλεξάνδρου του τυράννου τών Φερών.

396. 7) Η έπαρχία Δουμοκού κατέχει τή νοτιωτάτην μέρος του νομού Λαρίσης, έχει πρωτ. τόν Δουμοκόν, πόλις Θουρκικός (1,600 κ.), πόλιν καιμένην επί ύψηλης και όχυρής θέσεως, έν της οποίας φάνεται ολόκληρος ή θεσσαλική χώρα. Έπεραι κώμη γεωργική είναι ή Άβαρίτσα, ή Όμβριακή, τή Δουλική και Άλλαι.

Περίληψις :

Όρν.—Όλυμπος, Όσσα, Μαυροβούνι, Πήλιον.

Ποταμοί.—Πηνειός.

Πιδιάδες.—Η Θεσσαλική (Λαρίσης, Φαρσάλων, Άλμυρου).

Αίμια.—Η Ξυνιάς (Δουκλή), ή Άσκουρίς, ή Νεσσώνις και ή Βοιθίς (Κέρλα).

Προΐοντα.—Δημητριακά καρποί έν γένει, και όπωρι, κάστανα, μήλα, πορτοκάλια, μέταξα.

Έπαρχιαί.—Λαρίσης, Τυρνάβου, Άγυιάς, Βόλου, Άλμυρου, Φαρσάλων και Δουμοκού.

Πόλεις και κώμαι.—Λαρίσα, Άμπελιάνια, Τυρνάβος, Άγυιά, Καζακλήρ, Ραψάνη, Νεξερός, Φάρσαλα, Βόλος,

τὸν δῆμον Περαιχώρας κείμενον πέραν τῆς διώρυγος πρὸς τὸ μέρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν νομῶν Ἀρχαΐδας καὶ Ἀχαΐας καὶ ἀποτελευταῖ πρὸς Ν. εἰς τὴν Ἀργολικὴν χερσονήσον, ἥτις ἀπολλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριο Σκύλλαιον.

402. **Νῆσοι.**—Περὶλαμβάνει δὲ καὶ τὰς πέντε νήσους Πόρον, Ὑδραν, Σπέτσας, Κύθηρα καὶ Ἄντικύθηρα.

403. **Ἐκτασίς.**—5,323 τετραγ. χιλιόμετρα.

404. **Πληθυσμός.**—163,000 κάτ.

405. **Κλίμα.**—Εὐχρᾶς καὶ γλυκὴ εἰς τὰ πελάγια, ψυχρὸν δὲ εἰς τὰ μεσόγεια.

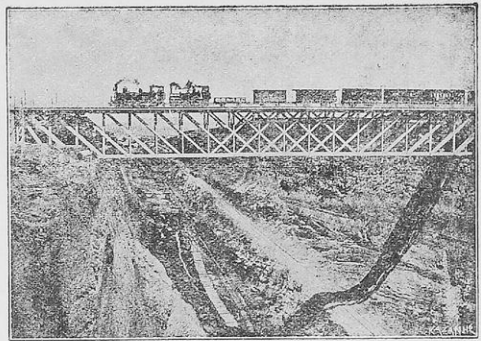
406. **Ἐδαφός.**—Κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν.

407. **Ὅρη.**—Τὸ δασώδες Ἀραχναῖον, τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Παρθένιον, τὸ ὅποιον εἶναι συνέχεια τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον γυμνόν, τὰ Δίδυμα, τὰ ὅποια ἀπολήγουσι εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζουσι τὸ Σκύλλαιον ἀκρωτήριο. Ἡ Κυλλήνη (Ζίρις), τὸ ὑψηλότερον μετὰ τὸν Ταύγετον ὄρος τῆς Πελοποννήσου· αἱ κορυφαὶ αὐτῆς εἶναι χιονοσκεπεῖς, οἱ δὲ πρόποδες καλύπτονται ὑπὸ ἀγρίων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Τὰ Ἀροάνια πρὸς Δ., συνέχεια τῆς Κυλλήνης, ἀλλὰ χαμηλότερα αὐτῆς καὶ δασώδη. Ὁ λόφος τοῦ Ἀγκοιορίθου (575 μ.), ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν ἐνετικὸν φρούριον καὶ εἰρήνια ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν κτιρίων.

408. **Πεδιάδες, προϊόντα καὶ ποταμοί.**—Ἡ τῆς Ἀργολίδος, ἡ ὅποια παράγει σταφίδας, βαμβάκι, δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον, ἔλαιον, ὑπιον (χασίς) καὶ καπνόν, διαρρέεται δὲ ὑπὸ τῶν ποταμίων Ἐρασίνου καὶ Ἰνάχου, ἐξαρκυζομένου τοῦ δευτέρου ἐντὸς ἀμμόδους ἐδάφους πλησίον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου. Ἡ τῆς Κορινθίας (Βόχχ) παράγουσα σταφίδα καὶ δημητριακοὺς καρπούς, καὶ ἡ τῆς Νεμεῖας παράγουσα δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον καὶ καπνόν. Ὁ Κορινθιακὸς Ἀσωπὸς (Ἀγιοργίτικος), ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Κυλλήνης ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

409. **Λίμναι.**—Ἡ Λέρνη, μεταβληθεῖσα εἰς ἔλος, ἔνθα ὁ Ἡρακλῆς κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐφάνευσεν τὴν πολυκέφαλον Λερναϊκὴν Ὑδραν. Ἡ Φενεός, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα διὰ καταβολῶν χύνονται εἰς τὸν παραπύταμον τοῦ Ἀλφειοῦ Ἀθῶνα, καὶ ἡ Στυμφαλίς, ἐν ᾗ, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ὑπῆρχον καὶ Στυμφαλίδες ὄρνιθες, τὰς ὁποίας ἐφάνευσεν ὁ Ἡρακλῆς. Ἀμφότεραι αἱ δύο τελευταὶ λίμναι κείνται εἰς ἀκρετὸν ὕψος ὑπὲρ τὴν ἐπιφανείαν τῆς θαλάσσης.

410. **Συγκοινωνία.**—Ὁ νομὸς οὗτος συγκοινωνεῖ καθ' ἑκάστην μετὰ τῆς πρωτεύουσας τοῦ βα-

Σλ. 60. Ἡ ἐπὶ τῆς διώρυγος τοῦ ἱσμοῦ τῆς Κορίνθου γέφυρα σιλείου, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ θαλάσσης, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου καὶ διὰ τῆς ἀπ' Ἀργους εἰς Ναύπλιον διακλαδώσεως τούτου. Ἐχει δὲ πρὸς τοῦτοις καὶ πολλὰς ἀμειψινοῦσας ὁδοὺς, διευκολυνούσας τὴν συγκοινωνίαν τῶν διαφόρων κομῶν τούτων κυριώτεροι ἡ Ἀθηνῶν-Μεγάρων-Κορίνθου καὶ ἡ Κορίνθου-Ἀργους. Διὰ τῆς διώρυγος ἀποκατέστη τακτικὴ θαλασσία συγκοινωνία τῆς Κορίνθου μετ' ἑλῶν τῶν λιμένων τοῦ Κράτους.

411. **Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.**—Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῶν ἐπαρχιῶν Ναυπλίας, Ἀργους καὶ Κορινθίας ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος καὶ τινες εἰς τὸ ἐμπόριον, οἱ τῶν ὀρεινῶν μερῶν καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, οἱ δὲ τῶν νήσων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν σπογγαλίαν.

412. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει ἐξ ἐπαρχίας· 1) Ναυπλίας, 2) Ἀργους, 3) Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος, 4) Ὑδρας, 5) Τροιζηνίας καὶ 6) Κορινθίας, ὑποδιαιρουμένας εἰς 32 δήμους.

413. 1) Ἡ **ἐπαρχία Ναυπλίας** κατέχει τὸ Β. μέρος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου μέχρι τοῦ Σαρωνικοῦ πρὸς Α. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ Ναύπλιον (6,500 κ.), πόλις ἀρχαία κειμένη ἐπὶ μακρᾷ βραχέει ἡφαιστειακῆς χερσονήσου τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, ἐδρὰ Ἐφετερίου καὶ Πρωτοδικείου· ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τὸ ὄπλοστάσιον, παρὰ τὸν σταθμὸν δὲ τοῦ σιδηροδρόμου ἵσταται ὁ ὀρειχάλκινος ἀνδρὶς τοῦ στρατάρχου Κολοκοτρώνη.

Τὸ Ναύπλιον ὑπέρξεν ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἀπὸ τοῦ 1829 μέχρι τοῦ 1834. Ὑπεράνω τοῦ Ναυπλίου ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου κεῖται

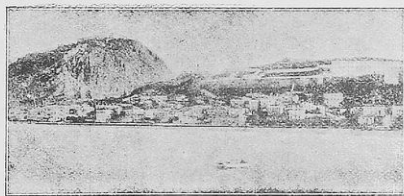
τὸ ἰσχυρὸν φρούριον Παλαμῆδειον ἔλθων τῷ 1822 ὑπὸ τοῦ Σταικοπούλου, ἐντὸς δὲ τοῦ φρουρίου ὑπάρχουσι στρατώνες καὶ φυλακὰί, καὶ ἡ Ἀκροναυπλία, χρησιμεύουσα ὡς εἰρητὴ στρατιωτικῶν καταδίκων. Ἐναντὶ τῆς πόλεως καὶ ἐπὶ νησίδος κεῖται τὸ μικρὸν φρούριον Μπουρτζι, ἔδρα τῆς κυβερνητικῆς ἐπιτροπείας κατὰ τὴν ἱερὰν ἡμῶν ἐπανάστασιν. Εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων λεπτῶν τῆς ὥρας εἶναι τὸ ὠκεῖον προάστιον τοῦ Ναυπλίου ἡ Πρόνοια (1,800 κ.), ἐπὶ τερπνοτάτης θέσεως. Πρὸς Β. καὶ εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τοῦ Ναυπλίου ἔκειτο ἡ προϊστορικὴ πόλις Τίρυνς, ἥς σφάζονται ἀκόμη τὰ περίφημα Κυκλώπεια ἢ Πελασγικὰ τεῖχη ἐξ ὀγκωδεδεσμένων τετραγωνικῶν λίθων.

Ἐκεῖ εὐρίσκεται ἡ τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Καποδίστριας ἰδρυθεῖσα γεωργικὴ σχολή. Νέα Ἐπιδάυρος ἢ Πιάδα (1,100 κ.), ἐπίσκοπος διότι εἰς αὐτὴν ἐγένετο ἡ πρώτη συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων (τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου 1822), ἥτις ἐκήρυξε τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τὸ ΝΔ. τῆς Νέας Ἐπιδάουρου καὶ εἰς δίωρον σχεδὸν ἀπόστασιν κεῖται ἡ κόμη Λιγυριῶν (1,700 κ.), παρὰ τὴν ὁποίαν σφάζεται ἀνερχομεν σχεδὸν τὸ μέγα καὶ ὠκεῖατονον ἀρχαῖον θέατρον τῆς Ἐπιδάουρου, ὑπερ ἡδύνατο νὰ περιλάβῃ ὑπὲρ τὰς 14,000 θεατὰς, ἔργον τοῦ Πολυκλείτου, καὶ τὰ ἔρειπια τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, εἰς ὃ συνέρραν ἀθληεῖς ἐξ ὅλου τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου πρὸς θεαρελαίαν. Πρὸς Β. τῆς Τίρυνθος κεῖται τὸ χωρίον Μέρμηκα (850 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Μιδέας.

414. 2) Ἡ **ἐπαρχία Ὑδρας** ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ὁμωνύμου βραχέως νήσου καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν πόλιν Ὑδραν (5,500 π.), πατρίδα τῶν μεγάλων κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ναυάρχων Ἀνδρ. Μιαούλη καὶ Γ. Σαχτούρη καὶ τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Κουντουριώτου, καὶ ἐνδύσιν διὰ τὴν ἡρωισμόν καὶ τὰ κατορθώματα τῶν τέκνων αὐτῆς.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ὑδρας καταγίνονται εἰς τὴν σπουγγαλιεὶαν καὶ τὴν ναυτιλίαν, οἱ πλείστοι δὲ αὐτῶν ὀμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν, προνομικῶς δὲ ἐλέγχουσι τρεῖς βουλεύτας.

415. 3) Ἡ **ἐπαρχία Τροιζινίας** ἀποτελεῖται ἐκ τῆς μικρᾶς καὶ διασπόμενῃ νήσου τοῦ Πόρου, ἐκ τῆς μικρᾶς καὶ ἡρμιστειογενεῖς χερσονήσου τῶν Μεθάνων τοῦ μικροῦ τμήματος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου. ἔχει πρωτεύουσιν τὴν ὁμώνυμον καὶ εὐλίμενον πόλιν τῆς νήσου Πόρον (τὸ παλαιὸν Καλαύριον) (4,300 κ.), ἔθνα ἄλλοτε εὐρίσκειτο ὁ πολεμικὸς τοῦ κράτους ναύσταθμος, νῦν δὲ μόνον ἡ σχολὴ τῶν ναυτο-

Σχ. 61. Τὸ Ναυπλιον.

παίδων (προγυμναστήριον). Ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Πόρου σωζονται τὰ ἔρειπια τοῦ περιφήμου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, εἰς ὃν κατέφυγε καὶ ἐπὶ τὸ κῶνειον ὁ μέγιστος τῶν ἡρώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὁ Ἀθηναῖος Δημοσθένης. Ἐπὶ τῆς ἀπέναντι τῆς πόλεως στερεᾶς (Πελοποννήσου), ἔθνα ἡ κόμη Γαλατῆς, ὑπάρχουσι πολλοὶ κῆποι περιέχοντες εὐώδεις λεμονεῶνας καὶ πορτοκαλλεῶνας, ἐξ ὧν παράγονται ἄρθρα καὶ ἐξάκριτα λεμόνια καὶ πορτοκάλια. Δαμιάς, κόμη ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Τροιζῆνα καὶ ἐν μέσῳ εὐφύρου πεδιάδος. Ἐν αὐτῇ συνῆλθεν ἡ τρίτη Ἑθνικὴ συνέλευσις, ἥτις τῷ 1827 ἐξέλεξε ὡς κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν. Βρομιολίμνη, ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῶν Μεθάνων, ὀνομαστὴ διὰ τὰ θειοῦχα ἱαματικὰ αὐτῆς λουτρά, κάτω Φανάρι (800 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Δρυῖνης καὶ Μέθανα πρωτ. ὁμωνύμου δήμου μικροῦ χωρίου.

Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὀμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν.

416. 4) Ἡ **ἐπαρχία Ἀργους** κεῖται πρὸς Δ. τῆς ἐπαρχίας Ναυπλίας καὶ ἔχει πρωτεύουσιν τὸ Ἀργος (9,000 κ.), τὸ ὅποσον συγκαίνοται, ὡς εἵπομεν, μετὰ τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Κορίνθου διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς τὸ Ν. τοῦ Ἀργους καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς κεῖνται οἱ Μύλοι, πλησίον τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν ἔλη. Ἐκ τῶν ἐλῶν τούτων ἐσχηματίζετο τὸ παλαιὸν ἰλίμνη Ἀργῶν, τὰ ὕδατα τῆς ὁποίας ἀναβλίζοντα κινεῖσι πολλοὺς ὑδρομύλους. Πρὸς Β. τοῦ Ἀργους καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς κεῖται ἡ γεωργικὴ κομπολις Κουτσόποδι (1,400 κ.), πλησίον δ' αὐτοῦ καὶ παρὰ τὴν κόμην Χαρβάτι εὐρίσκονται τὰ ἔρειπια τῶν Μυκηνῶν, τῆς ἄλλοτε πρωτεύουσας τοῦ Κράτους τῶν Ἀτρείδων. Ἐν αὐτοῖς ἀνευρέθησαν πολλοὶ θελωτοὶ προϊστορικοὶ τάφοι (ὀλόκληρος σχεδὸν ὁ θησαυρὸς τοῦ Ἀτρείδου), ἡ ἀκρόπολις μετὰ τῆς πύλης τῶν λεόντων ἐμπεριέχοντες πολλὰ κοσμηματικὰ χρυσά, ἀργυρά, χαλκὰ καὶ σκεύη θαυμασίας τέχνης, ἅτινα ἤδη κατὰκείναι εἰς

τὸ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον. Παρὰ τὸ χωρίον Χώματα τοῦ δήμου Προσφυμνίων ἐπὶ ὑψώματος ἔκειτο τὸ Ἡράϊον (ναὸς τῆς Ἥρας) τὸ ἐθνικὸν τῶν Ἀργείων ἱερὸν. Ἀθλαδόκαμπος (1,700 κ.), κώμη κειμένη πρὸς τὸ ΒΑ. τοῦ ἔρους Παρθενίου πλησίον αὐτῆς ὑπάρχουσι δύο μεγάλαι σιδηρεὶ γέφυραι, μήκους ἡ μὲν μία 250 μ., ἡ δ' ἑτέρα 100 μ., δι' ὧν διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν-Κορίνθου.

417. 5) Ἡ ἐπαρχία Σπετιῶν καὶ Ἑρμιονίδος ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ΝΔ. τμήματος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ τῆς νήσου Σπετιῶν. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι ἡ πόλις Σπέτται (4,400 κ.), πρῶτοντα δὲ τῆς νήσου εἶναι ἀμύγδαλα, σῖκα, ἔλαιον καὶ βητήνη.

Αἱ Σπέτται εἶναι ἐνδοξος διὰ τὰ ἥρωικα κατορθώματα τοῦ ναυτικοῦ αὐτῆς κατὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν ἐπανάστασιν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀποτελοῦσιν ἰδίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν ἐλεγχόσασαι (προνομικῶς) δύο βουλευτάς. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν σπογγαλιάν, οἱ δὲ πλείστοι αὐτῶν ὀμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλθανικὴν. Κρανίδιον (6,000 κ.), ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, κομὸπολις ναυτικὴ ἔχουσα ὡς ἐπίνειον τὸ Πορτοχέλιον. Ἑρμιόνη (Καστρί) (2,250 κ.), κώμη παράλιος μετὰ ἰαματικῶν ὑδάτων καὶ Δίδυμοι (1,200 κ.) πρωτ. ὁμωνύμου δήμου.

418. 6) Ἡ ἐπαρχία Κορινθίας πρωτ. ἔχει τὴν Νέαν Κόρινθον (5,300 κ.), πόλιν νέαν κτισθεῖ-

Σχ. 62. Ὁ Ὁρῆος τῶν Ἀντικυθήρων.
(ἄγαλμα χυλοῦν ἐκείνης τέχνης).

423. **Ἐδαφος καὶ προϊόντα.**—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν, τὰ δὲ πεδινὰ αὐτοῦ μέρη εἶναι εὐφορώτατα παράγοντα δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον, ἔλαιον, κάνναβιν, χελὶς (εἶδος ναρκωτικῆς καννάβεως), ἕσπριζ, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ὀπώρας.

424. **Ὅρη.** Τὸ Λύκαιον, χωρίζον τὴν Ἀρχαδίαν ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας, τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Παρθένιον ὁ Πάφον, ὅσπερ ἐμπεριέχει ὄρεα φαυρόμελανα μάργα, καὶ τὸ Μαῖναλον (ἐπάνω Χρέπα), ὅπερ ἔστο κατάφυτον ἐν κέδρον καὶ ἐλάτων, τρέφει δὲ νῦν ἐπὶ τῶν κλιτύων αὐτοῦ πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων.

425. **Ὁροπέδια.** Ἐνεκὶ τῆς διικυαδώσεως τῶν ὀρέων ἐντὸς τοῦ νομοῦ τοῦτοι σχηματίζονται πολλὰ καὶ ὄρεα ὀροπέδια, ὧν σπουδαιότερα εἶναι τῆς Μαντινείας, τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ τῆς Κυνοῦρίας.

426. **Πεδιάδες.**—Μαντινείας, Τεγέας, Μεγαλοπόλεως καὶ Κυνοῦρίας.

427. **Ποταμοί.**—Ὁ Ἀλφειὺς, καὶ οἱ παραποταμοὶ αὐτοῦ Γορτύνιος καὶ Λάδων (Ῥουριᾶς).

428. **Συγκοινωνία.**—Ὁ νομὸς Ἀρχαδίας ἔχει πολλὰς ἀμεινιτοὺς ὁδοὺς, αἵτινες συνδέουσι τὰς πόλεις καὶ κόμας αὐτοῦ, σπουδαιότεραι δὲ εἶναι ἡ Τριπόλεως-Μεγαλοπόλεως-Καρυταίνης-Ἀνδριταίνης, Τριπόλεως-Λεβιδίου, Τριπόλεως-Δημητσάνης, Τριπόλεως-Σπάρτης καὶ Τριπόλεως-Ἀργους. Πλὴν τούτων καὶ ὁ σιδηροδρόμος Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου διασχίζει τὸν νομὸν ἐξ Α. πρὸς Δ.

429. **Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν ὑφαντουργίαν (ταπήτων καὶ φλανελλῶν), τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἐπιστήμας.

430. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Διοικητικῶς διαίρεται εἰς 4 ἐπαρχίας: 1) Μαντινείας, 2) Γορτύνειας, 3) Μεγαλοπόλεως, 4) Κυνοῦρίας, ὑποδιακρινόμενας εἰς 35 δήμους.

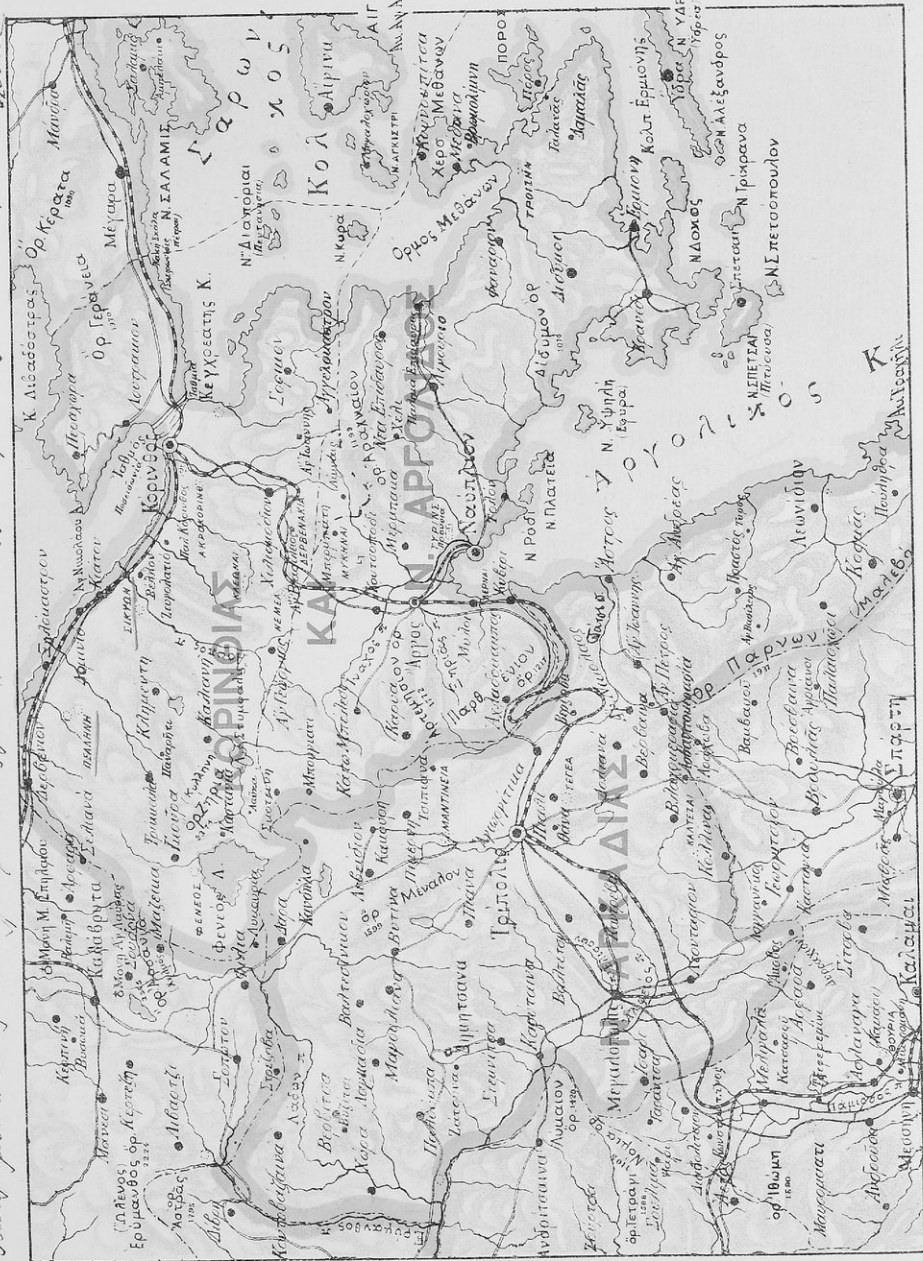
431. 1) Ἡ **ἐπαρχία Μαντινείας** περιλαμβάνει ὅλον τὸ ὄροπέδιον τοῦ νομοῦ, ὅπερ κεῖται μεταξὺ τῶν ὀρέων Ἀρτεμίσου, Μαῖναλου καὶ Πάφονος. Πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Τρίπολις (1) ἐν τῷ κέντρῳ σχεδὸν τῆς Πελοποννήσου (10,800 κ.), συγκοινωνοῦσα διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τοῦ Ἀργους, Κορίνθου καὶ Ἀθηνῶν. Ἡ Τρίπολις εἶναι ἔδρα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μαντινείας καὶ Κυνοῦρίας, ἔχει Γυμνάσιον, Πρωτοδικεῖον καὶ ἀμαρὶαν βιομηχανίαν χαλκοῦργίας, σιδηροργίας, ταπήτων καὶ φλανελλῶν.

Ἐπὶ τουρκοκρατίας ἡ Τρίπολις ἦτο ἔδρα τοῦ βιλαετίου τῆς Πελοποννήσου, κατὰ δὲ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπανάστασιν ἐνυρέυσεν αὐτὴν ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Βαλκάνιστον κόμην ὄρεινὴν ἔδω κατὰ πρῶτον ἐνίκησαν οἱ Ἕλληνες τοὺς Τούρκους. Λεβιδιον (2,500 κ.), κόμην καίμεν πλεσίον τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου Ὁρχομενοῦ.

Πρὸς τὴν ΒΔ. τῆς Τριπόλεως καὶ ὑπὸ τοὺς Δ. πρόποδας τοῦ Ἀρτεμίσου κεῖται ἡ κομὴ πόλις Τσιπιανὰ (2,200 κ.), πλεσίον δὲ ταύτης εὐρίσκονται τὰ εἶρεπια τῆς ἀρχαίας Μαντινείας μετὰ τῶν τοῦ θεάτρου, ἔνθα οἱ Θηβαῖοι (362 π. Χ.) ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας, ἐφρονέθη δὲ καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας. Ἡ Τεγέα, ἔπου σήμερον τὴ χωρίαν Πυλὴ καὶ Ἀγούρια (700 κ.) καὶ ἔνθα σφύονται τὰ εἶρεπια τοῦ περιωνύμου ναοῦ τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς.

432. 2) Ἡ **ἐπαρχία Γορτύνειας** περιλαμβάνει τὸ ΒΔ. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ

(1) Ὀνομάσθη δ' οὕτως, ὡς ἐκ 3 πόλεων ἀρχαίων συνοικισθεῖσα, τῆς Μαντινείας, Τεγέας καὶ τοῦ Παλλαντίου.

Δημητσάνα (2,000 κ.), πατρίς τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου τοῦ Ε', ὃν ἀπηγχό-
νισαν οἱ Τούρκοι τῷ 1821, καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου
Πατρῶν Γερμανοῦ, ὅστις πρῶτος κηρύχθησε τὴν ση-
μαίαν τῆς ἐπαναστάσεως τῷ 1821 ἐν τῇ μονῇ τῆς
ἀγίας Λαύρας.

Ἡ Δημητσάνα πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως εἶχεν ὀνο-
μαστὴν Ἑλληνικὴν βιβλιοθήκην, ἥς τὰ βιβλία ἐχρη-
σίμευσαν εἰς τοὺς Ἕλληνας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν
πρὸς κατασκευὴν φυσικῶν.

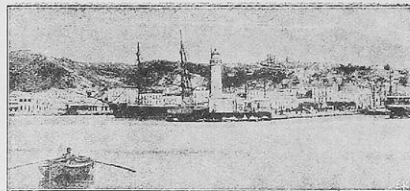
Οἱ κάτοικοι τῆς Δημητσάνης καταγίνονται εἰς
τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ὕλοισιν. Λαγκαδία (4,600
κ.), κείμενα πρὸς Β. τῆς Δημητσάνης. Καρύταινα
(1,200 κ.), κομμόπολις μετὰ φρουρίου, ἐντὺς τοῦ
ὁποίου εἶχεν ὀχυρῶσθ' ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ἀντέστη
κατὰ τοῦ Ἰεράκην. Βυτιῖνα (1,500 κ.) κομμό-
πολις μετὰ δασονομικοῦ καὶ γεωργικοῦ σταθμοῦ.
Στεμνίτσα (2,100 κ.), Κοντοβάζαινα (1,200 κ.),
Βαλτεσινίκον (1,800 κ.), Βερβίτσα (2,000 κ.) καὶ
ἄλλαι κώμαι.

Οἱ κάτοικοι τῆς Γορτυνίας μὴ ἔχοντες ἑδαφους
γόνιμον μεταβαίνουν εἰς ἄλλας πόλεις, ἔνθα μετέρ-
χονται διάφορα ἐπαγγέλματα.

433. 3) Ἡ **ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως** περι-
λαμβάνει τὸ ΝΔ. μέρος τοῦ νομοῦ· πρωτεύουσα αὐ-
τῆς εἶναι ἡ Μεγαλόπολις (Σινθων) μετὰ (1,500 κ.)
ἀσχυλοῦμενον εἰς τὴν γεωργίαν, τὸ πάλαι μεγάλη
πόλις, συνοικισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, παρὰ
τὸν χεῖμαρρον Ἐλισσῶνα, πατρίς τοῦ Φιλοποίμενος,
τοῦ Λυκόρτα καὶ τοῦ ἱστορικοῦ φιλοσόφου Πολυ-
βίου. Λεοντάριον (800 κ.), πρὸς Ν. τῆς Μεγαλο-
πόλεως ἐπὶ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, παράγον οἶνον,
σίτον καὶ ἔλαιον. Δυρράχιον (750 κ.), Ἰσορί (1,600
κ.), κομμόπολεις γεωργικαί.

434. 4) Ἡ **ἐπαρχία Κυνουρίας** ὀνομάζεται
κοινῶς Τσακωνιά, περιλαμβάνει δὲ τὸ ΝΑ. μέρος
τοῦ νομοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι τὸ Λεωνίδιον
(3,600 κ.), κείμενον οὐχὶ μακρὰν τῆς θαλάσσης
καὶ παράγον ἑλαιὸς καὶ ὀπώρας. Ἅγιος Πέτρος
(2,600 κ.), κομμόπολις ὁρεινὴ, πλουσίη καὶ ἐπὶ
καταφύτου θέσεως. Ἄστρος, παρόμοιος κώμη χρησι-
μεύουσα ὡς λιμὴν τῆς ἐπαρχίας· παρὰ τὸ Ἄστρος
κεῖται ἡ κώμη Ἅγιος Ἰωάννης, ἔπου συνῆλθεν ἡ
β' τῶν Ἑλλήνων ἐθνικῆ συνέλευσις τῷ 1823.

Τὰ Δολιανά (1,700 κ.), περίφημα διὰ τὸς κατὰ
τὸ 1821 ἥλικας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων·
ἐδῶ ἐπικυρώσθη ὁ ἀρχηγὸς Νικητῆς Τουρκοφάγος.
Ἅγιος Νικόλαος (Καστρί) (1,800 κ.) καὶ Κοσμάς
(2,300 κ.), Βέρβαινα (1,500 κ.) χωρίον ὀνομαστὸν

Σχ. 63. Αἱ Πάτραι.

διὰ τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων
(1821). Οἱ κάτοικοι τῆς Κυνουρίας ὀριλοῦσιν
ἰδιαιτέρως διάλεκτον, τὴν Τσακωνιστίν, ὡς ἐκ τοῦ
ἀγόνου δὲ τῆς χώρας αὐτῶν μεταβαίνουν εἰς ἄλ-
λας πόλεις, ἔνθα ἐπιδιόκουν ἐπιτυχὲς εἰς τὰς
τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον.

Περίληψις:

Ὄρη.—Τὸ Λύκιον, τὸ Ἀρτεμισίον, τὸ Παρθένιον, ὁ
Πάρων καὶ τὸ Μαίναλον.

Πεδιάδες.—Ἡ τῆς Μαντινείας, ἡ τῆς Τεγέας, ἡ τῆς
Μεγαλοπόλεως καὶ ἡ τῆς Κυνουρίας.

Ποταμοί.—Ὁ Ἄλφειος, καὶ οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ
Ἐλισσών, Γορτυνίος καὶ Ἀζώων.

Ἐπαρχίαι.—Μαντινείας, Γορτυνίας, Μεγαλοπόλεως καὶ
Κυνουρίας.

Πόλεις καὶ κώμαι.—Τρίπολις, Λεβίδιον, Δημητσάνα,
Λαγκαδία, Καρύταινα, Βυτιῖνα, Στεμνίτσα, Μεγαλόπολις,
Λεοντάριον, Ἰταρί, Λεωνίδιον, Ἅγιος Πέτρος.

Ἱστορικὰ πόλεις καὶ κώμαι.—Βαλτεῖσι, Δημη-
τσάνα, Καρύταινα, Ἅγιος Ἰωάννης, Δολιανά.

ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ ΚΑΙ ΗΛΙΔΟΣ

435. **Ὄρια.**—Ὁ νομὸς οὗτος ἔχων σχῆμα ἐπί-
μηκες κατέχει ὁλόκληρον τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Πελο-
ποννήσου, ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τῆς Κορινθίας μέχρι τοῦ
Ἰονίου πελάγους πρὸς Δ. καὶ ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας
καὶ τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλ-
που καὶ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν πρὸς Β.

436. **Ἐκτασίς.**—5,075 τετραγ. χιλιόμετρα.

437. **Πληθυσμός.**—255,000 κάτοικοι.

438. **Κλίμα.**—Ἐδαρεὶς καὶ ὑγρινόν.

439. **Ἐδαφος.**—Τὸ ἑδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὡς
ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁρεινόν, ἐνθ' πρὸς τὸ ΝΔ. περιλαμ-
βάνει ἐκτεταμέναις πεδιάδασι περιεχούσαις· λοιπῶνας
ὁρυμασίας βλαστήσεως.

440. **Ὄρη.**—Τὰ Ἀροάνια (Χελμός), ἐνθα καὶ
ἡ περίφημος πηγὴ τῆς Στυγὸς (1), ὁ Ἐρμύμανθος
(Ἰλιόν), ὅρος ὕψην, εἰς τὰς ὑψώσεις τοῦ ὁποίου
τρέφονται πολλὰ ποίμνια, καὶ τὸ Παναγαϊκόν (Βοι-

(1) Πηγὴ θανατηφόρος εἰς ἀνθρώπους καὶ ζῆα διὰ τὴν
ἀκραν αὐτῆς ψυχρότητα πηγίζουσα ἀπὸ τινος ὑψηλοῦ βρά-
χου (μαυροῦ) ἐν τῷ δήμῳ Νωνάκριδος (Καλαβρύτων).

διάς), τὸ ὅποιον εἶναι χαμηλὸν καὶ κατάφυτον, ἐκτεινόμενον πρὸς Β. μέχρι τῆς θαλάσσης, ἔνθα σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριον 'Ρίον, ὅπου ὑπάρχουσι φυλακὰί. Τὴν Κερύνειαν ('Φτέρην) καὶ τὴν Σκόλλιν (Σανταμέρι), καὶ τὴν Φολόην, ἧτις εἶναι χαμηλὴ καὶ κατάφυτος ὑπὸ ἀγρίων δένδρων.

441. **Πεδιάδες.**—Ἡ τοῦ Αἰγίου καὶ τῆς Ἀγιάς ἀμφοτέραι κατάφυτοι ὑπὸ σταφυδαμέλων καὶ ἐλαιῶν, καὶ ἡ εὐθαλὴς καὶ λαμπρὰ πεδιάς τῆς 'Ηλίδος παράγουσα ἰδίως ἄφθονον σταφίδα καὶ ἡ τῆς Μανωλάδος ἀνήκουσα εἰς τὸν Διάδοχον καὶ παράγουσα οἰκοδομήσιμον ξυλείαν, βητίνην καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Πρὸς τοῦτοις ἀΐευσονται καὶ πολλοὶ ἰχθύες ἐν ταῖς λιμνοθάλασσαις Κουνουπελίου, Κοτικίου καὶ Μουριάς.

442. **Ποταμοί.**—Ὁ Σέλινοϋς (ποτ. τῆς Βοστίτης) καὶ ὁ Βουραϊκός, πηγάζοντες ἀμφοτέρω ἐκ τοῦ 'Ερμάνθου, ὁ Κράθις (π. 'Ακράτης), πηγάζων ἐκ τῶν 'Αροανίων, ἅπαντες ποταμοὶ χειμάρρῳδες χυνόμενοι εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ὁ Πηνειός (τῆς Γαστούνης), ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ 'Ερμάνθου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ 'Ιόνιον πέλαγος, καὶ ὁ 'Αλφειός, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Πελοποννήσου, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους πεδίου τῆς Μεγαλοπόλεως ἐκβάλλει εἰς τὸν Κυπριστικὸν κόλπον.

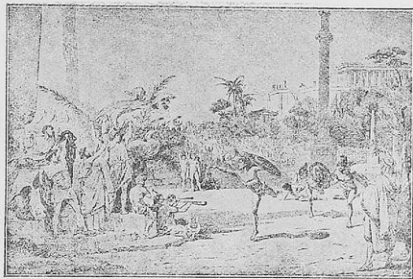
443. **Προϊόντα.**—Ἡ σταφὶς κύριον προϊόν, οἶνος, οἶνονπνευματώδη ποτὰ, δημοτικαὶ καρποί, ἐσπεριδοειδῆ, εὐχρυς ἀπίδια καὶ τινα βιομηχανικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

444. **Συγκοινωνία.**—Ὁ σιδηρόδρομος Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου, διερχόμενος κατὰ μήκος τὴν παραλίαν τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Πατραϊκοῦ κόλπου, καὶ ἐν γένει τὴν Δ. παραλίαν τῆς Πελοποννήσου συνδέει τὰς κυριωτέρας πόλεις καὶ κομποπόλεις τοῦ νομοῦ. Ἀπὸ τοῦ Διακορφοῦ μέχρι τῶν Καλαβρύτων ὑπάρχει σιδηρόδρομος ὁδοντωτὸς ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀνοφορείας. Ἐπίσης ὑπάρχουσι καὶ πλεῖσται ἀμαξίτοι ὁδοὶ διευκολύνουσι σπουδαίως τὴν συγκοινωνίαν καὶ ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία εἶναι ἐπαρκὴς ἀνεπτυγμένη.

445. **Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κηλιεργίαν τῆς σταφίδος κυρίως, τὴν βιομηχανίαν, κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

446. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς οὗτος διαμερίζεται εἰς 4 ἐπαρχίας: 1) Πατρῶν, 2) Αἰγιαλείας, 3) Καλαβρύτων καὶ 4) Ἡλείας ὑποδιαιρούμενος εἰς 31 δήμους.

447. 1) Ἡ ἐπαρχία Πατρῶν περιλαμβάνει τὸ

Σχ. 64. Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες κατὰ τοὺς ἀρχ. χρόνους.

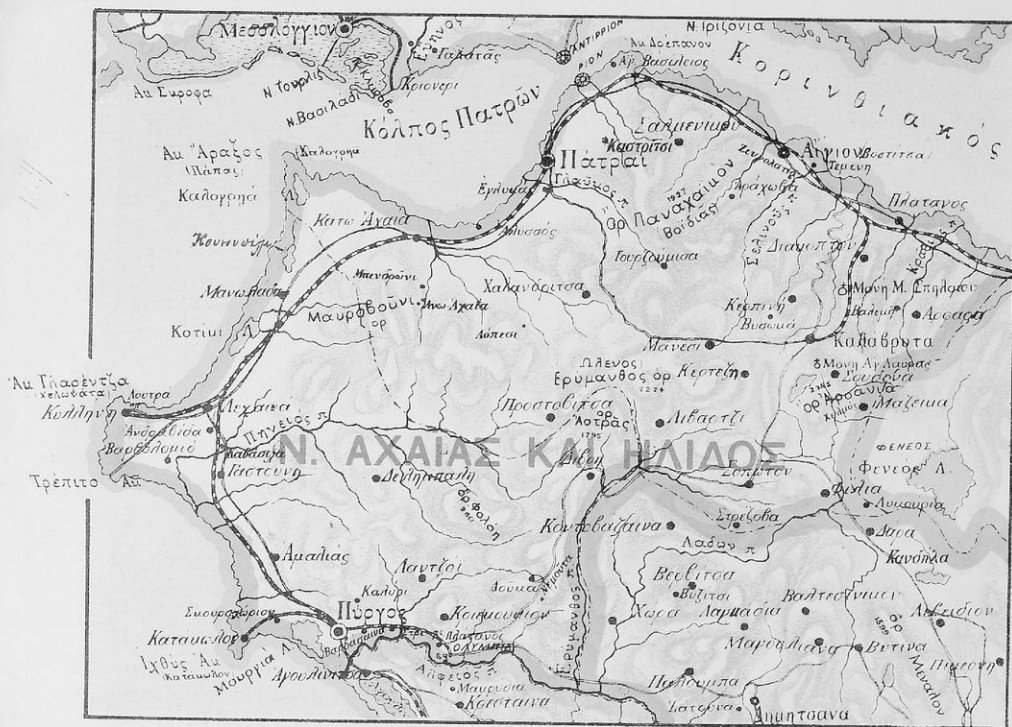
ΒΔ. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι αἱ Πάτραι (38,000 κ.), ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα πυκνὴν διὰ θαλάσσης συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν παραλίων πόλεων τῆς Ἑλλάδος καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου.

Αἱ Πάτραι ἔχουσι μεγαλυτερεῖς ναοὺς καὶ λαμπρὰς οἰκοδομὰς, δειροφύτους πλατείας, ηλεκτρικοὺς τροχιοδρόμους καὶ πλεῖστα βιομηχανικὰ καταστήματα, κυρίως οἶνονπνευματωποιίας, νοσοκομεῖον, βρεφοκομεῖον, θέατρον, δύο γυμνάσια καὶ διδασκαλεῖον θηλέων ('Αρσάκειον, ἔδρα 'Εφετείου καὶ Πρωτοδικείου, ἐκ δὲ τοῦ τεχνικοῦ καὶ ἀσφαλοῦς λιμένος αὐτῶν γίνονται ἡ ἐξαγωγὴ τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῆς Κορινθιακῆς λεγομένης σταφίδος. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ὑπάρχει ὁ ναὸς τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἐν ᾧ σώζεται τὸ σεπτὸν λείψανον αὐτοῦ Ἁγίου Βασίλειος (800 κ.), Χαλανδρίτσα (900 κ.), Καστερίτσιον (1,000 κ.) καὶ Κάτω Ἀχαΐα (1,600 κ.), κομποπόλεις γεωργικαί.

448. 2) Ἡ ἐπαρχία Αἰγιαλείας περιλαμβάνει τὴν κατὰ μήκος ἐκτεινόμενην παραλίαν ἀπὸ τοῦ ὄρους Παναχαιοῦ μέχρι τοῦ νομοῦ Κορινθίας.

Πρωτ. εἶναι τὸ Αἶγιον (Βοστίτσα) (8,000 κ.), πόλις παραλίως συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Πατρῶν καὶ τῆς Κορίνθου διὰ σιδηροδρόμου. Ἐκ τοῦ λιμένος αὐτῆς ἐξαγονται ἡ ἐλεγκτοτέρα ποιότης τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος, ἐλαιον, πορτοκάλια καὶ κίτριν. Διακοφτόν, κομποπολις συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Αἰγίου δι' ὁδοντωτοῦ σιδηροδρόμου ἄγοντος εἰς τὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Καλαβρύτων. Πρὸς Ν. τοῦ Αἰγίου κεῖται ἡ πλουσία μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν. Τάμενη (1,100 κ.), κομποπολις μικρὴν ἀπέχουσα τοῦ Αἰγίου. Ἀκράτια (800 κ.) πρωτ. τοῦ ὁμώνυμου δήμου, καὶ Ἀρφαρά—Αἰγείρας (630 κ.).

449. 3) Ἡ ἐπαρχία Καλαβρυτίων εἶναι σχε-

δὸν μετόχιος καὶ ὁρεινὴ καὶ περιλαμβάνει τὴν πρὸς Α. ἐκτεινομένην χώραν. Πρωτ. εἶναι τὰ Καλάβρυτα (1,300 κ.), κείμενα ἐν τῷ μέσῳ κοιλάδος τῶν Ἀρκανίων ὁρέων καὶ συγκοινοῦντα μετὰ τοῦ Διακοφτοῦ διὰ τοῦ ὁδοντωτοῦ σιδηροδρόμου.

Πρὸς Β. τῶν Καλάβρυτων κεῖται τὸ Μέγα Σπήλαιον, Μονὴ ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπάρχει εἰκὼν τῆς Παναγίας, ἔργον τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ. Πρὸς Δ. καὶ μίαν ὥραν μακρὰν τῶν Καλάβρυτων κεῖται ἡ Μονὴ τῆς Ἀγίας Λαύρας, ἐν ᾗ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πηλαίων Πατρῶν Γερμανὸς ὤψατο τῇ 25ῃ Μαρτίου τοῦ 1821 τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας. Ἡ ἱερὰ καὶ ἐνδοξὸς αὕτη σημαία σώζεται φυλασσόμενη εὐλαβῶς ἐν τῷ ὑποκυρφοῦ καὶ τῆς Μονῆς. Ἐτερεὶ κομποπόλεις εἶναι ἡ Στρέβοβα (1,800 κ.), τὰ Μαξέτια (1,500 κ.), τὰ Σουδενά, τὸ Λειβάριοισον, ἡ Κερατινὴ καὶ ἄλλαι.

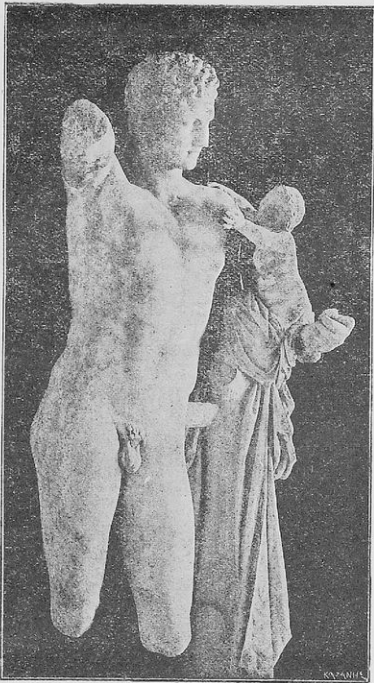
450. 4) Ἡ ἐπαρχία Ἠλείας πρωτ. ἔχει τὸν Πύργον (13,700 κ.), πῶλον μετόχιον, συγκοινοῦσαν μετὰ τὴν Πατρῶν διὰ σιδηροδρόμου, ἔδραν ἀρχιεπισκόπου, ἔχουσαν γυμνάσιον καὶ πρωτοδικεῖον. Ἐπίνειον τοῦ Πύργου εἶναι τὸ Κατάκολον, τὸ ὅποιον

συγκοινοῦν μετ' αὐτοῦ διὰ σιδηροδρόμου. Διὰ τοῦ τεχνητοῦ λιμένος τοῦ Κατακόλου γίνεται μεγάλῃ ἐξαγωγὴ Κορινθιακῆς σταφίδος, Γαστούνη (2,500 κ.), κομποπόλεις πλουσίαι συγκοινοῦσας μετὰ τοῦ Πύργου διὰ σιδηροδρόμου. Κυλλίνη, ἐπίνειον τῶν Λεχνινῶν.

Πρὸς Ν. ταῦτις κεῖνται τὰ ὀνόμασι ἱεραικὰ λουτρά (Λίντζι). Ἀμαλιάς (8,500 κ.), Λεχανά (2,900 κ.), Ἀνδραβίς (2,700 κ.), καθέδρα κατὰ τὸν μεσαῖονα τῶν κατακτητῶν Φράγκων (1,205 μ. Χ.), Βαρθολομιῶν (2,500 κ.), κομποπόλεις σταφιδόφροι συγκοινοῦσας μετὰ τοῦ Πύργου διὰ σιδηροδρόμου. Δίβρη (1,800 κ.), Κρικεοῦκιον Ὀλυμπίον (1,300 κ.).

Πρὸς Α. καὶ εἰς ἀπόστασιν ὥραν περίπου ἀπὸ τοῦ Πύργου καὶ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄρην τοῦ Ἀλφειοῦ ὑπὸ τὸν καταφύτον λόφον Κρόνιον κεῖται ἡ περιώνυμος κοιλάς τῆς Ὀλυμπίας ἱερὰ Ἄλτις, εἰς αὐτὴν δ' ἐτελούντο οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἀπὸ τετραετίας καὶ ὑπῆρχον πολλὰ δημόσια μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ πλῆθος ἀγαλμάτων καὶ ἀνδριάντων. Εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Ὀλυμπίας ἐγένοντο ἀνακατα

ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Σχ. 65. 'Ο Έρμης τοῦ Πραξιτέλους
(ὁ ἀνευρεθεὶς ἐν 'Ολυμπίᾳ).

δαπάναις τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως πρὸ ἐτῶν καὶ ἀνευρέθησαν πλεῖστα ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ πολλὰ ἀγάλματα, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἐξαισίοις τέχνης ἀγάλματα ὁ Έρμης τοῦ Πραξιτέλους καὶ ἡ Νίκη τοῦ Παιωνίου, ἄντικα φυλάσσονται μετ' ἄλλων ἀρχαιοτήτων ἐν τῷ ἐκεῖ ἐπὶ λοφίτικῳ μουσεῖῳ.

451. Ἡ 'Ολυμπία συνδέεται μετὰ τοῦ Πύργου διὰ σιδηροδρόμου, πολλοὶ δὲ ξένοι μεταβαίνουν εἰς αὐτήν, ὥπως θαυμάσωσι τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας.

Περὶ τῆς:

Ὄρη.—'Αρσάνια, 'Ερύμανθος, Παναχαῖκόν, Φολλὴν.

Ποταμοί.—'Ο Σελινόεις, ὁ Κρῆτις, ὁ Βουραϊκίς, ὁ Πηνειός, ὁ 'Αλφειός.

Πεδιάδες.—Ἡ τοῦ Αἰγίου, ἡ τῆς 'Αχαΐας, ἡ τῆς 'Ηλίδος, ἡ τῆς Μεσσηνίας.

'Επαρχίαι.—Πατρῶν, Αἰγιαλείας, Καλαβρυτών, 'Ηλείας.

Πόλεις καὶ κῶμαι.—Πάτραι, Αἶγιον, Διακορτόν, Καλάβρυτα, 'Αρχαία, Σποπτόν, Μαζεῖικα, Πύργος, 'Αμαλίας, Λεγαρινά, Βαρθολομιόν, Γαστούνη, Κατάκωλον, Δίθρη κλ.

Ἱστορικὰ τοποθεσίαι.—Μέγα Σπήλαιον, Ἁγία Λαύρα, 'Ολυμπία ('Ερὰ 'Αλτις).

452. **Ὄρια.**—'Ο νομὸς Μεσσηνίας κατέχει τὸ ΝΔ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν νομῶν 'Αρχαίας καὶ 'Ηλίδος ('Αλφειοῦ ποταμοῦ), 'Αρκαδίας καὶ Λακωνίας μέχρι τοῦ 'Ιονίου πελάγους, τὸ ὅποιον εἰσχωρεῖ βαθύως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ σχηματίζει πρὸς Ν. τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον, πρὸς Δ. δὲ τὸν Κυπαρισσιакὸν.

Πρὸς Β. ὁ νομὸς οὗτος συνορεύει μετὰ τοῦ νομοῦ 'Αρχαίας καὶ 'Ηλίδος καὶ τῆς ἐπαρχίας Μεγαλοπόλεως καὶ Γορτυνίας καταλήγει δὲ πρὸς Ν. εἰς τὸ ἀκρωτήριον 'Ακρίταν, ἀπέναντι τοῦ ὁποῦν καίται ἡ μικρὰ νῆσος Θηγαυόσσα, καλουμένη κοινῶς Βενέτικο, καὶ πρὸς Δ. αὐτῆς 4 ἄλλα νησίδαι ὀνομαζόμεναι Οἰνούσαι.

453. **Ἐκτάσεις.**—3,451 τετραγ. χιλιόμετρα.

454. **Πληθυσμός.**—218,000 κάτοικοι.

455. **Κλίμα.**—Εὐκαρὶς καὶ θελκτικὴν, καὶ μόνον παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ 'Αλφειοῦ πυρετώδες ἔνεκα τῶν σχηματιζομένων ἐλῶν.

456. **Ἐδαφός, πεδιάδες καὶ προϊόντα.**—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι πεδινὸν μόνον πρὸς τὸν Μεσσηνιακὸν καὶ Κυπαρισσιакὸν κόλπον ὅθθα σχηματίζονται καὶ εὐφοροὶ πεδιάδες τῶν Καλαμῶν, τῆς Μεσσηνίας (πάλαι Μακαρίων), τῆς Πυλίας καὶ τῆς Κυπαρισσίας κατάφυτοι ἐκ σταφυδαπέλων, συκῶν, πορτοκαλίων καὶ διαφόρων ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων. 'Ο νομὸς παράγει εἰσέτι πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, ἔλαιον καὶ μέταξον, ἐξ ἧς κατασκευάζονται λαμπρὰ μεταξωτὰ ὀφάσματα, ἀλιεύονται δὲ πρὸς τοῦτοις καὶ πολλοὶ ἰχθύες ἐκ τῶν λιμνο-θλασσῶν 'Αγουλινίτης καὶ Καϊάφα, πλησίον τῆς ὁποίας κεινται καὶ ὁμώνυμοι θερμὰ ἱαματικὰ πηγαί.

457. **Ὄρη.**—Πρὸς τὰ ΝΔ. ὁ **Μαθίας** (Λυκόδημος), ὅρος χαμηλὸν καλυπτόμενον κατὰ τὰς ὑπορείας αὐτοῦ ὑπὸ ἀμπελῶν καὶ ἐλαίων καὶ ἀπολλύον εἰς τὸ ἀκρωτήριον 'Ακρίταν (καθὸ Γόλλιο), ἡ 'Θάμνη ἐν τῷ μέτῳ μεμονωμένη καὶ ἀπόρητος, ἐπὶ τῆς ὁποίας κατέφυγον οἱ Μεσσηνιοὶ κατὰ τὸν α' Μεσσηνιακὸν πόλεμον. Τὸ Λύκαιον (Διαφόρτι), ὅρος κατάφυτον καὶ πλῆρες εἰς τοὺς πρόποδες σταφυδαπέλων καὶ συκῶν, ἡ Μίνθη (Βουνόκα), τὰ Νότια (Τετράζι) καὶ τὸ τῆς Κυπαρισσίας Ψυχρόν.

458. **Ποταμοί.**—'Ο Αἰάσιος πηγάζων ἐκ τῶν Νομίῳν ὄρεων καὶ ὁ Νέθων πηγάζων ἐκ τοῦ Ταυγέτου, ἀμφοτέροι γονύμενοι εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον. 'Ο 'Αλφειός, ὅστις ῥοιζεῖ τὴν 'Ηλείαν ἀπὸ τῆς Τριφυλίας, καὶ ἡ Νέδα.

459. **Συγκοινωνία.**—Πολλοὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ

δυσκολεύουσιν ἀρκούντως τὴν συγκοινωνίαν τῶν πόλεων καὶ χωρῶν εἰς τὸν νομόν τοῦτον. Σπουδαιότεραι τούτων εἶναι ἡ τῆς Κυπαρισσίας-Φυλικτρῶν-Πύλου, Κυπαρισσίας-Ἀγουλινίτης-Πύργου καὶ Ἀνδριτσῆνης-Καρυταίνης· σπουδαίως ὁπότεως διευκολύνεται ἡ συγκοινωνία καὶ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Μύλων-Τριπόλεως-Καλαμῶν καὶ Μεταγλιθ-Κυπαρισσίας-Πύργου.

460. Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.—Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν παρῆρων καὶ τῶν σάκων, εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς μετάξης καὶ οἰνοπνευματοποιίας καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

461. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Ὁ νομὸς Μεσσηνίας διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας: 1) Καλαμῶν, 2) Μεσσήνης, 3) Πυλίας, 4) Τριφυλίας καὶ 5) Ὀλυμπίας, ὑποδικαιουμένης εἰς 31 δήμους.

462. 1) Ἡ ἐπαρχία Καλαμῶν περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι αἱ Καλάμει (13,000 κ.), πόλις κειμένη παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης· ἔχει γυμνάσιον καὶ πρωτοδικεῖον. Αἱ Καλάμει ἔχουσιν ^{ἐξ ὀλίγου μεταξίνων ὀφισμάτων καὶ οἰνοποιίας, κατὰ δὲ τὴν ἐπανάστασιν ἡμῶν ἦσαν ἡ} βιομηχανίαν μεταξίνων ὀφισμάτων καὶ οἰνοποιίας, κατὰ δὲ τὴν ἐπανάστασιν ἡμῶν ἦσαν ἡ πρώτη πόλις, τὴν ὅποιαν ἐκυρίευσαν οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὴν Πετρόμπεην Μαυρομυχαλὶν.

Εἰς ἀπόστασιν 20 λεπτῶν τῆς ὥρας καὶ ἐπὶ τῆς παρχίας κεῖνται αἱ Νέαι Καλάμει, ἐπίνειον τῆς πόλεως Καλαμῶν. Ὑπερι κῶμαι εἶναι ἡ Σίτσοβα, (900 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Ἀλαχουάκι, ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ μολύβδου, ἡ Θουρία (1,500 κ.) τὸ Ἀσάναγα (2,000 κ.), τὰ Ἀρφαρά (1,600 κ.), πρωτ. τοῦ δήμου Ἀμφείας καὶ ἄλλαι.

463. 2) Ἡ ἐπαρχία Μεσσήνης κεῖται ΒΔ. τῆς ἐπαρχίας Καλαμῶν καὶ περιλαμβάνει τὸ μέγιστον καὶ ευφρότατον μέρος τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Μεσσήνη ἢ Νησίον (6,000 κ.), πόλις κειμένη παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Παμίσσου, συνδευμένη διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῶν Καλαμῶν· εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τῆς παρχίας εἶναι τὸ ἐπίνειον αὐτῆς Μοῦτσα.

Πρὸς Β. τῆς Μεσσηνίας παρὰ τὸ χωρίον Μαυρομάτι ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις Μεσσήνη μετὰ τῶν βουνῶν Ἰθάκης (κοινὰς Βουλγάρων) καὶ Εὔας, ἧς σφύζονται μέχρι σήμερον ἐρείπια τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ θεάτρου. Ὑπερι κῶμαι εἶναι Μεταγλιθ (1,880 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Οἰχαλίας καὶ Διαβολίτσιον (1,000 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Ἀνδανίας, ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Μύλων-Καλαμῶν, Γαράν-

Σχ. 66. Αἱ Καλάμει.

τῆς (1,750 κ.), Ἀνδρούσα (850 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Εὔας, Ἀριστομένης (600 κ.) πρωτ. ὁμωνύμου δήμου καὶ Μαυρομμάτι (500 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Ἰθάκης.

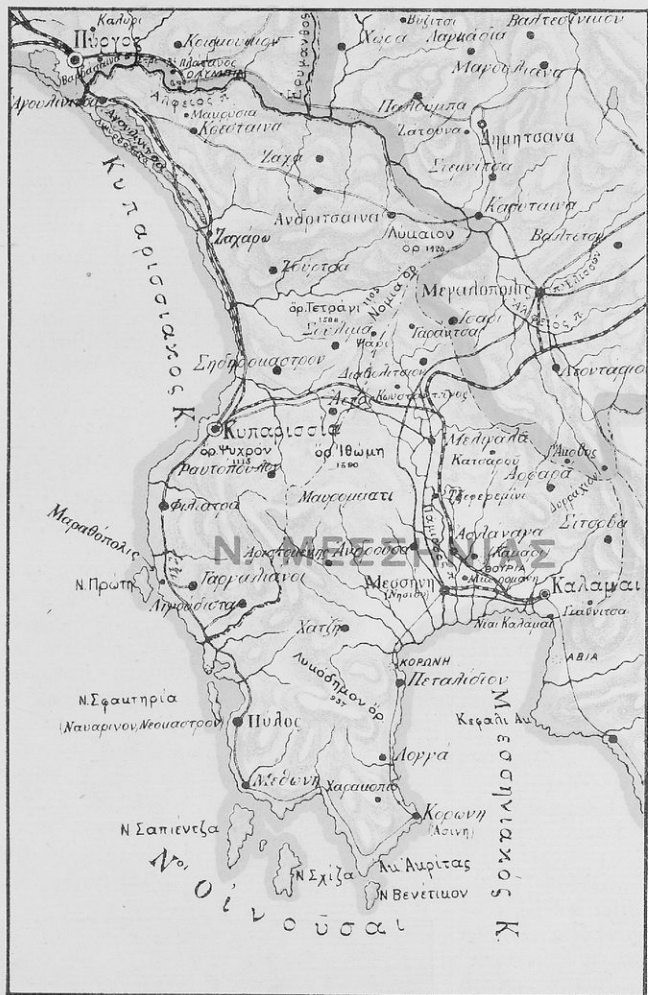
464. 3) Ἡ ἐπαρχία Πυλίας περιλαμβάνει ἔλκην τὴν χερσόνησον τὴν μετὰ τὸ Ἰόνιον πελάγους καὶ Μεσσηνιακοῦ κόλπου. Πρωτ. εἶναι ἡ Πύλος ἢ Ναυαρίνον (2,100 κ.), κωμόπολις κειμένη ἐπὶ τῆς ΝΔ. παρχίας, ἔνθα σχηματίζεται μικρὸς κόλπος. Τοῦ κόλπου τούτου τὸ στόμιον φράσσει ἡ νῆσος Σφακτηρία, μεταβάλλουσα οὕτως αὐτὸν εἰς μέγαν καὶ ἀσφαλίστατον λιμένα. Ἐνταῦθα κατεστράφη ὁλοσχερῶς ὁ Τουρκικὸς καὶ Αἰγυπτιακὸς στόλος (τῷ 1827) ὑπὸ τῶν ἡνωμένων στόλων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας, οὕτω δὲ ἡσφαλίσθη ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς Ν. τῆς Πύλου κεῖται ἡ κωμόπολις Μεθώνη (1,600 κ.), πρωτ. τοῦ ὁμωνύμου δήμου ὀνομαστικῇ διότι ἐν τῷ λιμένι αὐτῆς ἐνερπολίσθη ὁ Μισούλης τουρκικὴ πλοῦτα. Κορώνη, ἔχουσα (3,000 κ.), πρωτ. τοῦ δήμου Κολλωνιδῶν μετ' ἰσχυροῦ φρουρίου, Χατζῆ (850 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Βουρράδας.

Ἡ νῆσος Σφακτηρία ὑπῆρξεν ὀνομαστικῇ, διότι κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον (425 π.Χ.) οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας καὶ (τῷ 1825) κατὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπανάστασιν οἱ Ἕλληνες ἡρωικῶς ἀντέστησαν κατὰ τοῦ στόλου καὶ τῆς πολυαριθμοῦ στρατιᾶς τοῦ Ἰβραήμ πασᾶ· ὡς ἐκ θαύματος δὲ τότε ἐσώθη μετὰ ἡρωικὴν ἀντίστασιν τὰ πλοῖα τοῦ Τσακμάκου Ἀλφει, τὸ ὅποιον σφάζεται μέχρι σήμερον.

Πρὸς Α. τῆς Πύλου καὶ εἰς ἀπόστασιν πέντε ὥρων κεῖται τὸ Πεταλίδιον (1,000 κ.), κώμη παρχίας μετὰ ἰσχυροῦ ἐνετικού φρουρίου πρωτ. τοῦ δήμου Κορώνης. Πρὸς τὸ Β. μέρος τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Μανιάτι, ἔνθα ἔπρεσεν ἐνδράξας ὁ ἀτρόμητος ἦρως Παπαρῆλες ἡρωικῶς μαχόμενος κατὰ γιλιζῶν Ἀράβων.

465. 4) Ἡ ἐπαρχία Τριφυλίας περιλαμβάνει τὸ Δ. μέρος τῆς Μεσσηνίας. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Κυπαρισσία (6,000 κ.), πόλις ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους Ψυχροῦ καὶ ὀλίγον (20

πρὸ τῆς ὁποίας κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος Πρώτη. Ἐστραὶ κῶμαι εἶναι ἡ Λιγούδιτσα (2,900 κ.), πρωτ. τοῦ δήμου Φρυσιάδας, τὸ Ψάρι-Δοριότι (1,700 κ.), τὸ Βαρυμπόμπι, ὁ Ἄετός (1,500 κ.) καὶ ἄλλαι.

466. 5) Ἡ ἐπαρχία

Ὁ Λοιπὸς περιλαμβάνει τὸ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ

Νέδας μέχρι τοῦ Ἀλφειοῦ

ἐκτεινόμενον μέρος, πρωτ. δ' αὐτῆς εἶναι ἡ

Ἀνδρίτσαινα (2,000 κ.),

κοινοπολιτικὴ εἰς τὰς

ὑπαρχίας τοῦ Λυκαίου ὄρους,

ἔχουσα γυμνάσιον καὶ

ἀνδύλογον βιβλιοθήκην

πλησίον τῆς κομποπόλεως

αὐτῆς καὶ παρὰ τῷ χωρίῳ

Παυλίτσα (τὸ παλαιὸν Φιγυλεια)

κεντρικὰ τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἑ-

πικουρίου Ἀπόλλωνος, οὐ

κοδομηθέντος ὑπὸ τοῦ Ἰ-

κηνίου καὶ οὕτως οἱ καταπεπ-

τωκότες κίονες ἀνεστηλώθησαν

τελευταίον Ἀγυλινίτσα (2,600 κ.),

πρωτ. τοῦ δήμου Βέλλα-

κος, ὠρεῖα καὶ πλουσία

κοινοπολιτικὴ κειμένη παρὰ

τῆς ἐκβολῆς τοῦ Ἀλφειοῦ

καὶ τῆς ὁμοιότητος λιμνοθά-

λάσσης, ἥτις χρησιμεύει

ὡς ἰχθυοτροφεῖον. Κρέ-

στενα (2,000 κ.), πρωτ.

τοῦ δήμου Σκυλλοῦν-

λεπτά τῆς ὄρας) ἀπέχουσα ἀπὸ τῆς προκίχας, ἔθνα κεῖται ὁ ὄρος αὐτῆς. *Ὁν Νεμεσίτης (1896) ὠνόμασε*

Ἡ πόλις αὕτη ὑπέστη πολλὰς ζημίας ὑπὸ σεισμῶν τῷ 1886 καὶ 1899, ἔχει γυμνάσιον καὶ πρωτοδικεῖον.

Φιλιατρά (7,000 κ.), πρωτ. τοῦ δήμου Ἐράνης, εἶναι ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς ἐπαρχίας, παθοῦσα

ἐπίσης ὑπὸ σεισμοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. Γαργαλιάνοι (6,000 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Πλαταγιάδους,

πόλις κειμένη ἐπὶ ὠρεῖας τοποθεσίας καὶ ὀλίγον ἀπέχουσα ἀπὸ τοῦ ἐπινείου αὐτῆς Μαυραθωπείας,

τος παρὰ τὴν κώμην αὐτὴν κείναι τὸ παλαιὸν ἡ πόλις Σκυλλοῦς, εἰς τὴν ὁποίαν διέτριψεν ἐξόριστος ὁ

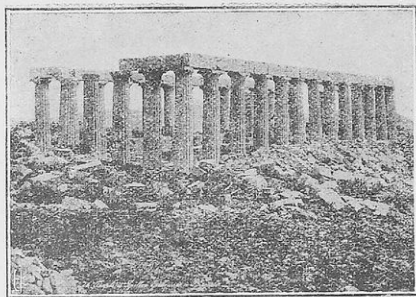
Εὐνοφῶν, Ζαχάριω (1,700 κ.), Ζοῦρτσα (1,800 κ.), Ζάχα (1,100 κ.) κοινοπολίαι ἀγροτικαί.

Περίληψις :

Ὅροι. — Ὁ Μαθίας, ἡ Ἰθώμη, τὰ Νότια καὶ τὸ Λύκιον.

Πεδιάδες. — Καλλιδῶν, Μεσσήνης, Πολίαι καὶ Κυπαρισσίας.

Ποταμοί. — Ὁ Πάμισος, ὁ Νέδιον, ὁ Ἀλφειὸς καὶ ἡ Νέδα.

Σχ. 67. Ὁ ἐν Φυγαλείᾳ ναὸς τοῦ Ἐπικούρου Ἀπόλλωνος.

Ἐπαρχίαι.—Καλαμών, Μεσσηνίας, Πυλίας, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας.

Πόλεις καὶ κῶμαι.—Καλάμι, Μεσσηνία, Πύλος, Κορώνη, Μεθώνη, Πεταλίδιον, Μεγαλὰς, Διαβολίσιον, Κυπαρισσία, Φιλιατρά, Γαργαλιάνοι, Λιγούδιστα καὶ Μαράθ-πολις, Ἀνδρίτσαινα, Ἀγυλινίτσα, Κρέστεινα, Ξυρτσά, κλπ.

Ἱστορικαὶ πόλεις καὶ τοποθεσίαι.—Μεσσηνία, Πύλος, Μεθώνη, Σφακτηρία καὶ Μονιάκι.

ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Ὁ νομὸς Λακωνίας κατέχει ὁλόκληρον τὸ Ν.Λ. μέρος τῆς Πελοποννήσου, κείται δὲ πρὸς Ν. τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας βρεχόμενος πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μυρτώου πελάγους, πρὸς Δ. δὲ συνόρευον μετὰ τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας ἀποτελευτᾷ εἰς τὰ ἄνωτῆρια τῆς Μαλίας καὶ τοῦ Ταϊναρίου πρὸς Ν.

467. **Ἐκτασίς.**—5,525 τετραγ. χιλιόμετρα.

468. **Πληθυσμός.**—139,000 κάτοικοι.

469. **Κλίμα.**—Εὐδαίμων. Τὴν χειμῶνα μετρίως ψυχρὸν, τὸ θέρος δροσερόν.

470. **Ἐδαφός.**—Κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεϊνὸν καὶ μόνον κατὰ τὰ μέσσην εἶναι πεδινόν.

471. **Ὅρη.**—Ὁ Ταῦγετος ἢ Πενταδῶντιλος (κορυφὴ Ἅγιος Πίλος 2,410 μ.), τὸ ὑψηλότεον καὶ ὀρεινότεον ὄρος τῆς Πελοποννήσου, τὸ ὅποιον ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ ὄρειου πεδίου τῆς Μεγαλοπόλεως ἀποτελευτᾷ εἰς τὴν θάλασσαν, σχηματίζον τὸ ἀνωτῆριον Ταϊναριον.

Τὸ ὄρος τοῦτο ἔχει κορυφὰς γινώσκουμεναι, αἱ δὲ κλιτύες αὐτοῦ καλύπτονται ὑπὸ δρυῶν, ἐλατῶν καὶ πολλῶν ἄλλων ἀγρίων δένδρων. Ὁ Πάρνων (Μαλ-βός), ταπεινούμενος πρὸς τὴν θάλασσαν καταλήγει εἰς τὸ τριανμιώδες ἀνωτῆριον τῆς Μαλίας (μάβο-Μαλίας). Τὰ ὄρη τοῦ Ταῦγέτου καὶ τοῦ Πάρωνος παρέχουσιν εἰς τοὺς κατοίκους ἄφθονον ξυλείαν.

472. **Πεδιάδες καὶ προϊόντα.** Ἡ τῆς Λακε-δαίμονος, ἡ τοῦ Ἐλίου (πατέρες τῶν ἀρχαίων Εἰλώ-

των) καὶ ἡ τοῦ Ἀσώπου (Μολάων). Ἀπασα αἱ πεδιάδες αὗται εἶναι ὄραται καὶ εὐφοροί, παράγουσι δημητριακοὺς καρποὺς, ἔλαιον ἐξαίρετον, σῖκα, βαλάνidia, πορτοκάλια, λεμόνια, κρέμματα καὶ μέταξιν.

473. **Ποταμοί.**—Ὁ Εὐρώτας, ἔνθα ἐλθόντες οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιάται, πηρᾶζον ἐκ τοῦ ὄρειου πεδίου τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ δεχόμενος διαφόρους παραποτάμους ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

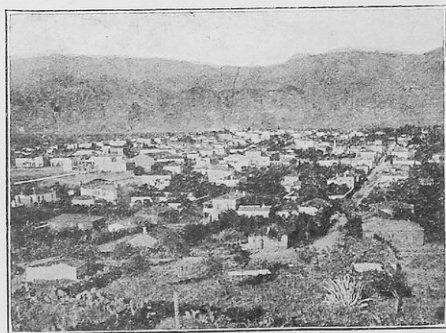
474. **Συγκοινωνία.**—Ὁ νομὸς αὗτος ἔχει πολ-λὰς ἀμεινότερας ὁδοὺς, τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἶναι αἱ Σπάρτης-Τριπόλεως, Σπάρτης-Καλαμών, Σπάρτης-Μολάων, Σπάρτης-Γυθείου.

475. **Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τοῦτου ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, ἀμπελοργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ βομβυκοτροφίαν καὶ εἰς τὴν ὑποτιμὴν ναυπηγικῆς καὶ οἰκοδομικῆς ξυλείας.

476. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς αὗ-τος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας: 1) Λακεδαίμονος, 2) Ἐπιδάουρον Λιμερῶς, 3) Γυθείου, καὶ 4) Οἰτύλου, ὑποδιαιρουμένης εἰς 28 δήμους.

477. 1) Ἡ **ἐπαρχία Λακεδαίμονος** περι-λαμβάνει πᾶσαν σχεδὸν τὴν χώραν, ἥτις κείται μετὰ τοῦ Πάρωνος καὶ τοῦ Ταῦγέτου καὶ διαβρέ-χεται ὑπὸ τοῦ Εὐρώτα. Πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Σπάρτη (4,400 κ.), πόλις κτι-σθεῖσα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα καὶ ἐπὶ τῶν ὀρειῶν τῆς ἀρχαίας πόλεως Σπάρτης ἔχει γυμνάσιον καὶ πρωτοδικεῖον καὶ ἀρχαιολογικὴν μουσεῖον. Ἐν αὐτῇ σφύζονται τὰ ὀρεῖα τοῦ ἀρχαίου θεάτρου, ὁλόκληρος ὁ ναὸς τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς καὶ ὁ τάφος τοῦ Λεωνίδου.

Ἡ ἀρχαία Σπάρτη ὑπῆρξε διὰ τῆς νομοθεσίας τοῦ Λυκούργου μίαν ἐκ τῶν δύο μεγαλυτέρων καὶ ἐν-

Σχ. 68. Ἡ Σπάρτη.

δοξοτέρων πύλων της αρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο δὲ ἀτείχιστος, διότι οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιάται ἐφρόνουν ὅτι τὰ στήθη τῶν πολιτῶν εἶναι τὸ ἅριστον ὄχυρωμα τῆς πόλεως. Ἄγιος Ἰωάννης καὶ Παρόρι, τερπνότατα, κατάρματα καὶ κατόφρυα ἐκ λευκῶν καὶ πορτοκαλλῶν πρόστικ τῆς Σπάρτης.

Μυστράς (600 κ.) ἐπὶ τῶν Α. κλιτῶν τοῦ Ταυγέτου, κόμῃ μικρὰ ἔχουσα φρούριον καὶ διάφορα μνημεῖα Βυζαντινῆς τέχνης· ἡ κόμῃ αὕτη ἐπὶ φραγκοκρατίας καὶ τουρκοκρατίας ὑπῆρξε πόλις μεγάλη καὶ πλουσία καὶ ἔδρα τοῦ δεσποτοῦ τοῦ Μορέως Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου.

Ἐτεροι κόμῃ γεωργικαὶ εἰναι τὰ Λαβέτσοβα (1,800 κ.), πρωτ. τοῦ δήμου Κροκεῶν, τὸ Γεωργίτιον (1,900 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Πελλήνης, ἡ Ἀναβρυτή—Βρυσεῶν (1,400 κ.), τὸ Σηροκάμειον—Φαρίδος (1,000 κ.), οἱ Γοράνοι—Φελλίνας (900 κ.), τὰ Βρεσθένα (1,100 κ.), τὰ Μανάβα (Οἰνοῦντος) (1,500 κ.), Γεράκι—Γερονθῶν (1,500 κ.), Βρουλιᾶς—Σελλασίας (1,200 κ.) Σκλαβοχώριον παρὰ τὰς πόλιν Ἀμυκλας διασχηματίζετο διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος.

478. 2) Ἡ ἐπαρχία Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς περιλαμβάνει τὴν χερσονήσον, ἣν σχηματίζουν οἱ αἱ πρὸς Ν. διακλαδῶσαι τοῦ Πάρνικου.

Πρωτ. αὐτῆς εἰναι οἱ Μολάοι, κόμῃ μεσόγειος ἔχουσα (1,600 κ.) ἀσχολομένης εἰς τὴν ἀμπελοφυγίαν καὶ ἐλαιοφυτείαν. Μονεμβασία, (550 κ.) ἐκτιμημένη ἐπὶ νηίδος ὄχυρᾶς (Μινώας) καὶ ἐξευγμένη μετὰ τῆς στερεᾶς διὰ γεφύρας μήκους 150 μέτρων ἡ κόμῃ αὕτη ὑπῆρξε κατὰ τὸν μεσαιῶνα πόλις ὄχυροτάτη. Συκεᾶ (1,400 κ.). Νεάπολις πρωτ. τοῦ δήμου Βοιδῶν (1,600 κ.), πόλις Βοιαί (κοινὸς Βατικῆς), κομῆπολις παρχίας παράγουσα πολλὰ κρίμματα. Ἐν αὐτῇ τῶν Βοιδῶν κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος Ἐλαφόνησος· ἡ νηὶς αὕτη ἔχει ἀσφαλὴ ὄρυον, εἰς ὃν καταφεύγουσι τὰ πλοῖα ἐν καιρῷ τριφυμίας. Ἀπιδιὰ—Ἐλούς (600 κ.) Κρεμαστή—Ζεράκος (700 κ.).

479. 3) Ἡ ἐπαρχία Γυθείου περιλαμβάνει τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς χερσονήσου Μάνης καὶ ἀπασπασμένην τὴν παρχίαν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἰναι τὸ Γύθειον (Μακρονήσι) (5,500 κ.), ἐπίνειον τῆς Σπάρτης, μετὰ τῆς ὁποίας συγκοινωνεῖ δι' ἀμειβομένην ὁδόν, ἔδρα τοῦ ἐπισκόπου Γυθείου καὶ Οἰτύλου· ἔχει γυμνάσιον καὶ πρωτοδικεῖον. Πάντισσα (900 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Μαλευρίου, Σκούρι (400 κ.)—Καρυστοπόλεως Λάγεια (600 κ.) Πολυάραβος (250 κ.) χωρίον ὀνομαστόν διὰ τὴν

κατατρόπωσιν τοῦ Ἰεραῆς ὑπὸ τῶν Λακωνῶν (1826).

480. 4) Ἡ ἐπαρχία Οἰτύλου περιλαμβάνει τὴν δυτικὴν κατωφύρεϊν τοῦ ὄρους Ταυγέτου μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Ταυνάρου, δι' ὃ καὶ δυτικὴ Μάνη λέγεται.

Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης Μανιάται εἰναι λαὸς λίαν φιλόθεος καὶ γενναῖος, μὴ ὑποταχθεὶς ποτὲ εἰς τοὺς Τούρκους. Πρωτ. αὐτῆς εἰναι ἡ Ἀρεόπολις (1,100 κ.), κειμένη ἐπὶ τῶν δυτικῶν ὑπορειῶν τοῦ Ταυγέτου ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ κόλπῳ. Ἡ Οἰτύλος (1,200 κ.), ἐξ ἧς ἡ ἐπαρχία ἔλαβε τὸ ὄνομα, ὁ Κάμπος, πρωτ. τοῦ δήμου Ἀξίας (600 κ.), ἡ Καρδαμύλη (450 κ.), ἡ Πλάτσα, (650 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Λεστιάου, ὁ Πύργος (1000 κ.), ἡ Κίττα (750 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Μέσσης ἀπασσι εὐθυμεροῦσαι κομῆπολεις.

Περὶ ἡμῶν :

Ὅροι.—Ὁ Ταυγέτος καὶ ὁ Πάρνικος.

Παλιόδοξ.—Ἡ τῆς Λακεδαιμόνης, ἡ τοῦ Ἑλούς καὶ ἡ τοῦ Ἀσωποῦ (Μολάων).

Ποταμοί.—Ὁ Εὐρέωτας.

Ἐπαρχιαί.—Λακεδαιμόνης, Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς, Γυθείου καὶ Οἰτύλου.

Πόλεις καὶ κόμῃ.—Σπάρτη, Μυστράς, Μολάοι, Μονεμβασία, Βοιαί, Ἐλαφόνησος, Γύθειον, Ἀρεόπολις, Πύργος, Πλάτσα, Καρδαμύλη, Οἰτύλος, Κίττα κλπ.

Ἰστορικαὶ πόλεις.—Σπάρτη, Μυστράς, Μονεμβασία, Πολυάραβος κλπ.

Ε. ΝΗΣΟΙ

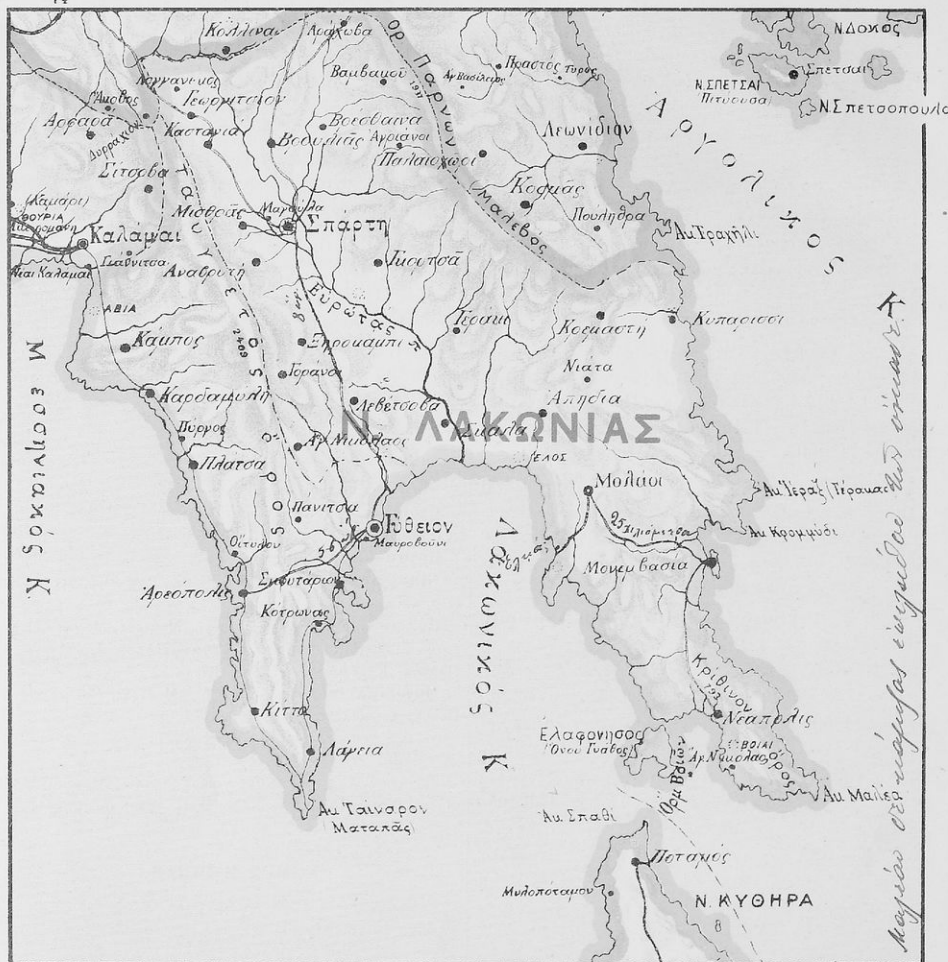
Αἱ νῆσοι τῆς Ἑλλάδος χωρογραφικῶς διακρίνονται εἰς τὰς Βορείους Σποράδας, εἰς τὰς Κυκλάδας καὶ εἰς τὰς Ἰονίους.

ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Ἡ νῆσος Εὐβοία κεῖται πρὸς Α. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει, εἰναι δὲ ἡ μεγαλύτερα νῆσος τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ ἔχει σχῆμα ἐπιμήκης εὐφυρμένη εἰς τὸ μέσον καὶ στενωμένη κατὰ τὰ ἄκρα.

Ἡ Εὐβοία ἐκτείνεται κατὰ μήκος τῆς ἀνατολικῆς παρχίας τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας καὶ Φωκίδος καὶ Φωκίδας, ἀπὸ τῶν ὁποίων χωρίζεται διὰ τοῦ ὀρείου Εὐβοικοῦ κόλπου, ὅστις διὰ τοῦ περιφύμου διὰ τὴν παλαιοῖαν στενοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐβοίου (πλάτους 40 μέτρ.) διακρίνεται εἰς δύο μέρη, βόρειον καὶ νότιον.

Ἡ ΒΔ. ἄκρη τῆς Εὐβοίας σχηματίζει μετὰ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Φθιώτιδος πορθμὸν στενὸν καὶ ἐπιμήκη καὶ καταλήγει εἰς δύο ἀκρωτήρια, τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐνθα ἐγένοντο ναυμαχίαι τῶν Ἑλλήνων

κατὰ τῶν Περσῶν (480 π. Χ.), καὶ τὸ Κήναιον, τὸ ὅποιον εἰσχωρεῖ βραδέως ἐντὺς τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου καὶ ἔχει πρὸς Ν. αὐτὸς τὰς λεγομένας Λιχάδας νήτους.

Ἡ δὲ ΝΑ. ἄκρη τῆς Εὐβοίας σχηματίζει μετὰ τῆς νήσου Ἀνδρου πορθμὸν τριγωνοειδῆ καὶ ἀποτελεῖται πρὸς Β. μὲν εἰς τὸ ἀκρωτήριον Καφηρέα, πρὸς Ν. δὲ εἰς τὸν Γεραιότον.

Μεταξὺ τοῦ Νοτίου τμήματος τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Ἀττικῆς ὑπάρχουσι μικραὶ τινες νῆσοι, ἡ μεγαλύτερα τῶν ὁποίων λέγεται Πεταλία καὶ ἀνήκει μετὰ τριῶν ἄλλων εἰς τὸν Βασιλέα.

Ἡ Εὐβοία ἄλλοτε ποτε συνέχετο μετὰ τῆς Στερεῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπεσπάρθη διὰ μεγίστου γήγματος, τὸ ὅποιον σήμερον κατέχει ἡ θάλασσα.

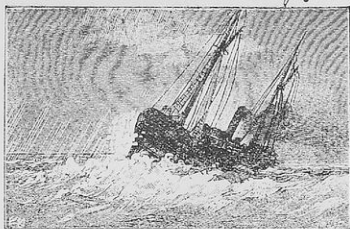
Αἱ νῆσοι Εὐβοία, Σάμθος καὶ αἱ Βόρειοι Σποράδες ἀποτελοῦσι τὸν νοτὶν Εὐβοϊκόν.

481. **Ἐκτασίς.**—4,000 τετραγ. χιλόμετρα.

482. **Πληθυνσμός.**—119 χιλ. κάτ.

483. **Κλίμα.**—Εὐκαρπές, δηλ. μετρίως ψυχρὸν τὸν χειμῶνα καὶ ὁρσπερὶν τὸ θέρος.

484. **Ἔδαφος.**—Κατὰ τὸ πλείστον ὄρεον ἄλλ' εὐφορον, εἰς ἐλάχιστα δὲ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἡ χωρὶς εἶναι τὸσον πλουσία.

Σχ. 60. Ἀπορροή νεκρῶν ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ.

485. **Ὀρη.**—Ἐπὶ τῆς νήσου Εὐβοίας εἶναι τὸ Τελεθρίον (971 μ.), ὄρος δασυδές, τὸ ὅπουτον διακλαδίζετο σχηματίζει ΒΔ. μὲν τὸ Κήνιον ἄκρωτήριον. ΒΑ. δὲ τὸ Ἀρτεμισίον, τὸ Κανδήλιον (Μάκιστος), (1,209 μ.) ὄρος ἀνεμώδες καὶ ἀπότομον πρὸς τὴν θάλασσαν, οὗ τὰ πυκνὰ δάση, παρέχουσι ναυπηγέσιμον ξυλείαν, ἡ Δίφρος, (1,745 μ.) ἐν τῷ κέντρῳ, κατάρυτος καὶ διακινούμενη εἰς κλάδους, ἡ Πυρραία (1,352 μ.), ὁ Ὀλύμπος (1,173 μ.), ἡ Ὀρη (1,504) ἐκπέμπουσα κλάδους πρὸς Ν. καὶ σχηματίζουσα τὰ ἄκρωτήρια Καφιερά ΝΑ. καὶ Γεραιστόν ΝΔ.

486. **Πεδιάδες καὶ προϊόντα.**—Ἡ τῆς Χαλκίδος παράγουσα σταφυλὰς καὶ ἄλλας ὑπόρους καὶ ἡ τοῦ Ξηροχωρίου (Ἰστιαιῶτις), παράγουσα δημητριακούς καρπούς, καπνὸν καὶ ἀφθόνους σταφυλὰς, ἐξ ὧν κατασκευάζεται ἐξαιρετος οἶνος.

487. **Ποταμοὶ - λίμναι.**—Οἱ χειμαρρῶδεις Κάλλας, πηγάζον ἐν τοῦ Τελεθρίου καὶ γινόμενος πλησίον τοῦ Ἀρτεμισίου ἄκρωτηρίου, Λήαντος, πηγάζον ἐν τῆς Δίφρος καὶ ἐκβάλλον ἀπέναντι τῆς Αἰλίδος, ἡ Νηλεὶς καὶ ἡ λίμνη Δυστός.

488. **Συγκοινωνία.**—Ὁ νομὸς οὗτος, ὅν καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ὄρεινός, ἔχει ἐν τούτοις πολλὰς ἁμυχίνας ὁδοὺς, τῶν ὁποίων σπουδαίτεραι εἶναι ἡ τῆς Χαλκίδος-Ἀλιβερίου-Κόμης, Χαλκίδος-Μαντουδίου-Λίμνης καὶ Αἰδηψοῦ-Ξηροχωρίου. Ἡ Χαλκίς συγκοινωνεῖ σιδηροδρομικῶς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ τῆς ἡλεκτροδρόμου (Σχηματάρη-Χαλκίδος) τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Λαρίσης-Συνόρων.

489. **Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ Εὐβοίας ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπέλων ἰδίως, τὴν ὕλοποιαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

490. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεται εἰς 4 ἐπαρχίας. 1) Χαλκίδος, 2) Ξηροχωρίου, 3) Καρυστίας, καὶ 4) Σκοπέλου, ὑποδιαιρούμεναι εἰς 24 δήμους.

491. 1) **Ἡ ἐπαρχία Χαλκίδος** περιλαμβάνει τὴν χώραν, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ὄρους Τελεθρίου μέχρι τοῦ Κανδήλιου καὶ τῆς Δίφρος. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Χαλκίς (8,700 κ.), πανάρχαιος πόλις, πλούσια τὸ πάλαι καὶ μητροπόλις πολλῶν ἀποικίων, εὐλίμενος καὶ ὥστε ὀχυρὰ κειμένη, ἐπὶ τοῦ στενοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐδρίπου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦτος ὑπάρχει σιδηρὰ γέφυρα, δι' ἧς ἡ Χαλκίς συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Βιωτίας. Ἡ Χαλκίς ἔχει πολλὰ ἐργαστήρια οἰκονομικὰ καὶ διάφορα βιομηχανικὰ καταστήματα, μετὰξὺ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῆς ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἰσραηλῆται, ἔδρα ἐπισκόπου καὶ Πρωτοδικείου.

Ἐνταῦθα παρατηρεῖται καθ' ἐκάστην τὴν ὥραν φαινόμενον τῆς παλιρροίας· ἄλλοτε δηλαδὴ τὰ ὕδατα τῆς θάλασσης φέρονται μεθ' ὀρίμης πρὸς τὰ ἔνθα τοῦ πορθμοῦ, ἄλλοτε δὲ πάλιν φέρουσι μετὰ μεγάλης ταχύτητος πρὸς τὰ κάτω διὰ τὴν ὀρηκτικὸν ποταμοῦ. (Ἰδὲ σελ. 19).

Νέα Φαρά (800 κ.), κώμη συνοικισθεῖσα ἐπὶ τῶν ἐρείπων τῆς ἀρχαίας Ἡρατρίας, (ἥτις ὑπεῖρε σπουδαίωτι καὶ ἰσχυροτάτῃ πόλει τῆς ἀρχαίας Ἐλλάδος) ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς νήσου τῶν Ψαρῶν μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτης ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1824, τοῦ σκόλου τῶν Ψαριανῶν ἐνδόξως ἀγωνισθέντες κατὰ τὴν ἱερὰν ἡμῶν ἐπανάστασιν· κέντηται τὸ προνόμιον νὰ ἐκλέγῃ δύο βουλευτάς, Λίμνη, Πάλαι Λιγιά (3,000 κ.), παράλιος κομφοπολις, ἐν ᾗ ἐξορύσσεται λευκὸ λίθος χρήσιμος εἰς τὴν ἀγγειοπλαστικὴν. Ἀγία Ἄννα (1,400 κ.), πρωτ. τοῦ δήμου Νηλεῶς, Ψαχνὰ-Μεσσαπίον (2,000 κ.), Στενή—Διφρῶν (1,400 κ.), Βάθια—Ἀμαρανθίων (1,000 κ.), Μαντουδίων—Κηρέως (1,000 κ.), κωμὴ γεωργικαί.

492. 2) **Ἡ ἐπαρχία Ξηροχωρίου** περιλαμβάνει τὴν πρὸς Β. τοῦ Τελεθρίου ὄρους χώραν τῆς Εὐβοίας. Πρωτ. εἶναι τὸ Ξηροχώριον (2,800 κ.), κομφοπολις ἐπὶ πεδιάδος καταρτύτου ἐξ ἀμπέλων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων (πολυσταφυλῶς Ἰστιαίης), ἀπέχουσα μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῆς θάλασσης. Ὄρεοι (800 κ.), κώμη μικρά, ἐπείνουν τὸν Ξηροχωρίου. Αἰδηψὸς (1,100 κ.), κώμη κειμένη ἐπὶ τῶν ὑπορείων τοῦ Τελεθρίου· ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς Αἰδηψοῦ κεῖνται παρὰ τὴν θάλασσαν τὰ διάσημα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ σήμερον θειοῦχα ἱερὰ καὶ λουτρό.

493. 3) **Ἡ ἐπαρχία Καρυστίας** ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ΝΑ. μέρους τῆς Εὐβοίας καὶ ἐκ τῆς νήσου Σαύρου.

Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Κύμη (3,600 κ.), πόλις ἀρχαία μικρὴν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπέχουσα, παράγουσα ἐξαιρετον οἶνον καὶ ἔχουσα ἀνθρακωρυχεῖα (λιγνιτῶν). Ἀλιβερίου (1,500 κ.), πρωτ. τοῦ δήμου Ταρυνέων κομὸπολις εὖφορος καὶ ἐμπορικῇ. Ἀδλωνάριον (1,500 κ.), Καλημεριάτιον—Κοτυλίων (800 κ.) καὶ Κονίστριαι—Κονιστρίων κώμαι γεωργικαὶ εὐημεροῦσαι. Κάρυστος (1,800 κ.), κώμη καιμένη παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ὀχης, παράγουσα οἶνον, λεμονία καὶ ἐξαιρετον βούτυρον καὶ μέλι. Μαυριάριον (550 κ.) Στύρα (1000 κ.), κώμη μικρὰ—πλησίον αὐτῆς ἔπτερον ἐνδοξὸς μαχόμενος (τῷ 1822) ὁ Ἡλίας Μαυρομηχάλης.

Ἡ νῆσος Σκύρος ἔχει ἔκτασιν 208 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ 4,100 κ., εἶναι θαλασσίως καὶ παράγει οἶνον, ἔλαιον, δημητριακὰς κερποὺς καὶ ἐξαιρετα χρωματικὰ μαργακα. Ἐν αὐτῇ κατεκρημνίσθη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὁ Θησεὺς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς νήσου Λυκομήδους καὶ ἀνευρέθη ὑπὸ τοῦ πολυμηχνίου Ὀδυσσεὺς ὁ ἐνταῦθα κρυβείς Ἀχιλλεύς. Πεταλιό, 4 μικρὰ νῆσοι κεῖνται ΝΔ. τῆς Καρύστου. Αὗται ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βασιλείαν καὶ παράγουσιν ἐλεγκτόν οἶνον.

494. 4) Ἡ ἐπαρχία Σκοπέλου ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σκοπέλου, Σκιάθου, Ἀλοννήσου καὶ τινων ἄλλων ἀκατοικήτων νησιδίων. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι πετρώδεις καὶ παράγουσιν οἶνον, ἔλαιον καὶ ὀπώρας. Πρωτ. εἶναι ἡ Σκόπελος (4,600 κατ.), παράγουσα ἔλαιον καὶ εὐγυμνα ἀπίδια. Σκιάθος (3,400 κατ.) κομὸπολις μετ' ἀσφαλτοῦ λιμένος ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου, Πλατάνα (1,400 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Γλώσσης, Ἀλόννησος (700 κ.).

Περὶλήψεις :

Ὄρη.—Τελέθριον, Κανδῆλι, Πυζαρία, Ὀλυμπος, Δίρπος, Ὀχη.

Πεδιόδοις.—Ἡ τῆς Χαλκίδος, ἡ τοῦ Ξηροχωρίου.

Ποταμοί.—Κάλλας, Ἀγλαντός, Νηλεὺς, λίμνη Δυσπύς.

Ἐπαρχίαι.—Χαλκίδας, Καρυστίας, Ξηροχωρίου, Σκοπέλου.

Πόλεις καὶ κώμαι.—Χαλκίς, Ἐρέτρια (Νέα Ψαρά), Λίμνη, Ξηροχώριον, Ὀρεοί, Αἰδηψός, Κύμη, Ἀλιβερίου, Κάρυστος, Σκύρος, Πεταλιό 4 νῆσοι, Σκίπελος, Σκιάθος, Ἀλόννησος.

Ἰδιοκριτικὰ τοποθεσίαι καὶ κώμαι.—Ἀρτεμισιον, Ἐρέτρια, Στύρα, Κάρυστος καὶ ἡ Ἰδιοκριτικὴ νῆδος.—Σκύρος.

ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Κυκλάδες κατ' ἀρχὰς ἐλέγοντο μόνον αἱ νῆσοι αἱ σχηματίζουσαι οἰκίαι κύκλον, τοῦ ὁποίου θρησκευτικὸν κέντρον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο ἡ Δήλος,

ἡ ἱερὰ νῆσος τοῦ Ἀπόλλωνος· ἔπειτα δ' ὅμως προσετέθησαν εἰς αὐτὰς καὶ αἱ νότιοι Σποράδες, αἵτινες κεῖνται πρὸς Ν. τῆς γραμμῆς τῆς διεγρομένης διὰ τῆς Νάξου καὶ τῆς Σύρου, καὶ αὗται πᾶσαι ὅμοι ἁπετέλεσαν τὸν νομὸν Κυκλάδων.

Αἱ περισσύτεραι τῶν νήσων τούτων σχηματίζουσι δύο πελάγας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία εἶναι κατὰ τὴν προέκτασιν τῆς Εὐβοίας, ἡ δ' ἄλλη κατὰ τὴν προέκτασιν τῆς Ἀττικῆς (Σούνιον ἀκρωτ.).

Διὰ τοῦτα δὲ ὑποθέτουσιν, ὅτι ἄλλοτε ποτε ἦσαν ἡνωμένοι μετὰ τῆς Στερεῆς Ἑλλάδος καὶ ἁπετέλουσαν μετ' αὐτῆς μίαν μεγάλην ξηράν, ἀφού δὲ αὕτη κατεσθίβηθη, τὰ μὲν χαμηλότερα αὐτῆς μέρη κατεκλύσθησαν ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἔμειναν δ' ἐξέχοντα ὑπὲρ τὴν ἐπικράνειαν τῆς θαλάσσης μόνον τὰ ὑψηλὰ μέρη, τὰ ὅποια μετεβλήθησαν εἰς νήσους.

Αἱ νῆσοι αὗται 23 ἐν ὅλῳ πλὴν μικρῶν τινων ἀκατοικήτων εἶναι τερπνύονται καὶ μετὰ περισσῆς χάριτος ἐγκαταπαρμέναι.

495. Ἐκτασίς.—2700 τετραγων. χιλιομέτρ.

496. Πληθυσμός.—130,000 κ.

497. Κλίμα.—Γ' λοκῦτατον.

498. Ἐδαφός.—Αἱ Κυκλάδες ἔχουσι κατὰ τὸ πλεῖστον ἑδαφὸς πετρώδες καὶ ὀρεινόν, αἱ μεγάλυτεραι δὲ μόνον ἐξ αὐτῶν ἔχουσιν ἀσημέντους τινας πεδιάδας καὶ κυλάδας.

499. Προϊόντα.—Αἱ Κυκλάδες παράγουσι πολλὰ καὶ διάφορα προϊόντα, οἶνον ἐξαιρετον, ἔλαιον, τυρὸν καὶ ἄσπεριδοειδῆ. Ἐξορύσσονται δὲ καὶ ποικίλα ὀρυκτά, σμῆρις, θειον, γύψος, ἀργυροῦχος βαρυτίμη, μυλόπετραι, κινωλία γῆ, θηρακικὴ γῆ, μαργακα λευκὰ καὶ χρωματιστὰ καὶ μεταλλεύματα σιδήρου.

500. Ὄρη.—Τὸ Πέταλον (κυρπ. Κουβάρα 975 μ.) ἐπὶ τῆς Ἀνδρου, τὸ Δοῖος (1,000 μ.) καὶ τὸ Κόρωνον ἐπὶ τῆς Νάξου, ἡ Μάφλησσα ἐπὶ τῆς Πάφου καὶ ἄλλα χαμηλότερα ἐπὶ ἄλλων νήσων.

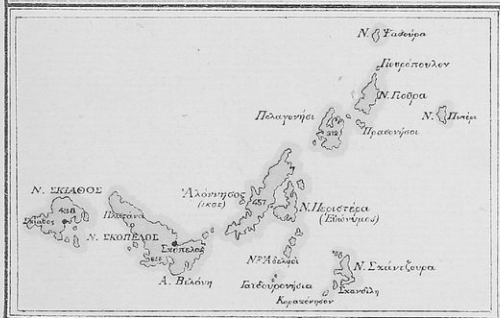
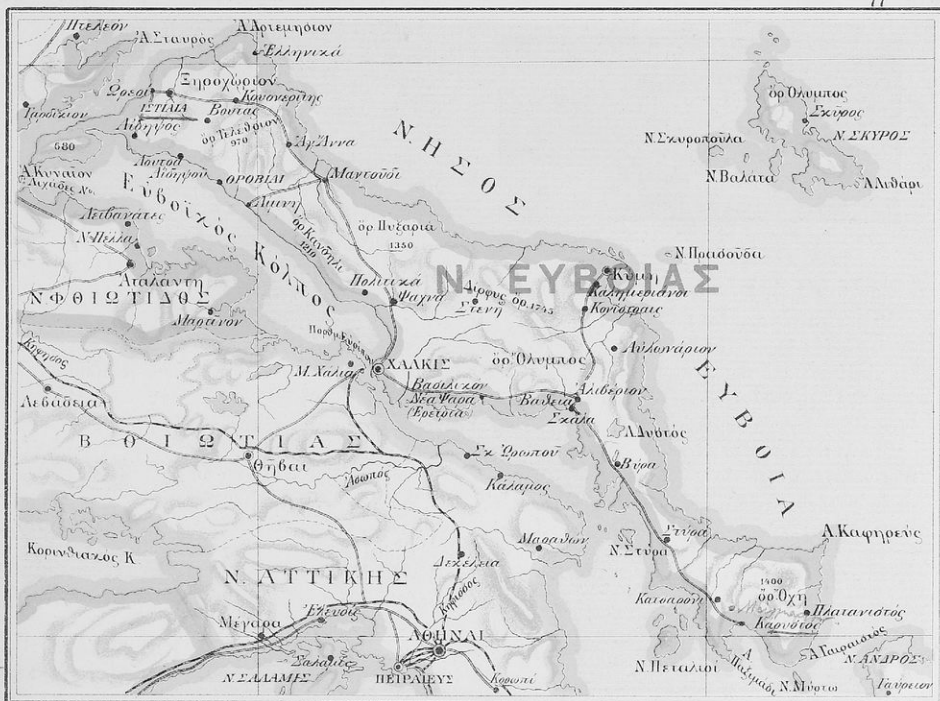
Συγκοινωνία.—Μεταξὺ τῶν νήσων τούτων γίνεται ἐπαρκῶς πυκνὴ ἡ συγκοινωνία δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἱστιοφόρων πλοίων.

501. Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.—

Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τούτου ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπελίων.

502. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 7 ἐπαρχίας· 1) Σύρου, 2) Τήνου, 3) Ἀνδρου, 4) Κέας, 5) Νάξου, 6) Μήλου, 7) Θήρας ὑποδιαιρουμένας εἰς 39 δήμους.

503. 1) Ἡ ἐπαρχία Σύρου ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σύρου, Μυκόνου καὶ ἄλλων τινῶν ἀκατοικήτων. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ

Ερεμύπολις (18,000 κ.), ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου, κτισθεῖσα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ὑπὸ Χίαν καὶ ἄλλων τινῶν Ἑλλήνων, οὗτινες μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν πύλων αὐτῶν κατέφυγον εἰς τὴν Σῶν.

Ἡ Ερεμύπολις ἔχει ἐξάρετον λιμένα, διάφορα βιομηχανικὰ ἐργαστήσια, ζαχαροπλαστικῆς, βυρσοδεψεία καὶ ναυπηγεῖα, ἀνήκουσι δ' αὐτῇ πολλὰ ἀτμολοία καὶ ἱστιοφόρα, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, ὥραιας

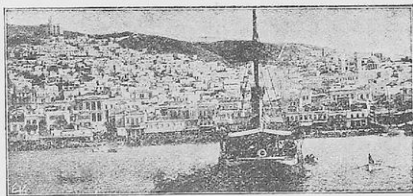
πλατείας, νοσοκομεῖον, θέατρον, ὄργανο-τροφεῖον, παρθεναγωγεῖον, γυμνάσιον, ἐμπορικὴν σχολὴν, πρωτοδικεῖον καὶ ἐδρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σύρου—Τήνου—Ἀνδρου.

Μετὰ τῆς Ερεμυπόλεως ἐνοῦται ἡ Ἄνω Σῶρος, ἐκτισμένη ἀμφεπατριτικῶς ἐπὶ λόφου βραχυώδους καὶ κωνοειδοῦς καὶ ἔχουσα 2,500 κ., ἐξ ὧν οὐ πλείστοι Ἕλληνες Καθολικοί.

Μύκονος, νῆσος ξηρὰ καὶ ὄρεινῃ παράγουσα οἶνον, μέλι καὶ τυρὸν ἢ ὀμώνυμος κομποπόλις ἔχει (1,800 κ.). Παρὰ τὴν Σῶρον καίται ἡ ἀκατοίκητος νῆσος Δῆλος, ἥτις χρησιμεύει σήμερον ὡς λοιμοκαθαρτηρίου.

Ἡ Δῆλος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα θεωρεῖτο ὡς ἱερὰ νῆσος, διότι ἐν αὐτῇ, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἐγεννήθη ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις καὶ ὑπῆρχε πολυτελέστατος ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, οὗτινος σφύζονται τὰ ῥεῖμα· ἐνταῦθα τελευταῖον ἰδρύθη ἐπιτόπιον ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον.

Ρήνεια (Μεγάλη Δῆλος), νῆσος ἀκατοίκητος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐχρησίμευεν ὡς νεκροταφεῖον

Σχ. 70. Ἡ Ἐρμούπολις.

τῶν Δηλίων, διὸτε δὲν ἐπιτρέπετο ἡ ταφή ἐν Δήλῳ.

504. 2) Ἡ **ἐπαρχία Τήνου** περιλαμβάνει μόνον τὴν νήσον Τήνον (12,300 κ.), ἥτις εἶναι ὄρεινὴ καὶ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀνδρου διὰ στενοῦ πορθμοῦ, ὅστις περιέχει πολλοὺς σκοπέλους καὶ εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους.

Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ κωμόπολις Τήνος, ἔνθα ὑπάρχει ὁ περικεκλιμένος ναὸς τῆς Ευαγγελιστρίας εἰς ὃν πολλαὶ χιλιάδες προσκυνητῶν συρρέουσιν ἐξ ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων τῇ 25 Μαρτίου καὶ τῇ 15 Αὐγούστου. ΒΔ. τῆς νήσου κεῖται ἡ κωμόπολις Πύργος (1,500 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Πανόρμου ὀνομασθὴ διὰ τὰ πλησίον αὐτῆς κεῖμενα λατομεῖα χρωματιστῶν μαρμάρων, Κώμη—Περαιάς (600 κ.) καὶ Στενὴ—Σωσθενίον (400 κ.) Εἰς τὴν Τήνον ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ καθολικοὶ διατηροῦντες δύο μονὰς Καλογραιῶν καὶ Γαλλικὴν σχολὴν.

505. 3) Ἡ **ἐπαρχία Ἀνδρου** ἀποτελεῖται ἐκ μόνῃς τῆς νήσου Ἀνδρος (18,000 κ.).

Ἡ Ἀνδρος εἶναι νήσος ὄρεινὴ καὶ κατάρρυντος καὶ περιέχει πολλὰς κοιλιάδας καταφύτους ἐξ ἀμπέλων καὶ ἐσπεριδοειδῶν.

Τὸ κλίμα τῆς νήσου ταύτης εἶναι ὁρσερὸν, τὰ δὲ ἱατρικὰ αὐτῆς ὕδατα Πηγαὶ Σαρφίτης ἔχουσι μεγίστην φήμην.

Πρωτεύουσα εἶναι ἡ κώμη Ἀνδρος (1,900 κ.) κειμένη εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς νήσου. Νοτιώτερον αὐτῆς κεῖται ἡ κώμη Κόρθιον μετὰ ὁμώνυμου ὄρους. Πρὸς Δ. τῆς κωμοπόλεως Ἀνδρου, ὅπου νῦν τὸ χωρίον Παλαιόπολις, ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ἀνδρος, καὶ εἰς τὸ ΒΔ. μέρος τῆς νήσου κεῖται τὸ Γαῦρειον (440 κ.), παράλιος κώμη μετ' ἀσφαλτοστρώτου λιμένος, καὶ ὁ ὄρος Μπατισίου—Ἀρνας (450 κ.).

Οἱ Ἀνδρῖοι εἶναι ἰδιοκτητὰ πολλῶν ἀμφοπόλων καὶ ἱστιοφόρων.

506. 4.) Ἡ **ἐπαρχία Κέας** (11,000 κ.) ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Κέας (Τζιζῆς), Κύθνου καὶ Σερφίφου. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Κέα (3,200

κ.), κωμόπολις ἐπὶ τῆς ὁμώνυμου νήσου, παράγουσα ἐξάιρετον οἶνον, βαλκανίδιζ καὶ κριθήν, πατρίς τοῦ ποιητοῦ Σιμωνίδου.

Κύθνος (Θερμὴ 1,500 κ.), νήσος μικρὰ καὶ πετρώδης ἔχουσα θερμὰ ἱατρικὰ λουτρά καὶ ὁμώνυμον κώμην.

Ἡ νήσος Σέρφιος (4,000 κ.), εἶναι ἐπίσης μικρὰ καὶ πετρώδης καὶ περιέχει πλοῦσις ὀρυκτὰ σιδήρου καὶ ὁμώνυμον κώμην με (2,200 κ.).

507. 5) Ἡ **ἐπαρχία Νάξου** (25,000 κ.) ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Νάξου, Πάρου, Ὠλιάρου, (Ἀντίπαρος) καὶ τινῶν ἄλλων μικροτέρων.

Ἡ νήσος Νάξος εἶναι ἡ μεγαλυτέρα, ἡ ὀρεινότερα καὶ εὐφοροτέρα τῶν Κυκλάδων, ἔχουσα (15,600 κ.), μετὰ τῶν ὁσίων καὶ τινὰς καθολικούς. Πρωτ. αὐτῆς καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ κώμη Νάξος ἔχουσα (1,800 κ.).

Ἡ νήσος Νάξος, μολοντοὶ διασχίζεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ὑπὸ ὀροσειρῆς, εἶναι εὐφοροτάτη παράγουσα οἶνον, τυρόν, ἔλαιον, πορτοκάλια, λεμόνια καὶ ἰδιος κίτρα ἐξάιρετα.

Ἐκ τῆς Νάξου ἐξορύσσεται σκληρὸν τι ὀρυκτὸν ὀνομαζόμενον σμάρις, ὅπερ ἀποστέλλεται εἰς Εὐρώπην καὶ χρησιμεύει πρὸς λείανσιν μετάλλων καὶ πολυτίμων λίθων. Ἐπειρὶ κώμῃ εἶναι ἡ Ἀπειραγίδος (2,200 κ.), τὸ Χαλαί, πρωτ. τοῦ δήμου Τραγέας, τὸ Φιλώτιον (1,800 κ.), ἡ Κομμακίη—Κορρινίδας (1,300 κ.), οἱ Τριπόδες—Βόζλου (800 κ.) καὶ μικραὶ τινες ἄλλαι κώμαι.

Ἡ νήσος Πάρος εἶναι εὐφορὰ παράγουσα λεμόνια, πορτοκάλια καὶ οἶνον, φημίζεται δὲ διὰ τὰ λαμπρὰ αὐτῆς λευκὰ μάρμαρα, πατρίς τοῦ διασημοῦ γλύπτου καὶ ἀρχιτέκτονος Σκόπια. Πρωτεύουσα τῆς νήσου εἶναι ἡ Ποροικία (2,800 κ.), ἔχουσα ὠραῖον ἀρχαῖον Βυζαντινὸν ναὸν τῆς Παναγίας, Ἑκατοντατυλιανή. Εἰς τὴν Β. ἀκτὴν τῆς νήσου εἶναι ἡ κώμη Νάουσα (1,300 κ.) ἔχουσα μέγα, ὠραῖον καὶ ἀσφαλτοστρώμενον πρὸς Ν. κεῖται ἡ κώμη Λεύκων πρωτ. τοῦ δήμου Ὑρίδας (1,900 κ.).

Ἡ Ὠλιάρος (Ἀντίπαρος) εἶναι νήσος μικρὰ ἔχουσα σπήλαιον μέγα καὶ βαθύ πολὺ κατωτέρω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἐν τῷ ὑποφύ γίνονται πλεῖθος πικρὸς ὁσμῶν σπλαγχνικῶν.

508. 5) Ἡ **ἐπαρχία Μήλου** (12,700 κ.) συνίσταται ἐκ τῶν νήσων Μήλου, Κυμώλου, Σίφνου, Φολεγανδρόου καὶ Σικινοῦ. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ κώμη Πλάκα ἐν τῇ νήσῳ Μήλῳ ἔχουσα 1,000 κ., ἀσχυρομένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν ἐξόρυξιν θείου, ἄλλαι δὲ κώμαι εἶναι ἡ Τριοβά-

σαλός (800 κ.), καὶ ὁ Ἀδάμιας (500 κ.) συναισιμὸς Κρητῶν. Ἡ Μήλος εἶναι νῆσος ἡφαιστειογενὴς καὶ ἔχει θερμὰς πηγὰς. Ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται μυδιόλιθοι, ἄφθονον θεῖον, ἀργυροῦχος βαρυτίμη καὶ τινα ἄλλα ὀρυκτά.

Τὰ προϊόντα τῆς νήσου εἶναι οἶνος ἐξαίρετος, ὁπόθεν καὶ ὀλίγοι δημητριακοὶ καρποί. Τὸ πάλαι ἡ Μήλος ἦτο νῆσος πολυάνθρωπος καὶ πλουσία· ἐν αὐτῇ δ' ἀνευρέθησαν πλεῖστα ἀγάλματα ἀρχαία, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ περίημον καὶ ἐξαισίας τέχνης ἀγαλλμα τῆς Ἀφροδίτης, τὸ ὅποιον δυστυχῶς νῦν κοσμεῖ τὸ μουσεῖον τοῦ Λουβροῦ ἐν Παρισίοις.

Ἡ Κίμωλος (2,000 κ.) εἶναι νῆσος μικρὰ καὶ ἄγονος· ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται ἡ κίμωνια γῆ (κηρτίς), ἔχει δὲ κώμην ὁμώνυμον (1,700 κ.). ΝΑ. τῆς Κίμωλου κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος Πολύαιγος, ἐν ἡ βόρρυσσιν αἶγες καὶ πρόβατα.

Ἡ Σίφνος (3,800 κ.) εἶναι νῆσος ὀρεινὴ καὶ ὀνομαστὴ εἰς τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὰ ἐν αὐτῇ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ὅτινα ἐξηντήθησαν. Οἱ Σίφνιοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀγροποικιστικὴν, κώμην δ' ἔχει τὴν Ἀπολλωνίαν (800 κ.) καὶ τὴν Ἀρτεμώνα (1,200 κ.).

Φολέγανδρος (900 κ.) νῆσος μικρὰ, ἄλιμενος καὶ τραχεῖα.

Σίνιος (600 κ.) νῆσος μικρὰ ἔχουσα ἀκτὰς ἀποτόμους. Ἀμφότεραι αἱ νῆσοι αὗται παράγουσιν οἶνον.

509. 7) Ἡ **ἐπαρχία Θήρας** (20,000 κ.) ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Θήρας (Σαντορίνης), Θηρασίας, Ἴου, Ἀμοργοῦ καὶ Ἀνάφης. Ἡ Θήρα εἶναι νῆσος ἡφαιστειογενὴς, ζηρὰ καὶ ἀνδρὲς, ἔχουσα σχῆμα ἡμισελήνου πρὸς Δ. ἀστροκμμένον, πρὸ τοῦ μνηοειδοῦς δ' αὐτῆς κώλου κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος Θηρασία. Ἡ Θήρα παράγει ἐλλεικτόν οἶνον, τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς παρέχει ἄφθονον Θηρακικὴν γῆν (πορσελάνην).

Ἀξίαι λόγου κώμαι εἶναι τὰ Φηρά (1,000 κ.), πρωτ. τῆς ἐπαρχίας, Πύργος (1,100 κ.), πρωτ. τοῦ δήμου Καλλιστός, Ἐμπορεῖον (1,100 κ.) καὶ Οἶα (1,500 κ.). Μεταξὺ τῶν κατοικούντων τῆς Θήρας ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ καθολικοὶ· ἡ νῆσος Θήρα ἔχει θαλασσεύοντα κρατῆρα ἡφαιστείου, ὅστις ἐνεργεῖ ἐκ διαλειμμάτων· τὸ ἡφαιστεῖον τοῦτο ὑπέστη φοβερὰν ἐκρήξιν κατὰ τὸ 1867, ἥτις διήρκεσε μέχρι τοῦ 1871. Ἐκ τοῦ ἡφαιστείου τούτου παρήχθησαν αἱ νησίδες Παλαιὰ Καϊμένη, Γεώργιος καὶ Ἀφροδίσσα.

Ἴος (Νιός) (2,000 κ.), νῆσος μικρὰ ἔχουσα ἀσφαλὴ λίμενα καὶ παράγουσα ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον, ἔλαιον, τυρόν· καὶ ἔχουσα μόνον ὁμώνυμον κωμόπολιν.

Ἀμοργός (2,600 κ.), ἡ ἀνατολικωτέρα νῆσος τῆς Ἑλλάδος, παράγουσα οἶνον, ἔλαιον καὶ ἀφρόνους ὀπώρας, κώμας δ' ἔχουσα τὸ Κάστρον (1,000 κ.) καὶ τὴν Λαγκαάδα—Αἰγιώλης (450 κ.).

Ἀνάφη, μικρὰ καὶ πετρώδης νῆσος ἔχουσα ὁμώνυμον κώμην (600 κ.).

Περὶ ἰληψις :

Ὅροι.—Πέταλον, Δρίος, Κίρωνον, Μάρπητσα.

Ἐπαρχία.—Σύρου, Κέας, Ἀνθρου, Τήνου, Νέζου, Μήλου, Θήρας.

Νῆδοι.—Σύρος, Μύκονος, Δῆλος, Τήνος, Ἀνδρος, Κέα, Κύνθος, Σέριφος, Νάξος, Πάρος, Ὠλίαντος, Μήλος, Κίμωλος, Σίφνος, Φολέγανδρος, Σίκινη, Θήρα, Θηρασία. Ἴος, Ἀμοργός, Ἀνάφη. Καὶ τινες μικραὶ καὶ ἀκατοίκητοι.

Γ'. ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ

Αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου πελάγους λέγονται καὶ Ἰόνιοι νῆσοι καὶ Ἑπτάνησος, διότι αἱ μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν εἶνε ἑπτὰ.

Τὰς Ἰονίους νῆσους ὑπέταξαν κατὰ πρῶτον οἱ Ἑνετοί, οἱ ὅποιοι κατεῖχον αὐτὰς ἐπὶ 450 περίπου ἔτη μέχρι τοῦ 1797. Κατόπιν, μετὰ πολλὰς περιπετείας, περιήλθον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, ἐν ἡ διαμένον ἐπὶ 50 ἔτη ἀπὸ τοῦ 1814 μέχρι τοῦ 1863, ὅτε πλεόν ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐξαναγκάσθη ὑπὸ τῆς φιλοπατρίας τῶν κατοικούντων παρχωρῆσαι αὐτὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Αἱ Ἰόνιοι νῆσοι εἶναι λίαν εὐσησεῖται, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν (Ζάκυνθος) ἔπαθον κατὰ καιροὺς φοβεράς καταστροφάς.

Κατὰ τοὺς προεστιακούς χρόνους ὑπέτιθετο ὅτι συνεδρόντο μετὰ τῆς ἀπέναντι αὐτῶν ζηρᾶς, ἀφ' ἧς ἀπεσπάρσθησαν, κατακυβισθέντος τοῦ μεταξὺ αὐτῶν ἐδάφους.

Ἡ Ἑπτάνησος πλὴν τῶν Κυθήρων, **διοικητικῶς** διακρίνεται εἰς 3 νομούς· Κερκυράς, Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου.

ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

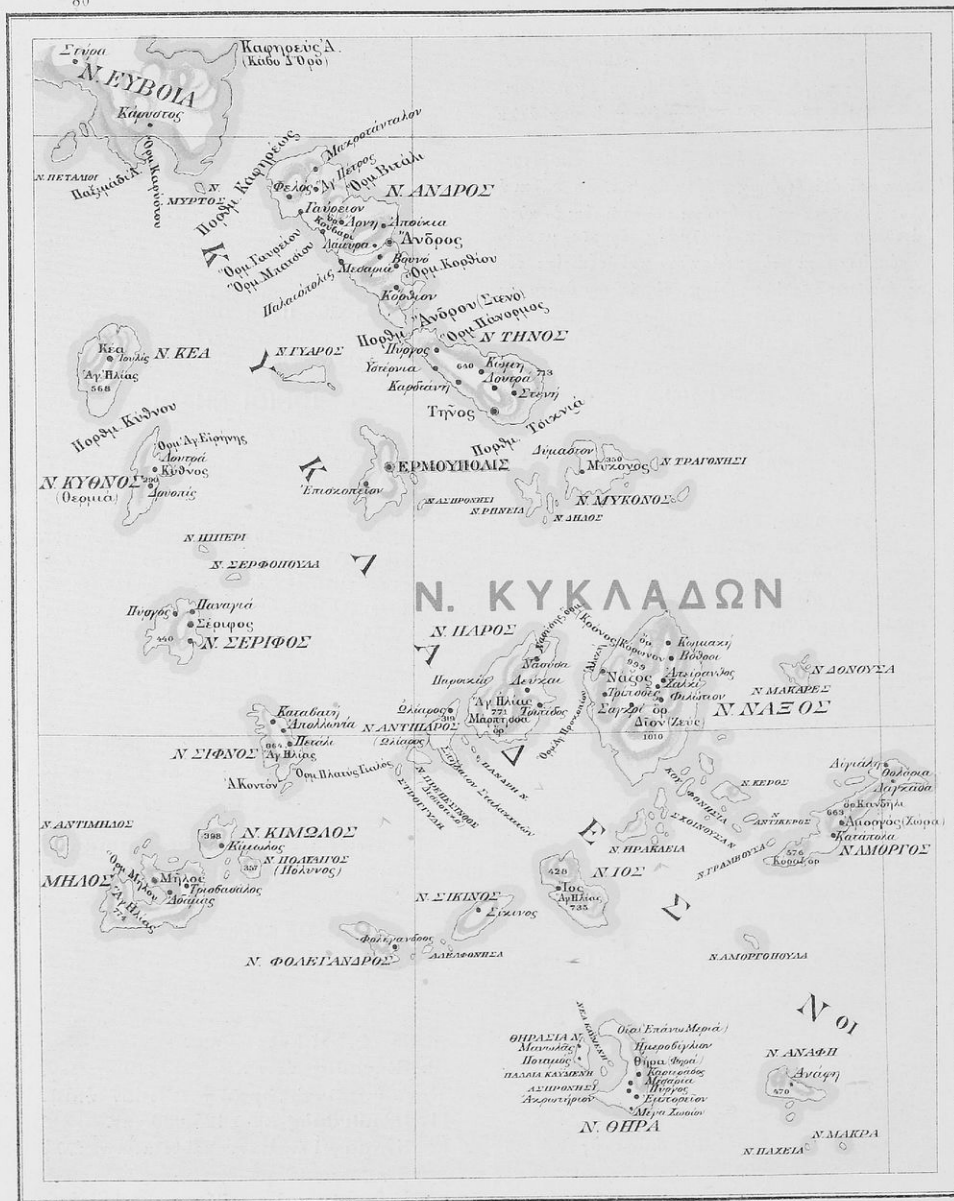
Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Κερκυράς, Παξῶν, Λευκάδος καὶ μικρῶν τινων ἄλλων (Ὁθωνοί, Ἐρικουσσά, Μαθρακίον, Μεγανησίον ἡ Τάφος, Καστός, καὶ Κέλαμος.

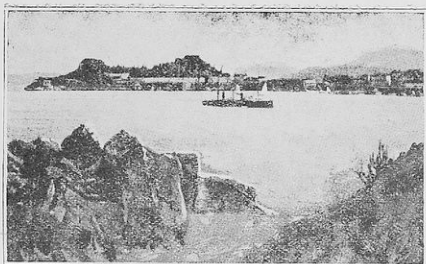
510. **Ἐκτάσις** νήσου Κερκυράς 719 τετραγ. χιλιόμετρα (μεγαλύτερα πασῶν τῶν Ἰονίων νήσων).

511. **Πληθυσμὸς** νομοῦ 125,000 κατ.

512. **Κλίμα.**—Γλυκύτατον καὶ θελκτικόν, ἀλλὰ τὸν χειμῶνα βραχέρον.

513. **Ἐδαφὸς καὶ προϊόντα.**—Τὸ ἔδαφος τῆς Κερκυράς εἰς τὰ ΒΑ. καὶ ΝΑ. εἶναι ὀρεινόν, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ πεδινόν. Τὸ τῶν Παξῶν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινόν, τὸ δὲ τῆς Λευκάδος μόνον κατὰ τὰ παράλια ἔχει μικρὰς πεδιάδας καταφύτους καὶ θελ-

Σχ. 71. Ἀποψη τῆς πόλεως Κερκύρας.

ατικῆς. Κυριώτερα προϊόντα εἶναι τὸ ἔλαιον, ἡ σταφύλη, ὁ οἶνος, τὰ πορτοκαλλία καὶ διάφορα ὑπορικά.

514. **Ὄρη.**—Τὸ ὑψηλότερον ὄρος τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Ἰσώνη. Ἡς ἡ ὑψηλότερα κορυφή εἶναι ὁ Παντοκρατῶρ (914 μ.) ἐν Κερκύρᾳ ἐν Λευκάδι τὰ ὅρη ὁ Ἄγ. Πίλιος καὶ ἡ Ἐλάτι τὰ δ' ἐπὶ τῶν λοιπῶν νήσων εἶναι χαμηλὰ καὶ κατάφυτα κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ἑλαιῶν καὶ ἄλλων δένδρων.

515. **Συγκοινωνία.**—Ἡ συγκοινωνία ἐνεργεῖται ἐν τῷ νομῷ τούτῳ δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἱστιοφόρων ἰδίως πλοίων. ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις καὶ πολλὰ καὶ ἀμειβόμενα ὁδοὶ φέρουσιν εἰς τὰς διαφόρους κώμας καὶ θελκτικὰς ἐξοχάς. Σπουδαίως δὲ θέλει μετ' ἄκρον διευκολυνθῇ αὕτη ἐν Λευκάδι διὰ τῆς ἐκβαλάνσεως τοῦ στενοῦ περὶ τοῦ.

516. Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.—

Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τούτου ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν καλλιεργίαν τῶν ἀμπελῶν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν, ἐν Λευκάδι δὲ καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν, ὑπαρχόντων ἐκατέσθαι τοῦ λιμένος Λευκάδος δύο ἰχθυοτροφεῖα.

517. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς αὗτος διαιρεῖται εἰς 3 ἐπαρχίας: 1) Κερκύρας, 2) Παξῶν, 3) Λευκάδος, ὑποδιαιρουμένας εἰς 22 δήμους.

517. 1) Ἡ **ἐπαρχία Κερκύρας** συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας καὶ τῶν ΒΔ. αὐτῆς κειμένων μικρῶν νήσων. Ἡ Κερκύρα εἶναι κατάφυτος ἐξ ἑλαιῶν καὶ ἀμπελῶν, ἔνεκα δὲ τοῦ γλυκυτάτου αὐτῆς κλίματος καὶ τῶν μαγευτικωτάτων αὐτῆς ἐξοχῶν, πολλοὶ Εὐρωπαῖοι μεταβαλόντες εἰς αὐτὴν κατὰ τὴν ἐαρινὴν ὥραν χάριν ἀναφυγῆς.

Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Κέρκυρα (Κορφοί) (28,000 κ.) πόλις ἀρχαία, λίαν ἐμπορικὴ, ἔχουσα λιμένα εὐρύτατον, διάφορα βιομηχανικὰ ἐργοστάσια στεατικῶν κηρίων, σάπωνος καὶ χειρουργίων, ἀνάκτορον τοῦ Βασιλέως ἡμῶν, ἐφετεῖον πρωτοδικεῖον, θέατρον

καὶ πλεῖστα ἐκπαιδευτήρια, διδασκαλεῖον ὑψηλόν (Ἀρσάκειον), τὴν σχολὴν τῶν ἐσόδων ἀξιωματικῶν, φρενοκομεῖον κ.λ. Εἶναι δὲ καὶ ἔδρα ὀρθοδόξου καὶ καθολικοῦ ἀρχιεπισκόπου.

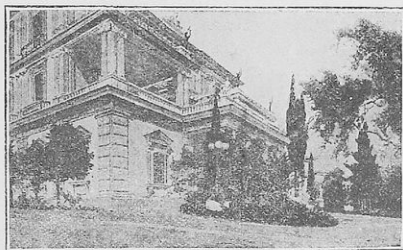
Ἐν Κερκύρᾳ ὑπάρχει ὁ περικαλλῆς ναὸς τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος, εἰς ὃν ἐντὸς πολυτελεστατῆς θήκης φυλάσσεται τὸ σαρπὸν λείψανον αὐτοῦ. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς πλατείας τῆς πόλεως ἵσταται ὁ ἀνδρὶς τοῦ πρώτου τῆς Ἑλλάδος Κυβερνήτου Ἰωάννου Καποδιστριαίου.

Προάστια τῆς Κερκύρας εἶναι τὸ Μανδουκί (3,800 κ.), ἡ Γαρίτσα (2,500 κ.) καὶ ὁ Ἄγ. Ρόκος (2,600 κ.), ἅτινα εἶναι τερπνύτατα καὶ θελκτικὰ, συγκοινωνούντα μετὰ τῆς πόλεως δι' ἀμειβόμενων ὁδῶν.

Πρὸς Ν. τῆς πόλεως Κερκύρας εἶναι ἡ τερπνύτατη κομὸπολις Γαστοῦρι (1,100 κ.) κειμένη ἐπὶ τῆς παραλίας. Πλησίον τῆς κομποπόλεως ταύτης καὶ ἐν θέσει μαγευτικωτάτῃ εἶναι ἐκτισμένη ἡ περικαλλῆς ἑσκαυὶς τῆς δολοφονηθείσης αὐτοκρατορίας τῆς Αὐστρίας Ελισάβετ, ἔχουσα λαμπρὸν ἀνάκτορον, Ἀχίλλειον καλούμενον, τὸ ὅστιον πρὸ τινος χρόνου ἐξηγοράσθη ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου συγκαίως ἐπισκεπτομένου τὴν νήσον Κέρκυραν. Ἐταροὶ κώμας εἶναι ὁ Ποταμός (1,800 κ.), τὸ Σκριπερόν (1,000 κ.), ἡ Κορμαῖνα (2,700 κ.), οἱ Καρουσαῖδες, οἱ Ἄγ. Θεόδωροι, οἱ Γιαννάδες καὶ ἄλλαι.

519. 2) Ἡ **ἐπαρχία Παξῶν** (4,000 κ.) ἀποτελεῖται ἐκ δύο μικρῶν νήσων, τῆς Παξοῦ ἐκτάσεως 19 τετραγ. χιλίω. καὶ Ἀντιπαξοῦ 3 τετραγ. χιλίω. Οἱ Παξοὶ εἶναι νῆσοι πετρώδεις καὶ ἀνυδροὶ παράγουσα ἔλαιον ὀνομαστόν. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Γαῖος (300 κ.) ἔχουσα ἀσφαλῆστατον λιμένα.—Οἱ Ἀντίπαξοι εἶναι νῆσοι πολὺ μικρὰ, οἱ δὲ ὅλγιοι αὐτῆς κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν.

Ἡ νῆσος τῆς Λευκάδος ἔχει ἔκτασιν 287 τετρ. χιλιομέτρων καὶ κεῖται πρὸς Δ. τῆς Ἀκαρνανίας,

Σχ. 72. Τὸ Ἀχίλλειον τοῦ Γερμανοῦ Αὐτοκράτορος.

μεθ' ἧς ἄλλοτε συνείχετο διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ, τὸν ὅποιον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους διώρυξαν οἱ Κορίνθιοι καὶ μετέβαλον εἰς πορθμόν, ὅστις σήμερον εἶναι πολὺ ἐβαθύνει.

520. 3) **Ἡ ἐπαρχία Λευκάδος** (29,471 κ.) συνίσταται ἐκ τῶν νήσων Λευκάδος, Τάφρου, Καλάμου, Καστοῦ καὶ μικρῶν πυνων ἄλλων. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Λευκάς, (5,500 κ.). Εἰς τὴν Λευκάδα πρὶ τῆς ἐπαναστάσεως κατέφευγον οἱ ἀρματοὶ καὶ κλέφται, ὅσκις κατεδιώκοντο ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν Ἀκαρνανίᾳ. Ἐτερεὶ κῶμαι εἰναι ἡ Κασοῦ (1,900 κ.), ὁ Ἀγ. Πέτρος (Ἀπολλωνίων 1,300 κ.). Ἡ νῆσος Τάφος (Μεγανῆσι), ἔχουσα 1,400 κ. ἀσχολομένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἄλιεϊν.

Περίληψις :

Ὄρη.—Ἡ Ἰσιώνη, (ἐν Κερκύρα) κορυφὴ Παντοκράτορος, Ἀγ. Ἡλίας καὶ Ἐλάτη, ἐν Λευκάδι.

Ἐπαρχία.—Κερκύρας, Παζῶν, Λευκάδος

Νῆδοι.—Κέρκυρα, Παζοί, Ἀντίπαζοι, Λευκάς, Μεγανῆσι, Καστός, Κάλαμος.

Πόλεις καὶ κῶμαι.—Κέρκυρα, Σκριπερόν, Ποταμός, Γαστούρι, Λευκάς, Γάιος κλπ.

ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Ὁ νομὸς Κεφαλληνίας ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης· ἀμφοτέραι αἱ νῆσοι κεντρεῖται ἀντικρὺ τῆς εἰσόδου τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Ἡ περικλίς τῆς νήσου Κεφαλληνίας κατατέμνεται ὑπὸ πολλῶν κόλπων, ἐκ τῶν ὅποιων ὁ τοῦ Λιβαδίου πρὸς Ν. τῆς νήσου κείμενος εἰσχωρὼν βαθύς εἰς τὴν ἑξῆς σχηματίζει τὴν χερσονήσον τῆς Πάλης, ἥτις διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ συνδέεται μετὰ τῆς λοιπῆς νήσου.

521. **Ἐκτασίς** τῆς νήσου Κεφαλληνίας 688 τετραγ. χιλιόμετρα.

522. **Πληθυσμὸς** τοῦ νομοῦ 83 χιλ. κάτοικοι.

523. **Κλίμα.**—Γλυκὺ, δηλ. μετρίως ψυχρὸν τὸν χειμῶνα καὶ ὁρσερὸν τὸ θέρος.

524. **Ἐδαφὸς καὶ προϊόντα.**—Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι εὐσεγεν, κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ ἀλλοχρὸ μὲν ὑδροτικὸ ἀποτόμως, ἀλλοχρὸ δὲ ὁμαλῶς κατέρχεται κατακλῆγον εἰς λόφους ἐπιμελῶς κεκαλλιεργημένους· μεταξὺ τῶν λόφων τούτων περιλείπονται πολλὰ καὶ εὐφορώτατοι κοιλάδες κατὰ τὰς ἐξ ἑλαιῶν, ἀμπέλων, σταφιδωμῶν καὶ διαφόρων ὁπωροφόρων δένδρων.

Ἡ Κεφαλληνία παράγει ἐξαιρετον οἶνον, σταφίδα, ἔλαιον καὶ διαφόρους ὁπώρες.

525. **Ὄρη.**—Ἡ μικρὰ ὄροστοιχία τοῦ Αἴνου (1,620 μ.) διασχίζουσα ἀπὸ τοῦ ΒΔ. πρὸς τὸ ΝΑ.

τὴν νῆσον διακλαδίζεται κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις Ὁ Αἶνος κατέχει τὸ ΝΑ. τμήμα τῆς ὄροστοιχίας ταύτης, εἶναι δὲ τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑπτανήσου καὶ διασφίζει μεγάλη δάση ἐλατῶν.

526. **Συγκοινωνία.**—Ἡ συγκοινωνία τῆς νήσου ἐξυπηρετεῖται διὰ πολλῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Ἀργοστολίου-Λιζουρίου καὶ Ἀργοστολίου-Σάμης, ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ θάλασσαν ταυτὴ εἶναι πυκνὴ ἐνεργουμένη διὰ μικρῶν ἀτμοπλοίων καὶ ἐκτιορφόρων πλοίων.

527. **Βίος καὶ δαίτα τῶν κατοίκων.**—Οἱ Κεφαλλῆνες ὥς καὶ οἱ Ἰθακήσιοι πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀποδημοῦσιν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, διακρίνονται ὥς ταμνηροὶ καὶ ἐπιτηδεῖσι ναυτικοὶ καὶ ὥς ἐπιχειρηματικώτατοι ἔμποροι. Πλουτοῦντες δὲ ἀναδείκνυνται Ἑθνικοὶ εὐεργεταί.

528. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελούμενος ἐκ τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης, διαίρεται εἰς 4 ἐπαρχίας· 1) Κραναιάς, 2) Πάλης, 3) Σάμης, 4) Ἰθάκης, ὑποδικαιουμένης εἰς 20 δήμους.

529. 1) **Ἡ ἐπαρχία Κραναιάς** περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. μέρος τοῦ κόλπου τοῦ Λιβαδίου. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι τὸ Ἀργοστόλιον (9,000 κ.), ἔχον λιμένα ἀσφαλῆ, ἐμπορικὸν ναυτικόν, βιομηχανικὰ καταστήματα, κανονικὰς ὁδοῦς, ὁρμαίας πλατείας, μεγαλοσπουδαίους οἰκοδομὰς, βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον πρωτοδικεῖον καὶ θέατρον. Εἶναι δὲ ἔδρα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας.

Πλησίον τοῦ Ἀργοστολίου ὑπάρχει μέγα χάσμα γῆς ἐν τῇ ἀκτῇ, εἰς τὸ ὅποιον ῥέει διηνεκὸς τὸ θαλάσσιον ὕδωρ καὶ κινεῖ διαφόρους ὑδρομύλους.

Κῶμαι τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὰ Μεταξάτα, (1,100 κ.), Δηλιανάτα (2000 κ.), Ἀσπρογόρακα (500 κ.), Βαλσαμιάτα (1,100 κ.) καὶ ἄλλαι. Πλησίον τῆς τελευταίας ταύτης καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Αἴνου κεῖται ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, τοῦ προστάτου τῆς νήσου, ἐν ᾗ φυλάσσεται τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου, τὸ ὅποιον ἰδιζήντως τιμῶσι καὶ σέβονται οἱ Κεφαλλῆνες.

530. 2) **Ἡ ἐπαρχία Πάλης** κατέχει τὸ εὐφορώτατον μέρος τῆς νήσου, τὴν Παλιάνην χερσονήσον. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι τὸ Λιζούριον (5,000 κ.), ἡ δευτέρα κομφοπὸλις τῆς νήσου, ἀλίμενος ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τοῦ Λιβαδίου καὶ ἀπέναντι τοῦ Ἀργοστολίου· ἐν Λιζουρίῳ λειτουργεῖ καὶ ἡ Πετρίτσειος ἐμπορικὴ σχολή.

Ἡμίσειαν ὄραν πρὸς Β. τοῦ Λιζουρίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Πάλη, ἐξ ἧς ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ἡ χερσονήσος καὶ ἡ ἐπαρχία.

Ἐτεροι κῶμοι εἶναι τὰ Καμιναραῖα (1,000 κ.), τὰ Χανδαῖα (1,000 κ.), τὰ Μονοπαλάτα (850 κ.) καὶ ἄλλοι.

531. 3) Ἡ **ἐπαρχία Σάμης** περιλαμβάνει τὸ ΒΑ. μέρος τῆς νήσου καὶ τὴν χερσόνησον Ἐρισσον, ἣτις ἐκτείνεται παραλλήλως πρὸς τὴν Ἰθάκην, μετὰ τῆς ὁποίας σχηματίζει μικρὸν πορθμὸν. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι ὁ Ἀγιαλὸς Σάμης (700 κ.), κόμη μικρά. Μακροῦτικα (1,300 κ.), Ἄσπος (750 κ.), Ἀγία Εὐφημία (550 κ.), Φισκαρόδον καὶ ἄλλοι.

532. 4) Ἡ **ἐπαρχία Ἰθάκης** ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου μόνον Ἰθάκης, ἣτις ἔχει ἔκτασιν 92 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 9,700 κ. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Ἰθάκη (Βαθὴ), κειμένη ἐντὸς ἀσφαλτοστρώτου λιμένος. Ἐχει (4,000 κ.) καὶ ἀξιόλογον σχολὴν ἐμποροναυτικὴν, Κιδόνιον (1,650 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Νηριτίων καὶ Σταυρὸς (500 κ.) πρωτ. τοῦ δήμου Πολυκαρῶν.

Ἡ νῆσος Ἰθάκη εἶναι τραχεῖα καὶ ὀρεινὴ μὲ ἀποκρήνους ἀκτάς, παράγουσα οἶνον, ἔλαιον καὶ ἀμύγδαλα, ὑπῆρξε δὲ πατρὶς τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσεὺς τοῦ ἥρωος τοῦ Τρωικοῦ πολέμου (1).

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἰθάκης εἶναι ἐμπειροτάτοι ναυτικοί, φιλόπονοι καὶ ἐπιτηδεῖαι ἐμποροί.

Περὶλήψης :

Ἄσπος.— Ἄϊνος.

Ἐπαρχία.— Κρανία, Πάλης, Σάμης, καὶ Ἰθάκης.

Πόλεις καὶ κῶμοι.— Ἀργοστῆλιον, Μεταξάτα, Δηλι-νῆτα, Ἀσπρογέρακα, Βαλαμάτα, Λιζούριον, Αἰγιαλὸς Σάμης, Βαθὴ, Κιδόνιον, Σταυρὸς κλ.

ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Ἡ Ζάκυνθος κεῖται πρὸς Δ. τῆς Ἠλείας καὶ πρὸς Β. μὲν τελευτᾷ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σχινάρι, πρὸς Ν. δὲ καταλήγει εἰς δύο ἄλλα ἀκρωτήρια, τὴν Μακαθίαν καὶ τὸν Ἰέρακα, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἰσχωρεῖ βαθεὶς ὁ κόλπος τοῦ Κερίου.

533. **Ἐκτασίς.**— 438 τετραγ. χιλιομέτρ.

534. **Ἐδαφός, προϊόντα.**— Κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινὸν καὶ ὑποκείμενον εἰς σεισμούς (τῷ 1820, 1840 καὶ 1893). Τὸ ΒΑ. μέρος τῆς νήσου κατεχεται ὑπὸ χαμηλῶν βουνῶν καὶ τερπνοτάτων λόφων, εἰς δὲ τὸ ΝΑ. ἐκτείνεται μεγάλῃ καὶ εὐφοροτάτῃ πεδίον, ἣτις ἐκτείνεται μέχρι τοῦ κήλπου, πάντοτε σχεδὸν γλίσσα καὶ θάλλουσα ἐξ ἀμπελῶν, ἐλαιῶν, λεμονεῶν, πορτοκκληῶν καὶ πολλῶν ἄλλων ὑποροφῶν δένδρων, τὰ ὅποια καθιστῶσιν αὐτὴν ἀληθῆ παράδεισον ἐστολισμένον μὲ πολυάριθμα καὶ πικι-

λώτατα ἄνθη, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων τὸ ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς.

Τὰ προϊόντα αὐτῆς εἶναι ἔλαιον, σταφίς, οἶνος, ὀπώρα καὶ ἄνθη πολλὰ καὶ εὐώδη.

535. **Πληθυσμός.**— 42,500 κάτοικοι.

536. **Κλίμα.**— Γλυκύτατον, ὑγιεινὸν καὶ θελ-κτικόν.

537. **Ὅροι.**— Ὁ Σκοπός, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς νήσου, καὶ ἑτερά τινα χαμηλὰ καὶ κατάφυτα.

538. **Συγκοινωνία.**— Πλὴν τῆς δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἰστιοφόρων πλοίων θαλασσίας συγκοινωνίας ὑπάρχουσιν ἐν τῇ νήσῳ καὶ πολλοὶ ἀμαξίται ὅδοι, δι' ὧν συνδέεται ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου μετὰ τῶν κυριωτέρων κομῶν.

539. **Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.**— Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Ζακύνθου ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν σταφυδαιώλων καὶ τῶν ὀνομαστῶν ἀνθοσπέρτων κήπων αὐτῶν, εἰς τὴν μικρὰν βιομηχανίαν τῆς σαπωνοποιίας καὶ τὸ ἐμπόριον, διακρίνονται δὲ ἐπὶ φιλομουσίᾳ καὶ φαιδρεύτητι.

540. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Ὁ νομὸς Ζακύνθου συνίσταται ἐκ μόνῃς τῆς νήσου Ζακύνθου καὶ τῶν πρὸς νότον αὐτῆς μικρῶν νήσων Στροφάδων καὶ ἀποτελεῖ μίαν ἐπαρχίαν, ὑποδιαφευγμένην εἰς 10 δήμους.

Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Ζάκυνθος (13,500 κ.) πύλις ὄρακι. Αὐτὴ κεῖται ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας· ἔχει λαμπρὸν καὶ μεγαλοπρεπέστατον ναὸν τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, ἐν τῷ ὁποίῳ φυλάσσεται τὸ σῶπτόν αὐτοῦ λείψανον, πολλὰ ἐπιαιδευτήρια, Πρωτοδικεῖον, καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, περικαλλὲς θέατρον καὶ ὀνομαστὰ σαπωνοποιεῖα. Εἶναι δὲ καὶ πατρὶς τοῦ Ἑθνικοῦ ποιητοῦ Σολομοῦ.

Ἐτερεὶ κομποῖλαις τῆς νήσου εἶναι τὸ Ἀνω Γερακίριον καὶ Κάτω Γερακίριον (880 κ.), τὸ Μαχαιράδον (1,400 κ.), τὸ Βανάτον (800 κ.), Πισινόντας (1,100 κ.), τὸ Σκουληράδον (950 κ.), τὸ Καταστάριον καὶ ἄλλοι. Παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τῆς νήσου Κερί ὑπάρχουσι πηγαὶ πίσης καὶ πετρελαίου ἀνακληθεῖσθαι πρό τινας ὑπ' ἀγγλικῆς τινας ἐταιρείας πρὸς ἐκμετάλλειαν. Αἱ Στροφάδες εἶναι δύο νησίδες ἀκατοίκητοι, ἐπὶ τῆς μεγαλύτερας τῶν ὁποίων ὑπάρχει μόνῃ τιμωμένῃ ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας Πανοτοχαρῆς.

Περὶλήψης :

Ἐπαρχία.— Ζακύνθος.

Πόλεις καὶ κῶμοι.— Ζάκυνθος, Βανάτον, Ἀνω Γερακίριον, Κάτω Γερακίριον, Μαχαιράδον, Πισινόντας, Σκουληράδον, Καταστάριον κλ.

(1) Νῦν οἱ ἀρχαιολογοῦντες ἰσχυρίζονται ὅτι πατρὶς τοῦ Ὀδυσσεὺς καὶ παλαιὰ Ἱστορικὴ Ἰθάκη εἶναι ἡ νῆσος τῆς Λευκάδος.

ΧΩΡΑΙ, ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Χῶραι	Νομοὶ	Κάτοικοι
1. Στερεὰ Ἑλλάς	3	757,120
2. Θεσσαλία	2	383,775
3. Ἥπειρος	1	41,280
4. Πελοπόννησος	5	937,366
5. Νῆσοι Αἰγαίου Πελάγους	2	257,917
6. Ἐπτανήσος	3	254,494
Τὸ ὅλον	16	2,631,952

Νομοὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος

1 Ἀττ. καὶ Βοιωτ. κάτ.	407,063	πρωτ. Ἀθῆναι	167,479
2 Φθιώτ. καὶ Φωκ. »	161,460	» Λαμία	9,685
3 Αἰτωλοακαρναν.	188,597	» Μεσολόγγ.	7,718

Νομοὶ Θεσσαλίας

4 Λαρίσης κάτ.	200,386	πρωτ. Λάρισα	18,000
5 Τριφυλίων »	183,489	» Τρίκαλα	17,810

Νομοὶ Ἥπειρον

6 Ἄρτης κάτ.	41,280	πρωτ. Ἄρτα	6,860
--------------	--------	------------	-------

Νομοὶ Πελοποννήσου

7 Ἀργολικοκορινθ. κάτ.	166,274	πρωτ. Ναύπλιον	5,404
8 Ἀχαΐας καὶ Ἠλ. »	254,728	» Πάτρας	37,724
9 Ἀρκαδίας »	162,324	» Τρίπολις	10,789
10 Λακωνίας »	135,526	» Σπάρτη	4,456
11 Μεσσηνίας »	218,514	» Καλάμνη	13,123

Νομοὶ Αἰγαίου Πελάγους

12 Εὐβοίας κάτ.	127,539	πρωτ. Χαλκίς	10,958
13 Κυκλάδων »	130,378	» Ἡρώσιον.	17,773

Νομοὶ Ἐπτανήσου

14 Κέρκυρας κάτ.	129,042	πρωτ. Κέρκυρα	19,765
15 Κεφαλληνίας »	82,950	» Ἄρυστος	9,209
16 Ζακύνθου »	42,502	» Ζάκυνθος	13,500

ΦΥΣΙΚΗ ΕΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

541. **Περὶ τοῦ ποιοῦ τοῦ ἐδάφους.**—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρειον, ἀποτελούμενον ἐξ ἀβεσπολιθινῶν καὶ χριστολιθινῶν πετρωμάτων, ὅτινα εἰς πλεῖστα μέρη περιέχουσι πολλὰ καὶ πλούσια μεταλλοφόρα στρώματα.

542. **Ὅρυκτά.**—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος ἐγκλείει διάφορα ὄρυκτά, οἷον ἀργυροῦχον μόλυβδον, χαλκόν, σίδηρον, ψευδάργυρον, χρώμιον, θειόν, σμύριδα, μολυπτέρας, γύψον, ἀργυρομιγῆ βαρυτίνην, θηραΐην γῆν (πορσελίαν), μαγειρικὸν ἔλας, καὶ περιέχει λευκὰ ὡς ἡ γῶν καὶ ποικιλόχρωα μάρμαρα καὶ οἰκοδομησίμους λίθους· δὲν περιέχει δ' ὅμως λιθάνθρακας, οἵτινες εἶναι τοσοῦτον χρήσιμοι εἰς τὴν μεταλλουργίαν καὶ βιομηχανίαν· μόνον εἰς τὴν Κύμην, εἰς τὸ Ἀλιβερίον καὶ τὸν Ὠροπόδον ὑπάρχουσι παχέα στρώματα λιγνιτῶν.

543. **Τὰ ὄρη** τῆς Ἑλλάδος εἶναι χαριέστατα· ἡ ποίησις οὐδέποτε οὐδὲν ὄρος τῆς γῆς θὰ ξεμυνήσῃ τόσον, ὅσον ξεμίμησε τὸν δυσκόρουν Παρνασσόν, τὸν Ὀλύμπιον καὶ τὸν Ἑλικῶνα.

544. **Κλίμα.**—Ἡ Ἑλλὰς ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως καὶ τοῦ διαμελισμοῦ τοῦ ἐδάφους, βρεχόμενη πανταχόθεν σχεδὸν ὑπὸ θαλάσσης, ἔχει κλίμα εὐχραὲς καὶ ὑγιεινόν· ὁ περιώνυμος γλαυκὸς οὐρανὸς τῆς Ἀττικῆς εἶναι σχεδὸν ὁ ἴδιος καθ' ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος.

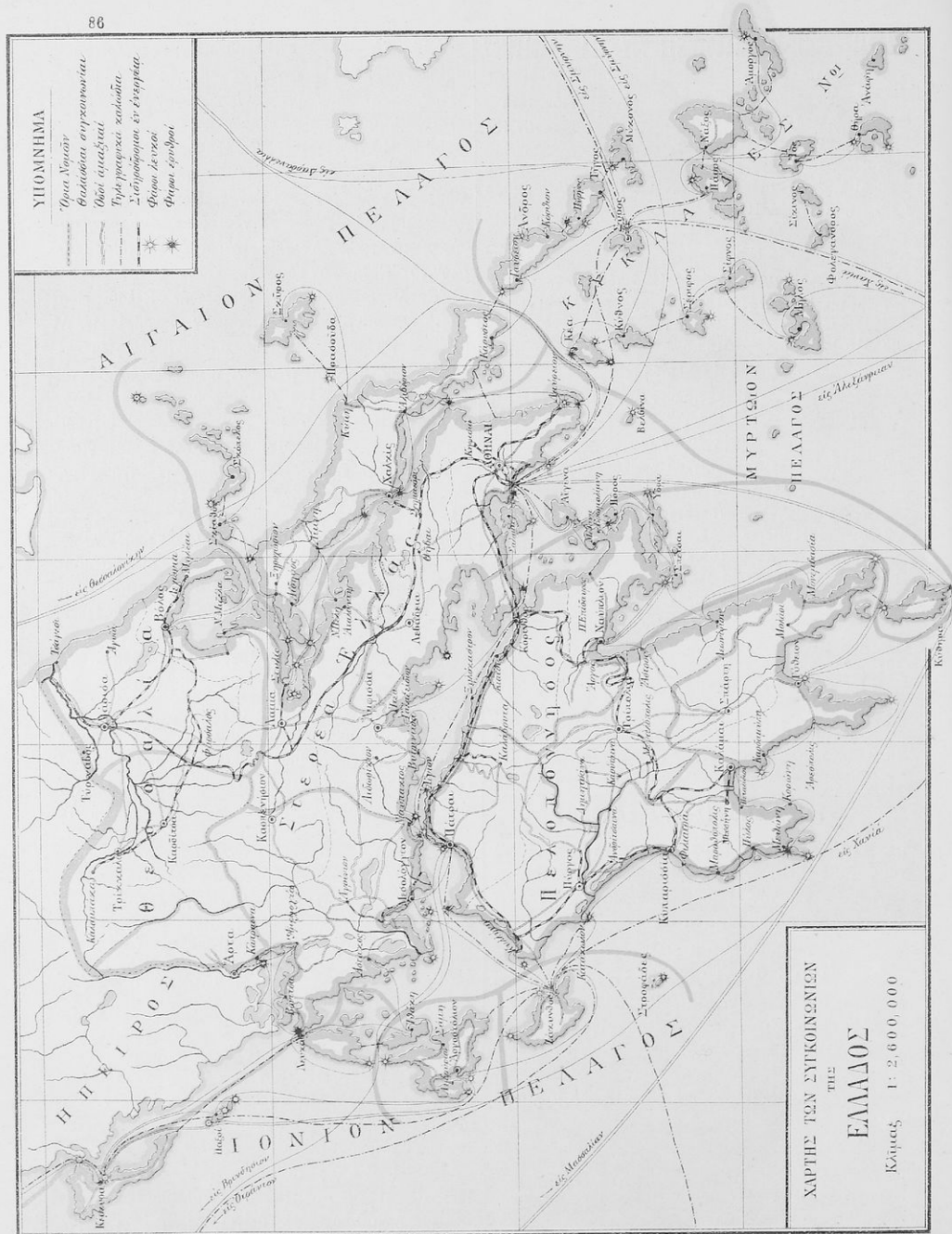
Ἐκτὸς τούτου οὐτε τὸ ψῦχος ἐν Ἑλλάδι εἶναι δριμύν καὶ παχέρον οὐτε ὁ καὶσὼν ὑπερβολικός. Αἱ βροχαὶ πίπτουσι τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα, σπανίως δὲ τὴν θερινὴν ὥραν, ἥ δὲ γῶν ἐπ' οὐδενὸς σχεδὸν τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος διαρρεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Ἡ ποικιλία καὶ ἡ γλυνότης τοῦ κλίματος τῆς ἀγαπητῆς ἡμῶν πατρίδος συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ὑγίαν ἡμῶν, τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν πρόοδον ἐν γένει τῶν κατοίκων αὐτῆς.

545. **Φυτὰ καὶ δάση.**—Τὰ φυτὰ τῆς Ἑλλάδος προσελεύουσιν τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν διαφέρουν τῶν βοτανικῶν διὰ τὴν ἀπειρον πληθύν καὶ ποικιλίαν τῶν εἰδῶν, ἐξ ὧν πλεῖστα ἐλλείπουσιν ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ.

Ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρχον ἄλλοτε πλεῖστα δάση, ἀτίνα σπουδαίως συντετέλουν εἰς τὸ νά γίνηται τὸ ἡμέτερον κλίμα λαμπρότερον καὶ ἡπιώτερον καὶ νά σχηματίζονται πηγαὶ δροσεραὶ καὶ διανγείς. Ἀλλὰ ταῦτα μετὰ μεγάλης ἀσυνειδησίας κατεστράφησαν ἀνυχῶς ἐν τισι τόποις ὑπ' ἀνθρώπων ἀσπλάγχων καὶ μὴ ἐννοοῦντων ὁποίας ζημίας γίνονται πρόξενοι εἰς τὴν πατρίδα.

Οἱ καταστροφεῖς οὗτοι τῶν δασῶν εἶναι φοβεροὶ ἐχθροὶ τῆς πολιτείας, πρέπει δὲ ὑπὸ πάντων νά διώκωνται ἀμειλίχως. Ἐκ τῶν ὑπολειπομένων δὲ δασῶν τὰ περισσότερα εὐρίσκωνται εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα· τὰ δὲ κυριώτερα εἶδη τῶν δένδρων τῶν ἀποτελούντων αὐτὰ εἶναι ἡ ἐλάτη, ἡ πεύκη, ἡ δρυς, ἡ καστανία καὶ ἡ ὀξέα.

546. **Κτηνοτροφία.**—Ἐν Ἑλλάδι ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀνεξάρτητος τῆς Γεωργίας, καθόσον ἀλλοχού μὲν βλέπει τις γεωργοὺς ἔχοντας τόσα μόνον κτήνη ὅσα ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς ἐργασίας αὐτῶν, ἀλλοχού δὲ πάλιν ἀπαντὰς τις ἰδιοκτητίας μεγάλων ποιμνίων. Τὰ πρόβατα εἶναι τὸ πρῶτον εἶδος τῆς ζωοτεχνίας καὶ αἱ αἶγες τὸ δεύτερον, τελευταῖον δὲ οἱ βόες καὶ οἱ ἵπποι. Ἡμίονοι ὑπάρχουσι μὲν ἀριστοὶ καὶ ῥωμαλεοί, ἀλλ' ὀλίγοι ὡς καὶ ὄνοι.—Τὰ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'
Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων

ΟΛΓΑ
Βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΙΓΚΙΠΗΣΣΑ ΣΟΦΙΑ

προϊόντα τῆς κτηνοτροφίας εἶναι ἀνεπαρκῆ διὰ τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν, τοῦτου δ' ἔνεκα εἰσάγονται κατ' ἔτος πολλοὶ βόες ἐκ τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς μεσημβρινῆς Ρωσίας.

547. **Ζῶα.**—Ἀγρία θηλαστικὰ δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι. Εἰς τὰ ὄρη τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου ὑπάρχουσιν ὀλίγοι λύκοι, θῶες, ἀλώπεκες, κάρροι, ἔλαφοι, δορκάδες καὶ εἰς τὰς παραλίας ἀπαντῶσιν ἐνίοτε φώκαι.

548. **Πτηνὰ.**—Ἐκ τῶν ἀρπακτικῶν πτηνῶν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι ὁ γύψ, ὁ ἀετός, ὁ ἱέραξ, ἡ γλαυῆ καὶ ἄλλα τινά.

549. **Ίχθυες.**—Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουσι πλείστα εἶδη ἰχθύων, οἱ δὲ σπουδαιότεροι ἀλιευτικοὶ σταθμοὶ εἶναι ἡ Ἀγουλινίτσα καὶ Καΐφα ἐν Ὀλυμπίᾳ, τὸ Βασιλαδί καὶ ἡ Κλείσοβα τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἡ Μοιριά ἐν Ἠλείᾳ. Εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ παρὰ τὴν Εὐβοίαν καὶ ἐν Κερκύρα ταριχεύονται μεγάλα ποσὰ σαρδελίων καὶ χαριών, τὸ δὲ αὐγοτάριχον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἰδίως τεταγισμένα φάρμα κεφάλων (μπάφες), ἐξάγεται κυρίως ἐκ τοῦ Μεσολογγίου.

ΓΕΩΡΓΙΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

"Ἀν καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος ἔνεκε τοῦ κλί-

ματος εἶναι καταλλήλωτον εἰς τὴν καλλιεργίαν τῶν δένδρων, φυτῶν καὶ ζῶων τῶν εὐκράτων ζωνῶν, ἐν τοῦτοις ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι παρημελημένα, διότι οἱ γεωργικοὶ πληθυσμοὶ ἀπορροφούμενοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν πόλεων παραμελοῦσι τοῦ φυσικοῦ πλούτου.

Ἡ γλυκεία πατρις ἡμῶν θὰ ἦτο πολὺ πλουσιωτέρα καὶ θὰ ἔξωμεν μὲ μεγαλτέραν ἀνεσιν, ἂν οἱ πλείστοι ἐξ ἡμῶν ἐπεδιδόμεθα εἰς τὴν καλλιεργίαν τοῦ πλουτοπαραγωγοῦ ἑδάφους τῆς χώρας ἡμῶν καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Δυστυχῶς δ' ἔνεκα τοῦτου ἀφθονοὶ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ πλείστα ζῶα, ὥς εἵπομεν, εἰσάγονται εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς.

550. **Τὰ φυτικά καὶ φυσιολογικά προϊόντα** τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὰ ἑξῆς· δημητριακοὶ καρποὶ, σταφίς, καπνός, οἶνος, σῦκα, βάλανοι, μέταξα, ἑλαιαί, ἑλαιον, πορτοκάλια, λεμόνια κλπ., οἰκονομικῶς ποτὰ ἐφαρμύλλα τῶν Γαλλικῶν καὶ Ὁλλανδικῶν, δασικὰ προϊόντα, ξυλεία πρὸς ναυπηγίαν καὶ καύσιν, δητίνη καὶ δερμικαὶ οὐσίαι, ἐσπεριδοειδή, κάνναβις, βάμβαξ, μαλλία, δέρματα, ὁστά καὶ ἄλλα.

551. **Καλλιεργούμενον ἔδαφος.**—Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἑκτασίαν 65,119 τετραγ. χιλιομ., ἀλλ' ἐξ

ὀλης τῆς ἐπιφανείας ταύτης μόνον τὸ ἐν τρίτον εἶναι κεκαλλιεργημένον ἢ δεδασωμένον· ἐξ ὅλων δὲ τῶν φυτῶν οἱ ἀμπελώνες καὶ οἱ δημητριακοὶ καρποί, οἱ ἔλαιῶνες καὶ οἱ συκεῶνες κατέχουσι τὴν μεγαλύτεραν ἔκτασιν, οἱ γονιμώτεροι δὲ καὶ μᾶλλον εὐφοροὶ τόποι τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ Θεσσαλία, ἡ Μεσσηνία καὶ ἡ Ἡλεία.

552. Βιομηχανία.—Ἡ βιομηχανία ἐν Ἑλλάδι εἶναι μικρά, ἂν καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρατηρεῖται σημαντικὴ τις ἀνάπτυξις αὐτῆς εἰς τινὰς κλάδους. Τὰ κυριώτερα αὐτῆς εἶδη εἶναι νήματα, ὑφάσματα, μεταξωτὰ ἰδίως ἐφ'αμύλλα τῶν γαλλικῶν, τάπητες ἄριστοι, ἔπιπλα κομψότατα, ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα ἀμυλλώμενα πρὸς τὰ ἄριστα εὐρωπαϊκά, ἀργεῖα, σάπων, χρώτης, δολικά, καθέζλια, κάτοπτρα, βύρσα, ξαχαροπλαστικά εἶδη, στεατοκρήρια, ζυμαρικά, μεταλλουργικά εἶδη (μυχαναί, ἐργαλεῖα), σχοινία, ἀμάξια, ἀλεξήλια, ἀλεξιβρόχια, χειρόκτια, λαιμοδέτα, πῦλοι, κόφιοι, σάρωτρα καὶ ἄλλα.

553. Ἐμπόριον.—Τὸ ἐμπόριον τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀρετὰ ἀνεπτυγμένον, διότι κινεῖται ζωηρῶς οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἑλλὰς ἔξαιρε ἰδίως σταφίδα, ἔλαιον, μέταλλα, καπνόν, οἶνον, οἶνοπνευματώδη ποτὰ, μέταξαν, ἐσπεριδοεῖδη, βαλάντιδια καὶ ἄλλα. Εἰσάγει δὲ δημητριακοὺς καρποὺς, ἔνδεια, ὑφάσματα, λιθάνθρακας καὶ ἄλλα. Τὰ κυριώτερα ἐμπορικά κέντρα τοῦ Βασιλείου εἶναι ὁ Πειραιεύς, αἱ Πάτραι, ὁ Βόλος, ἡ Σῶρος, αἱ Καλαμαὶ καὶ ἡ Κέρκυρα.

554. Εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ.—Ἡ μὲν ἔτησι εἰσαγωγὴ τῶν διαφόρων προϊόντων ἀνέρχεται εἰς 138.907.000, ἡ δὲ ἐξαγωγὴ εἰς 101.413.000.

555. Ναυτιλία.—Ὡς ἐκ τοῦ φυσικοῦ αὐτῆς σχηματισμοῦ ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν ναυτικὴ, ἡ ναυτιλία δ' αὐτῆς εἶναι σπουδαιότατη, ἀριθμοῦσα 1.200 ἱστιοφόρα καὶ ὑπερτριakovσία ἀτμόπλοια ἐμπορικά, ἅτινα ἐπιδεικνύουσι τὴν ἐνδοξὸν σημαίαν τῆς πατρίδος ἡμῶν εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τοῦ κόσμου.

Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτμοπλοίων αὐξάνεται ἀνταχθιστῶντων τὰ ἱστιοφόρα, ἅτινα ἤρξαντο νὰ ἐκλείψουσιν.

Σύστημα φάρων καὶ φανῶν ἰδρυμένον εἰς τὰς σπουδαιότερας ἄκρας καὶ τὰς νήσους βελτιούμενον ὁσημὰ ἐποβηθεὶ μεγάλως τοῖς ναυτιλλομένοις.

556. Συγκοινωνία.—Ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία ἐκτελεῖται δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἱστιοφόρων εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὰς νή-

σους. Ἐνὰ δὲ ἀτμόπλοιο καὶ πολλὰ Ἑλληνικὰ θέτουσι τὴν Ἑλλάδα εἰς συγκοινωνίαν μετ' ὅλων τῶν λιμένων τοῦ κόσμου.

Ἡ διὰ ξηρᾶς συγκοινωνία γίνεται δι' ἀμαξῶν, τροχοδρομίον καὶ σιδηροδρομίον. Αἱ σιδηροδρομοὶ καὶ γραμμαὶ ἀνέρχονται εἰς 1.525 χιλιόμετρα συνδέουσι τὸν Πειραιᾶ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ταύτας μετὰ τῆς Κορίνθου, Πατρῶν, Πύργου, Ὀλυμπίας, Κατακόλου, Πύργου, Κυπαρισσίας, Μετριάδ, ἔπειτα Ἀργούς, Ναυπλίου, Τριπόλεως καὶ Καλαμών. Τὸ Μεσολόγγιον μετὰ τοῦ Ἀργινίου καὶ Κρουναρίου, καὶ μετ' οὐ πολὺ τῆς Ἀρτης, τὸν Βόλον μετὰ τῆς Λαρίσης, Φερῶν, Φαρσάλων, Καρδίτσας, Τρικάλων καὶ Καλαμπάκας, ἑτέρα δὲ γραμμὴ συνδέει τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν περιχώρων καὶ τοῦ Λαυρείου. Ἐν δὲ ὁ ὀδοντοτὸς Διοκοφτοῦ-Καλαβρύτων καὶ ὁ Βόλου-Μηλεῶν. Διὰ τῆς περατωθείσης δὲ ἤδη σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Παιραιῶς-Λαρίσης-Συνόρων (Θεσσαλίας), οὗ ἡ ἐκμετάλλεσις ἤρξατο ἤδη πρὸς Ἀθηνῶν, Θηβῶν, Λεβαδείας, Λαμίας, Λαρίσης, Συνόρων μετὰ διακλαδώσεων ἀπὸ Σημηταρίου (Τανάγρας) εἰς Χαλκίδα καὶ ἀπὸ Λαμίας εἰς Στυλῖδα ὥς ἐπισύμμεν ὅτι ἡ χώρα θὰ τεθῇ ταχέως εἰς ὁριστικὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Εὐρώπης. Ἀπασαν δὲ ταύτην τὴν συγκοινωνίαν ἐνεργητικῶς ἐπίσης ὑπηρετεῖ καὶ σύμπλεγμα τηλεγράφου, τηλεφάνων, ὥς καὶ πλείστα ταχυδρομικὰ γραφεῖα.

ΠΕΡΙ ΔΙΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΔΙΚΗΣΕΩΣ

557. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Πάντες οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος εἶναι Ἕλληνες καὶ ἀνέχονται εἰς 2.631.952, ὑπάρχουσιν ὅμως μετὰ αὐτῶν πολλοὶ Ἑλληναὶ βαροὶ καὶ τινες Ἰσραηλίται καὶ Μοαμεθανοί.

558. Πολίτευμα.—Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι συνταγματικὴ μοναρχία, συμφώνως δὲ ταύτῃ ὑπάρχει εἰς μονάρχης, ὅστις λέγεται βασιλεὺς. Ἡ βασιλεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι διαδοχικὴ, προερχομένη εἰς τοὺς κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἄρρενας ἀπογόνους τοῦ λαοφιλήτου βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α' κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας. Μία Κυβέρνησις ὑπάρχει καὶ μία Βουλὴ.

Ἡ Βουλὴ σύγκεται ἐξ 181(1) βουλευτῶν, οὓς ἐκλέγει ὁ λαὸς κατὰ νομοῦς, ἐκλεγμένου ἑνὸς κατὰ δεκαεξαετηρίους κατοίκους καὶ ἀνὰ τετραετίαν· ἐπτά δὲ ἐκλέγονται ἐκ τριῶν προνομιούχων ἐκλογικῶν περιφερειῶν, τρεῖς ἐκ τῆς νήσου Ὑδρας, ἀνὰ δύο δὲ ἐκ τῶν Σπετσῶν καὶ τῶν Νέων Φαρῶν (Ἑ-

(1) Συμφώνως τῷ τελευταίῳ ψηφισθέντι νόμῳ.

ρείας) συγκαλείται δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ δι-
λύεται ὑπ' αὐτοῦ. Οὗτοι ψηφίζουν τοὺς νόμους,
οὓς ἐκτενεῖ ἢ ἀπορρίπτει ὁ βασιλεὺς.

Ἡ Κυβέρνησις ἀποτελεῖται ἐξ ἑπτὰ ὑπουργῶν,
οἵτινες ἐφαρμόζουν τοὺς νόμους, οὓς ἐνήρτισεν ἡ
Βουλὴ καὶ ἐπεκύρωσεν ὁ βασιλεὺς. Ἐκ τῶν ἑπτὰ
ὑπουργῶν ὁ εἰς ἑαυτὸν εἶναι ὑπέρτερος τῶν ἄλλων
καὶ λέγεται πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἢ πρωθυ-
πουργός. Οἱ ὑπουργοὶ διορίζονται καὶ παύονται
ὑπὸ τοῦ βασιλέως.

Οἱ ὑπουργοὶ οὗτοι εἶναι οἱ ἑξῆς·

1) Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας
Ἐκπαίδευσως, ὁ ἀνώτερος ἐπίσκοπος τῶν διαφόρων
θρησκευτικῶν ζητημάτων καὶ τῆς ἐκπαίδευσως. Ἐν
Ἑλλάδι πᾶσα θρησκεία εἶναι ἀνεκτὴ συμφώνως
πρὸς τὸν καταστατικὸν νόμον (Σύνταγμα). Ἡ ἐπί-
σημος θρησκεία τοῦ Κράτους εἶναι ἡ Χριστιανικὴ
θρησκεία τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἑλληνικῆς
Ἐκκλησίας.

2) Ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, ὅστις ἐπιβλέπει εἰς
τὸ νὰ ἐκτελεσθῶνται κανονικῶς οἱ φόροι, οὓς ἀνα-
γράφει ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους, διὰ τῶν ὑ-
παλλήλων αὐτοῦ (ἐφόρων καὶ ταμιῶν κλπ.).

3) Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅστις προστατεύει
διὰ τῶν πρέσβων καὶ τῶν προξένων, οὓς ἔχουμεν
εἰς ξένα κράτη, τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος καὶ τῶν
Ἑλλήνων ἐντρίχων, οἵτινες ζοῦσιν εἰς τὴν ἀλλοδα-
πὴν.

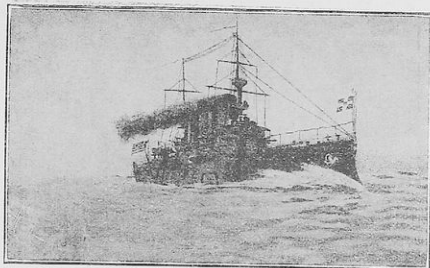
4) Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, ὅστις ἔχει τὴν ἐπο-
πτεῖαν ἐπὶ τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν φυλακῶν τοῦ
κράτους.

Τὰ δικαστήρια, διὰ τῶν ὁποίων ἀπονέμεται ἐξ
ἴσου ἡ δικαιοσύνη εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς πο-
λίτας, εἶναι πολλῶν εἰδῶν (περὶ τούτων ἴδε κατωτέρω
σελ. 103).

5) Ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν, ὅστις μεριμνᾷ περὶ
τῆς διοικήσεως, τοῦ οργανισμοῦ καὶ τοῦ ὅπλισμοῦ
τοῦ στρατοῦ ἐν γένει τῇ χορηγίᾳ εἰς τὴν προμήθειαν
τούτων τοῦ ταμείου τῆς Ἀμύνης.

6) Ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν, ὅστις φροντίζει διὰ τὴν
διοίκησιν, τὸν ὀργανισμόν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ,
τὴν κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων κλπ., ἔχει δὲ
καὶ τὴν ἀνωτέραν ἐποπτεῖαν ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ναυ-
τικοῦ.

7) Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅστις φροντίζει διὰ
τὸν νομαρχικόν, οἵτινες δρευνοῦσιν εἰς τὰ πρωτε-
νούσας τῶν νομῶν, τῶν ἀστυνομικῶν, τῶν μηχανικῶν,
τῶν τηλεγραφικῶν καὶ ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων νὰ
διοικῶνται καλῶς ὁ τόπος, νὰ ἀσφαλίζεται ἡ ζωὴ,

Σχ 73 Τὸ νέον θαρρηκτὸν «Ἀβέρωφ».

ἡ τιμὴ καὶ ἡ περιουσία τῶν πολιτῶν καὶ νὰ προά-
γῃται ἡ εὐημερία αὐτῶν.

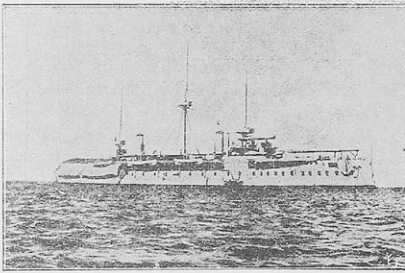
559. Οἱ **νομοὶ**, τῶν ὁποίων προΐστανται οἱ νο-
μάρχαι, εἶναι 16· οὗτοι διαίρονται εἰς 69 ἐπαρ-
χίας, αὗται δὲ πάλιν εἰς 445 δήμους. Ἐκαστος
δήμος ἀποτελεῖ ἰδίαν κοινότητα διοικουμένην ὑπὸ
δημάρχου καὶ δημοτικῶν συμβουλίων. Ὁ δήμαρχος
καὶ οἱ δημοτικοὶ σύμβουλοι ἐκλέγονται καὶ αὐτοὶ
ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀνὰ τετραετίαν καὶ φροντίζουν περὶ
τῆς καλῆς τοῦ δήμου καταστάσεως.

Οἱ πολῖται εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου καὶ
ἔχουσι τὸ δικαίωμα ἀπὸ τοῦ 21ου ἔτους τῆς ἡλικίας
τῶν νὰ ἐκλέγῃσι τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς βου-
λευτάς, νὰ ἐκλέγωνται δὲ καὶ αὐτοί, ὅταν ὑπερβῶσι
τὸ 30ὸν ἔτος.

560. **Φόροι**.—Τὸ κράτος, διὰ νὰ συντηρῇ τὸν
στρατὸν καὶ τὸν ναυτικόν, διὰ νὰ μισθοδοτῇ τακτι-
κῶς τοὺς ὑπαλλήλους αὐτοῦ καὶ τὸν Βασιλέα καὶ
διὰ νὰ θεραπεύῃ ἀπάσας τὰς οἰκονομικὰς ἀνάγκας
αὐτοῦ, ἔχει ἀνάγκην χρημάτων, ταῦτα δὲ λαμβάνον-
ται ἐκ τῶν φόρων, τοὺς ὁποίους πληρώνουσι κατ'
ἔτος οἱ πολῖται.

561. **Προϋπολογισμός**.—Τὸ κράτος εἰσπράτ-
τει κατ' ἑτος ἐκ τῶν φόρων 141,560,607 δρα-
γμῶν, δαπανᾷ δὲ 140,026,457 διὰ τοὺς διαφόρους
κλάδους τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας. Τὰ ἔσοδα καὶ τὰ
ἔξοδα ταῦτα καλοῦνται προϋπολογισμός, λέγομεν δὲ
ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔχει προϋπολογισμόν πλέον τῶν 140
ἐκατομ. δραγμῶν.

562. **Δυνάμεις τοῦ Κράτους**.—Ἡ στρα-
τιωτικὴ δύναμις τοῦ κράτους οἰαρεται εἰς δύο, εἰς
τὴν κατὰ ξηράν καὶ εἰς τὴν κατὰ θάλασσαν. Ὅλοι οἱ
Ἕλληνες πολῖται θεωροῦνται στρατεύσιμοι ἀπὸ τοῦ
19 ἔτους τῆς ἡλικίας τῶν καὶ ἐκλέγονται κατὰ δή-
μους διὰ κλήρου. Διαμένουσι δὲ 2 μόνον ἔτη ἐν τῇ
ἐνεργῇ ὑπηρεσίᾳ μεταβαίνοντες εἴτα εἰς τὴν ἐφε-

Σχ. 74. Το θωρηκτόν «Φαρό».

δρεϊαν. Ἐάν δὲ ἡ πατρις ἔχῃ ἀνάγκην αὐτῶν, προσ-
έχονται καὶ πάλιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, διότι
κατὰ νόμον θεωροῦνται στρατεύσιμοι ἀπὸ τοῦ 19
μέχρι τοῦ 50 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Καὶ ἐν και-
ρῷ μὲν εἰρήνης ὁ στρατὸς ἀνέρχεται εἰς 26 περίπου
χιλ. ἀνδρῶν, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 100—120
χιλιάδας.

Ἡ δὲ κατὰ θάλασσαν δύναμις ἀποτελεῖται ἐκ
3,000 ἀνδρῶν καὶ ἐκ 46 πολεμικῶν πλοίων, μεταξὺ
τῶν ὁποίων τέσσαρα θωρηκτά, ἡ Ὑδρα, αἱ Σπέτ-
σαι, τὰ Φαρά καὶ ὁ Ἀβέρωφ.

563. Ἐκκλησία.—Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλά-
δος εἶναι αὐτοκράτωρ καὶ διοικεῖται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς
Συνόδου καὶ τοῦ Ὑποουργίου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποτελεῖται ἐκ 5 ἀρχιερέων
ἐκλεγομένων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ σειρὰν ἐκ
τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἀρχιερέων τοῦ κράτους. Πρό-
εδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι διαρκῶς ὁ Μητρο-
πολίτης Ἀθηνῶν.

Διαιρεῖται δὲ ἡ Ἑλλὰς ἐκκλησιαστικῶς εἰς 32
ἐπισκοπὰς, εἰς ἐκάστην δὲ πρωτεύουσαν νομοῦ ἐ-
δρεύει καὶ ἀνὰ εἰς ἐπίσκοπος, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς
πόλεις Ὑδρας, Καλαβρύτων, Νέζου, Κυθήρων, Δη-
μητσάνης, Θήρας, Λεβαδείας, Ἀμφίσσης, Καρπε-
νησίου, Πύργου, Κυπαρισσίας, Γυθείου, Κορίν-
θου, Βόλου, Καρδίτσης καὶ Λευκάδος.

564. Ἐκπαίδευσις.—Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλ-
λάδι παρέχεται δωρεὰν εἰς ἅπαντας ἐν γένει διτι-
ρεῖται δὲ αὕτη εἰς κατωτάτην (στοιχειώδη), μέσην
καὶ ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν. Καὶ διὰ μὲν τὴν κατω-
τάτην ἐκπαίδευσιν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι 1,224
πλήρη δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων, 623 θηλέων καὶ
1,571 κοινὰ δημοτικὰ σχολεῖα, εἰς τὰ ὅποια φοι-
τῶσιν 157,540 μαθηταὶ καὶ 63,941 μαθή-
τριαι· εἰς πάντα δὲ ταῦτα διδάσκουσι 2,059 δη-
μοδιδάσκαλοι, 919 διδασκάλισσαι καὶ 1,358 ὑπο-
διδάσκαλοι.

Διὰ τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν ὑπάρχουσι 238 Ἑλ-
ληνικὰ σχολεῖα, εἰς τὰ ὅποια φοιτῶσιν 20,517 μα-
θηταὶ καὶ 940 σχολάσσαι, ἑλληνοδιδάσκαλοι καὶ
γυμνασταί, 38 γυμνάσια, εἰς τὰ ὅποια φοιτῶσι
5,293 μαθηταὶ, εἰς ἃ διδάσκουσι 312 καθηγηταὶ
καὶ διδασκαλοὶ, καὶ ἐν πρᾶκτικῶν Λύκειον ἐν Ἀθή-
ναις καὶ 6 ἑμπορικὰ σχολαὶ μετὰ 315 μαθητῶν καὶ
39 καθηγητῶν καὶ διδασκάλων.

Διὰ τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν ὑπάρχει ἐν Πανε-
πιστήμιον, εἰς ὃ σπουδάζουσι τὴν θεολογίαν, τὴν
φιλοσοφίαν, φιλολογίαν, καὶ ἀρχαιολογίαν, τὰ φυ-
σικὰ καὶ μαθηματικά, τὴν νομικὴν, τὴν ἱατρικὴν
καὶ τὴν φαρμακευτικὴν.

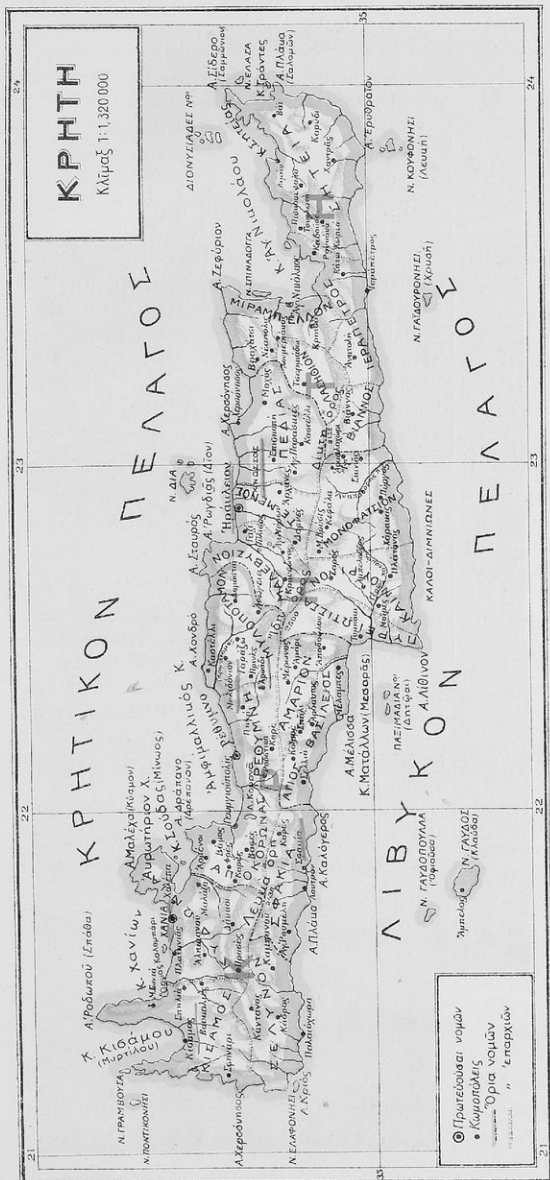
Ἐπίσης ὑπάρχουσιν ἐν Πολυτεχνεῖον ἐν Ἀθήναις,
εἰς τὸ ὅποιον σπουδάζουσιν οἱ μηχανικοὶ, οἱ ἀρχιτέ-
κτονες, οἱ γεωμέτραι, οἱ ἐργοδηγοί, οἱ ζωγράφοι, οἱ
γλύπται, οἱ πηλοπλάσται, οἱ τηλεγραφεῖται, οἱ ξυ-
λογράφοι· 1 Διδασκαλεῖον ἀρρένων, τὸ ἐν Ἀθήναις
(Μαράσλειον), εἰς τὸ ὅποιον σπουδάζουσιν οἱ δημο-
διδάσκαλοι· 5 Διδασκαλεῖα θηλέων, ἐν Ἀθήναις,
Πάτραις, Κερκύρα, Λαρίσῃ καὶ Σύρῳ (Ἀρσάχεια)· 1
Γεωργικὴ σχολὴ ἐν Ἀϊδινίῳ (Ἀλμυροῦ), 4 Ἀγροκή-
πια, 1 Δασονομικὴ σχολὴ, 1 Μελισσοκομικὴ σχολὴ ἐν
Χαλανδρίῳ (Ἀθηναίων), 7 Γεωργικοὶ σταθμοί· 1
Ἐκκλησιαστικὴ σχολὴ ἐν Ἀθήναις (Ριζάρειος), 2
Γερατικαὶ σχολαὶ ἐν Ἀρτῇ καὶ ἐν Τριπόλει, 1 Ὠ-
δεῖον, 1 Ναυτικὴ σχολὴ τῶν Δοκίμων καὶ 1 ἑμπο-
ρικὴ ναυτικὴ σχολὴ ἐν Πειραιῇ καὶ ἑτέρα ἐν Ἰθάκῃ,
3 Στρατιωτικαὶ, ἡ τῶν Εὐδελπίδων καὶ ἡ τῶν Ὑ-
παξιωματικῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἡ τῶν Ἐφεδρῶν
ἀξιωματικῶν ἐν Κερκύρα.

565. Δικαστήρια.—Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσιν
215 εἰρηνοδικεῖα (τὰ πλεῖστα ἐν ταῖς πρωτευούσαις
τῶν μεγάλων δήμων), 24 πταιστοδικεῖα, 26
προτοδικεῖα ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν καὶ
τινων ἄλλων πόλεων, 5 ἐφετεῖα (ἐν Ἀθήναις, Λα-
ρίσῃ, Ναυπλίῳ, Πάτραις καὶ Κερκύρα) καὶ τὸ ἀνώ-
τατον δικαστήριον ὁ Ἀρειὸς Πάγος, ὅστις ἐδρεύει
ἐν Ἀθήναις. Πλὴν τούτων εἶναι καὶ τὰ δικαστήρια
τῶν ἐνόρκων, καὶ λεγόμενα κακοσυρροδικεῖα, ἅτινα
δικάζουσιν τὰ μεγάλα ἐγκλήματα, περιοδικῶς καταρ-
τιζόμενα, καὶ δύο στρατοδικεῖα διὰ στρατιωτικοῦς
ἐγκλημάτων.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ἡ Ἑλευθέρα Ἑλλὰς δὲν ἦτο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀφοῦ
ἀνέκτισσε τὴν ἐλευθερίαν της, ὅποια σήμερον εἶναι, Κράτος,
πεπολιτισμένον, πλούσιον καὶ εὐνομούμενον.

Ἡ Ἑλλὰς ἐξῆλθε τῆς ἐπαναστάσεως χιμάρισσα, κατε-

σπαρταμένη και έρημος, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν Κράτος περιέλαμ-
βανε μόνον τὴν Πελοπόννησον, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ
τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους κατοικοῦμενὰς ὑπὸ 650,000
κατοίκων

καὶ καὶ φτωχότερα, οἱ ἄγροὶ ἐκκαλιεργήσαν καὶ ἐρυσσέ-
θησαν, ἡ χώρα ἐστρώθη διὰ σιδηροδρόμων καὶ συνδέθη διὰ
τηλεγράφων, ἡ δὲ θάλασσα ἐκαλύφθη ὑπὸ πλοίων καὶ ἀτμο-
πλοίων ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ τὸ βασίλειον ἐπέτεταττο, ὅ

Ὁ μακρὸς καὶ πεισματώδης πόλεμος ὑπὲρ
ἀνεξαρτησίας ἤρμωσε τὴν χώραν, μετέβα-
λε τὰς πόλεις εἰς ἐρείπια, ἐφόνευσε χιλιά-
δας ἀνθρώπων καὶ ἀπεγύμνωσε τοὺς ἐπὶ ζή-
σαντας. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὐρίσκατο
ἡ Ἑλλὰς, ὅτε ἐβλάνεν εἰς Αἴγιναν τῇ 12ῃ
Ἰανουαρίου 1828 ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας.
τὸν ὅποιον ἐξελέξαν οἱ Ἕλληνες νὰ κυβερ-
νήσῃ τὴν χώραν ἐπὶ μίαν ἑπταετίαν.

Δυστυχῶς ὅμως, ἐν ᾧ ὁ μεγαλοφυὲς ἐ-
κείνος καὶ φιλόπατρις ἀνὴρ προσεπάθει νὰ
ἐξημερώσῃ τοὺς ἐκ τοῦ πολέμου ἐξαγρι-
θέντας κατοίκους καὶ ν' ἀνεγείρῃ τὰ καπνί-
ζοντα ἐτι ἐκ τοῦ πολέμου ἐρείπια, ἐδολο-
φονήθη ἐν Ναυπλίῳ τῇ 27 Σεπτεμβρίου
1831, καὶ οὕτω πάλιν ἐπεκράτησεν ἀναρ-
χία μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Ὁθωνος, τὸν ὅ-
ποιον οἱ Ἕλληνες ἐξελέξαν ὡς βασιλεῖα.

Ὁ Ὁθων ἦτο υἱὸς τοῦ φιλέλληρος Λου-
δοβίκου, βασιλέως τῆς Βαυαρίας ἐλθὼν δὲ
εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπεβίβασεν εἰς Ναύπλιον
τῇ 25 Ἰανουαρίου 1833 καὶ παρέμεινεν ἐν
αὐτῷ μέχρι τοῦ 1835, ὅτε μετένεγκε τὴν
πρωτεύουσάν τοῦ Κράτους εἰς Ἀθήνας, τὸ
ἄμεσως ἐπέμεινεν ἕως ἐνομηθεύσῃ τὴν ἡγε-
μονίδα Ἀμαλίαν.

Ὁ Ὁθων ἐκυβέρνησεν ὡς μονάρχης μέ-
χρι τοῦ 1843, ὅτε ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ὀρκι-
σθῇ, ὅτι θὰ φυλάττῃ τοὺς θεμελιώδεις νόμους,
τὼς ἐστὶ τὸ σύνταγμα, τὸ ὅποιον οἱ ἀντιπρό-
σωποι τοῦ ἔθνους συνέταξαν, καὶ ὅτι εἰς τὸ
ἐξῆς θὰ κυβερνᾷ συμφώνως πρὸς αὐτό.

Ἐπειδὴ ὅμως κατόπιν οἱ Ἕλληνες δυστη-
ρεστήθησαν ἐναντίον τοῦ φιλοπατρίδος ἐκεί-
νου βασιλέως, τὸν ἐξέθρονισαν τῷ 1862 καὶ
ἀντ' αὐτοῦ ἡ Ζ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις συνελ-
θούσα ἐν Ἀθήναις ἀνηγέρουσα βασιλεῖα τῶν
Ἑλλήνων τὸν υἱὸν τοῦ αἰμιανήστου βασιλέως
τῆς Δανίας Χριστιανοῦ, τὸν λαοφιλεῖ Γε-
ωργίου τὸν Α', ὅστις ἀκόμα καὶ σήμερον
ἐξοικονομεῖ νὰ κυβερνᾷ συμφώνως πρὸς τὸ
Σύνταγμα, τὸ ὅποιον ἡ Συνέλευσις ἐκείνη
συνέταξεν

Ὁλίγους μῆνας μετὰ τὴν κάθοδον τοῦ βα-
σιλέως Γεωργίου ἡ Ἀγγλία ἀπέδωκε τῷ
1864 εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν Ἐπικύρησιν, τέ-
λος δὲ τῷ 1881 παρεχωρήθη εἰς αὐτὴν ὅλη
σχέδον ἡ Θεσσαλία καὶ μικρὸν μέρος τῆς
Ἠπειροῦ. Κατὰ τὸ διάστημα τούτου τὸ ὅ-
ποιον παρήλθεν ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Κα-
ποδιστρίου μέχρι σήμερον, ἡ χώρα ἐποική-
σατο γιγαντιαίως πρόδους· οἱ καταστρα-
φείσαι πόλεις ἀνιέρθησαν μεγαλότε-
ραι καὶ φτωχότεραι, οἱ ἄγροὶ ἐκκαλιεργήσαν καὶ ἐρυσσέ-
θησαν, ἡ χώρα ἐστρώθη διὰ σιδηροδρόμων καὶ συνδέθη διὰ
τηλεγράφων, ἡ δὲ θάλασσα ἐκαλύφθη ὑπὸ πλοίων καὶ ἀτμο-
πλοίων ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ τὸ βασίλειον ἐπέτεταττο, ὅ

πληθυσμός αὐτοῦ σχεδὸν ἐστρατῳασμένη, τὸ κράτος ἀπέκτησε στρατὸν καὶ στόλον, οἱ δὲ κάτοικοι διὰ τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας, τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ἀπέκτησαν νέας περιουσίας πολὺ μεγαλύτερας ἐκείνων, τὰς ὑποίας ἔχρασαν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν.

Εἶθε ἡμεῖς οἱ νεώτεροι νὰ δυνηθῶμεν νὰ παραδώσωμεν τὴν πατρίδα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους πολὺ μεγαλύτεραν καὶ εὐτυχέστεραν.

Κ Ρ Η Τ Η

Μία σειρά νήσων ἐν εἵδει μακροτάτου περιδεραίου ἐνώνει τὴν Πελοπόννησον μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Εἶναι τὰ Κύθηρα, τὰ Ἀντικύθηρα, ἡ Κρήτη, ἡ Κίως, ἡ Κάρπαθος, ἡ Ρόδος.

Ἐν τῷ μέρῳ τοῦ περιδεραίου τούτου, ὡς λαμπρότατος καὶ περὶ στίνας ἀδάμας εὐρίσκεται ἡ Κρήτη, ἡ ὥραιότερὰ καὶ ἡρώικότερα Ἑλληνικὴ μεγαλήνησος, ἡ πατρίς τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Μίνωος, ἡ ἐκατόμπολις τοῦ Ὀμήρου, ἡ ἀναδείξασα πόλεις ὡς τὴν Κνωσὸν καὶ τὴν Γόρτυνα, τὴν Φαιστόν καὶ τὴν Ἰτανον, καὶ διασφύζουσα ἀκρόν τοῦ περιφύρου Λαβυρινθοῦ τὰ ἐρείπια.

566. Σχῆμα, ἔκτασις.—Αὕτη ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου, ὡς ναὺς τεραστίαν, ἔχει ἔκτασιν 8,618 τετραγ. χιλιομέτρων. Εἶναι δηλαδὴ μετὰ τὴν Κύπρον ἡ πρώτη κατὰ τὸ μέγεθος Ἑλληνικὴ νῆσος.

567. Παράλια, λιμένες, κόλποι.—Καὶ ἡ μὲν νότιος παραλία αὐτῆς, ἡ ἐστραμμένη πρὸς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀσίαν, δὲν ἔχει οὕτε κόλπους ἀσφαλῆς οὕτε λιμένες, ὡς νὰ μὴ θέλῃ νὰ συγκοινωνῇ καὶ νὰ ἔχῃ σχέσιν πρὸς τὰς χώρας ταύτας.

Τούναντιον δὲ ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα σχηματίζει κόλπους πολλοὺς, ἀνοίγουσα ὡς κρὴν φιλόστοργος τὰς ἀγκάλας τῆς πρὸς μητέρα περὶλημένην καὶ παθητήν. Ἐξέχει δὲ μετὰ πάντων διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν εὐρυχωρίαν τοῦ ὁ κόλπος τῆς Σούδας (Μίνωος). Ἐτεροὶ δὲ ὀνομαστοὶ κόλποι εἶναι ὁ τῆς Κισάμου, ὁ τῶν Χανίων (Κυδώνων), ὁ τοῦ Ἀλμυροῦ (Ἀμφικαλλικός), ὁ τοῦ Ἀγίου Νικολάου, ὁ τῆς Σητίας καὶ πρὸς Ν. ὁ τῶν Ματῶλων.

568. Ἀκρωτήρια.—Ἡ Κρήτη πολυχῶς διαμελίζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ μάλιστα πρὸς τὸ Β. μέρος αὐτῆς σχηματίζει πλείστα ακρωτήρια, ὧν κυριώτερον εἶναι ἡ Γραμβούσα (Κώρωνος) εἰς τὸ ΒΔ. τῆς νήσου, τὸ Σπάθι ἡ Ροδώκον, τὸ Μέλεμα, τὸ Δοράπανον, τῆς Ρωγιδίης (Δτον), τὸ Ζεφυρίον, τὸ Σίδερον, ἄπαντα πρὸς Β., τὸ Ἐρωθεαῖον (Κακῆς Ἀλυκῆς) καὶ τὸ Λύθιον πρὸς Ν., ἐπὶ δὲ τῆς ΝΔ. ἄκρης παραλίας ὁ Κρίος.

569. Ὅροι.—Ἐπιστημότερα εἶναι τὰ Λευκὰ ὄρη (Μαδάρα 2,435 μ.), δόσατα πλήρη φαρμάγων, κατάρρυτα μετ' ἀφθόνων βοσκῶν καὶ κατάρρυτα ἐκ ποικῶν καὶ ἄλλων ἄγρίων δένδρων. Ἡ ἰδὴ (Ἑπλορεΐτης 2,500 μ.), ὕψομένη ἐν τῷ μέρῳ τῆς νήσου λίαν δασώδης, ἐνταῦθα κατὰ τὴν μυθολογίαν ἀνετράφη ὁ Ζεὺς:—ἔχει πλείστας πηγὰς, ἀφθόνους βοσκὰς, καὶ ἡ ἀπὸ τῶν κορυφῶν αὐτῆς θέα τῶν πέριξ εἶναι ἐξόχως μαγευτικὴ, διακρίνει δὲ τὴν ἀπάσας τὰς πέριξ νήσους ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου μέχρι τῆς Ρόδου. Ἡ Δίκτη (Λασηθιώτικα 2,155 μ.), περιλείουσα τὸ Λασηθιον καὶ διακλαδίζομένη πρὸς τὰς ἐπαρχίας Πεδιάδος, Βιάννου καὶ Μιραμπέλλου ἐν αὐτῇ μυθολογεῖται ὅτι ἐγεννήθη ὁ Ζεὺς. Ὁ Κέδρος (2,000 μ.), μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν Ἀμαρίου καὶ Βασιλείου, ὅρας κατάρρυτον ἀλλὰ γυνυρὸν, καὶ τινα ἄλλα μικρότερα.

570. Ὅροπέδια.—Ἐπὶ τῶν ὁρέων τούτων ὑπάρχουσιν ὀροπέδια μεγάλᾳ καὶ εὐφορᾳ, ὁ Ὀμαλὸς ἐπὶ τῶν Λευκῶν, ἡ Νίδα ἐπὶ τῆς Ἰδης καὶ τὸ Λασηθι ἐπὶ τῆς Δίκτης. Ἐκεῖ βόσκουσιν ἄπειρα ποιμνία αἰγῶν καὶ προβάτων, διὰ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων κατασκευάζεται ὁ περίφημος καὶ εὐγευστος κρητικὸς τυρὸς.

571. Ποταμοί.—Τὰ ὄρη τῆς νήσου, ὡς ἐκ τῆς διευθύνσεως, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν, εἶναι ἡ αἰτία οὐ μόνον νὰ εἶναι μικροὶ χειμαρρῶδεις οἱ ποταμοὶ τῆς Κρήτης, ἀλλὰ καὶ νὰ διευθύνωνται ἄλλοι μὲν πρὸς βορρην (Ταυρονήτης, Πικανιάς, Γεροπόταμον, Γαζανός, Ἀποσελῆμης), ἄλλοι δὲ πρὸς νότον (Ληθαῖος, Ἀναποδάρης κλπ.). Ἐχει δὲ καὶ μίαν λίμνην, τὴν τοῦ Κουρνᾶ ἐν Ἀποκορώνῳ.

572. Πεδιάδες, ἄροτόντα, κλίμα.—Μεταξὺ τῶν ὁρέων τῆς Κρήτης καὶ τῆς θαλάσσης ἐξαπλοῦνται πεδιάδες εὐφωρόταται, ὧν μεγίστη εἰς τὸ μέσον τῆς νήσου καὶ πρὸς Ν. ἡ Μεσσαρά, ἥτις ἀρδευομένη ὑπὸ δύο ποταμῶν, τοῦ Ληθαίου καὶ τοῦ Ἀναποδάρη, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς αἰτοβολὼν τῆς Κρήτης.

Ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι μικρότεροι πεδιάδες τῆς νήσου βοηθούμεναι θυμακσίως ὑπὸ ἐξαιρέτου κλίματος (διαρκεὺς σχεδὸν ἔαρος) παράγουσιν ἐξόχα καὶ ποικίλα προϊόντα. Τὰ εἶμα τῆς Ἱεραιέτρας, τοῦ Ἀγ. Βασιλείου καὶ τοῦ Σελίνου, οἱ οἶνοι τοῦ Μαλεβυζίου καὶ τῆς Κισάμου, τὰ ἀμύγδαλα τοῦ Μιραμπέλλου, τὰ κάστανα τῶν 9 χωρίων τῆς Κισάμου, τὰ πορτοκάλια καὶ τὰ μανδάρinia τῆς Κυδωνίας, αἱ σταφυλαὶ τῶν Ἀρχανῶν, τὰ κίτρα τῆς Πεδιάδος καὶ τῆς Σητίας, τὰ κερᾶτια τοῦ Μυλοπο-

τάμου, τῆς 'Ρεθύμνου καὶ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν εἶναι ἐκλεκτὰ καὶ πρῶτης τάξεως προϊόντα.

Νῦν δὲ πλὴν τούτων ἤρχισε καὶ ἡ καλλιέργια τοῦ καπνοῦ, τῆς σταφίδος καὶ τῆς μετὰξης, ἥτις μεγάλως εὐδοκίμεται εἰς τὴν νῆσον.

'Αλλ' ἐκτὸς τούτων πλοῦτος τῆς νήσου εἶναι καὶ τὰ βαλανίδια, ἅτινα ἰδίως παράγονται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ 'Ρεθύμνου. Ἐπὶ δὲ ἀμύζει ἐν τῇ νήσῳ ἡ σάπωνοποιία ('Ηράκλειον, 'Ρεθύμνον, Χανία) καὶ ἡ κατασκευὴ λαμπρῶν κλινικοσπεσμάτων (Σφακιά). Ἐν Κρήτῃ εὐρίσκονται καὶ ἀνεκμετάλλευκτα ὄρυκτά, π. χ. γύψος, ἄλας, γαιάνθρακες καὶ ἀόναι.

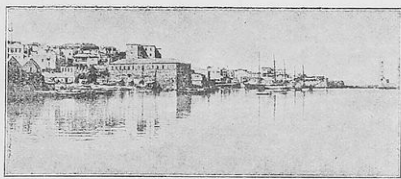
573. **Ἡ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν πρόοδος τῆς χώρας. Συγκοινωνία, ἐκπαίδευσις.** — Ἡ Κρήτη καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν ἄλλεπικλήλων ἐπαναστάσεων ἤρχισεν ἤδη ταχέως ν' ἀναλαμβάνει.

Ἡ καλλιέργια τῶν ποικίλων προϊόντων ἐξηπλώθη εἰς ὅλην τὴν νῆσον, ἡ συγκοινωνία ἤρχισεν νὰ συνδέῃ τὰς πόλεις μετὰ τῶν χωρίων κατασκευαζομένων τῶν ἀναγκαίων ὁδῶν, γέφυραι ἐπὶ τῶν ποταμῶν ἐσφωθήσαν, πλήρη σχολεῖα δημοτικὰ συνεστήσαν καὶ εἰς τὰ μικρότατα ἀκρή χωρία (450 ἀρρέων καὶ 85 θηλέων), δικαστήρια, γυμνάσια (2 πλήρη καὶ 2 ἡμιγυμνάσια), διδασκαλεῖον, Ἰεροδιδασκαλεῖον, πάντα ἐν σμικρῷ καὶ ἐν τάχει ἐγένοντο πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῆς ὠρείας νήσου, χάρις εἰς τὸ εὐλοπρόδοτον τῶν κατοίκων καὶ τὴν πατρικὴν μέριμναν τὸν κατὰ καιροῦς κυβερνητῶν αὐτῆς.

574. **Ὁ πληθυσμὸς** τῆς νήσου ἀνέρχεται εἰς 303,500, ἐκ τῶν ὁποίων 270,000 εἶναι Χριστιανοὶ καὶ 32,000 Τούρκοι, κατοικοῦντες οἱ τελευταῖοι εἰς τὰς τρεῖς πόλεις Χανιά, 'Ρεθύμνον καὶ 'Ηράκλειον καὶ ὀλίγοι 'Εβραῖοι. Ἀπαντες οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, μὴδ' αὐτῶν τῶν Ὀθωμανῶν ἐξαρουμένων, ὁμιλοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

575. **Βίος καὶ δόγματα τῶν κατοίκων.** — Οἱ Κρήτες εἶναι εὐσταλεῖς, γενναῖοι, φιλοπόλεμοι καὶ φιλελεύθεροι, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ θυσιάσῃσι ζῶν καὶ περιουσίαν ὑπὲρ πατρίδος. Ἀσχολοῦνται δὲ εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ἐλαιουργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

576. **Θρησκεία.** — Ἡ ἐν Κρήτῃ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ, διοικουμένη ὑπὸ μητροπολίτου ἐκλεγμένου ὑπὸ τῆς ἐν Κων'πόλει Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐγχειρουμένου αὐτοῦ τῆς Κρητικῆς πολιτείας καὶ ἐτέρων ἑπτὰ Ἐπισκόπων. Ἐδρα τοῦ Μητροπολίτου εἶναι τὸ 'Ηράκλειον.

Σχ 75. Ἀποψὶς τῆς πόλεως Χανίων.

577. **Πολίτευμα.** — Ἡ Κρήτη κυβερνᾶται ἤδη τῇ συγκαταθέσει τῶν τεσσάρων προστατίδων Δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας καὶ Ἰταλίας, καὶ μέχρι τῆς ὀριστικῆς ἐνώσεως αὐτῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ προσωρινῆς κυβερνήσεως ἐπ' ὀνόματι τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου τοῦ Α' καὶ ἦτις καλεῖται Ἐπιτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ.

Κατὰ τὸ πολίτευμα τῆς Κρήτης συνέχεται κατὰ διετίαν ἐπὶ δύο μῆνας καὶ νομοθετεῖ ἡ Βουλὴ, ἥς καὶ τὰ 65 μέλη ἐκλέγει ὁ λαός.

Ἡ Βουλὴ αὕτη, καὶ κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς περίοδον καὶ κατὰ τὴν δευτέραν, διερμηνεύουσα τὸν ἀκούμηνον πόνον τῶν Κρητῶν, πρῶτον καθήκον αὐτῆς θεωρήσῃ νὰ συντάξῃ ψήφισμα πρὸς τὰς Δυνάμεις ὑπὲρ ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος, εἴθε νὰ εἰσκακοσθῇ ὁ πόθος αὐτοῦ, ὅστις εἶναι καὶ πόθος δικαῆς ἔλου τοῦ Πανελληνίου.

Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς νήσου υπερβαίνει τὰ 5 ἑκατομμύρια δραχμῶν.

578. **Διοικητικὴ διαίρεσις.** — Ἡ Κρήτη διαιρεῖται εἰς 5 νομοὶ: 1) Χανίων, 2) 'Ρεθύμνης, 3) 'Ηρακλείου, 4) Λασιθίου, 5) Σφακίων, ὑποδιαιρουμένης εἰς 20 ἐπαρχίας, εἰς 77 δήμους καὶ 1162 κώμας καὶ χωρία.

579. **Νομὸς Χανίων.** — Πληθυσμὸς 72,700 κ. **Πόλεις**· Χανία (21,000 κ. μετὰ τοῦ ὁρίου προαστίου τῆς Χαλέπας κλπ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ ὅλης τῆς νήσου, εἶναι πόλις παράλιος, ἔδρα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Γενικῶν Προξένων, ἔχουσα λαμπρὰ δημόσια οἰκοδομήματα, γυμνάσιον, παρθεναγωγεῖον, εὐρεῖας πλατείας καὶ κανονικὰς ὁδοὺς· πλησιέστατα δὲ τοῦ προαστίου τῆς Χαλέπας εὐρίσκεται ἡ ἀσφαλίστατος καὶ εὐρυχωρότατος λιμὴν τῆς Σούδας. Κάντανος, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Σελίνου. Καστέλιον Κισσάου (2,700 κ.), ἔχον ἱκανὸν ἐμπόριον καὶ ἐνετικὸν φρούριον, ἔδρα ἐπισκόπου.

580. **Νομὸς 'Ρεθύμνης.** — Πληθυσμὸς 59,300 κατ. **Πόλεις**· 'Ρεθύμνος (9,300 κ.), ἔδρα τοῦ νομοῦ καὶ τοῦ ἐπισκόπου, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ

Τὴ ἀβελία τῶν λιθογραφείων δὲν ἐργαστήθησαν, ὥς ἔδει, αἱ μηχανοκίνηται.
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Σχ. 76. "Αποψις τῆς πόλεως Ῥεθύμνης.

ἔχουσα τὸ τοῦ διοικητηρίου μέγα καὶ εὐρυχωρότατον οἰκοδόμημα, εἰς ὃ εὐρήνται πάσαι σχεδὸν αἱ δημόσιαι ἀρχαί, γυμνάσιον, παρθεναγωγεῖον, δημοτικὰ σχολεῖα καὶ λαμπρὸν ἐργοστάσιον σκαποπουίαις.

Πλησίον τῆς Ῥεθύμνου κεῖται ἡ περίφημος καὶ εὐκλεὲς Μονὴ τοῦ Ἀρακιδίου, ἐντὸς τῆς ὁποίας κατὰ τὴν ἡρωικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866 εἶχον ἐγκλεισθῆ πολλοὶ Χριστιανοί, οἵτινες πολιορκούμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ μὴ θέλοντες νὰ παραδοθῶσιν ἔθυσαν πῦρ εἰς τὴν πυρίτιδα καὶ ἀνετινάχθησαν μετὰ τῆς Μονῆς εἰς τὸν ἀέρα. Ὡς περὶ κῶμῃ εἶναι τὸ Ἀτσιπόπουλον, τὰ Ἀνώγεια καὶ ἄλλα.

581. Νομὸς Ἡρακλείου. — Πληθυσμὸς 91,300 κ. **Πόλεις.** Ἡράκλειον (Μεγάλον Κάστρον 32,500 κ.), πρωτ. τοῦ νομοῦ, πόλις ὀχυρά, παράλιος, ἐμπορικὴ καὶ ἔδρα τῆς Μητροπόλεως Κρήτης· ἔχει πολλὰ νέα καὶ παλαιὰ (Ἑνετικά) δημόσια οἰκοδομήματα, γυμνάσιον, διδασκαλεῖον, δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων καὶ τὸν μέγιστον καὶ λαμπρότατον ναὸν τοῦ Ἁγίου Μηνῶ.

Ὁ μακρὸν τοῦ Ἡρακλείου σφίζονται τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Κνωσοῦ, ἔδρας τοῦ ἀρχαίου βασιλείου τῆς Κρήτης Μίνωος, ἐν ᾗ ἀνευρέθησαν τελευταῖον διάφορα ἀντικείμενα μεγάλῃς ἀρχαιολογικῆς ἀξίας. Ἁγίου Δέκα, ἐπὶ τῶν εἰρηπίων τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος· πλησίον αὐτῶν εὐρίσκεται ὁ ὑπὸ τοῦ Δαυιδάου κατασκευασθεὶς Λαβύρινθος, ἐντὸς τοῦ οὗπου κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐξῆλθε ὁ Μινώταυρος, ὃν ἐφόνευσεν ὁ Θησεύς.

582. Νομὸς Λασιθίου. — Πληθυσμὸς 55,300 κ. **Πόλεις.** Νεάπολις (2,300 κ.), πόλις μεσόγειος ἐκτισμένη ἐπὶ λαμπρῇ τοποθεσίᾳ, ἔδρα τοῦ Ἐπισκόπου Πέτρος, ἔχουσα ἡμιγυμνάσιον καὶ πλήρη δημοτικὰ ἀρρένων καὶ θηλέων.

Ἐπίνειον αὐτῆς εἶναι ἡ κομφοῦλις τοῦ Ἁγίου Νικολάου, εἰς ἣν μετετέθη τελευταῖον κατ' ἀπόφασιν τῆς Βουλῆς ἡ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ ἐκ Νεαπόλεως. Ἱερὰ πέτρα (πάλαι Ἱερὰ πύττα 2,500 κ.), κομφοῦλις γεωργικὴ καὶ ὀχυρὰ κειμένη πρὸς Ν. τῆς

νήσου, ἔδρα τοῦ ἐπισκόπου Ἱερᾶς καὶ Σητίας. Κρητὰ (2,400 κ.). Εἰς τὸν νομὸν δὲ τοῦτον ὑπάγεται ἡ μικρὰ καὶ βραχέως νῆσος Σπιναλόγχα.

583. Νομὸς Σφακίων. — Πληθυσμὸς 25,000 κατ. **Πόλεις.** Γεωργίουπολις (πρότερον Ἀλμυρούπολις), ὀνομασθεῖσα πρὸς τιμὴν τοῦ πρώτου ἡγεμόνος, εἶναι πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ, ἔχουσα ὠραίαις οἰκοδομίαις καὶ πολλὰ ἐμπορικὰ καταστήματα. Βάμιος (1,100 κ.).

Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τούτου ἡρώικῃ Σφακιανῇ διετήρησαν ἀγνὸν τὸ αἷμα αὐτῶν, οὐδέποτε ὑποταχθέντες εἰς τοὺς κατακτητὰς τῆς νήσου καὶ ὁμοιάζοντες πολὺ κατὰ τὰ ἔθνη καὶ τὰ ἔθνη αὐτῶν μετὰ τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν.

Εἰς τὸν νομὸν αὐτὸν ὑπάγεται καὶ ἡ νῆσος Γαῦδος, ἔχουσα περὶ τοὺς 400 κατ. ἀσχολούμενους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν.

584. Σύντομος ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῆς νήσου. — Ἡ Κρήτη οὐδέποτε ὑπέκυψεν εἰς τοὺς κατακτητὰς αὐτῆς Ἑνετοὺς καὶ Τούρκους ἀμυχή. Καίτοι δ' ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος κατὰ τὸν ἱερὸν ἥμῶν ἀγῶνα τῷ 1821, ἡραγκίσθη ἐν τούτοις νὰ μείνῃ καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου. Οἱ γενοὶς κάτοικοι αὐτῆς οὐδέποτε ἔπαυσαν νὰ διαμαρτύρῳνται ἐνὸς πῶς κατὰ τῶν Τούρκων, πολλὰκις ὀνολαβόντες μεγάλους καὶ αἱματηροτάτους ἀγῶνας, ὥς ὅτου ἐξηνάγκασαν αὐτοὺς διὰ τῆς συνθήκης τῆς Χαλέπας κατὰ τὸ 1878 νὰ δώσωσιν εἰς τὴν νήσον αὐτονομίαν τινά.

Δὲν παρῆλθεν ὅμως πολλὸς χρόνος καὶ οἱ Τούρκοι ἀφῆρσαν τὴν αὐτονομίαν ταύτην ἐξαναγκάσαντες αὐτοὺς καὶ πάλιν τοὺς Κρητὰς εἰς ἐπανάστασιν, καὶ ἦν ἐκέρχουν τὴν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ἐνωσιν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1897.

Κατὰ τὴν ἐσχὴν ταύτην αἰ σφαγαί, αἱ καταστροφαὶ καὶ οἱ ὑπεράνθρωποι ἀγῶνες τῶν ἀελλῶν ἡμῶν Κρητῶν ἐξήγειραν τὴν θυμασθὲν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, τὸ δὲ ἐλεύθερον κράτος εἰς τοσοῦτον βαθμὸν συνεκίνησαν, ὥστε ἐξέπεμψε κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1897 στρατὸν καὶ σέλλον, ὅπως καταλάβουσι τὴν νήσον καὶ διοικήσωσιν αὐτὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α'.

Ἡ δικαία αὕτη πράξις τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ κράτους ἀπῆρσεν εἰς τὰς Μεγάλαις Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, αἵτινες, ἀπὸ ἐξηνάγκασαν τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν νήσον, ἐκέρχουν αὐτὴν αὐτόνομον, ὑπὸ ἴδιον

Σχ. 77. "Αποψις τῆς πόλεως Ἡρακλείου.

πολίτευμα καὶ ὑπὸ ἰδίαν σημαίαν, ὑπὸ τὴν φιλὴν ἐπικυρίαν τὸν Σουλτάνου, ἥτις συμβολίζεται ἀπλῶς διὰ μιᾶς Τουρκικῆς σημαίας ἐκ λευκοσθιῶν ὑφουμένης ἐπὶ τινος μικρῆς νηϊδὸς ἐν τῷ λιμένι τῆς Σούδας.

Διώρισαν δὲ κατ' ἀρχὰς ὡς ὑπάτον ἀρμοστήν, ἥτοι ὡς ἄνωτερον ἐπίτροπον αὐτῶν, τὸν πριγκίπα τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1906 τῇ ὑποδείξει τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων τὸν Ἀλέξανδρον Θ. Ζαΐμην φέροντα τὸν αὐτὸν τίτλον, ὁπότε τὸν Ὀκτωβρίον τοῦ 1908 ἀνεκήρυξαν καὶ πάλιν τὴν ἑνωσιν τῆς ἡρωικῆς μεγάλουῦς μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἦκοντες δὲ ἡ νῆσος τῇ συγκαταθείσει πάντοτε τῶν 4 προστατείων Δυνάμεων κυβερνᾶται ὑπὸ προσωρινῆς κυβερνήσεως καλουμένης Ἑκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου τοῦ Α'.

Ἀπὸ ἡμέρας δὲ εἰς ἡμέρας αἱ γενναῖαι Κρήτες ἀναμένουσι μετὰ παλμῶν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ αἰωνίου καὶ δικαίου αὐτῶν πόθου, τῆς ὀριστικῆς ἐνώσεως τῆς νήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία καίται ΒΑ. τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους καὶ περιλαμβάνει πολλὰς Ἑλληνικὰς χώρας, αἵτινες εἶναι πολὺ ὠραιότεραι καὶ μεγαλύτεραι, στεναίονταί περὶ ὑπὸ τὸν βαρὺν Τουρκικὸν ζυγόν.

585. **Θορία.**—Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὀρίζεται πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τῆς Αὐστρουγγαρίας, Σερβίας καὶ Βουλγαρίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Προποντίδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἰονίου καὶ Ἀδριατικοῦ πελάγους, τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τῆς Αὐστρουγγαρίας.

586. **Ἐκτασις.**—Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἔχει ἔκτασιν 190,700 τετραγών. χιλιόμετρων.

587. **Χωρογραφικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἀποτελεῖται 1) ἐκ τῆς Ἡπείρου, 2) τῆς Ἀλβανίας, 3) μικροῦ μέρους τῆς Θεσσαλίας (τοῦ διαμερισματος τῆς Ἐλασσόνας), 4) τῆς Μακεδονίας μετὰ τοῦ Νοβιπαζάρ, 5) τῆς Θράκης καὶ 6) τῆς ἐμμέσου κήσεως ὡς εἶναι ἡ Κρήνη, ἥτις παραμένει εἰσέτι ὑπὸ τὴν ψιλὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Τουρκίας χάρις εἰς τὴν διστακτικὴν πολιτείαν τῶν 4 αὐτῆς προστατείων Δυνάμεων.

588. **Ἰστορικὴ ἐποχή.**—Οἱ Τούρκοι εἶναι λαὸς βάρβαρος, ὅστις ἦλθεν ἐκ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀσίας καὶ ἀρῶν ὑπέαξε τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διεσπριώθη εἰς τὴν Θράκην τῷ 1354 μ. Χ., εἰς διάστημα δὲ 150 περίπου ἐτῶν κατέλασε τὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν τοῦ Βυζαντίου καὶ ὑπέταξε ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον, ἀπειλῆσας ἐπὶ τινος χρόνου τὴν κατὰκτησιν ἑλκελῶν τῆς Εὐρώπης καὶ καταλαβὼν μάλιστα τὸ πλεῖστον τῆς Οὐγγαρίας.

Δὲν ἐβράδυναν δὲ τῷ 1529 οἱ Τούρκοι νὰ πολιορκήσωσι καὶ τὴν Βιέννην ἐνοπείραντες τὸν τρόμον πανταχοῦ.

Σύμπαστα ἡ Εὐρώπη ἔτρεμε τότε ἐνώπιον τῶν Τούρκων. Οἱ δὲ Ἑλλήνες ἔπαυον φροεῖρ καὶ ἀπεριγρῖπτα δεινῶν.

Κατόπιν ὅμως οἱ Τούρκοι παρήγγησαν τοὺς πολέμους καὶ παραδόντες εἰς τὴν τρυφὴν καὶ τὰς ἀπολαύσεις ἐξηρσένθησαν καὶ παρήκουσαν, ἐκδιωχθέντες μετ' ὀλίγον χρόνον ἐκ τῆς Οὐγγαρίας.

Μετὰ τινος δὲ χρόνου πολυμηθέντες ὑπὸ τῶν Γάλλων ἀπόλεσαν τὰς παρὰ τὸν Εὐξείνου πόντον χώρας αὐτῶν.

Τέλος δὲ ἡ μεγάλη Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις κατήγγειλεν εἰς τὴν Τουρκίαν διὰ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου καίρουν τραῦμα, διότι ἀπεκάλυψε εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν ἀθλιότητα τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας καὶ κατέδειξε τοὺς Τούρκους ὀνικμένους ἐν εἰρήρῃ νὰ συμμετέχωσιν εἰς τὴν πρόδον τῶν μεγάλων καὶ εὐγενῶν ἀγώνων τῆς ἡμετέρας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Τῷ 1878 πολυμηθέντες πάλιν οἱ Τούρκοι ὑπὸ τῶν Γάλλων ἀπόλεσαν τὴν Ρουμανίαν, τὴν Σερβίαν, τὸ Μαυροβούνιον, τὴν Βουλγαρίαν, τὴν Ἀν. Ρωμηλίαν, ἅπασαν σχεδὸν τὴν Θεσσαλίαν, μικρὸν μέρος τῆς Ἡπείρου, τὴν Βοσνίαν καὶ Ἑρζεγοβίνην, τὴν Κύπρον καὶ τελευταίον τὴν Κρήτην. Οὕτω λοιπὸν οἱ Τούρκοι ἀπόλεσαν τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς περισσοτέρας χώρας, ἃς κατεῖχον ἄλλοτε ἐν Εὐρώπῃ.

Ἀς ἐλπίζωμεν δὲ ὅτι ταχέως θὰ παύσωσιν αἱ μεταξὺ τῶν Μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων ἀντιζηλίαι, ἕνεκα τῶν ὁποίων ὑποστηρίζεται ἡ ἀκεραιότης τῆς Τουρκίας, καὶ ὅτι θέλει ἐξαγαχθῇ αὕτη εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν κατεχομένων ὑπ' αὐτῆς νῦν ἐν Εὐρώπῃ Ἑλληνικῶν μόνον ἡδὴ χωρῶν.

589. **Διοικητικὴ διαίρεσις τῆς Τουρκίας.**—Αἱ ὑπὸ τὴν ἄμεσον κυριαρχίαν τῆς Τουρκίας ἐν Εὐρώπῃ χώραι διακρίνονται εἰς ἐπτὰ νομοὺς ἢ γενικὰς διοικήσεις (βιλαέτια), τούτων δὲ προϊστάνται γενικοὶ διοικηταὶ (βελήδες).

Οἱ νομοὶ ὑποδιακρίνονται εἰς διοικήσεις ἢ ἐπαρχίας (σανδζάνια), ὧν προϊστάνται διοικηταὶ (μουτεσαρίφαι), αἱ δὲ διοικήσεις διακρίνονται εἰς ὑποδιοικήσεις (καζάδες), ὧν προϊστάνται ὑποδιοικηταὶ (καϊμακάμια). Αἱ ὑποδιοικήσεις διακρίνονται πάλιν εἰς δήμους (ναχιγιές), διουκουμένους ὑπὸ δημάρχων (μουριδῶν) καὶ εἰς κοινότητες (καριέ), διουκουμένους ὑπὸ μουκτάρη.

ΗΠΕΙΡΟΣ

590. **Θορία.**—Ἡ Ἡπείρος ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀφρικανικοῦ κόλπου μέχρι τῶν Ἀκροκεραυνίων ὄρεων καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Αἰγίου. Πρὸς Α. χωρίζεται αὕτην ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ὁ Ἀραχθὸς ποταμὸς, ἀπὸ δὲ τῆς Μακεδονίας τὰ ὄρη Λάκμων, Τύμφη καὶ Βόϊον.

Συμφώνως τῇ Βερολίνῃ συνθήκῃ (τῷ 1878) ἡ Τουρκία ὑπεγράφη νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ τρίτον τῆς Ἡπείρου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Οὐαμιδος ποταμοῦ, ἀντὶ δ' ὅμως τούτου παραχώρησε

μικρόν τι μέρος, τὸ ὅποιον σήμερον ἀποτελεῖ, ὡς εἶπομεν, τὸν νομόν τῆς Ἀρσῆς.

591. **Ἐκτασις.** — 17,900 τετρ. χιλιόμετρα.

592. **Πληθυσμός.** — 527,000, πάντες σχεδὸν Ἕλληνες καὶ τινες Ἀλβανοί.

593. **Κόλλοι.** — Κόλλους ἡ Ἡπειρος ἔχει τὸν τοῦ Αἰλῶνος καὶ τὸν Ἀμβρακικόν, ἐνθα σχηματίζεται ἡ λιμνοθάλασσα Λαγαροῦ, ἐν ᾗ ἑλίουονται ἰχθύες, ἐκ τῶν ὧν τὸν ὅποιον παρασκευάζεται τὸ περίφημον κύστεραχον τῆς Πρεβέζης.

594. **Κλίμα.** — Εὐδακτον καὶ ὑγρινόν.

595. **Ἐδαφος.** — Κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ὄρειον· σχηματίζουν πολλὰς πεδιάδας καὶ κοιλάδας εὐφοροτάτας.

596. **Ὅρη.** — Τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὑψηλὰ καὶ κατάρυτα, τρέφοντα εἰς τὰς ὑπορείας αὐτῶν πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων· τούτων δὲ κυριώτερα εἶναι τὰ Κεραύνια (ὕψηλὰ βουνὰ τῆς Χειμάρρας), πρὸς Δ. ὁ Λά-

μων, ἡ Τύμφη πρὸς Βόιον, πρὸς Α. τὰ Τζουμέικα καὶ ὁ Τόμαρος πρὸς Ν. Κιάδος τοῦ Τομάρου εἶναι τὰ ἡρωϊκὴν καὶ ἀνδρείην Σούλι, ὑπερῶς ἐξέστη ἐν τῇ ἱστορίᾳ διὰ τὸν ἡρωισμόν καὶ τὴν ἀνταρτήσιν τῶν κατοίκων, πατρίς τῶν Τραπεζιτῶν καὶ Μπτοσαρίων καὶ πλείστον ἑλλων ἡρωϊκῶς ἀγωνισμένων κατὰ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν καλυπνεσίαν. Τὸ Μιτσικέλιον καὶ τὰ Νεμερτζιὰ ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας.

597. **Πεδιάδες καὶ προϊόντα.** — Ἡ Ἀμβρακική, διαρρεσμένη ὑπὸ τοῦ Λούρου ποταμοῦ, παράγει

δημητριακούς καρπούς, σίτον, ἔλαιον, ἐσπεριδοειδή καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

598. Ποταμοί. — Ὁ Ἀῖρος, ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Ἠπείρου, πηγάζων ἐκ τοῦ Λάκμονος χύνεται εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, ὁ Ἄψος πηγάζων ἐκ τοῦ Βοίου ἐκβάλλει ἐπίσης εἰς τὸ Ἀδριατικόν, ὁ Θύαμις (Καλαμᾶς) πηγάζων ἐκ τῆς Τύμφης χύνεται εἰς τὸ Ἴόνιον, ὁ Ἀχέρον πηγάζων ἐκ τοῦ Τομάρου καὶ δεχόμενος τὸν παραπόταμον Κοκκυῶν ἐκβάλλει ὁσαύτως εἰς τὸ Ἴόνιον· καὶ ὁ Λοῦρος πηγάζων καὶ οὗτος ἐκ τοῦ Τομάρου χύνεται εἰς τὸν Ἀμφερακικὸν κόλπον.

599. Λίμναι. — Ἡ Ἀχερουσία καὶ ἡ Παμβώτις (λίμνη τῶν Ἰωαννίνων)· ἐν τῷ μέσῳ ταύτης ὑπάρχει νησίς, ἐφ' ἧς ἡ ὀνομαστὴ μονὴ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος καὶ ἡ τῆς Ἐλευσίης, ἐν ἧς λειτουργεῖ Ἱερατικὴ Σχολή. Ἐπὶ τῆς νησίδος ταύτης ἐφανεύθη ὁ περιπόνητος καὶ αἰμαυβόρος Ἀλῆ-πασάς.

600. Ἡ συγκοινωνία ἐν Ἠπείρῳ ἐνεργεῖται διὰ πολλῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, ὧν αἱ κυριώτεραι εἶναι ἡ Ἀρτης - Πρεβέζης, Ἀρτης - Ἰωαννίνων. Πάργας - Πρεβέζης, Ἰωαννίνων - Παρμενίδας, Ἰωαννίνων - Κονίστας καὶ Ἰωαννίνων - Ἀργυροκάστρου.

601. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ἡ Ἠπειρος διοικητικῶς ἀποτελεῖ ἕνα νομόν, τὸν τῶν Ἰωαννίνων.

602. Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων. — Τὰ τρία τέταρτα τῶν κατοίκων τῆς Ἠπείρου εἶναι Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Ἀλβανοί. Οἱ ἐκ τῶν κατοίκων Μωαμεθανοὶ τὸ θρησκευμα εἶναι Ἑλληνικῆς καταγωγῆς.

Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἠπείρου διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν, τὴν φιλομουσίαν καὶ τὴν ἀκριβὴ φιλολογίαν αὐτῶν· πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν πλουτήσαντες εἰς τὰ ξένα μέρη, εἰς τὰ οὗσα ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἰργάζοντο, ἀφιέρωσαν ὅλην αὐτὴν τὴν περιουσίαν εἰς τὴν πατρίδα, ἣν κατεκρήνησαν διὰ μεγαλοπρεπῶν κῶν καὶ διαφόρων ἐκπαιδευτηρίων.

Ἠπειρωταὶ ἱδρυσαν τὰ πλεῖστα τῶν ἐν Ἀθῆναις ἐκπαιδευτηρίων κατακοσμήσαντες τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους διὰ μεγαλοπρεπῶν δημοσίων οἰκοδομῶν. Οἱ μεγάλοι τοῦ ἔθνους εὐεργεταὶ Τσιτσάς, Στουρνάρας, Ριζάρης, ἐξάδελφοι Ζάππαι, Ἀβέρωφ καὶ τόσοι ἄλλοι ἔσαν Ἠπειρωταί.

603. Πόλεις. — Ἰωάννινα (36,000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἠπείρου, ἔχουσα διάφορα φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα καὶ Ἑλληνικὸν γυμνασίον ἀνεγνωρισμένον (Ζωσιμεία σχολή)· τὰ Ἰωάννινα εἶναι πατρὶς τῶν Ζωσιμαδῶν, Καπλανῶν καὶ ἄλλων μεγαλοφύχων εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους.

Τὰ Ἰωάννινα ὑπέρξαν ἡ πνευματικὴ ἐστὶς τοῦ

Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, εἰς τὰ σχολεῖα δὲ τῆς πόλεως ταύτης ἐδίδαξαν οἱ μεγάλοι τοῦ γένους διδάσκαλοι, Εὐγένιος Βούλγαρις, Γαλάδας κλπ.

Πρὸς Ν. τῶν Ἰωαννίνων καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Τομάρου ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις Δωδώνη, ἐν ἧ ὑπῆρχε τὸ περίφημον Δωδωναῖον μαντεῖον, ἀφιερωμένον εἰς τὸν ὕπατον θεὸν τῶν Ἑλλήνων Δία.

Ἀργυροκάστρον (12,000 κ.), πόλις ὀχυρὰ, ἐξάγουσα λαμπρὸν καπνόν. Μέτσοβον (6,000 κ.), ἐν θέσει ὑψηλῇ καὶ στρατηγικῇ παρὰ τὰ Μακεδονικὰ καὶ Θεσσαλικὰ σύνορα καὶ ἐπὶ τῶν προπόδων τοῦ Λάκμονος, πατρὶς τῶν ἑθνικῶν εὐεργετῶν Τσιτσά, Στουρνάρα καὶ Γ. Ἀβέρωφ. Ἅγιοι Σαράντα, λιμὴν ἀντικρὶ τῆς Κερκίρας. ΒΑ. τοῦ ὅρου τῶν Ἀλίων Σαράντα καίτται τὸ Δέλβινον (3,000 κ.) ἐπὶ λαμπρῆς τοποθεσίας, Κόνιτσα (6,000 κ.) ἐπὶ τῆς Δ. ὀχθῆς τοῦ Ἀφού, ἔδρα μητροπολίτου. Παραμυθία (3,000 κ.), ἔδρα ὑποδιοικήσεως παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀχέροντος. ΝΑ. καίτται ἡ περιχὴ τοῦ ἡρικοῦ Σουλίου ἀποτελουμένη ἐκ πολλῶν μικρῶν κομῶν πλήρους δόξης διὰ τὴν ὑπέροχον ἀνδρείαν καὶ φιλοπατρίαν τῶν κατοίκων αὐτοῦ, ἣν ἐπέδειξαν κατὰ τοὺς αἰμακτηροὺς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγωνὰς κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασά (Βεῖρας Ζαλόγγου¹ κλπ.). Χαμιόρα, παρὰ τὰ Κερκινικὰ ὄρη, ἀποτελουμένη ὁσαύτως ἐκ διαφόρων κομῶν, ὧν οἱ κάτοικοι διακρίνονται ἐπ' ἀνδρείᾳ ἀπολαμβάνοντες πολλῶν προνομίων. Πρεμύτη (5,000 κ.) ἐπὶ τοῦ Ἀφού, πρὸς Α. καὶ οὐ μακρὰν τοῦ Ἀργυροκάστρου καίτται ἡ κομωφόρος Λάμπροβον, πατρὶς τῶν ἑθνικῶν εὐεργετῶν Ζάππα, μετὰ Ζακπείων σχολείων. Βεράτιον (9,000 κ.), ἔδρα διοικήσεως καὶ μητροπολίτου. Αἰλῶν (6,000 κ.), κείμενος ΒΑ. τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, πόλις μικρὴν ἀπέχουσα τῆς παραλίης καὶ ἐμπορικῇ, πρὸς τὰ ΝΔ., εἰς διῶρον δ' ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν καίτται ἡ λίμνη τῆς Ἀρτης καὶ ἀπέναντι ταύτης ἡ μικρὰ νῆσος τῶν Βυζαντινῶν Σάσων.

Πρόβεζα (7,500 κ.), ἐπίνειον τῶν Ἰωαννίνων, πόλις ἐμπορικὴ παρὰ τὴν εἰσθὸν τοῦ Ἀμφερακικοῦ κόλπου, ἔδρα διοικητοῦ καὶ μητροπολίτου· παρ' αὐ-

¹ Ἐπὶ τοῦ βράχου τοῦ Ζαλόγγου περικυκλωθεῖσαι αὗ ἀνδρεῖαι Σουλτατίσαι ὑπὸ τῶν ὁρῶν τοῦ αἰμοχαροῦς Ἀλῆ πασά ὄχι μόνον δὲν παρεδίδησαν εἰς τὸν αἰμαυβόρον τύραννον, ἀλλὰ προτίθησαν, ἀπὸ ἔρριψιν τὰ φίλτατα αὐτῶν τέκνα εἰς τὴν θύσσον, νὰ τὰ παρακολουθήσωσιν οὐχὶ ἐν θανάτῳ καὶ δούμοις, ἀλλ' ἐν χοροῖς καὶ ἄσματι (1803 μ. Χ.). Τὴν ὑψίστην ταύτην θυσίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας δὲν θά δυσνηθῶσιν ὅσοι νὰ κατανοήσωσιν αἱ ἐπερχόμεναι γενεαί!

τὴν ἔκειτο τὸ πάλαι ἡ Νικόπολις. Πάργα¹ (3,000 κ.), ἀντικρὺ τῶν Παξῶν ἐν μέσῳ ἐλαιῶνων, παρά- γουσα καὶ ἐξαιρετα ἐσπεριδοσειδῆ (κίτρα). Φιλίππιδας (2,500 κ.).

Τὸ Ζαγόριον (πάλαι Παρωραία) κεῖται ΒΑ. τῶν Ἰωαννίνων (20,000 κ.), ἀποτελεῖται δ' ἐκ 46 μικρῶν κομῶν, κειμένων πλησίον ἀλλήλων, ὁνομαστώ- τεραι τῶν ὁποίων εἶναι τὸ Τσεπέλοβον ἔχον λαμπρὰ σχολεῖα. Σουδενα κλπ.

ΑΛΒΑΝΙΑ

Ἡ Ἀλβανία τὸ πάλαι ὀνομάζετο Ἰλλυρία ἐκτεί- νεται πρὸς Β. τῆς Ἠπείρου χωρίζομένη πρὸς Α. ἀπὸ τῆς Μακεδονίας διὰ τῶν ὀρέων Σκάρδου καὶ Καν- δουίου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Μαυροβουνίου.

604. **Πληθυσμός.**—Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀλβα- νίας ἀνέρχονται περίπου εἰς 294,000.

605. **Ἔκτασις.**—10,800 τετραγ. χιλιόμετρα.

606. **Κλίμα.**—Εἰς τὰ ὀρεῖνά εὐκρατον καὶ ὑγρι- νόν, εἰς τὰ πεδινὰ καὶ παράλια θερμὸν καὶ ἐνικρὺς νοσῶδες.

607. **Ἔδαφος.**—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας εἶναι ὀρεινόν, πρόσφορον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ὀλίγον κευκαλλιεργημένον.

608. **Προϊόντα.**—Ὀλίγοι δημητριακοὶ καρποί, βράμβεξ, ἔλαιον, καπνὸς, μέταλλα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

609. **Ὅροι.**—Ἡ Ἀλβανία διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν ὀρέων, ὧν σπουδαιότερα εἶναι τὰ Κανδοῦια, ἀπὸ Β. πρὸς Ν. διήκοντα, ὕψηλὰ καὶ κατάρυτα, συμπεκνόμενα πρὸς Β. μετὰ τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλ- πεων καὶ τὸ Τομόρ πρὸς Ν.

610. **Ποταμοί.**—Ὁ Δοῖλιον, ὁ μέγιστος πάν- τον ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, σχημα- τίζομενος ὑπὸ τοῦ λευκοῦ Δρίλωνος πηγάζοντος ἐκ τοῦ Σκάρδου καὶ τοῦ μέλανος Δρίλωνος πηγάζοντος ἐκ τῆς Λυχνίτιδος λίμνης, ὁ Γενοῦσος πηγάζων ἐκ τῶν Κανδοῦιων χύνεται εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος, ὁ Βο- γιάννας, ὅστις διαρρεῖ τὴν λίμνην Λεβεάτιδα καὶ χύνεται εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος παρὰ τὸ Δουλι- νον, καὶ ὁ Μάτης, ὅστις διερχόμενος τὴν Μιρδιτίαν χύνεται ἐπίσης εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

611. **Λίμνη.**—Ἡ Λεβεάτις (τῆς Σκόδρας), ἥτις ἀνήκει ἐν μέρει καὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον.

¹ Ἡ πόλις τῆς Πάργας κατὰ τὸ 1819 ἐπωλήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν ἀντὶ χρημάτων εἰς τὸν Ἀλῆ πασά, τότε δὲ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνορύξαντες ἀπὸ τῶν τάφων τὰ ὀπτα τῶν γε- νένων καὶ παραλαβόντες αὐτὰ ἀπῆλθον πανδημῆ εἰς τὰς Ἰο- νίους νήσους.

612. **Συγκοινωνία.**—Ἡ Ἀλβανία εἶναι, ὡς εἴπομεν, κατ' ἐξοχὴν ὀρεινὴ χώρα, ἡ δὲ συγκοινο- νία αὐτῆς δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένη· ἀμαξι- τοὺς ὁδοὺς ἔχει ὀλιγίστας, αἱ σπουδαιότεραι τῶν ὁπίων εἶναι ἡ Σκόδρας-Ἐλβασάν-Βερατίου καὶ ἡ Σκόδρας-Δυρραχίου-Δυλῶνος.

613. **Βίος καὶ διαταγὰ τῶν κατοίκων.**—Οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι ὀρεσίβιοι καὶ γενναῖοι, ἀπαύουν τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν φυλὴ συγγενὴς πρὸς τὴν ἐλληνικὴν. Κατ' ἀκο- λουθίαν εἶναι ἀδελφοὶ (ὁμαίμενοι) τῶν Ἑλλήνων, καὶ, ἐπειδὴ δὲν ἔχουσι γραπτὴν γλῶσσαν, μεταχει- ρίζονται τὴν ἐλληνικὴν οἱ πλεῖστοι αὐτῶν, ὅταν γρά- ρωσιν. Ὅσον ἐκ τῶν Ἀλβανῶν κατάρθρωσαν νὰ δια- τηρήσωσι τὴν θρησκείαν των, συνηθώθησαν ἀνέκκλη- μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ πάντοτε συνεπολέμουν μετ' αὐτῶν ἐναντίον τῶν Τούρκων πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Δυστυχῶς ὅμως οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀλβανῶν ἐγέ- νοντο Μαωμέττανοι καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν Τούρκων προεξένησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς μεγάλας κατα- στροφὰς εἰς τοὺς Ἕλληνας· ἄλλοι δὲ πάλιν ἐξ αὐ- τῶν ἀποσπασθέντες τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐγέ- νοντο καθολικοὶ.

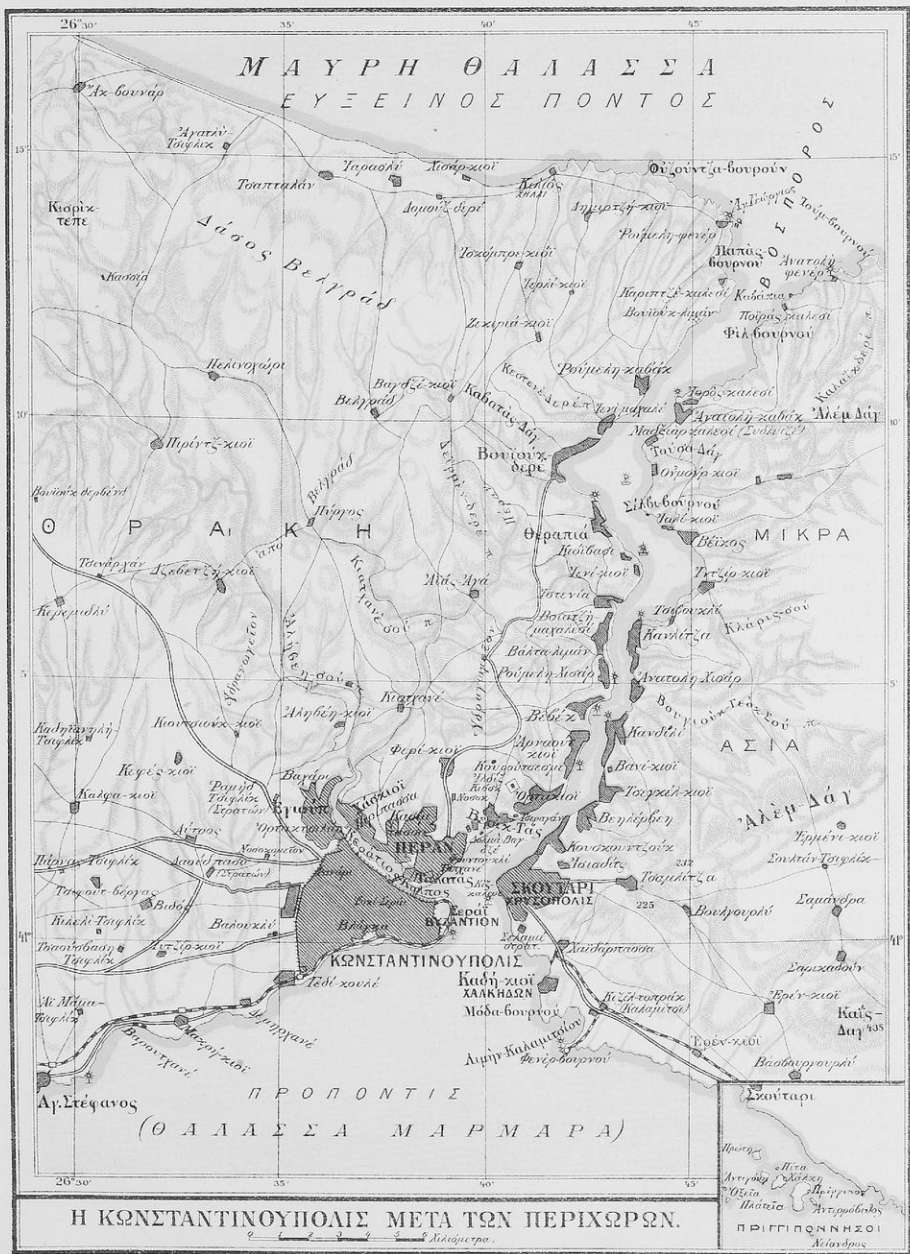
Οἱ Ἀλβανοὶ διαιροῦνται εἰς τέσσαρα φυλὰ, τοὺς Γκέκηδες κατοικοῦντας πρὸς Β., τοὺς Τσάμηδες καὶ Τόσκηδες πρὸς Ν. καὶ τοὺς Λιάπτηδες κατοικοῦντας περὶ τὰ Κεραῦνια ὄρη καὶ τὴν Παραμυθίαν τῆς Ἠπείρου.

614. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Ἀλβανία ἀποτελεῖ ἓνα καὶ μόνον νομόν, τὸν τῆς Σκόδρας.

615. **Πόλεις.**—Σκόδρα (36,000 κ.), πρω- τοῦσα τῆς Ἀλβανίας παρὰ τὴν Λεβεάτιδα λίμνην. Ἀλέσσιον (Πάλαϊ Λίσσος), πόλις ἐμπορικὴ· ἐνταῦθα ἐτάφη ὁ Γεώργιος Καστριώτης· ἔδρα διοικητοῦ καὶ μητροπολίτου. Δυρράχιον (παλαιὰ Ἐπίδαμνος, 10,000 κ.), λίμνη τῆς Ἀλβανίας καὶ ἡ ἐμπορικω- τάτη πόλις αὐτῆς. Τύραννα (18,000 κ.), πρὸς Α. τοῦ Δυρραχίου, ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Ἀλβανίας. Ἐλβασάν (Ἀλβανόπολις 22,000 κ.), παρὰ τὸν Γε- νοῦσον ποταμὸν ἐν μέσῳ κατάρυτου πεδιάδος. Κρούια, πατρίς τοῦ Τουρκομαχίου ἥρωος τῶν Ἀλβανῶν Γεωρ- γίου Καστριώτου (Σκενδέρμπεη). Ὁρόσχη, ἔδρα τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν καθολικῶν Ἀλβανῶν (Μιρδιτῶν).

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

616. **Ἔκτασις, ὄρια.**—Ἡ Μακεδονία κατέ- χεται τὸ μέσον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας περικυαμβά- νουσα καὶ τὸ τμήμα τῆς ἀλυτρώτου Θεσσαλίας, ἔχει

δ' ἔκτασιν 96,400 τετραγ. χιλιομέτρ. καὶ εἶναι ἡ μεγαλύτερα καὶ πλουσιωτέρα χώρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Ὅριζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σερβίας, Βουλγαρίας καὶ Νόβι Παζάρ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Αἰγίου πελάγους καὶ τῆς Θεσσαλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Ἀλβανίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Θράκης χωρίζομένης ἀπ' αὐτῆς διὰ τοῦ Νέστου ποταμοῦ τοῦ ὅρου Ῥοδόπης καὶ τῆς Ἀνατ. Ρωμηνίας.

617. Κόλποι χερσονήσοι.— Δύο μεγάλοι κόλποι, ὁ Θερμαϊκὸς καὶ ὁ Στρυμονικὸς, εἰσχωροῦσι βαθύς εἰς τὴν ἑξῆς ἐκατέρωθι τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ἥτις, διὸν τριζίνης, ἀποτελεῖται εἰς τρεῖς ἄλλας ἐπιμέλειαι χερσονήσους Παλλήνης (Κασσάνδρας), Σιθωνίας καὶ Ἀκτῆς· ἐκ τούτων πρὸς Δ. ἡ τῆς Ἀκτῆς, κατέχεται ὑπὸ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ ὅρου Ἄθω (εἰς οὗ τοὺς πόδας κατὰ τὴν θέσιν Πρόβλακας ἐθεράσθη ἄλλοτε ἡ ἀγέρας ναυτικῆ δύναμις τῶν Περσῶν) καὶ διὰ τοῦτο λέγεται καὶ χερσονήσος τοῦ Ἄθω ἢ τοῦ Ἀγίου ὄρους, διότι ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τὰ 20 μοναστήρια περιλαμβανόμενα 6,000 μοναχῶν· 17 δὲ ἐκ τῶν μοναστηρίων τούτων εἶναι Ἑλληνικά, ὧν τὰ μεγαλύτερα εἶναι τὰ τῆς Ἀγ. Λαύρας, τὸ τῶν Ἰβήρων, τὸ τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος καὶ τὸ τοῦ Βατοπεδίου.

Αἱ μοναὶ αὗται, καὶ μάλιστα αἱ ἀρχαιότεραι ἐξ αὐτῶν, ἔχουσι πολλὰ θῆγια λείψανα, πολύτιμα ἱερὰ σκεύη, λαμπρὰ ἀγιογραφία καὶ πλουσιωτάτας βιβλιοθήκας μετὰ πολυάριθμων ἐκκληστ. χειρογράφων.

618. Ἀκροπόριον εἶναι τὸ Νυμφαῖον, τὸ Δρέπανον, τὸ Καναστράιον καὶ τὸ Ποσειδῖον ἐν τῇ Χαλκιδικῇ καὶ ἡ Αἴνεια (Καρὰ-μυρνοῦ) δεξιὰ τῷ εἰσπλέοντι τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

619. Ὅρη καὶ πεδιάδες.— Ἡ Μακεδονία περιβάλλεται ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ὄρεων, ἅτινα περιστρέφονται ὑπὸ συνκρατῶν δασῶν, ἐγκατεῖναι δὲ πολλὰ μέταλλα· ἐκ τούτων τὰ κυριώτερα εἶναι πρὸς Δ. τὸ Παγγαῖον καὶ ὁ Ὄρηλος· πρὸς Β. τὸ Σκόμιον καὶ ὁ Σκόδος, πρὸς Δ. αἱ διακλαδώσεις τοῦ Σκάρδου καὶ τοῦ Βοίου καὶ πρὸς Ν. τὰ Καμβούνια, ὁ Πίερος καὶ ὁ Ὀλύμπος, εἰς δὲ τὸ ἑσωτερικὸν τὸ Βέρμιον καὶ πολλὰ ἄλλα μικρότερα.

Τὰ ὄρη ταῦτα διακλαδιζόμενα πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας περικλείουσι πεδιάδας εὐφορώτατας, διχορροφούμενας ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, ὧν μεγαλύτεροι εἶναι αἱ ἐξῆς: ἡ τοῦ Κοσσυφοπεδίου, ἡ τοῦ Μοναστηρίου, ἡ τῶν Σκοπίων, ἡ τῶν Σερρών, ἡ τῆς Δράμας καὶ ἡ Θεσσαλονίκης.

620. Ποταμοί.— Ἐπισημότεροι τούτων εἶναι ὁ Νέστος, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Σκορίου καὶ ῥέων

πρὸς Ν. ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἀντικρὺ τῆς νήσου Θάσου, χωρίζων τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῆς Θράκης. Ὁ Στρυμών, κατερχόμενος καὶ οὗτος ἐκ τοῦ Σκορίου καὶ ῥέων πρὸς Ν., σχηματίζει τὴν Κερκινίτιδα λίμνην, εἰτα δὲ διαρρέων τὴν λίμνην τοῦ Ἀγίου ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον. Ὁ Αἰεῖος (Βαρδάρ), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Μακεδονίας, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Σκάρδου δέχεται πολλοὺς παραποτάμους (Ἐρίκων κλπ.) καὶ ῥέων παραλλήλως πρὸς τὸν Στρυμῶνα ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὁ Αἰλιάμων, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Βοίου ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον πρὸς Ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀεῖου.

621. Αἶναι.— Γενεὲς τῶν ποταμῶν τῆς Μακεδονίας σχηματίζουσι λίμνας μεγάλας καὶ πλήρεις ἰχθύων· ἐκ τούτων δ' αἱ ἐπισημότεραι εἶναι ἡ Λυχνίτις (Ὁρχιδος), ἡ Πρέσπαι, ἡ Βεντφόνη, αἵτινες χωρίζονται διὰ ταπεινῆς λορίδας γῆς καλυπτομένης ἐν καιρῷ τρικυμίας, ἡ Καστορία (Ὁρεστιάς) πρὸς Δ. Ἡ ἐλώδης λίμνη τοῦ Ἀγίου πρὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμῶνος, ἡ πρὸς Β. τῆς Χαλκιδ. χερσονήσου κυμένη Βόλβη, ἡ Κερκινίτις (Βουκτόβου), ἡ Βεγορρίτις (Ὁστρόβου), ἡ Λουδία (Γ. Γιαννιτσῶν) καὶ ἄλλαι.

622. Κλίμα, ἔδαφος καὶ προϊόντα.— Ὁ Δημιουργὸς ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὴν Μακεδονίαν πολλὰ φυσικὰ πλεονεκτήματα, διότι καὶ τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι εὐκαρὲς καὶ ἡ εὐφορία τῆς χώρας μεγάλη καὶ τὰ τοῖα αὐτῆς ἐκτάκτως ὥρατα καὶ μαγευτικά, διὰ τοῦτο δὲ καὶ παράγει πολλὰ προϊόντα, καθὼς δημοτικακοὺς καρπούς, ὕσπρι, καπνὸν, οἶνον, ἔλαιον, βάρβικα, μέταξαν καὶ τρέφει μεγάλας ἀγέλας βοῶν καὶ πολυάριθμα ποῖμνα.

623. Πληθυσμός.— Οἱ κάτοικοι τῆς Μακεδονίας ἀνέρχονται εἰς 3,000,000 κ. περίπου.

624. Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.— Ὑπὲρ τὸ 1,200,000 τῶν κατοίκων τῆς Μακεδονίας εἶναι Ἕλληνες κατὰ τὴν καταγωγὴν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ φρόνημα, ποθοῦντες τὴν μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν Ἑλλάδος ἔθνασιν, αἱ δὲ λοιποὶ εἶναι Τοὔρκοι, Ἀλβανοί, Βούλγαροι, Σέρβοι, Βλάχοι, Ὑσσεῖται καὶ ἄλλοι λαοί.

Οἱ κάτοικοι τῆς Μακεδονίας ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν τὴν υἱοτομίαν, τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ὀλίγον εἰς τὴν βιομηχανίαν.

625. Συγκοινωνία.— Ἡ Μακεδονία διασχίζεται ὑπὸ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν Κωνσταντινουπόλεως-Δράμας-Σερρών-Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκης-Βιτωλίων (Μοναστηρίου) καὶ Θεσσαλονίκης-

Σκοπίων-Σερβίας· ἐκ τῶν Σκοπίων δὲ ἐπεκτείνεται ἐτέρα γραμμὴ ἐξινουμένη μέχρι τῆς Μητροπόλεως. Πλὴν δὲ τούτων ὑπάρχουσι ἐν Μακεδονίᾳ καὶ πολλὰ ἀμειψιτοὶ ὁδοὶ συνδένουσαι τὰς μικρὰς καὶ μεγάλας πόλεις τῆς χώρας.

626. Διοικητικὴ διαίρεσις.— Ἡ Μακεδονία διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς νομούς (ἐπαρχίας): 1) τὸν τῆς Θεσσαλονίκης, 2) τὸν τοῦ Μοναστηρίου ἢ Βιτωλίων, 3) τὸν τοῦ Κοσσυφοπέδιου καὶ 4) τὴν διοίκησιν (μουτεσαρφλίκιον) Ἐλασσόνας.

627. Νομὸς Θεσσαλονίκης.— Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει τρεῖς διοικήσεις· τὴν τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν τῶν Σερβίων, τὴν τῆς Δράμης καὶ τὸ μουτεσαρφλίκιον τῆς Ἐλασσόνας· κατέχει δὲ ἅπαντες τὴν Α. Μακεδονίαν ἐκτάσεως 35,000 τετρ. γιγχιον. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ νομοῦ τούτου ἀνέρχεται εἰς 1,131,000 κατοίκους.

628. Πόλεις.— Ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι ἡ Θεσσαλονίκη (1) (120,000 κάτοικοι, ὧν οἱ ἡμίσεις σχεδὸν εἶναι Ἰσραηλῖται), πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας καὶ ἐκείνη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα.

Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς παραλίας πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως Θέρμης, ἐξ ἧς καὶ ὁ κόλπος ἐκλήθη Θερμαϊκός· ἀνέρεχεται δὲ ἀμφιθεατρικῶς εἰς τὰς ὑπώρεικας τῶν περὶ λόφων καὶ ἔχει πολλὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, οἷον γυμνάσιον, ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον, ὑποδιδασκαλεῖον, Ἑλληνικὴν καὶ Γαλλικὴν ἐμπορικὴν σχολὴν· πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευτήρια καὶ μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς μεταβληθέντας εἰς τζαμιά· οἱ ὀρειότεροι τούτων εἶναι ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅστις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ ὁ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ πολυύχρου τῆς Θεσσαλονίκης οἰκοδόμηθεῖς ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ μεγαλομάρτυρος.

Ἡ Θεσσαλονίκη εἶναι ἐμπορικωτάτη πόλις, οὐχὶ μόνον διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς αὐτὴν καταλήγουσιν οἱ ἡνωμένοι (διεθνεῖς) σιδηροδρόμοι τῆς Εὐρώπης.

Πρὸς τὸ ΒΔ. τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι τὰ Γιαντινά (10,000 κ.), ἐκτισμένα πλησίον τῆς θέσεως, ἐν ᾗ ἔκειτο ἡ ἀρχαία Πέλλα, πατρίς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, καὶ νεωτέρως ἄλλοτε ποτε πρωτεύουσα τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους. Πρὸς Δ. τῶν Γιαντινῶν εἶναι τὰ Βοδενά (12,000 κ.), ἅτινα κατέχουσι τὴν θέσιν τῆς

ἀρχαίας Ἐδέσσης, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας, καίται δὲ ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄρους, ἐν τοῦ ὁποίου ἡ ἀποψὶς τῶν περὶ εἶναι θαυμαστίως ὠραία καὶ μαγευτικὴ, ἐν τῷ μέσῳ συκομαρεθῶν, κέντρον μεγάλης παραγωγῆς βομβυκίων μετάξης (κουκαουλίων).

ΝΔ. τῶν Βοδενῶν καίται ἡ Νιάουστα (6,000 κ.), πόλις ὀνομαστὴ διὰ τοὺς λαμπροὺς αὐτῆς οἶκους. Βέροια (14,000 κ.), πλησίον τοῦ Ἀλιάκμονος, ἔδρα μητροπολίτου. Σέρραι (45,000 κ.) πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα ἑλλ. γυμνάσιον καὶ ἐνομήνη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ Κωνσταντινουπόλεως. Δράμα (10,000 κ.), πρὸς Β. τοῦ Παγγκίου, ἔδρα μητροπολίτου. Εἰς διωρον ἀπόστασιν ἀπ' αὐτῆς καίται τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων Φιλίππων, ἐνθα ὁ Βρούτος καὶ ὁ Κάσσιος ἐνίκηθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀκταβίου καὶ Ἀντωνίου τῷ 42 π.Χ. Καβάλλα (23,000 κ.), ἐπίνειον τῆς Δράμας πόλις ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἐξάρετα αὐτῆς καπνά. Στρώμνιτσα (13,000 κ.), Γευγελή (3,000 κ.), ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἐκτεταμένα μεταξουργεῖα αὐτῆς. Βέλεσσά παρὰ τὸν Ἀζίν (20,000 κ.). Μελένικον ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀρβήλου (10,000 κ.), παράγον ἐξαιρετον οἶνον, ἔδρα μητροπολίτου.

Ἡ χερσόνησος τῆς Χαλκιδικῆς διοικητικῶς ὑπάγεται εἰς τὸν νομὸν τῆς Θεσσαλονίκης· πόλεις ἔχει τὴν Πολύγρον (3,000 κ.), τὴν Λαριγγόβην (2,500 κ.), τὴν Γαλιάτιν (Ἡράκλειαν) καὶ τὴν Κασσάνδραν, ἧς πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι ἐσφάγησαν κατὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπαναστάσιν.

Ἐν τῇ Χαλκιδικῇ τὸ πάλαι ἤμαςαν αἱ πόλεις Στάγिरα πατρὶς τοῦ μεγάλου φιλοσόφου Ἀριστοτέλους, ἡ Ὀλυνθος, ἡ Ποιεΐδα, ἡ Ἀμφίπολις καὶ ἄλλαι, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν ὁποίων σήμερον ὑπάρχουσι μικραὶ κώμαι.

629. Σύντομος ἱστορία τῆς Χαλκιδικῆς.— Ἡ Χαλκιδικὴ (1) ἀνάκθην ὑπῆρξεν ἡ παλαιὰ καὶ νέα ἐδῆα τοῦ ἀγνοήτου ἐν Μακεδονίᾳ Ἑλληνισμοῦ. Ἐν αὐτῇ ἱερύθησαν τὸ πάλαι πλείστα Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, ὧν τὰς ἀκαλούσας, ὡς εἵπομεν, τότε πλείς ὑπέταξεν ἐπὶ τέλους ὁ Φίλιππος, καθ' ὅλους δὲ τοὺς μετέπειτα χρόνους μόνον Ἑλλήνες κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ.

Τὰ πλείστα τῶν ἐν Ἀθῶν μοναστηρίων ἐκτίσθησαν ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς Ἑλληνικῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, παρίσχον δι' αἰετοὺς ἐν ἡμέραις πονηραῖς ἀσυλὸν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ δεδιωγμένους Ἑλλήνας. Μεταξὺ δὲ τῶν πρώτων κατὰ τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν ἀγῶνα ἀνιέτασαν αὐτοὶ τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως.

Δυστυχῶς ὅμως ἀπὸ τινων ἐτῶν ὑπεσιθλῶν ἐν τοῖς μοναστηρίοις τοῦ Ἁγίου ὁρους καὶ Σλαῦοι (Ρῶσοι) μοναχοί, οἵτινες διαβόητους πολλὰ ὕλικα μέσα καθάρθουσιν ἀπο-

(1) Θεσσαλονίκη ὀνομάσθη ἐκ τῆς συζύγου τοῦ Κασσάνδρου Θεσσαλονίκης.

κτήσων αὐτοὶ κτήματά τινα καὶ νὰ πῆξωσιν ἐν τῷ ὄρει κέντρον μεγάλῃ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀντιδράσεως.

630. Νομός Μοναστηρίου (Βιτωλίων).—Ἡ νομός οὗτος ἔχει ἔκτασιν 28.000 τετρ. χιλ. περιλαμβανών ἄπαν τὸ Δ. μέρος τῆς χώρας ἀπὸ Ν. πρὸς Α., εἰσέρχεται δὲ πλεονέως εἰς τὴν Α. Ἀλβανίαν. Ἀπαρτίζεται ἐκ 5 διοικήσεων, Μοναστηρίου, Κορίτσας, Διβρώ, Σερβίων καὶ Ἑλβασάν.

Ἡ **πληθυσμὸς** τοῦ νομοῦ Μοναστηρίου ἀνέρχεται εἰς 849 χιλιάδας κατοίκους.

Ἐπιστημότεροι πόλεις εἶναι τὸ Μοναστήριον (Βιτωλίων 50.000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ δευτέρα πόλις τῆς Μακεδονίας, κειμένη εἰς τὸ ἄκρον εὐφορωτάτης κοιλάδος διαρρεσμένης ὑπὸ τοῦ Ἐριγῶνος παραποτάμου τοῦ Ἀξίου, ὅστις διέρχεται διὰ μέσου τῆς πόλεως καὶ διαίρει αὐτὴν εἰς δύο μέρη συγκοινωνοῦντα διὰ πολλῶν γεφυρῶν.

Τὸ Μοναστήριον, ἔδρα γενικῆς διοικήσεως, ἔχει πολλὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, ἑλληνικὸν γυμνάσιον, παρθεναγωγεῖον καὶ πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευτήρια, συγκοινωνεῖ δὲ σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης. Ὅχιος (Ἀγρίε), πόλις ὄχυρά (15.000 κ.), ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ τῆς ΒΑ. ὄχθης τῆς ἰχθυοτρόφου λίμνης Λυχνίτιδος (Ὅχιδος) καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαιρέων ὠραίου γηλοῦ. Βερίδιανὰ κωμόπολις πλησίον τῆς Ἀχρίδος πατρὶς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Προΰλαπος (Περλεπέ, 16.000 κ.), πόλις ὄχυρά. Κρούσοβον, τελευταῖον καταστραφέν ὑπὸ τῶν ἀγρίων Βουλγαρικῶν συμμοριῶν (10.000 κ.), ἔδρα μητροπολίτου Πρεσπῶν καὶ Ἀχρίδων. Πρέσπα, κωμόπολις παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην. Καστορία (10.000 κ.), παρὰ τὴν πεφημισμένην διὰ τοῦς ἰχθύς ὁμώνυμον λίμνην, ἔδρα μητροπολίτου, ἔχουσα ἡμιγυμνάσιον καὶ παρθεναγωγεῖον. Κλεισοῦρα (5.500 κ.) ἐπὶ ὕψηλῃ ὄρεινῃς θέσεως. Κοριτσά (18.000 κ.), ἔχουσα ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ ἄλλα ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. Ἄνω καὶ κάτω Δίβρα (Δίβραι 12.000 κ.), χωρίζονται ὑπὸ τοῦ Δρίνου, ἔδρα διοικητοῦ καὶ μητροπολίτου. Κοζάνη (6.000 κ.), κωμόπολις καθαρῶς ἑλληνική, ἔχουσα ἑλληνικὸν γυμνάσιον. Σιάτιστα (6.000 κ.), ἔχουσα ἐπίσης ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ παράχουσα ἐξάρετον οἶνον. Σέρβια, ἔδρα μητροπολίτου καὶ διοικητοῦ.

631. Νομός Κοσόφωπεδιόν.—Ἡ νομός οὗτος κατέχει τὸ Β. μέρος τῆς Μακεδονίας ἔχει ἔκτασιν 32.900 τετραγ. χιλ. καὶ **πληθυσμὸν** 1.038.000 κατοίκους.

Κυριώτεροι πόλεις αὐτοῦ εἶναι τὰ Σκόπια, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ (50.000 κ.), πόλις ὄχυρά καὶ

ἐμπορικὴ κειμένη ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ἀξίου καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Θεσσαλονίκης-Μητροπόλεως. Εἰς τὰς βορείους ὑπαιρέας τοῦ Σκόπρου εἶναι ἡ Πρισόνη (25.000 κ.), πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ. Ἡ Πριστίνα (15.000 κ.). Τὸ Ἰπέκ (18.000 κ.) καὶ ἡ Διάκοβα· αἱ τέσσαρες αὗται πόλεις ἀνήκουσι χωρογραφικῶς εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

632. Ἱστορικὴ ἔποσις τῆς Μακεδονίας.—Ἡ Μακεδονία ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἄχρι σήμερον διέμεινε χώρα ἑλληνικωτάτη καὶ μόνον τὰ βόρεια αὐτῆς κατοικοῦνται ὑπὸ Ἀλβανῶν, Σέρβων καὶ Βουλγάρων.

Οἱ Ἑλλήνες βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας, καὶ πρὸ πάντων ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, διέδωκαν τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ τὰ ἑλλ. γράμματα εἰς τὰς ἀπωτάτας χώρας τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Β. Ἀφρικῆς καὶ ἀνέδειξαν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρόν.

Μετὰ παρέλευσιν δὲ 150 ἐτῶν περίπου (τῷ 149 π. Χ.) κατελύθη τὸ Μακεδονικὸν κράτος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, περὶ τὸν 1ον δὲ μ. Χ. αἰῶνα περιέπεσεν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν, ὑπὸ τὸν ὅποιον, δυστυχῶς, καὶ μέχρι σήμερον διατελεῖ. Ἀς ἐλπίζωμεν δ' ὅτι δὲν εἶναι μακρὰν ὥρα, καθ' ἣν θὰ ἀνατελῇ ἡ Ἑλληνικὴ ἐλευθερία εἰς τὴν ἀτυχῇ καὶ πολυκατῆ, ἀπὸ ἐτῶν δὲ δεκάς χιμαζομένην ταύτην χώραν.

633. Ἀλύτρωτος Θεσσαλία.—Τὸ βόρειον τμήμα τῆς Θεσσαλίας, τὸ ὅποσον δὲν παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι ἡ ἐπαρχία (μουτεσαρφλίαν) Ἑλασσόνος ἐκτεινομένη ἀπὸ τῶν Καμβουνίων ὄρεων μέχρι τοῦ Θερμακικοῦ κόλπου. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς πλὴν ὀλίγων τούρκων εἶναι ἅπαντες Ἑλλήνες καὶ ὁ μόνος αὐτῶν πόντος εἶναι νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ὄρεινὴ οὖσα καὶ περιλαμβανούσα τὰς βορείους κλιτύς τοῦ Ὀλύμπου ἀποτελεῖ στρατηγικώτατον σημεῖον, διὰ τοῦτο δὲ οἱ Τούρκοι οὐχὶ μόνον ἡρνήθησαν, ὥς εἶχον ὑποχρέωσιν ἐκ τῆς Βερυλινίου συνθήκης νὰ παρεχωρήσωσι ταύτην εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ κατέστησαν αὐτὴν μέγαν στρατιωτικὸν σταθμὸν.

Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι ὄρεινόν ἀλλ' εὐφορον, παράγον δημοκρατικούς καρπούς, σταφυλὰς καὶ διατρέφον πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων.

634. Διοικητικῶς ὑπάγεται εἰς τὴν νομὸν τῆς Θεσσαλονίκης. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Ἑλασσόν (1.500 κ.). Ἄλλαι κῶμαι εἶναι ὁ Πλαταίων (3.000 κ.), παρὰ τὸν Θερμακικὸν κόλπον μετὰ ὄχυροῦ φρουρίου. Βλαχοβαρδον (4.000 κ.), Λιτόχωρον (3.000 κ.), Κατερίνα, Κίτρος ἔδρα μητροπολίτου καὶ ἄλλαι.

ΝΟΒΙ ΠΑΖΑΡ

635. Ἡ μικρὰ χώρα τοῦ Νόβι Παζάρ ἔχει **ἐκτασιν** 9.952 τετραγ. χιλιομέτρων, καίτοι δὲ μεταξὺ

τῆς Ἀλβανίας, τῆς Σερβίας, τῆς Βοσνίας καὶ τοῦ Μαυροβουνίου, σχηματίζουσα στενὴν λωρίδα κεντημένην μεγάλῃν στρατηγικὴν ἀξίαν.

636. **Πληθυσμὸν** ἔχει 180,000 κατοικοὺς ὁρ-
θαδοῦς τὴ θήρασκεια καὶ κατὰ τὸ φύλον Σέρβους,
ἀσπολυμένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

637. Ἔχει ὀνόμαζον πρ. (Νόβι Παζάρ, 15,000 κ.).

Συμφώνως δὲ τῇ Βερολινίῳ συνθήκῃ διακτεῖτο μὲν
ὕπὸ τῆς Τουρκίας, κατεῖχεται δὲ ὑπὸ Αὐστριακῶν
στρατευμάτων, τελευταίον ὅμως μετὰ τὴν ὀριστι-
κὴν προσάρτησιν τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης εἰς
τὴν Αὐστρουγγαρίαν (1908) ἐκινώθη ὑπὸ τῶν Αὐ-
στριακῶν στρατευμάτων καὶ παρεδόθη εἰς τὴν Τουρ-
κίαν καὶ διοικεῖται ἤδη ὡς ἄμεσος κτῆσις αὐτῆς.

ΘΡΑΚΗ

638. **"Θρία.**— Ἡ Θράκη κατέχει τὸ Α. μέρος
τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ
τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμηλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐ-
ξείνου πάντου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Προποντίδος καὶ
τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μακεδο-
νίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται, ὡς εἴπομεν, διὰ
τοῦ ποταμοῦ Νέστου καὶ τοῦ ὕδρου τῆς Ροδόπης.

639. **"Εκτασίς.**— 45,900 τετραγ. χιλιόμετρα.

640. **Πληθυσμὸς.**— 2,200,000 κάτοικοι.

641. **Χερσόνησοι.**— Ἡ Θράκη προεκτείνει
δύο χερσονήσους, τὴν μίαν πρὸς Α., τὴν δ' ἄλλην
πρὸς Ν., διὰ τῶν ὁποίων πλησιάζει πολὺ πρὸς τὴν
Μικρὰν Ἀσίαν καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς δύο πορ-
θμοὺς χαρισιστάτους, τὸν Θρακικὸν Βόσπορον καὶ
τὸν Ἑλλησπόντον, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐνώνει τὸν
Εὐξείνου πάντον μετὰ τῆς Προποντίδος, ἥτις κοινῶς
λέγεται θάλασσα τοῦ Μαριμῆ, ὁ δὲ δεύτερος τὴν
Προποντίδα μετὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

642. **"Ακρωτήρια.**— Ἡ Μαστιουσία, παρὰ τὴν
εἰσοδὸν τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ ἡ Θυννιάς, παρὰ τὸν
Εὐξείνου πάντον.

643. **Χερσόνησοι.**— Ἡ τῆς Κωνσταντινουπό-
λεως καὶ ἡ τῆς Καλλιπόλεως (τοῦ Αἰνῶ).

644. **Κλίμα.**— Εὐχραὲς καὶ ὑγιεινὸν πλὴν τῶν
ὀρεῶν μέρων, ἔνθα τὸ ψυχρὸς εἶναι ὀρμηῖ.

645. **"Εδαφος.**— Ὁρεινὸν ἰδίως κατὰ τὰ Δ.
μέρη, ἔνθα ἐκτείνονται πολλὰ διακλαδῶσεις τῆς
Ροδόπης καὶ τοῦ Αἴμου, πρὸς τὰ ΝΑ. δὲ πεδινόν.

646. **"Όρη.**— Ἡ ὄρεσσις τῆς Ροδόπης (Δε-
σποτοδόν) καὶ αἱ κορυφαὶ αὐτῆς Σιόμιον καὶ
Ρίλον, χωρίζουσι τὴν Θράκην ἀπὸ τῆς Μακεδο-
νίας, καὶ τὸ ἱερὸν ὄρος πρὸς Ν.

647. **Κόλποι.**— Ὁ τῆς Αἰνῶ, ὁ Μῆλας καὶ ὁ
Κεράτιος.

648. **Πορθμοί.**— Ὁ περιώνυμος Ἑλλησπόντος
καὶ ὁ ὀνομαστός διὰ τὰς φυσικὰς αὐτοῦ καλλόνους
Βόσπορος.

649. **Ποταμοί.**— Ὁ Νέστος, ὅστις πηγάζων ἐκ
τοῦ Σκορίου ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος, καὶ
ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα), ὅστις πηγάζων ἐπίσης ἐκ τοῦ
Σκορίου καὶ Ρίλου καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραπο-
τάμους ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Αἰνῶ.

650. **Πεδιάδες, πορθόντα.**— Ἡ τῆς Ἀδρια-
νουπόλεως μεγάλη καὶ εὐφορος πεδιάς καὶ ἄλλαι
μικρότεραι παράγουσαι δημητριακοὺς καρπούς, βάμ-
βακκ, σῖνον, καπνὸν ἐξαίρετον καὶ τρέφουσαι πολλὰ
ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ μεγάλας ἀγέλας
βοῶν.

Νῆσοι.— Εἰς τὴν Θράκην ὑπάγονται καὶ
αἱ τέσσαρες νῆσοι τοῦ Θρακικοῦ πελάγους, κατοι-
κούμεναι πᾶσαι ὑπὸ Ἑλλήνων. Αὗται δὲ εἶναι ἡ
Θάσος (16,000 κ.), νῆσος εὐφροσύνῃ παράγουσα
ἐξαίρετον σῖνον καὶ δημητριακοὺς καρπούς, ὀνομαστή
εἰς τὴν ἀοχαύτητα διὰ τὰ μεταλλεῖα αὐτῆς. Ἦτο
μέχρι τοῦδε φόρος ὑποτελής εἰς τὸν ἀντιβασιλεῖα τῆς
Αἰγύπτου.

Ἡ Σαμοθράκη (6,000 κ.), νῆσος κατὰ φύτον·
οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσπολυοῦνται εἰς τὴν ἀνθηροκο-
ποιάν καὶ κτηνοτροφίαν.

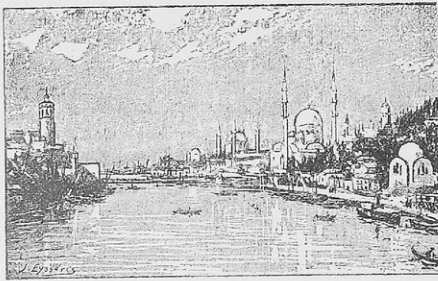
Λήμνος (23,000 κ.), ὀνομαστή, διότι εἰς αὐτὴν
κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐρρίφθη ἐκ τοῦ Ὀλύμπου ὑπὸ
τοῦ Διὸς ὁ "Ηρakis· οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσπολυοῦν-
ται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ναυτιλίαν· καὶ ἡ Ἰμβρος,
(10,000 κ.), νῆσος γυνὴ καὶ σχεδὸν ἄγονος.

Διοικητικῶς αἱ νῆσοι αὗται ὑπάγονται εἰς τὸν
νομὸν Ἀδριανουπόλεως.

651. **Συγκοινωνία.**— Ἐν Θράκῃ ἡ συγκοι-
νωσία εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη· ἐν αὐτῇ ὑπάρ-
χουσι πολλὰ στρατιωτικὰ καὶ ἀμειβόμενα ὁδοὶ ἀρ'
ἐνός, ἀρ' ἑτέρου δὲ πυκνὸν δίκτυον σιδηροδρόμων
διερχόμενον διὰ τῶν κυριωτέρων Τουρκικῶν πόλεων
καὶ ἐνῶν τὴν πρωτεύουσιν αὐτῆς μετὰ τῶν Εὐ-
ρωπαϊκῶν σιδηροδρόμων.

652. **Βίος καὶ δίαιτα τῶν κατοίκων.**—
Οἱ κάτοικοι τῆς Θράκης ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους ἐθνι-
κότητας· οἱ ἡμίσεις σχεδὸν (900,000 κ.) εἶναι Ἑλ-
ληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἰσραηλῖται, Ἀρμένιοι,
Βούλγαροι καὶ πολλοὶ Εὐρωπαῖοι· ἀσπολυοῦνται δὲ εἰς
τὴν γεωργίαν, τὴν καλλιερσίαν τοῦ κτηνίου, εἰς τὴν
μεταβουργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν.

Ἡ Θράκη διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς δύο νο-
μούς, 1) τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ 2) τὸν
τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Σχ. 78. Ἡ Κωνσταντινούπολις.

Α'. ΝΟΜΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ὁ **πληθισμός** τοῦ νομοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀνέρχεται εἰς 1,203,000, ἡ δὲ **ἐκτασίς** αὐτοῦ ἀποτελεῖται ἐκ 5,800 τετρ. χιλιομέτρων.

653. **Πόλεις.** — Ἡ Κωνσταντινούπολις μετὰ τῶν προαστίων καὶ τῶν ἐν τῇ ἀπέναντι Ἀσιατικῇ ἀκτῇ περιχώρων αὐτῆς ἔχει 943,000 κ., ἐξ ὧν 400,000 εἶναι Ἕλληνες καὶ 300,000 Τούρκοι, οἱ δὲ λοιποὶ Ἀρμένιοι, Ἰσραηλῖται, διάφοροι Εὐρωπαῖοι καὶ ἄλλοι λαοί. Εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἡ μεγίστη παστὴν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου τῷ 330 μ. Χ. ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου (ἔπερ ἦτο ἀποικία τῶν Μεγαρέων).

Ἐκ τῶν προαστίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄλλα μὲν, καθὼς, ἡ Χρυσόπολις καὶ ἡ Χαλιφάδων, κεῖνται ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας, ἄλλα δὲ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς.

Ὡς προάστια αὐτῆς θεωροῦνται προσέτι καὶ αἱ γαλιματικαὶ νῆσοι αἱ κεῖμεναι ἐν τῇ Προποντίδι παρὰ τὴν εἰσόδον τοῦ Βοσπόρου καὶ καλούμεναι Προϊγκιπόνησοι, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μεγαλύτεραι εἶναι ἡ Πρώτη, ἡ Ἀντιγόνη, ἡ Χαίκη καὶ ἡ Προίγκιος, χρησιμεύουσαι ὡς θεριαὶ διαμοναὶ πολλῶν πλουσίων Κωνσταντινουπολιτῶν¹.

Ὁ περιεχόμενος κόλπος Κεράτιος, ἔχων 11 χιλιομέτρων μήκος καὶ 450 μέτρων πλάτος, ἀποτελεῖ ἓνα τῶν λαμπροτέρων λιμένων τοῦ κόσμου, εἰσχωρῶν δὲ βαθεὺς εἰς τὴν ξηρὰν διαίρει τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς δύο μέρη, τὴν κυρίως Κωνσταντινούπολιν, ἥτις καὶ Πόλις (Σταμπούλη) ἄπλως ὀνομάζεται, κεῖμένην εἰς τὴν νοτίαν εἰσόδον τοῦ Βοσπόρου πρὸς Ν. τοῦ Κερατίου κόλπου ἐπὶ τριγωνικῇ χερσονήσῳ, ἐκτι-

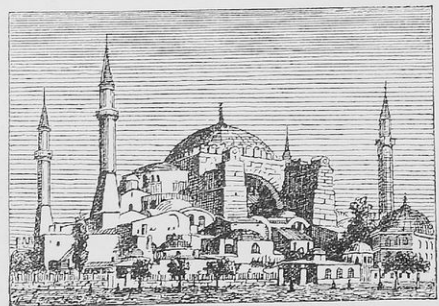
σμένην δὲ ἐπὶ ἐπτὰ λόφων καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπτὰ-λοφος λέγεται, καὶ τὰς συνοικίας Γαλατὰ καὶ Πέραν κεῖμενας πρὸς Β. τοῦ Κερατίου κόλπου.

Ἐπὶ ἐνὸς τῶν ἐπτὰ τούτων λόφων εἶναι ὁ περι-καλλῆς ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ὁ ἀνοικοδομηθεὶς ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τῷ 537 μ. Χ., τὸν ὅποιον οἱ Τούρκοι μετὰ τὴν ἔλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετέτρεψαν εἰς τζαμίον, καὶ ὁ περίφημος ἱππόδρομος, ὀνομαστὴς διὰ τὴν στάσιν τῶν Βενέτων καὶ Προσίνων ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, ὅστις ἦτο κεκοσμημένος διὰ πολλῶν ἀνδριάντων καὶ ἄλλων ἀριστουργημάτων, ἐξ ὧν τὰ πλείστα κατεστράφησαν, ἄλλα δὲ πάλιν διηρηγόνησαν, ἐλάχιστα δὲ μόνον λείψανα διεσώθησαν. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι τὰ παλαιὰ ἀνάκτορα τῶν Σουλτάνων καὶ τὸ μέγαρον τῆς Ὑψηλῆς Πύλης.

Παρὰ δὲ τὸν Κεράτιον κόλπον εἶναι ἡ συνοικία τοῦ Φαναρίου, ἐν ᾗ κεῖται τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, εἰς τὴν μεγάλῃν Πύλῃν τοῦ ὁποίου διαμένουσιν ἐκτοτε κλειστήν ἀπηγγονίσθη ὁ πατριάρχης Γεργηνόπουλος ὁ Ε' τῷ 1821 καὶ ἐνθα πρότερον κατόικουν οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν Ἑλλήνων, οἱ λεγόμενοι Φαναριῶται, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλαμβάνοντο ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου οἱ μεγάλοι διερμηνεῖς καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαυίας.

Αἱ συνοικίαι τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ Σταυροδρομίου ἡ Πέραν εἶναι πολὺ ὀρεινότεραι τῆς κυρίας πόλεως (Σταμπούλη) καὶ συνδέονται μετ' αὐτῆς διὰ δύο γεφυρῶν. Ἐν αὐταῖς κατοικοῦσιν οἱ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Εὐρωπαίων. Ὁλὴ ἡ ἀκτὴ τοῦ Βοσπόρου, ἐπέκεινα τοῦ Γαλατᾶ, κατέχεται ὑπὸ ὀρεινοτάτων προαστίων, ἐν οἷς εἶναι καὶ τὰ νεώτερα ἀνάκτορα τοῦ Σουλτάνου Γιλλδίζ-Κιόσκ.

Ἡ Κωνσταντινούπολις, θεωρουμένη ἀπὸ τῆς θαλάσσης, παρουσιάζει λαμπρὸν καὶ μεγαλοπρεπῆσ-τον θέαμα, ὅσον οὐδεμία ἄλλη πόλις τοῦ κόσμου.

Σχ. 79. Ἡ Ἁγία Σοφία.

¹ Πλείοντα περὶ τῶν νήσων τούτων βλέπε ἐν κεφ. περὶ τῶν νήσων τῆς Μ. Ἀσίας.

ἔχει δὲ πολλὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, καθὼς τὴν Μεγάλῃν τοῦ Γένους σχολήν, τὴν Θεολογικὴν σχολὴν τῆς Χάλκης, τὸ Ζάππειον παρθενγωγεῖον καὶ πολλὰ εὐκατασκευαστὰ κατεστήματα, διὰ κληροδοτημάτων καὶ δωρεῶν συντηρούμενα.

Ἡ Κωνσταντινούπολις ἦτο ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους μέχρι τοῦ 1453, ὅτε κατὰ τὴν ἀποφράδα ἡμέραν τῆς 29ης Μαΐου, καθ' ἣν ἔπαιον ἡρώδης μαχηόμενος ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων **Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος**, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων διατελοῦσα ἔκτοτε πρωτεύουσα τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους.

Ἡ Κωνσταντινούπολις ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως εἶναι μία τῶν σπουδαιωτάτων πόλεων τοῦ κόσμου, διότι θεωρεῖται ὡς κλεῖς τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Εἶναι τὸ Παλαιάδιον τῶν ἐθνικῶν Ἑλληνικῶν βρέφων, τὸ κέντρον τῶν παλμῶν πάσης Ἑλληνικῆς καρδίας, τὸ γυλὸν καὶ ρυκνὸν εἰδωλὸν τῶν ἐλπίδων τοῦ Γένους.

Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ὁ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων, διὰ τῆς ἡρωικῆς καὶ ἀληθῶς βασιλικῆς αὐτοῦ θυσίας ἐνετείλατο εἰς ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν γένος ὅτι μόνον αὐτὸ κέντηται ἀπαράγραπτα δικαιώματα ἐπὶ τῆς βασιλείας ταύτης τῶν πόλεων καὶ οὐ ταῦτα πρέπει νὰ ἀποπέσῃ τὴν ἰεράν παρακαταθήκην παντὸς Ἑλλήνου.

Β'. ΝΟΜΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἐκταῖς 38,400 τετρ. χιλιομ., ὁ πληθυσμὸς δὲ 1,028,000 κάτ.

654. **Πόλεις.**—Ἡ Ἀδριανούπολις πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ (81,000 κ., ὧν οἱ πλείεστοι Ἕλληνες), ἔχει βιομηχανικὰ ἐργοστάσια μεταξίνων ὀρυκμάτων, πολλὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ ἑλληνικὴν γυμνάσιον, συνδέεται δὲ μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου. Ἐκτίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Ῥωμαίων Ἀδριανοῦ ἐπὶ τοῦ Ἑβρου ποταμοῦ. Πρὸς Α. τῆς Ἀδριανουπόλεως κείνται αἱ Σαρανὰ Ἐκκλησίαι (17,000 κ.), ὁ Λουὲ Βουργᾶς (5,000 κ.), Διδυμότειχον (12,000 κ.), πρὸς Ν. ἡ Αἶνος (10,000 κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑβρου, ὀνομαστὴ διὰ τοὺς τεταρχειυμένους ἰχθύς. Δεδεκαίτης, ἐπίνειον τῆς Ἀδριανουπόλεως, μετὰ τῆς ὁποίας συνδέεται σιδηροδρομικῶς. Ξάνθη καὶ Γενιτζέ, πόλεις ὀνομασταὶ διὰ τὴν παραγωγὴν ἐξαίρετον κηπνοῦ, ἔχουσα ἐπίνειον τὸ Πόρτο-Λαγό. Γιουμουλτζίνα (10,000 κάτ.). Καλλιπολις (30,000 κ.), ἐπὶ τῆς Θερρακικῆς χερσονήσου πρὸς Ν. αὐτῆς ἔκειντο οἱ Αἰγὺς ποταμοί, ἔνθα οἱ Σπαρτιάται κατεναυμάχη-

σαν τοὺς Ἀθηναίους. Ῥαιδεστός (25,000 κ.). Ἡ-ρακλεια καὶ Σηλυβρία, μικραὶ πόλεις κείμεναι ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Προποντίδος.

655. **Ἰστορικὴ ἐποικία.**—Ἡ Θράκη ἐκπαλεῖ κατωκεῖτο ὑπ' Ἑλλήνων ὑπὸ ἑνα ἡμέραν, μέχρις οὗ ὑπετάχθησαν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων (Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου) Μετὰ τὴν παρακμὴν τούτων ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους, εἰτα εἰς τοὺς Βυζαντινούς καὶ τέλος κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα εἰς τὰς ἐκ τῆς Ἀσίας διαπεριωθεῖσας εἰς τὴν Εὐρώπῃν ὁρδὰς τῶν Τούρκων.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

656. **Πληθυσμός.**—Ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀμέσων εὐρωπαϊκῶν κήσεων τῆς Τουρκίας ἀνέρχεται εἰς 6, 400,000, ἐκ τῶν ὁποίων περὶ τὰ 3 περίπου εκατομμύρια εἶναι Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἀλβανοί, Βούλγαροι, οἰκοῦντες κυρίως τὴν Β. Θράκην καὶ Β. Μακεδονίαν, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι καὶ πολλοὶ Εὐρωπαῖοι.

657. **Πολίτευμα.**—Τὸ πολίτευμα τῆς Τουρκίας εἶναι συνταγματικὴ μοναρχία ἀποτελουμένη ἐξ αἰρετῆς Βουλῆς ἐκ 285 βουλευτῶν καὶ Γερουσίας ἐκ 51 μελῶν· ὁ Σουλτάνος καὶ Πατισάχ, δηλ. ὁ αὐτοκράτωρ (τὸν Μωάμεθ Ε'), εἶναι συγχρόνως καὶ ἄρχων δημοκρατικῶς (Καλίφης) τῶν Μωαμεθανῶν. Ὁ πρωθυπουργὸς αὐτοῦ ὀνομάζεται μέγας Βεζίρης, ἡ δὲ Κυβέρνησις του Ὑψηλὴ Πύλη.

658. **Θρησκεία.**—Ἡ ἐπίσημος θρησκεία εἶναι ὁ Ἰσλαμισμός, ὁ δὲ Σείχ-Οὐλ-Ἰσλάμης εἶναι ὁ ἀνώτατος τοῦ νόμου ἐρημυνεὺς τῶν Μωαμεθανῶν. Ἐπικρατεστέρᾳ ὅμως εἶναι ἡ ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ θρησκεία, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς εἶναι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἔδρουν ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ Ἱερᾶς Συνόδου ἐκ 12 Μητροπολιτῶν ἀπαρτιζομένης. Ἀπαντες οὗτοι εἶναι Ἕλληνες καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις εἶναι κέντρον τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς μεγάλης τοῦ Γένους Ἑκκλησίας, τῆς ὁποίας πιστὰ τέκνα εἰμεθα ἅπαντες οἱ Ἕλληνες, **ἐλεύθεροι καὶ ὑποτελεῖς.**

659. **Ἐκπαίδευσις.**—Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Τουρκίᾳ εἰσίσταται ἐν τοῖς σαφράνοις, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς Τούρκους, ἂν καὶ ὁ νῦν Σουλτάνος Μωάμεθ ὁ Ε' μεριμνᾷ πολὺ ὑπὲρ τῆς παιδείας, διότι οἱ σοφοὶ Τούρκοι περιορίζονται μόνον εἰς τὸ νὰ σπουδάζωσι τὸ Κοράνιον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ Ἱερὰ Βίβλος τῶν Μωαμεθανῶν. Οἱ ὑπὸ τὴν Τουρκίαν ὄμους Ἕλληνες ἔχουσιν ἰδρυθῆναι καὶ συντηροῦσιν ἰδίαις δαπάναις πλείστα σχολεῖα καὶ γυμνάσια, εἰς ἃ ἄριστα ἐκπαιδεύονται οἱ Ἑλληνοπαῖδες.

660. Ἡ **δικαιοσύνη** ἐν Τουρκίᾳ ἀπονέμεται παρὰ τοῖς Τούρκοις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Κορανίου.

661. Ἡ **βιομηχανία** καὶ τὸ **ἐμπόριον** ἐν Τουρκίᾳ εἶναι πολὺ ὀλίγον ἀνεπτυγμένα καὶ μόνον μικροὶ τινες κλάδοι καλλιεργοῦνται. Τὰ παρακωλύοντα τὴν ἀνάπτυξιν αἰτία ὀφείλονται εἰς τὴν ἀστοργίαν τῆς τουρκικῆς διοικήσεως καὶ τὸ ἐλαττωματικὸν τοῦ πολιτεύματος. Καίτοι δὲ ἡ γενικὴν πρὸ τινος χρόνου ἀνακηρύξις τοῦ Συντάγματος ἐγέννησε πολλὰς ἐλπίδας ὅτι ἤθελον ἀρθῇ τὰ παρακωλύοντα τὴν ἀνάπτυξιν αἰτία, ἐν τοῖς οὐδὲν σοβαρὸν σημεῖον μέχρι τοῦδε φαίνεται δικαιολογοῦν τὰς ἐλπίδας ταύτας. Τὸ ὅλον σχεδὸν ἕδαφος καὶ εὐφορον εἶναι καὶ πλουσιόσους ἀρδεύεται.

662. Ἡ μὲν **εἰσαγωγή** τοῦ ἐμπορίου ἐν Τουρκίᾳ ἀνέχεται εἰς 2,662,125,000 γρόσια, ἡ δὲ **ἐξαγωγή** εἰς 1,342,544,000 γρόσια.

663. Ἡ **συγκοινωνία** ἐν Τουρκίᾳ σχετικῶς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς χώρας εἶναι ἀνεπαρκής, διότι ὀλίγαι σχετικῶς ὑπάρχουσιν ἀμεινῶτοι ὁδοὶ καὶ εἰς πολλὰ μάλιστα μέρη ἐλλείπουσι καθ' ὁλοκληρίαν. Οἱ σιδηρόδρομοι μόνον τὰς χώρας τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης διασχίζουσι συνδέοντες τὰ κυριώτερα ἐμπορικὰ καὶ πολιτικὰ κέντρα.

664. Ὁ **προϋπολογισμὸς** τοῦ Τουρκικοῦ κράτους τῶν μὲν ἐσόδων ἀνέχεται εἰς 18,511,322 τουρκικὰς λίρας, τῶν δὲ ἐξόδων εἰς 18,429,411 τουρκικὰς λίρας περίπου.

665. Αἱ **στρατιωτικαὶ** καὶ **ναυτικαὶ δυνάμεις** τῆς Τουρκίας ἀνέχονται τοῦ μὲν στρατοῦ τῆς ἡμετέρας ἐν εἰρήνῃ εἰς 220,000 ἄνδρας, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 1 καὶ πλεον ἑκατομμύριον ἀνδρείων καὶ ἐμπειροπλήμων ἀνδρῶν καὶ καλῶς διοργανωμένων, τοῦ δὲ τῆς θαλάσσης εἰς 6,000 ἀνδρῶν μετὰ 14 μεγάλων καὶ πολλῶν μικρῶν πλοίων, ἀρχίστων ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἀκαταλλήλων ἐν γένει πρὸς πᾶσαν πολεμικὴν ναυτικὴν ἐπιχειρήσιν.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Τὸ Βασίλειον τῆς Βουλγαρίας ἀποτελεῖται ἐκ τῆς κυρίως Βουλγαρίας καὶ τῆς τελευταίας προσαχρηθείσης αὐτῇ Ἀν. Ῥωμηλίας.

Ὅρια.—Ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Δουναβέως καὶ τῆς Ῥουμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Θράκης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας καὶ τῆς Μακεδονίας (τοῦ Ρῆλου).

Ἐκτασίς.—96,345 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός.—4,035,000 κάτοικοι.

Ὅροι.—Ὁ Αἰῶς (Βαλκάν, 2285 μ.) διαίρου-
μενος εἰς μέγαν πρὸς Δ. καὶ μικρὸν πρὸς Α. κατα-
λήγων εἰς τὸ ἀνωτῆριον Αἰμόνιον καὶ χωρίζων τὴν
Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ἀν. Ῥωμηλίας σημαντικώτεροι
ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ὑψηλῶν διόδων αὐτοῦ εἶναι αἱ
τῆς Ἑλένας καὶ Σίπκας, ὧν ἡ δευτέρα γνωστὴ διὰ
τὴν νικηφόρον διέξασιν τοῦ Ῥωσικοῦ στρατοῦ (1878).
Ἔτερα ὄρη εἶναι τὸ Σκόμιον καὶ ἡ Ῥοδόπη ἐν τῇ
Ἀν. Ῥωμηλίᾳ.

Πεδιάδες.—Ἡ τῆς Σόφιας καὶ Σούμλας ἐν
Βουλγαρίᾳ καὶ ἡ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ Ὑαμπό-
λεως ἐν Ἀν. Ῥωμηλίᾳ.

Ποταμοί.—Ὁ Δούναβις ὁ δεύτερος κατὰ τὸ
μέγεθος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης πηγάζων ἐκ τοῦ Μέ-
λανος Δρυμοῦ τῆς Γερμανίας καὶ διαρρέων διὰ πολ-
λῶν κρατῶν ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον διὰ
τριῶν στομάτων, τρέφει πολλοὺς καὶ μεγάλους ἰχθῦς,
διαπλέσσεται ὑπὸ διαφόρων μικρῶν καὶ μεγάλων πλοίων
καὶ ὅπου ὁ χειμὼν εἶναι βαρὺς πῆγνυται καὶ δια-
κόπτεται ἡ ποταμοπλοία. Παρκαύματα αὐτοῦ ἐκ
τῆς Βουλγαρικῆς χώρας πηγάζοντες εἶναι ὁ Τίμακος,
ὁ Ὁσκιος καὶ ὁ Γιάνδρας, ἐν δὲ τῇ Ἀν. Ῥωμηλίᾳ
ποταμοὶ εἶναι ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα), ὅστις πηγάζων
ἐκ τοῦ Σκωρίου ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος.

Κλίμα.—Εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν τὴν χειμῶνα
ψυχρόν.

Ἐδαφός.—Ἡ κυρίως μὲν Βουλγαρία πρὸς Ν.
εἶναι ὀρενὴ καὶ ἀσώδης, ἡ δὲ πρὸς Β. εἶναι πεδινή
ἐνφ' ἡ Ἀν. Ῥωμηλίᾳ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ὀρενὴ
καὶ ἄφορος.

Προϊόντα.—Ἡ Βουλγαρία ὡς καὶ ἡ Ἀν. Ῥω-
μηλία παράγουσι πολλοὺς δημοτικαλοὺς καρπούς,
καπνόν, βοδελικόν, καὶ τρέφουσιν εἰς τὰς πλουσίας
αὐτῶν βοσκὰς μεγάλαις ἀγέλας βοῶν καὶ ἀμπελιὰ
ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων, μεγάλως δὲ ἀναρᾷ
καὶ ἡ ὀρυθηθρία.

Βίος καὶ θάνατα κατοίκων.—Οἱ κάτοικοι
κυρίως Βούλγαροι, Τούρκοι, Έβραῖοι καὶ Ἕλληνες,
ὧν ὑπὲρ τὰς 150,000 ἰδίᾳ ἐν τῇ Ἀν. Ῥωμηλίᾳ
εἶναι πάντες φιλόπονοι καὶ ἐργατικοί, ἀσχολούμενοι
κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Δυστυχῶς ὅμως κατὰ τὸ ἔτος 1906 οἱ Βούλγαροι
μισοῦντες τοὺς Ἕλληνας προσέβησαν ὅπως ἀναιτίως
εἰς ἄγριον κατ' αὐτῶν διωγμὸν, ἐξ οὗ ἔπαθον τὰ
πάνθηκα. Πλεῖστοι ἐνεκα τούτου ἠναγκάσθησαν νὰ
καταλίπωσι τὴν χώραν ταύτην ἐκ τε τῆς Βουλγα-
ρίας καὶ Ἀν. Ῥωμηλίας καὶ νὰ καταφύγουσιν εἰς τὴν
Ἑλλάδα. Εἰς πάντας δὲ τοὺς πρόσφυγας τούτους ἡ
ἀγαπητὴ πατὴρ μήτηρ Ἑλλὰς παρέσχε καὶ παρέ-

χει εισέτι πᾶσαν ἀναγκαίαν περίθαλψιν ἀνεγείρασα χάριν ὀριστικῆς αὐτῶν ἐγκαταστάσεως συνουσιῶν εἰς διάφορα μέρη τῆς Θεσσαλίας. (Εὐξεινόπολις, Νέα Ἀγχιάλος, Νέα Φιλιππούπολις, Νέαι Καρυαί.

Θρησκεία. — Οἱ Βούλγαροι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπεσπάρθησαν τοῦ Οἰκουμένου Πάτριάρχειον ἐκπρόχρησαν σχισματικοί. Ὁ θρησκευτικὸς αὐτῶν ἀρχηγὸς καλεῖται Ἐξάρχης καὶ ἐδρεύει ἐν Κομπόλει.

Παιδεία. — Ἡ Παιδεία ἐν Βουλγαρίᾳ ἤρχισεν ἤδη νὰ ἀναπτύσσεται. Οἱ Βούλγαροι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀκόμη ἦσαν ἐλάχιστα μεμαρτυρημένοι.

Ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ γεωγραφία δὲν ἀνεπτύχθησαν εἰσέτι, καίτοι τὸ ἔδαφος τῆς χώρας καὶ εὐφρον καὶ πλουτοφόρον εἶναι, μόνον δὲ ἡ ταπητουργία προσδεύει.

Ἡ εἰσαγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 130,150,000 φρ., ἡ δὲ ἐξαγωγὴ εἰς 112,357,000 φράγκα.

Συγκοινωνία. — Δι σημαντικώτατον σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶναι ἡ τῆς Σόφιας-Φιλιππουπόλεως-Ἀδριανουπόλεως, ἡ τῆς Σόφιας-Σερβίας-Αὐστρίας καὶ ἡ τοῦ Ρουχτσουκίου-Βάρνης. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ πολλὰ ἀμείνεται ὁδοὶ διευκολύνουσι τὴν συγκοινωνίαν τῆς χώρας.

Πολίτευμα. — Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι συνταγματικὴ διαδοχικὴ μοναρχία, βασιλεὺς δ' αὐτῆς εἶναι ὁ Φερδινάνδος Α' κυβερνῶν μετὰ Βουλῆς (Σοβάνου) αποτελουμένης ἐκ 203 ἀντιπροσώπων καὶ Ὑπουργείου.

666. **Ὁ στρατὸς** ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 60,000 ἄνδρας, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 250,000 ἄνδρας· κέκταιται δὲ καὶ μικρὸν σπολιτικὸν ἀποτελούμενον ἐκ 12 μικρῶν πλοίων.

667. **Ἡροῦπολογισμός.** — Τὰ μὲν ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς 149,515,000 φράγκων, εἰς ἔσον ποσὸν δὲ τὰ ἔξοδα (νόμισμα λίβ=φράγκον).

668. **Πόλεις.** — Πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου εἶναι ἡ Σόφια (83,000 κ.), κειμένη εἰς τὰς δυτικὰς ὑπορείας τοῦ Αἵμου καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις συνδέεται μετὰ τῶν ἡνωμένων σιδηροδρόμων τῆς Εὐρώπης. Πρὸς Β. τοῦ Αἵμου καὶ ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς χώρας εἶναι τὸ Τύρνοβον (15,000 κ.), πόλις ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας. Πρὸς Α. τοῦ Τυρνόβου κεῖται ἡ Σούμια (23,000 κ.), πόλις ὀχυρωτάτη συνδεομένη διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Βάρνης (πάλαι Ὀδησσός) (37,000 κ.), τοῦ μεγαλυτέρου λιμένος τῆς Βουλγαρίας

ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, καὶ ἐν ἣ πολλοὶ Ἕλληνες κατοικοῦσι διατηροῦντες καλῶς κατηρτισμένα σχολεῖα καὶ νοσοκομεῖον. Πρὸς Α. τῆς Βάρνης εἶναι ἡ Καβάρνα μετὰ λιμένος ἐξαγωγῆς δημητριακῶν.

Ἡ Βουλγαρία ἔχει καὶ πολλὰς περσίδοναξίους πόλεις, ὧν αἱ πλείους εἶναι ὀχυραὶ καὶ ἔχουσι μέγα ἐμπόριον, ἰδίως δημητριακῶν καρπῶν· αἱ ἐπισημότεραι τούτων εἶναι τὸ Βιδίνιον (16,000 κ.), ἡ Νικόπολις, τὸ Σίτσοβον (13,000 κ.), τὸ Ρουχτσουκίον (35,000 κ.)—εἰς τὴν πόλιν ταύτην καταλήγει καὶ ὁ ἀπὸ Βάρνης σιδηροδρόμος—καὶ ἡ Σιλίστρια (12,000 κ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐκεῖ, ὅπου ὁ Δούναβις στρεφόμενος πρὸς Β. εἰσέρχεται εἰς τὴν Ρουμανίαν.

Ἡ πόλις Πλένα (21,000 κ.) εἶναι μεσόγειος καὶ ὀχυρὰ, ἐγένετο δὲ ὀνομαστὴ κατὰ τὸν Ρωσoturικὸν πόλεμον 1877—78 διὰ τὴν ἐν αὐτῇ πολιορκίαν τῶν Τούρκων ὑπὸ τῶν Ρώγων. Κενστανδήλιον (12,000 κ.), Σαμάκοβον (11,000 κ.) παρὰ τὰ Μακεδονικὰ σύνορα.

Πρωτεύουσα δὲ τῆς Α. Ρωμηλίας εἶναι ἡ Φιλιππούπολις (45,000 κ.), κτίσμα Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, ἐκτισμένη ἐπὶ τριῶν λόφων, διακροεμένη δ' ὑπὸ τοῦ Ἐβρου καὶ συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι πολλὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ τὰ Ζαφίφεια Διδασκαλεῖα· Στενήμαχος (14,000 κ.), κειμένη πρὸς Ν. τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ κατοικοῦμένη ὑπὸ Ἑλλήνων διατηροῦντων ἀκριβοῦς τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, Σήλινμος (25,000 κ.) ὑπὸ τὰς ὑπορείας τοῦ Αἵμου, Σιφὸόπολις (Ἀπολλωνία 4 χιλ. κ.), Πύργος (12,000 κ.), ἔδρα μητροπολίτου μετὰ λαμπρῶν Ἑλλήνων σχολείων καὶ Μεσημβρία (2,500 κ.), κείμεναι πᾶσαι παρὰ τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ οἰκούμεναι ὑπὸ Ἑλλήνων. Μεταξὺ τῶν καθαρῶς βουλγαρικῶν πόλεων ἀξιοσημεῖστοι εἶναι ἡ Ἰάμπολις (16,900 κ.), τὸ Καζανλίκ (11,000 κ.), ὀνομαστὴν διὰ τὸ ἐκεῖ παρκαθόμενον ἐξαιρετικὸν βοδελίκιον, τὸ Ἐσκι Ζααρά (21,000 κ.) καὶ Γενί Ζααρά (Παζλίκι καὶ Νέα Ζαγορά), κομποπόλεις ἐμπορικαί, ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, καὶ τὸ Τατάρ Παζαρτζίκ (17,000 κ.).

669. **Ἰσορική ἔκφαις.** — Οἱ Βούλγαροι ἐν ἀρχῇ κατόικουν τὰς περὶ τὸν ποταμὸν Βάλχαν χώρας, ἐξ ὧ καὶ ὀνομασθήσαν **Βούλγαροι**. Ἐκείθεν δὲ ὁρμήσαντες διέβησαν τὸν Δούναβιον περὶ τὰ 680 μ. Χ. εἰς τὴν σήμερον ὑπ' αὐτῶν καλουμένην **Βουλγαρίαν**, πάλαι Κάτω Μοισίαν, ἔθνη ἀναμιχθέντες μετὰ Σλαβικοῦ τινος λαοῦ παρέλαβον παρ' αὐτοῦ τὴν γλῶσσαν καὶ ἐξεσλαβίσθησαν, βραδύτερον δὲ ἐδιδάχθησαν ὑπ' Ἑλλήνων, τῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ ἔγιναν χριστιανοὶ κατὰ τὴν 9ην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα.

Καί κατ' ἀρχάς μὲν οἱ Βουλγάροι ἀπετέλεσαν Κράτος ἀνεξάρτητον ἄλλ', ἐπειδὴ κατόπιν εἰσέβαλον εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας καὶ ἐλεηλάτησαν αὐτάς, κατεπολεμήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔγιναν φόρου ὑποτέλεις εἰς αὐτούς, ἀκολούθως δὲ καὶ ὑπετάχθησαν ὁλοσχερῶς, τὸ δὲ Κράτος αὐτῶν κατέλυθη.

Ἐπειτα δ' ὅμως πάλιν κατῴρωσαν νὰ ἱδρῶσι νέον Βουλγαρικὸν Κράτος, ὅπερ ὑπέταξαν οἱ Τούρκοι τῷ 1386, ἔκτοτε δὲ οἱ Βουλγάροι διετέλουν ὑπὸ τῇ ἐξουσίᾳ τῶν Τούρκων, μέχρις οὗ ἀπληυθέρωσαν αὐτοὺς ἡ Ῥωσία τῷ 1878.

Οἱ Βουλγάροι ὅμως ἔκτοτε ἔγιναν θρασυτάτοι καὶ τρέφουσι τὴν μωρὰν ἐλπίδα νὰ κατακτήσωσιν ὅχι μόνον τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐνεκὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ Ἕλληνας ἔχουμεν ἱερὸν καθῆκον νὰ ἀντενεργήσωμεν κατὰ τῶν ἀρπακτικῶν αὐτῶν σπείρων καὶ ἐπιβρωῶν καὶ νὰ διασωσωμεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν χώρας καθαρὰς Ἑλληνικάς.

Οἱ Βουλγάροι μισοῦσι τοὺς Ἕλληνας καὶ ζητοῦσι διὰ παντὸς μέσου ἡμεῖτο καὶ ἀλλοῖτο ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ νὰ καταβῶσιν καὶ νὰ μεταβίβωσιν αὐτοὺς εἰς Βουλγάρους. Κατὰ τὰ τελευταῖα δ' ὅμως ἔτη αἱ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀκατονόμαστοι κακουργίαι αὐτῶν ἐν ταῖς ῥηθείαις χώραις ἔβησαν εἰς βαθμὴν προεξοφλῶντα βαθύτατον ἄλγος εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

670. Ἡ Ῥουμανία (πάλαι Δακία) εἶναι ἐκ τῶν μεγάλυτφων κρατῶν τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

671. **Ὅρια.**—Ὅριζεται δὲ πρὸς τὰ ΒΑ. ὑπὸ τῆς Ῥωσίας καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, πρὸς τὰ ΒΔ. ὑπὸ τῆς Αὐστρουγγαρίας καὶ τῆς Σερβίας καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας χωρίζομένη πλὴν τῆς χώρας τῆς Δοβρουτσᾶς καὶ τοῦ Δουνάβεως.

672. **Ἐκτασίς.**—151,353 τετραγ. χιλιόμετρα.

673. **Πληθυσμός.**—6,772,000 κάτ., ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Ἕλληνες.

674. **Ἐδαφός, Ποταμοί.**—Τὸ ἔδαφος τῆς Ῥουμανίας ἀποτελεῖ μίαν ἀγανὴν πεδιάδα κατὰ τὸ $\frac{1}{6}$ κεκαλυμμένην ὑπὸ ἀπεράντων δασῶν καὶ μόνον πρὸς τὰ ΒΑ. μέρος εἶναι ὀρεινόν, καθόσον ἑκτείνονται αἱ δασοδρεῖς ὄρεοσειραὶ τῶν Τρασυλθανικῶν Ἀλπεων καὶ χωρίζουσι τὸ βασίλειον ἀπὸ τῆς Οὐγγαρίας. Ἡ ἀγανὴς αὕτη πεδιάς διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν παραποτάμων τοῦ Δουνάβεως, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Ἀλούτς ὁ χωρίζων τὴν Βλαχίαν εἰς μικρὰν τοιαύτην πρὸς Δ. καὶ εἰς μεγάλην πρὸς Α., ὁ Δουμποβίτσας, ὁ Ἰαλομίτσας, ὁ Βουζέος, ὁ Σερέτις, ὁ Προῦθας πηγάδων ἐκ τῶν Καρπαθίων καὶ ὁ Δούναβις ἀμφοτέρω χωρίζοντες τὴν χώραν ἀπὸ τῆς Ῥωσίας. Ἀπαντες οἱ ποταμοὶ οὗτοι πηγνυται τὸν χειμῶνα.

675. **Κλίμα—προϊόντα.**—Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρὸν καὶ ὕγριον. Τὸ ἔδαφος ὅμως αὐτῆς λίαν εὐφορον, παράγει ἐξαίρετως δημητριακά. ἀραβόσιτον, σῆσμον, γεωμήλικα, τεύτλα, καπνὸν, διαφόρους ὀπώρας, κτηνοτροφικὰ εἶδη, καθόσον εἰς τὰς πλουσιωτάτας αὐτῆς βοσκὰς τρέφονται ἀγέλας πολυάριθμοι βοῶν καὶ χίρων καὶ πόιμνια αἰγῶν καὶ προβάτων, ὄλας ὀρνέκτων, πετρελαιοὶ καὶ ἄφρονες καὶ ἀξιοπλογοὶ ζυλεῖαν ἐκ τῶν δασῶν.

676. **Χωρογραφικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Ῥουμανία διαιρεῖται εἰς τρία μέρη· τὴν Βλαχίαν (μεγάλαν καὶ μικράν), κειμένην μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν Τρασυλθανικῶν Ἀλπεων, τὴν Μολδαβίαν, κειμένην μεταξὺ τοῦ Πρώθου καὶ τῶν Καρπαθίων, καὶ τὴν Δοβρουτσάν, μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως, τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τῆς Βουλγαρίας.

677. **Στρατιωτικαὶ δυνάμεις.**—Ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς κάλλιστα διοργανωμένος ἀνέρχεται ἐν εἰρήνῃ εἰς 70,000 ἀνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 250,000. Ἡ Ῥουμανία ἐκτείνεται καὶ σπολίσκον ἀποτελούμενον ἐξ 24 μικρῶν πλοίων, ἐξ ὧν ἐν μικρὸν θωρηκτὸν, μίαν ναυτικὴν σχολὴν καὶ 9 τορπιλλικά.

678. **Ὁ προϊὸς λογισμὸς τῆς Ῥουμανίας.**—Τὰ μὲν ἔσοδα ἀναβιβάζονται εἰς 416 εκατομμ. φράγκων, τὰ δὲ ἔξοδα ἐπίσης εἰς τὸ αὐτὸ ποσόν (νόμισμα λέου=φράγκον).

679. **Ἡ παιδεία** εἶναι ἀρκενύτως ἀνεπτυγμένη. Ἡ λαλομένη δὲ γλῶσσα εἶναι κρᾶμα Λατινικῆς καὶ Σλαβικῆς.

680. **Ἡ βιομηχανία** καὶ τὸ ἐμπόριον.—Ἐκ τῆς βιομηχανίας ἀμύζει μόνον ἡ ἀλευροποιία. Τὸ ἐμπόριον ἀμύζει εἰς τὰ σιτηρὰ καὶ τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ τὴν ἐξαγωγὴν ἀφθόνου ζυλεῖας, πετρελαίου καὶ ἄλατος.

681. **Ἡ συκοινωνία** τῶν διαφόρων πόλεων τῆς Ῥουμανίας γίνεται διὰ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ, καθὼς καὶ διὰ τῶν πολυαριθμῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἵτινες συνδέονται μετὰ τοῦ σιδηροδρομικοῦ συμπλέγματος τῆς Εὐρώπης.

682. **Ἡ εἰσαγωγὴ** ἀνέρχεται εἰς 430,509,000 φράγκων ἢ δὲ ἐξαγωγὴ εἰς 554,019,000.

683. **Πολίτευμα, θρησκεία.**—Ἡ Ῥουμανία ἔχει πολιτικὴν συνταγματικὴν μοναρχίαν συγκειμένην ἐκ Βουλῆς ἀποτελουμένης ἐξ 189 βουλευτῶν καὶ ἐκ Γερουσίας ἀπαρτιζομένης ἐξ 105 περίου γερουσκιστῶν. Βασιλεὺς δὲ αὐτῶν εἶναι ὁ Κάρολος Α'.

Οἱ Ῥουμᾶνοι κατὰγονται ἐκ τῶν Δακῶν, οἵτινες

ἀνεμίσχθησαν μετὰ τῶν Ῥωμίων, ἐξ ὧν παρέλθον καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν **ὀρθόδοξον** Χριστιανικὴν ἐκκλησίαν.

ΣΗΜ. Ἀπὸ τοῦ 1710 μέχρι τοῦ 1821 πάντες σχεδὸν οἱ ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας ἦσαν Ἕλληνες Φαναριῶται (Μαυροκορδαῖοι, Καλλιμάχαι, Γρίκαι, Καρατζάδες, Ὑψηλάνται, Μουροῦζαι, Σούτσοι).

684. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Διοικητικῶς διαίρεται ἡ Ῥουμανία εἰς 32 νομούς.

685. Πόλεις.—Πρωτεύουσα τῆς Βλαχίας καὶ ὅλου τοῦ Κράτους εἶναι τὸ Βουκουρεστίον (290,000 κ.), κείμενον ἐν τῷ μέσῳ περὶ τοῦ τῆς χώρας, ἔχει ὄχι μόνον μεγάλας πρετεὶς οἰκοδομὰς, λαμπροὺς περιπάτους, θέατρα, πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην καὶ πολλὰ εκπαιδευτικὰ καὶ φιланθρωπικὰ καθιδρύματα.

Πρὸς Ν. τοῦ Βουκουρεστίου εἶναι τὸ Γιούργεβον, (21,000 κ.), ἐπίνειον τοῦ Βουκουρεστίου κείμενον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ἀπέναντι τοῦ Ῥουχτσουκίου. Πρὸς Δ. τοῦ Βουκουρεστίου εἶναι ἡ Κραιόβα (46,000 κ.), κειμένη ἐπὶ τινος παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως καὶ ἔχουσα σπουδαιότατα ἀκατορυχεῖα. Πρὸς Β. τῆς Κραιόβης εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Δαγκουτάνιον, παρὰ τὸν ποταμὸν Ἀλούταν, ὀνομασθεὶς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως διὰ τὸν ἡρωϊκὸν θάνατον τῶν ἱερολοχιτῶν. Πρὸς Β. δὲ τοῦ Βουκουρεστίου εἶναι ἡ Πλοέστη (48,000 κ.). Πρὸς Α. τῆς Πλοέστης εἶναι ἡ Βραϊλα (59,000 κ.), πόλις διενεργοῦσα ἀξιόλογον ἐμπόριον δημοτικῶν κειμένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ἐν ᾗ πλεῖστοι Ἕλληνες διακροῦντες Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. Πρὸς Δ. εἶναι τὸ Βουζέον (23,600 κ.). Γαϊάσιον (65,500 κ.), ὃν πολλοὶ Ἕλληνες, κείμενον ἐπίσης ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Προύθου καὶ Σερέτου εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ Κράτους, ἔδρα δὲ τῆς ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως διεθνoῦς ἐπιτροπείας. Τοῦρνο-Σεβερίνον (20,000 κ.). Καλαφάτιον καὶ Τοῦρνο-Μαγουρέλι, ἥσπασαι παραδουνάβιοι ἐμπορικαὶ κωμοπόλεις. Ὅκνα, ἡ σπουδαιότερα πηγὴ πετρελαίου. Φωξάνη (24,600 κ.) ΒΑ. τῆς Βραϊλας.

Τῆς Μολδαβίας πρωτεύουσα τὸ Ἰάσιον (79,000 κ.), παρὰ τὸν ποταμὸν Προύθον, ἔχει πανεπιστήμιον, καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκπαιδευτήρια. Τὸ Ἰάσιον εἶναι ἐπίσημον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑθνικῆς καλλιγενείας, διότι ἐν αὐτῷ ἐκήρυξεν ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης τὴν ἐπαναστάσιν τῇ 22 Φεβρουαρίου τοῦ 1821. Πρὸς Ν. τοῦ Ἰαίου κεῖται ἡ Βεολάτη (24,000 κ.).

Τῆς δὲ Δοβρουτσᾶς, ἐπαρχίας νησώδους καὶ ἀραιῶς κατοικημένης, ἐπισημότερα πόλεις εἶναι ἡ Τούλτσα (20,000 κ.), ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως. Ἐπὶ δὲ τῆς πρὸς τὸν Εὐξείνιον πόντον παραλίας εἶναι ὁ Σουλινῶς, ὅστις κεῖται παρὰ τὸ μέσον στήμα τοῦ Δουνάβεως. Κατωτέρω τοῦ Σουλινῶς εἶναι ἡ Κωνσταντάνα (10,000 κ.), ἔχουσα ἀσφαλὴ λιμένα καὶ τὸν νηυσταθμὸν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ τῆς Ῥουμανίας.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπαρχία τῆς Δοβρουτσᾶς ἐδόθη εἰς τὴν Ῥουμανίαν ὡς ἀντάλλαγμα τῆς Βεσσαραβίας, ἣτις ἐξεχωρήθη εἰς τὴν Ῥωσίαν συμφώνως τῇ Βερολίνῳ συνθηκῇ τοῦ 1878.

686. Σύντομος ἱστορικὴ ἐποψις.—Ἡ Ῥουμανία πρότερον ἦτο δημοκράτειά εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας καὶ εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Μολδαβίας, αἵτινες ἦσαν φόρου ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Τούρκους. Ἀκολούθως ὅμως ἠνάγκασαν τῷ 1866 καὶ ἀπέτελεσαν μίαν ἡγεμονίαν, ἣτις πολεμήσασα γενναίως κατὰ τῶν Τούρκων τῷ 1881 ἀνεκράτηχη εἰς βασιλείον.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

687. Ἡ Σερβία (πάλαι ἄνω Μοισία) ἀποτελεῖ κράτος ἀνεξάρτητον.

Ἐκτασίς.—48,303 τετραγων. χίλιον.

688. Πληθυσμός.—2,825,000 κάτ.

689. Ὅρια.—Ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρογγαρίας, ἃς ἡ χωρίζεται διὰ τὸν ποταμὸν Σαῦον καὶ Δουνάβεως, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τῆς Ῥουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας καὶ πρὸς τὸ ΝΔ. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Βοσνίας.

690. Ὅρον καὶ ἔδαφος ἐν γένει.—Ἡ Σερβία εἶναι χώρα μεσσηγεία καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινῇ, δαυώδης καὶ μεταλλοφόρος καὶ μάλιστα πρὸς Α., ἐνθα διακλαδίζονται πολλὰ ὄρη (Ρούδνικον καὶ Κοπαόνικον) ἐν τῇ ὀρυσσειᾷ τοῦ Αἵμου, ἔχει δ' ὅμως καὶ πολλὰ πεδινὰ μέρη καὶ μάλιστα ἐν τῷ μέσῳ, ὅπου ἐκτείνεται μεγάλη πεδιάς, ἣτις εὐρυνόμενη πρὸς Β. καταλήγει εἰς τὸν Δούναβιν. Τὴν πεδιάδα αὐτήν διαρρέει ὁ Μοραῦς, ἀποτελούμενος ἐν ἀρχῇ ἐκ δύο κλάδων, οἵτινες συνεννοῦνται εἰς ἓνα ποταμὸν, ὅστις ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει εἰς τὸν Δούναβιν, εἰς δὲ ἐκβάλλει καὶ ὁ Σαῦος.

691. Ποταμοί.—Ὁ Δούναβις καὶ οἱ παραποτάμοι αὐτοῦ Σαῦος, Τίμακος, Μοραῦς καὶ Δρίνος.

692. Κλίμα καὶ προϊόντα.—Τῆς Σερβίας τὸ κλίμα εἶναι ὑγμένιον, ἂν καὶ πρὸς Β. ψυχρόν, οἱ δὲ κάποιαι αὐτῆς ἀσχολοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, ἰδιαίτατα δὲ εἰς τὴν χαιροτροφίαν, ἣτις εἶναι πολὺ ἀνεπτυ-

γμένη ἐν Σερβίᾳ, ἐνεκα τῆς ἀφρονείας τῶν βασιλευσίδων.

693. **Συγκοινωνία.**—Ἡ Σερβία συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Βουλγαρίας, Τουρκίας καὶ Αὐστρουγγαρίας, πλεῖστοι δὲ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ χώρᾳ ἀμελῆται οἱ ὁδοί.

694. Ὁ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ μὲν ἀνέρχεται εἰς 25,000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 150,000.

695. **Προϋπολογισμός.**—Ἔσοδα 103,644,000 γράκχα, ἔξοδα δὲ ἴσον ποσόν (νόμισμα δύνειο = γράκχα).

Ἡ εἰσαγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 75,635,000 γρ., ἡ δὲ ἐξαγωγὴ εἰς 77,749,000 γράκχα.

696. **Θρησκεία, πολιτεῖα.**—Οἱ Σέρβοι εἶναι λαὸς Σλαωνικός, ἀνήκουν εἰς τὴν Χριστιανικὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν καὶ κυβερνοῦνται ὑπὸ συνταγματικῆς μοναρχίας, ὁ βασιλεὺς κυβερνᾷ μετὰ βουλῆς (Σκουφίνας) ἀποτελουμένης ἐξ 160 μελόν.

697. **Πόλεις.**—Πρωτεύουσα τοῦ Κράτους εἶναι τὸ Βελιγράδιον (77,700 κ.), ἔπειρ κεῖται ἐπὶ τῆς

συμβολῆς τοῦ Σαίου καὶ τοῦ Δουνάβειος καὶ συνδέεται μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου, ἔχει δὲ ὄχυρόν φρούριον, πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην, μουσεῖον καὶ στρατιωτικὴν σχολήν. Ἐνταῦθα ἔθανο-τῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων ὁ πρωτομάρτυς τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας Ῥήγας Φεραίος. Πρὸς Α. τοῦ Βελιγραδίου εἶναι ἡ Σεμένδρια (8,000 κ.), ὄχυρά πόλις κειμένη ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος. Ἐν τῇ μέσῳ δὲ περὶ τοῦ τῆς χώρας εἶναι τὸ Κραγιούγεβατς (15,500 κ.), παλαιὰ πρωτεύουσα, ἔχον μέγα ὀπλοστάσιον μετὰ χυτηρίου πυροβολῶν. Πρὸς Ν. δὲ εἶναι ἡ Νίσσα (Νκισ-σός, 22,000 κ.), πόλις ὄχυρά, κειμένη ἐπὶ τινος παραποτάμου τοῦ Μοράβου, πατρίς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Πρὸς Β. κεῖται τὸ Ἀλεξινάτς (10,000 κ.), Βράνια (11,000 κ.), Πιρότ (11,000 κ.), ἔχουσα μεγάλα ὀρυκτῆρια ταπῆτων παρὰ τὰ Βουλγαρικὰ σύνορα. Ποσιάβεβιτς (13,000 κ.), πόλις ἐμπορικῆ. Λέσκοβατς (13,500 κ.), γνωστὴ διὰ τὴν καλλιερ-γίαν τοῦ κινναβίου.

698. **Ἱστορικὴ ἔποψις.**—Οἱ Σέρβοι ἀπὸ τοῦ 1389 ὑπέταχσαν εἰς τοὺς Τούρκους, εἴτα δὲ ἐπανεληγμένως πολεμήσαντες ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τουρ-κικοῦ ζυγοῦ κατώρυσαν μετὰ τὸ 1815 νὰ ἀποκτήσωσι πε-ριωρισμένην ἡγεμονίαν ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς Τούρκους μέχρι τοῦ 1878, ὅτε μετὰ τὸν Ῥωσοτουρκικὸν πόλεμον ἀνεκνήρυθσαν ἐντελῶς ἀνεξάρτητοι καὶ ἀπὸ τοῦ 1882 ἀνεγνωρίσθησαν εἰς βασίλειον.

"Εδῃ βασιλεὺς τῆς Σερβίας ἀνεγνωρίσθη ὡς ἐκ τῆς παλαιᾶς δυναστείας Καραγεώργεβιτς Πέτρος Α' ἀντὶ τοῦ δολοφονηθέντος βασιλεῶς Ἀλεξάνδρου τῆς δυναστείας τῶν Ὁβρένοβιτς.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

699. **"Ορια.**—Τὸ Βασίλειον τοῦ Μαυροβουνίου κεῖται μετὰξὶ Τουρκίας καὶ Αὐστρουγγαρίας (Δαλματίας) μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

700. **"Εκτασίς.**—9,080 τετραγ. χιλιόμετρα. **Πληθυσμός.**—250,000 κ. Τὸ Μαυροβούνιον διασχίζεται ὑπὸ μεγάλων καὶ κρημνιδῶν ὄρεων (Δορμίτωρ 2,700 μ. καὶ Κῶμος 2,850 μ.), κλάδων τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων, ἔτινα μακροῦθεν ὀρώμενα φαίνονται σκιερὰ, ὡς ἐκ τούτου δὲ ταῦτα ὠνομάσθησαν Μαῦρα βουνὰ καὶ ἡ χώρα Μαυροβούνιον.

701. **Ποταμοί, λίμναι.**—Ὁ Μοράτσα καὶ ἡ ἱχθυοτρόφος λίμνη Λεβεάτις, εἰς ἣν οὗτος ἐκβάλλει καὶ ἦτις ἀνήκει, ὡς εἶδομεν, καὶ εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

702. Τὸ **κλίμα** τοῦ Μαυροβουνίου εἶναι πολὺ ψυχρὸν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτοῦ ἀποζῶσι κυρίως ἐκ τῆς κτηνοτροφίας.

703. **Θρησκεία.**—Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί.

704. **Πολίτευμα.**—Συνταγματικὴ μοναρχία ὑπὸ βασιλέα Νικόλαον τὸν Α', με Βουλὴν (Σκουφίαν) ἐξ 61 μελῶν.

705. **Προϋπολογισμός.**—Τὰ μὲν ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς 2,980,000 φλωρίνα αὐστριακὰ, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς ἴσον ποσόν.

706. Ἡ **παιδεία** εἶναι ὀλίγων παρεμειλημένη. Ἡ **εἰσαγωγὴ** ἀνέρχεται εἰς 6,259,800 κορώνας, ἡ δὲ **ἐξαγωγὴ** εἰς 1,388,264 κορώνας.

Οἱ Μαυροβούνιοι ἐν ὄρῃ πολέμου λαμβάνουσι πάντες τὰ ὅπλα.

707. **Πόλεις.**—Πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου εἶναι ἡ Κετίγγη, κομὸπολις μεσόγειος, ἔχουσα 4,300 κ. Πρὸς τὸ ΒΔ. τῆς Κετίγγης εἶναι ἡ Ποδγορίτσα, ἐπὶ τοῦ Μοράτσα, ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς ἡγεμονίας, ἔχουσα 10,000 κ. Πρὸς Β. τῆς Ποδγορίτσης εἶναι ἡ κομὸπολις Δαλίνοβογδόρ, ἐν ᾗ συνήθως διαμένει ὁ ἡγεμὼν, ἔχουσα (1,100 κ.). Νίξιτς (3,800 κ.), πόλις ὀχυρὰ. Ἐπὶ τῆς παραλίας δὲ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους κείται δύο λιμένες, τὸ Ἀντίβαρι (2,300 κ.) καὶ πρὸς Ν. αὐτοῦ τὸ Δουλιτσιν (5,000 κ.). Ρίεκα (1,500 κ.).

Τὸ Μαυροβούνιον ἀπετελεῖ μέρος τοῦ Σερβικοῦ βασιλείου πρὸ τῆς ὑποταγῆς αὐτοῦ εἰς τοὺς Τούρκους. Ἀπὸ δ' ἐκεῖνο ὑπετάγη, οἱ Μαυροβούνιοι πολέμουσιν ἀδιελπίτως ἐναντίον τῶν Τούρκων κατωρθωσάν τ' αὐτοῖς διατηρήσῃ τὴν ἐλευθερίαν των.

Ἐπὶ τέλος δὲ διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ μεγαλοψυχίας αὐτῶν ἡγάγθησαν τὰς Μ. Δυνάμεις ν' ἀνακηρύξῃ τὸ Μαυροβούνιον ἡγεμονίαν ἀνεξέρετον τῇ 1878. Καὶ τῇ 1910 εἰς βασίλειον.

ΙΤΑΛΙΑ

708. Ἡ Ἰταλία κεῖται πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖται δ' ἐκ τῆς Ἰταλικῆς ἢ Ἀπεννινικῆς λεγομένης Χερσονήσου καί μέρους μετὰξὺ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους καὶ ἐκ τινῶν ἄλλων μικρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων δύο, ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδηνία, εἶναι αἱ μέγισται νῆσοι τῆς Μεσογείου ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλους, καὶ ἡ Μελίτη, ἡ Κορσική, εἰς τοὺς Ἀγγλους.

709. **"Εκτασίς, πληθυσμός.**—Ἡ Ἰταλία ἔχει ἔκτασιν (286 χιλ. τετραγ. χιλίμ.) καὶ **πληθυσμόν** ὑπὲρ τὰ 34 1/2 εκατομμύρια κατοίκων.

710. **"Ορη.**—Αἱ Ἀλπεις, γαρίζουσι τὴν Ἰταλικὴν χερσονήσον ἀπὸ τῆς ἄλλης Εὐρώπης, τὰ Ἀπέννινα, διήκοντα κατὰ μῆκος τῆς χερσονήσου (2,160 μ.), τὰ Ἀβρούζια 2,900 μ.), τὰ ὄρη τῆς Καλαβρίας καὶ τὸ ἐνεργὸν ἡρπίστειον **Βεζούβιος** (1300 μ.) πλησίον τῆς Νεαπόλεως. Εἰς δὲ τὴν Σικελίαν εἶναι τὰ Σικελικὰ ὄρη (2,040 μ.) καὶ τὸ ἐνεργὸν ἡρπίστειον τῆς **Αἵτης** (2,300 μ.).

711. **Ποταμοί** ὁ Πάδος, ὁ Ἀδίγης καὶ ὁ ἱστορικὸς Ρουβίκων γνωστότατος διὰ τὸ πολυθρύλητον λόγιον τοῦ Κίσιπας «ἐρρίθω ὁ κύβος», ὁ Ἀρνος, ὁ Τίβερις καὶ ὁ Λειρὶς, ὁ Μέταυρος καὶ ὁ Φρέντων. Ἡ Ἰταλία ἔχει καὶ πολλὰς διώρυγας ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Πάδου ἰδίως.

712. **Κλίμα, ἔδαφος.**—Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι γλυκύτατον καὶ μόνον εἰς τὰ βόρεια καὶ ὑψηλὰ μέρη αὐτῆς εἶναι τὸν χειμῶνα ὀρεμνῶν, τὸ δὲ ἔδαφος εὐφορώτατον.

713. **Πολίτευμα, θρησκεία.**—Τὸ πολίτευμα τῆς Ἰταλίας εἶναι συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς χριστιανοὶ καθολικοί.

Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.—Οἱ Ἰταλοὶ εἶναι λαὸς εὐθυμὸς καὶ φιλόμουσος, φιλόπονος καὶ ἐργατικὸς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, βιομηχανίαν, ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

714. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Ἰταλία κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους συνεπάγη εἰς κράτος ἡνωμένον τῇ βοήθειᾳ τῆς Γαλλίας, διακρίνεται δὲ εἰς 17 μεγάλα διαμερίσματα, ὑποδιαιρούμενα εἰς 69 ἐπαρχίας.

715. **Προϋπολογισμός.**—2,111,800,000 φράκων.

716. **Στρατὸς καὶ στόλος.**—Ὁ μὲν στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 300 χιλ. ἄνδρας καὶ ἐν πο-

λέωφ εἰς 1,500,000· ὁ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 350 πλοίων, ἐξ ὧν 58 θωρηκτά.

717. Παιδεία. — Ἡ παιδεία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη.

718. Προϊόντα γεωργικὰ καὶ βιομηχανικά. — Ἡ γεωργία εἶναι τελείως ἀνεπτυγμένη, παράγει δὲ δημητριακοὺς καρπούς, ὄρζαν, οἶνον, ἔλαιον, ἐλαίαις, ὀπώρας, ὀλίγα κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἄφθονον ἄλλωστον μέλας.

Ἡ δὲ λοιπὴ χώρα παράγει πλὴν τῶν ἀνωτέρω προϊόντων καὶ ὀρυκτά, ὅσων θεῖον (Σικελία), σίδηρον καὶ μαρμαρα (Καράρας).

Τὸ ἔξαγωγικὸν αὐτῆς ἐμπόριον ἀνέρχεται εἰς 3,000 ἑκατομμ. φράγκων.

Ἡ **δυτικονομία** καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν εἶναι ἀπολύτως προηγμένη· ἔχει σιδηροδρομικὸν δίκτυον διεθνούς σπουδαιότητος, διότι διὰ τῶν σιδηροδρόμων αὐτῆς μεταβαίνουν εἰς τὴν δυτικὴν καὶ κεντρικὴν Εὐρώπην.

719. Πόλεις. — Πρωτεύουσα τοῦ κράτους εἶναι ἡ ἄλλοτε κοσμοκράτειρα Ῥώμη (440,000 κ.), ὡκοδομημένη ἐκαστέρωθι τῶν ἀπὸ τῶν Τιβέρεως, ἔχουσα πλεῖστα ὅσα ἀρχαῖα μνημεῖα παλαιᾶς δόξης καὶ εὐκλείας, ἀξυλόγα μουσεῖα καὶ μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς. Ἐν αὐτῇ εἶναι ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ὁ μέγιστος τῶν Χριστιανικῶν ναῶν, ἐν αὐτῇ δ' ἔδρευε καὶ ὁ Πάπας ὁ ἀρχηγὸς τῶν Καθολικῶν. Ἐν Ῥώμῃ ὑπάρχει τὸ βασιλικὸν ἀνάκτορον Κυρινάλιον καὶ τὸ ἀπέραντον Βατικανόν, ἀνάκτορον τῶν Παπῶν, μετὰ πλουσιωτάτων βιβλιοθηκῶν. Σιβαταβένια, ἐπίκειον τῆς Ῥώμης καὶ πολεμικὸς λιμὴν. ΒΑ. τῆς Ῥώμης κεῖται ἡ Φλωρεντία (158,000 κ.), μία τῶν ὀρεινότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα παντοειδῆ καὶ πλούσια μουσεῖα καὶ καλλιτεχνικὰς βιβλιοθήκας. Λιβόρνος (80,000 κ.), πόλις παλαιὰ καὶ ἐμπορικὴ μετὰ ἑλληνικῆς παροιίας. Τουρίνον (283,000 κ.), παρὰ τὸν Πάδον, ἄλλοτε πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Πεδεμοντιῦ, πόλις ὀρεινὴ μετὰ Πανεπιστημίου. Γένουα (169,000 κ.), μέγας, ὥρτος καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἰταλίας, πατρίς τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου. Μιλῶνον (491,000 κ.), πόλις ὀρεαία ἔχουσα πλουσιωτάτας βιβλιοθήκας καὶ τὸν διὰ 2,000 ἀγαθῶν κει-κοσμημένων νάον τοῦ Ἀγ. Ἀμβροσίου καὶ λαμπρὸν μελοδραματικὸν θέατρον.

Ἡ ὀρεαία Βενετία (152,000 κ.), ἐκτισμένη ἐπὶ 117 νησίδων συνδεομένων διὰ γεφυρῶν καὶ διαωρύχων μετὰ μεγαλοπρεπῶν ναῶν, ὧν ἐπισφαύτερος ὁ τοῦ Ἀγ. Μάρκου, δουρικῶν ἀνακτόρων καὶ ἀρχαιο-

τάτου ἑλληνικοῦ τυπογραφείου καὶ βιβλιοθήκης. Βονωνία (154,000 κ.), ἔχουσα τὸ ἀρχαιότατον πανεπιστήμιον τῆς Εὐρώπης. Νεάπολις (508,000 κ.), ἡ πολυανθρωποτέρα πόλις τῆς Ἰταλίας, ὑπὸ τὰς Δ. ὑπάρχειας τοῦ Βεζουβίου. Βριττήσιον (14,000 κ.), λιμὴν ἀσφαλέστατος, ἀφετηρία τῆς συντομωτέρας ὁδοῦ ἐξ Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰν ἀνατολιν.

Τῆς δὲ Σικελίας ἐπισφαύτεραι πόλεις εἶναι ἡ Πάνομος (Παλέρμο, 254,000 κ.), ἡ Μεσσήνη (150,000 κ.), καταστραφεῖσα τελευταῖον ὑπὸ σεισμῶν, ἡ Κατάνη (149,000 κ.) παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ἡφαιστείου Ἀἴτνης, λαμπρὸς λιμὴν.

Τῆς Σαρδηνίας πρωτεύουσα εἶναι τὸ Κάλιαρι (54,000 κ.). ΒΑ. τῆς Σαρδηνίας κεῖται ἡ Καπρέα, νησίς τοῦ Γαριβιάδου.

Ἡ νῆσος Μελίτη (Μάλτα) κεῖται πρὸς Ν. τῆς Ἰταλίας, ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγίλους καὶ ἔχει πόλιν τὴν ὀχυρωτάτην Λαβιάττην (65,000 κ.), ἐν ᾗ ὑπάρχει μέγας Ἀγγλικὸς πολεμικὸς ναύσταθμος.

Ἀπουλία. Ἡ Ἰταλία κατέχει ἐν Ἀφρικῇ τὴν Ἐρυθρίαν καὶ μέρος τῆς τῶν Σωμαλῶν χώρας.

720. ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. — Μεταξὺ τῶν Ἰταλικῶν πόλεων Ἀγκῶνος καὶ Ῥαβέννης κεῖται ἡ μικρὰ δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μαρίνου (8,950 κ.), διατελοῦσα ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας.

ΓΑΛΛΙΑ

721. Σχήμα καὶ ὄρια. — Ἡ Γαλλία κατέχουσα τὴν ΒΔ. γωνίαν τῆς Εὐρώπης ἔχει σχῆμα σχεδὸν ἑξαγωνικὸν καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γερμανίας μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, χωριζομένη πρὸς Β. ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας διὰ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης, ἐκ δὲ τῆς Ἰσπανικῆς χερσονήσου διὰ τῶν Πυρηναίων. Πρὸς Α. δὲ ἀπὸ τοῦ Βελγίου διὰ τῶν Ἀρδένων.

722. Ἐκτατός. — 536,464 τετραγ. χιλιόμετρα.

723. Πληθυσμός, θρησκεία. — 39,252,000 κάτοικοι, πάντες σχεδὸν καθολικοί.

724. Νῆσοι. — Αἱ Νορμανδικαὶ πολιτικῶς ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐν τῇ Ἀτλαντικῇ καὶ ἡ Κορσικὴ (Κόρνος) καὶ τινες ἄλλαι μικρότεραι ἐν τῇ Μεσογείῳ.

725. Ὄρη. — Τὰ Ἄρδεννα, μεταξὺ Γαλλίας καὶ Βελγίου, τὰ Βόσγια, χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γερμανίας, ὁ Ἰούρας ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τὸ ὄρος Σενί (3584 μ.), κάτωθι τοῦ ὁποῦο διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ σιραγὴ, ἡ συνδέουσα τὴν Γαλλίαν μετὰ

τῆς Ἰταλίας, αἱ Δυτικαὶ Ἀλπεῖς, ἐν αἷς τὸ Λευκὸν ὄρος (4810 μ.), τὰ Κεντρικὰ τῆς Γαλλίας ὄρη, αἱ Κηβέναι καὶ τὰ Πυρηναία, μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας.

726. Ποταμοί. — Ποταμοί, ὧν οἱ πλεῖστοι πλωτοὶ συνδεόμενοι διὰ πολλῶν διωρύχων, εἶναι ὁ Ῥοδανός, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀγ. Γο θάρδου ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον, ὁ Σηκουάνας, ἐκβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης, ὁ Λείγηρ, ὁ μακροτάτος πάντων, πηγάζων ἐκ τῶν Κηθενῶν ῥύεται εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, καὶ ὁ Γαρούνας, ῥέων ἐκ τῶν Πυρηναίων ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

727. Κλίμα. — Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἰς μὲν τὰ βόρεια ὑψηλὰ αὐτῆς μέρη εἶναι ψυχρὸν, εἰς δὲ τὰ νότια εὐκρατές καὶ γλυκύ, ὑγρὸν δὲ εἰς τὰ παράλια τοῦ ὠκεανοῦ.

728. Ἐδαφός καὶ προϊόντα. — Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας εἶναι λοφώδες μὲν πρὸς Ν., ὀρεινὸν δὲ πρὸς Α., γενικῶς δ' εἶναι εὐφορώτατον καὶ παράγει πλεῖστα βλα προϊόντα.

Τὰ κυριώτερα τῶν ἐξαγομένων προϊόντων εἶναι ὑφάσματα μεταξίνα, μάλλινα καὶ βαμβάκινα, διάφορα τεχνουργήματα (εἶδη πολυτελείας) καὶ ὁ ἐξαιρετός οἶνος τῆς Καμπανίας καὶ Βουργουνδίας (Βορδώ).

729. Τὸ ἐμπόριον ἐν γένει, εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικόν, ἀνέρχεται εἰς 8,000 ἑκατομ. φράγκων.

730. Συγκοινωνία. — Ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχει σιδηροδρομικὸν δίκτυον πολὺπλοκον ἐξηλωμένον καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, οἱ πλωτοὶ δὲ ποταμοὶ καὶ αἱ πολυπληθεῖς διώρυχες, αἱ μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσιν ἅψ' ἑνός, αἱ πυνύτταται ἀτμοπλοικαὶ γραμμαὶ ἀνὰ τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου ἁψ' ἑτέρου, καθιστῶσιν εὐχεροστάτην καὶ ἄνετον τὴν συγκοινωνίαν τῆς χώρας.

731. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Διοικητικῶς ἡ Γαλλία διαιρεῖται εἰς 84 διμερῆσματα (νομοίς).

732. Προϋπολογισμός. — Τὰ μὲν ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς 4,000 ἑκατομμ. φράγκων, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς ἵσον σχεδὸν ποσόν.

733. Στρατός καὶ στόλος. — Ὁ στρατός τῆς ἡμετέρας ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 531,000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 2,500,000 ἄνδρων, εἶναι δὲ λαμπρῶς διαρργανωμένος.

Ὁ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 530 πλοίων, ὧν τὰ 90 εἶναι θωρηκτὰ διαφόρου μεγέθους.

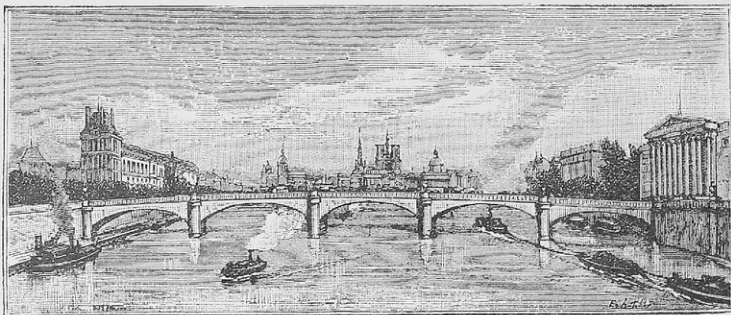
734. Παιδεία. — Ἡ παιδεία ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1870 ἐπετέλεσε μεγίστους προσόδους ἀναπτύχθαι εἰς μέγιστον βαθμόν,

735. Πολίτευμα. — Τὸ πολίτευμα τῆς Γαλλίας ἀπὸ τοῦ 1870 εἶναι δημοκρατικόν.

736. Πόλεις. — Πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας εἶναι αἱ Παρίσιοι (2,763,000 κ.), ἡ ὀρεινότερα πόλις τοῦ κόσμου, κειμένη ἐπὶ τῶν ὄρεων τοῦ Σηκουάνα, ὅστις χωρίζει αὐτὴν εἰς δύο ἄνιστα μέρη σχηματίζων τρεῖς μικρὰς νησίδας, συνδεομένας δι' 25 μεγάλων γεφυρῶν. Οἱ Παρίσιοι ἔχουσι θαυμασίας δεινροστοιχίας, περικαλλῆ δημόσια κτίρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ περίφημος ναὸς τῆς Παναγίας, τὸ Πάνθειον (ναὸς εἰς ὃν ἀναπαύονται τὰ ὅσα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας), τὸ Λούβρον, ἀξυολογώτατον Μουσεῖον, τὸ Κεραμεῖον κλ. Οἱ Παρίσιοι εἶναι πρὸς τούτους κεντρικὴ ἐστία ἐπιστημῶν (Πανεπιστήμιον, Ἀκαδημία, Πολυτεχνικὴ σχολή, Ἀστεροσκοπεῖον, λαμπρὸς Βοτανικὸς κήπος κλπ.), κέντρον μεγάλου ἐμπορίου καὶ ἀκρινοτάτης βιομηχανίας περιβάλλοντα δὲ ὑπὸ συνεχοῦς διαζώματος καὶ διπλῆς σειρᾶς τειχῶν. Πλησίον τῶν Παρισίων κεῖνται αἱ Βερσαλλίαι, (65,000 κ.), ἄλλοτε καθέδρα τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας, Ἀγ. Διονύσιος (60,000 κ.), ἔνθα οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, Βουλῶν, Ἀγ. Γερμανός, Νελλὸ κλπ., μεγαλυπερεπὴ πρόστατα τῶν Παρισίων.

Πόλεις ἐν τῇ Β. Γαλλίᾳ εἶναι ἡ Αἰλλή, παρὰ τὸ Βέλγιον (206,000 κ.), κέντρον ἐμπορίου βάμβακος καὶ λιπῶν ὑφαγμάτων, ζαχαρέας, ζύθου, μετάλλων καὶ μηχανῶν. Ρουέν (119,000 κ.), παρὰ τὸν Σηκουάνα ποταμὸν καὶ ἐν ἧ ἐκείᾳ ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν ἡ σώσασα τὴν Γαλλίαν Λύρην καὶ παρθένας (1,431 μ. Χ.). Χάρθρη 133,000 κ.), ἐπίνειον τῶν Παρισίων καὶ ἐμπορικώτατος λιμὴν. Δουνέρρη (39,000 κ.), λιμὴν πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς. Καλαί (66,000 κ.), κέντρον ἐμπορικὸν παρὰ τὸν ὁμώνυμον πορθμὸν ἀπέναντι τῆς Ἀγγλικῆς ἀκτῆς Δόβερ. Χερβοῦργον (46,000 κ.), μέγας πολεμικὸς λιμὴν. Βρέστη 84,000 κ.), ἐπίσης μέγας πολεμικὸς λιμὴν καὶ ναυτικὸν πολεμικὸν κέντρον. Νάντη (127,000 κ.), παρὰ τὸν Λείγηρα, μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν. Ρένναι (74,000 κ.), κέντρον προϊόντων γεωργικῆς βιομηχανίας. Ρήμαι (108,000 κ.), βιομηχανικὴ πόλις ἰδίως μάλλινων ὑφαγμάτων καὶ καμπανίτου οἶνου. Διζόν (71,000 κ.), πόλις ὄρη καὶ κέντρον τοῦ Βουργουνδίου οἶνου. Βεζανσόν (56,000 κ.), πόλις μετ' ἀξυολογὸν ὀρυκτοποιεῖων. Ναυαί (140,000 κ.), ἔχουσα λαμπρὰν βιομηχανίαν κεντημάτων καὶ ἀξυολογὸν θαπνομηκὴν σχολήν. Βελφόρρη, πόλις ὄρη καὶ τειχῶν.

737. Πόλεις τῆς μεδύνης καὶ ἐκδομῆς τῆς Γαλλίας εἶναι: Ἡ Λυὸν (472,000 κ.), παρὰ

ΠΑΡΙΣΙΟΙ

τὴν συμβολὴν τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ Σώνου, ἔχουσα μεγαλοπρεπεῖς προκυμαίας καὶ λαμπρὰν ἔσπιν πρὸς τοὺς ποταμούς· εἶναι πόλις ὀχυρὰ καὶ κέντρον βιομηχανικῶν μεταξίνων ὑφασμάτων καὶ μεταλλουργικῶν καὶ χημικῶν προϊόντων. Ἅγιος Στέφανος (147,000 κ.), κέντρον βιομηχανικῶν καὶ μεταλλουργικῶν· ἔχει δὲ καὶ λαμπρὰ ἐργοστάσια ὀπλων. Γρενόβλη (69,000 κ.), πόλις ὀχυρὰ ἔχουσα μεγάλα ἐργοστάσια χειροκτίων. Βορδῶ (257,000 κ.), παρόχθιος τοῦ Γαρόννα, πόλις ὀνομαστὴ διὰ τοὺς οἶνους τῆς. Τολῶσσα (148,000 κ.), ἐπὶ τοῦ Γαρόννα. Μομπελιὲ (76,000 κατ.) ἔχουσα διάσημον ἱατρικὴν σχολήν, ἐν ᾗ ἐσπούδασε καὶ ὁ ἀείμνηστος Κυραζῆς. Μασσαλία (517,000 κ.)· ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων (ἀποικία Φωκαέων) πολλὰ ἔτη πρὶ Χριστοῦ, εἶναι δ' ἐμπορικώτατος λιμὴν τῆς Γαλλίας παρὰ τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα ἀμεινυτάτην βιομηχανίαν, ἐλαιουργεῖα, σαπωνοποιεῖα, βυρσοδεψεῖα, ζαχαροποιεῖα κλ. Νίκαια (105,000 κ.), πόλις ὀνομαστὴ διὰ τὸ εὐκρατον αὐτῆς κλίμα ἰδίως κατὰ τὸν χειμῶνα. Τουλὼν (101,000 κ.), πόλις ὀχυρὰ, ὁ μέγιστος καὶ ἀσφαλέστατος φύσει καὶ τέχῃ πολεμικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας, ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει ἐκ τῶν Ἰταλικῶν νήσων ἡ Κύρνος (Κορσική), πατρίς τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος· πρωτ. Αἰάκειον (20,000 κ.).

738. **Ἀποικίαι.** — Ἡ Γαλλία ἔχει πολλὰς ἀποικίας ἐν Ἀφρικῇ (Ἀλγέριον, Τυνίδα, Γαλλικὸν Σουδάν, Γαλλικὸν Κόγγον, Μαδαγασκάρην κλπ.), ἐν Ἀσίᾳ (Γαλλικὴν Κοχινχίναν, Τογκανόν), ἐν Ὠκεανίᾳ (Νέαν Καληδονίαν, κλπ.) καὶ ἐν Ἀμερικῇ (Μαρτινίκαν, Γουαδελούπην κλπ.).

739. **Δημοκρατία τῆς Ἀνδόρρας.** — Ἡ μικρὰ δημοκρατία τῆς Ἀνδόρρας ἔχει πληθυσμὸν

6,000 κατοίκων (Ἰσπανοί), ἀποτελεῖται δ' ἐκ πολλῶν μικρῶν χωρίων κεκλιμένων ἐπὶ τῶν Πυρηναίων.

740. **Ἡ ἡγεμονία τοῦ Μονακοῦ.** — Εἰς τὰ ΝΑ. παράλια τῆς Γαλλίας μεταξὺ τῆς Νικαίας καὶ τῶν Ἰταλικῶν συνόρων κεῖται ἡ ἡγεμονία τοῦ Μονακοῦ, ἔχουσα 15,000 κατοίκους καὶ διατελοῦσα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.

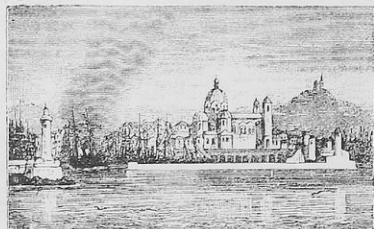
ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ

741. Τὸ βασίλειον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἀποτελεῖται ἐκ τῶν δύο μεγάλων νήσων, τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας, καὶ μικρῶν τινῶν ἄλλων, τῆς Σκετλάνδης, τῶν Ὀρκάδων πρὸς Β., τῆς συστάδος τῶν Ἐβρίδων πρὸς ΒΔ., τῶν Νορμανδικῶν καὶ τῆς Μαινῆς μεταξὺ Ἰρλανδίας καὶ Ἀγγλίας.

Ἐκτασίς (314,339 τετραγ. χιλιόμετρα).

Τὸ ἡνωμένον βασίλειον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, μετὰ τὴν Ἰαπωνίαν (Ἀσία), εἶναι ἡ μεγαλύτερα νησιωτικὴ ἐπικράτεια.

Ἡ Ἰρλανδία εἶναι μικροτέρα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινή, ἀμάρζει δ' ἐν

Σχ. 80. Ἀποψις τῆς Μασσαλίας.

αὐτῇ τὰ μάλιστα ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία.

742. Ἡ Μεγάλη Βρετανία **χωρογραφικῶς** διαιρεῖται εἰς τὴν κυρίως Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Οὐαλίαν, εἰς τὴν Σκωτίαν καὶ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν.

743. **Πληθυσμός.**—42,940,000 κάτ.

744. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας εἶναι ἴλιαν ὡρὸν καὶ ὀμβρῶδες, ἰδίως τὸ φθινόπωρον καὶ τὸ ἔαρ (δηλ. ὠκεάνειον), εὐκρατον δὲ τὸν χειμῶνα.

745. **Ὅρη.**—Τέσσαρες μικραὶ ὄροστοιχίαι· τὰ Οὐαλλικά, τὰ Κορνουαλικά (740 μ.), τὰ βόρεια Ἀγγλικά καὶ τὰ Σκωτικά (Γραμπιανὰ, 1,330 μ.). Ἀπαντα τὰ ὄρη ταῦτα ἐγγλείουσι πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου καὶ τὰ μεγαλύτερα ἀνθρακωχεῖα τῆς Εὐρώπης.

Ἐν δὲ τῇ Ἰρλανδίᾳ ἐκτείνονται δύο χαμηλαὶ ὄροστοιχίαι πρὸς Β. καὶ τὰ ΒΔ. παράλιτι τῆς νήσου.

746. **Ποταμοί.**—Ὁ Τάμεσις, ὁ Δουνδάλος, ὁ Φόρδης, ὁ Οὐβερὸς χυνομένοι εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν θάλασσαν, ὁ Σαβέρνιος ἐν τῇ κυρίως Ἀγγλίᾳ, ὁ Μέρσης, ὁ Κλύδης ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ὁ Σχάινον δὲ καὶ ὁ τοῦ Δουβλίνου ἐν Ἰρλανδίᾳ.

747. **Διώρυχες.**—Ἡ Καληδονικὴ διώρυξ ἐν τῇ Σκωτίᾳ συνδέουσα τὸν κόλπον τοῦ Μουράϊη μετὰ τοῦ τῆς Λόρνης καὶ αἱ διώρυχες τῆς Κλύδης, τῆς Φόρδης καὶ πλεῖστοι ἄλλαι, αἵτινες διαρρέουσι τὴν χώραν συνδέουσαι πάντας σχεδὸν τοὺς μικροὺς ποταμούς.

748. **Ἐθνογραφικὴ ἔποψις.**—Οἱ κάτοικοι τῆς Μ. Βρετανίας ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γερμανικὴν φυλὴν, καὶ μόνον οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἰρλανδίαν καὶ τὰς Ἑβρίδας νήσους ἀνήκουσιν εἰς τὴν Κελτικὴν.

749. **Διοικητικὴ διαιρέσις.**—Τὸ ἡνωμένον Βασίλειον τῆς Μ. Βρετανίας διαιρεῖται διοικητικῶς εἰς 148 κομητίας, ἐξ ὧν 42 ἐν Ἀγγλίᾳ, 12 ἐν Οὐαλλίᾳ, 32 ἐν Σκωτίᾳ καὶ 32 ἐν Ἰρλανδίᾳ.

750. **Πολίτευμα.**—Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι ὁ τελειότατος τύπος τῆς Συνταγματικῆς Μοναρχίας· ὁ κυρίαρχος Βασιλεὺς ἔχει ἀνομαστικὴν μόνον ἰσχύν. Ἡ Βουλὴ τῶν κοινοτήτων καὶ ἡ τῶν λόρδων ψηφίζουν τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, οἱ δὲ ὑπουργοὶ εἶναι οἱ μόνον ὑπεύθυνοι.

751. **Προϋπολογισμός.**—Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς Μ. Βρετανίας ἀνέρχεται εἰς 5,125 ἑκατομ. πρᾶγμα.

752. **Στρατός.**—Ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης ὁ στρατὸς ἀνέρχεται εἰς 300,000 ἄνδρας, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 1,000,000.

753. **Στόλος.**—Ὁ στόλος τῆς Μ. Βρετανίας

εἶναι ὁ κραταιότατος στόλος τοῦ κόσμου, ἀποτελούμενος ἐκ 350 μεγάλων πολεμικῶν πλοίων νέων καὶ 225 παλαιῶν, ἐξ ὧν τὰ 100 εἶναι θωρηκτὰ διαφόρου μεγέθους, ἀδιακώπως δὲ κατασκευάζονται νέα· στρατὸς δὲ καὶ στόλος διοργανοῦνται ἐπὶ τὸ τελειότερον.

754. **Θρησκεία.**—Οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Μεγάλης Βρετανίας εἶναι διαμαρτυρόμενοι (Ἀγγλικανοί, Προτεσταντικοί), οἱ δὲ τῆς Ἰρλανδίας καθολικοί.

755. **Παιδεία.**—Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι πανταχοῦ διαδεδομένη ἐν τῇ χώρᾳ, ἡ στοιχειώδης εἶναι ὑποχρεωτικὴ, παρέχεται δὲ δωρεὰν εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ἡ μέση καὶ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις ἔχει ὡς κύρια αὐτῆς κέντρα τὰ διάσημα πανεπιστήμια τῆς Ὁξφόρδης καὶ τῆς Κανταβουργίας.

756. **Προϊόντα γεωργικὰ καὶ βιομηχανικά.**—Ἡ **γεωργία** τῇ βοήθειᾳ τελειοτάτων ἐπιστημονικῶν γεωργικῶν μεθόδων καὶ βιομηχανικῶν εἶναι τὰ μέγιστα ἀνεπτυγμένη. Αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι παράγουσι σημαντικὴν ποσότητα δημητριακῶν καρπῶν (ἀνεπαρκῆ ὅμως διὰ τὸν τόπον), ὀλίγον σίτον καὶ πολλὴν κριθήν, βοδμήν καὶ γάλακτα.

Οἱ ἀφαινοῦντες τῆς χώρας λευκῶν διατρέφουσι πλῆθος κτηνῶν (ἰδίως ἱππῶν καὶ βοῶν) ξειρέτων γενῶν καὶ φυλῶν. Ἡ Ἰρλανδία καὶ ἡ Σκωτία εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον κεκαλιμμένα ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν.

757. **Βιομηχανία.**—Ἡ Ἀγγλία εἶναι τὸ πρῶτον βιομηχανικὸν ἔθνος τοῦ κόσμου, ἕνεκα τῆς τεραστίας παραγωγῆς τῶν γαιανθρόων καὶ τοῦ σιδήρου. Πλήν ὅμως τῶν πολυτίμων τούτων καὶ ἀταραιότητων διὰ πάντα τὰ εἶδη τῆς βιομηχανίας ὕλδων, τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι πλουσιώτατον εἰς χαλκόν, ἄργυρον, μολύβδον, κασίτερον, ψευδάργυρον καὶ ὀρυκτὸν ἄλας.

Ἡ τὸν μετάλλων βιομηχανία ἡ παράγουσα τὰ διάφορα εἶδη τῶν μηχανῶν, ἐργαλείων, σιδηρῶν ἐν γένει σκευῶν καὶ ἄλλων πολυειδῶν ἀντικειμένων εἶναι εἰς μέγιστον βαθμὴν ἀνεπτυγμένη, ἡ δὲ ναυπηγικὴ πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν πλοίων κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ πάντων τῶν κρατῶν τῆς γῆς.

Σπουδαιότατὴ εἶναι καὶ ἡ ὑφαντουργικὴ βιομηχανία τοῦ βάμβακος, τροφοδοτοῦσα ἀπάσας τὰς ἀγορὰς τοῦ κόσμου. Ἐπίσης εἰς μεγίστην ποσότητα κατασκευάζονται ἐν Ἀγγλίᾳ λιναὶ καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα. Ἐν γένει δὲ πάντες οἱ κλάδοι τῆς βιομηχανίας εἶναι εἰς μέγιστον βαθμὴν ἀνεπτυγμένοι, ἡ ὑαλουργία, ἡ χαρτοποιία, ἡ ζυθοποιία, ἡ βυρσοδεψία, ἡ κατασκευὴ κομφοτεχνημάτων κλ.

Τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος, ἔνεκα τῶν ἀνωτέρω, κρατεῖ δικαίως τὰ σιμπερα τῆς βιομηχανίας ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

758. Τὸ **ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον** τῆς χώρας, ὑπερβαίνει τὰ 20,000 ἑκατομ. φράγκων, κατέχει τὴν πρῶτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

759. Ἡ **συγκοινωνία**.—Δίκτυον τελειότατον καὶ πολυπλοκώτατον σιδηροδρόμων καὶ διωρύχων καθιστάται πλέον ἢ εὐκολοτάτην τὴν ἐσωτερικὴν ἐν τῇ χώρᾳ συγκοινωνίαν. Κυρίως ὅμως διὰ τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτῆς ναυτικοῦ, αποτελουμένου ἐξ 7,500 ἀποστολίων καὶ πλείστον ἱστιοφόρων (πλὴν τοῦ τῶν ἀποικίων), διευκολύνει τὰ μέγιστα τὴν συγκοινωνίαν ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

760. Ἐν τῇ κυρίως **Ἀγγλίᾳ ἐπισιμότεραι πόλεις** εἶναι τὸ Λονδίον, (4,795,000 κ. μετὰ τῶν προαστίων αὐτοῦ, ἡ μεγάλυτέρα, ἐμπορικώτερα καὶ βιομηχανικώτερα πόλις τοῦ κόσμου, κειμένη κυρίως ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Τζάμεσως, ἐνθα καὶ τὸ Οὐθεμίνστορ ἔχουσα περιεκλήθη κτίρια, τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Παύλου, τὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον, τὸ καὶ πλουσιώτατον τοῦ κόσμου, τὸ ἐν Γρήνουις (προαστίῳ τοῦ Λονδίνου) λαμπρὸν ἀστεροσκοπεῖον καὶ πολλὰ ἄλλα προάστια.

Ὁρᾷ μακρὰν τοῦ Λονδίνου κείται τὸ προάστιον Οὐόλνιτς, ἔχον ναυπηγεῖα καὶ τηλεβολοπηγεῖα. Ἡ Ὁξφόρδη, ΒΔ. τοῦ Λονδίνου, ἐπὶ μαρτυρικῆς θέσεως, ἔχουσα ῥαχίον διάσχυρον πανεπιστήμιον. Ἡ Βιομηχανία (558,000 κ.), ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα διάσχυμα ἐργοστασίων, ἐν οἷς καταργεῖνται τὸν χάλυβα καὶ τὸν χαλκόν. Ἡ Βριστόλη (322,000 κ.), πλησίον τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, πόλις ἐμπορικὴ. Ἡ Νοτιγγάμ (243,000 κ.), ἔχουσα ὀνομαστὰ ἐργοστάσια πλεκτικῆς, ἰδίως περικνημίδων. Κανταβρυγία, ΝΑ. τοῦ Λονδίνου, καθέδρα τοῦ πρωθυερέρχου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Πορτσμουθ (211,000 κ.), μέγας πολεμικῆς λιμὴν ἐν τῇ Μάγχῃ. Σούθαμπτον καὶ Πλημουθ, πόλεις παραλίας παρὰ τὴν Μάγχην. Λιβερπούλ (753,000 κ.), εἰς τῶν μεγάλυτέρων λιμένων τῆς Ἀγγλίας καὶ ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ αὐτῆς πόλις, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Μέρση· εἶναι μέγα κέντρον ἐμπορίου τοῦ βάρβακος· Μάντσεστερ-Σαλφόρδη (649,000 κ.), ἡ πρώτη βιομηχανία τοῦ βάρβακος πόλις τοῦ κόσμου. Σχεφίλδη (463,000 κ.). Νιουκάστλ (377,000 κ.), ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τοῦ κόσμου, ἐν ᾧ γίνεται ἐξαγωγή λιθάνθρακος. Λίδη (477,000 κ.), πόλις ἔχουσα ἐργοστάσια καλλίνων ὀρυμάτων Χούλ (245,000 κ.), λιμὴν ἐμπορικῆς.

761. Ἐν τῇ **Οὐαλλίᾳ πόλεις** εἶναι τὸ Κάροδιφ (168,000 κ.), λιμὴν ὀνομαστὸς ἔχον δουρεῖα λιθανθράκων καὶ σιδήρου.

762. Αἱ ἐν **Σκωτίᾳ πόλεις**.—Τὸ Ἐδιμβούργον (316,000 κ.), πρωτ. τῆς Σκωτίας, πόλις ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον. Ἡ Γλασκώβη (760,000 κ.), ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Κλύδν, πόλις βιομηχανικώτατη καὶ ἐμπορικώτατη, ἔχουσα μέγιστα ναυπηγεῖα. Ἡ Ἀβερδίνη (150,000 κ.), λιμὴν ἐμπορικῆς. Ἡ Δόνδη (160,000 κ.), ἐμπορικῆς λιμὴν· ἔχει λαμπρὰ ἐργοστάσια λινῶν ὀρυμάτων.

Εἰς τὴν Σκωτίαν ὑπάρχονταί πᾶσαι αἱ πρὸς Β. αὐτῆς καὶ ΒΔ. κείμεναι νῆσοι.

763. Ἡ **Ἰρλανδία** ἔχει ἑκτασίην 84,840 τετρ. χιλίωμ. καὶ πληθυσμὸν 4,500,000 κατ.

764. **Πόλεις** ἔχει τὸ Δουβλίον (373,000 κ.), πρωτ. τῆς νήσου, ἔχουσα πανεπιστήμιον. Τὴν Βελφάστην 349,000 κ. λιμένας ἐμπορικὸν ἐπὶ τοῦ Σχάωνος.

765. **Ἀποικίαι**.—Οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουσιν ἀπεράντους ἀποικίας, τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι εἶναι:

Ἐν Ἀσίᾳ αἱ ἄνευς Ἀγγλικαὶ Ἀνατολικαὶ Ἰνδίαι.

Ἐν Ἀμερικῇ ἡ μεγάλῃ ὁμοσπονδία τοῦ Καναδά.

Ἐν Ἀφρικῇ ἡ ἀποικία τοῦ Ἀκρωτηρίου, μετὰ τῶν προσθεθεσίων τελευταῖον πλουσίον χωρὸν τοῦ Τράνσβααλ καὶ τῆς Ὁράγγης.

Ἐν Ὠκεανῇ ἡ μεγάλῃ νήσος Αὐστράλια κατὰ τὸ πλείστον καὶ πληρὴς ἄλλων μικρότερον.

Αἱ Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι ἀριθμοῦσι 353,479,000 κατοίκων.

GERMANIA

766. **Ἑκτασίς, ὅρια**.—Ἡ Γερμανία κατέχει τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης ἔχουσα ἑκτασίην 541,770 τετραγ. χιλίωμ., ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Δανίας καὶ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας, τῆς Αὐστρίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Αὐστρίας.

Νῆσοι ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσσῃ ἡ Ῥιγὴν καὶ τινες μικρότεροι, καὶ ἐν τῇ Γερμανικῇ θαλάσσῃ ἡ Ἑρζολάνδη.

767. **Πληθυσμός, -θρησκεία**.—60,641,000, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν εἶναι Χριστιανοὶ τοῦ Δυτικοῦ Δόγματος (καθολικαὶ 10 ἑκατομ.), ἄλλοι δὲ Διαμαρτυρῆμενοι (35 ἑκατομ.) καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι κλ.

768. **Κλίμα**.—Τὸ κλίμα τῆς Γερμανίας γενι-

κώς είναι εδραστόν καὶ ὑγιεινόν (πρὸς Β. ψυχρὸν καὶ ὑγρόν, πρὸς Ν. θερμότερον καὶ γλυκύτερον).

769. **Ἐδαφος.**—Τὸ ἔδαφος ἐκ πρώτης δὲν εἶναι πολὺ εὐφορὸν, κατέστη δ' ὅμως τοιοῦτον διὰ τῆς φιλοπότης ἐργασίας τῶν κατοίκων.

770. **Ὅρη.** ἐπισημότερα εἰς Βόρην τὰ χωρίζοντα τὴν Γερμανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας (1500 μ.), ὁ παρὰ τὸν Ῥήνον Μέλας Δρυμὸς (Ἔρτε). Αἱ Βαυαρικαὶ Ἀλπεις (2,900 μ.), τὰ Γινάδνεια (1610 μ.). Τὰ Σουδητία (1500 μ.). Τὸ ἄνω καὶ κάτω Χόφτσον (1145 μ.) μετὰ ἐλλειψοειδοῦς βάσεως, ὅρος μεμονωμένον, ἐγκλείει μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ ὁ ὠρεῖος καὶ κατάρυτος Θουρίγγιος Δρυμὸς.

771. **Ποταμοί.**—Ὁ Βίσουριος, πηγάζων ἐκ τοῦ Θουρίγγιου Δρυμὸς καὶ χυνόμενος πλησίον τῆς Βρέμης, ὁ Ἀλβις πηγάζων ἐκ τῶν Γικαντείων ὄρεων καὶ χυνόμενος πλησίον τοῦ Ἀμβούργου, ὁ Ὁδερος, ὁ Οὐιστούλας ἐκβάλλοντες ἀμφοτέρω εἰς τὴν Βαλτικὴν, ὁ Ῥήνος, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀγρίου Ροτθάρδου καὶ χυνόμενος εἰς τὴν Β. Γερμανικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Δούναβις, ὁ μέγιστος πάντων, πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμὸς καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.

772. **Αἶμναι.**—Ἡ Κωνσταντία καὶ αἱ μικραὶ λίμναι τῆς Βαυαρίας.

773. **Πολιτικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Γερμανικὴ αὐτοκρατορία συνίσταται ἐκ πολλῶν κρατῶν ἀποτελούντων ὁμοσπονδίαν ἰδρυθεῖσαν μετὰ τῷ Γαλλο-γερμανικῷ πολέμῳ τοῦ 1870—71. Ταύτης προίσταται ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσίας, ὅστις διὰ τοῦτο λέγεται καὶ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας.

Ὁμόσπονδα κράτη.—Ἡ Γερμανία περιλαμβάνει 26 τοιαῦτα κράτη.

Ἀπαντα τὰ κράτη ταῦτα, πλην τῶν ἐλευθέρων πόλεων, ἔχουσιν ἴδιον ἡγεμόνα καὶ ἴδιαν κυβένησιν, ὑπαγόμενα εἰς τὸν κληρονομικὸν ἡγεμόνα, τὸν βασιλέα τῆς Πρωσίας, ὅστις φέρει ὡς εἴπομεν, τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας.

774. **Πολίτευμα.**—Τὸ πολίτευμα τῆς Γερμανίας εἶναι ὁμοσπονδιακὴ συνταγματικὴ Μοναρχία, πράγματι δ' ὅμως ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσίας καὶ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ κέντηται τοιαύτην δύναμιν, ὥστε ἡ αὐτονομία τῶν διαφόρων ὁμοσπόνδων κρατῶν κατανεμηθεὶς προβληματικὴ.

775. **Προϋπολογισμός.**—Τὴ μὲν ἔσοδα τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἀνέρχονται εἰς 4,100 ἑκατομ. φράγκων, εἰς ἴσον δὲ ποσὸν καὶ τὰ ἐξόδα.

776. **Στρατός.**—Ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 600,000 ἄνδρας ἄριστα διωργανωμένους, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 2 ἑκατ. καὶ 500 χιλ. ἄνδρων.

777. **Στόλος.**—167 πλοῖα μικρὰ καὶ μεγάλα, ἐξ ὧν 45 θωρηκτὰ κατασκευάζονται δὲ μετὰ σπουδῆς μέγιστα θωρηκτὰ.

778. **Θρησκεία, παιδεία.**—Ἐπικρατούσα θρησκεία εἶναι ἡ τῶν διαμαρτυρουμένων καὶ ἡ καθολικὴ, ὑπάρχουσι καὶ ὑπὲρ τὸ ἥμισυ ἑκατομμύριον Ἰουδαῖοι. Ἡ ἐκπαιδεύσις ἐν Γερμανίᾳ εἶναι λίαν διαδεδομένη. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι μέγα κέντρον πνευματικῆς κινήσεως καὶ θεωρεῖται πρώτη ἐν ταῖς ἐπιστήμασι ἐν Εὐρώπῃ.

779. **Προϊόντα γεωργικὰ καὶ βιομηχανικά.**—Ἡ γεωργία εἶναι τελείως ἀνεπτυγμένη, τὰ δὲ κυριώτερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποί, τεύτλα ἄφθονα, ἐξ ὧν ἐξάγεται τὸ σάκχαρον, γέωμηλα κλπ. Ἐπίσης παράγει ἡ χώρα καὶ πλείστα κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

780. **Ἡ βιομηχανία** τεραστίως ἐπέβλεσε πρῶτους, κυρίως ἔνεκα τῶν μεγάλων στρωμάτων τῶν λιθανθράκων καὶ τῶν πλουσίων μεταλλείων τοῦ σιδήρου, ὧν ἀφθονεῖ ἡ χώρα. Ὑφάσματα, πολυειδεῖς μηχαναὶ, χημικὰ προϊόντα (φάρμακα) καὶ πάντα ἐν γένει τὰ εἶδη τῆς μεγάλῃς βιομηχανίας ἀναγοιζόνται ἐπιτυχῶς σήμερον πρὸς τὰ Γαλλικὰ καὶ τὰ Ἀγγλικὰ.

781. **Τὸ ἐμπόριον** τὸ ἐξαγωγικὸν διατελεῖ ἐν ἀκμῇ, ἀνερχόμενον εἰς 12,000 ἑκατομ. φράγκων· γενικῶς ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς αὐτοκρατορίας εἶναι ἀνθηρὰ.

782. **Ἡ συγκοινωνία.** ἀρ' ἐνὸς μὲν τέλειον σιδηροδρομικὸν δίκτυον εἶναι κτῆμα τοῦ κράτους, ἀρ' ἑτέρου δὲ πολυάριθμοι διώρυγες καθιστῶσι τὴν ἐσωτερικὴν τῆς χώρας συγκοινωνίαν πυκνοτάτην.

Τὸ ἐμπορικὸν αὐτῆς ναυτικὸν κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν μετὰ τῶν λοιπῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ὑπηρετεῖ ἐπιτυχῶς τὰς μεγάλας γαίμακας τῆς ὑπερωκεανίου συγκοινωνίας.

783. **Τὸ Βασίλειον τῆς Πρωσίας.**—Ἡ Πρωσία 37 ἑκατομ. κατοίκων, πρῶτ. δ' ἔχει τὸ Βερολίον (2,040,000), ἐπιστῆμον ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὁρίων τοῦ Σπέρου ποταμοῦ. Εἶναι ἡ μέγιστη πόλις τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἐν αὐτῇ ἀκμάζουν αἱ ἐπιστήμαι (Πανεπιστήμια, Ἀκαδημαῖαι ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν), ἡ καλλιτεχνία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον.

Ἐτερεαὶ πόλεις τῆς Πρωσίας εἶναι τὸ Στετίνον, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀδέρου (228,000 κ.), ἐπινεον τοῦ Βερολίνου, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις. Ποτσδάμ (60,000 κ.), ΝΑ. τοῦ Βερολίνου, δευτέρα καθέδρα τοῦ βασιλείου. Μαγδεμβούργον

(242,000 κ.), ὀχυρωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ "Αλβίου. Πόσεν (137,000 κ.) πρωτεύουσα τῆς Πρωσικῆς Πολωνίας. Βρεσλαβία (471,000 κ.), ἐπὶ τοῦ "Οδέρου ποταμοῦ, ἡ δευτερεύουσα πόλις ἔλου τοῦ βασιλείου, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ μετὰ πανεπιστημίου. Δάντιουκον (160,000 κ.), ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ουιστοῦλα, ὀχυρώτατος ναυτικῆς σταθμῆς. Χάλη, (156,000 κ.), ἔχουσα ὀρυχέα λιθονηράκων καὶ ἀξιολόγον Πανεπιστήμιον. Φραγκφούρτη (335,000 κ.), παρὰ τὸν Μοῖνον, μία τῶν ἐμπορικωτέρων καὶ χρηματιστικῶν πόλεων τῆς Εὐρώπης· ἐνταῦθα ὑπεγράφη ἡ μεταξὺ Γερμανίας καὶ Γαλλίας συνθήκη τῇ 1871. Κολωνία (428,000 κ.), πόλις ὅρχυρ ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, περίφημος διὰ τὸ ὑμῶννον αὐτῇ εὐώδους ὕδαρ. Κανιξβόργη (238,000 κ.), ἐπὶ τοῦ Πρεγγέλου, μετὰ πανεπιστημίου καὶ ἐν ἣ στέφονται οἱ βασιλεῖς τῆς Πρωσίας. Δυσελφόλδη (258,000 κ.), παρὰ τὸν Ῥήνον μετὰ πολυτεχνείου καὶ ὀνομαστοῦ σχολείου ζωγραφικῆς. Ἀννόβερον (272,000 κ.). "Εσση (98,000 κ.), οὐ μακρὰν τοῦ Ῥήνου, διάσημος καταστάς διὰ τὰ ἐν αὐτῇ μεγαλοπρεπέστατα καὶ εὐρύτατα τηλεβολοχυτήρια Κρούπ. Κίελον (164,000 κ.), ἐπὶ τοῦ ὁμώνυμου κόλπου, ὁ μεγαλύτερος πολεμικῆς λιμὴν τῆς Γερμανίας.

784. **Τὸ βασίλειον τῆς Βαυαρίας**, ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο ὁ "Οθων, ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ἔχει **πληθυσμὸν** 6 ἑκατομ. κατ. καὶ πρωτεύουσιν τὸ Μόναχον (539,000 κ.) παρὰ τὸν Ἰσαυρον ποταμὸν, πόλιν ὥραιαν μετὰ πλείστων ἐπιστημονικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἰδρυμάτων, οἷα Πανεπιστήμιον, Βιβλιοθήκην, Ἀκαδημία, Πινακοθήκην, Πολυτεχνεῖον, Ὡδεῖον· ὀνομαστὴ ἐπίσης διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐκ ταύτης ἐπωνύμου ζύβου. Νυρεμβέργη (294,000 κ.), πόλις βιομηχανικωτάτη, καὶ ἀδγούστα (90,000 κ.), πόλις ἀρχαία κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος Αὐγούστου. Βαμβέργη (42,000 κ.), ἐν ἣ ἀπέθανεν ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος "Οθων.

705. **Τὸ βασίλειον τῆς Σαξονίας** ἔχει **πληθυσμὸν** 4 ἑκατομ. 200 χιλ. κ. καὶ πρωτ. τὴν Δρέσδην (517,000 κ.), πόλιν ὥραιαν, ἔχουσαν περίφημον πινακοθήκην. ΒΔ. τῆς Δρέσδης κεῖται ἡ Λιψία (503,000 κ.), ἔχουσα διάσημον πανεπιστήμιον καὶ τὰ πρῶτα τυπογραφεῖα καὶ βιβλιομφορεῖα τῆς Γερμανίας. Κέμνις (248,000 κ.), πόλις βιομηχανικωτάτη. Φραϊβέργη (35,000 κ.), διάσημος διὰ τὰ μεταλλουργεῖα καὶ τὴν μεταλλευτικὴν αὐτῆς Ἀκαδημίαν.

786. **Τὸ βασίλειον τῆς Βυρτεμβέργης**

κεῖται μεταξὺ τοῦ βασιλείου τῆς Βυουαρίας καὶ τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Βάδης, ἔχει **πληθυσμὸν** 2,200,000 κ. καὶ πρωτεύουσιν τὴν Στουτγάρτην (253,000 κ.).

787. **Τὰ ἑξ Μεγάλα Δουκάτα.** — 1) Τὸ Μέγα Δουκάτον τῆς Βάδης ἔχει **πληθυσμὸν** 1,860,000 κ., πρωτ. δὲ τὴν Καρλσρούην (96,000 κ.), παρὰ τὸν Ῥήνον, μετ' ἀξιολόγου πολυτεχνείου. Βάδεν-Βάδεν, ἐπὶ τερποντάτης κοιλίδος τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ, ὀνομαστὸν διὰ τὰ ἱαματικά λουτρά.

2) Τὸ μέγα δουκάτον τῆς "Εσσης, ἔχει **πληθυσμὸν** 1,120,000 κ., πρωτεύουσιν δὲ τὴν Δαρμστάτην (83,000 κ.), μετὰ ὀνομαστοῦ μουσείου καὶ ἀξιολόγου πολυτεχνείου. Μογουντία (91,000 κ.), ἐπὶ συμβολῆς τοῦ Μοίνου καὶ τοῦ Ῥήνου, πόλις ἐμπορικὴ καὶ πατρίς τοῦ ἐπινόησαντος τὴν τυπογραφίαν Γουταμβέργιου.

3-4) Τὰ μεγάλα δουκάτα τοῦ Μεκλεμβούργου Σβέρην καὶ Μεκλεμβούργου Στρέλιτς ἔχουσι **πληθυσμὸν** 728,000 κ. καὶ πρωτεύουσας τὸ μὲν τὴν Σβέρην, τὸ δὲ τὴν Στρέλιτς.

5) Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Σαξονικῆς Βαϊμάρης ἔχει **πληθυσμὸν** 388,000 κ. καὶ πρωτ. τὴν Βαϊμάρην (31,000 κ.), τὴν Ἰέννην (26,000 κ.), ὀνομαστὴν διὰ τὸ πανεπιστήμιον αὐτῆς καὶ διὰ τὴν ἤτταν τῶν Πρώσων ὑπὸ τοῦ Μ. Ναπολέοντος (1806).

6) Τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Ὀλδερμπούργου ἔχει **πληθυσμὸν** 390,000 κ. καὶ ἀναρτίζεται ἐκ τριῶν κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων τμημάτων, ἥτοι ἐκ τοῦ δουκάτου τοῦ Ὀλδερμπούργου μετὰ ὁμώνυμου πρωτεύουσας (28,000 κ.), πατρίδας τῆς πρώτης βασιλείας τῆς Ἑλλάδος ἀειμνήστου Ἀμαλίας, ἐκ τοῦ δουκάτου τῆς Λυβέκης καὶ ἐκ τοῦ δουκάτου τῆς Βιρκεμφέρδης.

788. **Πέντε ἕτερα δουκάτα.** — 1) Τῆς Βρουμβίτης, **πληθυσμὸν** 486,000 κ. μετὰ ὁμώνυμου πρωτ. (136,000 κ.).

2) Τῆς Σαξονικῆς Μαϊνίγγης, **πληθ.** 245,000 κ., μετὰ πρωτ. τῆς Μαϊνίγγης (16,000 κ.).

3) Τοῦ Σαξονικοῦ Ἀλτεμβούργου, **πληθ.** 206,000 κ., μετὰ πρωτ. Ἀλτεμβούργου (38,000 κ.).

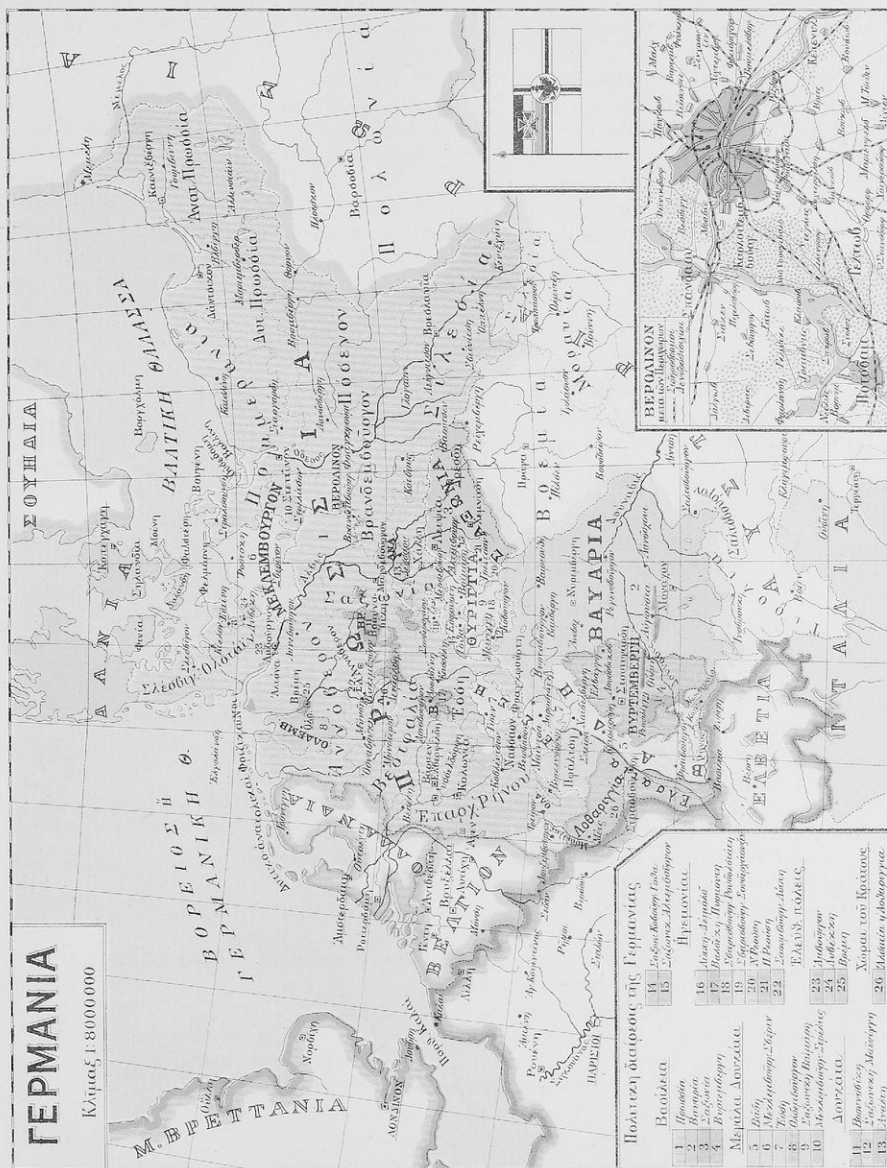
4) Τοῦ Σαξονικοῦ Κομβούργου Γόθα, **πληθ.** 242,000 κ., πρωτ. Γόθα (37,000 κ.).

5) Τῆς Ἀγγλῆτης, **πληθ.** 315,000 κ., πρωτ. Δεσσόν (5,000 κ.).

789. **Ἡγεμονίαι.** Εἰς τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν ὑπάγονται καὶ ἐπὶ τὰ ἡγεμονία, κυβε-
νόμεναι ὑπὸ συνταγματικῶν ἡγεμόνων.

GERMANIA

Κλίμας 1:8000000

Πολιτικά διαίρεση της Γερμανίας

1	Βαυαρία	14	Σαξωνία-Ανχάλτη
2	Πρωσία	15	Σαξωνία-Ανχάλτη
3	Σαξωνία	16	Μεκλ. Δυτική
4	Βυρτεμβέργη	17	Μεκλ. Ανατολική
5	Βαυαρία	18	Βυρτεμβέργη
6	Μεκλ. Δυτική	19	Σαξωνία-Ανχάλτη
7	Βαυαρία	20	Ανχάλτη
8	Βυρτεμβέργη	21	Πρωσία
9	Σαξωνία	22	Σαξωνία-Ανχάλτη
10	Μεκλ. Δυτική	23	Ελβ. Λατ. Γερμανία
11	Βαυαρία	24	Ανχάλτη
12	Πρωσία	25	Βαυαρία
13	Ανχάλτη	26	Βαυαρία

Χώρα των Καρλίων
Χώρα των Καρλίων

Εἶναι δὲ αἱ ἐξῆς·

1) **Σβαρτσβοϋργον Σονδερχάουζεν**, πρωτ. Σονδερχάουζεν (7,000 κ.).

2) **Σβαρτσβοϋργον Ρουδολστάτη**, πρωτ. Ρουδολστάτη (12,000 κ.).

3) **Βαλδέκη καὶ Ηυρμόντη**, πρωτ. Ἀρολσένη.

4) **Ἡ Παλαιὰ Ρεούδη**, πρωτ. ἡ Γράιτς (23,000 κ.).

5) **Ἡ Νέα Ρεούδη**, πρωτ. ἡ Γέρα.

6) **Τὸ Σαουμβοϋργον Αἰππη**, πρωτ. τὸ Βικεμβοϋργον (6,000 κ.).

7) **Αἰππη Δετμόλδη**, πρωτ. ἡ Δετμόλδη (13,000 κ.).

790. **Αἱ τορεῖς ἐλεύθεροι πόλεις**. Αἱ ὑπαγόμεναι εἰς τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν καὶ κυβερνοῦμεναι δημοκρατικῶς εἶναι αἱ ἐξῆς.

1) **Ἡ Λυβέκη** (106,000 κ.), κειμένη παρὰ τὸν ὁμόφυμον ἐν τῇ Βυλτικῇ κύλπον.

2) **Ἡ Βρέμν** (228,000 κ.), πόλις ἐμπορικωτάτη κειμένη ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ Βισούργδος.

3) **Τὸ Ἀμβοϋργον** (803,000 κ.), πόλις παράλιος ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη κειμένη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλβιος ποταμοῦ, διατελοῦσα εἰς διαρκῆ συγκοινωνίαν μετ' ὅλων τῶν λιμένων τοῦ κόσμου καὶ ἰδίως τῆς Ἀμερικῆς.

791. **Ἀλσατία καὶ Λορραίν** (αὐτοκρατορικὴ χώρα). Ἀμφότεραι αἰ ἐπαρχίαι τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Λορραίνης ἀπεσπασθῆσαν τῆς Γαλλίας κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1871 καὶ ἀπετέλεσαν τὴν αὐτοκρατορικὴν λεγομένην χώραν, διοικουμένη δὲ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ ἐπιτρόπου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας.

792. **Ἐκταδινέγγον** 15,000 περίπου τετραγ. χιλίον. καὶ **πληθυσμὸν** 1,814,000 κατ.

793. **Πόλεις**.—Εἶναι τὸ Στρασβοϋργον (167,000 κ.) οὗ μυχρὸν τοῦ Ρήνου ἐν τῇ Ἀλσατίᾳ, πόλις ὀχυρωτάτη μετὰ λαμπροῦ πανεπιστημίου. Τὸ Μυλχάουζεν (95,000 κ.) παρὰ τὴν διώρυγαν τοῦ Ρήνου καὶ Ρόδανου, τὸ Μέτς (60,000 κ.), πόλις ὀχυρωτάτη καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐν ἔτει 1871 πολιουρκίαν τῶν Γάλλων ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν συνθηκολογήσας παρέδθη ὁ Γάλλος στρατάρχης Βαζαὶν μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ.

794. **Κτήσεις**.—Ἡ Γερμανία κατέχει ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἐπιτεταμένα ἑδάφη, τὸ Τόγον, τὸ Καμερόν ἐν τῇ Γουινέᾳ, τὴν ΝΔ. Γερμανικὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Α. Ἀφρικὴν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Ζανζιβάρης.

Ἐν τῇ Ὠκεανίᾳ τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Νέας Γουινέας (Αὐστράλια), τὸ Ἀρχιπέλαγος τοῦ Βίσμαρκ, τὰς Καρολίνας καὶ Μαριάννας νήσους, τινὰς τῶν νήσων τοῦ Σολομῶντος, τὰς νήσους τῆς Νέας Βρετανίας κτλ. Εἰς δὲ τὴν Σινικὴν τῆς Ἀσίας κατέχει τὸ Κιάου-Τσέου.

ΑἲΣΤΡΟΥΓΓΑΡΙΑ

795. **Ὅρια-ἔκτασις**.—Ἡ Αἰστρογγαρία καίτεται πρὸς Β. τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ περιλαμβάνει τὴν ΝΔ. κεντρικὴν Εὐρώπην· ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν βορείων κρατῶν τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, ὑπὲρ εἰσχωρεῖ βαθέως καὶ σχηματίζει τὴν χερσονήσον τῆς Ἰσθμίας καὶ τοὺς ὠραίους λιμένας τῆς Τεργέστης καὶ τῆς Φιούμης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, Ἑλβετίας καὶ Βουαρίας, **ἔκτασις** 625 χιλ. τετρ. χιλίον.

796. **Πληθυσμός**.—49 ἑκατομ. κ., ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις (20,500,000) περίπου εἶναι Σλαῦοι, οἱ δὲ λοιποὶ Γερμανοὶ (11,000,000), Οὐγγροὶ ἢ Μαγυροὶ (7,500,000), Βλάχοι (3,500,000) καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί.

Ἐν τῇ Αἰστρογγαρίᾳ ὑπάρχει ὁ ποικιλοτέρως ὅλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν πληθυσμός. Ἐν αὐτῇ ἐλλείπει ἡ ἐν ἄλλαις ἐπικρατείαις παρατηρουμένη ἐνότης τῶν λαῶν καὶ τῶν γλωσσῶν.

797. **Τὸ Κλίμα** τῆς χώρας εἶναι εὐκρατον, καὶ γλυκὺ μὲν πρὸς τὰ νότια, ψυχρὸν δὲ πρὸς τὰ βόρεια.

798. **Νῆσοι**.—Ἐν τῇ Αἰστρογγαρίᾳ περιλαμβάνονται καὶ αἱ ὑπὲρ τὰς δέκα μικραὶ Δαλματικαὶ νῆσοι, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Λεσσίνια καὶ ἡ Λίσσα ἔχουσα πελεμικὴν λιμένα περίφημον διὰ τὴν ἐν ἔτει 1866 καταναυμαχίαν τοῦ Ἰταλικοῦ στόλου ὑπὸ τοῦ Αὐστριακοῦ.

799. **Θρον**.—Ὁ Βοημικὸς Θρόνος (1490 μ.), τὸ Ἐρτσον, τὰ Γιγάντεια καὶ τὰ Σουδητὰ πρὸς Β. χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γερμανίας, τὰ Καρπάθια (2300 μ.) πρὸς τὰ ΒΔ., αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἀλπεις (2535 μ.) πρὸς τὰ ΝΔ. καὶ αἱ διακλαδῶσαι τῶν ἀνατολικῶν Ἀλπεων, διευθυνόμεναι πρὸς τὰ ΝΑ. καὶ ἀναλυοῦσαι τὴν παραλίαν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

800. **Μεδιάδες** εἶναι ἡ μεγάλῃ Οὐγγρικῇ πεδιάδι καὶ ἡ τοῦ Πρεσβοϋργου, διαρρέουμένη ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν διαφόρων παραποτάμων αὐτοῦ.

801. **Ποταμοὶ** ὁ Ἀλβίς, ὁ Οὐίστουλάς, ὁ Ὀδε-
ρος, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν, ὁ
Δνείστερος διαρρέων τὴν Γαλιζίαν, ὁ Δούναβις καὶ
οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ Σαῖος, Ἰννος καὶ Βόσνας,
χρυσόμενος εἰς τὸν Εὐξείνιον, καὶ ὁ Ἀδριγὴς (Ἀθεσις),
πηγάζων ἐκ τοῦ Τυρόλου καὶ χρυσόμενος εἰς τὸ Ἀδρια-
τικὸν πέλαγος.

802. **Αἶματι**.—Ἡ Βαλατών (ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ),
ἡ Κονσταντία καὶ ἡ Γάρδα, ἀνέκουνται μόνον ἐν μέρει
εἰς τὴν Αὐστρίαν.

803. **Πολίτευμα**.—Ἡ Αὐστρουγγρικὴ Μοναρχία
ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Αὐστρίας
καὶ τοῦ Βασιλείου τῆς Οὐγγαρίας, ἠνωμένων ὑπὸ
τὸν Αὐτοκράτορα Φραγκίσκον Ἰωσήφ φέροντα τὸν
τίτλον τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας καὶ Βασι-
λέως τῆς Οὐγγαρίας, καὶ ὑπὸ πολίτευμα συνταγμα-
τικὴν μοναρχίαν.

804. **Πολιτικὴ διαίρεσις**.—Ἡ χώρα
διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὴν κυρίως Αὐστρίαν, δικαιο-
νομένην εἰς 15 μεγάλας ἐπαρχίας, καὶ τὴν Οὐγγα-
ρίαν μετὰ τῆς Τρανσυλβανίας, Σλαβονίας καὶ Κροα-
τίας, διαιρουμένην εἰς πολλὰς κομητίας καὶ τὰς τε-
λευταίας προσαρτηθείσας αὐτῇ Βοσνίαν καὶ Ἐρζε-
γοβίνην.

805. Ὁ **προϋπολογισμὸς** τῆς Αὐστρουγγα-
ρίας ἀνέρχεται εἰς 3,000 ἑκατομμύρια φράγκων.

806. Ὁ **στρατὸς** ἐν καιρῷ μὲν ἐιρήνης ἀνέρ-
χεται εἰς 350,000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς
1,900,000, εἶναι δὲ ἀρίστα διοργανωμένοι.

807. Ὁ **στόλος** ἀποτελεῖται ἐξ 130 πλοίων,
ὧν 16 θεωρητὰ μικρὰ καὶ μεγάλᾳ.

808. **Θρησκεία, ἐκπαίδευσις**.—Ἡ ἐπι-
κρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ καθολικὴ (33 ἑκατομ.),
ὑπάρχουσιν ὅμως πρὸς τοῦτοις 6 ἑκατομ. διαμαρτυ-
ρούμενοι, 7 ἑκατομ. ὁρθόδοξοι καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι.
Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη, χάριν τῆς
ὁποίας ὑπάρχουσιν Ἀκαδημίαι ἐπιστημῶν, 11 πα-
νεπιστήμια, 7 πολυτεχνεῖα καὶ πλεῖστα ἄλλα κατε-
διδύματα ἐπιστημονικά.

809. **Προὔντια ἐν γένει**.—Ἐν Οὐγγαρίᾳ, ὅπου
ἡ γεωργία εἶναι μᾶλλον προηγμένη, παράγονται δη-
μητριακοὶ καρποὶ ἐν ἀφθονίᾳ, οἶνοι κλπ. Ἐν δὲ
τοῖς ἀπεράτοις λιβαδίοις αὐτῆς τρέφονται ἀγέλαι
ἵππων καὶ βοῶν. Ἀφθονος εἰσέτι ἔξάγεται ξυλεία ἐκ
τῶν ἀνὰ τὰ ὄρη ἀμφοτέρων τῶν χορῶν πλουσίαν
δασύν.

810. Ἡ **βιομηχανία** εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμένη
ἐν Βοημίᾳ βοηθημένη ἐκ τῆς ἐξορύξεως λιθανθρά-
κων καὶ σιδήρου, παρασκευάζει δὲ ποικίλα ὑφά-

σματα, ζῦθον καὶ παντὸς εἶδους ἀντικειμένα ἐξ ὀφ-
λου. Ἡ Αὐστρουγγαρία ἔχει ἀκμαῖον ἐξαγωγικὸν
ἐμπορίον ἀνερχόμενον εἰς 3,500 ἑκατομμύρια.

811. **Συγκοινωνία**.—Σιδηρόδρομοι πανταχοῦθεν
διασχίζουν τὴν χώραν, ὁ δὲ Δούναβις ἐξυπηρετεῖ τὰ
μέγιστα τὴν συγκοινωνίαν τῆς χώρας ἐνῶντων ἀπᾶσας
σχεδὸν τὰς μεγαλοπόλεις τῆς αὐτοκρατορίας.

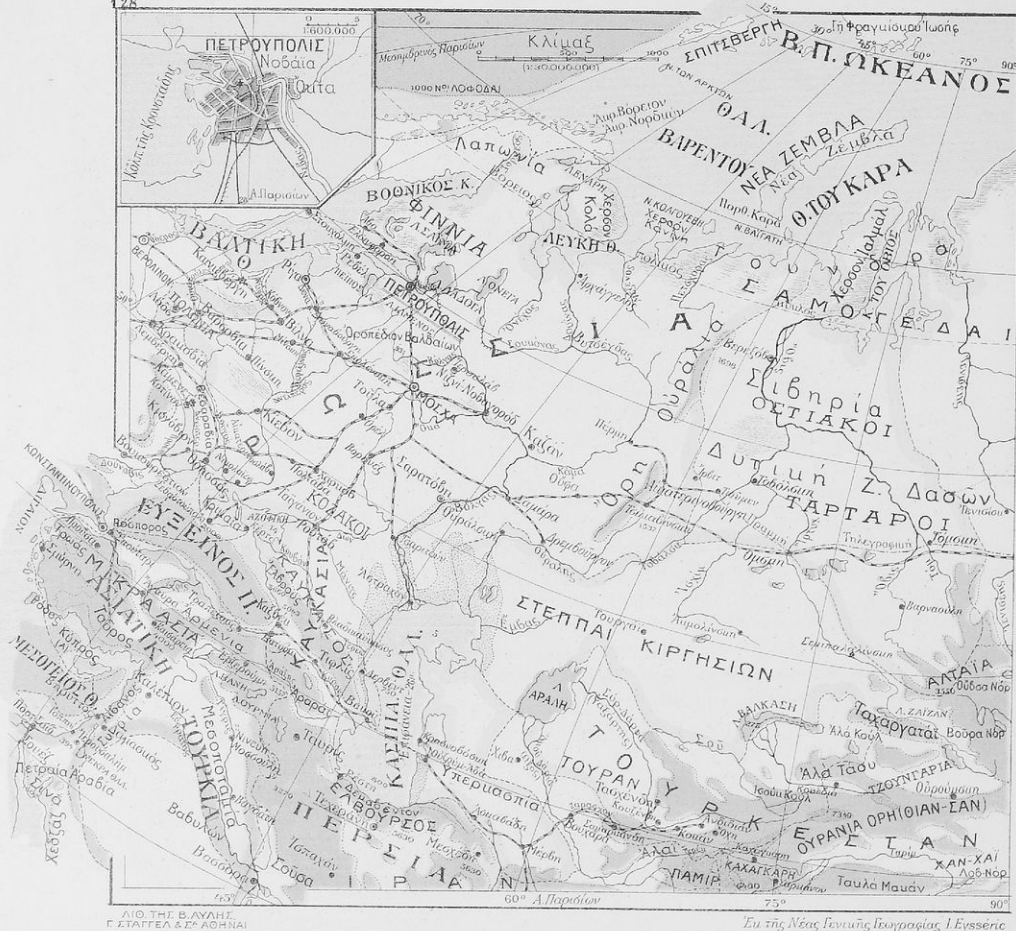
812. **Πόλεις**.—Πρωτεύουσα τῆς Αὐτοκρατο-
ρίας εἶναι ἡ Βιέννη (2,064,000 κ.), μία ἐκ τῶν
ὀρειοτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, κειμένη παρὰ τὸν
Δούναβιν, ἔχουσα λαμπρὰ οἰκοδομήματα, ἀξίολογον
πανεπιστήμιον, ἀκαδημίαν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν,
Καισαροβασιλικὸν ἀρχαιολογικὸν Ἰνστιτοῦτον, μου-
σεῖα, θέατρα, πρόσσια μαγευτικὰ καὶ θαυμασίους
περιπάτους, κέντρον τῶν σιδηροδρόμων Εὐρώπης καὶ
Ἀνατολῆς. Τῆς δὲ Οὐγγαρίας πρωτεύουσα εἶναι ἡ
Βουδαπέστη, ἡ ὁποία κεῖται ἐκατέρωθεν τῶν ὀχθῶν
τοῦ Δουνάβους καὶ ἔχει 913,000 κ. Ἀποτελεῖται
ἐκ τῶν δύο πόλεων Βούδας καὶ Πέστης, ἐνουμένων
διὰ γεφυρῶν, ἔχει δὲ ἀξίολογον ἐμπορίον καὶ βιο-
μηχανίαν. Πρώτα, πρωτ. τῆς Βοημίας (229,000 κ.),
ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις, ἔχουσα
ἀρχαῖον καὶ δυναστὸν Πανεπιστήμιον.

Ἔτεραι πόλεις εἶναι τὸ Γράτς (159,000 κ.), ἐν
Στυρίᾳ, Κλαουφούρτη (25,000 κ.), ἐν Καρινθίᾳ,
Λαϊβάρη (36,000 κ.), ἐν Καρινθίᾳ. Ὁ δὲ σπου-
δαιότερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς αὐτοκρατορίας εἶναι
ἡ Τεργέστη, κειμένη εἰς τὸν μυθὸν τοῦ Ἀδριατικοῦ
πελάγους καὶ ἔχουσα 220,000 κ., ἐν οἷς καὶ πολλοὶ
Ἕλληνες ἔμποροι. Πόλις (45,000 κ.), ἐν τῇ χερ-
σονήσῳ τῆς Ἰστρίας, ἐνθα ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος.

813. **Πόλεις** ἐν Δαλματίᾳ εἶναι τὸ Κάτταρον,
ἡ Ζάδα, τὸ Σπαλάτον καὶ ἡ Ραγούσα, ἐναντι δὲ
τῶν παρῶν τῆς Δαλματίας κεῖνται, ὡς εἰρημεν,
δεκάς νήσων, ὧν ἐπιστημωτέρα εἶναι ἡ Λίσσα.

814. **Πόλεις** ἐν Βοημίᾳ ἐκτὸς τῆς πρωτ. Πρά-
γας εἶναι ἡ Καρλσβάδη, Τέπλιτς καὶ Μαριενβάδη,
ὀνομαστὰ διὰ τὰ ἱακτικά των λουτρῶν, ἡ Βρῆνη
(121,080 κ.), ἐν Μοραβίᾳ, ἡ Κροαβία (91,000 κ.),
ἐν Γαλιζίᾳ, παρὰ τὰ Ρωσικὰ σύνορα. Λεμβέργη
(169,000 κ.) πόλις ἐμπορικὴ μετὰ πανεπιστημίον,
καὶ Τσέροβιτς (67,000 κ.), ἐν Βουκοβίνῃ.

815. **Πόλεις** ἐν Οὐγγαρίᾳ εἶναι τὸ Πρεσβούρ-
γον (61,000 κ.), παλαιὰ πρωτ. ἐπὶ τοῦ Δουνά-
βους. Κρέμνι, ὀνομαστὴ διὰ τὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ
καὶ ἀργύρου. Σεγεδίνον (100,000 κ.). Θερσεάπου-
πολις (67,000 κ.), κέντρον μεγάλης κτηνοτροφίας.
Ἀγρόμη (57,000 κ.). Σεμλίνον, ἐναντι τοῦ Βελι-
γραδίου, κέντρον τοῦ μετὰ τῆς Σερβίας ἐμπορίου,

ΑΙΟ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ
Ε. ΣΤΑΤΕΙΑΣ ΕΣ. ΑΘΗΝΑΙ

Εν της Νέας Γενεύης Γεωγραφίας I. Ευσσείρε

και Φινλάνδης (38,000 κ.), επίγειον της Ουγγαρίας, εμπορικωτάτη και λιμνήν ελεύθερος.

Ἡ Βονονία και Ἑρζεγοβίνη προσκατη-
θεῖσαι ὀριστικῶς εἰς τὴν Αὐστρουγγαρίαν (1907)
ἔχουσιν πληθυσμὸν 1,828,000 κ.), οἱ πλείστοι τῶν
ὁποίων εἶναι Σέρβοι τὴν καταγωγὴν καὶ ὀρθόδοξοι
τὸ θρήσκευμα.

Πόλεις.—Τὸ Σράεβρο (41,500 κ.) ὀχυρὰ καὶ
βιομήχανος. Τὸ Τράβνικον (16,000 κ.), τὴν Βα-
νιαλούαν καὶ ἐν Ἑρζεγοβίνῃ τὴν Μοστάρην (17,
000 κ.).

816. Ἡ ἀνεξάρτητος **Ἡγεμονία τοῦ Λιχτεν-
στάιν**, καίμενη μεταξὺ τῆς Αὐστρίας καὶ Ἑλβετίας
καὶ τῆς λίμνης Κωνσταντίας, ἔχει **πληθυσμὸν** 10,000

καὶ πόλιν τὴν Λιχτενστάιν (Βαδουζήν), παρὰ τὸν
Ῥήνον· ὁ ἡγεμὼν αὐτῆς ἐδραεῖ ἐν Βιέννῃ.

ΡΩΣΙΑ

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσία εἶναι μεγαλυτέρα τοῦ ἡμί-
σεως τῆς ὅλης Εὐρώπης, κατέχει δ' ὅλον τὸ ΒΑ.
μέρος αὐτῆς καὶ ἔχει **ἐκτασιν** 5,390,000 τετρακ.
χιλιόμετρον καὶ **πληθυσμὸν** 101,000,000 κα-
τοίκων.

817. **Ὅρια.**—Ἡ Ῥωσία ὀρίζεται πρὸς Β.
ὕπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὕπὸ
τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Καυκάσου, ὅστις γω-
ρίζει τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἀπὸ τὰς Ἀσιατικὰς ἐπαρχίας

τοῦ Καυκάσου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς ὁροστοιχίας τῶν Οὐράλιων ὄρεων, ἵτινα χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Ρωσίας, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Γερμανίας, τῆς Αὐστρουγγαρίας καὶ τῆς Τουρκίας.

818. **Ἐδαφος.**—Τὸ ἔδαφος τῆς Ρωσίας εἶναι κατ' ἐξοχὴν πεδινόν, μόνον δὲ πρὸς Α. ἔχει τὴν ὁροστοιχίαν τῶν Οὐράλιων. Εὐρέεται πεδιάδες αἰτου, κινάβεωι, λίου, πλούσιαι νομαί, ἀπέρχονται δάση διατέμνονται ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ποταμῶν, λιμνῶν, ἑλῶν καὶ στεπεῶν, τὸ δὲ βορειότατον ἄξενος ἀπὸ τῆς ἀγρίας καὶ ἀκαλλιεργήτου καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ ἐνικουτοῦ παγοσκεπής.

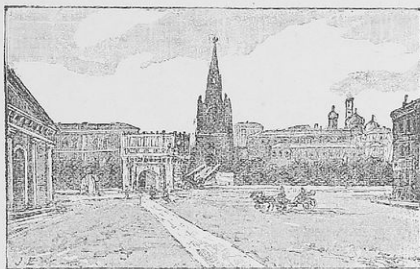
819. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τῆς Ρωσίας εἶναι πολὺ ψυχρὸν καὶ μάλιστα πρὸς Β. ὅσον δηλονότι προχωροῦμεν πρὸς τὸν βορεῖον πόλον, ὃ ἥλιος ἔλπει τὰς ἀκτίνας αὐτοῦ περισσότερον πλαγίως καὶ ἐπομένως ὁ χειμὼν γίνεται δριμύτερος καὶ διαρκέστερος· καὶ τὸ μὲν θέρος αἱ ἡμέραι εἶναι πολὺ μεγάλαι καὶ ἡ θερμότης ἐνίοτε ἀφόρητος ἐνεκα τῶν πνεόντων ἀνατολικῶν ἀνέμων, καὶ αἱ νύκτες ἐλαττωμέναι· τὸν δὲ χειμὼνα συμβαίνει τὸ ἐναντίον.

Εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Ρωσίας, καθὼς εἰς τὴν Λαπωνίαν π. γ., ὁ χειμὼν διαρκεῖ περὶ τοὺς 9 μῆνας, κατὰ τοὺς ὁποίους καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι καὶ ἡ περὶ αὐτὴν θάλασσα εἶναι παγωμένα καὶ ὅλη ἡ φύσις εἶναι νεκρά.

Ἐνταῦθα ὀλίγα φυτὰ δύναται νὰ ζήσῃσι καὶ τὰ πλεῖστα τῶν κατοικιδίων ζῴων ἐλλείπουσιν, ἀναπληροῦσι δ' αὐτὰ οἱ τάρανδοι. Τοῦναντίον ἐν τῇ ἀξένῳ ἐκεῖνῃ χώρᾳ ζῶσι κατὰ πολυαριθμὸν ἀγέλας λύκοι, ἔρκοι λευκαί, ἀλοπεκες, λυτίδες καὶ ἄλλα ἄγρια ζῷα ἔχοντα δέρμα πυκνόμαλλον καὶ ἐπομένως δυνάμενα ν' ἀντέχουσιν εἰς τὸ ψυχρὸν· εἰς δὲ τὰς θαλάσσας αὐτῆς, αἰτνες σχηματίζονται ὑπὸ τοῦ βορείου Παγωμένου ὠκεανοῦ, διατῶνται πολυαριθμοὶ φακοὶ καὶ φάλλαινα.

Εἰς τὰ βόρεια τῆς Λαπωνίας κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας Μάιον, Ἰούνιον καὶ Ἰουλίον ὃ ἥλιος εἶναι διαρκῶς ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα, ἀποκρύπτεται δ' ὁλοσχερῶς κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας Νοέμβριον, Δεκέμβριον καὶ Ἰανουάριον, κατὰ τοὺς ὁποίους αἱ γῶραι αὐταὶ φωτίζονται ἀμυδρῶς ὑπὸ τοῦ λυκόφωτος, τὸ ὅποιον ἐνταῦθα διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπὸ τῆς Σελήνης καὶ ὑπὸ τινος ἄλλου φωτός, τὸ ὅποιον παράγεται εἰς τὰς βορείους ἐκεῖνας χώρας καὶ λέγεται Βόρειον σέλας.

820. **Θάλασσα.**—Ὁ Βόρειος Παγωμένος ὠκεανὸς σχηματίζει τὴν Λευκὴν θάλασσαν καὶ τὴν τοῦ Καρὰ.

Σχ. 81. Ἡ ἐν Μόσχᾳ συνοικία τοῦ Κρεμλίνου.

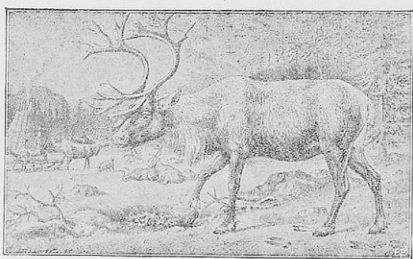
Ἡ Βαλτικὴ θάλασσα σχηματίζει τοὺς κήλους Βοθνικόν, Φιννικὸν καὶ τὸν τῆς Λιβονίας. Ὁ δὲ Εὐξείνιος πόντος σχηματίζει τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν ἢ Μαϊούπα λεγομένην λίμνην, ἥτις πηγνυται τὸν χειμῶνα.

821. **Νῆσοι.**—Εἰς τὴν Ρωσίαν ἀνήκουσιν αἱ ἐν τῷ Β. Παγωμένῳ ὠκεανῷ νῆσοι Καλκουέβη, Βαϊγόστη καὶ Ζέμβλα, καὶ αἱ ἐν τῇ Βαλτικῇ θάλασσῃ Οἰζέη, Δαγόνη καὶ Ἀλάνδαι.

822. **ὄρη.**—Ἡ Ρωσία εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν πεδινή, ὅρη δ' ἔχει πρὸς τὰ ἀνατ. ἄκρα αὐτῆς τὰ Οὐράλια (κορυφὴ Ἰοσιέλ, 1700 μ.), πρὸς Ν. τὸν Καύκασον, ἐκτενέστερον ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης, ὑψηλότερα κορυφὴ εἶναι ὁ Ἐλβερος (5,660 μ.), καὶ τὰ ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς χώρας χαμηλότερα καὶ δασυδῆ Βαλδία, ἡ κυριώτερα ὑδρογραφικὴ πηγὴ τῆς ἀπέραντου χώρας.

823. **Ποταμοί.**—Ὁ Δούνας πηγάζων ἐκ τῶν Βαλδουίνων ὄρεων καὶ ὁ Πετοχώρας πηγάζων ἐκ τῶν Οὐράλιων ὄρεων, ὁ Μέξεν καὶ ὁ Ὀνέγας, πάντες ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, ὁ Οὐράλιος πηγάζων ἐκ τῶν Οὐράλιων καὶ ὁ Βόλγας ἐκ τῶν Βαλδουίνων, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, ἐκβάλλοντας εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ὁ Τάναϊς ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, ὁ Δνεϊστερος καὶ ὁ Δνείπερος, ἐκβάλλοντας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ὁ Οὐιστούλας, ὁ Νιέμεν καὶ ὁ Δύνας, οἵτινες διαρρέοντες τὴν Βαρσβίαν εἰσέρχονται εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ τέλος ὁ Νεῦας, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Ὀνέγας διαίρει τὴν Πετρούπολιν. Καὶ οἱ τέσσαρες δ' οὗτοι ποταμοὶ χύνονται εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

824. **Λίμναι.** Ἡ Λαδόγα, ἡ μεγαλύτερα λίμνη τῆς Εὐρώπης, καὶ ἡ Ὀνέγα, κείμεναι εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ρωσίας, ἡ Ἰλμενος καὶ ἡ Πείτος. Καὶ πλεῖστοι ἄλλαι μικρότεραι.

Σχ. 82. Τάρανδος ($\frac{1}{36}$ του φυσικού μεγέθους).

825. Τὸ **πολίτευμα** τῆς Ῥωσίας εἶναι μοναρχία συνταγματική, οἱ δὲ αὐτοκράτορες αὐτῆς λέγονται Τσάροι.

826. **Θρησκεία.** — Οἱ Ῥῶσοι εἶναι πλὴς Σλαβικῆς καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Χριστιανικὴν ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν. Εὐρίσκονται δ' ἔτι καὶ πολλοὶ Καθολικοὶ ἐν Πολωνίᾳ ἰδίως καὶ τινες διαμαρτυρόμενοι, Ἰσραηλῖται καὶ Μωαμεθανοί.

827. **Προϊόντα, φυσικὰ καὶ τεχνικά.** — Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Ῥωσίας εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἐκ τῶν ὁποίων κάμει μεγάλην ἔξαγωγὴν τὸ λίον καὶ ἡ κάνναβις.

Ἡ Ῥωσία προσέτει τρέφει καὶ πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ μεγάλας ἀγέλας βοῶν. ἔξαισι δὲ καὶ ἀφθονον χαβιάριον, τὸ ὁποῖον παρασκευάζεται ἐκ τῶν φθηρῶν τῶν ἰχθύων, οἷτινες ὑπάρχουσιν ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ ἐντὸς τῶν ποταμῶν καὶ παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν, ἡ θήρα δὲ τῶν λευκῶν ἄρκτων, ἐξ ὧν λαμβάνονται πολῦτιμοι διφθέροι, ὥς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω, προσπορίζουσι σημαντικὸν πλοῦτον εἰς τὴν χώραν.

828. **Ὄρυκτά.** — Εὐρίσκονται ἐν ταῖς Οὐραλίαις ὄρεσι χρυσός, λευκόχρυσος, χαλκός καὶ σίδηρος.

829. **Ἡ βιομηχανία** μόνον τῶν ὑφανμάτων εὐρίσκεται ἐν ἀκμῇ.

830. **Τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον** ἀνέρχεται εἰς 5,500 ἑκατομ. ράβλων.

831. **Ἡ συγκοινωνία** εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη, ἐνεργεῖται δὲ διὰ πολλῶν σιδηροδρόμων καὶ διὰ πλωτῶν ποταμῶν καὶ διωρύχων.

832. **Παιδεία.** — Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ῥωσίᾳ εἶναι παρεμειλημένη, μόνον δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἰδρύθησαν πανταχοῦ σχεδὸν τοῦ Κράτους σχολεῖα πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ.

833. **Προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους** 4200 ἑκατομ. ράβλων.

834. **Στρατὸς καὶ στόλος.** — Ὁ μὲν στρα-

τὸς τῆς ξηρᾶς ἀνέρχεται ἐν καιρῷ εἰρήνης εἰς 870,000 ἄνδρας, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 3 ἑκατομύρια.

Ὁ στόλος ἀνέρχεται εἰς 220 πλοῖα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 65 εἶναι θαρρητὰ διαφόρου μεγέθους.

835. **Διοικητικὴ διαίρεσις.** — Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσία ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μερῶν, 1) τῆς κυρίως Ῥωσίας, διαιρουμένης εἰς 53 μεγάλα κυβερνεῖα. 2) τῆς Πολωνίας, διαιρουμένης εἰς 10, καὶ 3) ἐκ τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Φινλίας, ὑπαγομένου μὲν διοικητικῶς εἰς τὴν Ῥωσίαν, κεκτημένου δ' ἑμῶς ἰδίαν διοίκησιν καὶ ἀντιπροσωπεῖται καὶ διαιρουμένου εἰς 8 κυβερνεῖα.

836. **Πόλεις.** — Τῆς Ῥωσίας εἶναι ἡ Πετρούπολις (1,439,000 κ.), πρωτ. τοῦ Κράτους, πόλις ἐμπορικὴ καὶ πλουσία κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου τῷ 1773 παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νεύα, ἔχουσα μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς καὶ ἀνάκτορα. Παρὰ τὴν Πετρούπολιν καὶ ἐπὶ μικρᾷ νησίδῳ εἶναι ἐκτισμένη ἡ Κροιστάνδη (59,000 κ.), ὁ πρῶτος πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Ῥωσίας, ἔχουσα μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, ἀνάκτορα καὶ ἐν τῷ μέσῳ τὴν ὀχυρὰν συνοικίαν τοῦ Κρεμλίνου, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶναι ἡ Μητροπολις ἡ χρησιμεύουσα πρὸς στέψιν τῶν Αὐτοκρατόρων. Ἀρχάγγελος, παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον ἐν τῇ Λευκῇ θαλάσσῃ. Ῥίγα, (318,000 κ.), πόλις βιομηχανὸς παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δύνου. Βίλνα (172,000 κ.).

Βαρσοβία (683,000 κ.), πρωτ. τοῦ πρῶην βασιλείου τῆς Πολωνίας ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Οὐστούλκ. Πρὸς Α. τῆς Μόσχας κείται τὸ Νισνί-Νοβογορόδ (100,000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Βόλγα, διάσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ κατ' ἔτος τελουμένην πανήγυριν. Καζάν (137,000 κ.), ἐπὶ τοῦ Βόλγα. Πέρμη (48,000 κ.), ἔχουσα μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ σιδήρου, καὶ κέντρον τῶν διὰ τὴν Σιβηρίαν σιδηροδρόμων. Κίεβον, ἱερὰ τῶν Ῥώσων πόλις καὶ παλαιὰ πρωτ. (281,000 κ.). Χαροβὶ (174,000 κ.), ἔχουσα πανεπιστήμιον. Πολτάβα, περίφημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 1709 νίκην τοῦ Μ. Πέτρου ἐναντίον τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας Καρόλου. Κισνόβιον (112,000 κ.). Χερσὸν (60,000 κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δνειπέρου ποταμοῦ. Ἀστράχάν (149,000 κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα, δυναστή διὰ τὴν ἄλκιαν τὴν ἰχθύων, ἐξ ὧν ἐξάγεται τὸ μαζὶον χαβιάριον. Ταϊγάνιον (62,000 κ.), ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Ἀζσυακῆς, κέντρον ἐξαγωγῆς σιτηρῶν. Νικολάεφ (92,000 κ.), ἐμπορικὴ καὶ πολεμικὴς ναύσταθμος. Ροστόβη (120,000 κ.), ἐπὶ τοῦ Ταννί-δος, πόλις ἐμπορικὴ.

Ἡ Ὀδησσός, κειμένη ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Βασσαρίας, ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου πόντου, εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ῥωσίας, ἔχουσα 404,000 κ., μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι πολλοὶ Ἕλληνες. Ἐν αὐτῇ ἰδρύθη ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία, ἡ ὁποία προπαρεσκεύασε τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους.

Ἐν αὐτῇ δὲ ἐτάφη ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε', τοῦ ὁποῦ κατόπιν μετεκομίσθησαν τὰ ὄσπ' εἰς Ἀθήνας. Σεβαστοπόλιν (54,000 κ.), ἔχουσα ἐξαιρετον πολεμικὸν ναύσταθμον, καὶ Συμφεροπούλιν (45,000 κ.), ἀμφότεραι ἐπὶ τῆς Κριμαϊκῆς χερσονήσου.

Ἐν τῷ μεγάλῳ δουκάτῳ τῆς Φιλανδίας τὴν κατ' ἐξοχὴν χώραν τῶν ὁδάτων πόλις εἶναι ἡ Ἐλισιγφόρη (116,000 κ.), παρὰ τὸν ὁμόνυμον κόλπον.

Ἡ Ῥωσία ἐξουσιάζει καὶ πολλὰς ἀπεράντους χώρας ἐν τῇ Ἀσίᾳ, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσίαν.

ΙΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

837. Ἡ Ἰβηρικὴ ἢ Πυρηναικὴ καλουμένη χερσόνησος εἶναι ἡ μεγαλύτερα τῶν ἐν τῇ Μεσογείῳ χερσονήσων· κατέχει τὸ ΝΔ. μέρος τῆς Εὐρώπης, κεῖται δὲ μεταξύ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης σχηματίζουσα μετὰ τῆς Ἀφρικῆς τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ (Ἡράκλειος στήλαι), δι' οὗ συγκοινωνεῖ ἡ Μεσόγειος μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

ΙΣΠΑΝΙΑ

838. Τὸ βασιλεῖον τῆς Ἰσπανίας κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος Ἰβηρικῆς ἢ καὶ Πυρηναικῆς καλουμένης χερσονήσου, περιλαμβάνει δὲ καὶ τὰς Βαλεαρίδας νήσους (Μαγιόρκαν καὶ Μινόρκαν κλπ.) καὶ τινες ἄλλας μικροτέρας· ἔκτασίς 504,500 τετραγ. χιλιομέτρων.

839. Πληθυσμός.—19,712,000 κ. καθολικῶν τὸ θρόύσκενμα.

840. Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς Ἰσπανίας καθόλου εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

841. Ἀκρωτήρια ἔχει τὸ Φινίστερρον, τὸ Τραφαλγάρ, ὀνομαστόν διὰ τὴν κατανυκτικὴν τῶν Ἰσπανῶν καὶ Γάλλων ὑπὸ τῶν Ἀγγλων τῷ 1805 καὶ τὴν Ταρίφαν.

842. Προτόντα.—Παράγει ἀφθονον καὶ ὀνομαστόν οἶνον, ἔλαιον, πορτοκάλια, σταφίδας, διατρέφει μεγάλας ἀγέλας βοῶν καὶ ἵππων, περιέχει δὲ

καὶ πλούσια μεταλλεῖα χαλκοῦ, σιδήρου, μόλυβδου, ψευδαργύρου καὶ λιθανθράκων.

843. Ἡ συγκοινωνία ἐν Ἰσπανίᾳ ἐξυπηρετεῖται ἀτελῶς οὐχὶ μὲ πλῆρες δικτυον σιδηροδρόμων καὶ ὁδῶν, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ θαλασσία συγκοινωνία δὲν εἶναι ἐπαρκής.

844. Πολίτευμα.—Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας.

845. Ὁ προϋπολογισμός τῆς Ἰσπανίας ἀνέρχεται εἰς 780 ἑκατομμύρια πρᾶγμων.

846. Στρατός καὶ στόλος.—Ὁ μὲν στρατός τῆς ἡμέρας ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 120,000 ἀνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 300,000.

Ὁ στόλος αὐτῆς ἀποτελεῖται ἐξ 26 πλοίων, ὧν τὰ 7 θωρηκτά. Ἄλλοτε ἀήττητος, σήμερον ὅμως ἔχει μικρὰν σημασίαν.

847. Ὄρη.—Τὰ Κανταβριὰ καὶ τὰ συνεχόμενα μετ' αὐτῶν Πυρηναιὰ (3404 μ.), τὰ Καστιλιανὰ, τὰ Ἀνδαλούσια, τὰ Μεσημβρινὰ (Σιέρρα Μορένα καὶ Σιέρρα Νεβάντα) (3481 μ.).

848. Ποταμοί.—Ὁ Ἐβρος καὶ ὁ Σεγούρος ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Μεσόγειον, ὁ Μίνος, ὁ Δούρος, ὁ Τάγος, ὁ Γουαδιάνας καὶ ὁ Γουαλδαίβρος, ἐκβάλλοντες πάντες εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

849. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Ἡ Ἰσπανία διαίρεται, συμπεριλαμβανομένων τῶν Βαλεαρίδων καὶ τῶν Καναρίων νήσων, εἰς 49 ἐπαρχίας.

850. Πόλεις.—Πρωτ. Μαδρίτη (539,000 κ.), πόλις ὁραία, ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλοῦ ὁμόνυμου ὄρεος καὶ ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Τάγου, ἔχουσα πανεπιστήμιον, λαμπρὰ μουσεῖα καὶ βιομηχανίαν. Σαραγῶσα (82,000 κ.), παρὰ τὸν Ἐβρον ποταμόν, ἔχει πανεπιστήμιον καὶ διάφορα Ἰνστιτούτα. Βαρκελώνη (530,000 κ.), παρὰ τὴν Μεσόγειον, ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τοῦ βασιλείου, ἔχουσα πανεπιστήμιον, ὀνομαστὴν μητροπολιν καὶ ἀρκίαν βιομηχανίαν βαμβακερῶν ὑφασμάτων. Βαλεντία (163,000 κ.), ἐπὶ εὐφύρου πεδιάδος, ἔχει πανεπιστήμιον. Καρθαγὴν ἢ Νέα Καρχηδὼν (50,000 κ.), πόλις ὀχυρὰ μετὰ πολεμικοῦ ναυστάθμου. Βαλαδολίδον (66,000 κ.), Γόδεира (Κάδιξ, 65,000 κ.), πόλις ἀποικία τῶν Φοινίκων ἐκτισμένη ἐπὶ νησιδοῦ, ἔνθα ὁ πρῶτος πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Ἰσπανίας. Σεβίλλη (146,000 κ.), παρὰ τὸν Γουαδελκίβρον, ἔχουσα πανεπιστήμιον, τὸ μεγαλοπρεπὲς Ἀραβικὸν ἀνάκτορον Ἀλκαζάρ καὶ τὸ μέγιστον ταυρομαχικὸν ἀμφιθέατρον τῆς Ἰσπανίας. Γρανάδα (71,000 κ.), ἀκμάτασα μετὰ τῆς Σεβίλλης κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀραβικῆς,

ἔχουσα τὸ μεγαλυπρεπέστατον Ἀραβικὸν ἀνάκτορον Ἀλάμβραν, πάλαι λαμπρὰ πρωτεύουσα τῶν Μαυριτανῶν βασιλείων. Μαλάγα (113,000 κ.), ἐπὶ τοῦ ὁμιωνίου κλίπου, ἐξάγουσα σταφίδας καὶ ἐξάγειτον οἶνον. Πάλος, ἐξ ἧς ἐξέπλευσεν ὁ Χριστόφορος Κολόμβος, πάλαια πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας.

Τὸ ἀκρωτήριον Γιβραλτάρ (22,000 κ.) μετὰ τῆς πόλεως αὐτοῦ καὶ τοῦ φρουρίου ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους.

Ἐκ τῶν Βαλεαρίδων νήτων ἐπιστημώτεροι εἶναι ἡ Μαγιόρκα μὲ πῶλον τὴν Πάμιαν (61,000 κ.) καὶ ἡ Μινόρκα τὴν Μαζάον.

Ἡ Ἰσπανία ἔχει καὶ ἀποικίας τινὰς ἐν Ἀφρῳῃ· εἰς τὸ Μαρόκκον, τὴν Κεϋταν, εἰς τὴν Σαχάραν, εἰς τὴν Κάτω Γουινέαν, ἔξουσιν δὲ καὶ τὰς Καναρίους νήσους, ὅπου ἡ νήσος Φέρος, δι' ἧς διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινός.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ

851. Τὸ βασίλειον τῆς Πορτογαλλίας κατέχει τὸ λοιπὸν μέρος τῆς Ἰβηρικῆς γερσονήσου, καὶ τὰς Ἀζόρας καὶ Μαδέρας νήσους τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἐκτασίς (92,550 τετραγ. χιλιόμετρα).

852. Πληθυσμός. 5,400,000 καθολικοὶ τὸ θρησκείμα.

853. Κλίμα. — Εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

854. Ὅρη. — Ἡ Πορτογαλλία διασχίζεται ὑπὸ τῆς ὀρεινῆς Σιέρρας Ἑστροέλλας, συνεχεῖας τῶν Ἰσπανικῶν ὄρεων.

855. Ποταμοί. — Ἡ Πορτογαλλία διατρέχεται ὡς καὶ ἡ Ἰσπανία ὑπὸ τῶν ποταμῶν Δουρίου, Τάγου καὶ Γουιδιάνα ἐν μέρει.

856. Πολίτευμα. — Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας.

857. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ἡ Πορτογαλλία διαιρεῖται εἰς 19 ἐπαρχίας.

858. Ὁ προϋπολογισμός τοῦ Κράτους ἀνέρχεται εἰς 280 ἑκατομμύρια φράγκων.

859. Στρατός καὶ στόλος. — Ὁ στρατός τῆς ζῆρας ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 33,000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 150,000.

Ὁ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 38 μεγάλων καὶ μικρῶν πολεμικῶν πλοίων.

860. Ἡ παιδεία εἶναι προηγμένη ἐπαρκῶς.

861. Προϊόντα γεωργικὰ καὶ βιομηχανικά. — Ἡ γεωργία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, ἡ καλλιέργεια δὲ τῆς ἐλαίας καὶ τῆς ἀμπέλου ἀποτελοῦσι τὰς πλουτοφόρους πηγὰς τῆς χώρας.

862. Τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον ἀνέρχεται εἰς 500 ἑκατομμύρια φρ. περίπου.

863. Ἡ συγκοινωνία ἐνεργεῖται ἐλλιπῶς, ὀλίγων ὑπαρχουσῶν σιδηρῶν γραμμῶν.

864. Πόλεις. — Πρωτῆς Πορτογαλλίας εἶναι ἡ Λισσαβὼν (357,000 κ.), κειμένη ἐπὶ λαμπρῆς τοποθεσίας, πόλις ὠκειοσπότης ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάγου, ἔχουσα θαυμάσιον λιμένα, ἀμυκτὸν ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν· ἡ πόλις αὕτη κατεστράφη ὑπὸ σεισμοῦ τῷ 1755. Ὁπόρτον (168,000 κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουρίου ποτ., παρῶν ἐξάγειτον οἶνον. Κοίμβρα (18,000 κ.), ἔχουσα τὸ μόνον ἐν τῇ χώρᾳ πανεπιστήμιον.

865. Ἀποικίαι. — Ἡ Πορτογαλλία κατέχει ἐν τῇ Ἀφρῳῃ τὰς νήσους τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, τὴν Ἀγγόλαν καὶ τὴν Βεγγουέλαν, τὴν νήσον τοῦ Ἀγίου Θωμᾶ, καὶ ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς χώρας τινὰς εἰς τὰ παράλια τῆς Γουινέας καὶ τὴν Μοζαμβίκην ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς. Κατέχει ὁσαύτως πόλεις τινὰς εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ εἰς τὴν Κίναν καὶ ἐν Ὀκεανίᾳ μέρος τῆς Τηόνης, νήσου τῆς Σούδης. Ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀποικιῶν ἐν ὅλῳ ἀνέρχεται εἰς 8 ἑκατομ. κατοίκους.

ΕΛΒΕΤΙΑ

866. Ἡ Ἑλβετία κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἰταλίας, Γαλλίας, Αὐστρίας καὶ Γερμανίας· ἔκτασις 51,346 τετραγ. χιλιόμετρα.

867. Πληθυσμός, θρησκεία. — 3,525,000 κάτοικοι, φιλελεύθεροι, ἄνδρεῖοι, λιτοὶ καὶ χορηστοί, πάντες δὲ γινώσκοντες γράμματα. Οἱ πλείστοι τούτων εἶναι διμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ καθολικοί.

868. Ὅρη. — Ἡ Ἑλβετία εἶναι ἡ ὑψηλότερα χώρα τῆς Εὐρώπης, διότι ἐν αὐτῇ ὑψοῦται ὁ κορυφὸς τῶν Ἀλπεων, αἵτινες διαιροῦνται εἰς δυτικὰς, κεντρικὰς καὶ ἀνατολικὰς, ἡ ὑψηλότερα δὲ κορυφὴ αὐτῶν εἶναι τὸ Λευκὸν ὄρος, τὸ ὅσον κεῖται εἰς τὰς δυτικὰς Ἀλπεῖς καὶ ὑπερβαίνει τὰ 4,810 μέτρα.

Τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῶν Ἀλπεων καὶ αἱ ὑψηλαὶ κοιλάδες καλύπτονται πάσαι ὑπὸ μεγάλων καὶ ἀγκυρῶν παγετῶν, αἵτινες κατὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἀποτελοῦσι θέαμα ἐξάίσιον καὶ μαγευτικόν.

ΣΗΜ. Αἱ κοιλάδες τῶν Ἀλπεων παρέχουσι μεγάλην ποικιλίαν ἀπόψεως, ὅτε μὲν κλειστορείας ἀγρίας περιβαλλομένας ὑπὸ ἀπορρώγων καὶ κρημνῶν φοβε-

οὖν, εἰς τὸ βάθος τῶν ὁποίων παφλάζουσιν ὕδατα ὀρηκτικά, ὅτε δὲ λειμῶνας ἐλαφρὸς κυματουμένους καὶ ποτιζομένους ὑπὸ διαυγῶν θυακίων, ὅτε δὲ καὶ πεδιάδας γονιμίας.

Πανταχοῦ μέγισται ἀντιθέσεις, δάση καὶ βράχοι μετὰ καταρρακτῶν, λειμῶνες καὶ πεδία κεκαλλιεργημένα ἀπέναντι παγετῶνων καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας χιονοσκεπῶν ἀκροφειῶν. Ταῦτα προσδίδουσι τῇ γῇ τὸν "Ἄλπειον κῆλος καὶ μεγαλοπρέπεια ἐκπαυλόν, ἐνῶ ἄνευ αὐτῶν δὴ ἦσαν ἄγρια καὶ φοβερά.

869. Ποταμοί. — Ὁ Ῥήνος καὶ οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ Θεούρος καὶ "Ααρ' πάντες οὗτοι πηγάζουσιν ἐκ τῶν διαφόρων κλάδων τῶν "Ἀλπειν, ὁ Ῥοδανός, ὅστις γίνεται εἰς τὴν λίμνην τῆς Γενεύης πρὶν ἢ εἰσελθεῖ εἰς τὴν Γαλλίαν.

870. Λίμναι. — Ἡ τῆς Γενεύης ἡμισελήνου ἔχουσα σχῆμα καὶ βάθος 350 μ., διαπλεομένη δὲ εὐχερῶς ὑπὸ ἀτμοπλοίων, καὶ δι' ἧς διέρχεται ὁ Ῥοδανός, ἡ Κωνσταντία, ἡ ὁποία σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ Ῥήνου, καὶ αἱ λίμναι τῆς Ζυρίχης, τῆς Νεουσατέλης, τῆς Λυκέρνης καὶ ἄλλαι.

871. Κλίμα, ἔδαφος, προϊόντα. — Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶναι πολὺ ψυχρὸν εἰς τὰ ὄρεϊνά μέρη, ὁριμὸν ἐπὶ τῶν ὀροπεδίων, γλυκὺ δὲ εἰς τὰς κοιτάδας.

Τὸ ἔδαφος εὐφορὸν καὶ ἐμπειλὸς κεκαλλιεργημένον. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ᾄδου κυρίως ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς βιομηχανίας· ἰδιαιτάτα δὲ ἐν Ἑλβετίᾳ παράγεται ἐξαιρετος τυρὸς· ἀλλὰ καὶ ἡ βιομηχανία τῆς ὥρολογιοποιίας καὶ τῶν μεταξωτῶν ὑφανμάτων εἶναι σπουδαιότατα ἀνεπτυγμένα.

Κατὰ τὰς θερμὰς ὥρας τοῦ ἔτους τὴν Ἑλβετίαν ἐπισκέπτονται πολυαἰθμιοὶ περιηγηταί, ἵνα θαυμάσωσι τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς γῆρας.

872. Πολίτευμα. — Ἡ Ἑλβετία ἔχει πολίτευμα δημοκρατικὸν ὁμοσπονδόν.

873. Ἡ συγκοινωνία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη, καθ' ὅσον τὸ πολὺπλοον αὐτῆς σιδηροδρομικὸν δίκτυον ὑπερβαίνει τὸ μῆκος τῶν 3,900 χιλιομέτρων.

874. Ὁ προϋπολογισμὸς ἀνέρχεται εἰς 166 ἑκατομ. φράγκων.

875. Στρατός. — Ἐν εἰρήνῃ ἐλάχιστος, ὥς ἐκ τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ, ἐν πολέμῳ δὲ ἀνέρχεται εἰς 475,000 ἄνδρας, καθ' ὅσον πάντες οἱ θυνάμειοι νὰ φέρωσιν ὅπλα Ἑλβετοὶ εἶναι στρατιῶται.

876. Παιδεία. — Ἡ παιδεία εἶναι εἰς ὕψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη.

877. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ἡ Ἑλβετία διαιρεῖται εἰς 22 καντόνια ἀνεξάρτητα, ἅτινα ἀποτελοῦσιν 25 μικρὰς δημοκρατίας.

878. Πόλεις. — Πρωτεύουσα τῆς ὁμοσπονδου δημοκρατίας εἶναι ἡ Βέρνη (78,00 κ.), πόλις βιομηχανος, ἰδίως ὥρολογίων, ἔχουσα ὀνομαστὴν πανεπιστήμιον, ἡ Γενεύη ἐπὶ τῆς ὁμώνυμου λίμνης (121,000 κ.), ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὕφανσμάτων καὶ ὥρολογιοποιίας. Ζυρίχη (183,000 κ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἑλβετίας παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην. Βασιλεῖα (129,000 κ.), ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἑλβετίας. Λυκέρνη (36,000 κατ.) μετὰ λαμπροῦ κλίματος παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην. Νεουσατέλη (23,000 κ.), παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, Λωζάνη (60,000 κ.), παρὰ τὴν Β. Ἑλβην τῆς λίμνης Γενεύης ἔχουσα ὀνομαστὴν πανεπιστήμιον.

ΒΕΛΓΙΟΝ

Τὸ βασίλειον τοῦ Βελγίου κεῖται πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Γαλλίας, εἶναι δὲ πολὺ πυκνὰ κατοικημένον, καθ' ὅσον ἐπὶ **ἐκτάσεως** 29,500 τετραγ. χιλίων. ἔχει **πληθυσμὸν** 7,386,000 κατ., ἅπαντας τὸ **θρησκεῖμα** καθολικόν.

879. Κλίμα. — Τὸ Κλίμα τοῦ Βελγίου εἶναι ὑγρὸν καὶ ὀμβρικόδες, ἀλλ' ἐν τοσούτῳ εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

880. Ποταμοί, ἔδαφος. — Τὸ Βέλγιον εἶναι χώρα πεδινή διαρρομένη ὑπὸ τῶν ποταμῶν Μώσσα παραποταμοῦ τοῦ Ῥήνου καὶ Σκαλδίου, ὅστις πηγάζων ἐκ γαλλικοῦ ἑδάφους καὶ διαρρῶν ἅπαν τὸ Βέλγιον εἰσέρχεται εἰς τὴν Ὀλλανδίαν χυνάμενος εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν.

881. Πεδιάδες. — Τὸ ὑπὲρ τὰ 15 μέτρα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης βαθύπεδον τῶν Βρυξελλῶν λίαν εὐφορὸν.

882. Πολίτευμα. — Συνταγματικὴ μοναρχία.

883. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Τὸ Βέλγιον διαιρεῖται εἰς 9 διαμερίσματα (νομοί).

884. Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Βελγίου ἀνέρχεται εἰς 450 ἑκατομμύρια φράγκων.

885. Ὁ στρατός ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 55,000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 300,000.

886. Παιδεία. — Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Βελγίῳ εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη.

887. Προϊόντα γεωργικὰ καὶ βιομηχανικά. — Ἡ γεωργία τῆς γῆρας ἔχει φθάσει εἰς τὸ τέλειον· παράγει δημοτικακοὺς καρπούς, τεύτλα, γεώμηλα κλπ.

888. Ἡ βιομηχανία ἐν Βελγίῳ ἔχει τερα-

σίαν ἀνάπτειν, ἡ δ' ὑφαντουργία εὐρίσκεται ἐν πληρεῖ ἀκμῇ. Τὰ ἐν ἀθηναίᾳ ὀρυκτὰ τῆς χώρας σίδηρος καὶ λιθάνθρακες συνετέλεσαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν σημερινὴν ἀνάπτειν τῆς μεταλλουργίας.

889. Τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ἐμπορίον τῆς χώρας ἀνέρχεται εἰς 4,000 ἑκατομμ. φράγκων.

890. Ἡ **δυσκοινωνία** τοῦ Βελγίου εἶναι ἡ τελευταίον ὅλου τοῦ κόσμου· ἔχει πυκνοτάτας σιδηροδρομικὰς γραμμὰς καὶ πλείστας ὕσας διώρυγας.

891. **Πόλεις.** — Πρωτ. τοῦ Βελγίου εἶναι αἱ Βρυξέλλαι (638,000 κατ. μετὰ τῶν προαστίων αὐτῶν), πόλις ὡρασιώτης, βιομήχανος καὶ ἐμπορικῆ, μετ' Ἀκαδημίας τῶν ὥριων τεχνῶν καὶ πανεπιστημίου· χωρίζεται δὲ ὑπὸ διώρυγας. Πλησίον ταύτης κεῖται ἡ κόμη Βατερλώ, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐκεῖ προεστὴν ἦσαν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος τῷ 1815. Ἀμβέρσα (314,000 κ.), ὁ πρῶτος τοῦ κράτους ἐμπορικὸς λιμὴν. Αντὺργη (Αἰέγη) (176,000 κ.), παρὰ τὸν Μώσαν ἔχουσα ὀνομαστὰ σιδηροφυγεῖα, χαλυβουργεῖα καὶ ὀπλοποιεῖα. Γάνδη (164,000 κ.), βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ πολυτεχνεῖον.

Ἀποικία. — Τὸ κράτος τοῦ Κόγκου ἐν Ἀφρικῇ ὑπέχθη εἰς τὴν κυριάρχειαν τοῦ Βελγίου.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Ἡ Ὀλλανδία κεῖται πρὸς Β. τοῦ Βελγίου, καλεῖται δὲ καὶ Κάτω χώρα, διότι τὰ παράλια αὐτῆς εἰς τινὰ μέρη κατακλύζονται ἐνίοτε ὑπὸ τῆς θαλάσσης, προφυλασσόμενα ἀπὸ ταύτης διὰ πολλῶν καὶ κυλοσσικῶν προχωμάτων ὕψους 10 μέτρων καὶ πλάτους 60 καὶ πλείστων διωρύγων.

892. **Ἐκτασίς.** — 33,000 τετραγ. χιλιόμετρα.

893. **Πληθυσμός, θρησκεία.** — 5,825,000 κατ., οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων εἶναι διαμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ καθολικοί.

894. **Ποταμοί.** — Ἡ Ὀλλανδία διαρρέεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ῥήνου καὶ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ Μείσης, τοῦ Βάαλ καὶ τοῦ Σναλδίου.

895. **Κλίμα.** — Τὸ κλίμα τῆς Ὀλλανδίας εἶναι, ὡς τὸ τοῦ Βελγίου, ὑγρὸν καὶ ὀμβρῶδες.

896. Τὸ **ἔδαφος** τῆς χώρας εἶναι εὐφορον, γημαλὸν καὶ ἐνικυρὸν πολὺ ταπεινότερον τῆς ἐπικρατοῦσας τῆς θαλάσσης.

897. **Προϊόντα φυσικὰ καὶ τεχνικὰ.** — Οἱ κάτοικοι ἔχουσι μέγιστην ἐπίδοσιν εἰς τὴν καλλιερ-

γίαν τῶν ἀνθέων. Ἡ κτηνοτροφία ἔνεκα τῶν ἀπερρόντων ἐν τῇ χώρᾳ λιθαδίων εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη. Ἐν Ὀλλανδίᾳ κατασκευάζεται καὶ ὁ περίφημος καὶ ὀνομαστός ὀλλανδικὸς τυρὸς, ὃς καὶ ἀρίστης ποιότητος ζάχαρις, ἀπχολοῦνται δὲ πολλὴ καὶ εἰς τὴν ἀλλοίαν τῶν ἀριγνῶν.

898. Ἡ **βιομηχανία** εὐρίσκεται ἐν ἀκμῇ.

899. Τὸ **ἐμπόριον** τὸ ἐξαγωγικὸν ἀνέρχεται εἰς 7,000 ἑκατομμ. φράγκ.

900. Ἡ **δυσκοινωνία** εἶναι λίαν πυκνή, διότι πλὴν τῶν πολλῶν σιδηροδρόμων διευκολύνουσι ταύτην καὶ ἀναριθμητοὶ διώρυγες.

901. **Πολύτευμα.** — Μοναρχία συνταγματικῇ μετὰ δὺς Βουλῶν. **Διοικητικὸς** διαίρεται ἡ Ὀλλανδία εἰς 11 ἐπαρχίας.

902. **Προϋπολογισμός.** — Ἀνέρχεται εἰς 313 ἑκατομμ. φράγκων.

903. **Παιδεία.** — Ἐν Ὀλλανδίᾳ ἡ παιδεία εἶναι τὰ μακίστα διδεδωμένη.

904. **Πόλεις.** — Πρωτ. τοῦ βασιλείου εἶναι ἡ Χάγη (259,000 κ.), οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης, πόλις ὡραία καὶ πλουσία, μετ' ἀξιολόγων μουσείων. Ῥότερδαμ (412,000 κ.) παρὰ τὸν Μείσην, πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν. Ἀμστερδάμον (566,000 κ.), ἡ μεγίστη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ὀλλανδίας, διασχίζομένη ὑπὸ πολλῶν διωρύγων ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς Ζουιδερσέης καὶ φιλοδοξημένη ἐπὶ 95 μικρῶν νησιδίων, ἐρ' ᾧ καὶ Βενετία τοῦ Βορρὰ καλεῖται· μία ἐκ τῶν πολλῶν διωρύγων συνδέει τὴν πόλιν μετὰ τῆς Β. Γερμανικῆς θαλάσσης.

905. **Μέγα δουκάτον τοῦ Δουξεμβούργου.** — Τὸ μέγα δουκάτον τοῦ **Δουξεμβούργου** ἀποτελεῖ μικρὸν κράτος ἀνεξάρτητον μὲ ὁμώνυμον προτεῦσαν τὸ Δουξεμβούργον (20,000 κ.), κεῖται δὲ μετὰ τῶν Βελγίου καὶ Γερμανίας καὶ ἔχει ἑκτασιν 2,600 τετρ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 236,000 κατοίκων πάντων γερμανικῆς καταγωγῆς.

906. **Ἀποικίαι.** — Ἡ Ὀλλανδία, ὃς αἶπομεν, εἶναι χώρα ἐμπορικωτάτη καὶ κατέχει σημαντικότητας ἀποικίας, αἵτινες ἔχουσιν **ἑκτασιν** 2 ἑκατομμ. τετρ. χιλιομέτρων **πληθυσμὸν** 35 ἑκατομμ. κατ. Αἱ κυριώτεραι αὐτῶν εὐρίσκονται εἰς τὴν Ὀκεανίαν, ὃς ἡ Σουμάτρα, ἡ Ἰάβα, ἡ Βόρνεο, ἡ Τιμόρη, μεγάλαι νῆσοι, καὶ αἷλαι πολλαί. Οἱ Ὀλλανδοὶ κατέχουσιν ὡσαύτως εἰς τὴν Ἀμερικὴν τὴν Ὀλλανδικὴν Γουιάννην καὶ τινὰς νήσους τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Σκανδιναβικὴ χερσόνησος κεῖται μετὰ τῶν Β. Παγωμένων ὠκεανῶν, τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς

Γερμανικῆς θαλάσσης, ἥτις ἐνοῦται διὰ τῶν πορθμῶν Σκαγεράσιου καὶ Κατεγάτου καὶ μικρῶν τινῶν ἄλλων μετὰ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἀποτελεῖ δὲ τὰ βασίλεια τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας.

907. **Ἑκταθίς**.—776,000 τετραγ. χιλίμ.

908. **Πλῆθος**.—7,250,000 κάτοικοι.

909. **Νῆσοι**.—Αἱ Λαφρόδιαι, ἔνθα συμβαίνει καὶ ἡ φοβερὰ θαλασσία δὴν πέρας τῆς νήσου Μολτρέμης, καὶ αἱ Βαστερόδιαι ἐν τῇ Ἀτλαντικῇ ἡ Ὀλλάνδῃ, ἡ Ἀλάνδῃ, ἡ Γουτλάνδῃ ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσσῃ.

910. **Ὅρη**.—Αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἄλπεις διασχίζουσαι τὴν χώραν ἀπὸ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. καὶ σχηματίζουσαι πρὸς Β. τὰ Λαπωνικὰ ὄρη (2,098 μ.) καὶ πρὸς Ν. τὰς Φιέλδαις (2,560 μ.). Ἀπαντα τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι κεκλυμμένα τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ὑπὸ ὄγκωδεστάτων παγετώνων.

911. **Ποταμοί**.—Ὁ Τόρνεος καὶ ὁ Βοῦλ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βοθηκὸν κόλπον, ὁ Γαιταέλῃς εἰς τὸν Κατεγάτην καὶ ὁ Γλώμμενος εἰς τὸν Σκαγεράκην. Ἀπαντες ἔνεκ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐδάφους εἶναι ὀρηκτικοί, χυνόμενοι πρὸς τὸ ΝΑ. μέρος τῆς χερσονήσου.

912. **Λίμναι**.—Πληθὺς λιμνῶν παρατηρεῖται ἐν τῇ χερσονήσῳ ταύτῃ, σπουδαιότεραι τῶν ὑποίων εἶναι ἡ Βένερν καὶ ἡ Βέτερν, ἡ Ξελμάρη καὶ ἡ Μαϊλάρη καὶ αἱ τέσσαρες συνδέονται διὰ διωρυχῶν μεγάλων ἀρχαίων ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Κατεγάτου καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

913. **Κλίμα**.—Τὸ κλίμα τῆς χερσονήσου εἰς μὲν τὰ μεσώγεια μέρη εἶναι ὀρεινύτατον, εἰς δὲ τὰ παράλια κυρίως τῆς Νορβηγίας ἔνεκα τοῦ μεγάλου θαλασσίου ρεύματος τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου εἶναι εὐκρατον.

ΣΟΥΗΔΙΑ

914. **Πλῆθος**.—5,221,000 κάτ. φίλοι τῆς ἐργασίας καὶ τῶν γραμμάτων.

915. **Διοικητικὴ διαίρεσις**.—Ἡ Σουηδία διαιρεῖται εἰς τρία μεγάλα διαμερίσματα, ὑποδιαιρούμενα εἰς 25 νομούς.

916. **Πολίτευμα**.—Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς.

917. **Θρησκεία**.—Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ τῶν διαμαρτυρομένων φράγκων.

918. **Παιδεία**.—Εἶναι λίαν διαδεδομένη, μεγάλη δὲ παρατηρεῖται ἐπὶ ὅσους εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας. Ἐν τῇ γυμναστικῇ μάλιστα οἱ

κάτοικοι θεωροῦνται ὡς ὑπερέχοντες πάντων τῶν ἔθνων. Ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Σουηδική.

919. **Προϊόντα ζωικὰ καὶ βιομηχανικά, ἔδαφος**.—Αἱ κυριώτεροι πλουτοφόροι πηγαὶ αὐτῆς εἶναι τὰ δάση, ἐκ τῶν ὑποίων ἐξαγεται ὄφθονος ξυλεία, καὶ οἱ ἀπέραντοι λευκῶνες, ἔνθα διατρέφονται πολλὰ καὶ διάφορα κτήνη.

Ἡ χώρα ἐξάγει ἀρίστης ποιότητος σίτηρον, χαλκὸν καὶ ἄργυρον. Ἀναΐζει πρὸς τούτοις καὶ ἡ ἀλιεία τῶν φαλλινῶν, τῶν γάδων καὶ ἀριγγῶν.

920. **Τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον** ἀνέρχεται εἰς 1,500 ἑκατομμύρια φράγκων.

921. **Ἡ διηκονωνία** ἐνεργουμένη διὰ πολλῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ πλήθους διωρυχῶν εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη.

922. **Πόλεις**.—Πρωτ. τῆς Σουηδίας εἶναι ἡ Στοκχόλμη (330,000 κ.), καθέδρα τοῦ βασιλέως, κεκμένη ἐπὶ ὀρεινότητος τοποθεσίας καὶ ἐκτισμένη ἐν μέρει ἐπὶ πολλῶν νησίδων τῆς λίμνης Μαιλάρης, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ ἔχει Ἀκαδημία τῶν ὀρῶν τεχνῶν καὶ πολλὰς πρακτικὰς σχολάς. Οὐψάλα (26,000 κ.), πρὸς Β. τῆς Στοκχόλμης, ἔχουσα ὀρεινὰς πανεπιστήμιον. Γεττεμβούργη (162,000 κ.), ἐμπορικὸς λιμὴν παρὰ τὸν πορθμὸν Κατεγάτην. Μαλμαία (64,000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ ἐναντι τῆς Κοπεγχάγης. Φαλὸυνη, ΝΔ. τῆς Οὐψάλας, ἔχει πλούσια μεταλλεῖα χαλκοῦ. Γέφλη ἐν τῇ Νορμανδικῇ, λιμὴν ἐμπορικὸς. *ἔσο τῶν πόλεων εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ αἰῶνος 1800*

ΝΟΡΒΗΓΙΑ

923. **Πλῆθος**.—2,240,000 κ.

924. **Διοικητικὸς** ἡ χώρα διαιρεῖται εἰς 20 διαμερίσματα (νομούς).

925. **Τὸ πολίτευμα** εἶναι συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ βουλῆς καὶ βασιλεῦς **Χάκων** 7ος ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως ἡμῶν.

926. **Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία** εἶναι ἡ τῶν διαμαρτυρομένων. Ἡ **παιδεία** εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη, ἐπίσημος δὲ γλῶσσα εἶναι ἡ Δανικὴ.

927. **Προϊόντα ζωικὰ καὶ βιομηχανικά**.—Αἱ κύριαι πλουτοφόροι πηγαὶ εἶναι ἡ ἐκ τῶν δασῶν παραγόμενη ξυλεία καὶ ἡ ἀλιεία τῶν φαλλινῶν, ἀριγγῶν καὶ τῶν γάδων, εἰς δὲ ὃν παρασκευάζεται τὸ ἔλαιον τοῦ ὀνίσκου, χρησιμεύον ὡς φάρμακον τοξοτικόν, διὰ δὲ τοὺς Λάπωνας καὶ τοὺς τὰ βορείωτατα ἐν γένει τῆς Εὐρώπης κατοικοῦντας ὡς τροφὴν θερμαντικὴν.

928. **Ἡ γεωργία** ἔνεκα τοῦ ὄρεινῳ τοῦ ἐδά-

φους καὶ τοῦ ψυχροῦ κλίματος τῆς χώρας δὲν εἶναι πολὺ προωθευμένη (δημητριακὰ γεώμηλα).

929. Τὸ **ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον** μάλιστα ἀνέρχεται εἰς 500 ἐκατομύρια πρῶτον.

930. Τὸ **ἐμπορικὸν ναυτικὸν** τῆς χώρας εἶναι ἀκμαστάτων ὑπὲρ τὰς 7 χιλ. ἐμπορικὰ πλοῖα ἔχει ἡ Νορβηγία, ἐξ ὧν τὰ 1,200 εἶναι ἀτμόπλοια, δηλ. κατέχει τὴν τρίτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ ἐρχομένη μετὰ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

931. Ἡ **οἰκονομία** μόνον εἰς τὰ ἐμπορικὰ κέντρα εἶναι ὅπως δῆποτε ἐπαρκής.

932. **Πόλεις.** — Πρωτ. τῆς Νορβηγίας εἶναι ἡ Χριστιανία (227,000 κ.), πόλις ἐμπορική, ἔχουσα λιμὸν λιμένα. Βεργένη (72,000 κ.), ἐξαγωγικὸν κέντρον τῶν προϊόντων τῆς ἀλιείας. Τρον-γδὲμ (38,000 κ.), παλαιὰ πρωτεύουσα, ἐνθα ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς. Χριστιανσάνδη (12,000 κ.), πολεμικὸς λιμὴν εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Σκαγεράκου.

ΔΑΝΙΑ

Τὸ Βασιλεῖον τῆς Δανίας ἡ Δανιμαρκίας καίται πρὸς Β. τῆς Γερμανίας, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς χερσονήσου τῆς Ἰουτλάνδης, καὶ ἐκ τῶν νήσων Σηλανδίας, Φιονίας, Αἰλανδίας, Φαλστέρης, Βιρσιχόλμης καὶ τῶν ἡφαίστειογενῶν νήσων Φαρῶν.

Ἐκτασίς.—38,340 τετρ. χιλίμ.

Πληθυσμὸς 2,605,000 κάτ.

933. **Κλίμα.** — Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ὑγρὸν καὶ ὀμβρῶδες, σχεδὸν ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Ἀγγλίας.

934. **Πορθοῖο.**—Πλὴν τῶν πορθμῶν Σκαγεράκου καὶ Κατεγάτου εἶναι καὶ ὁ τῆς Σούνδης καὶ ὁ μέγας καὶ μικρὸς Βέλτος.

635. **Πολίτευμα.**—Συνταγματικὴ μοναρχία. Βασιλεὺς δὲ εἶναι ὁ Χριστιανὸς Φριδερίκος ὁ Θ', ἀδελφὸς τοῦ ἡμετέρου Βασιλέως.

936. **Διοικητικὴ διαίρεσις.** — Ἡ χώρα διαίρεται διοικητικῶς εἰς πέντε ἐπαρχίας καὶ εἰς τὸ διαμέρισμα τῆς Κοπεγχάγης.

937. **Θρησκεία.** — Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ τῶν δικαιοταγομένων (λουθηρανισμός).

938. **Παιδεία.** — Ἡ ἐκπαίδευσις εὐρίσκειται ἐν ἀρίστη καταστάσει, πάντες δ' ἀνεξαρτέτως οἱ ἀναλ. γνωρίζουσιν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν.

939. **Προϊόντα ὀυσιωτεχνικά.**—Ἡ Δανία δὲν ἔχει ὀρυκτὸν πλοῦτον ἢ γεωργία ὥς καὶ ἡ

κτηνοτροφία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη, ἡ δὲ ζωηρὸς δινεργουμένη ἀλιεία προσπορίζει σημαντικὸν πλοῦτον εἰς τὴν χώραν.

940. **Σιγκωνωνία.** — Τὸ δίκτυον τῶν ὁδῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων εἶναι ἀρκούντως τέλειον. Καὶ ἡ κατὰ θάλασσαν σιγκωνωνία εἶναι ἐπίσης ζωηρά, τοῦ ἐμπορικοῦ τῆς χώρας ναυτικοῦ ἀποτελουμένου ἐκ 3,800 πλοίων.

941. **Πόλεις.** — Ἡ Κοπεγχάγη (476,000 κ. μετὰ τῶν προαστίων αὐτῆς), ἐν τῇ νήσῳ Σηλανδία εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σούνδης πρωτ. μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν, ἔχουσα τὸ μόνον πανεπιστήμιον τοῦ Κράτους, Ἀκαδημειαν καὶ ὀνομαστὸν μουσεῖον. Ὁδενσέη (40,000 κ.), ἐπὶ τῆς νήσου Φιονίας. Ἐν τῇ Ἰουτλάνδῃ ἡ Ἀρόδς (51,000 κ.).

942. **Ἀποικίαι τῆς Δανίας.**—Ἐν Εὐρώπῃ ἡ Δανία ἔχει κτήσεις τὰς πρὸς Α. τῆς Μ. Βρετανίας μικρὰς καὶ ἡφαίστειογενεῖς νήσους Φαρῶς καὶ τὴν κατὰ ψυχρον καὶ γέμουσαν ἡφαίστειων ἐνεργῶν καὶ ἐσβεσμένων (Ἐνλα) νήσον Ἰσλανδίαν, ἐν τῇ τὸ πῦρ καὶ ὁ πάγος εὐρηται ἐν ὅλῃ αὐτῇ τῇ μεγαλοπρεπεῖ ἀντιθέσει· εἰς τὰ πρὸς Ν. παράλια αὐτῆς ἐνεκα τῶν θαλασσίων βρυαρίων ἐπικρατεῖ καὶ τὸν χειμῶνα κλίμα γλυκὺ ὁπωσδήποτε. Ἡ Ἰσλανδία ἔχει 72,000 κατοίκους καὶ πόλιν ἀξίαν λόγου τὴν Ρενικιαβίκην μετὰ 35,000 κ.

Ἡ Δανία ἐξουσιάζει εἰσέτι ἐν τῇ Α. Ἀμερικῇ τὴν Γροιλανδίαν καὶ τὰς τρεῖς μικρὰς Ἀντίλλας, Ἀγ. Θωμᾶν, Ἀγ. Ἰωάννην καὶ Τίμιον Σταυρόν.

ΑΣΙΑ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΟΨΙΣ

Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ μεγίστη καὶ πολυανθρωποτάτη τῶν ἡπείρων τῆς γῆς, κατέχουσα τὸ τρίτον τῆς ὕδρογειου.

Μεγάλαι θάλασσαι καὶ παμμέγιστοι κόλποι κατατέμνουσι τὴν παραλίαν αὐτῆς, μετὰ δ' αὐτῶν προεκτείνονται πολλαὶ καὶ μεγάλαι χερσόνησοι, αἱ πλεῖσται πρὸς Ν., διὰ τῶν ὁποίων ἡ ἡπειρος αὕτη πλησιάζει πολὺ πρὸς τὴν Εὐρώπην, πρὸς τὴν Ἀφρικὴν καὶ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν· πολυάριθμοι δὲ νῆσοι πρὸς ΝΑ. κείμεναι ἀποτελοῦσιν οἰονεὶ γέφυραν μετὰ δ' αὐτῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας.

Ἡ Ἀσία ἔχει τὰ ἐνθαλιότερα ὅσα τοῦ κόσμου, τὰ Ἰμαλῖα (χορυφὴ Κασουριγκακῶ (8,840 μ.), καὶ τὴν μεγαλυτέραν λίμνην, τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

943. **Οἱ κάτοικοι** αὐτῆς ἀνέχονται εἰς 850 ἑκατομ. περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι ἀνήκου-

σιν εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὴν Καννασίαν καὶ τὴν Μαλακίαν.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

944. "Θρία.— Ἡ Ἀσία εἶναι τετράπλη μεγάλυτέρα τῆς Εὐρώπης καὶ περιβάλλεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγομένου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, ἐν ᾧ ἡ δυτικὴ αὐτῆς πλευρὰ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Εὐρώπης διὰ τῶν Οὐραλίων ὄρεων, τῆς Κασπίας θαλάσσης, τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, καὶ τέλος ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

945. Θάλασσα.— Ἡ Β. Παγομένος ὠκεανὸς περιβρέχει τὰ Β. παράλια τῆς Ἀσίας καὶ σχηματίζει τὴν θάλασσαν τοῦ Καρὰ καὶ τὴν κόλπον τοῦ Ὄβιος.

Τὰς μεσημβρινὰς ἀκτὰς τῆς Ἀσίας περιβρέχει ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς λαμβάνων διάφορα ὀνόματα, ἥτοι Ἐρυθρὰ θάλασσα, Περσικὸς κόλπος, Ὀμανικὴ θάλασσα, Βεγγαλικὸς κόλπος.

Ὁ Εἰρηνικὸς ὠκεανός, περιβρέχων τὴν Α. Ἀσίαν ἀπὸ τοῦ Βεργίγειου πορθμοῦ, ὁ ὅποιος εὐρίσκεται ὀλίγον κατωτέρω τοῦ Πολιοῦ κύκλου, λαμβάνει ἐπίσης διάφορα ὀνόματα, ἥτοι Βεργίγειος θάλασσα, Ὀχοτσικὴ θάλασσα, Ἰαπωνικὴ θάλασσα, Σινικὴ ἢ Κιτρινὴ θάλασσα, Σινικὴ μεσημβρινὴ θάλασσα, ἥτις εἰσχωροῦσα βαθύως σχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ Τογκάινου καὶ τὸν κόλπον τοῦ Σιάμ.

Ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ καὶ μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἀδεν.

Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκας.

Ὁ Ειρηνικός ὠκεανὸς συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Βορείου Παγομένου διὰ τοῦ Βεργιγείου πορθμοῦ.

Ἡ Μεσόγειος θάλασσα διὰ τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Εὐδείου περιεῖχει τὰ Δ. παράλια τῆς Ἀσίας.

946. **Νῆσοι.**—Κυριώτεροι νῆσοι τῆς Ἀσίας εἶναι πρὸς Ν. ἡ νῆσος Κεϋλάνη καὶ αἱ κοραλλιογενεῖς νῆσοι Μαλδίβαι καὶ Λακεδίβαι. Πρὸς Α. ἡ Φορμόζα, αἱ πολυάριθμοι Ἰαπωνικαὶ νῆσοι καὶ ἡ Σαχαλίνη, πρὸς ΝΑ. αἱ νῆσοι τῆς Σούνδης, αἱ Φιλιππῖναι, ἡ Χαϊνάνη καὶ αἱ πρὸς τὸ Αἰγαῖον Σποράδες Χίος, Λέσβος, Σάμος, Ρόδος, Κύπρος κλπ.

947. **Χερσόνησοι.**—Αἱ κυριώτεροι εἶναι πρὸς Δ. ἡ Μικρὰ Ἀσία, πρὸς Ν. ἡ Ἀραβία, ἡ Ἰνδική, ἡ Ἰνδοκίνα καὶ πρὸς Α. ἡ Κορέα καὶ ἡ Καμτσιάτκα.

948. **Πορθμοί.**—Κυριώτεροι εἶναι ὁ τῆς Μαλάκκας ἐν τῇ ὁμωνύμῳ χερσονήσῳ, ὁ Ὀρομύζιος ἐν τῷ Περσικῷ κόλπῳ, ὁ τοῦ Βαβέλ Μανδὲβ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ καὶ οἱ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ Βοσπόρου.

949. **Ἰσθμοί.**—Ὁ τιμηθεὶς διὰ τῆς διώρυγας τοῦ Γάλλου Λεσὲν ἰσθμὸς τοῦ Σουέζ, ὅστις, ὡς εἴπομεν, χωρίζει ἤδη τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς, ἔχει μῆκος 160 χιλιομέτρων (βάθος 8 μ. καὶ πλάτος 50 ἕως 80 μ.), καὶ ὁ τὸ τῆς Μαλάκκας (Σούνδης).

950. **Ἀκρωτήρια.**—Τὰ κυριώτερα ἀκρωτήρια τῆς Ἀσίας εἶναι πρὸς Β. τὸ Τσεκισουαῖνον (ἀρκτικόν) πρὸς Α. τὸ Ἀνατολικὸν καὶ τὸ Λοσιότα (ἐν Καμτσιάτκῃ) καὶ πρὸς Ν. ἡ Ῥωμανία καὶ τὸ Κοριόριον.

951. **Ὄρη καὶ ὄροσπεδια.**—Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀσίας εὐρίσκεται τὸ μέγα ὄροσπέδιον τοῦ Παμίρ, τοῦ ὁποῦοι πολλοὶ κορυφαὶ υπερβαίνουν καὶ τὰς 6,000 μέτρα.

Τρεῖς μεγάλοι ὄροστοιχίαι ἐνοῦνται μετ' αὐτοῦ, πρὸς τὰ ΒΑ. τὰ Οὐράνια (ὅτιαν Σάν 7,340 μ.), τὰ Ἀλταῖα, ἅτινα διὰ τῶν ὄροστοιχίων Σαϊανικῶν, Ἰαβονοβοϊκῶν καὶ Στανοβοϊκῶν διήκουσι μέχρι τοῦ Βεργιγείου πορθμοῦ, πρὸς τὰ ΝΑ. τὰ Ἱμαλῖα, τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς μὲ τὰς καταρύτους αὐτῶν ὑπορείξας καὶ τὰς χιονοσκεπεῖς καὶ ὑψηλὰς αὐτῶν κορυφάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων εὐρίσκεται τὸ Κασουίγανγκ ἢ Ἐβέρεστον, ἡ ὑψίστη κορυφὴ τῆς γῆς (8,840 μ.), (ὑπερδιπλάσιον τοῦ ἐν Εὐρώπῃ Λευκοῦ ὄρους), τὰ ὄρη Κυρὰ-Κόροου καὶ Κουὲν-Λούν, γυμνὰ καὶ ὑψηλὰ ὅσον τὰ Ἱμαλῖα· μετὰ τῶν ὀρέων τούτων εἰστίθεται τὸ ψυχρὸν καὶ ὑψηλὸν ὄροσπέδιον τοῦ Θιβέτ, καὶ πρὸς ΝΔ. τὸ Ἰνδοκοῦιν, τὸ Ἐλβούρσον, τὸ ὄροσπέδιον τοῦ Ἰορὰν καὶ ἡ μεγάλη τοῦ Κανκάσου ὄροστοιχία.

Μεμονωμένοι δὲ ὄροστοιχίαι καὶ ὄροσπεδια εἶναι τὸ

τῆς Ἀραβίας προεκτεινόμενον πρὸς Β. διὰ τοῦ ὄρους Σινά (2,060 μ.) καὶ αἱ ὄροστοιχίαι Λιβάνου καὶ Ἀντιλίβανου, αἱ δύο παράλληλοι ὄροστοιχίαι ἐν Ἰνδοκίνῃ καὶ αἱ ἡρασιτειώδεις ὄροσειραὶ τῆς χερσονήσου Καμτσιάτκας.

952. **Ἠφαίστεια.**—Πλείστα ἡφαίστεια ἐνεργὰ καὶ ἐσθραμένα εὐρίσκονται κατὰ μῆκος τοῦ Ἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ ἐπὶ τῆς χερσονήσου Καμτσιάτκας, ἐπὶ τῶν Κορυλῶν νήσων καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀρχιπελάγους τῆς Ἰαπωνίας. (Ἐν Μογολίᾳ) ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἀραράτ καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἐλβούρσου καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς Ἐλβούρου τοῦ Κανκάσου.

953. **Πεδιάδες.**—Ἐν Ἀσίᾳ ὑπάρχουσι πέντε μεγάλοι καὶ εὐρετὶ πεδιάδες (βαθύπεδα): α') ἡ ἀχανὲς πεδιάς τῆς Σιβηρίας· β') ἡ πρὸς Ν. ταύτης κειμένη Τουρανικὴ πεδιάς (Τουρκεστάν), πρὸς Α. τῆς ὁποίας τὸ μέγα λεκανοπέδιον τοῦ Λοβ-Νόρ, τὸ σχηματίζουν τὰς ξηρὰς καὶ ἐκτεταμένους στέππας, γ') ἡ τῆς Μεσοποταμίας· δ') ἡ τοῦ Ἰνδοστάν καὶ ε') ἡ ἀπέραντος καὶ εὐφορος τῆς Σινικῆς.

954. **Ἐρημοί.**—Μεταξὺ δὲ τῶν Οὐρανίων ὀρέων καὶ τῶν Ἱμαλίων ἀπλοῦνται ἡ ἀπέραντος ἔρημος Γόβη, ἐν δὲ τῇ χερσονήσῳ τῆς Ἀραβίας εὐρίσκονται αἱ ἐκτεταμέναι ἔρημοι Νεφουδ καὶ Λάγνα.

955. **Ποταμοί.**—Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ εἶναι οἱ ἑξῆς: Πρὸς Β. ὁ Ὄβις, πηγάζων ἐκ τῶν Ἀλταίων ὀρέων, ὁ Ἰενεσῆς ἐκ τῆς λίμνης Βαϊκάλης, ὁ Λένας, ὁ Ἰνδύρινας καὶ ὁ Κολύμας, ἅπαντες ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Β. Παγομένον ὠκεανόν, ὁ Ἀμούρ, πλωτὴς διαρρέων χώραν κεκαλυμμένην ὑπὸ ὁρειοτάτων δασῶν γίνεταί εἰς τὴν Ὀχιστικὴν θάλασσαν.

Πρὸς Α. ὁ Κίτρινος ποταμὸς (Χογγ Χῶ), μὲ ὕδατα βορβορώδη, διαρρέει τὰς πλουσίας Σινικὰς πεδιάδας, πλημμυρίζων δὲ κατακαμβάνει ἀπεράντους ἐκτάσεις, ὁ Κουανὸς, ὁ Ἐρυθρὸς ἢ Χογγκὸς Σιγιάγγ καὶ ὁ Μεκόγκος, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν, ἅπαντες πλωτοὶ ποταμοί.

Πρὸς Ν. ὁ Νεγάι, διαρρέων τὸ Σιὸν καὶ χυνομένης εἰς τὴν Σιαμικὴν κόλπον, ὁ Ἱεραβαδης, ὁ Βοαμποςάτρης καὶ ὁ Γάγγης, πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἱμαλίων, σχηματίζουν οἱ δύο τελευταῖοι ἀπέραντον ἐλώδες Δάττα καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον· ὁ Ἰνδὸς, πηγάζων καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν Ἱμαλίων γίνεταί εἰς τὴν Ὀμανικὴν θάλασσαν, ὁ Τίγρης καὶ ὁ Εὐφράτης, καθιστάσθες εὐφορον τὴν μετὰ τῶν ὀρέων χώραν (Μεσοποταμίαν) ἐνοῦνται κατόπιν καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Ἐν τῷ κέντρῳ ὁ Ἀμούρ Δάοια (Ὡξος) καὶ ὁ Σιρ-Δάοια (Ἰαζάρτης), ἐκβάλλοντες ἀμφότεροι εἰς

τὴν λίμνην Ἀράλην. Ἐν δὲ τῇ Κασπίᾳ ἐκβάλλει ὁ Κῦρος.

956. **Λίμναι.** — Σημαντικώτεραι εἶναι ἡ Ἀσφαλίτις λίμνη ἢ Νεκρά θάλασσα, εἰς ἣν ἐκβάλλει ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς καὶ ἥτις εἶναι πολὺ **ταπεινοτέρα** τῆς ἐπιφανείας τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ ἡ Τιβερίς ἢ Γεννησαρεὺ ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἡ Βαϊκάλῃ ἐν Σιβηρίᾳ. ἅπασαι περιέχουσι γλυκέα ὕδατα.

Ἡ Κασπία ἡ μεγίστη λίμνη τῆς ὕψους καὶ θάλασσαν καλουμένη, ἡ Ἀράλη, ἡ Βαϊκάλῃ καὶ ἡ Λόβ Νόρ, περιέχουσι ἀλμυρά ὕδατα.

957. **Κλίμα.** — Πανταχοῦ τῆς μεσημβρινῆς Ἀσίας ἀπαντᾷ, ἕνεκα τῶν θαλάσσιων, κλίμα, ὁκεανέων, πανταχοῦ δὲ ἀλλաχοῦ ἐπικρατεῖ ἡπειρωτικὸν κλίμα. Ἐν γένει δὲ ἡ **θερμοκρασία** εἶναι μεγαλύτερα εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς Ἀσίας ἢ ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἡ Σιβηρία ὡς χειμὴν ὑπὸ τὸν πολικὸν κύκλον εἶναι χώρα κατὰ φύσιν.

958. Τὰ παράλια τοῦ Περσικοῦ κύκλου ἔχουσι κλίμα τῆς διακεκαιμένης ζώνης, καὶ τέλος ἐν τῇ θερμοτάτῃ Ἰνδικῇ χώρᾳ δὲν παρατηρεῖται χειμὼν. Διὰ τοῦτο ἡ ἡπειρος αὕτη παράγει ὅλων τῶν κλιμάτων τὰ προϊόντα καὶ τρέφει τὰ ζῶα ὅλων τῶν ζωνῶν τῆς γῆς.

959. **Ἄνεμοι.** — Κατὰ τὸ θέρος τὰ ὑψηλὰ τῆς Ἀσίας ὁροπέδια θερμίζοντα προκαλοῦσιν ἀνέμους ζηρούς· εἰς τὸ μεσημβρινὸν ὅμως τμήμα αὐτῶν πνέει ὁ ὕψους Μουσὼν καὶ οἱ ΝΑ. ἀληγεῖς ἄνεμοι. Τὸν χειμῶνα ἄνεμοι ζηροὶ ἡπειρωτικοὶ ἐπικρατοῦσι σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν Ἀσίαν.)

960. **Βροχαί.** — Αἱ βροχαὶ δὲν πίπτουσι ἄφθονοι ἐν Σιβηρίᾳ. Ἡ ἔρημος Ἀραβία, τὸ Ἰράν καὶ ἡ Μογγολία ἐλαχίστην ποσότητα κατ' ἔτος δέχονται βροχῆς. Πρὸς Ν. τὰ Ἰμαλάια, ἡ Ἰνδικὴ καὶ ἡ μεσημβρινὴ Σινικὴ δέχονται παρμείγιστα ποσὰ ὑετίων ὑδάτων. Αἱ βροχαὶ αὗται πίπτουσι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου μέχρι τοῦ Μαΐου.

961. **Ὅρυκτά.** — Ἐν τῇ Σινικῇ παρὰ τὸ Τογκίνον καὶ ἄλλαχοῦ ὑπάρχουσι πλουσιώτατα καὶ πача στρώματα λιθανθράκων καὶ σιδήρου, εἰς τὴν Μαλάκκαν κασσίτερος καὶ εἰς τὴν Σιβηρίαν ὄρυγρος καὶ χρυσός.

962. **Φυτά.** — Ἡ Ἀσία ἔχει ποικιλωτάτην χλωρίδα. Κοκκοφοίνικες, βαμβοῦ (ἰνδοκάλυμος), βανανέα (ἰνδικὴ συκῆ). Ἐν Σιβηρίᾳ ἐκτείνεται ἡ ζώνη τῶν μεγάλων δασών, ἐν τῇ μεσημβρινῇ καὶ Α. Ἀσίᾳ, τῇ κατ' ἐξοχὴν χώρᾳ τῆς γεωργίας, καλλιεργεῖται πρὸ πάντων ὁ ὄρυζα, ὁ σίτος, ὁ ἀρβάντινος, τὸ τέϊνον, ὁ βόμβας, τὰ ἀρωματικὰ κιννάμωμον, πέπερι, μοσχάρον, ἐπίσης ὅπιον καὶ πολὺτιμος ζυλεΐα, κτλ.,

εἰς ἧς κατεργάζονται ποικίλα κομψοτεχνήματα (Κινεζικά, Ἰαπωνικά), ζαχαροκάλυμον, ξητάνι, κόμμι, ἄλμη, καμφορά.

Ἡ Δ. Ἀσία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν χώρα τῶν ἐσπεριδοειδῶν καὶ διαφόρων ἄλλων καρποφόρων δένδρων.

963. **Ζῶα.** — Ἡ Ἀσία εἶναι ἐπίσης ἡπειρος πλουσιωτάτη εἰς ζῶα. Πανταχοῦ αὐτῆς ὑπάρχουσι κατοικίδια ζῶα, πρὸς δὲ καὶ κάμηλοι αἶγες λεπτότριχες καὶ μακρότριχες (Ἀγάρυγες), ἐλέφαντες ἐν τῇ Ἰνδικῇ ζῶντες ὡς κατοικίδια ζῶα καὶ τέλος ἐντὺς τῶν παρθένων δασῶν τῆς Ἰνδικῆς διακρίσθαι τίγρεις, ὀνιόκρωτες, διάφοροι αἰθῆκοι, θηληπαγίδες ὄφεις, καὶ ἐν τῇ Ἀραβίᾳ καὶ ταῖς περὶ αὐτὴν χώραις λέοντες. Πρὸς Β. ἐπίσης θηρεύονται ζῶα μετὰ πολυτίμων διφθερῶν, ἄρκτοι, ἀλώπεκες, οἱ τάρανδοι, ζῶα χρησιμώτατα εἰς τοὺς βορείους λαούς, οἵτινες μεταχειρίζονται αὐτοὺς ὡς ὑποζύγια καὶ τρέφονται ἐκ τοῦ γάλακτος καὶ τῆς σαρκὸς αὐτῶν κλπ. Ὑπὸ μεγάλῃν δὲ κλίμακα καλλιεργεῖται πρὸς Α. ὁ μεταξοκόλληξ.

Μογγολικὴ φυλῇ.

Τέλος τὰ ὕδατα τῶν μεγάλων τῆς Σινικῆς ποταμῶν βρῖθουσιν ἰχθύων.

964. **Πληθυσμός.** — Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀσίας ἀνέχεται εἰς 850 ἑκατ. κατοίκων, δηλ. εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς γῆς τῆς σφαίρας. Οἱ κυριώτεροι δὲ λαοὶ εἶναι οἱ ἑξῆς :

Πρὸς Δ. καὶ ἐν τῷ κέντρῳ οἱ Τοῦρκοι, Ἀρμένιοι, Ἀραβες, Πέρσαι, Τοῦρκομᾶνοι, Ἀφγᾶνες ἀναγόμενοι εἰς τὴν λευκὴν φυλὴν καὶ πρεσβεύοντες κατὰ τὸ πλεῖστον τὸν Μωαμεθανισμόν, μὴ ὑπερβαίνοντες δὲ τὰ 250 ἑκατ.

Πρὸς Ν. οἱ Ἰνδοί, ἀναγόμενοι εἰς διαφόρους φυλὰς καὶ ἔχοντες ὡς θρησκείαν τὸν Μωαμεθανισμόν ἢ Βραχμανισμόν.

Πρὸς Α. καὶ ΝΑ. οἱ Σῖναι, οἱ Θιβετιανοί, οἱ Ἰνδοσίναι (Ἀναμίται καὶ Σιαμαῖοι), οἱ Μαντζούριοι καὶ οἱ Ἰάπωνες, ἀναγόμενοι εἰς τὴν κίτρινην φυλὴν καὶ πρεσβεύοντες κατὰ τὸ πλεῖστον τὸν Βουδδισμόν καὶ τὰ δόγματα τοῦ Κομφουζίου.

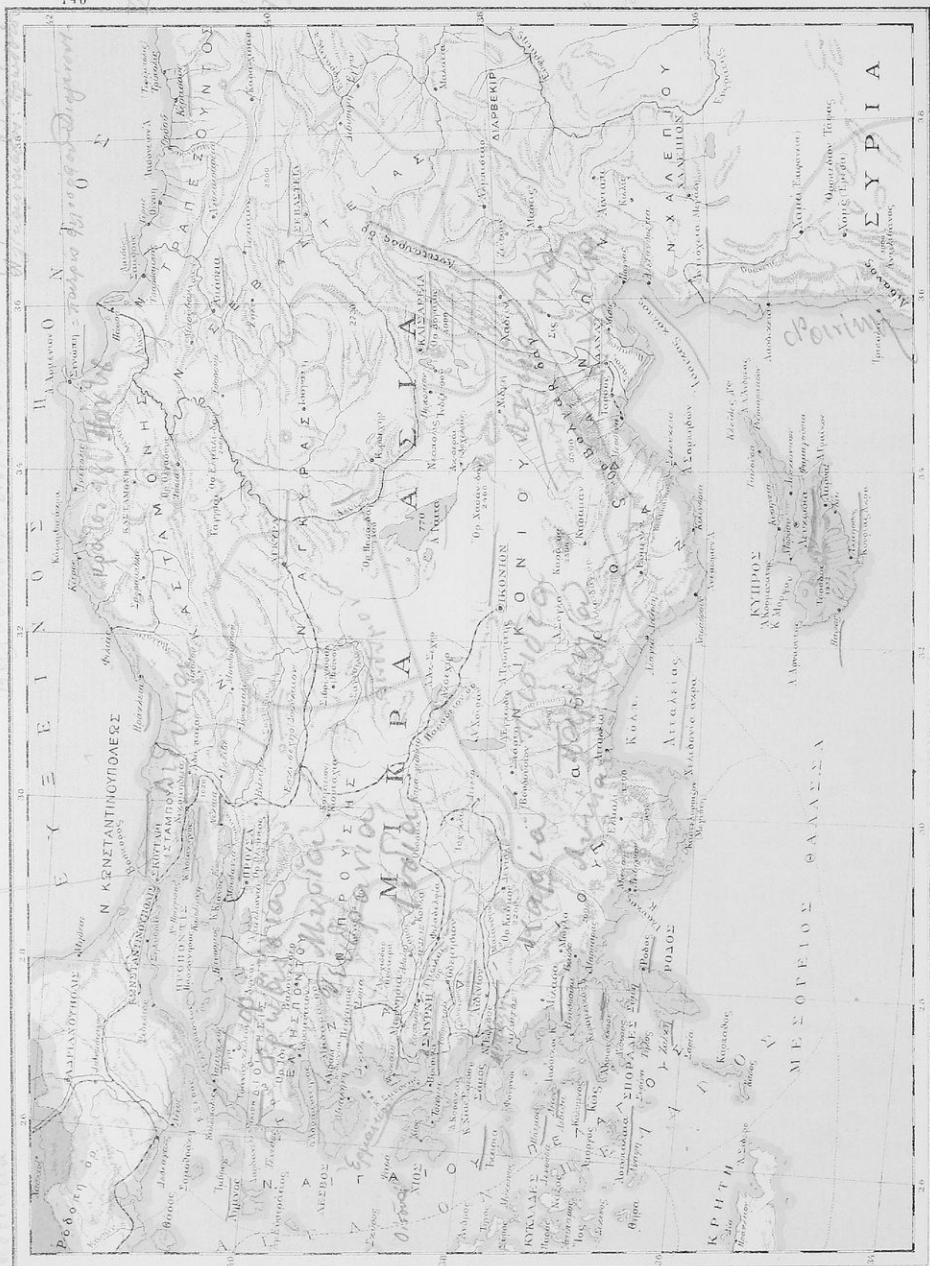
Εἰς τὴν χειρσόνισον τῆς Μαλάκας κατοικοῦσιν ὑπὲρ τὰ 30 ἑκατομμύρια ἀνήκοντες εἰς τὴν Μαλαϊκὴν φυλὴν.

Πρὸς Β. οἱ Μογγόλοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν κίτρινην φυλὴν.

Εἰς τὰ βορειώτατα μέρη κατοικοῦσι διάφορα φύλα, Σαμογέται, Ὀστιακοὶ κλπ.

Μαλαϊκὴ φυλῇ.

965. **Θρησκεία.**—Όπαδοί τοῦ Βούδδα καὶ τοῦ Κομφουκίου περὶ τὰ 500 ἑκατομμύρια, Βραχμανιστὰὶ Ἰνδοὶ περὶ τὰ 200 ἑκατομ. Πολλοὶ Μωαμεθανοὶ κατοικοῦντες κυρίως τὴν Δ. Ἀσίαν μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ, 8—10 ἑκατομ. Χριστιανοί, ἐξ ὧν 3 ἑκατομ. καθολικοὶ, καὶ 500 χιλ. Ἰουδαῖοι.

Αἱ σπουδαιότεραι λαλοῦμεναι **γλώσσαι** εἶναι ἡ Σινική, ἡ Ἰαπωνική καὶ αἱ διδάσκονται Ἀραβική, Ἰρανική καὶ ἡ Ἰνδική, καθημερινῶς δὲ κατατιθέσιν ἑδαφος ἡ Ῥωσική, ἡ Ἀγγλική καὶ ἡ Γαλλική.

966. **Πολιτισμός.**—Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Β. Ἀσίας καὶ τῶν ἀπεράντων στεππῶν τῆς Μογγολίας, τοῦ Θιβέτ καὶ τοῦ Τουρκεστάν ζῶσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον βίον ποιμενικὸν καὶ νομαδικόν. Ἐν δὲ ταῖς μεσημβριναῖς χώραις καὶ ἰδίως ἐν Ἰνδίας καὶ Σινικῇ ἀπὸ ἀρχαιωτάτων χρόνων ἀναίξει ἡ γεωργία. Ἐν τῇ Δ. Ἀσίᾳ πλὴν τῆς ὁραίας καὶ εὐφόρου χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ τοὺς λοιποὺς τόπους, ἐπειδὴ αἱ κλιματολογικαὶ συνθήκαι δὲν εἶναι τὸσον εὐνοϊκαὶ καὶ ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ παλαιοῦσιν ἀδιακόπως κατὰ τῆς ἀμύων τῶν ἐρήμων, εὐρίσκονται τὰ πάντα ἥδη ἐν παρακμῇ.

ΣΙΒΗΡΙΑ. Ἡ Σιβηρία ἀνήκει εἰς τὴν Ῥωσίαν καὶ ἀποτελεῖται ἐξ ἀπεράντου καὶ ὁμολῆς ἐκτάσεως παγωμένης τὸ πλείστον καὶ ἀραιότατα κατοικημένης. Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις πρὸς Ν. γόνιμοι ἐκτάσεις καὶ ὁρμαὶ ἀπέραντα ὄρη. Κυριώτεραι πόλεις εἶναι ἡ Τοβόλσκη (21,000 κατ.) καὶ ἡ Ἰρκούτσκη (51,000 κατ.).

Τὸ Ῥωδικὸν Τουρκεστάν ἔχει κυριώτερας πόλεις τὴν Τασκένδην (156,000 κ.) καὶ τὴν Σαμαρκάνδην, ἀποτελεῖ δὲ τὰς ὑπερκυκλικὰς Ῥωσικὰς κτήσεις, αἵτινες ἐν συνόλῳ ἔχουσι πληθυσμὸν 14 ἑκατομ. κατ.

Τὸ ἀνεξάρτητον **δυτικὸν Τουρκεστάν** ἔχει κυριώτερας πόλεις τὴν Βουχάραν καὶ τὴν Χίβαν.

Τὸ Ἀφγανιστάν κεῖται μετὰ τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τῶν Ἀγγλικῶν Ἰνδικῶν κτήσεων. Κυριώτεραι πόλεις ἡ Καβοὺλ καὶ ἡ Χεράτ.

Τὸ Βελουτχιστάν πρωτ. ἔχει τὴν Κελάτ.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΕΡΣΙΑΣ, ἔχει πολλὰς ἐρήμους καὶ πληθυσμὸν 9 ἑκατομμύρια κατ. Ζώντων κατὰ τὸ πλείστον βίον νομαδικόν, εἶναι δὲ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν καὶ Μήδων. Κυριώτεραι πόλεις εἶναι ἡ Τεχεράν πρωτ. (280,000 κ.), ἡ Ταυρίς (200,000 κ.), ἡ Ἰσταχάν, καὶ ἡ Μεσέδην.

Ἀσιατικὴ Τουρκία.—Οἱ αἱ χώραι, τὰς ὁποίας κατέχει ἡ Τουρκία ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀποτελοῦσι τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, ἡ ὁποία εἶναι μεγαλυτέρα τῆς

Εὐρωπαϊκῆς κατὰ τὴν **ἐκτασιν** (1,750,000 τετραγ. χιλίον.), **πληθυσμὸν** δὲ ἔχει περὶ τὰ 16,750,000.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία διαιρεῖται τοπογραφικῶς εἰς πέντε μεγάλα διαμερίσματα: 1) εἰς τὴν μικρὰν ἢ ἐλάσσονα Ἀσίαν, 2) εἰς τὴν Συρίαν καὶ τὴν Παλαιστίνην, 3) εἰς τὴν Τουρκικὴν Ἀρμενίαν, 4) εἰς τὴν Μεσοποταμίαν καὶ 5) εἰς τὴν Τουρκικὴν Ἀραβίαν.

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ¹

Ἡ σπουδαιότερα καὶ ὁριωτέρα χώρα τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶναι ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ ὁποία λέγεται καὶ Ἀνατολή καὶ κεῖται πρὸς Δ. τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

967. **Θρία.**—Ἡ μικρὰ Ἀσία εἶναι χερσονήσος ἐκτεταμένη μετὰ τὸ Ἐξέεινον πόντον, τῆς Προποντίδος, τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου ὠκεύσεως, πλησιάζει δὲ πολὺ πρὸς τὴν Θράκην καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς δύο στενωτάτους πορθμούς, τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον.

(Παρὰ τὴν ΝΑ. παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ἐγκατεστημέναι πολλὰ καὶ χερύστανται νῆσοι, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μεγαλυτέρας εἶναι ἡ Λέσβος, ἡ Χίος, ἡ Σάμος, ἡ Ῥόδος καὶ ἡ Κύπρος.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος κατὰ τὴν **ἐκτασιν**, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 9,240,000, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπὲρ τὰ 2½ ἑκατομ. εἶναι Ἕλληνας.

968. **Θρη.**—Ἡ Μ. Ἀσία διατέμνεται κατὰ μῆκος ἀπὸ Δ. πρὸς Α. ὑπὸ μεγάλην ὁροστοιχίαν ὕψους (3500 μ.), τῆς ὁποίας τὸ μὲν δυτικὸν μέρος λέγεται Ταύρος, τὸ δὲ ἀνατολικὸν Ἀντίταυρος. Ἡ ὁροστοιχία αὕτη ἀποτελεῖ μίαν ἄλυσιν, καταλήγουσαν εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς Καππαδοκίας καὶ πρὸς Β. τοῦ Ταύρου ὑψοῦται ὁ Ἀργαῖος (4000 μ.), τὸ ὕψιστον τῶν ὀρέων τῆς Μ. Ἀσίας, ἔχον κορυφὰς ἀέιπτες γιονοσκεπεῖς καὶ κορυφὰς ἐσβετημένους ἡφαιστειῶν.

Ἑτέρα ὁροστοιχία εἶναι ἡ πρὸς τὸν Ἐξέεινον πόντον ἀποτελούμενη ἀπὸ τῶν ὄρων Κολάμ-Δαγ πρὸς Ν. τῆς Τραπεζούντας, τὸν Ὀλυσσον (Παλσο-Δάγ) πρὸς Ν. τῆς Σιώνης καὶ τὸν Βιθυνὸν λεγόμενον Ὀλυμπον. Τὴν τρίτην ὁροστοιχίαν ἀποτελοῦσι τὰ ὄρη ὁ Ὀλυμπος τῆς Μυσίας, ἡ Ἰδη, τὸ Σίτυλον, τὸ Δίνδυμον, ἡ Μεσσηγίς, ὁ Τρωῶς καὶ ὁ Κάδμος.

969. **Ποταμοί.**—Ὁ Ἰρις, σχηματίζων εἰς τὰς

¹) Τὴν Μ. Ἀσίαν ὡραν ἐκπαλιν ἐλληνικὸν περιγέγραμμεν ἐν πᾶσι δυνατῇ λεπτομερείᾳ.

εμβολάς του πεντάστομου Δέλτα, ὁ Ἄλφς ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Μ. Ἀσίας, καὶ ὁ Σαγγάριος, οὗ τὰ ὕδατα κατέρχονται ἐκ πηγῶν ὕψους (1100 μ.), δεχόμενος ἐν τῷ μεταξύ καὶ τὸν μικρὸν Σαγγάριον, ὁ Θερμάδιον σημαντικὴς διὰ τὸν πορὶ Ἀμαζόνων μῦθον, ἐκβάλλοντες ἅπαντες εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον· ὁ Γράνιος καὶ ὁ Μάριστος, χυνόμενοι εἰς τὴν Προποντίδα. Ὁ Σάμανδρος εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ὁ Ἑρμος εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον· παραπτάμενος αὐτοῦ εἶναι ὁ Παντωλός, ὀνομαστὸς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὰ ἐν τῇ ἄμφοι αὐτοῦ ψήγματα χρυσοῦ. Ὁ Μαϊάνδρος εἰς τὸ Αἰγαῖον, ὁ Εὐρυμέδων, εἰς οὗ τὰς ἐμβολάς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐνίκησεν ὁ Κίρων κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν τοὺς Πέρσας (τῷ 465 π.Χ.), εἰς τὴν Μεσούγειον ὁ Κύνδος, ἐκβάλλων εἰς τὸ πέλαγος τῆς Κιλικίας (ἐν αὐτῷ δ' ἐλούσθη καὶ ἡθλύνθη ἐκ τούτου ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος).

ΣΗΜ. Ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ὅτι πάντες οἱ ποταμοὶ τῆς Μ. Ἀσίας πηγάζουσιν ἐκ τοῦ κέντρου αὐτῆς ὡς ἀντιπες κίχου.

970. **Αἶμναι.**—Ἡ Σαπάντζα μετὰ τὸ κόλπου τῆς Νικομηδείας καὶ τοῦ Σαγγάριου, ἡ Ἀσσανία (τῆς Νικαίας), ἡ Ἀφνίτις, ἡ Γυγαία, ἡ Ἀπολιωνία, ἡ Κάραις καὶ ἡ ἀλμυρὰ λίμνη Τάττα (770 μ. βᾶθ.). Αἱ πλεῖστα τούτων εἰσὶν ἰχθυοτρόφοι.

971. **Ἑδαφορ.**—Ὁλόκληρος ἡ Μ. Ἀσία, ὡς εἴπομεν, ἀποτελεῖ ἐκτεταμένον ὁροπέδιον, ὑποδιακρινόμενον εἰς πολλὰ ἄλλα μικρότερα.

972. **Κλίμα καὶ προϊόντα.**—Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι εὐκράες καὶ μάλιστα εἰς τὰ παράλια, τὰ δὲ προϊόντα αὐτῆς εἶναι ὅποια καὶ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἀλλὰ πολὺ ἀφρονώτερα καὶ ὀρεινότερα, δηλ. παντὸς εἶδους δημοτικαὶ καρποί, σικα ἐξάρετα, ὡς καὶ σταφύλι, ἔλαιον, ἡλιωτρόπιον, δαμάσκηνα, ὅπιον, κρόκος κλπ.

973. Ἡ **κτηνοτροφία** εὐρίσκεται ἐν ἀμυγρὴ πρόβατα, αἰγες, εἰς ὧν αἱ ὀνομαστὶ τῆς Ἀγκύρας διὰ τὴν λεπτότητα καὶ τὸ μῆκος τῶν τριχῶν, βόες, βοΐδαλοι, κάμηλοι, ὄνοι, ἡμίονοι κλπ. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ὀρεινотροφία, ἡ μελισσοτροφία καὶ ἡ σαρτοτροφία προκρίπτουσι μεγάλως.

974. Ἡ **ὁρυκτονομία** μόνον κατὰ τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ἐπαρκὴς ἀνεπτυγμένη. Αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἀνερχόμεναι εἰς μῆκος 1900 μέτρων συνδέουσι τὰ κυριώτερα ἐμπορικὰ κέντρα. Νῦν εὐρίσκεται ὑπὸ κατασκευὴν ἡ μεγάλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Κωνσταντινῆς, Ἰκονίου, Ἀδάνων, Βαγδάτης καὶ ἄλλα.

975. **Γλῶσσαι, ἐκπαίδευσις.**—Καθ' ἅπα-

σαν τὴν Μ. Ἀσίαν ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Τουρκικὴ, λαλουμένη οὐ μόνον ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀρμενίων. Εὐτυχῶς ἀπὸ τινων ἐτῶν ἤρρισε διὰ τῆς συστάσεως πολλῶν ἐλληνικῶν σχολείων καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας πὰς διαδίδεται καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

976. **Τὸ ἱστορικὸν τῆς χώρας.**—Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων συνέστησαν πολυαριθμοὺς ἀποικίας εἰς τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους τῆς Μ. Ἀσίας, ἔνεκα τῶν ὁποίων περιήλθον πολλὰς εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Πέρσας.

Αἱ Ἑλληνικαὶ αὐταὶ ἀποικίαι ἤρμισαν εἰς τὰ γράμματα, τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸν πολιτισμόν, ἐν αὐταῖς δ' ἐγεννήθησαν ὁ πατήρ τῆς ποιήσεως Ὀμηρος, ὁ πατήρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος, ὁ πατήρ τῆς ἱατρικῆς Ἱπποκράτης καὶ πολλοὶ ἄλλοι μεγάλοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Πρὸ τῆς κατακτήσεως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπὸ τῶν Τούρκων ὅλοι οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν καὶ Ἕλληνες καὶ Χριστιανοί, ὅταν ὅμως οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν αὐτήν, τινὰς μὲν τῶν κατοίκων ἐφόνευσαν, ἄλλους δ' ἠνάγκασαν νὰ ἀλλάξουσιν θρησκείαν καὶ νὰ γίνωσι Μωαμεθανοί· πολλοὶ δ' ἔξ αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐσώθησαν καὶ εὐρίσκοντο ἐν τῷ μέσῳ τῶν Τούρκων καὶ συγαναστέροτο μετ' αὐτῶν, ἀπόλειπον τὴν γλῶσσαν αὐτῶν καὶ ἔχουσιν ἤδη μητουχὴν γλῶσσαν τὴν Τουρκικὴν.

Νῦν ὅμως διὰ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, τὰ ὅποια ἱδρύθησαν εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἀναστήσωσι πάντες οἱ ὁμογενεῖς ἡμῶν οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ τὴν μητρικὴν τὴν γλῶσσαν, τὴν ὅτιον ἀπόλειπον ἔνεκα τῆς πολυχρονίου δουλείας.

977. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Μικρὰ Ἀσία διαιρετοὶ τὸ πᾶσι εἰς 14 ἐπαρχίας, τοῦ Πόντου, τῆς Βιθυνίας, τῆς Παφλαγονίας, τῆς Καρίας, τῆς Μυσίας, τῆς Λυδίας, τῆς Λυκίας, τῆς Παμφυλίας, τῆς Κιλικίας, τῆς Λυκαονίας, τῆς Πισιδίας, τῆς Φρυγίας, τῆς Γαλατίας καὶ τῆς Καπαδοκίας, σήμερον δὲ διαίρεται διοικητικῶς εἰς 9 νομούς καὶ τρεῖς διοικήσεις.

Νομοὶ Ἀιδινίου.—Πληθυσμὸς (1,400,000 κ.).—**Πόλεις.**—Σμύρνη (201,000 κ.), πρωτ. τοῦ νομοῦ, κειμένη ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Ἑρμαίου κόλπου, πόλις ἀρχαία, ἔχουσα ἀμυγρὸν ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν, ἀσφαλὴ λιμένα, ἐξάρετον προκυμαίναν, Ἑλληνικὴν γυμνάσιον καὶ πολλὰ Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, συντηρούμενα ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος (ἥτις ἀποτελεῖ τὸ πολυπληθέστατον στοιχεῖον τῶν κατοίκων τῆς πόλεως) νοσοκομεῖον καὶ διάφορα φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα. Συνδέεται δὲ σιδηροδρομικῶς

44. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850.

μετὰ τῶν κυριωτέρων πόλεων τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας. Παλαιὰ Φώκεια. Νέα Φώκεια ΒΑ. τῆς Σμύρνης. Κλαζομεναί (Βουρλά, 24,000 κ.), πατρὶς τοῦ φιλοσόφου Ἀναξάγρου. Κόρινθ (Τσερμέ, 15,000 κ.), ἀπέναντι τῆς Χίου, ἐν τῷ λιμένι τῆς ὁποίας οἱ Ῥώσοι κατέκλυσαν τὸν Τουρκικὴν στόλον δι' Ἑλληνικῶν κυρίως πυροβολητῶν (τῷ 1770). Ἀγιάσου-λούκι, μικρὸν χωρίον ἐπὶ τῶν ἑρείπιων τῆς ἀρχαίας Ἐφέσου, ὀνομαστὴς διὰ τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος, ὃν ἐπυροβόλησεν ὁ Ἡρόστρατος, ἐπὶ τῶν ἑρείπιων δὲ τούτου ἀνφοδομήθη περικαλλὴς ναὸς τῆς αὐτῆς θεᾶς, ἐν τῶν ἐπτά θαυμάτων τοῦ κόσμου. Ἐν αὐτῇ διέτριψεν ἐπὶ πολὺ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ συνεκροτήθη ἡ Γ' Οἰκουμένη τῆς Σύνοδος. Πέργαμος (23,000 κ.), πρὸς Β. τῆς Σμύρνης, ὀνομαστὴ τοῦ πάλαι διὰ τὴν βιβλιοθηκὴν τῆς καὶ τὸν ἐκ δέρματος κατασκευαζόμενον χάρτην· ἐν Περγᾶμῳ εὐρέθησαν μνημεῖα ἀξιολογώτατα, λείψανα τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος αὐτῆς. Ἀϊδίνιον (πάλαι Τράλλεις) (35,000 κ.) Μαγνησία (Μάνισσα) (38,000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ, συνδεομένη σιδηροδρόμικῶς μετὰ τῆς Σμύρνης καὶ ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου. Ἀλικαρνασσὸς πατρὶς τοῦ ἱστορικοῦ Ἡρόδωτου. Οὐχὶ μικρὸν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαιάνδρου κεῖνται τὰ ἑρείπια τῆς Μιλήτου, νῦν μικρὸν χωρίον Παλιὰτι καλούμενον, πατρὶς τοῦ φιλοσόφου Θαλῶ. Πρὸς Β. ταῦτης κεῖται τὸ ὄρος Μυκάδαι, ὅπου λήγει εἰς τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριον, πρὸ τοῦ ὁποίου οἱ Ἕλληνες κατετρόπωσαν (τῷ 479 π.Χ.) τοὺς Πέρσας, τὸν δὲ Ἀὔγουστον τοῦ 1824 ὁ Ἑλληνικὸς στόλος κατεναμάχησε τὸν Τουρκικὸν μὴ ἐπιτρέψας νὰ ἀποβιβασθῶσιν οἱ Τούρκοι εἰς τὴν Σάμον.

2) **Νομὸς Προύσης** (1,630,000 κ.). Προῦσα (75,000 κ.), πρωτ. τοῦ νομοῦ ἐν μέσῳ εὐφύρου πεδιάδος, παρὰ τὰς ὑπορείκας τοῦ Ὀλύμπου τῆς Μυσίας· ἔχει βιομηχανίαν ταπήτων καὶ μεταξῆς καὶ ἱματικὰς πηγὰς (Προύσης-Γιάλδους). Νίκαια (5,000 κ.), παρὰ τὴν λίμνην Ἀσκανίαν, ὀνομαστὴ διὰ τὰς συγκαροτηθείσας ἐν αὐτῇ Α' καὶ Ζ' Οἰκουμένικας συνόδους (325 καὶ 787 μ. Χ.). Κυθωνία (Ἀϊβάκι, 30,000 κ.), πόλις παράλιος, ἐμπορικὴ, κατοικοῦμένη τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων διατηρουμένων Ἑλληνικῶν γυμνασίων καὶ παρθεναγωγείων.

3) **Νομὸς Κασταμονῆς** (980,000 κ.). Κασταμονή (27,000 κ.) πρωτ., ἐπίνειον ταύτης ἡ Ἰνέμπολις (7,000 κ.), ἐξ ἧς γίνεται ἐξαγωγή ξυλείας οἰκοδομησίων καὶ κρῖνου. Σινώπη (17,000 κ.), πόλις παρὰ τὸν Εὐξείνου, πατρὶς τοῦ κοινικοῦ φιλοσόφου Διογένηος καὶ καθέδρα ἄλλοτε τῶν βασιλέων

τοῦ Πόντου. Ποντοφράκεια (15,000 κ.), ὀνομαστὴ διὰ τὰ παρ' αὐτὴν ἀνθηκωρυχεῖα.

4) **Νομὸς Τραπεζοῦντος** (1,030,000 κ.). κεῖται πρὸς Α. τοῦ νομοῦ Κασταμονῆς. Τραπεζοῦς (41,000 κ.), πρωτ. ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα Ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ κατοικοῦμένη τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων.

5) **Νομὸς Σεβαστείας** (1,085,000 κ.). Σεβαστεία (45,000 κ.), πρωτ. Ἀμάσεια (35,000 κ.), παρὰ τὸν Ἴριν, ἐν μέσῳ εὐφύρου πεδιάδος, πατρὶς τοῦ Στράβωνος.

6) **Νομὸς Ἀγκύρας** (935,000 κ.). Ἀγκυρα (44,000 κ.), πρωτ. ὀνομαστὴ διὰ τὰς αἰγὰς τῆς, ἐξ ὧν τὸ λεπτότατον καὶ μακρὸν ἔριον. Καισάρεια (60,000 κ.), παρὰ τοὺς Β. πρόποδας τοῦ Ἀργαίου, πατρὶς τοῦ Μεγ. Βασίλειου, ἔχουσα λαμπρὰν ἱερὰ τικὴν σχολὴν πρὸς τὰ ΝΑ. αὐτῆς κεῖται ἡ Ναζιανζός, πατρὶς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

7) **Νομὸς Ἰκονίου** (1,086,000 κ.). κεῖται πρὸς Ν. καὶ ΝΑ. τοῦ νομοῦ τῆς Ἀγκύρας καὶ τῆς Προύσης· εἶναι τὸ Ἰκόνιον (48,000 κ.), πρωτ. τοῦ νομοῦ, παρχὸν ἀφθόνους δημητριακοὺς καρποὺς. Ἀττάλεια (26,000 κ.), πόλις ὄρουσ, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ.

8) **Νομὸς Ἀδάνων** (420,000 κ.). Ἀδανα (50,000 κ.) πρωτ., πόλις ὀχυρωτάτη παρὰ τὸν Σάβρον ποταμὸν, ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Κιλικίας· Ταρσός (18,000 κ.), πατρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Μερσίνα (20,000 κ.), ἐπίνειον τῶν Ἀδάνων καὶ τῆς Ταρσοῦ, μεθ' ἧς συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου.

9) **Αἱ νῆσοι τῆς Μ. Ἀσίας**. Αἱ νῆσοι τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ἑλληνικαὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ κατοικουμένη ἀποικιστικῶς ὑπὸ Ἑλλήνων.

Καὶ ἐν μὲν τῇ Προποντίδι εἶναι αἱ ἑξῆς 4 μικραὶ νῆσοι· ἡ Πρώτη, ἡ Ἀντιγόνη, ἡ Χάλικη, ἐφ' ἧς λειτουργοῦσι κἀλλιστα ἡ Θεολογικὴ σχολὴ καὶ ἡ ναυτικὴ σχολὴ τῆς Τουρκίας, καὶ ἡ Πρίγκιπος, χρησιμεύουσα ὡς θερινὸν ἐνδιαίτημα τῶν πλουσίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ὅλαι ὁμοῦ καλοῦνται Πρίγκιπὸν νησοί.

Ἡ Προκόννησος, καλλιμάρμαρος, ἐξ οὗ καὶ νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ.

10) **Νομὸς Αἰγαίου πελάγους**. Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει πάσας τὰς ἐγκατεσπαρμένas νήσους εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας πλὴν τῆς Σάμου καὶ τῆς Κύπρου.

Ἡ Τένεδος (8,000 κ.), μικρὰ νῆσος πλησίον τοῦ Ἑλληνιστοῦ καὶ ἀπέναντι τῆς Τροίας· ἔχει εὐρύχωρον λιμένα. Ἐν τῷ στενῷ τῷ μεταξὺ αὐτῆς καὶ

τῆς Τροίας ὁ ἀπρόμητος Κανάρης ἐμπρολόγησε τὸ δίκρατον τοῦ Τούρκου ἀντιναύαρχου τῇ 27 Ὀκτωβρίου 1822.

Ἡ Λέσβος (Μυτιλήνη, 115,000 κ.), νῆσος μεγάλη, πλούσια, εὐφορος καὶ κατάφυτος. Πρωτ. ἡ ὁμώνυμος πόλις Μυτιλήνη (20,000 κ.), ἔχουσα δύο λιμένας καὶ Ἑλληνικὸν γυμνάσιον, ἔδρα μητροπολίτου καὶ πατρὸς τοῦ Πιττακοῦ, ἐνὸς τῶν ἑπτὰ σφεδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τῆς ποιητρίας Σαπφούς καὶ τοῦ Θεοφράστου, ἡ Ἐρεσσος, εἰς τὸν λιμένα τῆς ὁποίας ὁ Παππανικολῆς ἐμπρολόγησε τουρκικὴν πρεβάταν (τῷ 1821).

Ἡ νῆσος Λέσβος παράγει ἐξαιρετικὸν οἶνον, ἄφθονον ἔλαιον καὶ σύκα.

Πλησίον τῆς Λέσβου κεῖνται 3 μικροὶ καὶ ἀκατοίκητοι νησιδῆς, αἱ Ἀργινοῦσαι, παρὰ τὰς ὁποίας οἱ Ἀθηναῖοι καταναμύησαν τοὺς Σπαρτιάτας (τῷ 406 πρὸ Χριστοῦ).

Ἡ Χίος (68,000 κ.), νῆσος μεγάλη καὶ ὡς κήπος καλλιεργημένη, εὐφορος, παράγουσα ἔλαια, ἔλαιον, μαρτίχην, οἶνον, ἀμβύδαλα κλπ. Πόλιν ἔχει τὴν Χίον (Κάστρον 18,000 κ.), ἔχουσαν Ἑλληνικὸν γυμνάσιον, καὶ ὁ Βροντάδος. Ἡ ὥραία αὕτη νῆσος εἶναι εὖσειστος καταστραφεῖσα πολλὰκις ὑπὸ σφεδρῶν σεισμῶν. Πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως εἶχεν ὑπὲρ τὰς 150,000 κατ. Κατὰ δὲ τὸ 1822 κατεστράφη ἐντελῶς ὑπὸ τοῦ αἰμοβόρου Τούρκου ναυάρχου Καρῶ-Ἀλῆ, ὅτε καὶ ἐρονειώθησαν πληθεὺς γυναικοπαῖδων καὶ γερόντων. Ἐν τῷ λιμένι τῆς νήσου ὁ Κανάρης, τῇ 6 Ἰουνίου τοῦ 1822, ἐμπρολόγησε τὴν ναυαρχίδα τοῦ Καρῶ-Ἀλῆ, ὅτε οὗτος μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ στόλου του ἐτέλει ὄργην, ἐκδικηθεὶς οὕτω τὴν ἀνήμευστον καταστροφὴν τῆς νήσου.

Τὰ Ψαρά, πατρὶς τοῦ ἐνδόξου ναυάρχου Κανάρη, νῆσος ἐνδοξὴ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπαναστάσιν διὰ τὸ ἥρωικόν ναυτικὸν αὐτῆς διακρινθῆναι εἰς τὴν κατὰ θάλασσαν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἱερὸν ἄγων.

Ἡ Ίκαρία (10,000 κ.), νῆσος δασυὴς· οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κατασκευὴν ἀνθράκων. Πόλις Μεσσηριά, ἥς ἐπίνειον ὁ Εὐθύνος.

Ἡ Πάμος (5,000 κ.), νῆσος τὸ πλεῖστον πετρώδης καὶ εὐλίμενος, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ μονὴν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ τὴν ἐν αὐτῇ βιβλιοθήκην ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν χειρογράφων ὡς καὶ διὰ τὸ σπήλαιον, ἐνθα ὁ Ἰωάννης ἔγραψε τὴν Θείαν Ἀποκάλυψιν.

Ἡ Λέρος (5,000 κ.), νῆσος πετρώδης καὶ εὐλίμενος.

Ἡ Κάλυμνος (14,000 κ.). Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἐμπορίαν, τὴν γεωργίαν καὶ ἰδίως τὴν σπογγαλίαν. Πρωτ. Χώρα.

Ἡ Κῶς (10,000 κ.), νῆσος εὐφορος, κατάφυτος ἐξ ἀμπέλων καὶ ἐσπεριδοειδῶν, πατρὶς τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους. Πρωτ. ὁμώνυμος.

Ἡ Νίσυρος (3,000 κ.), μικρὰ νῆσος πρὸς Ν. τῆς Κῶ, ἔχουσα ἐνεργὸν ἡράσιτειον, ἱαματικὰ ὕδατα καὶ θειορυχεῖα.

Ἡ Ἀστυπάλαια (2,500 κ.), μικρὰ νῆσος, ἥς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλίαν καὶ ἄλιαν.

Ἡ Σύμη (14,000 κ.), νῆσος βραχὺδῆς καὶ ἀγρονος. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν σπογγαλίαν.

Ἡ Ρόδος (35,000 κ.), νῆσος ἔχουσα λαμπρὸν κλίμα καὶ διασητὴ ὁρίζοντα, εὖσειστος καὶ εὐφορος. Πρωτ. ὁμώνυμος (20,000 κ.).

Ἡ Κάρπαθος (8,000 κ.) καὶ ἡ Κάσος (6,000 κ.), καταστραφεῖσα τῷ 1824 ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τούτων νήσων εἶναι περίφημοι ναυτικοὶ καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλίαν.

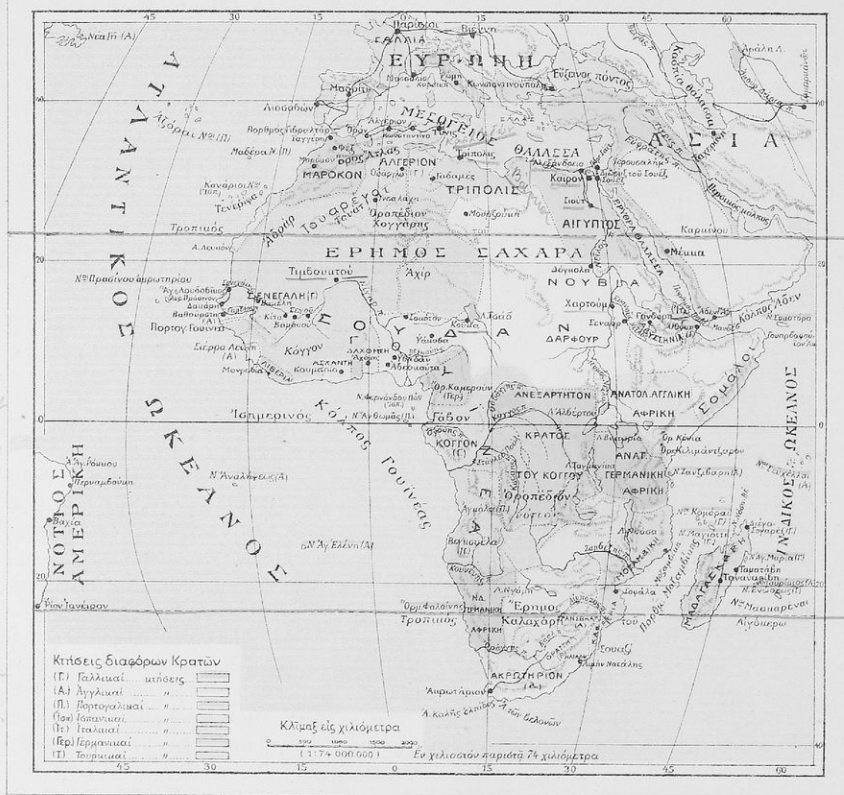
Τὸ Καστελλόρριζον (Μεγίστη, 8,000 κ.), νῆσος μικρὰ, ἔχουσα ἀσφαλὴ λιμένα.

Σάμος. Ἐκτασίς 468 χίλιον, πληθυσμὸς 60,000 κ. Ἡ νῆσος Σάμος ἀποτελεῖ ἡγεμονίαν ὑποτελῆ τῇ Τουρκίᾳ, εἶναι δὲ λίαν εὐφορος, παράγουσα ἐξαιρετικὸν εὐώδη οἶνον, ἔλαιον, σταυρίδα κλπ. Ἡ νῆσος διοικεῖται ὑπὸ ἡγεμόνος Χριστιανοῦ καὶ Βουλῆς ἐκ 38 μελῶν, ἔχει δὲ καὶ ἰδίαν σημαίαν. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι τὸ Βαθύ (5,000 κ.), ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος, ἔχον γυμνάσιον τὸ Πυθαγόρειον καὶ παρθεναγωγεῖον. Ἐτερεὶ μικραὶ πόλεις εἶναι ἡ Χώρα, πατρὶς τοῦ φιλοσόφου Πυθαγόρου, τὸ Καρλόβασι καὶ ὁ Μαραθόκαμπος. Ἡ νῆσος ἔχει ἀκαμίαν ναυτιλίαν, ἀποτελουμένην ἐκ 370 πλοίων καὶ πολλὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα.

Κύπρος, ἡ μεγίστη τῶν Ἑλληνικῶν νήσων, ἔχει ἔκτασιν 9,610 τετραγ. χίλιον, καὶ πληθυσμὸν 230,000 κ., ἔξ δὲ 170,000 Ἕλληνες διακρίνεται. Ἡ Κύπρος μετὰ τὸν Ῥωσοτουρκικὸν πόλεμον (1878) διὰ συνθήκης γενομένης μεταξὺ Τουρκίας καὶ Μ. Βρετανίας κατελήφθη ὑπὸ τὴν Ἀγγλον.

978. Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶναι εὐκρατον, ἀλλὰ πολλὰκις ἐπικρατεῖ ἀνομβρία ἐνεκα τῆς ἀποψιλώσεως τῶν ἄλλοτε λαμπρῶν αὐτῆς δασῶν, ἄλλ' ἀπὸ τινος χρόνου ἡ ἀναδάσωσις ἐνεργεῖται συντόμως.

979. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι εὐφορον καὶ παράγει οἶνον ἐξαιρετικὸν (ζουμανταριάν), βάμβακα,

μέταξαν, ξυλονόματα και ολίγους δημητριακούς καρπούς.

980. Η νήσος διοικείται υπό Ἀγγλου ἀρμοστοῦ καὶ ἐπιτελεστικὸν συμβουλίον καὶ βουλῆς, ἀποτελουμένης ἐκ 18 μελῶν.

981. Ἡ Ἑλλάσσια τῆς Κύπρου εἶναι αὐτοκέφαλος, διοικουμένη ὑπὸ Συνόδου, ἀποτελουμένης ἐκ 4 μητροπολιτῶν, ἧς πρόεδρος εἶναι ὁ μακαριώτατος πάσης Κύπρου καὶ Ἰουστινιανῆς, ἐδρεύων ἐν Λευκωσίᾳ.

982. Ἡ ἐπαίδευσις ἐν τῇ νήσῳ εἶναι ἀρκεῖντως ἀνεπτυγμένη, διότι οἱ ἐν αὐτῇ Ἕλληνες συντηροῦσιν, ἰδίαις δαπάναις, πλεῖστα Ἑλληνικά σχολεῖα.

983. **Πόλεις.**—Ἡ Λευκωσία (16,000 κ.), πρωτεύουσα τῆς νήσου, ἔδρα μητροπολίτου καὶ τοῦ Ἀγγλου ἀρμοστοῦ, ἐν μέσῳ μικρᾷ καὶ εὐφόρῳ πεδιάδος, ἔχει τὸ λαμπρὸς λειτουργοῦν Παγκάσιον γυνάσιον καὶ πολλὰ ἄλλα σχολεῖα. Λάρναξ (8,000 κ.), ἔδρα

μητροπολίτου, παρὰ τὸ ἀρχαῖον Κίτιον, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Κίμων πολιορκῶν αὐτό, 449 π. Χ. Λεμεσός (12,000 κ.), πόλις παλαιὸς καὶ ἐμπορικὴ ἐπὶ τῆς Ν. ἀκτῆς τῆς νήσου. Ἀμμόχωστος ἢ Φαμαγούστα (11,000 κ.), πόλις ἔχουσα ἐξαίρετον λιμένα. Νέα Πάφος ἢ Κέτμια, εἰς τὰ Δ. τῆς νήσου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάφον, ἐπίσημος διὰ τὸν ναὸν τῆς Παρίας Ἀφροδίτης· εἶναι ἔδρα μητροπολίτου.

11 **Διοικήσις Ἑλληνοπόντου** (130,000 κ.). Τὰ Δαρδανέλλια (Τσανάκ-Καλεσί, 11,000 κ.), πόλις ὀχυρὰ ἐπὶ τοῦ ὁμώνυμου πορθμοῦ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἀδελφον ἔδρα διουκῆτος.

12 **Διοικήσις Νικομηδείας καὶ Χρυσόπολως** (225,000 κ.). Ἡ Χαλκηδὼν (15,000 κ.), πόλις παλαιός, ἐν τῇ Προποντίδι, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ συγκροτηθεῖσαν Δ' Οἰκουμένην Σύνοδον (451 μ. Χ.). Νικομήδεια (32,000 κ.), πόλις

Σχ. 83. Ἡ ἁγία πόλις Βηθλεέμ.

παράλιος, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐξαπτίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Χρυσόπολις (Σκούταρι, 100,000 κ.), ἔναντι τῆς Κωνιπόλεως, χωρίζομένη ταύτης διὰ τοῦ Βοσπόρου.

ΣΥΡΙΑ. Ἡ Συρία κεῖται πρὸς τὸ ΝΑ. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐντεθεν τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου.

Πόλεις.—Χαλέπιον (128,000 κ.), ἔδρα διοικητοῦ, πόλις ἡμιμήχνης (σηρικῶν καὶ μεταξωτῶν ὑπαρχμάτων) καὶ ἐμπορικὸν κέντρον. Ἀντιόχεια, πατρὶς Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, πόλις τὸ πάλαι λαμπρὰ καὶ πολυάνθρωπος ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 700,000 κ., σήμερον δὲ ἄσχημος· ἐν αὐτῇ ἐκλήθησαν τὸ πρῶτον χριστιανικοὶ οἱ ἀπαδῶι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σελεύκεια, ἐπίνειον τῆς Ἀντιοχείας, μικρὸς ἀλλ' ἐμπορικὸς λιμὴν. Τύρος καὶ Σιδὼν, πόλεις παλαιὰ παράλιαι καὶ ὀνομασταὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς κυρίως τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Βηρυτός (120,000 κ.), πόλις παράλιος, ἐμπορικὴ, μετ' ἀξιολόγων ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων (πολλὰ καθολικὰ σχολεῖα), ἐπίνειον τῆς Δαμασκού.

Διοικητικὸς Διῶνισμός. Ἡ προνομιοῦχος αὕτη χώρα κατοικεῖται ὑπὸ Μαρωιτιῶν, λαοῦ ὀρθοδόξου, Δρούτων μὴ χριστιανῶν, λαοῦ φιλοπολέμου, καὶ Ἀράβων.

4) **Νομὸς Συρίας** (720,000 κ.). Δαμασκός (150,000 κ.), ἐν μέσῳ εὐφρατωτάτης πεδιάδος, ἔδρα τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας.

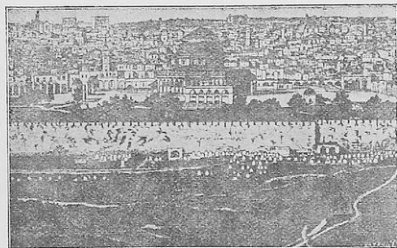
Ἡ **Παλαιστίνη** κατέχει τὸ ΝΔ. μέρος τῆς Συρίας, εἶναι ἡ χώρα, τὴν ὅποιον ὁ Θεὸς ὑποσχέθη εἰς τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους του, εἶναι ἡ ἱερὰ γῆ, ἐν ᾗ ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο εὐλόγως θεωρεῖται ἡ Παλαιστίνη ὡς τὸ προσκύνημα ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, εἰς τὴν ὅποιον κατ' ἔτος συρρέουσι χιλιάδες προσκυνητῶν, ὅπως ἀσπασθῶσι τοὺς ἱεροὺς τόπους, ἐν οἷς ἐγεννήθη, ἐδίδαξεν, ἐπάθην, ἐτάφη, ἀνέστη καὶ ἀνελήθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ἡ Παλαιστίνη, ἥτις ἐλέγετο καὶ Χαναάν, ἐκτείνεται πρὸς Ν. τοῦ ὅρους Ἀντιλιβάνου, εἶναι δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινὴ καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου, εἰς ὃν ἐξαπτίσθη ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. Ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζει ἐκ τινος κλάδου τοῦ Ἀντιλιβάνου καὶ διερχόμενος διὰ τῆς λίμνης Τιβεριάδος ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὴν θάλασσαν. Τὸ πρὸς Α. τοῦ Ἰορδάνου μέρος εἶναι πεδινὸν καὶ καλεῖται Περαία, τὸ δὲ πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ὑποδηρεῖτο ἄλλοτε εἰς τρία μέρη, τὴν Γαλιλαίαν πρὸς Β., τὴν Ἰουδαίαν πρὸς Ν. καὶ τὴν Σαμαρείαν κειμένην μεταξύ τῶν δύο ἄλλων.

Τὸ **κλίμα** τῆς χώρας εἶναι θερμὸν, τὸ δὲ ἔδαφος εὐφορώτατον καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἀγία Γραφή τὴν ὀνομάζει γῆν ῥεύσαντι μέλι καὶ γάλα. Οἱ κάτοικοι τῆς Παλαιστίνης εἶναι μίγμα διαφόρων λαῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἑλληνας. Καὶ ἐν μὲν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐπισημωτέρα πόλις εἶναι ἡ Ναζαρέτ, ἐν ᾗ ἀνετράφη ὁ Ἰησοῦς, ἐν δὲ τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Βηθλεέμ, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχει τὸ σπήλαιον, ἐνθα ἐγεννήθη καὶ πρὸς Β. αὐτῆς ἡ Ἱερουσαλήμ, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Ἡ Ἱερουσαλήμ κεῖται ἐπὶ ὄρει πηδίου ὑψηλοῦ καὶ εἶναι πρωτὴ τῆς Παλαιστίνης ἔχουσα 43,000 κατ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ ναὸς τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ ἐδρεύει ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων· ἐπίνειον δ' αὐτῆς εἶναι Ἰόβπη. **ΑΡΑΒΙΑ.** Πρὸς Ν. τῆς Συρίας κεῖται ἡ Ἀραβία, τὸ πλεῖστον ἔρημος καὶ μόνον τὰ Δ. καὶ Μ. παράλια αὐτῆς κατέχει ἡ Τουρκία. Ἐνταῦθα κεῖνται αἱ ἱερὰι πόλεις τῶν Μωαμεθανῶν ἡ Μέκκα (60,000 κ.), ἐν ᾗ ἐγεννήθη ὁ προφήτης Μωάμεθ, ἡ Τζεδδα (30,000 κ.) καὶ ἡ Μεδίνα, ἐν ᾗ εὐρίσκειται ὁ τάφος αὐτοῦ.

Τουρκικὴ Ἀρμενία. Ἡ Ἀρμενία κατέχεται ἐν μέρει ὑπὸ τῆς Ρωσίας, Περσίας καὶ Τουρκίας, ὁ δὲ ὅλικός πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 4 εκατομμύρια.

984. Τῆς κυρίως ὅμως Τουρκικῆς Ἀρμενίας ἐπι-

Σχ. 84. Ἡ ἁγία πόλις Ἱερουσαλήμ.

σημύτεροι πώλεις εἶνε ἡ Ἑοξερουμε (50,000 κ.) (πάλαι Θεοδοσιούπολις), κέντρον τῶν ἐμπορικῶν ὁδῶν, αἵτινες ἄγουσιν ἐκ τοῦ Περσικοῦ κόλπου εἰς τὸν Εὐξείνιον καὶ τὴν Μεσόγειον ὡς καὶ τοῦ διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου Περσίας καὶ Εὐρώπης. Ἡ Βάνις, ἡ Βιτλὶς, ἡ Χαριμπούτη μετὰ ὁραίων κήπων καὶ ἀμυγδαλίης βιομηχανίας δερμάτων. Καὶ ἡ Διαρβεϊρὶ παρὰ τὸν ποταμὸν Τίγρητα.

Ἡ Μεσοποταμία. καίτοι μεταξὺ τῶν δύο παταμῶν Εὐφράτου καὶ Τίγρητος, τὸ πάλαι δ' ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἔκειντο ἡ Ἀσσυρία, ἡ Χαλδαία καὶ ἡ Βαβυλωνία. **Πόλεις** ἔχει τὸ Βαγδάτιον (145,000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος, ἐκτισμένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Τίγρητος, πάλαι λαμπρὰ καθέδρα τῶν Καλιφῶν, πρὸς Ν. τοῦ Βαγδατίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Βαβυλών (=Θεοὺς Πύλη). Ἡς σφύζονται τὰ ἔρεπια, καὶ ἦτις ἦτο ἡ μεγαλυτέρα τότε πόλις τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἐνταῦθα ἀπέθανεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος Μουσουλῆ πόλις βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ ἐπὶ τῆς ἀριστοτέως ὁδοῦ τοῦ Τίγρητος.

Διοικήσις Ζόρ (100,000 κ.). Πρωτ. αὐτῆς ἡ Δεῖλ-ἔλ-Ζόρ (20,000 κ.).

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ (Ἰνδοστάν) Ἐκτασις 5 ἑκατ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸς 290 ἑκατομμ. κατ. ἐξ ὧν 75,000 μόνον Ἀγγλοὶ, εἶναι αἱ ὠριότεραι καὶ πλουσιότεραι Ἀγγλικαὶ κτήσεις.

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶναι θερμώτατον, τὸ δὲ ἔδαφος λίαν γόνιμον. Κυριώτερον προϊόντα ἄρζα, γάμβιζ καὶ ὄπιον. Ἀπέραντα δάση γέμοντα τίγρεων καὶ ἰσοθῶλων ὄρεων, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀριθμῶνται πλείστα κατ' ἔτος θύματα.

Αἱ Ἰνδικοὶ ἔχουσι ἀρχαιοτάτων πολιτισμῶν, ἔχει δ' ἀνεύρισται τις μεγαλοπρεπὴ καὶ ἀξιοθαύμαστα εἰρεπία διαφόρων μνημείων. **Πόλεις** Καλκούτα πρωτ. (844,000 κ.) ἐπὶ βραχίονος τοῦ Γάγγου, μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ καθέδρα τοῦ ἀντιβασιλέως. Βομβάη (776,000 κ.), μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν ἐν τῷ Ὀρμικῷ κόλπῳ, Μαδράς (509,000 κ.), λιμὴν ἐμπορικὸς ἐπὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου, κέντρον ἐμπορίου μαργαριτῶν Λούινκωβον, Βεναρᾶς, Ἀγρα, Λαχόρη κλ.

Οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουσι κατασκευάσει ἐν Ἰνδικῇ πλείστας μεγάλας σιδηροδρομικὰς γραμμὰς. Εἰσάγουσι δὲ καὶ πάντα τὰ εἶδη τῆς βιομηχανίας αὐτῶν.

Ἡ μεγάλη νῆσος **Κεϋλάνη** ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς κείμενη δύο σπουδαιότατους ἐμπορικὸς λιμένας τὸ **Κολόμβον** (120,000 κ.) καὶ τὴν Ποανδεγάλην.

Ἡ χερσόνησος τῆς **Ἰνδοκίνας** πυκνῶς κατο-

Σχ. 85. Ἀποξέρανσις ρύλλων τείου ἐν Κίνᾳ.

κημένη διακρίνεται εἰς πολλὰ Κράτη. Εἰς τὴν **Βιομανίαν**, πρωτ. Μανδαλαίη (180,000 κ.), εἰς τὸ βασίλειον τοῦ **Σιάμ**, πρωτ. Βαγκόνη (600,000 κ.).

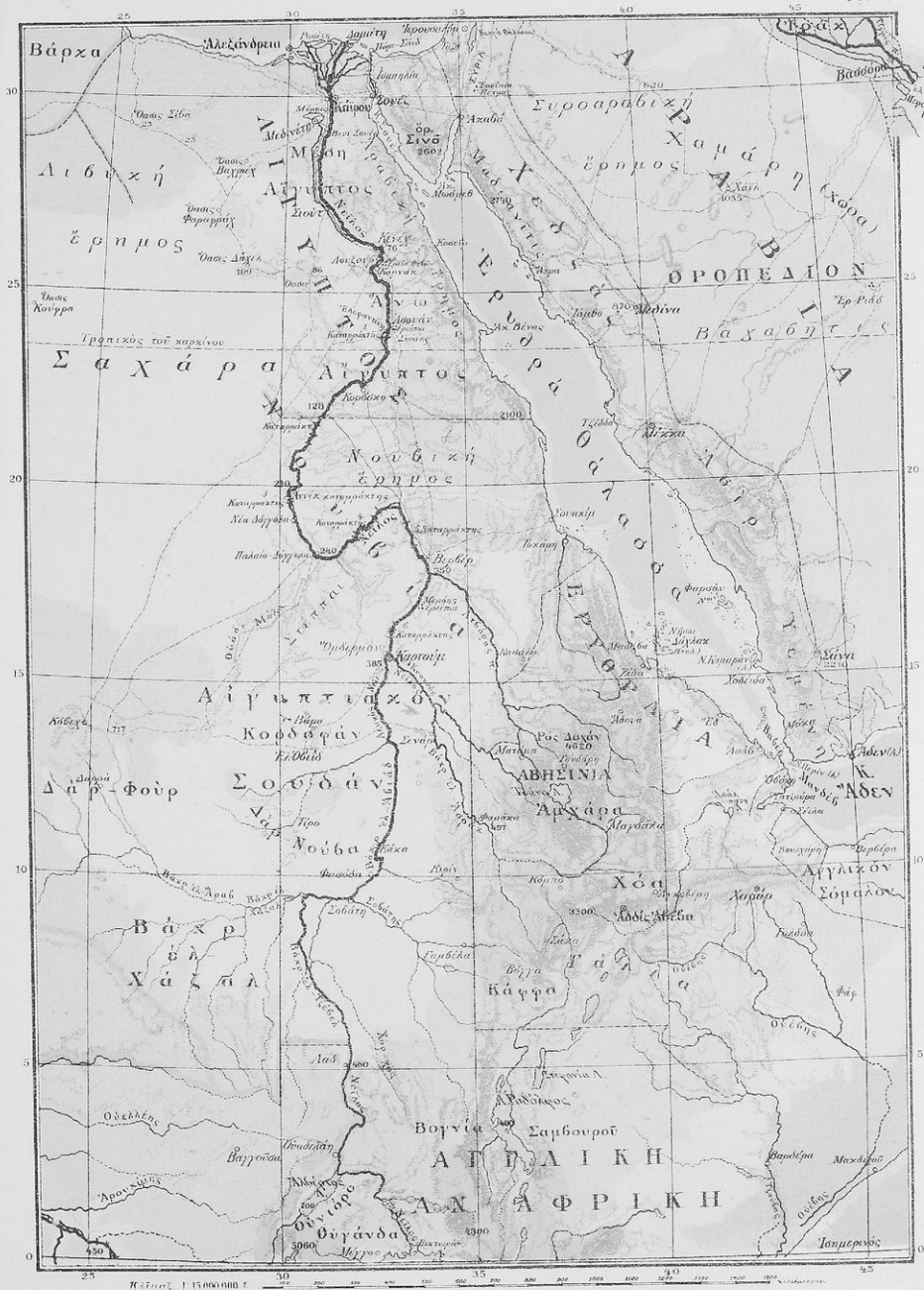
Καὶ εἰς τὰς γαλλικὰς κτήσεις, τὴν **Κοκινγκί-ναν**, πρωτ. Σαίγγόν, τὸ **Τογκίνον**, πρωτ. Χονόη, τὸ **Ἀνάμ**, πρωτ. Χουή, καὶ τὴν **Καμβόδ-γαν**, πρωτ. Πνόμ-Πέν· κατοικοὶ ὑπὲρ τὰ 21 ἑκατομμύρια.

Ἐν Ἰνδοκίᾳ οἱ Ἀγγλοὶ ἐξουσιάζουσι τὰ δυτ. παράλια τῆς Βιρμανίας καὶ τὸν λαμπρὸν λιμένα τῆς Σιγγαπύρας (180,000 κατ.) ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς Χερσονήσου Μαλάκκας.

ΣΙΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ. (360 ἑκατομμ. κατ.) περιλαμβάνει τὴν Κίναν, τὴν Μαντζουρίαν, τὴν Μογγολίαν καὶ Τσουγγαρίαν καὶ τὸ Θιβέτι. Ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ βιομηχανία αὐτῆς εἶναι ἀρχαιοτάτα χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ ἔκτοτε διὰ μέσον τῶν αἰώνων πρόβ-δος τις. Ἡ Κίνα εἶναι λίαν εὐφορὸς καὶ μάλιστα εἰς τὰς χώρας τὰς πλουσιώς ἀρδευσμένας ὑπὸ τοῦ Κιτοῖνου ποταμοῦ (Χοάγγ-Χά).

Οἱ Σῖναι κατασκευάσαν ἔκτοτε μεγάλας καὶ πλωτὰς διώρυγας πρὸς ἀρδευσιν καὶ συγκοινωνίαν τῶν πλουσιῶν χωρῶν τῶν, στεροῦνται ὅμως πολλὴν σιδηροδρόμων. Ἐξάγουσιν ἄρθρον μετέξω, τέτον, ὄρυζαν καὶ τεχνουργήματα πορσελάνης. Εἰσάγουσι δὲ ὑφάσματα καὶ ὄπιον.

Πρωτ. τῆς Αὐτοκρατορίας εἶναι τὸ Πεκίνον (1,600,000 κ.)· πρὸς Β. καὶ εἰς μικρὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης ἐκτείνεται τὸ μέγα Σινικὸν τείχος (μήκους 3,000 χιλιομ., ἔργον κολλοσσατον πρωωριμένον νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Μογγόλων ἐπὶ τῆς Κίνας. Ἔτεροι μεγάλοι πόλεις εἶναι ἡ Καντών (2,500,000 κ.), μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν,

ἡ Ναγκίνη (500,000 κ.), ἡ Σαγκάη (600,000 κ.), τὸ κυριώτερον κέντρον τοῦ μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐμπορίου.

Ἡ αὐτοκρατορία τῆς **Κορέας** (πληθ. 9,781,000 κατ.) ἐν τῇ ὁμωνύμῳ χερσονήσῳ χώρα ἀπεράντων καὶ ὠραίων δασῶν ἔχει πρωτ. τὴν Σεοῦλ (200,000 κ.), προσσητῆθαι δὲ ἤδη ὀριστικῶς εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Ἐν Κίνῃ ὑπάρχουσι πλέον τῶν 17 πόλεων, αἵτινες ἔχουσιν ὑπὲρ τὰς 500,000 κατοίκων.

Ἡ αὐτοκρατορία τῆς **Ἰαπωνίας** (53,353,000 κ.) ἀποτελεῖται ἐκ πλείστον μεγάλων καὶ μικρῶν νήσων πρωτ. Τόκιο (1,818,000 κ.). Ἐτεροι μεγάλοι ἐμπορικὸι λιμένες εἰναι ἡ Γουογκάμα, ἡ Ναγκατσάκη καὶ ἄλλαι.

Οἱ Ἰάπωνες εἰναι λαὸς φιλόπατρις, δραστήριος, λίαν βιομήχανος καὶ εἰς ἄκρον προοδευτικῆς φιλικώμενος πρὸς τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς λαούς.

ΑΦΡΙΚΗ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΟΨΙΣ

Ἡ Ἀφρικὴ εἰναι μία ἐκ τῶν τριῶν ἡπείρων τοῦ παλαιοῦ κόσμου, περιβάλλεται δὲ πρὸς Δ. ὑπὸ τῇ Ἰνδικῇ καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πρὸς Ν. δὲ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδος.

Ἡ Ἀφρικὴ εἰναι τριπλάσιος τῆς Εὐρώπης καὶ μικροτέρα τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἔχουσα **ἑξαπλὴν** 29,800,000 τετραγ. χιλιόμετρον.

Ἡ **ὁ πληθυντικός** αὐτῆς εἰναι ὑπὲρ τὰ 214 ἑκατομμ. κατοίκων, ἐξ ὧν οἱ πλείστοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Αἰθιοπικὴν φυλὴν, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὴν Καυκάσιαν.

Ἡ Ἀφρικὴ διατέμενεται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, καὶ τὸ μὲν μεγαλύτερον μέρος αὐτῆς καίται ἐν τῇ διακεκομμένῃ ζώνῃ, μικρόν δὲ μόνον μέρος πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν. ἐκτείνεται εἰς τὰς δύο εὐκράτους ζώνας. Τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς εἰναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μονότονα, ἐκ δὲ τῶν νήσων, αἵτινες περιέπουσιν αὐτήν, μεγαλύτερα εἰναι ἡ Μαδαγασκάρη, ἡ ὁποία καίται ΝΑ. καὶ κατοικεῖται ὑπὸ λαοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν Μαλαϊκὴν φυλὴν.

Ἡ **ἔδαφος** τῆς Ἀφρικῆς ἄλλαχού μὲν εἰναι εὐφορώτατον καὶ κοσμεῖται ὑπὸ μεγαλοπρεπεστάτων δασῶν, ἄλλαχού δὲ πάλιν, καθὼς ἐν τῇ Σαχάρῃ, εἰναι γυμνὸν καὶ καλύπτεται ὑπὸ ἄμμου, τὰ ἀμμοῦδῃ δὲ ταῦτα μέρη καλοῦνται, ὡς εἵπομεν, ἔρημοι, οἱ δὲ ἐντός αὐτῶν σύνδενδρο καὶ χλοεοὶ τόποι λέγονται ὄασις.

Ἡ **κλίμα**, αὐτῆς εἰναι θερμὸν καὶ μάλιστα εἰς τὰς πεδινὰς χώρας τὰς κειμένης ἐν τῇ διακεκομμένῃ ζώνῃ, εἰς τὴν ὅποιαν ὅταν ὁ ἥλιος μεσουαγῇ, ῥίπτει τὰς ἀκτίνας αὐτοῦ κατακόρυφως ἢ ἐλαχίστα πλαγίως καὶ ἐπομένως κατακαίει αὐτήν. Καὶ εἰς μὲν τὸν Ἰσημερινὸν ἡ ἡμέρα εἰναι πάντοτε ἴση μὲ τὴν νύκτα, ἐκατέρωθεν δ' αὐτοῦ ἡ διαφορὰ

τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν εἰναι ἐλαχίστη, τὸ δὲ λυκόφως τὴν ἑσπέραν καὶ τὸ λυκαυγὲς τὴν πρωΐαν βορρῦνται.

Εἰς τὰς περὶ τὸν Ἰσημερινὸν χώρας αἱ βροχαὶ εἰναι συχναὶ καὶ διαρκεῖς, ἀπαιτῶν δὲ τοῦ Ἰσημερινοῦ διακρίνονται ὀρισμέναι ἐποχαὶ βροχῶν, αἵτινες ἐναλλάσσονται μετὰ τῆς ἡρασίας· αἱ βροχαὶ αὗται εἰναι βάρυδαι καὶ διαρκεῖς καὶ ἐντάται βροχαὶ τῶν τροπικῶν (πίπτουσι δηλ. Ἀπριλίον καὶ Ὀκτωβρίου). Ὑπάρχουσιν ὅμως ἐν Ἀφρικῇ καὶ χώραι, εἰς τὰς ὁποίας οὐδέποτε πίπτει σταγὼν ὕδατος· εὐκρατον δὲ καὶ ὕγιενον εἰναι ἐν τῇ Β. καὶ Ν. τμήματι ὡς περιλαμβανόμενα ἐν ταῖς Β. καὶ Ν. εὐκράτους ζώναις.

987. **Ἄνεμοι.**—Ἐν τῇ Ἀφρικῇ πνεοῦσιν οἱ ἀληγεῖς ἄνεμοι, οἱ πνεόντες διαρκῶς ἐκ τῆς μεγάλῃς ξηρᾶς καὶ διευθυνόμενοι πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, καὶ οἱ ἀνατολικοὶ μουσῶνες.

988. **Προϊόντα.** Ἡ Ἀφρικὴ παράγει καφὲν, ζάχαρον, ὄρυζαν, βανίλλαν, φοινίκας ἰνδικὰς, ἔρινα, ἐλεφαντοστον, πετὰ στρούθοκακῆν, μέσχον, ἄλσῃν καὶ πολλὰ ἄλλα.

989. **Ὀρυκτά.**—Ἐν μὲν τῇ Β. Ἀφρικῇ σίδηρος καὶ μόλυβδος (ἐν Ἀλγερίᾳ) ἐν δὲ τῇ Ν. πλουτοφόρα στρώματα γαιανθράκων, δόνητωρυχεῖα, χρυσωρυχεῖα καὶ χρυσί.

990. **Ζῷα.**—Τρέφει πολλὰ ἄγρια ζῷα, καὶ τῶν λέοντες, λεοπαρδάλεις, ὕαινας, ἐλέφαντας, ἱπποπόταμους, ῥινόκεφους, καμηλοπαρδάλεις, ἀντιλόπας, πύθωνας καὶ στρουθοκαμήλους. Πανταχού δὲ τῆς ἡπείρου ὑπάρχουσι τὰ ἐν Εὐρώπῃ εὐρισκόμενα οἰκιακά ζῷα. Οἱ προκείμενοι ἀφθονοῦσιν εἰς τοὺς περισσοτέρους τῆς χώρας ποταμούς καὶ ἰσθμῶν ὅρεις πολλοὶ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἡπείρῳ.

991. **Φυτά.**—Βλάστησις πλουσία καὶ μεγαλοπρεπής. Ἀπεράντων καὶ ἀγανέας δάσος, ἀδιαπέραστον σχεδὸν ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καλύπτει τὸν ἑκτασιν τοῦ κεντρικοῦ Κόγκου. Εἰς τὰ τροπικὰ κλίματα εὐρίσκονται ἡ ἄνδραπωνία (βαοδάβ), δένδρον πελῶριον, φοινίκες, ἄρτεδενδρα, κοκκοφοίνικες, κομμιένδενδρον, καρέας καὶ ἄφωνα ἄρωματικά δένδρα, ἐλαιοφοίνικες, βουτυρένδρα, ἰνδικὴ συκὴ, σακχαροκάλαμον, χρωστικὰ ζύλα, ἔβενος καὶ σάντανου. Εἰς δὲ τὰ τμήματα τῆς ἡπείρου τὰ κείμενα ἐντός τῶν εὐκράτων ζωνῶν καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία, οἱ δημητριακοὶ καρποὶ, ὄρυζα, καὶ βίμβαξ.

992. **Θηρόκετα.**—Ὀλοῖται ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς εἰναι Χριστιανοί, οἱ δὲ περισσοτέροι εἰναι ἐθνωλάτραι, λατρεύοντες ὡς θεοὺς εὐτελεῖ τινα ἀντικείμενα, καὶ Μωαμεθανοί. Μέγα μέρος τῆς Ἀφρικῆς ὑπετάχθη ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων· ἡ Αἴγυπτος τῇ Μ. Βρετανίᾳ· ἡ Τρίπολις τῇ Τουρκίᾳ· πλείστα δὲ μεγάλῃ ἐδαφῇ ἀνήκουσιν εἰς τὰ διάφορα Εὐρωπαϊκὰ κράτη, ὁλίγα δὲ μόνον Κράτη τῆς ἡπείρου ταῦτα διατελοῦσιν ἀκόμη ἀνεξάρτητα.

Θάλασσα, κόλποι, πορθμοί. Ἡ Μεσόγειος θάλασσα σχηματίζει τοὺς κόλπους τοῦ Γκαβὲς καὶ τῆς Σίδρας ἢ τὴν μεγάλην λεγομένην σύρτιν. Ὁ Ἀτλαντικός ὠκεανὸς τὸν ἑπέραντον κόλπον τῆς Γουινέας. Ὁ Ἰνδικὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἀδεν καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. **Πορθμοί** εἰσιν ὁ τοῦ Γιβραλτῶρ κοινὸς μετὰ τῆς Εὐρώπης, ὁ τοῦ Βαβέλ Μανδὲβ καὶ ὁ μέγας πορθμὸς τῆς Μοζαμβίκης μεταξὺ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς νήσου Μαδαγασκάρης.

Ἀκρωτήρια—νῆσοι. Ἐν τῇ Ἀτλαντικῇ τὰ ἀκρωτήρια Λευκὸν καὶ Προδρόμον καὶ αἱ νῆσοι τῆς

Ἀναλήψεως, τῆς Ἀγ. Ἐλένης, τοῦ Πρασίνου ἀρωγῆς, καὶ Ἀζόροι, ἡ Μαδέρα καὶ καὶ Κανάριοι.) Ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ τὸ Γουαδαφουίν, καὶ ἡ μεγάλη νῆσος Μαδαγασκάρη καὶ τὰ περὶ αὐτῆς μικρὰ ἀρχιπελάγη. Πρὸς Ν. τὸ ἀρωγῆριον τῆς Καλῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ τὸν Βελόνων.

Ἡ ὄρη, ὄροπέδια, πεδιάδες. — Τὰ ὄρη ἐκτείνονται σχεδὸν κατὰ μῆκος τῶν παραλίων πρὸς Β. ἡ ὄροστοιχία τοῦ Ἀτλαντος, πρὸς Α. ἡ Λιβυκὴ ὄροστοιχία καὶ κατωτέρω τὸ μέγα ὄροπέδιον τῆς Ἀβησσυνίας ἡ Αἰθιοπίας καὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη Κιλιμάντζαρον (5,700 κ.) καὶ Κενία κεκαλυμμένα κατὰ τὰς κορυφὰς ὑπὸ χιόνων καίπερ εὐρισκόμενα ἐγγύτατα τοῦ Ἰσημερινοῦ. Τὸ ἀπέραντον νότιον ὄροπέδιον ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ ἀρωγῆριου τῆς Καλῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν τὰ ὄρη τοῦ Κόγκου, τοῦ Καμερόν καὶ τὰ ὄρη τῆς Γουίνεας.

Ἡ ἀχανὲς ἔκτασις τῆς μεγάλης ἐρήμου Σαχάρας στερωμένη σχεδὸν ὕδατος. Αἱ μεγάλαι ἐκτάσεις τοῦ Σουδάν καὶ τοῦ Κόγκου γόνιμοι καὶ καλῶς ἀρδευόμενοι.

Ἡ θαλάσσια. Τὰ πολλὰ γνωστὰ ἡφαίστεια εἶναι ἡ ὑψηλὴ κορυφὴ τῆς Τενερίφης ἐν τοῖς Κανάροις νήσοις. Καὶ τὸ Κιλιμάντζαρον.)

Ποταμοὶ καὶ λίμναι. Κυριώτεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Νείλος, ὅστις ἔχει μῆκος (6,500 χίλιον.), εἰς τῶν μεγαλύτερων ποταμῶν τοῦ κόσμου, πηγάζει ἐκ τῶν λιμνῶν τοῦ Ἀλβέρτου καὶ τῆς Βικτωρίας κειμένων ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ ἀρδεύων τὴν Αἴγυπτον ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον σχηματίζων εὐρύτατον καὶ εὐροφότατον Δέλτα. Οἱ ποταμοὶ Σενεγάλης καὶ Γαμβρίας ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Ὁ Νίγηρ, διαρρέων τὸ Σουδάν, πλωτὴς ἐπὶ μακρὸν διάστημα, ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν σχηματίζων Δέλτα. Ὁ Κόγκος ὀρεμπτικώτατος ποταμὸς, πλωτὸς ἐν μέρει, ἐκβάλλει ἐπίσης εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ὡς καὶ ὁ Ὀράγγης. Ὁ Ζαμβέζης σχηματίζων τὸν μέγαν καταρράκτην τῆς Βικτωρίας (120 μ. ὑψ.) χύνεται εἰς τὸν Ἰνδικόν, ὠκεανόν, δεχόμενος καὶ τὰ ὕδατα τῆς λίμνης Νυάνσης. Καὶ ἡ λίμνη Τσάδα ἐν Σουδάν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

993. **Τὸ Σουλτανάτον τοῦ Μαρόκκου** ἔχει ἔκτασιν 800 χιλ. τετραγ. χίλιον., καὶ πληθυσμὸν 8 ἑκατομμύρια κατοίκων.

994. **Πολίτευμα.** — Ἀπόλυτον δεσποτικόν. Ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ λέγεται Σουλτάνος.

995. **Πόλεις** εἶναι τὸ Φέζ (150,000 κ.), πρωτ. καθέδρα τοῦ Σουλτάνου. Τὸ Μαρόκκον παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ χιονοσκεπὸς Ἀτλαντος. Ἡ Ταγγέρη, πρῶτος λιμὴν τοῦ Μαρόκκου εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, παρὰ τὸ Γιβραλτάρ· ἡ πόλις Κέσουα ἐνδοτὸς τοῦ Γιβραλτάρ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἰσπανούς.

996. **Προϊόντα.** — Ἡ χώρα παράγει ὀνομαστὰ δέρματα (Μαροκκινὰ) ἐκ τῶν λεπτομυλίων αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων τῆς χώρας, τάπητας, φοινίκας, ἐλαίαις. ἔχει δάση πελλοδρόμων. Μέταλλα σιδήρου, χαλκοῦ, μόλυβδου.

997. **Τὸ Ἀλγέριον** ἔχει ἔκτασιν 890 χιλ. τετραγ. χίλιον. καὶ πληθυσμὸν 4,800,000 κ.

998. **Προϊόντα.** — Τὸ Ἀλγέριον ἀπὸ τοῦ 1830 ἀποτελεῖ μίαν τὸν πλουσιωτέραν ἀποικίαν τῆς Γαλλίας. Προϊόντα δημοπρατικοὶ καρποί, φοινίκας, οἶνος, ἐλαίαι, ἐσπεριδοειδῆ, καπνὸς, σπάρτον, βράμβχ, πολλὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Μέταλλα σιδήρου, μόλυβδος, καὶ χαλκοῦ.

999. **Πόλεις.** — Τὸ Ἀλγέριον (97,000 κ.), πρωτ. τῆς χώρας, πόλις παράλιος. Ὁράνη (85,000 κ.), πόλις εὐλίμενος καὶ βιομηχανος, Κωνσταντίνη (52,000 κ.) πόλις ὀχυρά.

1000. **Ἡ Τύνις** ἔκτασις 100 χιλ. τετραγ. χίλιον. καὶ πληθ. 2 περίπου ἑκατομ. κατ.

1001. **Προϊόντα.** — Ἐλαίον, λίνον, φοινίκας, σπύργου, φέσια.

1002. **Θρησκεία.** — Ὁ Μωαμεθανισμός.

1003. **Πολίτευμα.** — Ἡγεμονία ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.

1004. **Πόλεις** ἡ Τύνις (170,000 κ.), καθέδρα τοῦ ἡγεμόνος ἡ Βέν, ἔχουσα λιμένα ὀχυρόν παρ' αὐτὴν κείνται τὰ εἰρεπία τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνας. Σφῆς λιμὴν ἐμπορικὸς εἰς τὸν κόλπον τοῦ Γναβῆς (μικρὰ σύρτις), ἐνθα συμβαίνει μεγάλη παλίσροια.

1005. **Ἡ Τρίπολις** ἔκτασις 1,033,000 τετρ. χίλιον. μετὰ τοῦ Φεζάν καὶ τῆς Κυρηναϊκῆς Βάρκας· πληθυσμὸς 1 ἑκατομ. κατ.

Ἡ Τρίπολις εἶναι ἄμεσος κτήσις τῆς Τουρκίας καὶ ἀποτελεῖ ἀπέραντον Τουρκικὸν νομόν (βλαστειν).

Πόλεις ἡ Τρίπολις (30,000 κ.), πρωτ. παράλιος πόλις, κέντρον δὲ τῶν διὰ τὸ Φεζάν καὶ τὸ Σουδάν διεκθυνομένων καραβανίων. Βεγγάζη (16,000 κ.) (παλαιὰ Βερνίκη), πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ· ἐνταῦθα ἐκτετο τὸ πάλαι ὁ κῆπος τῶν Ἑσπεριδίων.

1006. **Λιμήντος.** Ἡ Αἴγυπτος ἔχει ἔκτασιν 985,000 τετραγ. χίλιον. καὶ πληθυσμὸν 10 ἑκατ. κατ., κατέχει τὴν ΒΑ. γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ χωρίζεται τῆς Ἀσίας διὰ τῆς διώρυγας τοῦ Σουῆς καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Σχ. 86. Συγκομιδή βάμβακος ἐν Αἰγύπτῳ.

1007. **Κλίμα** θερμὸν καὶ ὑγρὸν, συντελοῦν σπουδαίως εἰς τὴν γονιμότητα τῆς χώρας.

1008. **Ἐδαφός, προϊόντα.**—Τὸ ἔδαφος ἀρδευόμενον ὑπὸ τοῦ Νείλου εἶναι εὐφορώτατον, καὶ μάλιστα τὸ τῆς Κάτω Αἰγύπτου, ὅθι σχηματίζεται τὸ πληρὲς λειμῶνων Δέλτα καθὼς καὶ ἡ ἐκπύρῳθεν τοῦ ποταμοῦ χώρα, ὅπερ σπείρεται δις καὶ τρίς τοῦ ἔτους ἀποφέρου πλείστα προϊόντα· ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εἶναι ἄγονον.

Προϊόντα· βάμβαξ ἄθρονος, δημητριακοὶ καρποί, ὄζυρα, σκυρκαρόκαλαμον, φοίνικες.

1009. **Κάτοικοι.**—Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων εἶναι Ἀραβες, Φελλάχοι καὶ Κόπται ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων. Ἐκτὸς ὅμως τούτων ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, Σύριοι καὶ Εὐρωπαῖοι.

1010. **Θρησκεία.**—Μαωμεθανική. Οἱ Κόπται εἶναι χριστιανοί.

1011. **Ἐμπόριον, βιομηχανία.**—Τὸ ἐμπόριον εἶναι ἀμικρότατον, ἡ δὲ βιομηχανία ὀλίγον ἀνεπτυγμένη.

1012. Ἡ συγκοινωνία ἐπίσης ἐλάχιστα εἶναι ἀνεπτυγμένη· σιδηρὰ δὲ γραμμὰ ὑπάρχουσι μόνον εἰς τὰς παρὰ τὸν Νεῖλον χώρας.

1013. **Προϋπολογισμός.**—Ἐσοδα μὲν 11 ἐκατ. Αἰγυπτιακῶν λιβρῶν, ἔξοδα δὲ ἴσα διαπάναι.

1014. **Στρατός.**—Ὁ μὲν ἰθαγενὲς στρατός ἀνέρχεται εἰς 20,000 ἄνδρας, ὁ δὲ ἀγγλικὸς εἰς 4 χιλιάδας περίπου.

1015. **Τοπογραφικῶς** ἡ Αἴγυπτος διαίρεται εἰς Ἀνω, Μέσσην, καὶ Κάτω.

1016. Ἐπιστημώτεραι πόλεις εἶναι εἰς μὲν τὴν Ἀνω Αἴγυπτον ἡ Σιούη (40,000 κ.) ἐπὶ τοῦ Νείλου, κέντρον καραβανίων. Ἡ Ἀσσουάνη, ἐπὶ τοῦ Νείλου,

πρὸς Β. ταύτης κεῖνται τὰ θαυμαστὰ εἰρεῖπια τῶν ἑκατομυλίων Θηδῶν· ἀνέγκουσιν αὐτῇ καὶ αἱ διοικήσεις Δογγόλας καὶ Σουακεῖμ.

Εἰς τὴν Μέσσην Αἴγυπτον πόλεις εἶναι τὸ Κάιρον (654,000 κ.) πρωτ. τῆς Αἰγύπτου, ἐπὶ τοῦ Νείλου, καθεδρὰ τοῦ Κεδίβου καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ Αἰθιοπικῆ φυλῆ. Ἀριστοῦ, πόλις ὠριστάτη, ἐχουσα λαμπρὸν Μουσεῖον, ἀρχαίων πινεπιστήμιον, λαμπρὸν ζωολογικὸν κήπον καὶ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα. Εἶναι τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρόμων τῆς Αἰγύπτου. Πρὸς ΝΔ. ταύτης κεῖνται τὰ εἰρεῖπια τῶν ἀρχαίων πόλεων Μέμφιδος καὶ Ἡλιουπόλεως. Πλησίον δὲ τούτων ὑφύονται λαμπρὰ μνημεῖα, αἱ ὀνομαστὰ πυραμίδες, τῶν ὁποίων μεγαλυτέραι εἶναι ἡ τοῦ Χέοπος (150 μ. ὕψους.

Εἰς δὲ τὴν Κάτω Αἴγυπτον ἡ Ἀλεξάνδρεια (332,000 κ.), ὁ μεγαλύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Αἰγύπτου. Ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἤμικται ἐπὶ τῶν διαδρόμων αὐτοῦ Πτολεμαίων, γενομένη τὸ κέντρον τῶν ἐπιστημῶν. Ἐν αὐτῇ ὑπῆρχεν ἡ ὀνομαστὴ βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξανδρείας· νῦν καθεδρὰ τοῦ Ὀρθοδόξου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ἔχει Ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ πολλὰ ἄλλα Ἑλληνικὰ καθιδρύματα. Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ πολλῶν Ἑλλήνων καὶ ἐνοῦται σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ Κάιρου καὶ μετὰ τοῦ Σουέξ. Ῥοσσήνη καὶ Δαμιέτη, πόλεις παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου. Τάντα (57,000 κ.), πόλις μεσόγειος, κέντρον τῶν σιδηροδρόμων. Μανσούα (35,000 κ.), ἐπὶ τοῦ Νείλου. Ζαχαζιαν (35,000 κ.), Ἰσμαηλία. Πόρτ-Σαΐδ εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ὅθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἡ μεγάλη διώρυξ τοῦ Σουέξ. Σουέξ, μικρὰ πόλις μετὰ λαμπροῦ λιμένος εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὅθεν ἡ διώρυξ καταλήγει.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀνήκει καὶ ἡ χερσόνησος τοῦ Σινᾶ, ἐφ' ἣς ὑφύεται τὸ θεοδόξαστον ὄρος Σινᾶ, ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ὑπάρχει τὸ μοναστήριον τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, κτισθὲν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ καὶ διοικούμενον ὑπὸ ἀρχιεπισκόπου.

1017. **Ἡ Νουβία καὶ τὸ Ἀγατολικὸν Σουδάν.**—Ἐκταῖς 1,980.000 χιλιομ. καὶ πληθυσμὸς 11 ἐκατ. κατ.

1018. **Ἡδάλεις** τὸ Χαροῦμ (50,000 κ.), ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Κοανὸς καὶ τοῦ Λευκοῦ Νείλου· ἐν αὐτῷ τῷ 1884 ἐφρονεῖτο ὁ διάσπασμος Ἀγγλὸς στρατηγὸς Γρόδων.

1019. **Ἡ Ἐρυθραία.** Ἀποικία Ἰταλικῇ δι-

κουσα κατά μήκος τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, πληθυσμὸς 330,000 κατ., πόλεις ἡ Μασαῦα (8,000 κ.).

1020. Διάφοροι κτήσεις.—Οἱ Γάλλοι κατέχουσι παρὰ τὸν πορθμὸν Βαβέλ-Μανδὲβ τὴν Ὀβόκη. Τὸ Τιμπουτί, ὅπουθεν ἀναχωροῦσι τὰ καραβάκια διὰ τὴν Ἀθιοπυῖαν καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐν γένει τῆς χώρας, καὶ τὸ Σόμαλον.

Οἱ Ἀγγλοὶ κατέχουσι τὴν Ζέϋλαν, τὴν Βερβέραν καὶ ἔλην τὴν μέχρι τοῦ Γουαρδαφουῦ ἀκρωτηρίου παραλίαν.

1021. Ἡ Ἀθιοπυῖα (Αἰθιοπία) ἔχει ἔκτασιν 450 χιλ. τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 4,500,000 κατ.

1022. Ἐδαφὸς καὶ προϊόντα.—Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν, ἀλλ' εὐφορον, διαρρέεται δ' ὑπὸ πολλῶν μεγάλων τοῦ Νείλου παραποτάμων. Παράγει δὲ καφὲν, ἐλεφαντοστοῦν, ἔβενον, σάνταλον, περὰ στρουθοκαμήλων κλπ.

Διαιρεῖται δ' εἰς τρία μεγάλα τμήματα, 1) τὴν Τιγγητιαν, 2) τὴν Ἀχμάραν καὶ 3) τὴν Χόαν ἢ Σόαν.

1023. Κάτοικοι καὶ θρησκεία.—Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι χριστιανοὶ (μονοφυσίται), ἀνήκουσι δ' εἰς τὴν Κανκαναίαν φυλὴν καὶ ἔχουσι χροῖμα καστανοχρῶνον.

1024. Πολίτευμα.—Τὸ πολίτευμα εἶναι μοναρχία ἀπόλυτος ὑπὸ Ἀυτοκράτορα (Νεγού).

1025. Πόλεις.—Ἀδδῖς-Ἀβάβα (50,000 κ.) πρωτ. καὶ καθέδρα τοῦ Ἀυτοκράτορος. Ἀϊτβάρη καὶ Ἀξουμ, παλαιαὶ πρωτεύουσαι, ἐνθα στέφονται οἱ αὐτοκράτορες τῆς Αἰθιοπίας. Ἀδουα καὶ Ἀγγοβέρη μικραὶ πόλεις.

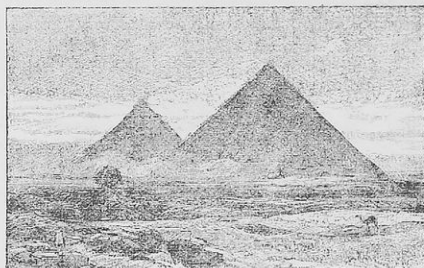
1026. Πρὸς Ν. τῆς Ἀθιοπυῖας ἐκτείνεται χώρα, κατοικοῦμένη ὑπὸ λαοῦ πολεμικοῦ, τῶν Γαλαίων.

1027. Ἡ Σαχάρα ἔχει ἔκτασιν 8,130,000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 4 ἑκατομ. κατ.

1028. Τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας εἶναι ξηρότατον, ἡ δὲ θερμότης τὴν ἡμέραν ἀφόρητος καὶ τὴν νύκτα ἐνίοτε τὸ ψυχρὸν ὑπερβολικόν.

1029. Ἡ ἀπέραντος καὶ ἀχανὲς αὕτη ἔκτασις ἀποτελοῦσα τὴν μεγαλυτέραν ἐρημον τῆς γῆς ἐκτείνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἐν τῇ Β. Ἀφρικῇ καὶ δὲν εἶναι, ὡς ἄλλοτε ἐπιστεύετο, βυθὸς ἀποξηρανθείσης θαλάσσης, διότι ἡ ἀμυώδης ἔκτασις αὐτῆς μόλις κατέχει τὸ $\frac{1}{10}$ τῆς ὅλης αὐτῆς ἐπιφανείας.

Ἡ ἐρημος Σαχάρα δὲν στερεῖται παντελῶς βλαστήσεως. Ἐχει καὶ αὕτη, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη τῆς γῆς χώρα, τὰ ὁροπέδια, τὰς κοιλάδας καὶ τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς, τὸν ποῖόν τι κοίτη συνθρέσσεται εἶναι ξηρά.

Σχ. 87. Πορταῖδες τῆς Αἰγύπτου.

Τὸ ὕδωρ ἐν τῇ Σαχάρῃ εἶναι ἐλάχιστον. Ὁ πνέων ὑπέρθερμος ἄνεμος εἰς τὴν ἐρημον ταύτην Σιμουὴν ἢ Χαμοῖν ὑψοὶ νέφη ἄμμου πυκνότητας καὶ μετακινεῖ ταῦτα σχηματίζων παρμεγέστους σωρούς.

1030. Οἱ κάτοικοι τῆς Σαχάρας ἀνέρχονται εἰς 3—4 ἑκατομ., ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν ἔχουσι μόνιμον κατοικίαν ζῶντες εἰς τὰς ἐντεταμένους ὁάσεις καὶ καλλιεργοῦντες ταύτας, ἄλλοι δὲ εἶναι νομάδες, διάγουσι δὲ βίον ληστοικὸν ληστεύοντες τὰ διὰ τῆς ἐρήμου διερχόμενα καραβάνια.

1031. Ὅάσεις. Σημαντικώτεραι ὁάσεις εἶναι ἡ Τουάτη, ἡ Βίλμα, ἡ Κασούση καὶ πολλαὶ ἄλλαι.

1032. Τὸ Γαλλικὸν Σουδάν ἐκτείνεται μετὰξὺ τοῦ ποταμοῦ Σενεγάλη καὶ τοῦ ἄνω καὶ μέσου Νίγηρος.

1033. Κεῖμα, κάτοικοι.—Θερμὸν καὶ νοτῶδες καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Αἰθίοπων, τῶν πλείστων Μωαμεθανῶν.

1034. Πόλεις.—Τὸ Τιμπουκτού τὸ Σεγοῦ καὶ ἡ Κρίνη, τέρμα τῆς ἐπὶ τοῦ Σενεγάλη ποταμοπλοίας.

Εἰς τὸ Γαλλικὸν Σουδάν περιλαμβάνονται καὶ τινὰ μικρὰ Αἰθιοπικὰ βασίλεια, διατελούντα πάντα ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Γάλλων.

1035. Τὸ Κεντρικὸν Σουδάν.—Ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Γαλλικοῦ Σουδάν καὶ τοῦ Νίγηρος ποταμοῦ πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Ἀνατολικοῦ ἢ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν πρὸς Δ., διακρίνεται δὲ εἰς κρατίδια, κατοικούμενα ὑπὸ λαοῦ μιγάδος ἐξ Ἀράβων καὶ Νιγηριτῶν καὶ διουκούμενα ἀπολυταρχικῶς.

Τὰ σημαντικώτερα τῶν κρατῶν τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Τὸ Σοκίτον, 4 ἑκατ. κατ. μετὰ ὁμονύμου πρωτ.

2) Τὸ Βορνοῦ, 5 ἑκατομ. κατ. μετὰ πολλῶν υποτελῶν χωρῶν, τὴν Κοῦκαν, παρὰ τὴν λίμνην Τσάδαν.

κρατών, πληθυσμός 35 εκατομ. κατ. και πόλις ἡ Ἀκάσσα, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νίγηρος.

1040. **Γαλλικὰ κτήσεις. Σενεγαμβία.**— Πρωτ. Ἅγιος Λουδοβίκος, κέντρον ἐμπορίου ἀρκυκοῦ κόμμεως.

1041. **Γαλλικὴ Γουϊνέα.**— Πρωτ. Κονάκρη.

1042. **Παραλία Ἐλεφαντόδοντος.**— Πρωτ. Βιγκερβίλλη.

1043. **Δαχομήν.**— Πρωτ. Ἀβοιμή.

1044. **Πορτογαλλικὴ Γουϊνέα.**— Πληθυσμός 300,000 κατ., πρωτεύουσα ἡ πόλις Βολάμη.

Ἡ Δημοκρατία τῆς Λιβερίας ιδρύθη τῷ 1822 ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς συμπολιτείας καὶ κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ἐλευθερωθέντων μαύρων δούλων, πρωτ. Μονροβία.

1045. **Ἡ Γερμανικὴ ἀποικία τῆς Τοζολγάνδης** ἔχει πληθυσμὸν 3 1/2 εκατομ. κατ. καὶ πρωτ. τὴν πόλιν Σέββην.)

Γ'. Ἡ ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΑΦΡΙΚΗ

1046. **Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀγγλικὴ Ἀφρική** ἔχει ἔκτασιν 700,000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 5 εκατομ. κατ. Πόλιν ἔχει τὴν Μομβάσιν.

1047. **Τὸ Σουλτανᾶτον τῶν νήσων τῆς Ζανζιβάρης** ἔχει πληθυσμὸν 210,000 κατ. καὶ ἀποτελεῖται ἐκ διαφόρων νήσων· πρωτ. ἡ Ζανζιβάρη (30,000 κατ.).

1048. **Οὐγάνδα.** ΒΔ. τῆς Οὐκερένης λίμνης, πληθυσμός 1 εκατ. κατ., πρωτ. Μέγκο.

1049. **Γερμανικὴ Ἀνατολικὴ Ἀφρική.** Ἔκτασις 995 χιλ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμός 6,000,000 κατ.

1050. **Πόλεις** ἔχει τὸ Δαρ-ἔς-Σαλάμ καὶ Βαγαμόδα λιμὴν ἀπέναντι Ζανζιβάρης.

1051. **ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΚΟΡΡΟ-Γερμανικὸν Καμερόυν.** Ἔκτασις 495,000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμός 3,500,000 κατ., προϊόντα δὲ καουτσούκ, ἐλεφαντόδοντες, φοινικέλαιον καὶ πολῦτιμος ξυλεία.

1052. Πρωτ. ἔχει τὴν Βικτορίαν, ἐν ᾗ ἔδρευε ὁ διοικητὴς τῆς χώρας.

1053. **Τὸ Γαλλικὸν Κόγγον** ἔχει πληθυσμὸν 5 εκατομ. κατοίκων καὶ προϊόντα καουτσούκ, ἐλεφαντόδοντας καὶ πολῦτιμον ξυλείαν.

1054. **Πόλεις** ἔχει τὴν Ἐλευθερούπολιν καὶ Βραζαβίλλην λιμένα ἐπὶ τοῦ Κόγγου.

1055. **Τὸ κράτος τοῦ Κόγγου,** διατελοῦν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Βελγίου ἐξαπλοῦται ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κόγγου μέχρι τῆς λίμνης Ταγανίκας. Ἐξημενήθη ὑπὸ τοῦ Στάνλεϋ καὶ ἐκη-

ρύχθη κράτος ἀνεξάρτητον καὶ οὐδέτερον ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῶν Βέλγων, διοικούμενον ὑπὸ ἰδίας κυβερνήσεως, ἐδρευούσης ἐν Βρυξέλλαις. Ἔχει ἔκτασιν 2 εκατ. 250 χιλ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 30 εκατομ. κατοίκων.

1056. **Προτόνια.**— Ἐλαφαντόδοντες, καουτσούκ, φοινικέλαιον, καφὲς καὶ πολῦτιμος ξυλεία κλπ.

1057. **Σιρατὸς καὶ στόλος.**— Εἰς τὸ Κόγγον ὑπάρχει στρατὸς ἀποτελούμενος ἐξ 6 χιλιάδων ἀνδρῶν μετ' αἰθιοματικούς Εὐρωπαίους, ἰδίως Βέλγους· ὁ δὲ ἐν τῷ ποταμῷ Κόγγῳ στολισμός ἀποτελεῖται ἐξ 20 πλοίων.

1058. **Πόλεις καὶ σταθμοί.**— Ἡ Βόμα ἐπὶ τοῦ Κόγγου, πρωτ. ἡ Λεοπόλδου πόλις, ἐπὶ τοῦ Κόγγου, ἡ πόλις τοῦ Στάνλεϋ ἢ Ἰσημερινούπολις, καιμένη ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

1059. **Ἡ πορτογαλλικὴ κτήσις Ἀγκόζα** ἔχει πληθυσμὸν 5 εκατομ. κατ. καὶ πόλεις τὸν Ἅγιον Παῦλον τῆς Λοάνδας (17,000 κ.) καὶ τὸν Ἅγιον Φίλιππον τῆς Βεγγουέζας καὶ μικρὰς τινὰς ἄλλας.

Δ'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

1060. **ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ. — Καπλανδία ἡ ἀποικία τοῦ Ἀκρωτηρίου.**— Ἐκτασις 755 χιλ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμός 2,500,000 κατοίκων.

1061. **Πολίτευμα.**— Ἡ χώρα αὕτη κυβερνᾶται ὑπὸ Ἀγγλοῦ διοικητοῦ μετὰ κυβερνήσεως καὶ 2 βουλῶν.

1062. Ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένα.

1063. Πόλεις εἶναι τὸ Κεϊπτάουν (πόλις Ἀκρωτηρίου, 52,000 κ.), πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ. Ἡ Κιμπερλέϋ (29,000 κατ.), πόλις μεσόγειος, ἔχουσα πλούσια ἀδαμαντωρυγεία, καὶ ὁ Λιμὴν Ἐλισάβετ (23,000 κατ.).

1064. **Ἀποικία Νατάλης μετὰ τῆς Ζουλουλάνδης.**— Ἐκτασις 7090 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμός 850 χιλ. κατοίκων.

1065. Προϊόντα.— Ἔριον καὶ λιθάνθρακες.

1066. Πόλεις εἶναι τὸ Δουρβάν (30,000 κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς χώρας. Πετρευματιστοῦργη (18,000 κ.), συνδεομένη μετὰ τοῦ Δουρβάν σιδηροδρομικῶς.

1067. Ἡ **Βασουτολάνδη** κατέχεται ὑπὸ ἰθαγενῶν καὶ διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἀγγλων. Πληθυσμός 260,000 κ.

1068. Ἡ **Βεχουαναλάνδη** καὶ **Ροδεσία** ἔχουσι πληθυσμὸν 2 εκατ. κατ. καὶ πόλιν τὸ φρούριον Σαλισβουρή.

1069. Ἡ **Νυασαναλάνδη** ἔχει ἑκτασίαν 400,000 χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 900,000 κ. Ἡ χώρα αὕτη ἐκτείνεται πέρας τῆς Νυάνσας λίμνης.

1070. Πόλιν ἔχει τὴν Βλαντίρην.

1071. Αἱ ΤΕΩΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΙ ΤΩΝ ΒΟΕΡΣ. Ἐκτασίς 310,000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸς 800,000 κ.

1072. Πόλεις. — Ἡ Πραιτωρία πρωτ. (8,000 κ.), Ἰωαννεσβούργη (100,000 κ.), πόλις ὀνομασθὴ διὰ τὰ πλούσια αὐτῆς χρυσοφρονεῖα.

1073. **Ὁράγγη** (ἑκτασίς 131,000 τετρ. χιλιομ., πληθυσμὸς 208,000 κατ.).

1074. Πρωτ. ἡ πόλις Μπλεμφορντάιν (6,000 κ.).

1075. Ἡ **Πορτογαλλικὴ κησὶς τῆς Μοζαμβίκης** ἔχει ἑκτασίαν 768,000 τετραγ. χιλιομ., πληθυσμὸν δὲ 3 ἑκατομ. κατ.

Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας εἶναι Κάφροι καὶ Ζουλού.

1076. Πόλεις Μοζαμβίκη παράλιος, καὶ Λορέντζο-Μαρκίς, ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς χώρας.

1077. Αἱ **Νοτιοδυτικαὶ γερμανικαὶ Ἀφρικανικαὶ κησὶς**, ἑκτασίς 850,000 τετραγ. χιλιομ., πληθυσμὸς 200,000 κατ., πόλις Ἀγγρα Πεκουένα κύριος γερμανικὸς σταθμὸς.

Ε. ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

1078. ΓΑΛΛΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ. Ἡ νήσος Μαδαγασκάρη ἔχει ἑκτασίαν 590,000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 2,500,000 κατ.

Ἡ νήσος αὕτη ἀπὸ τοῦ 1896 ἀποτελεῖ Γαλλικὴν ἀποικίαν.

Πόλεις ἔχει τὴν Ταναναρίβαν πρωτ. (260,000 κ.), τὴν Ταματάβαν καὶ ἄλλας.

1079. Ἡ **Ἐνωσίς** ἔχει πληθυσμὸν 173,000 κ., πόλιν τὸν Ἀγ. Διονύσιον· ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἐνεργὸν ἡφαίστειον.

1080. **Μαγιότι καὶ Κομόροι**. — Πληθυσμὸς 60,000 κατ.

1081. ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ. — **Σοκοτόρα**. Ἐκτασίς 36,000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸς 12,000 κατ. Μωαμεθανόν.

1082. **Μανρίκιος** μετὰ τῶν νήσων **Ροδρίγου, Ἀμραντιών καὶ Σέιχελόν**· πληθυσμὸς 578,000 κ. καὶ πόλις λιμὴν Λονδοβίζιον (60,000 κατ.).

1083. **Ἀγία Ἐλένη**, νήσος μικρὰ ἡφαιστειογενὴς (πληθυσμὸς 3,900 κατ.) καὶ ὀνομασθὴ διὰ τὴν ἐκεῖ ἔξοριαν (1815-1821) τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος.

1084. **Ἀνέληψις**, νήσος πολὺ μικρὰ ἡφαιστειογενής.

1085. Ἡ νήσος **Τριστὰν δὲ Κούνα** καίται ΝΔ. τῆς Εὐέλπιδος ἁγρᾶς, ἔχει δ' ἑξαίρετον λιμένα καὶ

χρησιμεύει ὡς σταθμὸς τῶν πλοίων τῶν περιπλεόντων τὴν Ν. Ἀφρικὴν.

1086. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ. — **Νήσοι τοῦ κόλπου τῆς Γουίνεας** ὁ Ἅγιος Θωμᾶς καὶ ἡ τοῦ Πιρίγκιπτος, μικραὶ μετὰ πληθυσμοῦ 21 χιλ. κατοικοῦν.

1087. Αἱ **νήσοι τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου** ἔχουσιν ἑκτασίαν 3,900 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 114,000 κατ., εἶναι δὲ πάσαι εὐφορώταται.

1088. **Μαδέρα**. — Ἡ νήσος Μαδέρα ἀποτελεῖ ἴδιον νομὸν τοῦ βασιλείου τῆς Πορτογαλλίας. Ἐχει ἑκτασίαν 815 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 145,000 κατ., πόλιν δὲ τὴν Φουγκάραν.

1089. **Ἀζόροι**. — Αἱ νήσοι αὗται ἀποτελοῦσιν ἐπίσης νομὸν τοῦ βασιλείου τῆς Πορτογαλλίας, ἔχουσι δ' ἑκτασίαν 3,200 τετρ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 407,000 κατοικοῦν.

1090. ΙΣΠΑΝΙΚΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ. **Κανάριοι νήσοι**. — Αἱ νήσοι αὗται ἀποτελοῦσιν ἐπαρχίαν τοῦ βασιλείου τῆς Ἰσπανίας· καὶ εἶναι αἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀναφερόμεναι νήσοι τῶν Μαζάρων. Αἱ νήσοι αὗται εἶναι πατρὶς τῶν καναριῶν πτηνῶν. Ἐχουσιν ὅλαι ὁμοῦ ἑκτασίαν 7 200 τετρ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 330,000 κατ., πρωτ. δὲ τὴν Πάλμαν.

1091. Αἱ νήσοι τοῦ Φερδινάνδου Πῶ καὶ ἡ πρὸς Δ. τοῦ ἀκρωτηρίου Λοπεζ Ἄννομπον, ἔχουσι πληθυσμὸν 30,000 κατ.)

ΑΜΕΡΙΚΗ

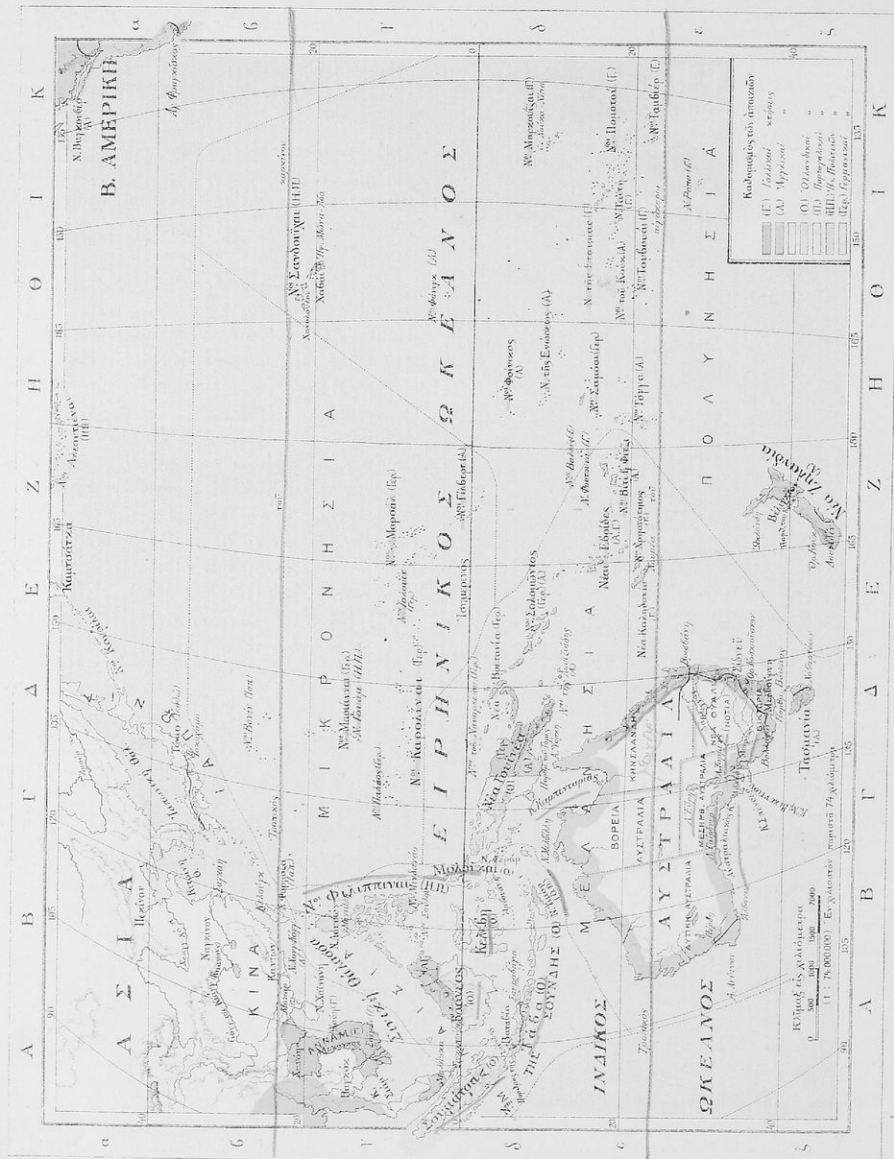
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΟΨΙΣ

1092. **Ὅρια καὶ θέσις τῆς Ἀμερικῆς ἐπὶ τῆς ὀδρουγείου σφαίρας**. Ἡ Ἀμερικὴ ἀνακαλυφθεῖσα τῷ 1492 ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου περιλαμβάνει τὴν Β. καὶ τὴν Κεντρικὴν, ἥτις διὰ τοῦ ἰσμοῦ τοῦ Παναμᾶ συνδέεται πρὸς τὴν Ν. Ἀμερικὴν,

1093. **Ἐκτασίς**. — 39,200,000 τετραγ. χιλιομ. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ εἶναι μεγαλυτέρα τῆς Νοτίου.

1094. **Σχῆμα**. — Ἡ Β. Ἀμερικὴ σχηματίζει ἀγανὴ τριγωνικὴν χερσόνησον διαμελίζομένην πολυλαχῶς καὶ ἐξικνουμένην μέχρι τοῦ ἰσμοῦ Παναμᾶ· ἡ δὲ Ν. σχηματίζει παμμέγιστον τρίγωνον, τοῦ ὁποῖου ἡ ὀδυτέρα κορυφὴ χωρεῖ πρὸς Ν. καί, ὅπως αἱ ἄλλαι χώραι τοῦ Ν. ἡμισφαιρίου, ἐλάχιστα διαμελίζεται ὑπὸ θαλασσῶν. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἡπείρων τῆς Β. καὶ τῆς Ν. Ἀμερικῆς εἰσχωρεῖ βαθύτατα ὁ Μεξικανικὸς κόλπος καὶ ἡ θάλασσα τῶν Ἀντιλλῶν, ἥτις περιζώννεται ὑπὸ ἀλύσεως μεγάλων καὶ μικρῶν νήσων.

1095. **Ἐδαφος καὶ ποταμοί**. — Ἐπιμήκης ὁροστοιχία λίαν ὑψηλὴ ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν πα-

Β. Βουλγαρία
 στην

Βουλγαρία
 στην

Β. Βουλγαρία
 στην

οάλιον του Ειρηνικού Ωκεανού και σχηματίζει εν τῇ Β. Ἀμερικῇ τὴν Βορροθὴ δὴ καὶ ἐν τῇ Ν. τὴν Κοροδιλύσας τὸν Ἀνδιόν.

Πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἐκτείνονται τοὺν παντίον ἀπέραντοι πεδιάδες, αἵτινες διαρρέονται ὑπὸ παμμιγέστον πλοτῶν ποταμῶν. Ἡ Β. Ἀμερικὴ ἔχει τὸν ἐπιμνηστότερον ποταμὸν τοῦ κόσμου (7,200 χιλιόμε.) τὸν Μισισσιππὶν, ἡ δὲ Ν. τὸν πολυμυροότερον ποταμὸν, τὸν Ἀμαζόνιον.

1096. **Κλίμα τῆς Ἀμερικῆς.**—Ἐνεκα τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἡ Ἀμερικὴ ἔχει κλίμα κατεντηγμένον πρὸς τὰ βόρεια καὶ νότια αὐτῆς μέρη, ἐν τῷ μέσῳ διαπερᾷ αὐτὴν ὁ Ἰσημερινός πρὸς Β. δὲ καὶ Ν. τῆς διακεκαυμένης ζώνης ἐπικρατεῖ κλίμα εὐκρατον.

Ἐν συμπεράσματι δὲ λέγομεν ὅτι ὅλος ἀντιθέτος πρὸς τὰς παλαιὰς ἡπειρούς, αἵτινες ἐκτείνονται κατὰ τὸ πλείστον ἐν δυσμίον πρὸς ἀνατολίας, ἡ Ἀμερικὴ ἐκτελίσσεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸ νότον.

Ἡ βόρειος Ἀμερικὴ ἐν συνόλῳ προσομοιάζει πολὺ πρὸς τὴν Εὐρώπην, χαρακτηρίζουσι δὲ ταύτην οἱ αὐτοὶ σχεδὸν εὐνοϊκοὶ ὅροι κλίματος παραλίον καὶ ποταμῶν.

Ἡ νότιος Ἀμερικὴ ἀναπαριστᾷ κατὰ τὸ σχῆμα τὴν Ἀφρικήν, ὑπερέχει δ' ὅμως ταύτης, καθόσον κέντηται σύμπλεγμα μεγάλων πλοτῶν ποταμῶν.

2. **Θάλασσαί, κόλποι, πορθμοί.**—Ὁ Β. παγωμένος ὁκεανὸς σχηματίζει τὸν Οὐδσώνειον κόλπον, τὴν Βαφίνειον θάλασσαν, τοὺς πορθμοὺς Οὐδσώνειον, Δάβις πρὸς ΒΝ. καὶ Βερίγγειον πρὸς ΒΔ. Ὁ Ἀτλαντικὸς σχηματίζει τὸν μέγαν Μεξικανικὸν κόλπον καὶ τὴν θάλασσαν τὸν Ἀντίλιν.

Ὁ Εἰρηνικὸς σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας καὶ νοτίαν ἔκραν τὸν Μαγελάνικον.

Ἡ διωρὶς τοῦ Παναμά. ἡ τομὴ τῆς ὁδοῦς ἐπεχειρήθη ὑπὸ τοῦ Φ. Δεσσέμ, δὲν ἐπεκατόθη εἰσέτι. Ἡ διωρὶς ἔχει 75 χιλιόμε. μήκος καὶ ἐκτεταθὴ τὸν στομίον ὑπάρχουσιν αἱ πόλεις Κολόνιον πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ Παναμὰς πρὸς τὸν Εἰρηνικόν.

3. **Νῆσοι, χερσόνησοι, ἀκρωτήρια.** Πρὸς Β. κείται σύμπλεγμα παγωμένων νήσων, ὧν μεγαλύτερα ἡ Γροιλανδία καὶ ἡ χερσόνησος Λαφροδὸρς, ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ἡ μεγάλη νῆσος τῆς Νέας Γῆς καὶ ἡ χερσόνησος τῆς Ν. Σκωτίας καὶ αἱ νῆσοι Βαχαμαῖαι, κατωτέρω αἱ χερσόνησοι τῆς Φλωρίδος καὶ Γιουκατάνης, αἱ μεγάλα Ἀντίλλαι, αἵτινες περιλαμβάνουσιν τὴν Κοΐβαν, τὴν Αἴτην, τὴν Ιαμαϊκάν, τὸ Πορτορικόν καὶ τὰς μικρὰς Ἀντίλλας.

Εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν κείται τὸ σύμπλεγμα τῶν νήσων τῆς γῆς τοῦ Πυρὸς καταλήγον ἐς τὴν ἀκρωτήριον Χόρν. Ἐν τῷ Εἰρηνικῷ εὐρίσκεται ἡ χερσόνησος τῆς Καλιφορνίας, ἡ νῆσος Βαγουβέρη καὶ τὸ σύμπλεγμα τῶν Ἀλεουτιῶν νήσων.

Ἡ βλάστησις. Μακρὰ σειρά ἐνεργῶν ἥκιστων κλιματικῶν παλλάξεων ὑπὸ γίνον ἐνίσταται ἐπὶ τῶν ὁρίων κειμένων κατὰ μήκος τοῦ Εἰρηνικοῦ. Τὰ σπουδαιότερα τούτων εἶναι τὸ Χιμβόρασσον καὶ ἡ

Ἀκουάγκουα. Ὑπάρχουσιν δὲ καὶ πολλὰ ἥκισται εἰς τὰς νῆσους τῶν Ἀντίλλων.

Ποταμοί. Αἱμαί. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Ἀμερικῆς χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὁκεανόν.

Εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν, ὁ Ἅγιος Λαυρεντίος δεγόμενος τὰ ὕδατα τῶν μεγάλων λιμνῶν τοῦ Καναδά, Ἀνωτέρας, Μιχιγνάνης, Οὐρόνης, Ἐρίης καὶ Ὀνταριου. Μεταξὺ τῶν δύο τελευταίων σχηματίζει ὁ ποταμὸς οὗτος τὸν περιώνυμον καταρράκτην τοῦ Νιαγάρα.

Ὁ Μισισσιππὶς, ὁ ἐπιμνηστότερος ποταμὸς τοῦ κόσμου, δεγόμενος τὰ ὕδατα τοῦ Μισσουρή, τοῦ Ὄριο καὶ τοῦ Ἀρακσῆς γίνεταί εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον σχηματίζων μέγα δέλτα.

Εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν ὁ Ὀρινόκος, ὁ Ἀμαζόνιος (μήκος 6,200 μ.) ὁκωδεδεσάτος ποταμὸς τοῦ κόσμου. Αἱ παρόχθιοι γῶραι τοῦ ποταμοῦ τούτου καλύπτονται ὑπὸ παρθένων δασῶν. Οἱ μεγαλύτεροι παραποτάμοι αὐτοῦ εἶναι ὁ Νέγρος καὶ Μαδέιρα. Ὁ Ἀπλάτας δεγόμενος τὰ ὕδατα τοῦ Παράνα, Παραγουά καὶ Οὐραγουάη χύνεταί εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον.

Οἱ ποταμοὶ Ὁρεγόνης καὶ Γιουκόν, ὡς καὶ ὁ Κολοράδος (Β. Ἀμερικὴ) ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Εἰρηνικόν.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἡ **Γροιλανδία** ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν. Ἡ ὁμοσπονδία τοῦ **Καναδά** (5 ἑκατ. κ.) ἀρχαῖα ἀπὸ τοῦ Γαλλικοῦ ἀποικία εἶναι σήμερον Ἀγγλικὴ ἀποικία. Ἐν αὐτῇ ἀπανάτῃ τὰς ἀπέραντα δάση καὶ αὐτοφύρους πεδιάδας. Πρωτ. εἶναι ἡ Ὄταβα, ἑτέρα πόλεις εἶναι ἡ Κουβερέκ καὶ ἡ Μοντρεάλ (267,000 κ.), ἐμπορικὴ λιμένας ἐπὶ τοῦ κόπου τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου.

Ἡ **ΗΝΩΜΕΝΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑ**.—Μέχρι τοῦ 1776 ἦσαν Ἀγγλικαὶ ἀποικία, κατὰ τὸν χρόνον ὧμος ἐκείνων τῇ βοήθειᾳ τῆς Γαλλίας ἐκέρχυν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν. Σήμερον ἀποτελοῦσι μεγάλην δημοκρατικὴν ὁμοσπονδίαν συγκριμένην ἐκ 45 συμπολιτικῶν, ὧν ὁ ὅλικός πληθυσμὸς υπερβάνει τὰ 84,500,000 ἑκατομμ. κατοίκων.

Πρωτ. Βασίλειον (320,007 κ.). Ἑτέρα πόλεις εἶναι ἡ Νέα Ὑόρκη μετὰ τῶν προκατίον αὐτῆς (4,338,000 κ.), μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ ὁ δεύτερος λιμὴν τοῦ κόσμου. Φιλαδέλφεια (1,494,000 κ.), ἐμπορικὸς λιμὴν. Βαλτιμόρη (368,000 κ.), παράλιος πόλις καὶ ἐμπορικὴ. Βοστώνη (616,000 κ.), ἐμπορικὸς λιμὴν. Σιάγκον (1,700,000), ἐμπορικωτάτη πόλις παρὰ τὴν λιμὴν Μιχιγνάνην. Ἅγιος Λαυροβίος (675,000), ἀρχαία Γαλλικὴ πόλις πλείστον τῆς συμβολῆς τοῦ Μισισσιππὶ καὶ τοῦ Μισσουρή. Κιγιναντίη παρὰ τὸν Ὄριον. Νέα Ὀρλέαν παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Μισισσιππὶ. Ἅγιος Φραγκίσκος (355,000 κ.) ἐν Καλιφορνίᾳ, ἐμπορικὸς λιμὴν ἐν τῷ Εἰρηνικῷ.

Ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον, ἡ ναυτιλία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀμιλλῶνται μετὰ

τῶν πρώτων ἐν Εὐρώπῃ ἐθνῶν. Τὰ κυριώτατα προϊόντα αὐτῶν εἶναι σίτος, βόμβυξ, ζάχαρις, κτήνη, πετρέλαιον, γαιάνθρακες, σίδηρος καὶ διάφορα ἀντικείμενα χειροτεχνίας.

Τὸ δίκτυον τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι λίαν ἐκτεταμένον καὶ πολὺπλοκον. Δύο μεγάλαι γραμμαὶ (ἀποστάσεις 5,000 χιλιομ.) συνδέουσι τὴν Νέαν Ὑόρκην μετὰ τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου (ἐν διαστάσει 7 ἡμερῶν). Ἡ ναυσιπλοία ἐντὺς τῶν ποταμῶν τῶν μεγάλων λιμνῶν καὶ τῶν διωρύχων εἶναι πυκνωτάτη.

Μεξικόν (13,000,000 κ.), ὁμόσπονδος δημοκρατία μετὰ πρωτ. ὁμώνυμου (344,000 κ.). Βερacruzία, σπουδαῖα ἐμπορικῆς λιμῆς.—**Προϊόντα.** Σιτεία, καπνὸν, χρυσὸς καὶ ἄργυρος.

Κεντρικὴ Ἀμερικὴ (3,000,000 κ.) περιλαμβάνει τὴν Ἀγγλικὴν κτῆσιν Ὀνδούραν καὶ πέντε μικρὰς δημοκρατίας, τὴν Γουατεμάλαν, τὴν Ἀγιον Σωτήρα, τὴν Ὀνδούραν, τὴν Νικαράγουαν καὶ τὴν Κόστα-Ρίκαν.

Αἱ μεγάλαι Ἀντίλλαι περιλαμβάνουσι τὰς νήσους Κούβαν μετὰ πρωτ. Ἀβάνα (297,000 κ.) καὶ Πορτορικόν· καὶ ἡ Κούβα ἀποτελεῖ ἰδίαν δημοκρατίαν, τὸ δὲ Πορτορικόν ἀνήκει εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ἡ Ἀϊτή, διηρημένη εἰς δύο δημοκρατίας, καὶ ἡ Ιαμαϊκὴ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Αἱ μικραὶ Ἀντίλλαι ἀνήκουσιν ἄλλαις εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἄλλαι εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τινες εἰς τὴν Δανίαν. Τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τὰ 4,000,000 κατοίκων.)

ΝΟΤΙΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Πάντα τὰ ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ ἀνεξάρτητα κράτη εἶναι ὁμόσπονδοι δημοκρατίαι.

Ἡ Κολομβία (4 ἑκατομ. κ.) πρωτ. Βογοτά (100,000 κ.).

Ἡ Βενεζουέλα (2 1/2 ἑκατομ. κ.) πρωτ. Καρακάς (72,000 κ.).

Ἡ Γουιάνα εἶναι κτῆσις Εὐρωπαϊκῆς, ἀνήκει δὲ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, μέρος εἰς τὴν Γαλλίαν (τόπος ἐξορίας τῶν ἄλλων καταδικῶν) καὶ μέρος εἰς τὴν Ὀλλανδίαν καὶ εἶναι γενικῶς χώρα θερμὴ καὶ ἀνθυμεινὴ.

Ἡ Βραζιλία (14 1/2 ἑκατομ. κ.), ἀρχαῖα Πορτογαλικὴ ἀποικία, ἀρχαῖα χώρα, ἀποτελεῖ ὁμοσπονδιακὴν δημοκρατίαν. Πρωτ. Ρίο-ν-Τανέιρον (858,000 κ.) ἐκτισμένη ἐπὶ λαμπρῶ καὶ ἀσφαλιστάτου λιμένος. Ἐτερεὶ πόλεις Βαχία (205,000 κ.), ἐμπορικὴς λιμὴν, Περναμπούκον (190,000 κ.), πόλις παρόχθους.

Προϊόντα χρυστικά, ξύλα, καφές, ζάχαρις, χρυσὸς καὶ ἀδάμαντες.

Ἡ Οὐρουγουά (920,000 κ.) πρωτ. Μοντεβιδεον (290,000 κ.), λιμὴν ἐμπορικῆς.

Ἡ Ἀργεντινὴ ἢ Ὀμοσπονδία τοῦ Λαπλάτα (5 ἑκατομ. κ.) πρωτ. Βουένος—Ἀϊρες (1,268,000 κ.), μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν.

Εἰς τὰς ἀπεράντους καὶ πλήρεις χάρτου πεδιάδας αὐτῆς εὐοικονομεῖται ἀπειρία βοῶν, προβάτων καὶ ἱππῶν ἐν ἡμίχαρξιν καταστάσει.

Ἡ **Παραγουά** νοτιώτατα εἶναι χώρα σχεδὸν ἄγνωστος.

Ἡ Παραγουά (600,000 κ.) πρωτ. Ἀντάγης (50,000 κ.).

Ἡ Βολιβία (2,265,000 κ.) πόλεις Σουΐρα πρωτ. (20,000 κ.) καὶ Λαπαζή.

Ἡ Χιλὴ (3,250,000 κ.) πρωτ. Σαντιάγον (320,000 κ.), ἐπίνειον δ' αὐτοῦ τὸ Βαλπαράϊζον (150,000 κ.) ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ· προϊόντα μεταλλικὰ ἄργυρος καὶ χαλκός.

Ἡ Εὐρουβία (4 1/2 ἑκατομ. κ.) πρωτ. Λίμα (140,000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ μετὰ πανεπιστημίου ἐπίνειον δ' αὐτῆς τὸ Καϊάον.

Ἐν τῷ ὄρει Ὄροζο κείνται 3 κοραλλιογενεῖς νῆσοι, ἐξ ὧν ἐξορύσσεται ἡ πρὸς λίπανσιν χρησιμεύουσα κόπρος θαλασσοβίων πτηνῶν Γουάνον σωρευθεῖσα ἐκεῖ ἀπ' αἰῶνων. Ἐξορύσσεται δ' ἐκ τῆς χώρας καὶ χρυσός.

Ἡ **Δημοκρατία τοῦ Ἰσημερινοῦ** (1 1/2 ἑκατομ. κατ.) πρωτ. τὸ Κουϊτον (51,000 κ.) ἐπὶ ὑψηλοτάτῃ καὶ ἥρασι τεύχεῶς ὁροπέδιον.

ΩΚΕΑΝΙΑ

Διαίρεσις τῆς Ὠκεανίας. Ἡ Ὠκεανία περιλαμβάνει τὴν Αὐστράλιαν καὶ ἀπειραρίθμους νήσους ἐγκατεσπαρμένας ἐν τῷ ἀρχαίῳ Εἰρηνικῷ Ὠκεανῷ. (Διαιρεῖται συνήθως εἰς τρία μέρη 1) τὴν **Μαλαισίαν** ἢ νήσους τῶν Μαλαισιῶν, 2) τὴν **Μελανυνσίαν** καὶ 3) τὴν **Πολυνησίαν**, εἰς τὴν ἀνήκει ἡ Μικρονησία ἀποτελουμένη ἐξ ἀπειραρίθμων μικρῶν νήσων.)

Ἡ ἑκτασις τῆς Ὠκεανίας ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι κατὰ τι μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης, 11 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομ.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ὠκεανίας ἀνέρχεται εἰς 42 ἑκατομ. κατοίκων.

Μαλαισία.—Ἡ Μαλαισία ἀποτελεῖται ἀπὸ πλείστα καὶ μεγάλαι συμπλέγματα νήσων κείμενα μεταξὺ Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας. Οἱ Μαλαῖοι οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτοῖς ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μαλαικὴν φυλὴν.

Αἱ νῆσοι τῆς **Σούνδης** εἶναι Ὀλλανδικαὶ κτήσεις καὶ περιλαμβάνουσι τὴν **Σουμάτραν**, μετὰ 4,500,000 κ., τὴν **ΐαβαν** καὶ πλείστα μικρὰς νήσους, ἀπασιν δὲ γέμουσι ενεργῶν ἥρασι. Κατὰ τὸ 1883 ἡ ΐαβα ὑπῆρχε τὸ θέατρον ροβερωτάτης ἐκρήξεως τοῦ ἥρασι τεύχεος Κρακατόα, ὑπὸ τὴν λάβαν τοῦ οὐλοῦ ἐτάφην ὑπὲρ τὰς 30 χιλιάδ. ἀνθρώπων.

Τὸ ἔδαφος τῶν νήσων τούτων λίαν γόνιμον παράγει καπνόν, ζάχαριν, ὄρυζαν, τέφρον, καπνὸν, διάφορα ἀρώματα πολυτιμῶν φυλῶν (ξέρονος κτλ.).

Αἱ νῆσοι τῆς Σούνδης εἶναι πυκνῶς κατοικημέναι. Ἡ ὥραιότερα τούτων εἶναι ἡ **ΐαβα** (26,000,000 κ.) ἐνθα εὐρίσκεται ἡ Βαταβία (115,000 κ.), μέγας ἐμ-

εις ἐξ επαρχίας ἡ κράτη, ἅτινα ἀποτελοῦσιν ὁμόσπονδον συμπολιτείαν. Πλεῖσται πόλεις θέμελιώθησαν ἐν αὐτῇ πρὸ ὀλίγου χρόνου ἀναπτυσθεῖσαι ταχύτατα. Αἱ κυριώτεραι τούτων εἰναι ἡ **Μετλβούρην** (177,000 κ.), πόλις ὁμοιστάτης καὶ μέγας ἐμπορικῆς λιμῆν. Ἡ Βαλαράτη, κεμένη πλησίον ὀρυχείων χρυσοῦ, ἡ Ἀδελαΐς (165,000 κ.), ἐμπορικῆς λιμῆν, καὶ τὸ Σίδνεϋ (440,000 κ.), σπουδαίοντας ἐμπορικὰς λιμῆν καὶ ἔδρα τοῦ Ἀγγίλου γενικοῦ διοικητοῦ. Τὰς πόλεις ταύτας συνδέουσι πολλὰι σιδηροδρομικαὶ γραμμαί.

1103. Οἱ κάτοικοι τῆς Αὐστραλίας ἀνερχόμενοι εἰς 3,756,000 εἰναι πάντες Ἀγγλικῆς καταγωγῆς. Οἱ Ἰθαγενεῖς, μέλινα φυλὴ ἐλαχίστης ἀναπτύξεως, σφεδρὸν ἐξέλιπον. Ἐν Ταρμανῇ μέλιστα καταδιωθέντες ἀπηνῶς ὑπὸ τῶν Ἀγγλων τελείως ἐξηφανίσθησαν.

Ἐπικρατοῦσα **Θρησκεία** εἰναι ἡ προτεσταντισμὸς ($\frac{3}{4}$), ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ τινες καθολικοὶ ($\frac{1}{4}$).

Ἡ μεγάλη νῆσος **Ταβμανία** εἰναι αὐτόνομος Ἀγγλικῆ ἀποικία (175,000 κ.) καὶ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Αὐστραλίας διὰ τοῦ Βασίλειον πορθμοῦ.

Ἡ **Νέα Γουινέα** ἡ Παπουασία, ἡ μεγίστη τῶν νήσων τῆς Γῆς, δὲν εἰναι εἰσὶ καλὸς ἐξηρευνημένη. ἔχει ὄρη ὑψηλά, ἀπὸς ἀποξηρῆμους, δάση πυκνότατα καὶ πλοτοὺς ποταμούς.

1104. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰναι νοσώδες. Οἱ Ἰθαγενεῖς κάτοικοι τῆς νήσου, Παπούαι, εἰναι **ἀνθρωποφάγοι**.

1105. Ἡ **Ὀλλανδία**, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γερμανία κατέχουσι τὴν μεγαλόννησον ταύτην.

Οἱ **Γερμανοὶ** κατέχουσι τὰς νήσους τῆς Νέας Βρετανίας, παρὰ τῇ Νέᾳ Ζηλανδίᾳ, καλοῦσι δὲ αὐτὰς Πολυνησίαν τοῦ Βίσμαρκ, καὶ τινὰς νήσους τοῦ Σολωμόντος (οἱ κάτοικοι Καννίβαλοι).

Ἡ Ἀγγλία ἐπίσης κατέχει τὰς νήσους τοῦ Ἁγίου Σταυροῦ.

Αἱ ἡφαιστειογενεῖς νῆσοι Νέαι Ἐβριδὲς ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἀγγίλους καὶ Γάλλους, διοικούμεναι ὑπὸ μικτῆς ἐξ αὐτῶν ἐπιτροπῆς. Πολλοὶ τῶν κατοίκων εἰναι ἄγριοι καὶ ἀνθρωποφάγοι.

Ἡ **Νέα Καληδονία**, μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων τῆς Χρηστοτήτος, εἰναι γαλιτικὴ ἀποικία. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἰναι πλουσιώτατον εἰς χαλκὸν καὶ νικελίον. Χρησιμεύει ὡς τόπος ἐξορίας τῶν Γάλλων καταδίκων.

Αἱ **νήσοι Βίτι καὶ Φίτζι** ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, προϊόντα δὲ τούτων εἰναι κάφρα τοῦ κοκά, σάχαρον.

ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ

Ἡ **Πολυνησία** περιλαμβάνει τὴν Νέαν Ζηλανδίαν, τὰ Πολυνησιακὰ ἀρχιπελάγη, τὴν Μικρονησίαν καὶ τὸ ἀρχιπέλαγος Χαβαί. Εἰναι δὲ αἱ νῆσοι αὗται ἐγκατεσπαρμέναι ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ κατὰ σειρὰς.

Αἱ νῆσοι τῆς Πολυνησίας ὡς πρὸς τὴν γένεσιν αὐτῶν παρουσιάζουσι δύο διακεκριμένους τύπους. 1) Τὰς ἡφαιστειογενεῖς σχηματισθεῖσας ἐξ ἡφαιστειῶν ἐνεργούν. Τὰς κοραλλιογενεῖς νήσους ἀπαμειβόμενους σχηματισθεῖσας διὰ τῆς ἐργασίας τῶν κοραλλίων. Τινὲς

τῶν νήσων τούτων εἰναι δακτυλοειδεῖς ἐγκλείουσαι θάλασσαν γαλιανίασαν συγχοινονοῦσαν διὰ πόρου μετὰ τοῦ λοιποῦ ὠκεανοῦ, καλοῦνται δὲ **Ἀτόλαι**.

1106. Αἱ δύο νῆσοι τῆς **Νέας Ζηλανδίας** ἀποτελοῦσιν αὐτόνομον Ἀγγλικὴν ἀποικίαν (820,000 κ.).

1107. Τὸ κλίμα τῶν νήσων τούτων κεμένων εἰς τὴν διὰθερμον ζώνην ὅφαιλε νὰ εἰναι θερμότατον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔχουσι μικρὰν ἔκτασιν, ἡ θερμότης συγκινοῦται διὰ τῶν θαλασσίων ἀνέμων καὶ τὸ κλίμα εἰναι εὐάρεστον καὶ ὑγιεινόν.

1108. Οἱ κάτοικοι τὸ πλεῖστον εἰναι Ἀγγλικῆς καταγωγῆς καὶ διαμαρτυρόμενοι τὸ θρησκευμα. **Πόλεις** ἐν αὐτῇ εἰναι ἡ Βέλιγτον πρωτ. (32,000 κ.), ἡ Ὀυάινδην, ασφαλέστατος λιμῆν.

Ἡ **Νέα Ζηλανδία** εἰναι πλουσιώτατη εἰς ἀγέλας προβάτων καὶ βοῶν, περὶεχί δὲ ὀνυξία χρυσοῦ καὶ λιθανθράκων ἔχει καὶ βιομηχανίαν λαμπράν.

1109. Ἔσπερα ἀρχιπελάγη.—Αἱ ἄλλαι νῆσοι τῆς Πολυνησίας εἰναι μικραὶ, ἔχουσι δὲ κλίμα γενικῶς θερπνὸν καὶ ὑγιεινόν, ἂν καὶ κείναι εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην. Οἱ Ἰθαγενεῖς Καννίαι ἀνήκουσιν εἰς τὴν χαλκόχρουν φυλὴν, εἰναι λαὸς πρῶτος καὶ εὐφυὲς ἡ ἡσπασθήσαν τὸν χριστιανισμόν.

Αἱ νῆσοι αὗται εἰναι κεκαυμμένα ὑπὸ ὥραιότητος βλαστήσεως καὶ παράγουσι βανάνας, κάφρα, κοκά καὶ ἑσπεριδοειδῆ.

1110. Ἡ Ἀγγλία κατέχει τὸ ἀρχιπέλαγος Κοκὴν καὶ τὰς νήσους Τόγκας ἡ Φιλιππῆς.

1111. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουσι τὰς νήσους Σαμόας.

Ἡ **Γερμανία** ἡγόρασε τὸ 1899 ἐκ τῆς Ἰσπανίας τὰς νήσους Μαριάνας ἡ Λαδρόνας, τὰς Καρολίνας, καὶ τὰς Παλάος, τὴν δὲ νήσον Ρουάι, ναυτικὸν σημαντικὸν σταθμόν, παρεχώρησεν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τὸ 1898.

1112. Ἡ Γαλλία κατέχει τὸ σύμπλεγμα τῶν νήσων τοῦ Ταϊτή ἡ νήσων τῆς Ἐταιρείας, τὰς Τουβουάι, τὰς Πομουτοῦ καὶ τινὰς ἄλλας.

Αἱ τῆς Ἐταιρείας φημιζονται διὰ τὸ κάλλος, τὴν εὐφορίαν καὶ τὸ ὑγιεινὸν τοῦ κλίματος οἱ κάτοικοι εἰναι ἡμεροὶ καὶ φιλόξενοι καὶ πάντες χριστιανοί. Ἡ Ταϊτή, ἡ μείζων τούτων καὶ ὠραιότερα, παράγει ἄριστον Ἰαχαροκάλαμον.

1113. Σανδουχταὶ ἡ Χαβαί.—Αἱ νῆσοι αὗται εἰναι πάσαι ἡφαιστειογενεῖς, ἔχουσιν ὠραῖον κλίμα καὶ ἔδαφος ἱερὸν ἀλλ' εὐφορον· οἱ κάτοικοι Μαλαῖοι τὴν καταγωγὴν εἰναι διαμαρτυρόμενοι τὸ θρησκευμα· προσετήθησαν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Πρωτ. ἡ Χονολού, λιμῆν ἐμπορικόν.

Τ Ε Λ Ο Σ

Διὰ τοὺς ἐφευμένους εὐνυτέρως ὅποιονδὲς τοῦ μαθητῶνος τῆς γεωγραφίας καὶ ἰδίᾳ τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀφρικῆς, Ἀμερικῆς κ.λπ. δινατόμεν τὴν ἡμετέραν Γενικὴν Γεωγραφίαν περιλαβεῖν καὶ ἐν τῇ-
 λαι καὶ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ.

024000020101

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

12
Λ5
Αριθ. Πρωτ. 6,893
Λογ. 7,019

Εν Αθήναις τῇ 17 Μαΐου 1903.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Νικόλαον Μεταξῶν

ἀποστολῆμας δημοδόκου καὶ διδόντορα τῆς Νομικῆς.

Ἐχόντες ὡς ὄρει τὸν νόμον ΒΤΓ' τῆς 12^{ης} Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρῶντες περὶ διαγωνισμοῦ διδασκικῶν βιβλίων τῆς Στοιχειώδους Ἑκπαίδευσως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν **ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ** ὅπως εἰσχωρῇ ἐπὶ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδασκικὸν βιβλίον δ.ἀ τοῖς μαθηταῖς τῆς Δ', Ε' καὶ Ζ' τάξεως τῶν πλήρων δημοτικῶν σχολείων, δημοσυντηρητῶν καὶ ιδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐτελέσῃτε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ. διαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργὸς

ΚΥΡ. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΗΛΣ

ΣΤΕΦ. ΓΙΑΡΙΣΗΣ

ΜΕΤΑΞΑ Ν. ΓΕΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ἐγκριμένη κατὰ τὸν ΒΤΓ' νόμον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, μαθητειαγωγείων καὶ τῶν ἐν τῇ Ἑσωτερικῇ Ἀσιατικῇ σχολῶν. *Παραλαμβάνουσα 70 ἀποσελίδους γεωγραφικοὺς χάρτας ἑναι τοῦ σχετικοῦ κεμένου καὶ ὑπὲρ τὰ 135 σχήματα ἀναπαριστῶντι ζωηρὰς πληθύν ζωολογικῶν καὶ ἐθνολογικῶν εἰκόνων καὶ τοιαύτῃ φιλοκάλοι καὶ ἐνέργως κατασκευασμένων. Περὶ τῆς ἱστορίας τῶν γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων. Περὶ τῶν νέων γεωγραφικῶν γεγονότων καὶ ἐν τέλει ἑσπερίαν Οἰκονομικὴν γεωγραφίαν τοῦ κόσμου ἐν ᾗ παρέχονται παντὸς εἴδους πληροφορία (ἀγορῶν, καταναλώσεως, συγκοινωνίας κτλ.). Ἐκδόσις δευτέρα βελτιωτὴ καὶ συμπλήρωσις τῇ τελευταίᾳ διοικητικῇ διατάξει τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἰς 16 Νομβρίου. Καλλιτεχνικῇ, ἐπὶ ἀρτίστου χάρτου καὶ δεδεμένη, πωλεῖται μόνον δρ. 5. Χρυσόδετος δρ. 6.*

ΜΕΤΑΞΑ Ν. ΓΕΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ὁμοία μὲ τὴν ἀνωτέρω, μετὰ 70 γεωγρ. χαρτῶν καὶ 135 εἰκόνων. Ἐκδόσις ἀποκλειστικὴ διὰ τὴν Τουρκίαν, πρὸς ἐλευθέραν εἰσαγωγήν. Χαρτόδετος δρ. 5. Χρυσόδετος δρ. 6.

ΜΕΤΑΞΑ Ν. ΓΕΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ μετὰ διαφόρων σχημάτων τῆς Κοσμογραφίας καὶ μαθηματικῆς Γεωγραφίας, ἀνευ χαρτῶν καὶ εἰκόνων. Ἐγκριθεῖσα, πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλλ. Σχολείων, Παρθενιαγωγείων καὶ τῶν ἐν τῇ Ἑσωτερικῇ Ἀσιατικῇ Ἑλλην. Σχολῶν δρ. 3.

ΜΕΤΑΞΑ Ν. καὶ ΜΕΤΑΞΑ Γ. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀνευ χαρτῶν καὶ εἰκόνων λεπτ. 50.